3 1761 05378444 3

Sofia, Bulgaria. Narodna biblioteka
Opis na rŭkopisitĕ i staropechatnitĕ knigi na
Narodnata biblioteka v Sofiia
585 I (76)

ОПИСЪ

НА

РѪКОПИСИТѢ И СТАРОПЕЧАТНИТѢ КНИГИ

НА

НАРОДНАТА БИБЛИОТЕКА ВЪ СОФИЯ

СЪСТАВИ

ПРОФ. Б. ЦОНЕВЪ

→ ИЗДАНИЕ НА БИБЛИОТЕКАТА ←

[т. I]

СЪ ПРИЛОЖЕНИЕ НА 18 СНИМКИ

СОФИЯ
ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА
1910

Z
6621
S 6343
t. 1.

LIBRARY
SEP 12 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

Съдържание.

	Стр.
Прѣдговоръ	V
Прѣгледъ на ржкописитѣ и старопечатнитѣ книги въ Соф. Н. Б. споредъ нумерата имъ по библиотечния каталогъ и по описа	X
Распрѣдѣление на ржкописитѣ по години и вѣкове	XVII
I. Ржкописи съ опрѣдѣлени дати	XVII
II. Недатирани ржкописи	XVIII
Распрѣдѣление на ржкописитѣ споредъ материала, на който са писани	XIX
I. Пергаментни ржкописи	XIX
II. Ржкописи на пергаментъ и хартия	XX
Распрѣдѣление на славянскитѣ ржкописи по редакции	XX
I. Сръбска редакция	XX
II. Българска редакция	XXI
III. Руска или черковно-славянска редакция	XXI
IV. Смѣсена редакция	XXII
Описъ на ржкописитѣ и старопечатнитѣ книги въ Соф. Нар. Библиотека	1—523
I. Славянски ржкописи	1
II. Славянски старопечатни книги	473
III. Неславянски ржкописи и старопечатни книги	511
Списъкъ на приложенитѣ снимки	524
Азбученъ показалецъ, именень и вещенъ	525
Забѣлѣзани печатни грѣшки	555

Прѣдговоръ.

Съ истеклата 1909 г. се навършиха тъкмо трийсеть години, откакъ Народната Библиотека въ София, основана въ самото начало на обновената българска държава, продължава да бжде хранилище за книжовенъ имоть, български и чужди. Прѣзъ туй врѣме Библиотеката, за да отговаря на своето име и назначение „народна", е прибирала, доколкото ѝ са срѣдства позволявали, сички книжовни старини отъ българска, па и славянска писменность, и е набрала тъй полека-лека една ржкописна сбирка, която има вече извѣстно значение за славянската наука. Затова врѣме бѣше да се стъкми подробенъ описъ на книжовнитѣ старини, влѣзли въ състава на тая сбирка, който да ѝ бжде като вѣрно огледало прѣдъ учения свѣтъ и да направи тая немалка вече сбирка достжпна за научна работа. [1])

Отъ сичкитѣ ржкописни сбирки [2]) въ България най-голѣма и най-важна е именно сбирката при Софийската Народна Библиотека. Ако не смѣтаме църковно-манастирскитѣ сбирки у насъ, тя е и най-стара въ Царството, понеже води началото си заедно съ основаването на Библиотеката, сирѣчъ отъ 1879 г., когато, по докладъ на покойния М. Дриновъ (тогава министъръ на Просвѣщението) до Императорския комисаръ Дондуковъ-Корсакова, дотогавашната „публична библиотека" биде прѣименувана въ народна. И още въ първо врѣме постжпватъ нѣкои ржкописи, било като частни приноси, било прѣпратени отъ Просвѣтното министерство. Ала ядката на славянската ржкописна сбирка съставятъ ржкописитѣ, що ги подарилъ на 1882 г. Софийскиятъ митрополитъ Милетий. За тоя подаръкъ бѣхъ чувалъ отъ г. В. Д. Стоянова, дългогодишенъ директоръ на библиотеката и отъ г. Г. Киркова, който е билъ тъй сжщо директоръ още прѣди г. Стоянова. За тия Милетиеви ржкописи споменува и проф. Иречекъ, като казва, че биле 48 кжса

---

[1]) Освѣнъ тая сбирка Софийската Народна Библиотека притежава и голѣмъ брой мюсюлмански (турски, арабски и персийски) ржкописи и старопечатни книги, прибрани отъ турскитѣ джамии, текета и архиви още прѣзъ руската окупация, най-вече отъ библиотеката на извѣстния Видински паша Пазвантоолу. Тая сбирка е съвсѣмъ отдѣлена отъ останалитѣ ржкописи (славянски и неславянски), и за нея се готви отдѣленъ описъ.

[2]) За ржкописнитѣ сбирки въ България вж. бѣлѣжката въ прѣдговора ми къмъ „Добрѣйшово еванг., „Бълг. старини" кн. I, стр. 2 и статийката ми: „Ржкописни сбирки въ България", „Бълг. Сбирка" 1907 г.

(Княж. Бълг. II, 57), но въ самата Библиотека не можахъ, за жалость, да намѣря точни данни за тѣхъ. Намѣрихъ само зарегиструвани въ библиотечния входящи журналъ отъ онова врѣме двѣ писма, съ които митрополитъ Милетий кани библиотечнитѣ власти да приберать отъ него тия ржкописи, като съставять списъкъ за тѣхъ. Както и да е, съ основаването на Библиотеката се туря и начало на ржкописна сбирка при нея, и тая сбирка оттогава насамъ постепенно расте, кое отъ подаръци, кое отъ покупки, докато стигне до сегашния си размѣръ. Като се земе прѣдъ видъ, какъ мащински са се отнасяли почти сички наши министерства къмъ библиотечния бюджетъ, за чудене е, какъ е било възможно да се набере и тоя книжовенъ имотъ; защото покупката на ржкописи и книги за Народната Библиотека е тъй ограничена съ прѣоскждни кредити за тая цѣль, и тъй много спъната съ излишни формалности, че много пжти отчайва и продавачи и куповачи.

Ржкописната сбирка, чийто описъ давамъ тука, състои главно отъ славянски ржкописи (и старопечатни книги); но покрай тѣхъ приемани са или купувани и чужди книжовни старини, които съставять сега неразделна часть отъ нея, затова влѣзоха въ тоя описъ и тѣ. Но съ врѣме, добрѣ ще е да се отдѣли отъ нея сичко чуждо, и тя да си остане само сбирка за славянски старини. Ще трѣбва да се отлжчать тъй сжщо и сички новобългарски печатни произведения, чието мѣсто не е тамъ, а сж влѣзли тамъ или случайно, или поради своята рѣдкость.

Славянската ржкописна сбирка при Софийската Народна Библиотека се помѣстя въ петь дървени долапа въ директорската стая; за нея нѣма ни отдѣлно помѣщение, ни пъкъ сигурни затвори. Едва въ послѣдно врѣме, слѣдъ много настоявания, биде прѣдвидѣнъ кредитъ за двѣ желѣзни каси, въ които да се пазять по цѣннитѣ ржкописи. Кредитътъ бѣше прѣдвидѣнъ, обаче Министерството разрѣши да се купи за сега само една каса.

Ржкописитѣ и старопечатнитѣ книги при Соф. Нар. Библ. са вписвани въ единъ списъкъ — нѣщо като инвентаръ — споредъ както са постжпвали, безъ особени бѣлѣжки за тѣхната история, или поне находище. И понеже въ Библиотеката нѐ винаги е имало вѣщи лица, които да познавать ржкописитѣ и да ги вписвать, както трѣбва, то въ библиотечниятъ инвентаръ са вписвани доста често книгитѣ погрѣшно: ако е псалтиръ, писали го служебникъ, ако е триодъ, писали го миней и пр. Човѣкъ би простилъ такива грѣшки, ако въ библиотечния каталогъ-инвентаръ бѣха забѣлѣзвани поне други данни, за които не са биле потрѣбни специални познания, данни, по които да се узнае нѣщичко за историята на ржкописитѣ; а то по нѣкога липсувать и най-кратки свѣдѣния въ каталога, напр. за послѣдния притежатель или продавачъ на ржкописа. Често пжти въ каталога пише само: апостолъ, миней — и нищо друго; а отдѣ е, кой го е доставилъ, или продалъ, дѣ е намѣренъ — неизвѣстно. Само прѣзъ послѣднитѣ нѣколко години, откакъ

зехъ да напомнямъ често на библиотечнитѣ власти, че тия свѣдѣния са безъ-друго потрѣбни за историята на ржкописната сбирка, вписва се нѣщо повече освѣнъ заглавието на ржкописа.

Ржкописната сбирка, описвана тука, състои прѣдимно отъ славянски ржкописи и старопечатни книги; чужди ржкописи и старопечатни книги има сравнително малко, а именно: докато славянскитѣ ржкописи и старопечатни книги (заедно съ нѣколкото румжнски и ново-български) възлизатъ на 559 нумера, то неславянски ржкописи и печатни книги има сичко 46 нумера.

По старина славянскитѣ ржкописи въ Народната Библиотека не отиватъ пò далекъ отъ XIII вѣкъ, сравнително малко има отъ XIV вѣкъ, а най много са отъ XV и XVI вѣкъ.

По съдържание тѣ са или направо черковни книги, или книги за християнска поука, и само твърдѣ малка часть отъ тѣхъ съдържатъ и други четива. Но за славянската литература и филология, особено пъкъ за историята на българский езикъ тая Софийска сбирка е твърдѣ цѣнна; и азъ съмъ увѣренъ, че слѣдъ обнародването на описа ѝ тя ще буди още повече интересъ къмъ себе си. Тя и до сега е обръщала вниманието на мнозина учени, а особено на рускитѣ слависти, които са я посѣщавали най-много. Азъ не можахъ да намѣря бѣлѣжки въ самата Библиотека за нейнитѣ учени посѣтители, но доколкото можахъ да установя това било по своя паметь, било по обнародвани бѣлѣжки, било по устни свѣдѣния отъ библиотечнитѣ чиновници, най-много са я посѣщавали руски учени, нѣкои отъ които са идвали дори по два пжти въ София нарочно за тая сбирка. Тъй още на 1881 г. идва въ София В. Качановскій, когато впрочемъ е имало твърдѣ малко ржкописи; слѣдъ него се редятъ едно слѣдъ друго: Д. Т. Флоринскій, П. Сырку, П. А. Лавровъ (два пжти: на 1894 и 1909), В. Истринъ, А. Архангелскій, А. И. Соболевскій, М. Сперанскій (два пжти: на 1897 и 1909), Р. М. Брандтъ, К. Радченко, М. Попруженко, Пл. Кулаковскій, С. Кульбакинъ, Ѳ. Успенски, С. Смоленски, Н. Державинъ, Г. Ильинскій, П. А. Заболотскій, Лукяненко, Вл. Розовъ, А. И. Кадлубовскій, Н. Л. Туницкій. Прѣзъ това врѣме и други славянски и чужди учени са разглеждали, или даже на дълго изучвали тая сбирка, като: Поливка, Вуловичъ, Лъндлъ, П. Поповичъ, Белић, Гржегоржевскій, Ст. Николаеско.

Софийската ржкописна сбирка описà, както е извѣстно, покойниятъ Бѣлградски професоръ С. Вуловичъ, чийто описъ излѣзе посмъртно въ „Споменика“ на Бѣлгр. Академия т. XXXVII. Но тоя описъ, макаръ отъ вѣща ржка, има доста недостатъци; прѣди сичко той не е пъленъ: Вуловичъ описва само 290 №№, когато сбирката има днесъ по библиотечния каталогъ 653 №№. Освѣнъ това въ описа на Вуловича има и много грѣшки — главно въ опрѣдѣлянето старината на ржкописитѣ, понеже Вуловичъ ималъ прѣдъ видъ само тѣхния външенъ изгледъ, а не обръщалъ

внимание върху хартийнитѣ имъ (водни) знакове, които са много по̀ сигурна основа за опрѣдѣляне възрастьта на ржкоиситѣ.

Слѣдъ Вуловича се занимава̀ прѣзъ 1905—6 г. съ описа на сжщата сбирка г. Е. Спространовъ; ала и той, освѣнъ че не довърши описа докрай, но и туй, що бѣ изработилъ, бѣше непълно и неточно; защото г. Спространовъ, водейки се по Вуловича, повторилъ и неговитѣ грѣшки, а въ повечето случаи не опрѣдѣлялъ ни дати, ни редакция, ни съдържание на ржкописитѣ. Освѣнъ това въ описа на Спространова много еднакви ржкописи бѣха прѣдставени за различни и много различни за еднакви. А това е именно въ случая пай мжчна работа; защото ржкописитѣ при Софийската Нар. Библ. се намираха въ истински хаосъ: понеже повечето отъ тѣхъ са раскжсани и откжслечни, то единъ и сжщи ржкописъ записванъ на нѣколко пжти въ каталога, и наопаки, разни ржкописи записвани като еднакви. Тая бърканица да оправишъ не е лесно, понеже повечето ржкописи не само че не са подвързани, ами не са и подшити и състоятъ само отъ отдѣлни листи, често пжти пръснати и размѣсени съ листи отъ други ржкописи. Тия листи да разпрѣдѣлямъ по мѣстата имъ, бѣше не малка мжка, тъй че моятъ описъ се усложняваше именно съ тая нагледъ машинална, ала извънредно главоболна работа. Дали съмъ сполучилъ да туря сичко на мѣстото му, не зная; но за да се не разнебитва това, що съмъ наредилъ, ще трѣбва ржкописитѣ да се потегнатъ и подвържатъ тъй както съмъ ги наредилъ, слѣдъ като се почистятъ по начинъ, щото да се не поврѣди текстътъ.

При опрѣдѣлянето форма̀та на ржкописитѣ съмъ употрѣбилъ двойна мѣрка: една нагледна, т. е. споредъ какъвто изгледъ има ржкописътъ на първи погледъ (ф о л., 4⁰, 8⁰ и пр.), и друга по̀ точна мѣрка, съ опрѣдѣляне височината и широчината на книгитѣ съ сантиметри. Употрѣбихъ и двѣтѣ мѣрила, защото мѣрката съ сантиметри ми се вижда недостатъчна да даде ясна прѣдстава за голѣмината на книгата, понеже не сме още навикнали на такова измѣрване. Много се колебахъ, коя граница да зема за ф о л., 4⁰, 8⁰ и пр., понеже изобщо нѣма за това една опрѣдѣлена мѣрка въ науката. Азъ опрѣдѣляхъ голѣмината повече по изгледъ, но въ нѣкои случаи съмъ зималъ подъ внимание нѣкогашната голѣмина на книгата, докато не е била прѣподвързана.

Старината на хартиенитѣ ржкописи съмъ опрѣдѣлялъ по прѣкрасното дѣло на Лихачева „Палеографическое значеніе бумажныхъ водяныхъ знаковъ“ I—III; но въ послѣдно врѣме имахъ на ржка и Briquet, Les filigranes I—IV, съжалявамъ само, че не можахъ много да се ползувамъ отъ него, понеже пристигна късно.

При опрѣдѣляне р е д а к ц и я т а на славянскитѣ ржкописи употрѣбявамъ освѣнъ извѣстния терминъ р е д а к ц и я (или р е ц е н з и я), още и и з в о д ъ. Изводъ ми е на първо мѣсто изразъ за о б р а з е ц ъ, ю р н е к ъ, п о д л о г а; но освѣнъ това подъ и з в о д ъ разбирамъ и п о д р е д а к ц и я, тъй че единъ ржкописъ може да бжде българска р е д а к ц и я, пъкъ търновски и з в о д ъ, други — сръбска редакция, пъкъ ресавски изводъ и пр.

При описа на българскитѣ по̀ стари ржкописи съмъ обрѫщалъ внимание и върху тѣхния правописъ, главно върху употрѣбата у тѣхъ на ъ и ь, споредъ която различавамъ шесть правописни школи:

I. Етимоложка школа: ъ за твърдъ звукъ и знакъ, ь за мекъ звукъ и знакъ.

II. Охридска школа: само ъ.

III. Охридска-Злетовска школа: ъ и ь безъ правило; прѣобладава ь.

IV. Злетовско-Кратовска школа: само ь.

V. Търновска школа стара: ъ и ь безъ правило; прѣобладава ъ.

VI. Търновска школа нова: ъ означава звукъ ъ, а ь — знакъ безъ звукове значение.

За тия правописни школи вж. у мене: Класификация на бълг. книж. паметници, Унив. Годишникъ I.

Къмъ тоя описъ прибавямъ и нѣколко снимки отъ по̀ стари слав. ржкописи, и то повече отъ фрагменти, съ надежда, че по тия снимки може да са намѣрятъ и другитѣ имъ части, ако са прибрани въ нѣкоя библиотека. Съжалявамъ само, че по икономични съображения броятъ на тия снимки не можеше да бѫде по̀ голѣмъ и изработката имъ — по̀ добра.

Най накрай смѣтамъ за приятна длъжность да поблагодаря на сички частни и официални лица, които ми указаха едно или друго съдѣйствие при изработването и изданието на описа.

София, 25. III. 1910 г.

Б. Цоневъ.

Прѣгледъ на ржкописитѣ и старопечатнитѣ книги споредъ нумерата имъ по библиотечния каталогъ и по описа.

1 — **262.** Богородичникъ XV в. срьб. 183 л. 4°.
2 — **299.** Ефр. Сир. XVI в. сръб. 266 л. фол.
3 — **175.** Осмогл. XV. бълг. 143 л. фол.
4 — **300.** Панагир. XVI. сръб. 303 л. фол.
5 — **178.** Осмогл. XV. сръб. 246 фол.
6 — **52.** Четвероев. XVI. рус. 509 фол.
7 — **51.** Четв. XVI. бълг. 190 фол.
8 — **59.** Четв. XVI. сръб. 221 фол.
9 — **155.** Миней XVI. сърб. 383 л. фол.
10 — **196.** Осмогл. XVI. бълг. 176 л. фол.
11 — **65.** Четв. XVI. сръб. 188 фол.
12 — **149.** Мин. XVI. сръб. 42 фол.
13 — **197.** Осмогл. XVI. сръб. 106 фол.
14 — **338.** Дамаск. 1761 г. 590 фол.
15 — **213.** Триодъ XV. бълг. 213 л. фол.
16 — **96.** Апост. XVI. сръб. 114 л. фол.
17 — **480.** Печ. триодъ бълг. 1578.
18 — **471.** Печ. еванг. руско, в. XVII.
19 — **130.** Мин. XVI—XV. сръб. 194 л. фол.
20 — **152.** Мин. XVI. сръб. 73 л. фол.
21 — **69.** Четв. XVI. сръб. 171. фол.
22 — **338.** = № 14.
23 — **222.** Триодъ XVI. сръб. 218 л. фол.
24 — **450.** Разни откжслеци 107 л. фол.
25 — **113.** Мин. съ прол. XIII блг. 114 перг. 4°.
26 — **220.** Триодъ XVI. сръб. 185 л. 8°.
27 — **92.** Апост. 1420. бълг. 318 л. 8°.
28 — **261.** Служебникъ XVI. сръб. 51 л. 8°.
29 — **116.** Мин. съ прол. XV. бълг. 351 л. 8°.
30 — **280.** Сборн. XV—XVI. сръб. 107 л. 8°.
31 — **260.** Служ. XV—XVI. сръб. 148 л. 8°.
32 — **250.** Трѣб. XVI—XVII. сръб. 204 л. 8°.
33 — **258.** Служ. съ трѣб. XVI. сръб. 405 л. 4°.
34 — **238.** Служ. XVI. бълг. 49 л. 8°.
35 — **491.** Печ. Молитвникъ срб. 1570.
36 — **454.** Печ. псалтиръ срб. 1546.
37 — **457.** Печ. пс. срб. 1561.
38 — **451.** Листи отъ разни ржкописи.
39 — **101.** Апокалипс. XVI. сръб. 22 л. 8°.
40 — **338.** = № 14.
41 — **338.** = № 14.
42 — **151** Миней. XVI. сръб. 89 л.
43 — **451.** Откжслечни листи.
44 — **85.** 1 л. Четв. XVI. сръб.
45 — **338.** = № 14.
46 — **113.** = № 25.
47 — **203.** Триодъ XIII. бълг. 36 перг. 4°.
48 — **242.** Служ. XVI. сръб. 53 л. 8°.
49 — **37.** Четв. XVI. сръб. 275 л. фол.
50 — **24.** Четв. XIV-XV. срб., 292 перг. фол.
51 — **475.** Миней печ. 1538. срб.
52 — **88.** Апост. 1362 сръб. 366 перг. 4°.
53 — **484.** Печ. Влахобълг. пендикост. 1701.
54 — **1.** Пс. XIV, срб. 19 л. 8° перг.
55 — **289.** Борил. Синод. XIV. бълг. 118 л. 8°.
56 — **372.** Паис. ист. Славейковъ Б. 40 л. 4°.
57 — **30.** Четвер. XIV, сръб. 4 перг. л. 8°.
58 — **506.** Печ. откжслечни листи.
59 — **255.** Служ. съ Трѣб. XV. бълг. 53 л. 8°.
60 — **301.** Патер. и сб. XV. сръб. 149 л. 8°.
61 — **488.** Печ. Служеб. срб. 1554.
62 — **328.** Дамаск. 1750 сръб.-бълг. 353 л. 16°.
63 — **293.** Судаць в. XVII. сръб. 204 л. 16°.
64 — **582.** Рум. молитв. 1733, кир. 117, 16°.
65 — **319.** Александрия XVI. бълг. 265. 32°.
66 — **91.** Апост. XIV. сръб. 84 л. 4°.
67 — **38.** Четв. XV. бълг. 320 л. 8°.
68 — **309.** Сборн. XVI, сръб. 174 л. 8°.
69 — **350.** Сборн. XIX. Черк-сл. 61 л. 4°.
70 — **381.** Рѣчникъ греч. и слав. отъ 1803 г.
71 — **470.** Печ. бълг. ев. (Брашовско).
72 — **310.** Сборниче XVIII. сръб. 84 л. 16°.
73 — **100.** Апост. XVI. сръб. 247 л. 16°.
74 — **172.** Осм. XIV. сръб. 116 перг. л. фол.
75 — **489.** Служеб. печ. сръб. = № 61.
76 — **481.** Печ. триод. срб. 1590.
77 — **351.** Сказ. о св. горѣ Атон. XIX. 49 л. 16°.
78 — **316.** Сборн. XVII, руск. 287 фол.
79 — **164.** Мин. 1613. бълг. 159 л. фол.
80 — **308.** Сборн. XV—XVI. сръб. 131 л. 16°.
81 — **516.** Печ. Алфавитар, сл.-гр.-лат. 1701.
82 — **31.** Четвер. 1361, сръб. 213 перг. 8°.
83 — **313.** = № 123.
84 — **281.** Служба Св. Геор. Нов. XIX р. 42, 4°.

85 — **520.** Печ. Софр. Кириакодр. 1806.
86 — **371.** Панс. ист. Славейковъ А, 60, 4°.
87 — **113.** = № 25.
88 — **240.** Служ. XVI. сръб. 88 л. 16°.
89 — **62.** Четв. XVI. сръб. 30 фол.
90 — **257.** Служ. съ Тр. XVI срб. 245 л. 8°.
91а — **388.**
91б — **389.** } Младаго Робинс. случаи, I и II.
92 — **357.** Театронъ политиконъ (Софр.) 1809.
93 — **298.** Ефр. Сир. XIV—XV. сръб. 248 фол.
94 — **126.** Мин. XV. сръб. 328 фол.
95 — **171.** Осм. XIV. сръб. 140 перг. фол.
96 — **254.** Трѣб. XVIII руско-бълг. 54 л. 16°.
97 — **231.** Служ. Евт. XIV. бълг. 83 л. 8°.
98 — **356.** Поучения, Софр. 1802, 3 4 л. 8°.
99 — **6.** Пс. отъ 1479, сръб. 249. л. 4°.
100 — **181.** Осм. и мин. XV сръб. 266 л. 8°.
101 — **74.** Четв. XVI. сръб. 196 фол.
102 — **490.** Служеб. печ. = № 61.
103 — **246.** Трѣб. XVI. сръб. 166 л. 4°.
104 — **163.** Мин. общ. XV срб.-блг. 254 фол.
105 — **132.** Мин. XVI. сръб. 73 фол.
106 — **217.** Триод. XVI. сръб. 346 л. 4°.
107 — **467.** Печ. ев. бълг. 1512 = № 260.
108 — **66.** Четв. 1511 г. сръб. 200 4°.
109 — **295.** Номокан. XVI—XVII. 74, 16°. срб.
110 — **192.** Осм. XVI. сръб. 214 л. фол.
111 — **136.** Мин. XVI. сръб. 185 л. фол.
112 — **153.** Мин. XVI. сръб. 147 л. фол.
113 — **154.** Мин. XVI. сръб. 149 л. фол.
114 — **70.** Четв. XVI. сръб. 267 фол.
115 — **176.** Осм. XV. сръб. 233 фол.
116 — **290.** Типикъ XVI. сръб. 333 л. 8°.
117 — **333.** Сбор. XVIII—XIX. смѣс. 234 л. 8°.
118 — **63.** Четв. XVI. сръб. 196 л. 4°.
119 — **193.** Осм. XVI. сръб. 142 л. фол.
120 — **35.** Четверосв. XV. сръб. 243 л. 8°.
121 — **207.** 16 перг. 4° Тр. Мин. Сл. XIII. срб.
122 — **586.** Турски документи.
123 — **313.** = № 83. Нѣг. посл. XVI блг. 98 8°.
124 — **99.** Апост. XVI. сръб. 251. фол.
125 — **73.** Четв. 1593. сръб. 243 фол.
126 — **212.** Триодъ. XV сръб. 135 л. фол.
127 — **118.** Мин. общ. съ прол. XV срб. 129 ф.
128 — **150.** Мин. XVI. сръб. 207 фол.
129 — **177.** Осм. XV. сръб. 184 л. 4°.
130 — **120.** Мин. съ прол. XV. сръб. 228 фол.
131 — **119.** Мин. съ прол. XV. сръб. 247 фол.
132 — **127.** Мин. XV. бълг. 299 л. фол.
133 — **39.** Четв. XV. сръб. 245 л. 4°.
134 — **121.** Мин. общ. XV. сръб. 197 л. 4°.
135 — **173.** Осм. XIV срб. 122, 4° перг. и харт.
136 — **122.** Мин. общ. 1435. сръб. 318 л. фол.
137 — **182.** Осм. XV. сръб. 340 л. 4°.
138 — **179.** Осм. XV. сръб. 364 л. 4°.
139 — **40.** Четв. XV. сръб. 328 л. 8°.
140 — **129.** Мин. общ. XV. сръб. 204 л. 8°.
141 — **291.** Поменикъ XVI. сръб. 49 л. 8°.
142 — **232.** Служ. XV. сръб. 77 л. 8°.
143 — **259.** Служ. съ тр. XVI-XVII ср. 144, 16°.
144 — **271.** Канон. XV. сръб. 73 л. 32°.
145 — **191.** Осм. и Триодъ. XVI. срб. 147 л. 32°.
146 — **211.** Триодъ XV. сръб. 199 л. фол.
147 — **302.** Разг. м. тѣло и душа XV срб. 203 ф.
148 — **103.** Апост. XVII. рус. 251 л. фол.
149 — **128.** Мин. съ прол. XV. сръб. 261 фол.
150 — **93.** Апост. XIV. бълг. 139 л. 4°.
151 — **297.** Ефр. Сир. 1353 г. бл. 315 пер. 4°.
152 — **307.** Сборн. XIV. бълг. 272 л. фол.
153 — **477.** Печ. Миней рус. XVIII.
154 — **399.** Длъжности христіанину. 1847.
155 — **515.** Печ. Антологіонъ рус. 1848.
156 — **225.** Триодъ XVI. бълг. 216 фол.
157 — **144.** Мин. 1509 сръб. 208 л. фол.
158 — **221.** Триодъ XVI. сръб. 331 л. фол.
159 — **579.** Лат. мис. XV. 247 перг. фол.
160 — **190.** Осм. XVI. сръб. 176 фол.
161 — **521.** Кириакодромионъ = № 85.
162 — **145.** Мин. XVI. сръб. 379 фол.
163 — **580.** Четвер. ерм. XIII. 167 перг. фол.
164 — **94.** Апост. XIV. бълг. 206 л. 4°.
165 — **462.** Печ. пс. рус. XVIII.
166 — **327.** Дамаск. Студ. 1691 срб. 305 л. 8°.
167 — **581.** Ркп. кн. на непозн. ез. 132 л. 4°.
168 — **570.** Гр. служеб. XVI. в. 100 л. 8°.
169 — **459.** Печ. пс. сръб. 1570.
170 — **561.** Гръцки пс. отъ XVII. 76 л. 8°.
171 — **528.** Печ. Часослов. Букур. 1828.
172 — **2.** Пс. XIV. сръб. 200 харт. 4°.
173 — **593.** Осемъ печ. нѣм. кн. XVI в.
174 — **532.** Мѣсяцословъ (светче) печ. 1835.
175 — **574.** Гр. псалтик. XVIII. 308 л. 16°.
176 — **556.** Печ. Флоарѣ дарурилор 1808.
177 — **596.** I. H. Altstedii, Rhetorica, печ. лат.
178 — **597.** Печ. лат. граматика.
179 — **571.** 6 перг. л. фол. отъ гр. слова XIV.
180 — **588.** Гръцко-лат. грам. печ. 1585.
181 — **41.** Четв. XV. сръб. 301 л. 4°.
182 — **311.** Сборн. XVI. сръб. 279 фол.
183 — **67.** Четв. 1587. сръб. 399 фол.
184 — **22.** Четвер. XIII-XIV. блг. 171 перг. 4°.
185 — **111.** Изб. ев. и ап. XIV. сръб. 238 л. 8°.
186 — **97.** Апост. XVI. сръб.-бълг. 304 л. 8°.
187 — **306.** Златоуст. 1547. сръб. 166. фол.
188 — **305.** Кир. Ерус. поуч. 1547. срб. 242 ф.
189 — **68.** Четв. XVI. сръб. 356 л. 8°.
190 — **209.** Триодъ XV. сръб. 121 фол.
191 — **387.** Съкровище дѣтемъ XIX 168 л. 16°.

192 — **390.** Тукидидови рѣчи, прѣв. 1882.
193 — **553.** Печ. пс. рум. кир. XVIII—XIX.
194 — **292.** Катасникъ XVII. срб. 58 фол.
195 — **455.** Печ. пс. срб. 1546.
196 — **9.** Пс. XVI. сръб. 54 л. 16°.
197 — **15.** Пс. XVII 1646. сръб. 116 л. 8°.
198 — **75.** Четв. XVI—XVII. сръб. 269 фол.
199 — **19.** Изб. ев. XIV. бълг. 201 перг. 8°.
200 — **251.** Трѣб. 1641. срб.-бълг. 160 л. 8°.
201 — **517.** Алфавитарь печ. 1701 г. = № 81.
202 — **500.** Печ. Светче срб. Венец. 1547.
203 — **13.** Пс. XVI. сръб. 268 л. 16°.
204 — **12.** Пс. XVII 1635, сръб. 382 л. 8°.
205 — **195.** Осм. XVI. бълг. и сръб. 236 л. 8°.
206 — **243.** Служ. XVIII. рус. 139 л. 8°.
207 — **497.** Служ. рус. печ. XVIII.
208 — **14.** Пс. XVI—XVII, сръб. 672, 16°.
209 — **592.** Шесть печ. книги подвър. заедно.
210 — **36.** Четв. XV. сръб. 208 л. фол.
211 — **363.** Сборн. отъ 1850 по Софр. и др.
212 — **45.** Четв. XVI. бълг. 270 фол.
213 — **317.** Сборн. рус.-бълг. XVII. 317 фол.
214 — **229.** Триодъ XVII блг.-малор. 279 фол.
215 — **50.** Четв. XVI. руско-бълг. 226 фол.
216 — **161.** Мин. XVI—XVII. бълг. 356 л. 4°.
217 — **158.** Мин. прол. XVI. рус. 317 л. 4°.
218 — **156.** Мин. XVI. рус. 352 фол.
219 — **64.** Четв. XVI. сръб. 175 фол.
220 — **277.** Сборн. мол. бл. и срб. XVII. 113, 8°.
221 — **5.** Пс. XV—XVI. бълг. 142, 8°.
222а — **493.** Молитв. срб. Венец. 1570 = № 35.
222б — **487.** Служеб. срб. Венец. = № 545.
223 — **189.** Осм. XVI. сръб. 229 л. 8°.
224 — **361.** Алфав. духовн. отъ 1825. новобъл.
225 — **166.** Мин. прол. XVII. сръб. 256 л. фол.
226 — **398.** Православіе греч. церкви, 1776.
227 — **284.** Часосл. XVI. бълг. 173 л. 4°.
228 — **27.** Четв. XIV. сръб. 8 перг. л. 4°.
229 — **218.** Триодъ XVI. сръб. 188 л. фол.
230 — **226.** Триодъ XVI. бълг. 236 л. фол.
231 — **47.** Четв. XVI. бълг. 256 фол.
232 — **102.** Апост. XVI. бълг. 185 л. фол.
233 — **48.** Четв. XVI. бълг. 293 фол.
234 — **160.** Мин. XVI. рус. 348 фол.
235 — **245.** Трѣбн. XV. сръб. 41 фол.
236 — **165.** Мин. XVI—XVII. сръб. 216 л. фол.
237 — **291.** Типикъ XVI. бълг.-рус., 227 фол.
238 — **219.** Триодъ XVI. рус. 405 л. фол.
239 — **77.** Четв. XVII. сръб. 236 фол.
240 — **44.** Четв. XVI. бълг. 295 л. 4°.
241 — **131.** Мин. съ прол. XVI. бълг. 142 фол.
242 — **162.** Мин. 1608. сръб. 134 л. фол.
243 — **146.** Мин. XVI. сръб. 69 фол.
244 — **469.** Печ. ев. Бѣлградско = № 573.
245 — **168.** Мин. 1609. сръб. 128 л. фол.
246 — **133.** Мин. XV. бълг. 155 л. 4°.
247 — **188.** Осм. XVI. сръб. 117 фол.
248 — **60.** Четв. XVI. сръб. 279 фол.
249 — **10.** Пс. XVI. сръб. 102 л. фол.
250 — **174.** Осм. XIV. бълг. 186 л. 4°.
251 — **169.** Мин. XVII. сръб. 151 л. фол.
252 — **139.** Мин. XVI. сръб. 181 л. фол.
253 — **123.** Мин. XV. бълг. 255 л. 4°.
254 — **223.** Триодъ XVI. сръб. 222 л. фол.
255 — **46.** Четв. XVI. бълг. 175 фол.
256 — **53.** Четв. XVI. сръб. 66 фол.
257 — **42.** Четв. XVI. бълг. 144 л. 8°.
258 — **256.** Служ. съ трѣб. сръб. XV. 151 л. 8°.
259 — **552.** Печ. Славено-рум. молит. отъ 1701.
260 — **466.** Печат. ев. бълг. 1512 (Търг.)
261 — **268.** Стих. и мол. XVII. срб. 81 л. 32°.
262 — **201.** Осм. XVIII. рус. 148 л. 8°.
263 — **253.** Трѣбн. XVII. сръб. 131 л. 8°.
264 — **463.** Печ. пс. рус. = № 165.
265 — **8.** Пс. XVI. сръб. 131 фол.
266 — **95.** Апост. XVI. бълг. 266 л. фол.
267 — **473.** Печ. еванг. и апост. рус. XVIII.
268 — **312.** Св. Вас. Нов. б.-р., XVI, 125, 8°.
269 — **20.** Четв. XIV. сръб. 236 перг. фол.
270 — **276.** Рус.-бълг. Сборн. XVIII. 73 л. 16°.
271 — **141.** Мин. 1608 сръб. 122 фол.
272 — **344.** Дамаск. XVIII. 286 л. 8°.
273 — **18.** Изб. ев. XIII. бълг. 31 перг. л. 8°.
274 — **138.** Мин. XVI. сръб. 178 л. фол.
275 — **187.** Осм. XVI. сръб. 255 фол.
276 — **135.** Прологъ XVI. бълг. 305 л. фол.
277 — **49.** Четв. XVI. бълг. 251 фол.
278 — **304.** Нед. и празн. поуч. 1626 ср. 387 ф.
279 — **224.** Триодъ XVI. сръб. 380 л. фол.
280 — **32.** Четв. XIV—XV. сръб. 262 л. фол.
281 — **61.** Четв. XVI. сръб. 15 л. фол.
282 — **134.** Мин. общ. XVI. сръб.-бълг. 164 фол.
283 — **303.** Патерикъ. XV. сръб. 243 л. 4°.
284 — **142.** Мин. XV. бълг. 192 л. фол.
285 — **43.** Четв. XVI. бълг. 293 л. фол.
286 — **476.** Миней печ. сръб. = № 51.
287 — **557.** Печ. Оуша покъинціи. 1812.
288 — **465.** Печ. Острожска библ. 1580.
289 — **185.** Осм. XV—XVI. сръб. 202 л. 4°.
290 — **98.** Апост. XVI. сръб. 331 л. фол.
291 — **140.** Мин. XV—XVI сръб. 245 л. фол.
292 — **56.** Четв. XVI. сръб. 232 фол.
293 — **278.** Сборн. XV—XVI. сръб. 317 л. 8°.
294 — **279.** Сборн. XV—XVI. сръб. 219 л. 8°.
295 — **239.** Служ. XV. сръб. 92 л. 8°.
296 — **296.** Номокан. 1629 срб. 173 л. 16°.
297 — **273.** Сборниче XVII. сръб. 82 л. 32°.
298 — **577.** Откжсл. отъ гр. пс. XIX, 24, 16°.

299 — **572.** Гр. сборн. XVIII. 297 л. 8°.
300 — **524.** Пейчиновичъ, Огледало = № 571.
301 — **377.** Слав. грам. Мразовичъ (прѣписъ).
302 — **522.** Кириакодромионъ = № 85.
303 — **595.** Medicina Hippocratica. Patavii, 1768.
304 — **511.** Ключъ разумѣнія, малор. печ.
305 — **563.** Гръц. ев. XIII в. 89 перг. фол.
306 — **492.** Печ. молитьвникъ сръб. = № 35.
307 — **17.** Четвер. XIII. бълг. 127 перг. 8°.
308 — **76.** Четв. 1662 сръб. 256 фол.
309 — **565.** Осм. гр. XIV. 71, 8° пер. и хар.
310 — **368.** Паис. истор. 1765 (Котл. прѣписъ).
311 — **566.** Ап. и ев. гр. XIII 113 ф. прг. харт.
312 — **369.** Паис. ист. 1783 (Кованл. прѣписъ).
313 — **180.** Осм. XIV. сръб. 201 перг. фол.
314 — **393.** Грам. Радулъ воев. 1592. перг.
315 — **394.** Грам. Радулъ воев. 1622. перг.
316 — **586.** Турски документи.
317 — **392.** Грамота отъ Ст. воев., 1484. перг.
318 — **170.** Осмогл. XIV. сръб. 52 перг. фол.
319 — **137.** Мин. XVI. сръб. 118 фол.
320 — **375.** Паис. ист. 1841 (Башк. прѣписъ).
321 — **601.** Индулг. отъ Царигр. патр. 1841. гр.
322 — **186.** Осм. XVI. сръб. 184 л. фол.
323 — **184.** = № 282.
324 — **143.** Мин. прол. XVI. сръб. 131 л. фол.
325 — **147.** = № 341.
326 — **157.** Мин. XVI. бълг. 6 л. 4°.
327 — **194.** Осм. XV—XVI. сръб. 16 полул. 8°.
328 — **71.** Четв· XVI. сръб. 68 л. фол.
329 — **315.** Прологъ бълг. XV—XVI, 23 л. 4°.
330 — **215.** 10 л. фол. сръб. триодъ XV.
331 — **483.** 85 л. отъ печ. триодъ = № 546.
332 — **407.** 9 л. 4° отъ лѣчебникъ XVIII.
333 — **174.** = № 250.
334 — **506.** Откѫслечни печ. листи.
335 — **451.** 54 повред. ръкоп. листи.
336 — **451.** Откѫслечни ркп. листи.
337 — **451.** Откѫслечни ркп. листи.
338 — **346.** Листъ 8° отъ новобълг. дамаск.
339 — **451.** Откѫслечни листи.
340 — **320.** = № 508.
341 — **147.** Мин. сръб.-бълг. XVI. 226 фол.
342 — **28.** Ев. XIV. сръб. 4 перг. л.
343 — **288.** Църк.-погр. пѣсни. XIX р. 13 л. 16°.
344 — **115.** Мин. XIV. сръб. 2 перг. 4°.
345 — **599.** 26 л. 4° отъ печ. гр. трѣбн. XVIII.
346 — **147.** = № 341.
347 — **198.** Богород. XVI. бълг. 109 л. 4°.
348 — **304.** = № 278.
349 — **186.** = № 322.
350 — **124.** 19 л. 4° Мин. бълг. XV.
351 — **443.** Откѫсл. ръкоп. листи.
352 — **506.** Откѫсл. печ. листи.

353 — **187.** = № 275.
354 — **72.** Четв. XVI. сръб. 110 л. фол.
355 — **135.** = № 276.
356 — **187.** = № 275.
357 — **104.** 12 л. 8° изб. ап. и ев. XVI сръб.
358 — **46.** = № 255.
359 — **236.** 12 л. 8° служ. XV. сръб.
360 — **143.** = № 324.
361 Откѫслеци, разнесени по други №№.
362 — **314.** Патер. XV. сръб. 49 фол.
363 — Откѫслеци разнесени по други №№.
364 — **235.** Служ. сръб.-бълг. XV. 23 полул. 8°.
365 — **174.** = № 250
366 — Откѫслеци, разнесени по др. №№.
367 — **567.** Гръц. окт. XIII в. 12 перг. л. 4°.
368 — **159.** Мин. XVI. сръб.-бълг. 1 л. фол.
369 — **451.** Откѫслечни листи.
370 — **451.** „ „
371 — **315.** = № 329.
372 — **138.** = № 274.
373 — **186.** = № 322.
374 — **143.** = № 324.
375 — **123.** = № 253.
376 — **174.** = № 250.
377 — **84.** Четв. XVI. сръб. 2 л. фол.
378 — **183.** Осм. XV. сръб. 52 полул.
379 — **550.** Петь манаст. щампи.
380 — **228.** 5 л. фол. Триодъ срб.-блг. XVI.
381 — **406.** Патриарш. окр. 1861 (грц. и блг.).
382 — **78.** Четв. XVI—XVII. сръб. 18 л. фол.
383 — **147.** = № 341.
384 — **263.** Катавас. XVII. сръб. 10 л. 8°.
385 — **237.** Служ. XVI. сръб.-бълг. 36 л. 8°.
386 — **283.** Часосл. XIV—XV бълг. 13 л. 8°.
387 — **117.** Празн. мин. XV. бълг. 48 л. 8°.
388 — **451.** Откѫслечни листи.
389 — **451.** „ „
390 — **559.** Печ. откѫсл. рум. „Митарства.“
391 — **304.** = № 278.
392 — **567.** = № 367.
393 — **600.** 27 лл. отъ печ. гр. миней.
394 — Откѫслеци, разнесени по др. №№.
395 — **143.** = № 324.
396 — **584.** Наредби отъ Влашк. влад. Григ.
397 — **26.** Изб. ев. XIII. бълг. 2 перг. л. 8°.
398 — **568.** Гр. окт. XVI. 14 л. 32°.
399 — **237.** = № 385.
400 — **506.** Печ. откѫсл. листи.
401 — **367.** Тетр. съ образци за записи 1843.
402 — **342.** Дамаскинъ 3 л. 16°.
403 — **569.** 6 лл. 8°. отъ гр. трѣбникъ (?)
404 — **598.** 12 лл. отъ печ. гр. миней и триодъ.
405 — **247.** Трѣб. XVI. сръб. 14 л. 8°.
406 — **506.** Печ. откѫсл. листи.

407 — **208.** 1 перг. л. 8° триодъ XIV. сръб.
408 — **402.** Писма изъ арх. на Д. х. Тошевъ.
409 — **586.** Турски документи.
410 — **400.** Писма изъ арх. на Д. х. Тошевъ.
411 — **401.** Писма от Зогр. м. до Д. х. Тошевъ.
412 — **604.** 12 гр. писма XVIII—XIX.
413а — **403.** Писмовниче XVIII. 6 л. 16°.
413б — **404.** Завѣщание отъ 1866 г. (частно).
413в — **405.** Единъ листъ черк. сл. молитва
413г — **548.** Безименна индулг. отъ 1776. печ.
414 — **379.** Черк. слав. грам. отъ 1837 (прѣп.).
415 — **531.** Печ. жит. и служ. на Св. I. Рил. 1836
416 — **385.** Граматика простославянска.
417 — **586.** Турски документи
418 — **410.** 67 разни писма отъ XIX в.
419 — **408.** 16 писма от с. Банско (Рил. метох).
420 — **395.** Рум. грамота отъ Гл. Гика 1663.
421 — **413.** 98 пис. и док. отъ арх. на Грудевъ.
422 — **409.** Писмо на Неоф. Рилски отъ 1838.
423 — **519.** Печ. спис. на търн. новобр. 1878.
424 — **396.** Влахобълг. грамота, скѫсана.
425 — **397.** Христовулъ отъ сръб. крал. Стеф.
426 — **411.** Уставъ на бълг. ч-ще въ Ц-дъ.
427 — **547.** Κανοναμε ζα σελατα Μπίτολσκοι 1851
428 — **509.** Опис. на Iерусал. Виена, 1781.
429 — **507.** Стематогр. Жефаров. Виена 1731.
430 — **508.** Жеф. стемат. = 429.
431 — **370.** Паис. истор. 1784 (Еленски пр.).
432 — **341.** Дамаск. 1805 г., 128 л. 32°.
433 — **335.** Дамаск. 1827, 262 л. 8°.
434 — **329.** Дамаск. XVIII. 115 л. 16°.
435 — **318.** Сборн. XVI. бълг. 191 л. 8°.
436 — **54.** Четв. 1538. сръб. 300 фол.
437 — **366.** Писмовн. XVIII. черк. сл. и бълг.
438 — **339.** Дамаск. XVIII. 10 л. 8°.
439 — **339.** = № 438.
440 — **321.** Скит. патер. 1786 рус. 306. л. 4°.
441 — **25.** Изб. ев. XIII-XIV рус. 14 перг. 4°.
442 — **533.** Святче или календ. вѣч. х. Н. Iоан.
443 — **391.** 1 л. съ стих. отъ Неоф. Бозвели.
444 — **513.** Печ. канон. покаянный. Буд. 1807.
445 — **594.** Maximes. Paris, 1718.
446 — **538.** Драгосавлѣв. Постанак слов. слова.
447 — **518.** Печ. Жит. на св. Сим. и Сава 1791.
448 — **545.** Княжескій, Введ. въ ист. болг. слав.
449 — **546.** 3 кн. Братски трудъ. Мва. 1860.
450 — **540.** Разни печ. и литогр. книжа.
451 — **543.** Букварь болгарскій. Букур. 1850.
452 — **530.** Огняновичъ. Жит. св. Алек. 1833.
453 — **542.** Кан. молеб. I. Рил. и Лѣкарствеп.
454 — **541.** Прѣв. на цар. хатиш. Бук. 1841.
455 — **537.** Неоф. Рил. Аритм. руков. 1835.
456 — **519.** Слав. грам. Мразовичъ. 2 изд.
457а — **460.** Печ. пс. сръб. 1570.
457б — **514.** Печ. часосл. Будимъ, 1815.
458 — **539.** Царственникъ печ. Будимъ. 1844.
459 — **529.** Служеніе евр. печ. Солунъ 1839.
460 — **534.** Месецословъ 1848. х. Найд. Iоан.
461 — **527.** Печ. Служба и Акат. на св. Б-ца.
462 — **544.** Уставъ на б. рев. ком. Жен. 1870.
463 — **525.** Х. Iоакимъ, Разл. поуч. Буд. 1819.
464 — **384.** Гръцко-бълг. граматика. 1828.
465 — **551.** Четири скз. факс. отъ Бор. Синод.
466 — **591.** Teoph. Bulg. Enarrat., Paris 1543.
467 — **558.** Печ. Проскинит. рум. Бук. 1856.
468 — **554.** „ сл. рум. Кат. и мцс. XVIII-XIX.
469 — **555.** Печ. гръцко-рум. букварь XVIII.
470 — **535.** Молитвенникъ. Кіевъ, 1863.
471 — **536.** Акат. Покрову св.-Б-цы, Спб. 1853.
472 — **414.** Писма и док. изъ арх. на Грудовъ.
473 — **415.** Книжа и писма отъ Л. Каравеловъ.
474 — **416.** Рѫкописи отъ Л. Каравеловъ.
475 — **415.** Книжа отъ Л. Каравеловъ.
476 — **417.** Фот. сн. отъ Хрис. на ц. Конст.
477 — **418.** Фот. сн. отъ Хр. на ц. I. Ал.
478 — **602.** 10 фот. снимки отъ гр. докум.
479 — **419.** Копия на ликове отъ I. Ал. ев.
480 — **603.** 11 фот. снимки отъ гр. писма.
481 — **412.** Фот. сн. отъ картина.
482 — **573.** Гр. номок. XVIII. 518 л. 8°.
483 — **330.** Сборн. XIX. бълг. 57 л. 8°.
484 — **512.** Печ. молитв. рус. XVIII.
485 — **331.** Дамаск. XVIII. 55 л. 8°.
486 — **252.** Трѣб. XIX. в. ц-сл. 104 л. 16°.
487 — **464.** Печ. пс. сръб. = № 165.
488 — **89.** Апост. XIV. сръб. 220 перг. фол.
489 — **494.** Два факс. лл. отъ молитв. № 35.
490 — **458.** Печ. пс. сръб. Венец. изд.
491 — **200.** Осм. XVI. бълг. 221 л. 8°.
492 — **241.** Служ. XVI. сръб. 126 л. 8°.
493 — **55.** Четв. отъ 1558 сръб-бълг. 196 фол.
494 — **7.** Пс. XVI. сръб. 371 л. 16°.
495 — **332.** Дамаск. 1770. сръб.-бълг. 98 л. 8°.
496 — **374.** Паис. ист. XIX п.-Тод. прѣп.
497 — **383.** Бълг.-гръцки рѣчн. отъ 1849 г.
498 — **338.** = № 14.
499 — **576.** Гр. псалтик. XIX. 68 л. 8°.
500 — **589.** Печ. Сл. и жития гр. Москоп. 1741.
501 — **590.** Печ. сб. служби, окт. пс. гр. 1762.
502 — **334.** Дамаск. XIX. 358 л. 4°.
503 — **264.** Трѣбникъ 1841. ц-сл. 139 л. 16°.
504 — **266.** Молитв. XIX. ц-сл. 102 л. 32°.
505 — **502.** Печ. Сѵн.-помяникъ р. XVIII.
506 — **564.** Единъ перг. л. 4° гр. св. XIV в.
507 — **29.** Четв. XIV. сръб. 1 перг. л. 8°.
508 — **320.** Сб. XVI—XVII. рус. 324 фол.
509 — **326.** Сб. XVII. сръб.-бълг. 151 л. 8°.
510а — **337.** Чудеса богород. XIX. 83 л. 8°.

510б — **373.** Панс. ист. XIX в. 87 л. 8⁰.
511 — **167.** Мин.-прол. 1694. сръб. 274 фол.
512 — **382.** Руско-бълг. рѣчниче. 28 л. 4⁰.
513 — **23.** Четв. XIV. сръб. 51 перг. 8⁰.
514 — **21.** Четв. XIV. сръб. 227. перг. л. 8⁰.
515 — **349.** Тълкув. ев. 1778 318 л. 16⁰.
516 — **34.** Четв. XIV—XV. сръб. 87 л. 4⁰.
517 — **58.** Четв. 1573. сръб. 334 фол.
518 — **325.** Сборн. сръб.-бълг. XVIII. 86 л. 8⁰.
519 — **270.** Служ. и ж. св. I. Р. XVII ср. 112, 16⁰.
520 — **324.** Сборн. като Врач. Дам. 311 л. 16⁰.
521 — **282.** Часосл. XVII. сръб. 209 л. 16⁰.
522 — **21.** = № 514.
523 — **336.** Дамаск. отъ 1826 г. 30 л. 4⁰.
524 — **503.** Печ. Индулг. отъ Iерус. патр. 1783.
525 — **575.** Гр. псалтик. XIX. 295 л. 32⁰.
526 — **461.** Печ. пс. рус. XVIII.
527 — **472.** Печ. апост. и ев. рус. XVIII.
528 — **498.** Печ. часослов. рус. XVIII.
529 — **499.** Печ. служ. и ж. на Св. I. Рил. 1671.
530 — **560.** Гръц. псалт. XVII. в. 341. л. 4⁰.
531 — **587.** Печ. съч. на Вас. Кесар. гр. 1535.
532 — **4.** Пс. XV. бълг. 301 л. 4⁰.
533 — **340.** Дамаск. XVIII. 212 л. 8⁰.
534 — **287.** Мѣсяцесловъ XIX. 102 л. 4⁰.
535 — **322.** Златоустъ, 1756 отъ бълг. 266 16⁰.
536 — **495.** Печ. молитв. Венец. = № 35.
537 — **478.** Печ. Осмогл. сръб. Венец. 1537.
538а — **233.** Служ. XV. срък. 22 л. 8⁰.
538б — **108.** Изб. ев. и ап. XVI. сръб. 126 л. 4⁰.
539 — **496.** Печ. Молитв. Венец. = № 35.
540 — **272.** Богор. XVI-XVII срб. 159 л. 16⁰.
541 — **343.** Дамаск. отъ 1768, 138 л. 16⁰.
542 — **274.** Сборниче 1639. сръб. 50 л. 16⁰.
543 — **249.** Трѣб. 1533. сръб. 185 л. 4⁰.
544 — **267.** Служ. и ж. Ст. Ур. ср. XVI 126, 4⁰.
545 — **485.** Печ. служеб. сръб. 1519. Венец.
546 — **482.** Печ. триодъ сръб. 1563. Скадра.
547а — **460.** Печ. пс. 1570 г.
547б — **486.** Печ. служеб. сръб. Венец. = № 545.
548 — **456.** Печ. пс. сръб. 1546.
549 — **479.** Печ. окт. рус. XVIII.
550 — **184.** Осм. XV. сръб. 137 фол.
551 — **199.** Осм. XVI. сръб. 241 фол.
552 — **230.** Триод. XVI. сръб. 289 л. 4⁰.
553 — **285.** Часосл. Софр. 1768. рус. 113. 16⁰.
554 — **323.** Дамаск. XVII. сръб.-бълг. 173 л. 8⁰.
555 — **265.** Катавасия XIX. ц-сл. 184 л. 8⁰.
556 — **348.** Хрисмősъ, 1830, бълг., 38 л. 8⁰.
557 — **275.** Сборн. ц.-сл. и блг. XIX. 80 л. 4⁰.
558 — **364.** Послѣдованія XVIII ц.-сл. 24, 4⁰.
559 — **474.** Печ. ев. и ап. рус. XVIII.
560 — **3.** Пс. XIV. бъл. и сръб. 168 л. 4⁰.
561 — **204.** Триодъ XIV. сръб. 68 перг. 4⁰.
562 — **202.** Триодъ XIII. сръб. 91 перг. 4⁰.
563 — **244.** Трѣб. XV. сръб. 56 л. 8⁰.
564 — **248.** Трѣб. XVI. сръб. 173 л. 4⁰.
565 — **286.** Часосл. XV—XVI. сръб. 146, 4⁰.
566 — **269.** Сборниче XVII. сръб. 69 л. 16⁰.
567 — **57.** Четв. 1567, сръб. 261 фол.
568 — **378.** Черк.-сл. грамат. 1837 г.
569 — **345.** Дамаск. отъ 1752 г. 413 л. 8⁰.
570 — **452.** Печ. пс. сръб. 1495
571 — **210.** Триодъ XV. сръб. 10 л. фол.
572 — **114.** Миней XIII. бълг. 3 перг. фол.
573 — **468.** Печ. ев. бълг. 1579 (Бѣлгр.).
574 — **523.** Пейчиновичъ, Огледало. 1816.
575 — **347.** Сборниче XVIIIв. рус. 14 л. 16⁰.
576 — **386.** Нѣколко ржкоп. тетр. 4⁰.
577 — **11.** Пс. сръб. XVI. 2 л. 8⁰.
578 — **16.** Пс. сръб. XVI. 1 л. фол.
579 — **33.** Изб. ев. XIV. бълг. 24 л. 8⁰.
580 — **83.** Четв. XVI. сръб.-бълг. 1 л. фол.
581 — **82.** Синаксаръ XVI. сръб. 4 л. фол.
582 — **81.** Четв. XVI. сръб. 14 л. фол.
583 — **80.** 1 л. фол. Четв. XVI. сръб.
584 — **79.** Четв. сръб. XVI. 1 л. фол.
585 — **87.** 6 л. фол. Синак. к. ев. сръб. XVI.
586 — **86.** 13 л. 4⁰ Четв. сръб. XVI.
587 — **105.** 3 л. 8⁰ Изб. ев. и ап. XVI. сръб.
588 — **90.** 2 перг. л. 4⁰ Апост. бълг. XIII.
589 — **106.** 5 л. фол. Апост. сръб. XV—XVI.
590 — **107.** 2 л. фол. Апост, сръб. XVI.
591 — **148.** Мин. XVI. сръб. 48 фол.
592 — **227.** Триод. XVI. сръб. 22 л. фол.
593 — **125.** 25 л. Мин. бълг. XV.
594 — **205.** 2 перг. л. 4⁰ Триодъ XIII. сръб.
595 — **206.** 1 перг. л. фол. Триодъ XIV. сръб.
596 — **216.** Триод. XV—XVIъ сръб. 10 л. фол.
597 — **214.** 6 л. фол. Триодъ бълг. XV.
598 — **112.** 10 л. 8⁰ Въскр. ев. XV—XVI. сръб.
599 — **234.** Служ. XV. сръб. 5 л. 8⁰.
600 — **109.** 3 л. 4⁰ Четв. бълг. XV—XVI.
601 — **605.** Тетрадки съ грц. думи като рѣчн.
602 — **110.** 3 л. показалци XVI. сръб.-бълг.
603 — **422.** 1 перг. л. 4⁰ Апост. сръб. XIV.
604 — **423.** 2 перг. лл. 4⁰ Апост. сръб. XIV.
605 — **358.** Ирмология, черковно-сл. 1820.
606 — **429.** Часосл. XVII. сръб. 97 л. 16⁰.
607 — **359.** Жития на светиитѣ, бълг. 1850.
608 — **355.** Сборниче XIX бълг., 40 л. 16⁰.
609 — **362.** Кириакодр. отъ 1850.
610 — **426.** Миней сръб. XVI-XVII. 168 фол.
611 — **510.** Опис. на Iерусал. = № 428.
612 — **431.** Акат. св. Варв. ц.-сл. XVIII 17, 8⁰.
613 — **352.** Пов. св. о-цъ ц.-сл. 1801г. 32, 8⁰.
614 — **353.** 12 л. 8⁰ ц.-сл. мол. XVIII—XIX.
615 — **360.** Благодарст. страст. хр. ц.-сл. 1824.

616 — **480.** Служебниче XVIII. ц.-сл. 35 л. 16°.
617 — **365.** Писмовникъ отъ 1783. черк.-сл.
618 — **436.** Злат. маргар. 1767. смѣс., 84, 8°.
619 — **354.** Сборн. бълг. XVIII-XIX. 135 л. 8°.
620 — **438.** Сборниче XVIII бълг. 142 л. 16°.
621 — **441.** Книжка XIX пис. въ Диарбек. 1865.
622 — **440.** Доситеева ижица прѣв. 1852 г.
623 — **444.** Ирмология отъ XIX в. 188 л. 8°.
624 — **421.** Четв. XIV бълг. 94 перг. 4°.
625 — **420.** Пс. XVI—XVII сръб. 269 л. 8°.
626 — **427.** Служеб. и др. б. и ср. 106 л. 8°.
627 — **434.** Александр. XVII сръб. 181 л. 16°.
628 — **428.** Служеб. отъ 1673. сръб. 94 л. 8°.
629 — **433.** Апокр. сб. XVI. бълг. 172 л. 8°.
630 — **437.** Сборниче XVIII бълг. 106 л. 16°.
631 — **439.** Дамаск. XIX. 176 л. 16°.
632 — **376.** Паис. ист. Търн. (Шишк.) прѣпис.
633 — **380.** Черк.-слав. грам. (прѣписъ)
634 — **432.** Сб. и Син. 217 л. 16°, сръб. XVI.
635 — **435.** Сборн. XVIII. бълг. 190 л. 16°.
636 — **424.** 1 перг. 4°. л. Мин. бълг. XIII.
637 — **425.** 1 перг. л. фол. Мин. бълг. XIII.
638 — **504.** Печ. Индулг. отъ Iерус. патр. 1776.
639 — **526.** Х. Iоак. Разл. поучения = № 463.
640 — **562.** Единъ перг. л. 4° грьц. ев. XII.
641 — **505.** Печ. Часосл. рус. XVII.
642 — **583.** Рум. Александр. 1795. 179 л. 8°.
643 — **585.** Ταζακχαμε на турски ез.
644 — **445.** Четири л. фол. Осмогл. срб. XVI.
645 — **446.** Единъ л. фол. Осм. срб.-бълг. XVI.
646 — **447.** Три л. фол. Триодъ сръб. XVI.
647 — **448.** Два л. 8° Номокан. сръб. XVI.
648 — **453.** Печ. пс. сръб. 1519.
649 — **442.** Сборн. XV. сръб. 186 л. 4°.
650 — **443.** Панег. XVI. сръб. 374 л. фол.
651 — **501.** Печ. Светче сръб. Венец. = № 202.
652 — **449.** Два л. фол. Осмогл. сръб. XVI.
653 — **578.** Гр. влад. окр. отъ 1843 г.

Распрѣдѣление на ржкописитѣ по години и вѣкове.

I.

Ржкописи съ опрѣдѣлени дати.

Отъ 1353—297 (151).
„ 1362— 88 (52).
„ 1420— 92 (27).
„ 1435—122 (136).
„ 1479— 6 (99).
„ 1484—392 (317).
„ 1509—144 (157).
„ 1511— 66 (108).
„ 1533—249 (543).
„ 1538— 54 (436).
„ 1547—305 (188),
306 (187).
„ 1558— 55 (493).
„ 1567— 57 (567).
„ 1573— 58 (517).
„ 1587— 67 (183).
„ 1592—393 (314),
299 (2),
„ 1593— 73 (125).
„ 1608—141 (271),
162 (242).
„ 1609—168 (245).
„ 1613—164 (79).
„ 1629—296 (296).
„ 1631— 31 (82).
„ 1635— 12 (204).
„ 1639—274 (542).
„ 1641—251 (200).
„ 1646— 15 (197).

Отъ 1662— 76 (308),
394 (315).
„ 1663—395 (420).
„ 1673—428 (628).
„ 1691—327 (166).
„ 1694—167 (511).
„ 1733—582 (64).
„ 1750—328 (62).
„ 1752—345 (569).
„ 1756—322 (535),
„ 1761—338 (14).
„ 1765—368 (310).
„ 1767—436 (618).
„ 1768—285 (553),
343 (541).
„ 1770—332 (495).
„ 1776—398 (226).
„ 1777—584 (396).
„ 1778—349 (515).
„ 1783—365 (617),
369 (312).
„ 1784—366 (437),
370 (431).
„ 1786—321 (440).
„ 1795—583 (642).
„ 1801—352 (613).
„ 1802—356 (98).
„ 1803—381 (70).
„ 1805—341 (432).

Отъ 1809—457 (92).
„ 1820—358 (605).
„ 1824—360 (615).
„ 1825—361 (224).
„ 1826—336 (523).
„ 1827—335 (433).
„ 1828—384 (464).
„ 1830—348 (556).
„ 1837—378 (568),
379 (414),
380 (633).
„ 1838—409 (422).
„ 1840—385 (416).
„ 1841—264 (503),
375 (320),
„ 1845—376 (632).
„ 1847—399 (154).
„ 1849—383 (497).
„ 1850—359 (607),
362 (609),
363 (211).
„ 1852—440 (622).
„ 1857—388 (91^{а}),
389 (91^{б}).
„ 1861—406 (381).
„ 1866—404 (413^{а}),
411 (426).
„ 1871—397 (425).
„ 1882—390 (192).

II.

Недатирани ржкописи.

Отъ XII—XIII вѣкъ: 562 (640).

Отъ XIII вѣкъ: 17 (307), 18 (273), 26 (397), 90 (588), 113 (25), 114 (572). 202 (562), 203 (47), 205 (594), 207 (121), 424 (636), 425 (637), 427 (626), 563 (305). 567 (267), 580 (163).

Стъ XIII—XIV вѣкъ; 22 (184), 25 (441), 566 (311).

Отъ XIV вѣкъ; 1 (54), 3 (560), 19 (199), 20 (269), 21 (514), 23 (513), 27 (228), 28 (342), 29 (507), 30 (57), 33 (579), 89 (488), 91 (66), 93 (150), 94 (164), 111 (185), 115 (344), 170 (318), 171 (95), 172 (74), 173 (135), 174 (250), 180 (313), 204 (561), 206 (595), 208 (407), 231 (97), 289 (55), 307 (152), 421 (624), 422 (603), 423 (604), 564 (506), 565 (309), 571 (179).

Отъ XIV—XV: 2 (172), 24 (50), 32 (280), 34 (516), 283 (386), 298 (93).

Отъ XV вѣкъ: 4 (532), 35 (120), 36 (210), 38 (67), 39 (133), 40 (139), 41 (181), 116 (29), 117 (387), 118 (127), 119 (131), 120 (130), 121 (134), 123 (253, 375), 124 (350), 125 (593), 126 (94), 127 (132), 128 (149), 129 (140), 133 (246), 142 (284), 175 (3). 176 (115), 177 (129), 178 (5), 179 (138), 181 (100) 182 (137), 183 (378), 184 (550), 209 (190), 210 (571), 211 (146), 212 (126), 213 (15), 214 (597) 215 (330), 232 (142), 233 (538[а]), 234 (599), 235 (364), 236 (359), 239 (295), 244 (563), 245 (235), 255 (59), 262 (1), 314 (362), 315 (329), 442 (649), 579 (159).

Отъ XV—XVI вѣкъ: 5 (221), 109 (600), 112 (598), 130 (19), 140 (291), 163 (104), 185 (298), 194 (327), 216 (596), 260 (31), 271 (144), 278 (293), 279 (294), 280 (30), 286 (565), 301 (60), 302 (147), 303 (283), 308 (80), 315 (329), 427 (626).

Отъ XVI вѣкъ: 7 (494), 8 (265), 9 (196), 10 (249), 11 (577), 13 (203), 16 (578), 37 (49), 42 (257), 43 (285), 44 (240), 45 (212), 46 (255), 47 (231), 48 (233), 49 (277), 50 (215), 51 (7), 52 (6), 53 (256), 56 (292), 59 (8), 60 (248), 61 (281), 62 (89), 63 (118), 64 (219), 65 (11), 68 (189), 69 (21), 70 (114), 71 (328), 72 (354), 74 (101), 79 (584), 80 (583), 81 (582), 82 (581), 83 (580), 84 (377), 85 (44), 86 (586), 95 (266), 96 (16), 97 (186), 98 (290), 99 (124), 100 (73), 101 (39), 102 (232). 104 (357), 105 (587), 106 (589), 107 (590), 108 (538[б]) 110 (602), 131 (241), 132 (105), 134 (282, 323), 135 (276, 355), 136 (111), 137 (319), 138 (274, 372), 139 (252), 143 (324), 145 (162), 146 (243), 147 (341), 148 (591), 149 (12), 150 (128), 151 (42), 152 (20), 153 (112). 154 (113), 155 (9), 156 (218), 157 (326), 158 (217), 159 (368), 160 (234), 186 (322), 187 (275), 188 (247), 189 (223), 190 (160), 191 (145), 192 (110), 193 (119), 195 (205), 196 (10), 197 (13), 198 (347), 199 (551), 200 (491), 217 (106),

218 (229), 219 (238), 220 (26), 221 (158), 222 (23), 223 (254), 224 (279), 225 (156), 226 (230), 227 (592), 228 (380), 229 (214), 230 (552), 237 (385), 238 (34), 240 (88), 241 (492), 242 (48), 246 (103), 247 (405), 248 (564), 250 (32), 256 (258), 257 (90), 258 (33), 261 (28), 282 (521), 284 (227), 290 (116), 291 (237), 294 (141), 300 (4), 309 (68), 311 (182), 312 (268), 313 (83), 318 (435), 319 (65), 432 (634), 433 (629), 443 (650), 445 (644), 446 (645), 447 (646), 448 (647), 449 (652), 450 (24), 568 (398), 570 (168).

Отъ XVI—XVII. **вѣкъ**: 14 (208), 75 (198), 78 (382), 161 (216), 165 (236), 259 (143), 272 (540), 277 (220), 295 (109), 320 (508), 396 (424), 420 (625), 426 (610).

Отъ XVII **вѣкъ**: 45 (212), 77 (239), 87 (585), 103 (148), 166 (225), 169 (251). 201 (262), 253 (263), 263 (384), 267 (544), 268 (261), 269 (566), 270 (519), 273 (297), 292 (194), 293 (63), 304 (278), 316 (78), 317 (213), 323 (554), 326 (509), 429 (606), 434 (627), 560 (530), 561 (170).

Отъ XVII—XVIII **вѣкъ**: 569 (403).

Отъ XVIII **вѣкъ**: 243 (206), 254 (96), 276 (270), 310 (72), 324 (520), 325 (618), 329 (434) 331 (485), 339 (438), 340 (533), 344 (272), 347 (575), 403 (413ª), 407 (332, 430 (616), 431 (612), 435 (635), 437 (630), 438 (620), 572 (299), 573 (482), 574 (175), 578 (653)?

Отъ XVIII—XIX **вѣкъ**: 333 (117), 353 (614), 354 (619), 364 (558), 400 (410)? 401 (410)? 402 (408)? 405 (413ᵛ)? 408 (419), 581 (167), 585 (645).

Отъ XIX **вѣкъ**: 252 (486), 265 (555), 266 (504), 275 (557), 281 (84), 287 (534), 288 (343), 330 (483), 334 (502), 337 (510ª), 342 (402)?, 346 (338), 350 (69), 351 (77), 355 (608), 371 (86), 372 (56), 373 (510ᵇ), 374 (496), 377 (301), 382 (512), 386 (576), 387 (191), 391 (443), 410 (418) 412 (481), 413 (421), 414 (472), 415 (473), 416 (474). 417 (476), 418 (477), 519 (479), 439 (631), 441 (621), 444 (623), 575 (525), 576 (499), 577 (298).

Распрѣдѣление на ржкописитѣ споредъ материала, на който са писани.

I.

Пергаментни ржкописи.

1 (54), 17 (307), 18 (273), 19 (199) 20 (269), 21 (514), 22 (184), 23 (513), 24 (50). 25 (441), 26 (397, 27 (228), 28 (342), 29 (507), 30 (57), 88 (52), 89 (488), 90 (588). 113 (25), 114 (572), 115 (344),

170 (318), 171 (95), 172 (74), 173 (135), 180 (313), 202 (562), 203 (47), 204 (561), 205 (594), 206 (595), 207 (121), 208 (407), 297 (151), 392 (317), 393 (314), 394 (315), 421 (624), 422 (603), 423 (604), 424 (636), 425 (637), 562 (640) гр. 563 (305) гр. 564 (506) гр., 571 (179) гр., 579 (159) лат., 580 (163) ерм.

II.

Ржкописи на пергаментъ и хартия.

31 (82), 41 (181), 467 (107) печ., 565 (309) гр., 566 (311) гр., 567 (367) гр.

Останалитѣ ржкописи са писани сè на хартия.

Распрѣдѣление на славянскитѣ ржкописи по редакции:

I. Сръбска редакция.

1 (54), 2 (172), 3 (560), 6 (99), 7 (494), 8 (265), 10 (249), 11 (577), 12 (204), 13 (203), 14 (208), 15 (197), 16 (578), 20 (269), 21 (514), 23 (513), 24 (50), 27 (228), 28 (342), 29 (507), 30 (57), 31 (82), 32 (280), 34 (516), 35 (120), 36 (210), 37 (49), 39 (133), 40 (139), 41 (181), 53 (256), 54 (436), 56 (292), 57 (567), 58 (517), 59 (8), 60 (248), 61 (281), 62 (89), 63 (118), 64 (219), 65 (11), 66 (118), 67 (183), 68 (189) 69 (21), 70 (114), 71 (328), 72 (354), 73 (125), 74 (101), 75 (198), 76 (308), 77 (239), 78 (382), 79 (384), 80 (583), 81 (582), 82 (581), 83 (580), 84 (377), 85 (44), 86 (586), 87 (585), 88 (52), 89 (488), 91 (66), 96 (16), 98 (290), 99 (124), 100 (73), 101 (39), 104 (357) 105 (587), 106 (589), 107 (590), 108 (538б), 110 (602), 111 (185), 112 (598), 115 (344), 118 (127), 119 (131), 120 (130), 121 (134), 122 (136), 126 (94), 128 (149), 129 (140), 130 (19), 132 (105), 136 (111), 137 (319), 138 (274), 139 (252), 140 (291), 141 (271), 143 (324), 144 (157), 145 (162), 146 (243), 148 (591), 149 (12), 150 (128), 151 (42), 152 (20), 153 (112) 154 (113), 155 (9), 162 (242), 165 (236), 166 (225), 167 (511), 168 (245), 169 (251), 170 (318), 171 (95), 172 (74), 173 (135), 176 (115), 177 (129), 178 (5), 179 (138), 180 (313), 181 (100), 182 (137), 183 (378), 184 (550), 185 (289), 186 (322), 187 (275), 188 (247), 189 (223), 190 (160), 191 (145), 192 (110), 193 (119), 194 (327), 195 (205), 197 (13), 199 (551), 202 (562), 204 (561), 205 (594), 206 (595), 207 (121), 208 (407), 209 (190), 210 (571), 211 (146), 212 (126), 215 (330), 216 (596), 217 (106),

218 (229), 220 (26), 221 (158), 222 (23), 223 (254), 224 (279), 227 (592), 230 (552), 232 (142), 233 (538а), 234 (599), 236 (359), 239 (295), 240 (88), 241 (492), 242 (48), 244 (563), 245 (235), 246 (103), 247 (405), 248 (564), 249 (543), 250 (32), 253 (263), 256 (258), 257 (90), 258 (33), 259 (143), 260 (31), 261 (28), 262 (1), 263 (384), 267 (544), 268 (261). 269 (566), 270 (519), 271 (144), 272 (540), 273 (297), 274 (542), 277 (220), 278 (293), 279 (294), 280 (30), 282 (521), 286 (565), 290 (116), 292 (200), 293 (63), 294 (141), 295 (109), 296 (296), 298 (93), 299 (2), 300 (4), 301 (60), 302 (147), 303 (283), 304 (278), 305 (188), 306 (187), 307 (152), 308 (80), 309 (68), 310 (72), 311 (182), 314 (362), 327 (166), 397 (425), 404 (413б), 420 (625), 422 (603), 423 (604), 426 (610), 427 (626), 428 (628), 429 (606), 434 (627), 442 (649), 443 (650), 445 (644), 447 (646), 448 (647), 449 (652).

II. Българска редакция.

3 (560), 4 (532), 5 (222), 17 (307), 18 (273), 19 (199), 26 (397), 33 (579), 38 (67), 42 (257), 43 (285), 44 (240), 46 (255, 47 (231), 48 (233), 51 (7), 90 (588), 92 (27), 93 (150), 94 (164), 95 (266). 102 (232), 109 (600), 110 (602), 113 (25), 114 (572), 116 (29), 117 (387), 123 (253), 124 (350), 125 (593), 127 (132), 133 (246), 135 (276), 142 (284), 157 (326), 164 (79), 174 (250), 175 (3), 195 (205), 196 (10), 198 (347), 200 (491), 203 (47), 213 (15), 214 (597), 225 (156), 226 (230), 231 (97), 238 (34), 255 (59), 277 (220), 283 (386), 284 (227), 287 (534), 289 (55), 291 (237), 297 (151), 307 (152), 312 (268), 313 (83). 315 (329), 318 (435), 319 (65), 329 (434), 330 (483), 331 (485), 333 (117), 334 (502), 335 (433), 336 (523), 337 (510а), 339 (438), 340 (533), 341 (432), 342 (402), 344 (272), 345 (569), 346 (338), 348 (556), 354 (619). 355 (608), 356 (98), 357 (92), 359 (607), 361 (224), 362 (609), 363 (211), 368 (310), 369 (312), 370 (341), 371 (86), 372 (56), 373 (510б), 374 (496), 375 (320), 376 (632), 383 (497), 384 (464), 385 (416), 386 (576), 387 (191), 388 (91а), 389 (91б), 390 (192), 391 (443), 396 (424), 399 (154), 400 (410), 401 (411), 402 (408), 406 (381), 407 (332), 408 (419), 409 (422), 410 (418), 411 (426), 413 (421), 414 (472), 415 (473), 416 (474), 417 (476), 418 (477), 421 (624), 424 (636), 425 (637), 427 (626), 432 (634), 433 (629), 435 (635), 437 (630), 438 (620), 439 (631), 440 (622), 441 (621).

III. Руска или черковнослав. редакция.

25 (441), 52 (6), 97 (186), 103 (148), 156 (218), 158 (217), 160 (234). 201 (262), 219 (238), 243 (206), 252 (486), 264 (503), 265 (555), 266 (504), 281 (84), 285 (553), 288 (343), 316 (78),

317 (213), 320 (508), 321 (440), 333 (117), 343 (541), 347 (575), 350 (69), 351 (77), 352 (613), 353 (614), 355 (608), 358 (605), 360 (615), 364 (558), 365 (617), 366 (437), 377 (301), 378 (568), 379 (414), 380 (633), 381 (70), 392 (317), 398 (226), 403 (413^{a}), 405 (413^{b}), 430 (616), 431 (612), 436 (618), 444 (623).

IV. Смѣсена редакция.

а) сръбско-българска: 9 (165), 22 (184), 55 (493), 134 (282), 147 (341), 159 (368), 163 (104), 228 (380), 235 (364), 237 (385), 251 (200), 322 (535), 324 (520), 325 (518), 326 (509), 328 (62), 332 (495), 338 (14), 349 (515), 446 (645), 450 (24).

б) руско-българска: 45 (212), 49 (277), 50 (215), 131 (241), 161 (216), 229 (214), 254 (96), 275 (557), 276 (270), 382 (512).

I.

Славянски ржкописи.

1 (54).

19 пергаментени листа 8° отъ **Псалтиръ** сръбска редакция, вѣкъ XIV, голѣмина 22·5×15·5, текстъ 15×10, едро уставно разрѣдено писмо, дебели букви (5 мм.), по 14 реда на страница.

Състои отъ 2 коли и 3 листа. Листитѣ не са наредъ: между лл. 16 и 17 (споредъ сегашната пагинация) липсува единъ листъ.

Съдържа: 108 псаломъ, почти цѣлъ, 109—117 цѣли и 118 безъ края, но и отъ срѣдата му липсува колкото е било на исчезналия листъ.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ) съ редовна іотация, съ непрокарано още ударение:

Рє҃ гь҃, гв҃н моѥ̀моу҆ сѣди | ѡ҆десноую҆ мене: дон҆дѣже положоу҆ врагы҆ | твоѥ҆, подножиѥ҆ ногама҆; твоима. Жьз҆ль силы҆ по|с҆лѥ҆ть҆ тебѣ гь҃ ѿ сїѡна҆; | и оу҆долѣѐши҆ посрѣ҃ врагь҆ твои҆. Стобо́ю҆ начель|ство вь дн҃ь силы҆ твоѥ҆ѥ҆: вь свѣт҆лота҆хь ст҃хь҆ твои҆: | и҆с҆урѣва҆ прѣжє дн҃ьницє҆ родих҆тє. Клє́т҆сє гь҃, и҆ не раскаѥ҆т҆сє, ты҆ ѥ҆си и҆ѥ҆реи҆ вь вѣкы҆, по чи́ноу҆ мел҆хисе́декокоу҆. (л. 2б—3а).

Пергаментъ дебелъ и гладъкъ. Подвързия нѣма.

По нѣкои думи извжтрѣ изглежда да е отъ Македония.

Прилага се снимка отъ него. Вж. табл. I.

2 (172).

Псалтиръ съ послѣдование отъ края на XIV или началото на XV вѣкъ, редакция сръбска. 200 харт. лл. малка 4° (21×13·5); текстъ 16·7×9, писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 22. Безъ ударения и съ голѣми червени точки. Такова е писмото до л. 121, отдѣто начева Синаксаръ **по тѵпикоу ї҆єро-**

солнмьскоу с҃тoго С҃авы, та до края по дребно писмо, безъ червени точки и съ повече надредни знакове, но пакъ безъ фонетично ударение, по 23 реда на стр.

Съвсѣмъ разнебитенъ. Нѣма начало ни край. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. Първитѣ 10 листа, както и лл. 74 и 197, са отъ по късно врѣме, съ другъ почеркъ (отъ XVI в.). Писмото тукъ-тамъ изблѣднѣло отъ влага, особено червенитѣ букви. Краищата изгнили и листитѣ подлѣпяни.

Листове 101 и 102 са тъй сѫщо отъ сетнешно врѣме (но пакъ отъ XV в.!) прѣписани съ бълг. редакция, грозно писмо, криво ьї, неправиленъ правописъ: ѧ идва намѣсто ж слѣдъ съгласни, намѣсто ъ и ь само ъ.

Хартия на първичнитѣ листи: дебела, съ крупни брѣзди и широки рѣзки, съ знакъ: полуносорогъ (Лихачевъ II, 186: единорогъ № 2188 — отъ 1381 год.), сирена. Прибавенитѣ отпрѣдъ 10 листа носятъ знакъ: кардиналска шапка (Лихачевъ III, № 1388). Книгата е подвързана съ дъски, но листитѣ ѝ са много пострадали.

Образци. Отъ първата часть (по едрото писмо):

Ктебѣ г҃и вьзвигь дш҃оу мою. | б҃е мои на те оупва да не постыжоу се вь вѣкы. ниже да посмѣ|ют'ми се врази мои. ибо в'си трь|пеще н т е не постыдетсе. да по|стыдет'се безаконоующеи вьсуе. |

Поути твоє г҃и скажи ми. и сть|замь твоимь наоучи ме наставн ме на истиноу твою. и наоучи ме ꙗко ты єси б҃ь сп҃сь мои.

И тебе трьпѣхь вьс'д҃нь. помени | щедроты твоє г҃и и м҃лти твоє | ꙗко ѿ вѣка со҃у. грѣхь юности | моєє и невѣнинꙗ моєго не помени. | по м҃лти твоєи помени ме ты (л. 11ᵃ).

Отъ втората часть (синаксара):

Сьборь бесплътныи | силь. тр҃о. гл҃а. д҃. Небсны'нхь во|иньствь воєводы'н. м҃лимсе нн҃ꙗ | мы недостоины'н. да вашими мо|литками покры'єте ны' кровомь | крильь, невеществьны'є славы' ва|ше'є. сьхранꙗюще ны' прнпа҃дающеє | прилежно и вьпиюще. ѿ бедь' нзба|вите на҃. ꙗко чиноналчелници вышьнимь силамь: — (л. 138ᵇ и 139ᵃ).

На л. 188 отъ по-ново врѣме:

писа сиа ѿкань да се знае кога е чиль в преч҃та вь лето з҃ї тисщь ркє (7125 = 1617).

3 (560).

Псалтиръ съ послѣдование, 168 раскѫсани и разнебитени листи малка 4° (19·5×14). Отъ тия 168 листа 126 са стари, първични, а другитѣ са прибавяни отпослѣ въ разно врѣме и отъ разни рѫцѣ,

послѣдниятъ пъкъ, 168 л., е отъ друга книга, но сѫща школа, както първичнитѣ 126 листа. Стариятъ текстъ е запазенъ отъ послѣдния листъ на 9 кола до 6. л. на 26 кола, и то, споредъ старо означение, отъ кола 9—1 л. (послѣдния), коли 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18 и 20 — цѣли, 15 и 16 безъ перв. л., 19 безъ посл., 21 безъ посл. 2 лл., 22 безъ първия л., 23 безъ 6. л., 24 безъ посл. л., 25 безъ седмия л. и 26 безъ два листа.

Първичниятъ текстъ е българска редакция отъ XIV вѣкъ, VI правописна школа съ правилно ударение, а прибавенитѣ допълнения са сѐ сръбска редакция. Листъ 128 е пакъ бълг. ред. отъ сѫща школа, както и първичнитѣ листи.

Книгата е употрѣбяна дълго врѣме, та е раскѫсана, измацана и нашарена съ разни драскотини отъ сетнешно врѣме, ала нийдѣ не личи нѣкоя дата за нейното происходище.

Първичниятъ текстъ е хубаво, четливо, едро полууставно писмо, прѣходъ къмъ бързописъ, по 18 реда на стр., съ киноварни заглавия и съ червени и разноцвѣтни хубави заглавки. Точкитѣ са означени тъй сѫщо съ киноварь и то доста крупно. Писмото подсѣща на Евтимиевъ Служебникъ (Нб. № 575) и Бориловъ Синодикъ (Нб. № 66) Кѫдѣ края писмото става пò дребно и по 20 реда на стр. Употрѣбя широко є (въ прѣдисловие), широко о и често ѡ.

На л. 1. между другитѣ неважни бѣлѣжки:

Да се знае гои ѡстави то (ѥ ѱалтиръ) ѡстави го юве да е опщ(ъ кои) чети да рече богъ да про(сти) кои ѡстави тоѥ ѱалтиръ . . . въ лето исписахъ перо и мас. . . .

Горѣ-долу сѫща бѣлѣжка и отъ сѫща рѫка се чете и на прибавения за допълнение листъ 159. опаки:

Да се знае тоѥ ѱалтиръ що го остави юове хариза го ѹ цръквата да знаѥтъ сички и тебѣ слава и дръжава до века аминъ.

На сѫщия листъ пò долу отъ сѫща рѫка:

писах перцⷷ и мастилцⷷ доде мѹшица испи мастилце азъ ѹзеⷯъ перце ѹдриⷯъ мѹшица по крилце она рече брънъ брънъ ѥохъ мое крилце ѿпаде ми крилце.

Сѫщо нѣщо е писано и на л. 1ª, но се не чете добрѣ, понеже е оваляно.

А на л. 81б съ пò груба рѫка и отъ пò ново врѣме:

Приписа граматикъ добро даскалъ.

Образецъ отъ езика и правописа:

ѱл҃ двѣ. ҁ҃и.

Гь҃ въцри са, да гнѣважтса | людїе. сѣдан на хероувїмѣ, | да под-вижитса землѣ. гь҃ въ сїѡнѣ велен. и висѡкь ѥсть | на҃ въсѣми людми. да испо|вѣдатсе имени твоемоу вели|комоу, ꙗко страшно и ст҃ѡ ѥ.

И ч҃ь црѣ, сѫ҃ любить. ты оугѡ|това правины. сѫ҃ и правдѫ | въ іакѡвѣ, ты сътвѡри. въ|зносите г҃а б҃а нашего, и клавѣ|нте са подножїю ногоу ѥго, ꙗко ст҃ь ѥсть. (л. 89).

Хартия тънка, мека съ широки, дебели рѣзки и съ знакъ: нѣщо като плоска съ прѣвръзка (край XIV вѣкъ, вж. Лихачевъ II, 401: фляга пилигрима, засвид. отъ 1386 г.); има още знакъ: продълговата круша съ опашка (Лихач. № 815, пакъ отъ 1386 г.).

Доставенъ отъ Просвѣтното Министерство. Книгата била по̀ прѣди въ редакцията на Министерския Сборникъ. — Вж. табл. II.

М. Попруженко (Изъ-за границы, 19) схваналъ прибавката за първиченъ текстъ.

4 (532).

Псалтиръ съ послѣдование, българска редакция, вѣкъ XV, 301 харт. лл. малка **4°** (20×14), текстъ 15×8·5, по 23 реда четливъ уставъ. Безъ начало и край и съ изгубени листи изъ срѣдата. Цѣлиятъ ржкописъ е твърдѣ поврѣденъ и листитѣ му раскжсани и разнебитени. Не личи никаква пагинация, па и означение на колитѣ нѣма навредъ.

Спрѣдъ сегашния съставъ на колитѣ излиза, че липсуватъ първитѣ четири коли изцѣло, а отъ пета кола само първиятъ листъ. Освѣнъ това липсуватъ още: между л. 104 и 105 — 1 л., между л. 112 и 113 — 1 л., между л. 127 и 128 — 4 листа, слѣдъ 128 липсува пакъ единъ старъ листъ, намѣсто който са вставени два нови, слѣдъ л. 132 липсуватъ пакъ листи, ала неизвѣстно колко, защото захваща други почеркъ; слѣдъ л. 136 липсуватъ 3 л., слѣдъ 137 л. липсува 1 л., слѣдъ 138 — 2 л., слѣдъ 139 — 1 л., слѣдъ 149 — 3 л., слѣдъ 157 — неизвѣстно, колко.

Писанъ първоначално отъ двама души, или по̀ добрѣ, съставенъ отъ два отдѣлни ржкописа, и отпослѣ пакъ допълванъ и отъ други.

Първитѣ 24 псалми липсуватъ; на запазения сега първи листъ е краятъ на 24. псаломъ и началото на 25. Псалтирътъ заедно съ разнитѣ пѣсни и молитви къмъ него свършатъ, или по̀ добрѣ, прѣкжсватъ на 132 л. (по новата пагинация), слѣдъ което захващатъ **тропари вьскрсни и бгороднчни и ипакои ѡсмиимь гласомь,** заедно съ други молитви — до 149 л., на който захваща:

ѹ҆́нїѧ бываемыи на ѡ҆сщенїе свещенослѹ и днпотатѹ еже е носащомѹ малы фелонецъ (недовършено), а слѣдъ това идатъ поменици — до 151 л., на който слѣдва **дрѹга полѹнощница пѣваема къ сѫботѫ и начало оу҆трьници** — до л. 153, на който слѣдватъ — **бгородичии осмымь гласовѡ на оутрьни на бъ гъ противѫ тропаремь стыхь** — до л. 155, на който слѣдватъ **троичны осмимь гласовѡ**, а на л. 158 захваща **синаѯарь въсего лѣта прѣимѣа тропара и кондака ,бі,мь мцѡ по типикѹ Ієрлимскомѹ ѿ септемврїа до аѵгѹста. имѣа исплъни нароунтыи стыи. и великыимь празникѡ господскыи:** — до л. 240, на който пъкъ слѣдва: **Начало стаго и великаго поста** и продължава службата за прѣзъ свѣтлата недѣля дори до петдесетница и до всѣхъ святихъ — до л. 262, на който слѣдватъ **ѹставии иже въ Ієрлимѣ стыи ѡ҆бителѣ: ѹ҆ставь малѣи вечерни, бдѣнїѹ ѹставь** — до л. 267, на който слѣдва: **ѹ҆тныи параклисъ прѣстѣи владичици нашеи бци** — до л. 278, дѣто слѣдватъ **припѣла гдьскыи празникѡ на ѳ пѣ**, но се прѣкѫсватъ, понеже слѣдъ тоя листъ липсува цѣла кола. Отъ л. 279 до 284 са разни молитви, а на л. 282: **начало малыа павечерницѫ и начало вечерни** — до л. 289, дѣто са: **прокымни дневнїи** и други пѣсни и молитви дори до края, но съ прѣкѫсвания, понеже листитѣ са разнебитени и изгубени.

Първитѣ 128 листа, както и лл. 132, 133, 150—155, са отъ по̀ стара рѫка, а листове 135—149, и отъ 156 до края са като че по̀ нови, но пакъ сѫщи правописъ — по VI правописна школа. Листове пъкъ 129 и 130, 133 и 134 са вметнати отпослѣ, за да се допълни изгубено; правописътъ на тия четири листа е сръбски.

Хартийниятъ знакъ на първата рѫка е ножици, ала на листитѣ отъ втората рѫка не личи добрѣ, защото са подрѣзвани и подлѣпяни.

Езикъ доста старински; правописъ (по VI школа) — доста правиленъ. Прави впечатление да е прѣписванъ въ Влашко.

Тоя срѣднобългарски паметникъ е важенъ не само зарадъ езика и правописа, но и зарадъ ударението си, което ми се вижда много правилно поставено, макаръ да се различава и отъ старото и отъ новото наше ударение.

Доставилъ отъ Габрово Н. Миховъ — отъ библиотеката на свещ. В. Миховъ.

5 (221).

Псалтиръ, българска редакция, вѣкъ XV или XVI (у Вуловича погрѣшно XVII). Листа 142, 8° (20×13), т. 15·5×8; писмо уставно

срѣдна величина (3 мм.), редове на стр. 19, мастило черно съ червени инициали, заглавия и точки.

Книгата е подшита, безъ кори и много поврѣдена; листитѣ отдолу изгнили отъ влага съвсѣмъ. Безъ начало и край: почва съ края отъ 34 псаломъ, а свършва съ началото отъ 150-ия. Хартия дебела, мека съ хартиенъ знакъ: двѣ кръстосани стрѣли и подъ тѣхъ звѣзда.

Правописъ по VI правописна школа съ ударение нѐ тъй правилно. Както и прѣдниятъ ръкописъ, изглежда ужъ като влашки прѣписъ, но се забѣлѣзва стремежъ да се възстанови старото мѣсто на ѫ и ѧ: постоянно 3 мн. аор. **шѧ** и редовно **ѧ** въ вин. мн. ч. у сѫщ.

Текстъ: **Ꙗ҆ко съкроу҆ши врата̑ мѣ|днаа. и҆ вѣ́рѣѧ желѣ|зныѧ сло́ми. прїѧ҆ть | ѧ҆ ѿ пѫти безаконїа и҆|.**

Безаконїи бѡ радѝ своихь | смѣ́рнишѧ. въсѣ́кого | брашна̑ възгнѫша сѧ | дш҃а и҆. и҆ приклѫ́нишѧ | до вра́ть съмрътны̑. и҆ | възва́шѧ къ гоу̑ ѥгда̑ въ | стѫ́жниша, и҆ ѿ бѣдь | и҆ спс҃е и҆. посла̑ сло́во | свое и҆ и҆сцѣ́ли и҆. и҆ изба|ви и҆ ѿ па́гоубы и҆. да | и҆сповѣ́датсѧ гвѣ мл҃ти | ѥгѡ. и҆ чюдеса̑ ѥгѡ сн҃ѡмь | члч҃ьскѡ. и҆ пожрѫть ѥмо́у жрътвѫ хва́лѣ.

И҆ да повѣ́дать дѣ́ла ѥгѡ | въ ра́дости. иисхѡ́дѧ|щеи вь море въ кора́блѣ.

Твѡ́рѧщеи дѣланїа въ вѡ|да̑ мнѡга́хь. ти видѣшѧ дѣ́ла гн҃ѣ. и҆ чюдеса̑ | ѥгѡ въ глѫбинѣ. рече. | и҆ ста̑ доу̑ коурѣнъ и҆ въз|нѣ́сѡшѧ влъны ѥгѡ. въ|схѡ́дать до нб҃ъ, и҆ ни|схѡ́дать до бѣ́зднъ. (л. 19).

6 (99).

Псалтиръ съ посл. отъ 1479 г., редакция сръбска. Листа 249 **4**⁰ (20·5×14·5), текстъ 16×9; писмо полууставно съ малко приближение къмъ бързопись: **ꙍ (в)**, **п (к)**, **ѡ (ю)** и особено **Г** (г), **ь** височъкъ съ извита или остроѫглеста опашчица влѣво, букви 2 мм., редове на стр. 25. Инициали, заглавия и точки червени. Главнитѣ букви често пѫти снабдени съ триѫгълни прибавки. Само **ꙋ**, рѣдко **ы**.

Правописъ неправиленъ, безъ редовно ударение. **ъ** и **ь** се пишатъ безъ правило, т. е. употрѣбява се високъ **ь**, който нѣкой пѫть се извива въ лѣво, нѣкой пѫть не.

Похабенъ: отначало липсуватъ доста листи. Почва съ края на псаломъ 39. Листъ 3 половина. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. Псалмитѣ свършватъ на л. 80⁶. На сѫщия л. почватъ: **тропари пѣваѥ́мїи вь нѣлю по непороучна̑.** На л. 82⁶: **послѣдованиѥ сьбранна̑ вьселѣтна̑.**

начьнше ѿ мца септебрїа. до мца аѵста. прѣимеѥ трп и ко. празникѡ, и нароунти сты.

Между лл. 94 и 95 са откжснати четири листа. На л. 112[а], на 14 февруарий, намираме **прпнагѡ оца нашегѡ аѵѯентїа. и стагѡ кѵрїла. философа і оучителѧ словѣнскагѡ и дроу кирилоу тро гла. .д.**, а именно: **ѿ пелень прилежно прѣмоудро сестрꙋ себе сътвори. прѣсвѣтло видевъ ю. ꙗко дѣвꙋю чтꙋ. и сїю приє ꙗко златими монисти ꙋкраси еси своꙋ дшꙋ и ꙋмъ. и обрѣтесе ꙗко дрꙋги кѵрилъ на земли. разоумѡ и именемъ прѣмꙋдрѣ·: —**

На сжщия л. отопаки: **дроу ко стмꙋ кѵрилꙋ гл е тврьї е·: — Тврьди оумѡ и бгодъхновенїємъ. оученїє озараѥ миръ. прѣсвѣтлими лꙋчами обтече миръ. ꙗко млънїа кѵриле сте. расеваѥ бжїє слово на севере и западе и юзе просвѣщаѥ вьсе. нь ꙗко и ми дрьзновенїє къ хꙋ непрѣстанно мли о всѣ на·: —**

На л. 131[а] подъ текста: **Кѡць прїеть мцословїє. слава. бꙋ ѿ вьса. чьскы ради·: +—**, а на сжщия л. отопако: **начело стго г великагѡ поста**, — тропари.

На л. 147[б] подъ текста съ червено мастило нѣщо като послѣсловие съ дата: **бꙋ же нашемꙋ и бцꙋ вдимимже и вьсе невидими, гꙋ іѵ хꙋ. събезначални егѡ ѡцѣ и животворещи дхмъ. Слава въ вѣки амн·: — ,ѕуп ꙁ·: —** значи прѣзъ 1479 год.

Туку подъ това четемъ слѣдната бѣлѣжка на италиански съ сжщо мастило, както и цѣлата книга, и вѣроятно отъ сжща ржка: Mi Simon di Sittniza, o, schritto quisto libro ï gloria di dio con la mia mã propria e fii chonfitto ai 1479 adj 29 di marzo, a s[ta] maria chastamia(?) â chorffo·:—

На л. 148[а]: **м. стго павла ѿ змїе. аще когѡ. оусекнетъ. пѡбаѥтъ сице творити: Да принесетсе блюдо ново. и сътворитсе въ блюде кртъ. съвсе послѣдованїє крта, и да напишетсе тро сы около крта около. въздви мѡуси на стлъпе исцѣлєнїа. въсъ до конца. и да омїетсе сщнною водою. новомечною аще ѡбрещетсе аще ли ни. а ти възми чисту вѡдꙋ и ѡмїи блюдо вьсе. и да испїє оугризени змїею аще близꙋ ѥ. аще ли ни да испиє нщеи лековнїѥ.** Слѣдва тропаръ и извѣстната вече молитва, слѣдъ която слѣдва тая — **млтва·:· — Въ име ѡца и сна и стго дха. иногда гоните, иже чтнїи съсꙋдь. изидо ѿ обиталища моегѡ въ сикелїю. и съграмажьшꙋми сꙋхи розгїи и абїе ехидна изыьши ѿ топлоти. оусекнꙋ ме въ десною рꙋкꙋ, и ѡбеси се. аже** (л. 148[б]) **имеѥ въ себе силꙋ стго дха. и сїю ѿтре въ рожденїє**

пламенние. и съжжена бы́ въса до конца. и́ ни е́днив̾ пакость прїе́ ѿ усекновенїа еѐ. въ сънъ прѣложи́ се и́ пришъ̾ архгглъ велики михаилъ. възгласи мѐ гл҃е. Савле павле въстани. и́ въсприми сїю книгу. и́ ѡбрещеши́ слово написанно сице глюще заклинаю̀ вы̑ х҃е. и половину родовъ, звѣри́ пльзающе по земли̇. въ бг̃ сътворша́г нбо и землю̀ и́ морѐ и́ въ непоколѣбими е́гѡ прѣсто̑ змїа пакостна́г заклинаю те въ реку ѡгньную̀. к҃ исходїть ѿ подножїа ногу гню. и́ бу́ и́ спсу нашему їу̑ х҃у. и́ втор̾ бесплътнїи а́ггелы. и́ касїиласка змїа родѡ̑. змїа тетрахалина. змїа додекахалина. змїа лагодрома. змїа дво̀е на десете главнаго. змїю ѡгнеекына́г. змїа крановынаго. змїа дубовъсхонаго. змїю̀ стрѣлную̀. змїа пепенную̀. змїю е́хїдно. и́ има̑ въ дѣсной странне кдъ. что̀ любо аще уюстъ. немощно е́ е́му жити. Еще̑ кд. рѡ̑ скалакъ. иде̑ постигне̑ вѣрнаго и стг̃ѡ апла млтва (л. 149[а]) и́ запрѣщенїе. въ кои́ абїе ча̑ ухапившїи умрѣ̑. чакъ же уязвлени́ ѿ неѐ живъ буде̑. къ славу ѡца и́ сна и́ стг̃ѡ дха. и́ нна и́ прино и́ въ веки вѣкѡ̑ ами̑.

На послѣдния л. 149[а] млтва ѿ кръви текущїи носѡ̑ или усти и друга за сжщото.

На сжщия листъ отопаки, слѣдъ млтва причестит̑ хотещимъ слѣдва: Пѡбакать вѣти. кѡе навикнути писанїа добрѣ. и́ моудрьствовати православнно ѡ бзе и́ твари́. многа врѣменна требуе̑ ученїе. и́ упражненїе. такжѐ і ѿ писменъ искусь прїети. Сего радї мы̀ троудолюбнно избравше. ѿ обои потрѣбненша́. малемъ да покаже̑ ѡ всѣ̑. да и́ добрѣ прошъ̀ малую̀ сїю . . . Тукъ се прѣкжсва тази статия, защото липсуватъ послѣднитѣ листа.

Други приписки. На л. 13[б] надлъжъ по полата има писано гръцки, отъ което личи дата 1703 ιουνιου 10 ης τὸν ηκονομου πα̑ κυ̑ ιακώβου.

На л. 82[а] подъ текста бързописно: † сїа книга ѱалти́ бы оуварѡ̑ прилепски оу попа̀ петка кои че дрьзать оукрастї да е́ прокле̑ ѿ самѡ̑ їу̑ ха ї ѿ прѣчтую его мате̑ гѡ тиї ѡць бгоноси́ и́ ѿ въсе̑ сти̑ да боуде̑ прокле̑ и́ анаѳема вь веки аминъ·:

Хартия мека, гладка съ знакъ: везни въ кржгъ. Подвързия дъски съ кожа.

7 (494).

Псалтиръ послѣдовенъ, който съдържа: псалтиръ, мѣсецословъ, часть отъ четвероевангеле и разни молитви; редакция сръбска, вѣкъ XVI. Листи 3+371, форматъ **16**° (15·5×10·5), текстъ

11×6·5, дребно, хубаво, полууставно писмо; букви 1 мм., редове 32, съ червени инициалки и заглавия, а тукъ-тамъ и златно-сини украшения.

Изводъ ресавски съ ударения.

Съдържа: на лл. 1—12 — молитви, които трѣбва да се четатъ слѣдъ сѣка катизма. Началото имъ липсува.

На лл. 13ª—91 псалтиръ. Л. 13 поврѣденъ: нѣкой откжсналъ заставката.

На лл. 92ª—139 мѣсецословъ съ надписъ **Послѣдованїе събранїа въсѐлѣтнаго.**

На лл. 140ª—151 **Начѐло стго и великаго поста**, — тропари и кондаци.

На лл. 152ª—199 осмогласникъ, само осми гласъ.

На лл. 199б—203 свѣтилни въскрьсни и стихири.

На лл. 204ª—206ª тропари троични.

На лл. 206б—367 четвероевангеле съ обичния редъ: прѣдисловие на Теофилакта български, текстъ и на края синаксаръ.

На л. 368ª до края: **Млтви прѣзь въсѫ нелю. въ сѫботоу ве, млтва. творенїе кѵрилово**, и на лл. 369 и 370 втора молитва отъ сжщия въ недѣлю **по заоутрьни, кѵрилѡ**: останалитѣ листи до края липсуватъ.

Въ мѣсецослова намираме тропари и кондаци за слѣднитѣ български и сръбски светци: 14. октомври св. Петка, 19. окт. св. I. Рилски, 21. окт. св. Иларионъ Мегленски, 11. ноем. св. царь Стефанъ **иже въ деча**, 14. януар. св. Сава, първи архиеп. сръбски, 20. януар. св. Гаврилъ Лѣсновски, 13. февр. св. Симеонъ сръбски новъ мироточецъ, 14. февр. св. Кирилъ философъ и учитель словѣнски, 10. авг. **Стго мчка и архїдїакона лаврентїа**, но кой именно, да ли ученикътъ на св. Климента? 16. августъ св. Іоакимъ Сарандапорски „**иже къ горѣ ѡсогѡвсцѣй постнкшасе**“.

Приписка. Отначало има три чисти листа. На първия отъ тѣхъ четемъ: Надлежитъ Хрiсту Каровичу. Сiе ѱсалтиръ на Христо Каровичъ купи го ѿтъ ..... яна за 15 грo. Аминъ.

Хартия тънка, жилава; хартийниятъ знакъ не личи, защото е наполовина изрѣзанъ; вижда се нѣщо като човѣче въ кржгъ.

Подвързия дъски съ кожа, но втората едвамъ се държи.

Отъ библиотеката на покойния П. Р. Славейковъ.

8 (265).

Псалтиръ отъ XVI вѣкъ, сръбска редакция. Листа 131 фол. (29·3×19·1); т. 22×12·5, писмо въздебро уставно ала неупражнено; букви 4 мм., редове на стр. 21. Отъ л. 102 като че друга ржка и по 22 реда. Инициали, заглавия и точки червени. Покрай обикновенитѣ нови заглавки срѣщатъ се имитации на стари плетеници.

Изводъ ресавски, но ъ и ь нѐ винаги по VI школа; ъ най често въ прѣдлози: **къ, съ, къ.**

Почва съ заставка. Два листа отъ първата тетрада липсуватъ. Първитѣ два листа и шестиятъ — развързани. Отдѣлени листи има и въ срѣдата. Отначало твърдѣ овалянъ. Слѣдъ 23. листъ други почеркъ. Заставки. На нѣкои листи по политѣ и подъ текста обяснения съ твърдѣ дребно полууставно писмо — вѣроятно отъ друга пò упражнена ржка.. Отъ л. 92—102 се употрѣбятъ доста често юсове: **камень ѥгоже некъраду сьтворишѫ зиждѫщеи, сь̑ бы̑ въ главѫ ѫглоу**, л. 99ª.

Хартия дебела, жилава съ знакъ: котва въ кржгъ.

Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На единъ чистъ листъ отначало четемъ: „писа азъ тома хаџи димитровъ да̑ знае коги до̑е ма̑торъ кочово синъ димитаръ та̑еде ѹ хра̑ стаго ни(к)ωлае мирили̑ки чѹдотворца та повеза сиꙗ ѱалтиръ и паки азь пишемь димитрие“.

На крайния (кориченъ) листъ, който се намѣри въ папка № 369, писано съ сжща ржка: † сиіа ѱа́лтиръ да̑ знае че беше̑а по́рошилъ а̑зъ гѡ̑ пѡвеза̀хъ.

На сжщия листъ и страница е записано, кой по колко далъ за цързква св. Никола; давали по ҂а̃ (1000) и по ф̃ (500), но пари ли, аспри ли, не личи. На другата страница отъ сжщия листъ е пъкъ записано, кой по колко тъмианъ далъ за сжщата цързква **въ лѣ ҂зсѳ** (7229=1721).

9 (196).

Псалтиръ (откжслекъ) отъ XVI в. Редакция сръбска съ много българизми (ж=ь). Листи 54, форм. **16**° (14·5×10·5), текстъ 11×6, писмо полууставно, не твърдѣ красиво и малко косо вдесно. Любопитна е формата на д (⅄); букви 3 мм., редове на стр. 15.

Почва отъ края на 95 псаломъ. Липсуватъ отначало 29 тетради и 6 л. отъ 30-та. Свършва съ 118 псаломъ.

Правописъ неправиленъ, безъ ударения — освѣнъ ". Почти само ь, но идва и ъ въ прѣдлози и въ окончания. ь замѣстя често ѫ и ѧ (у глаголи): аль҃уьщє и жеждь҃щє҃ дш҃а ихь кь ни҃ изнеможе (л. 26б). Безъ-друго непосрѣдственъ прѣписъ отъ бълг. изводъ: твоєго цр҃є 36б, коюшимьсе 37б, к҆се земле 39а и пр. ѣ намѣсто ѩ; ѕ. На л. 34б надлъжъ по полата писано (отъ сѫщо врѣме, но като че друга рѫка): мило ми҃ є писати за часъ.

Хартия гладка, испечена, безъ брѣзди и съ тънки рѣзки; знакъ: везни въ гербовъ щитъ и отгорѣ звѣзда, Лихачевъ III, № 3412 отъ 1512 г. (у Вуловича погрѣшно е туренъ тоя пмкъ въ XVII—XVIII вѣкъ).

Подвързия никаква.

Отъ сбирката на Тодораки Димитриевъ, Враца.

10 (249, 324, 348, 358, 360).

Псалтиръ съ послѣдование, отъ XVI в. 102 л. фол. (29×20), т. 21×12, писмо хубаво уставно, срѣдна голѣмина (3 мм. букви), редове на стр. 28. Слѣдъ прѣднитѣ откѫснати три листа, които прибрахъ отъ папки №№ 324 и 348, пагинацията почва съ брой 100, защото прѣди тия листи имаше въ сѫщия № 249 части отъ други рѫкописи; 9-тѣхъ пъкъ листи въ края прибрахъ отъ ркп. № 358 (5 лл.) и № 360 (4 лл.).

Рѫкописътъ е безъ начало и безъ край, както и съ липси въ срѣдата. Отъ псалтира (заедно съ израилскитѣ пѣсни) останало твърдѣ малко: само 17 листа и единъ затуренъ въ срѣдата (179); сега рѫкописътъ съдържа само обикновенитѣ прибавки, а именно: тропари къ соуботѣ по непоро́чнахь (л. 106б, 107б — споредъ пагинацията, смѣтана заедно съ чуждитѣ части на тоя № 249), тропари въскр҃сны и҆ бг҃оро́дичны и҆ ѵ҆пако́и (л. 108а—110б), Послѣдова́нїе събра́нїа въселѣтнаго (л. 111—150), но прѣкѫсва съ 25 марта, понеже липсува листъ, на който се е свършвалъ синаксарътъ и захващало начело ст҃го и великаго поста; послѣ слѣдватъ: тропари и кондаци богородични, алилуйари, богородични, свѣтилни, часословъ и молитви.

Редакция сръбска, изводъ ресавски съ правилно ударение; ъ само въ прѣдлози и твърдѣ рѣдко другадѣ.

Отъ подвързията останало само задната дъска и тя оголена.

Хартия дебела, корава съ знакъ: котва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ.

Слѣдъ свършека на псалтира прѣписвачътъ пише на л. 106а:

† мнѡ̑ грѣшнїи и̑ хѹдын и̑ мъншїи въ дїацѣ̑,
зцѳ̑ѯѳѱѳѵпъ вѳїмс, квѡьрь: ·
с̑ѹь с̑ѹь с̑ѹь.
х̑кіѡ̑ѳ: ·

т. е. граматикъ **баїѵѡ письць ѡ̑хь ѡ̑хь ѡ̑хь ѹпїса.**

На сѫщия листъ другъ бѣлѣжи: „**повезасе сїа̑ книга ѿ манастрь ст̑а и̑ живона̑а троица прї егѹмена дама́(с)кина въ лѣть ѿ зданїа мїра ҂зрпв повез̑а а̑зь грѣшни̑ і̑мьнши̑ въ улокеи̑ и̑ме ми ѡниоѳ́ѕѹ** (Севладъ) **ми̑, а̑прїлїа зцѳѱенпѹ** (граматникъ) **пове̑з на ·д̑· пьти.**

Датата трѣбва да е не́ **҂зрпв**, а **҂ѯрпв**, т. е. 7182 = 1674. год.

На л. 110б другъ бѣлѣжи: **†̑ повезасе сик̑ книга глѣми ѱа̑лн ѿ ст̑а и̑ живоначелна троица повез̑ ю а̑зъ мон̑ Онѹфрик и платн кожѹха̑ лаза̑ да слѹ̑ за негокѹ дш̑ѹ и̑ ващинѹ дш̑ѹ цветко и манчинѹ дш̑ѹ кр̑тїкнѹ к̑ да про̑ти вечнаа пам̑ въ лѣто ҂ѯ тѷсѹщно с̑ и̑ ѯ: +** (7207 = 1699 г.).

11 (577).

Два харт. листа 8⁰ (19×14·5) отъ **Псалтиръ,** сръбска ред. XVI. в., по 20 реда на стр. срѣденъ полууставъ не твърдѣ хубавъ, но съ хубави червени заглавки и точки червени. Тия два листа съдържатъ 55 псаломъ почти цѣль (безъ два реда), 56 цѣлъ и 57 на половина. Редакция сръбска, но се употрѣбятъ и двата ера безъ правило, както въ българскитѣ рѫкописи отъ III или V правописна школа; употрѣбя се и ѕ редовно: **враѕи, ѡ̑ вѕѣ, но́ѕѣ мои̑.** Рѫкописътъ изглежда да е прѣписъ отъ български оригиналъ: **и̑скопа́ше пр̑ѣ лицемъ моимъ кмѹ. и̑ въпа́доше се въ не̑. гото́во ср̑це мое̑ бѣ̑ гото́во ср̑це мое въспо́ю и̑ пою сла́вѣ мое́и. въста́ни̑ сла́во мок̑ въста́ни̑ ѱа́лтирю и̑ гоу́сли. въстанѫ ра́но и̑ и̑сповѣ́мсе те́бѣ въ лю́дѣ̑ ги̑. по́ю те́бѣ въ ѥ̑зи́цѣхь ꙗ̑ко́ възвелнчи́се до́ невс̑ъ ма̑тъ твок̑. и до ѡ̑вла́къ и̑сти́нѹ твок̑.**

Хартия тънка, жилава съ знакъ: Котва въ крѫгъ.

Тия два листа са отъ папка № 369, дѣто имаше и други фрагменти.

12 (204).

Псалтиръ съ послѣдование, отъ 1635 г., редакция сръбска, 382 листа 8⁰ (20×14), текстъ 14·7×9, писмо срѣдно уставно, възшироко, букви 3 мм., редове 22. Кждѣ края писмото става по дребно,

а послѣднитѣ 5 лл. са още пò дребни (по 23 реда) и като че отъ друга ржка.

Правописъ ресавски съ ударения и съ хубави заглавки. Употрѣбява редовно ѕ. Може да е прѣписанъ въ бълг. краища.

Развързанъ. Безъ начало и край. Листи размѣстени. Тетради 48 (мн) и 5 отъ 49-та. Хартия тънка, жилава съ знакъ: котва въ кржгъ и трифиль отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа.

Доставенъ отъ Брациговската градска община.

Приписки. На л. 136ª подъ текста (слѣдъ послѣдния псаломъ) прѣписвачътъ пише съ дребенъ уставъ: **Къ лѣ ,ҁрмг.** (=1635) **рѫкою** (не ще да е **рькою**, както го е прочелъ Вуловичъ, 2) **многогрѣшнаго граматика прїна:** —

На л. 276 отдолу и на двѣтѣ поли съ отпослешно и доста грозно писмо: писа азъ ми҇хо грамати҇къ ѡ҇ста ѱалтиръ поп . . . ѡстави҇ си҇на влъка и маи҇ка . . . зана миха да поменава гъ. и҇ си҇нмѹ ги҇ ѿкѹпи҇ ѿ скъвена (?) че ги҇ занесѹха татаре та даде си҇нмѹ влъко ҁ грошa.

13 (203).

Псалтиръ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска, допълнена съ руска. Листи 268, **16**° (14·5×10), текстъ 9·2×5·5, писмо въздребно, доста хубавъ полууставъ, букви 1·5 мм., редове на стр. 22. Отъ л. 122 до 149 допълненъ съ бързописъ руски. Първата му пò стара часть има въ началото заставка и хубави златни инициали изъ срѣдата и въздри червени точки. По политѣ бѣлѣжки, обяснения къмъ текста, писани съ дребно полууставно писмо. Отъ л. 250 до края пише пакъ първата ржка: **Слоужба акаѳїстоу прѣстыє влчцє нашє бцє и прно-дѣви марїи.** Правописъ ужъ ресавски, но ъ и ь се мѣшатъ доста неправилно; ударението му не е винаги намѣсто.

Подвързия мукава, обвита съ кожа.

Хартия тънка, гладка, на която не личи добрѣ харт. знакъ, но прилича да е котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда, слѣдов. е отъ XVI в., а не отъ XVII—XVIII, както е у Вуловича. Но ржкописътъ изглежда наистина пò новъ, защото не е употрѣбяванъ много. Руското допълнение происхожда отъ пò ново врѣме (XVIII в.). На единъ отъ прѣднитѣ бѣли листи, пришити въ ново врѣме при подвързията, има слѣдното упжтване за кога кои псалми да се четатъ:

ѱало́ме що са̀ пеѧ́тъ ѹ вре́ме скрѣ́бно † коги̇̀ са ди́гнатъ зломи́сленици на те́бе чети́ ѱало́мъ г҃ ѳі҃ л҃ лѕ҃ коги́ чѹ́ешъ зачѹ́ма речи́ ѱало́мъ ѵ҃ коги́ па́днешъ ѹ гре́хъ речи́ ѱало́мъ н҃ ме҃ мѕ҃ о҃ оѕ҃ коги́ напа́дне стра́хъ на те́бе речи́ ѱало́мъ ѕ҃ ѯѕ оѕ҃ коги́ и́машъ доса́ждане ѿ дїа́вола речи́ ѱало́мъ лз҃ коги́ па́днешъ ѹ затво́рка или ѹ ропство̀ речи́ ѱало́мъ ѯѳ҃ коги́ гърми̑ или све́тка или гра̀тъ речи ѱало́мъ пд҃ коги́ и́дешъ на бра́нъ речи́ ѱало́мъ кз҃ коги начнѐшъ на хлѐпъ но̀въ или на ви́но ил̀и на ѡво̀шка каква̀ била̀ речи ѱало́мъ лг҃.

Ржкописътъ е отъ сбирката на Тодораки Димитриевъ, Враца, чийто печатъ личи на първата страница.

14 (208).

Псалтиръ съ послѣдование, сърбска редакция, вѣкъ XVI—XVII. Листа 472, **16**° (15·3×11), текстъ 11×6, писмо — дребенъ, твърдѣ четливъ полууставъ, букви 1·5 мм., редове на стр. 21—23.

Безъ начало и край. Почва отъ трети псаломъ. Липсуватъ доста много листи и отъ срѣдата — около 80. Тетради 68 (ѯ҃н), послѣдната има само 7 листи. Л. 100[б] празенъ.

Съдържа слѣдъ псалтира мѣсецословъ (отъ л. 159[б] нататъкъ), отъ който липсуватъ краятъ на декемврий и мм. януарий — юний между лл. 186 и 187; тропари за прѣзъ велики пости; богородични, стихири, часословъ, блаженни прѣзъ недѣлята, акатистъ на св. Богородица, служба на водосветъ (л. 329[а]); отъ тукъ до края като че пише втора ржка (малко по̀ едро и по̀ черно писмо): канони, разни молитви, 11 евангелия въскръсни и свѣтилни въскръсни.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ) съ ударения; слѣдъ л. 329 идва и ъ въ прѣдлози.

Хартия тънка, гладка; хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ съ трифиль отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа.

На л. 457[б] четемъ: **къ лѣ҃ ҂зрді** (7114—1606) **кро҃ѹ слп҃оѹ к҃. а҃ ло҃ѹ н҃. зл҃а ѵисло лі҃. ѳе҃ а҃ фа҃ х҃ еі҃.** Тая записка е доста старинска, ала пакъ не бихъ рекълъ, че е отъ сжщо врѣме съ текста, понеже мастилото е друго, па и почеркътъ не е сжщи. Паметникътъ има изгледъ да е отъ XVI в.

На л. 308[б] подъ текста нѣкой отбѣлѣжилъ: **сїа̀ книга г҃н ѹ рѹшки пиргъ:**

Доставилъ П. Н. Вардевъ, София.

15 (197).

Псалтиръ отъ 1646 год., сръбска редакция. Листи 116, 8⁰ (21·5×15·5), текстъ 15·5×9, писмо срѣденъ уставъ, хубавъ и четливъ; букви 3 мм., редове на стр. 22. Съ червени инициали, заглавия и точки.

Липсуватъ отъ срѣдата 13—14 листа. Послѣдниятъ листъ залѣпенъ о дъската. Хартия бѣла, гладка, жилава, съ знакъ: три полумѣсеца единъ надъ други, въ три разни голѣмини. Подвързия дъски съ кожа.

Правописъ ресавски съ ударения.

На послѣдния листъ, подъ текста, сѫща рѫка писала:

Ӓзь їѐрмонаⷯ҇ калини҇, сьписаⷯ҇ сьи҇ ѱалтырь, на мⷭ҇тырь калѹ́-ге́рскы, хрⷨ҇ а҇рхістра́тига михаиль. Въ лѣто, ӡ҇ н, ри҇д. (7154=1645.) **мцⷭ҇а, дⷦ҇е, и҇і, днь. бь҇ да про́сти писа́вшаⷢ҇, и҇ бь҇ да спⷭ҇еть чьтѹщаⷢ҇.**

Отъ сбирката на Тодораки Димитриевъ, Враца.

16 (578).

Единъ харт. листъ отъ **псалтиръ,** фол. (30×21), 24 р. на стр., въздеръ, не съвсѣмъ правиленъ уставъ, сръбска ред. отъ XVI. в., правописъ ресавски съ неправилно ударение; **ъ** само въ прѣдлози. Между думитѣ голѣми, червени точки.

Съдържа края на 74 псаломъ, 75 цѣлъ и началото на 76.

Хартия тънка, корава, но знакъ на тоя листъ нѣма никакъвъ.

Прибрахъ отъ ркп. № 389.

17 (307).

Четвероевангеле (Добрѣйшово) отъ XIII вѣкъ, българска редакция, III правописна школа.

127 пергаментени листа, 8⁰ (20·9×14·7). Дължината и ширината на листитѣ била първомъ по̀ голѣма, но при подвързията, за да ги изравнатъ, ги подрѣзали доста и отъ тритѣ страни, та форматътъ на ркп. отъ 4⁰, както билъ прѣди, се смалилъ на 8⁰. Отъ тия 127 лл., прѣднитѣ 120 л. съдържатъ евангелски текстъ, а на заднитѣ седемъ е синаксаръ, ала нито самиятъ текстъ, нито синаксарътъ е цѣлъ; липсуватъ доста листи както отъ двата края, тъй и отъ срѣдата на ркп. Сѫдейки по старото означение на колитѣ, излиза, че рѫкописътъ състоялъ отъ 30 коли, отъ които липсуватъ сега съвсѣмъ: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9 и 16 кола, па тъй сѫщо липсува и послѣдната (трийсета) кола, на която

се е продължавалъ и, може би, свършалъ синаксарътъ. Отъ запазенитѣ 19 коли цѣли (отъ по 8 листа) са само 9, и то: 14, 15, 18, 20, 21, 24, 25, 27 и 29, докато другитѣ коли иматъ сè пò малко отъ 8 л., а именно:

3. кола има само	4 л.		19. кола има само	7 л.
11. „ „ „	6 л.		22. „ „ „	7 л.
12. „ „ „	4 л.		23. „ „ „	6 л.
13. „ „ „	2 л.		26. „ „ „	7 л.
17. „ „ „	6 л.		28. „ „ „	6 л.

Испървомъ колитѣ биле означени върху горната пола на листитѣ, но съ подвързията това означение било изрѣзано тъй, че сега личи само на л. 83, като началенъ листъ на кола кд҃. Отсетнѣ нѣкой означилъ изново колитѣ върху долната пола, и то твърдѣ късно, както се вижда отъ мастилото и писмото. Още пò късно, слѣдъ като билъ вече подвързанъ ржкописътъ въ сегашния си видъ, и то съ разбъркани листи, нѣкой отбѣлѣзалъ страницитѣ съ синь моливъ по долнитѣ поли.

Слѣдъ като наредихъ листоветѣ както трѣба, намѣри се, че липсуватъ отъ начало 18 л.; между 4 и 5 листъ по сегашната (поправена) пагинация липсуватъ 7 коли и 3 листа (59 лл.); между 10 и 11 л. липсуватъ 3 листа; между 14 и 15 л. липсуватъ 2 листа, между 15 и 16 л. липсуватъ 6 л., между 32 и 33 — 10 л., между 53 и 54 — 1 л., между 76 и 77 — 1 л., между 79 и 80 — 2 л., или сичко липсуватъ 102 листа. Отъ липсалитѣ листи 48 се намиратъ въ Бѣлградската народна библиотека подъ № 214, и азъ ги описвамъ подробно въ моето издание на Добрейшово евангеле, Български Старини кн. I.

Пергаментъ доста грубъ и нееднаквъ: нѣйдѣ пò дебелъ, нѣйдѣ пò тънъкъ, нѣйдѣ бѣлъ и гладъкъ, нѣйдѣ на петна и грапавъ, та дори и на самия писачъ додѣвалъ, както се вижда отъ една бѣлѣжка негова на л. 3 отдолу: **єдє проклата хартиа!** Освѣнъ това срѣщатъ се тукъ-тамъ и дупки още отъ врѣме, когато е работенъ пергаментътъ.

Текстътъ заема мѣсто 17×11 см. въ 23 реда на страница, ала редоветѣ не са сè еднакви.

Писмо срѣдно-уставно, нè твърдѣ хубаво и малко наведено вдесно. Покрай главната ржка се забѣлѣзватъ и други 4—5 ржцѣ, но тѣ пишатъ само по нѣколко реда.

Мастило малко бѣлизняво; покрай черното мастило употрѣбява се и червено (пò тъмно и пò свѣтло), синьо и зелено и тукъ-тамъ жълто.

На първитѣ четири листа е часть отъ Матеовото евангеле, именно гл. X ст. 26 до гл. XII ст. 20. На слѣднитѣ 14 л., т. е. отъ л. 5а до л. 18а е Марково евангеле, ала съ прѣкѫсвания. На л. 18б слѣдъ свършъка на Марковото евангеле е ликътъ на евангелистъ Лука: срѣдъ пъстро крѫжило отъ прѣплетени линии сѣди на столъ св. Лука съ разгърната книга отпрѣдѣ си, на която пише: **понеже мнози начаше.** Надъ главата му висятъ двѣ кандила и три грозда, между които се чете: **а се гроздїе и кандила.** Отъ десната му страна е свѣтилникъ съ три запалени свѣщи, а отгорѣ написано: **а се свѣщи**; отлѣво па св. Лука е нѣщо като аналой, съ отворена книга на него, надъ който се чете: **се пѣвецъ**; и на книгата било писано нѣщо, но сега се не чете. Около крѫжилото, начевайки отгорѣ прѣзъ десно и долу по бѣлото поле, било писано нѣщо, но отпослѣ истъркано, та се чете само това: **стын лука еѵглисте помози да зачнѫ по здравоу стого иωана еѵлиста . . . .** На сѫщия листъ отгорѣ едвамъ се забѣлѣзва написано съ червено (керемидено) мастило: **Едрене.**

На л. 19 се начева Лукиното евангеле съ една твърдѣ голѣма заглавка, съставена отъ преплетени линии, между които личатъ двѣ птичи глави и крила като двѣ колонки на буква **П**. Въ празното мѣсто на десната колонка се чете: **а се двѣ птици.**

На л. 72б, е ликътъ на евенгелистъ Іоана между четири шарени стълпа и три свода. Надъ сводоветѣ се чете: **стыї Иωане юевангелисте помѧни и мнѣ грѣшнаго и недостоинаго раба си.** А отъ двѣтѣ страни на евангелиста: **стыї Иωанъ снъ громовъ.** Свети Іоанъ е изобразенъ седналъ на столъ съ разгърнати като за благословия рѫцѣ, а прѣдъ него е изобразенъ по̀ малъкъ човѣкъ голобрадъ и гологлавъ, съ дълга дреха, какъ колѣничилъ и протѣга рѫцѣ къмъ евангелиста. Прѣзъ лѣвата си рѫка прѣфърлилъ нѣщо като бѣлъ убрусъ. Отдолу подъ двамата се чете **попъ добрѣишо мљтсѧ стомоу Иωаноу,** а и надъ главата на колѣничилата фигура се чете: **попъ добрѣшо.**

Началниятъ листъ на Іоановото евангеле е украсено съ прѣплетена заставка и съ огромна заглавка Н, която е чудна комбинация отъ шарени линии и разни звѣрски глави, между които се чете: **се есть доухъ . . . аспидъ глоухын и затыкаѭщии оуши свои.**

Слѣдъ свършъка на Іоановото ев. (л. 120б) най долу се чете като заключителенъ редъ: **прости и помоѕ стыї Иωане їеѵлисте:** — На тая сѫща страница на десното поле е приписано, вѣроятно отсетнѣ: **Едрене попъ Добрѣишо.**

На слѣдния 121 л., подъ единъ фантастиченъ орнаментъ, съставенъ отъ прѣплетени кръгове и сърцевидни украшения, се начева синаксарътъ. Горѣ надъ орнамента четемъ: **се ӏестъ раи иже нарицаетса парадись.** А подъ орнамента, който заема почти половина страница, захваща заглавието на синаксара: **съ бжнїѧ помощиѧ поүинаетса сүнаѯаръ. сирѣүъ съборникъ .д.мъ еүлистомь. назнаменүѧ главъї коүпно же. оүказь. и. заүала и конца. еүиѡмь. всего лѣта. сѫмъ и недѣламъ. и всѣмъ днемъ. и великомоү постоү. и страстемъ хвмъ и гдскымъ праздникомъ. и въсѣмъ стъїмь и проүиимъ потрѣбамъ. нескѫдно. наүинаетже са въ великѫѭ нѐ паскъї и кѡ** (л. $121^{\text{б}}$) **иүѣваетса мүникомъ ✝ гн исъ хе бе нашъ помоүи насъ. аминъ.**

Други приписки. На л. $116^{\text{б}}$, дѣто покрай главната се забѣлѣзватъ и други рѫцѣ, четемъ слѣднитѣ думи, писани върху долната пола и замазани съ нѣщо, но пакъ четливо: **зде стрѣ о писа ѿ маркова.**

На л. $16^{\text{а}}$ надлъжъ по лѣвата пола долу: **✝ прости ма стаїа біе недостоинаго.** На л. $51^{\text{а}}$ на десната пола напрѣки въ петь редчета отъ по двѣ-три букви на редъ: **зде ү|ти | да | үоү | еши.**

На л. $5^{\text{а}}$ отгорѣ записано отъ по̀ късно врѣме: **година ѿ Хр. ѧ҃с҃к҃ѧ҃** — 1221; ако тая бѣлѣжка е основана върху по̀ стара, сега изгубена записка, излиза, че това евангеле е отъ началото на XIII вѣкъ.

На лл. $77^{\text{б}}$ и $78^{\text{а}}$ отдолу прѣзъ двѣтѣ поли написано на половина съ черковни букви, наполовина съ курсивъ: **Имелъ сүастїе үїтать сїю кнїгѹ еүлїе напрнстолное** Григорій Ивановичъ тулчанской **҂ѕѡѕ года.** Тулча. — Значи, на 1898 год. това евангеле било въ Тулча, слѣдъ като било по̀ прѣди въ Одринъ, както се вижда отъ бѣлѣжкитѣ на лл. $18^{\text{б}}$ и $120^{\text{б}}$.

За происходището. езика и другитѣ особености на това евангеле, както и за Бѣлградската му часть, вижъ моето издание на сѫщото Добрѣйшово четвероевангеле, Български старини кн. 1.

Това еванг. видѣлъ, още невнесено въ каталога, Пл. Кулаковскій на 1899 г. и го описва на кратко въ Отчета си о научныхъ занятіяхъ (Варш. ун. изв. 1900), като дава и единъ извадъкъ отъ него (Марк. VII. 21—36).

Вижъ още: Б. Цоневъ, Изъ Софійской національной библиотеки, Сборн. статьей по славяновѣдѣнію — въ честь Ламанскаго II. 904—914; отъ сѫщия, Класификация на бълг. книж. пам-ци, 22 (Годишникъ на Соф. Универс. I. 58); а за Бѣлградската часть вж. Воскресенскій, Славянскія рукописи въ заграничныхъ библ., Сбор., отдѣл. р. яз. XXXI, I, 52; Љ. Стојновић, Каталогъ нар. библ. у Беогр. № 35; В. Стасовъ, Славянскій орнаментъ, таблица VII; С. М. Кульбакинъ, Матеріалы и замѣтки по славяновѣдѣнію, Ж. М. Н. Пр. 1905, № 5, стр. 12.

18 (273).

Изборно евангеле (откѫслекъ) на пергаментъ, редакция българска, вѣкъ XIII. Листи 31, 8° (22·5×15), текстъ 17×10, писмо правилно, уставно, букви 2·5 мм., редове на стр. 25. Съ червени заглавия и цвѣтни заглавки — както въ прѣдния № 307.

Бѣше въ два кѫса; първиятъ кѫсъ имаше 14 лл., а вториятъ 17, пагинирани съ червенъ моливъ. Но по една друга пагинация съ моливъ, се виждаше, че откѫслекътъ съдържалъ повече листи. Едната и другата пагинация бѣше погрѣшна, и азъ распоредихъ и означихъ листоветѣ както трѣбва.

Употрѣбява само единъ знакъ за двата юса, който прилича повече на **ѧ**, и само **ь** — рѣдко тукъ-тамъ и **ѫ**, **ъ**. Доста редовно іотовано **ѥ**, **ꙗ**. Тукъ-тамъ **ꙑ** е замѣнено съ **и** и **ѫ** съ **оу**, но идва и **ъ** за **ѫ**: **къспринмъть** (л. 22[б]), **живь = живѫ** намѣсто прич. **живꙑ** (л. 29[а]).

Езикъ доста старински. Забѣлѣзватъ се стари поправки — най често въ имперф. форма, дѣто втората гласна е изтъргана: **хожда▒ха и кр|щѧ▒ха сѧ** (л. 5[а]), **бѣ▒хѫ** (л. 6[а]). Забѣлѣжи: **правь правь гл҃ѧ вамь; правь глѧ тебѣ** (л. 3[б]).

Текстъ: **Вь врѣмѧ ѡно: стоꙗше іѡань и҃ ѿ ѹчє|никь єго два. и ѹзрѧ іс҃а ходѧща. и гл҃а се | агнець бж҃ии. и слꙑшаста и҃ ѡба ѹчє|ника и҃ по іс҃ѣ идоста. ѡбращь же|сѧ іс҃ь. и видѣвь ꙗ по себѣ идѫща и гл҃а | и҃ма чесо ищета. ѡнаже рѣсте ѥмоу | равви. ѥже гл҃етсѧ сказаѥмо ѹчи-телю | где живеши. гл҃а има придета и ви ви|дита. придоста же и ви-дѣста где жи|вѣ▒ше. и ѹ него прѣбыста дн҃ь ть. бѣ|же година ꙗко деватаꙗ. бѣже ан҃дре|а брать симона петра. ѥдинь ѿ ѡбоа | слишавшѹю ѿ іѡана и по немь шедшѹю:** (л. 2[б]).

Рєчє г҃ь притчѧ сиѧ члк҃ь ѥтерь имѣѧ | два сн҃а. и рєчє мьнии сн҃ь ѿцѹ. ѡч҃е | даж҃ь ми достоинаѧ часть имѣни|ꙗ. и раздѣли има имѣние и не по мнозѣхь дн҃ехь. сьбра вьсе имѣние мьнии сн҃ь. и ѡтиде на страна да|лече. и тоу растоучи вьсе имѣние свое. | живь бладно. иждившоу же ѥмоу | вьсѣ. бысть гладь крѣпокь на стра|нѣ той. и ть нача лишити сѧ. и шедь прилѣпи сѧ ѥдиномь ѿ житель | страны тоѧ. и посла и на селѧ своꙗ | пасти свинии. и желаше насититти | сѧ ѿ рожець. ꙗже ꙗдѣха свиниѧ | и никтоже не даше ѥмоу. (л. 29[а]).

Приписки. На л. 4[а]. на полата четемъ: „Овия 31 листіе отъ овая рѫкопись ми ги подари Г-нъ Косте х. Попъ-Тефовъ Чингаровъ въ 1875 год. въ Велесъ. Г. П. Бояджіовъ.“

На л. 31б: „(Прѣгледахъ овыя 31 листіе отъ ова Евангеліе въ 1875 год. отъ Р. Хр. Въ Велесъ. П. Бояджіовъ).“

Доставилъ Г. П. Бояджиевъ, Велесъ.

За това еванг. писа нѣщо Кульбакинъ, Матеріалы и замѣтки 28 (Ж. М. Н. Пр. 1905, май). Вж. и моята Класификация, стр. 23.

Вж. снимка отъ това ев. на табл. III.

19 (199).

Изборно Евангеле отъ XIV вѣкъ, българска редакция, 201 перг. л. 8° (18×14), текстъ 14×10, писмо уставно, красиво, букви 3 мм., редове на стр. 20. Инициали червени, голѣми, длъгнести, съ трижгълни прибавки, срѣщатъ се и старински имитации. Пергаментъ нѐ еднакъвъ; тукъ-тамъ доста грубъ и продупченъ.

Безъ начало (първиятъ листъ липсува). Състои отъ 27 коли, отъ които 1. кола има сега 9 лл. (била първомъ 10), 3 к. — 7 л., 7 к. — 10 л., 12 к. — 7 л., 15 к. — 4 л., 21 к. — 6 л., 26 к. 10 л. 27 (послѣдна) — 4 л. При подвръзването листитѣ разбъркани. Краищата равнени тъй, че на много листи поврѣденъ и текстътъ отгорѣ. На други листи отрѣзани политѣ. Лл. 35, 134, 167 поврѣдени. На крайнитѣ два листа (200б и 201а) е „скара“ съ насловъ: **а се сказаніе ѿ вьсѐенніа гнѣ по паійдико̑.** Но синаксаръ има и извжтрѣ. Подвързия дъска съ кожа, но отъ послѣдната се вижда, че е прѣподвързано въ края на XVIII вѣкъ.

Правописъ и езикъ доста неправиленъ; употрѣбява **ъ** и **ь** по III школа, а **ж** и **ѧ** се замѣняватъ неправилно ту помежду си, ту съ **а** и **ѫ**: **граждын** 15б, **бѣжжша** 14а, **нѣсть пользи никоѫже** 19а, **вьскрѣша** и 15б (bis), **ѫды плъ моѫ н пни крьвъ моіа** 18б, **нѥ имамъ мжжж** 24б, **градеть годниж** 25а, **кланаеться** 25а, **въ снѧ кнж** 32б, **прозрѧ** аор. 31а, **своѧ овца** им. 28б, **хотахж** 27б, **прѣлазан** 28а, **створиша** 62б, **цѣтж** 62б (bis), **посла своѫ рабы**; но и: **вьскрѣшоу** 16б, **на кжпла свож** 64б. Забѣлѣжи: **ѫлахатон!** 26а.

Текстъ: . . . **въ мирѣ бѣ н мнръ тѣмь бы н мирь его не позна. въ своѫ приде н своего неприѧшж. елнкоже нхъ приѧть, н дасть нмь ѡбласть ѹждомь бжнемъ быти, вѣроужщнмъ вь нма его. нже нн ѿ кръвн нн похоти плътьскыж нн ѿ похоти мжжескыж. нж ѿ ба роднса** л. 1а.

На л. 19б писачътъ прѣскочилъ единъ листъ и, слѣдъ като се догадилъ, писалъ по полата: **грѣшинкъ каре какь сѧ забы та грѣшнхъ. прѣкрати два листа грѣшни ѫ.** На л. 189б написалъ погрѣшно 4 реда и ги истъркалъ, а подъ тѣхъ написалъ съ киноваръ: **грѣши грѣшинкъ ѫ.**

На л. 147[б], прѣзъ лѣвата пола четемъ отъ сѫщия писачъ: **бъ да прости калугерицѫ ѿ грѣ ѡти ми донесѣше хлѣбъ макъ и ѡца да са насыта.**

Отъ сбирката на Тодораки Димитриевъ, Враца.

Отъ това ев. дава нѣкои примѣри (за ж = а) проф. Лавровъ въ една своя рец. върху Ягичевия Grškovićev odlomak glag. apostola (Труды сл. коммис. Моск. археол. общ. I. 273). Споменува го Кулаковскій въ отчета си, стр. 13 (Варш. ун. изв. 1900) и А. Архангелскій въ отчета си, стр. 9 (Каз. ун. изв. 1898 г., марта), като го поставя въ XIII вѣкъ.

20 (269).

Четвероевангеле отъ XIV в., сръбска редакция 236 перг. л. фол. (27×21), т. 19·7×14, писмо уставно едро и широчко, 4 мм., редове на стълбецъ 21, съ киноварни бѣлѣжки по politѣ.

Писано въ два стълбца. Съ начало, безъ край. Прѣдисловия нѣма, а четиртѣхъ евангелисти вървятъ едно слѣдъ друго безъ раздѣления. Слѣдъ изложение на главитѣ текстъ. Началнитѣ букви на сѣко отъ четиртѣхъ евангелиста твърдѣ голѣми и червени, а другитѣ заглавни букви много по̀-малки и съ трижгълни прибавки. Пергаментъ дебеличъкъ и гладъкъ. Политѣ на лл. 10, 11 и 40 изрѣзани. Листъ 55 поврѣденъ — само горната четвърть стои отъ него. Единъ листъ прѣдъ този откжснатъ. Тетрадитѣ означени само на горния външенъ жгълъ, но къмъ края изрѣзани. Лл. 215 и 216 кърпени. Липсуватъ нѣкои листи отъ срѣдата. На края свършва съ 61 зачало на еванг. отъ **иѡана** и три реда отъ 62 зач. Безъ подвързия, но колитѣ се държатъ още подшити.

Правописъ обикн. сръбски (едноеровъ) безъ ударения. Тукътамѣ прозиратъ стари форми, но ржкописътъ едва ли е по̀ старъ отъ XIV вѣкъ.

Текстъ: **Прїидоу к немоу а͠р҇хиерей и книжници г҇ стар҇ци и гл͠аше ѥмоу. коѥю властию си͠ |творниши. ѥже ѿвещавь ре͠ имь вьпрошоу вы и азь ѥдино с҇лово ѿвещаите ми. и рекоу вамь коѥю в҇ластию си т҇ворю** (л. 100[а]).

Ни писании ли сего чли ѥсте. камень ѥгоже невръдь | сьтворише зиждоу|щей. сь бысть вь главоу оуглоу. ѿ га͠ бы͠ сии. и ѥ͠ | дивна вь ѡчию нашию (л. 101[а]).

21 (514 и 522).

Четвероевангеле отъ XIV в., редакция сръбска, 227 перг. л. малка 8° (16·5×12), отъ които 218 бѣха подъ № 514[1]) и 9 л. подъ № 522.[2]) Писмо въздребно уставно, 20 реда на стр. Пергаментъ дебелъ, жълтеникавъ, гладъкъ и отъ страни обрѣзанъ, тъй че означението на колитѣ и страницитѣ на много мѣста изрѣзано. Цѣлото евангеле съдържало 32 коли отъ по 8 листа, но сега има само 27 цѣли коли, липсува 2 и 3 кола цѣли, отъ 11 и 12 по единъ листъ, а отъ 1 кола — 5 листа. Колитѣ са сега расшити и като че ли нѣкой ги е насила откжсвалъ една по една.

Отъ тритѣ листи на 1. кола листъ 1. е наполовина празенъ, а на прѣдната му страна, вѣроятно като продължение отъ прѣднитѣ изгубени листи, — четемъ:

Се҃ да вѣси, како утет'се тетраеѵ҃ль | на уасѣ҃ с҃тыѥ и҃ великыѥ не҃:·
Матѳеѥ҃ на два уа҃· на ·г҃· уа҃. и҃ на ·ѕ҃·
Мар'ко такожѐ на два уа҃. на ·г҃· и на ·ѕ҃·
Лоука на т'ри҃ уа҃. на ·г҃· і҃ на ·ѕ҃· и҃ на ·ѳ҃·
Ї҃ѡа́ннь на два уа҃· на ·г҃· уа҃ и҃ на ·ѕ҃·
нь҃ не вса глава нь҃ до прьва|го ѥѵ҃лиіа҃ с҃трнааго. и тако уте|тсе ѿ главе до кр҃та урькенаго | идеже ѡ҃брѣщешн кр҃ть сицевын:· ✝ (нарисуванъ възголѣмъ червенъ кръстъ).

Слѣдъ това отдолу на празното мѣсто отъ листа написано съ пò скорошно писмо:

Сиꙗ книга ѡ҃стави . . . трьговець идеше ѿ велесь имеи . . . ве. пенѡ ганꙋ ра҃дна и ма҃нꙋ стана и петрана и наста ма҃стоь костани҃нь да слꙋжи за ни҃на д҃ша.

Правописъ обикновенъ сръбски съ много надредни знакове; но безъ ударения — освѣнъ ":

Ї҃сѻ҃уже ро҃ждьшю се вь витлеѥмѣ | и҃юденсцѣмь, вь д҃ни҃ и҃рода ц҃ра. се҃ влъхвы ѿ вьстокь҃ придоше вь и҃ер҃лмь г҃люще. гдѣ ѥсть ро҃женсе ц҃рь и҃юденскь҃, видѣхом'во звѣздоу҃ ѐго на вьстоцѣ и придохомь поклонитисе ѥмоу҃. оу҃слышав'же и҃'рѡдь ц҃рь смоу҃ти се и҃ вьсь и҃ер҃лимь с҃ним. и҃ сьбра вс'е а҃рхиѥ҃рѣѥ҃ и҃ книжиникы лю҃скые. вьпрашаше ѿ нихь гдѣ х҃ь ра҃жаетсе.

Доставилъ отъ Македония Хр. Зарзановъ.

---

[1]) Въ инвентара стои: 224 л!

[2]) Въ тоя № бѣха: 1 л. отъ кола ді҃ и цѣла кг҃ кола.

22 (184).

Четвероевенгеле редакция българска съ сърбизми, вѣкъ XIII—XIV, 171 пергаментени л. 4° (24·5×18), текстъ 17·5×12, въздеръ и широчъкъ уставъ, букви 5 мм., редове на стр. 20—21, съ червени заглавия и заглавни букви. Пергаментъ нееднакъвъ: нѣйдѣ грубъ, продупченъ и цѣлъ повреденъ отъ влага, та писмото сега не е навредъ четливо.

Почва съ 84. зачало на Матеовото евангеле и свършва съ 41. зачало на Лукиното еванг. Іоановото ев. липсува съвсѣмъ. Прѣдисловия нѣма. На л. 61[б] евангелистъ Марко, на л. 121[а] евангелистъ Лука, — рисувани съ бои и доста едро. Подвързия нѣма, но колитѣ се държатъ заедно. Споредъ една скорошна пагинация трѣбва да има 178 листа, но има 171; липсуватъ 7 листа между лл. 79 и 87.

До л. 148 пише една ржка съ пò едро и пò дебело и малко косо (вдесно) писмо, 21 редъ на стр., правописъ Кратовски (само ь), а отъ тоя листь до края пише друга ржка съ пò тънко, пò хубаво, право и не тъй едро писмо, по 20 реда на стр. Има разлика и въ отдѣлни букви (срв. м, ѕ), както и въ правописа: първата ржка пише само ь (съ исключение на прѣдлогъ въ), а втората пише ъ и ь размѣсено — по III правописна школа. Освѣнъ това първата ржка употрѣбява между думитѣ черна длъгнеста точка, прѣкарана съ чертица, а втората пише червени дебели точки.

Текстъ отъ първата ржка:

Изьшедьшимже изкорабле, а | вне познашж и. И придошж | все страна ты. и начашж при|носити на одрехь болащж. | идеже слышахж ꙗко тоу есть | и ꙗможе колижо вьхождаше | въ весь. или въ грады. или въ | села. на распжти полагахж | недѫжныѧ. и молехж и, да | понѣ въ крило ризы его прико|снжтсꙗ. и елико аще прикаса|хжсꙗ емоу спсени бывахж (86[б]).

Текстъ отъ втората ржка:

Слоушаѫи вас | мене слоушаетъ. и слышаѫи ме|не, слышаетъ пославшааго мꙗ. | а ѿметаѫисꙗ васъ, мене ѿтмета|етсꙗ. и ѿметаѫисꙗ мене, ѿтметаетсꙗ пославшааго мꙗ. Възвратишѫ|жесꙗ седемъдесать съ радостиѫ гл҃ще. г҃и и беси покиноуѫтсꙗ | намъ ѡ имени твоемъ. рече же имъ. | видѣхъ сатанѫ ꙗко млънїѫ сь нбсе падша (л. 153[а]).

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония.

Това еванг. споменува Архангелскій въ отчета си О научныхъ занятіяхъ, като го нарича „рукопись весьма замѣчательная“, но го туря въ XI—XII вѣкъ! (Каз. ун. изв. 1898, т. I).

Споменува го и Пл. Кулаковскій въ своя отчетъ стр. 13, като го туря въ XIV в. (Варш. ун. изв. 1900). За него писа нѣщо повече Кульбакинъ, Матеріалы и замѣтки, 20—23 (Ж. М. Н. Пр. 1905, май).

Вж. и моята Класификация стр. 23; Добрш. ев. стр. 233.

Вж. снимка отъ това ев. на табл. IV.

23 (513).

Четвероевангеле отъ XIV в. сръбска редакция, 51 перг. л. малка 8⁰ (17×12·5). Писмо уставно, срѣдна голѣмина, неупражнено, по 18 реда на стр. съ червени двулинейни инициалки. Пергаментъ дебелъ, бѣлъ и гладъкъ, но сега много листи поврѣдени.

Безъ подвързия. Състои отъ 7 коли, отъ които първата има сега 5 листа, а петята — 6 листа. Споредъ една стара пагинация ръкописътъ захваща съ л. 64 (значи съ 9 кола) и свършва съ л. 118. Липсуватъ лл. 69, 99, а л. 98 намѣрихъ въ ркп. № 511.

Съдържа часть отъ Матеовото и Марковото евангеле, а именно захваща съ зачало ѯ҃з отъ Матея съ думитѣ: **рие филипови ѹпрашаше ѹченикь свои҃ | гл҃е кого ме глють чл҃вци бити** и свърша съ края на зачало л҃а отъ Марка: **Єлико имать запрѣщаше ѡн҃ь же нач҄е изаиха проповѣдаше и прѣизаиха дивл҃а.**

Езикъ и писмо — отъ една страна доста старински, но отъ друга — смѣсване между **ь** и **ъ**, **ѣ** и **н**; **ѣ** слѣдъ гласни означава **ꙗ**. Употрѣбя се и знакъ **ћ** (въ старата му форма) за **ге (анћ҃лбо гн҃ъ)** **ы** нѣма, или го има, но много рѣдко. Ударения нѣма и надредни знакове твърдѣ малко, па и междусловни знакове нѣма. Титлата се бѣлѣжи съ права линия и подъ нея точка: —▪— Изглежда като да е отъ Босна.

Текстъ: **Тог҃а ѿтвѣщають емѹ | правѣ҃дници глюще г҃и ког҃а те видѣхо҃мь | алчѹѹща натроѹхомь** (поправено отпослѣ: **нахранихомъ**) **или жеж҃оѹща напои҃омь когд҃а же те видѣхомь стран҃ь | и ѹвѣсомь** (отпослѣ надписано **д** надъ **ѣс**) **или нага ѡ҃дѣхомь ког҃а ж҃ | те видѣхомь больна или ѹ тамници и п|риидомь ктебѣ и ѿтвещавь ц҃рь ре҃ть им҃ | ами҃нь гл҃ю вамь понеже створисте ед|иномоѹ ѿ сихь малѣхь брать моихь | маньшихь мнѣ створисте тог҃а ре҃ть | соѹщимь ѡ҃ шоѹю его идѣте ѿ мене пр|оклети вь ѡ҃гн҃ь вѣчьни ѹготовани|ѣ днѣволоѹ и анћ҃ломь его възлька|хбо се и не дасте ми ѣсти въж҃едахсе | и не напоисте мене стран҃ь бѣхь и не | ѹвѣсте мене нагь и не ѡ҃дѣсте мене | больнь и ѹ тамници и не посѣтисте мене** (л. 20⁶—21ᵃ).

Доставилъ П. Пантевъ отъ Тетевене.

24 (50).

Четвероевангеле отъ XIV в. (край) или XV (начало), сръбска редакция, 292 перг. л. фол. (30×21·5), т. 19·5×13., писмо едро уставно, букви 5 мм., редове на стр. 21. Съ червени и сини заглавия и заглавки. Мастило зеленикаво. Сръбски правописъ (едноеровъ) съ ударения не вредомъ прокарано. Често ѡ и ѻ и вредомъ є намѣсто ѥ. Іотацията се не пази строго.

Евангелето е цѣло; само въ начало липсуватъ два листа, между 69 и 70 л. — единъ и отъ края нѣколко. Листъ 16 ненаписанъ. Отъ начало и отъ края нѣколко тетради развързани. Прѣдъ сѣки евангелистъ красива заставка (синьо и жълто) и цвѣтни голѣми заглавки. На първитѣ 15 лл. синаксаръ и съдържание на Матеовото еванг. Прѣдговори нѣма, а прѣдъ сѣки евангелистъ има съдържание. Пергаментъ чистъ и хубавъ. Подвързия кожана, расѫсана.

Текстъ: **Ӥже любить ѻ҃ц|а ӥли матерь паче ме|не, нѣсть ме́не достоинь. ӥ ӥже любн|ть сн҃а ӥли дъщерь па́че мене, нѣсть | ме́не достоинъ. ӥ ӥже не прїнметь кр|ста своѥго ӥ вьслѣдь мене гредеть, нѣ|сть ме́не достоинь, ѻбрѣты дш҃оу свою, погоубить ю. а ӥ|же погоубить дш҃оу свою ме́не ра́дн, ѻ|брѣщеть ю. ӥже прїемлеть ва, ме́не прнемлеть. ӥ ӥже ме́не прїемлен, прї|емлеть посла́вшаго ме** (л. 36ª).

Приписки. На л. 220б: **† Сїю книгꙋ ѿкꙋпи керо и подрꙋчїе сꙋбе и дащери стоике и кале въ летѡ ҂з҂рка** (7121=1613).

По̀ долу: **и покриза ю гратникъ торъ: и кои ще да е прoдаде да е анатама аминъ.**

По̀ долу друга ржка: **† сїю книгꙋ кꙋпи стомна за гановꙋ дшꙋ гаигнна дше** (дщер?).

И пакъ по̀ долу, като че отъ сжща ржка: **постави е на стаго нлна кои е земне да е проклете въ лето ҂з҂рпѕ** (7186=1678 г.).

На послѣдния листъ като че пакъ първата ржка пише, но по̀ свързано и съ по̀ сетнешно писмо: **† сїю книгꙋ ѿкꙋпи керо и порꙋчїе сꙋбе и дащерн .а. стонке и кале въ летѡ ҂з҂рка“** (1613 г.).

И най сетнѣ върху задната кора има писано нѣщо на румънски отъ по̀ ново врѣме, ала тъй свързано и скратено, че не може да се чете сичкото:

† Чнтстнте. и прѣюбнте. фрате ама маре, ре.кь. мене ...... дѣвьза, де тоте чесьтꙋ. ма, на те де вреке, де сьвършърь.

Както по тая записка, тъй и по другитѣ (понеже и въ тѣхъ личи неславянски строежъ), може да се заключи, че това ев., ако не е цѣло прѣписвано, то е сигурно употрѣбяно въ румънска земя.

Споменува го Архангелскій въ отчета си, стр. 10 (Каз. ун. изв. 1898, марта).

25 (441).

14 перг. лл. гол. 4⁰ отъ **изборно евангеле,** руска редакция, XIII—XIV вѣкъ. Голѣмина: 29·5×21·5, текстъ 23×15, писмо уставно, букви 4 мм., въ два стлъбца по 26 ред. на стълбецъ. 6 листа жълтеникавъ дебелъ пергаментъ и червеникаво дебело писмо, другитѣ 8 листа бѣлъ по̀ тъменъ пергаментъ съ черно по̀ тънко писмо. Правописъ руски, но срѣща се **ѫ.**

На листове 2, 5 и 6 нарочно изрѣзани заглавкитѣ и тъй повреденъ текстътъ. Повредени са и лл. 7—14, но отъ влага (поизгнили отгорѣ).

На л. 8 отрѣзана половината.

По нѣкои отпослешни поправки изглежда това ев. да е употрѣбяно въ краища, дѣто е владѣла бълг. редакция.

Текстъ отъ първитѣ 8 листи: **ѥгда же алчете не боудѣте ѣко лицемѣри оунылн. облнжають** (поправено: **облнчѣать**) **бо лица своѣ ѣко да ѣватьсѧ чл҃комъ постащеса. право гл҃ю вамъ· ѣко оудаЛѣють мьздѹ свою. тыже алча помажи главоу свою и лице свое оумын** (л. 1).

Текстъ отъ другитѣ листи: **и пришьдъ азъ взѧлъ быхъ свое съ лихвою. възмѣте бо талантъ отъ него. и въдадите имоущемоу десѧть талантъ. имоущемоу бо вьсѣдѣ дастьсѧ. и избоудетьсѧ. а отъ неимоущаго иже аще мнитсѧ имѣти. отоиметсѧ отъ него. и непотрѣбьнаго раба въверзѣте въ тьмѹ кромѣшьнюю. тѫ боудеть плачь и скрьжьтъ зоубомъ . . . л. 9ª.**

Рѫкописътъ билъ принадлежность на П. Оджаковъ, отъ когото е купенъ и чийто подписъ личи на лл. 11б и 12б подъ текста. — Вж. табл. V.

26 (397).

Два повредени пергаментени листа гол. 8⁰ отъ **изборно евангеле,** българска редакция, вѣкъ XIII. Голѣмина: текстъ (24×16·5) 17·5×12·5. Уставно писмо, което прѣхожда къмъ полууставъ, по 30 реда на стр. Заедно съ евангелията вървятъ и синаксарнитѣ бѣлѣжки съ червено мастило. Сѣко евангеле захваща съ хубави цвѣтни (синьо-червени) заглавки. Употрѣбява само **ь** и само **ѧ** (рѣдко **ѫ**), безъ надредни знакове. Титлата се бѣлѣжи съ дълга кука (като нота), а намѣсто точка употрѣбява двоеточие.

Текстъ: **Мц҃а то: кг: стаго апл҃а иакова бра҃|ги҃а: еу҃: ѿ ма҃: гл҃а: Ре҃ гь і҃не ѹчинкь надь ѹ҆чителемь ни ра|бь надь господиномь своимь: довлеть | оѹчи҃нкоѹ’ да бадеть ꙗко и ѹ҆читель | его: и рабь ѣко и гс҃пдинь его: аще оѹ|ко гсп҃дина домѹ҆ вельзавель рѣша: ко|лми паче домашнего: не ѹ҆боите са оѹ|ко ихь: ничто же ѹ҆бо ѥ҆сть покрьвено еже не ѿкрыѥть са: и таено еже не ꙗ҆вено | бадеть: еже гл҃а тьмѣ. рьцѣте вь свѣ. еже вь оухо слыішаста проповѣднте на | кровѣхъ: не оѹбоите са ѿ оѹбиваахщи|хь тѣло. а дш҃а не могахщихь оѹбити: | оѹбоите са паче могахщаго: дш҃а и тѣ|ло погоѹбити вь геѡ҆нї:**

27 (228).

8 перг. листа гол. 4^0 отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, вѣкъ XIV. Голѣмина 27·4×21; текстъ 19·5×14·5 въ два стълбца, едъръ и четливъ уставъ, букви 4—5 мм., редове на стълбецъ по 21. Тия 8 листа са една отъ послѣднитѣ коли на четвероевангеле. 4 листа отъ нея съдържатъ края на Іоановото евангеле (зачала 64—68). Останалитѣ листи, писани съ по-дребенъ уставъ (29 реда на стълбецъ), съдържатъ синаксаръ:

Снаксарь сь бо҃мь поучинаемь. тетроѥван'гельскиі како дрьжати ѥ҆ѵ҃лиа прѣзь все годище.

Заглавия червени; заглавки неголѣми, червени съ трижгълни прибавки.

Пергаментъ жълтеникавъ, нееднакъвъ по дебелина и по гладкость.

Правописъ обикновенъ сръбски съ много надредни знакове, но безъ ударения — освѣнъ ̏ или ̏.

Текстъ: **Соѹщоѹ по҃здѣ к҃ь дь|нь тьѣ҃. к҃ь ѥ҆дниоѹ҃ сѹ҆|ботьѣ҃ и двремь̑ з҃а|твореномь, идеже | бѣхоѹ҃ сьбрани оѹ҃че|ници ѥ҆҃го. страха | ради ж҃идовь̑скаа. приде іс҃ь и҃ ста посрѣ | ихь̑. и гл҃ и҃мь мир’ | вамь̑. и се҃ рекь по|каза и҃мь роуцѣ и҃ | нозѣ. и҃ ребра своѥ҃, | вьзрадоваше же се | оѹ҃ченици в҃идѣвше | г҃а.**

Вж. снимка отъ това ев. на табл. VI.

28 (342).

4 оваляни пергаментни листи отъ **евангеле,** сръбска редакция, вѣкъ XIV. Употрѣбявани за обвивка и обрѣзани, та сега не може да се види сжщата имъ голѣмина; текстъ: 19×13.5 по 23 реда на стр. Писмо уставно, едро, тѣсно-длъгнесто, съ киноварни бѣлѣжки и малки червени инициали.

Листоветѣ са отъ Іоановото евангеле; ала не вървятъ едно слѣдъ друго.

Правописъ сръбски едноеровъ, съ обикн. надредни знакове по безъ ударения. Забѣлѣзватъ се нѣкои новотии въ текста:

Право Право глю вамь нѣ рабь волни гна своюго. | ни апль волни пославшаго і. аще сии вѣсте бла|жени юсте. аще творите. не ѿ всѣ вась глю. | азь бо вѣмь юже избрахь. нь да сьбоутсе книгы. | кьды сйноюо хлѣбь. вьздвиже на ме льсть. ѿ | селѣ глю вамь. прже даже не боудеть. да югда | боудеть вѣроу имете юко азь юсмь. Право | Право глю вамь приюмлеи аще кого послю. ме|не приюмлеть. а приюмлеи мене приюмлеть пославшаго ме (л. 3[а]).

Намѣрилъ свещенникъ Ст. Павловъ въ Лозенъ-градъ, Одринско, у единъ свой енорияшинъ, а доставилъ Каваклийскиятъ учитель Ст. Тюююнджиевъ чрѣзъ училищния инспекторъ. — Вж. табл. VII.

29 (507).

Единъ пергаментенъ листъ отъ **четвероевангеле** малка 8° (18·5 × 12·5), редакция сръбска; вѣкъ XIV. Съдържа часть отъ евангелски показалецъ, оглавление къмъ Матеовото евангеле, и то отъ **лз (о просещи дндрахма)** до **ѯи (о прошени телесе гни)**. Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения — освѣнъ ˵.

Въ каталога стои: единъ листъ отъ старобълг. библия.

30 (57).

4 перг. листа 8° отъ **четвероевангеле** сръбска редакция, XIV вѣкъ.

Форматъ: 20×14, текстъ 15×9·5 по 20 реда на стр. възедъръ (за малкия форматъ) уставъ.

Четиритѣхъ листи са отъ двѣ несъсѣдни коли (двата вътрешни листи) и съдържатъ евангелия отъ Марка, и то: на първитѣ два листа — отъ края на зачало **к** отъ думи: **и помлова те и иде и те|че** (намѣсто **наче**) **проповѣдати вь · і · гра|дѣ· еликo створи юмоу нь** до края (безъ два реда) на зачало **кв**, до думи: **и оужасо|ше се оужасомь велиюмь · и| ·** Другитѣ два листа съдържатъ отъ края на зач. **мг** отъ думи: **вьпиахоу глюще. ѡсана | блгословлюнь греды вь име гне | блгвено гредоущеѥ цртвие** . . . до началото на **нг** зачало до думи: **приидоше кнюмоу архиерей и книжници и старци· к |** .

Правиленъ сръбски правописъ, безъ ударения и съ много често **ѡ**. Орнаменти нѣма. Червеното мастило, съ което са писани разнитѣ заглавия и бѣлѣжки, избѣлѣло, та едвамъ се чете.

Текстъ: **И҆ приидоше въ ієрл҃|мь. и вьшь і҆съ вь црькѣь наче | из'гѡнити продающеіє и коу|поующеіє вь црькви. и҆ дески | стрьжникѡмь. и сѣдалищ҃ | продающихь зголоукни и҆сь | провръже, и не даꙗше никѡ|моу же мимонести сьсоуд | скрозѣ црькѣь. и҆ оучаше іє глє | и҆мь. и҆єли писано. ꙗ҆кѡ хра|мь мой. храмь млтвѣ наре҃|тсе. всѣмь ієзыкѡмь, вы же | створисте и҆ врьѳпь разбоини|кѡмь. И слышалше книжнї|ци и҆ архиієрей. и҆ и҆скахоу ка|кѡ и҆ бише оубили. бѡꙗхоу | бо се ієгѡ** (л. 3[б]).

Откждѣ е ржкописътъ, не е казано въ каталога. Намѣрихъ го въ папка № 57 заедно съ други 2 перг. листа, които описвамъ подъ библиотеченъ № 594, и вѣроятно са отъ Македония, понеже на л. 3[а] отдолу е написано съ моливъ:

Галища Св. Ђорђи церква Кожни Кн (види се, искалъ да каже: кожени книги).

Въ сжщата папка № 57 имало и други перг. листи, както се вижда отъ една бѣлѣжка върху двата перг. листа (които съставятъ сега библ. № 594): „26 листа отъ разни книги". Вуловичъ намѣрилъ само 8 листа: 1) тия четири листи отъ еванг., 2) двата подъ № 594 (постенъ триодъ сръбска ред.) и 3) други два листа, за които казва: „одломци, чини ми се, канона богородичног XV в. крупан полуустав". И толкова ще са биле внесени въ библиотеката, понеже въ каталога, подъ № 57 е казано: „Нѣколко листове, писани на пергаментъ. Листа №№ 55, 56, 57 по два листа, 58 и 59", отъ което излиза, че са си биле 8 листа: три двойни и два отдѣлни. Тритѣ двойни лл. са на лице (№ 57 и 594), по двата отдѣлни липсуватъ. Бѣлѣжката за нѣкакви 26 листа (вж. № 594) споредъ това не произлиза отъ Библиотеката.

31 (82).

Четвероевангеле отъ 1361 г. (Рилско) на пергаментъ и хартия, сръбска редакция. Листа 213, 8⁰ (21×14·5), т. 14·7×9, писмо уставно, букви 2 мм., редове на стр. 22. Обикновенъ сръбски правописъ, само че нѣма редовна іотация. Горѣ и долу, както и отстрани киноварни бѣлѣжки.

Първата кола цѣла отъ пергаментъ, послѣ само първиятъ и послѣдниятъ листъ на сѣка кола пергаментъ, а вжтрешнитѣ — отъ дебела и корава хартия, крупно набрѣздена съ рѣдки и едва видими рѣзки, съ знакъ: два кржга, прѣсѣчени съ хориз. линия и помежду вертикална черта. Писмо красиво и твърдѣ четливо. Нѣма прѣдисловия и съдържание, само на края обичния синаксаръ. Твърдѣ поврѣденъ отъ влага и масло; рѣдко се намиратъ листи, на които да се чете текстътъ исцѣло. Листи разбъркани; пергаментнитѣ листи на тетрадката, дѣто почва евангелето

отъ Лука, липсуватъ. Липсуватъ листи и отъ края. Подвързия дъски съ кожа, но сега кожата липсува.

Приписка. На 1б въ красива рамка отъ странитѣ на осмоконеченъ кръстъ писано съ киноваръ: **Сиа книга бжтвнаа еже есть тетраеуглъ написасе помощию бжею и прѹтие его мтре въ домоу бжии и стго ѿца іѡ, рилскаго роукою и троудомь, мног грѣшнаго и смѣренаго мниха сѵмеѡна: · въ лѣ · ѕ · ѿ · ѯ · ѳ: ·** Значи, прѣзъ 6869 или 1361 год.

Рамката и кръстътъ са рисувани съ червена, зелена и бѣла бои. Надъ и подъ първата напрѣчна дъсчица написано съ зелено: **ιс хь ни ка.** Надъ и подъ втората напрѣчна дъска: **с х к п.**

Почва съ хубава цвѣтна заставка. Най-отгорѣ ✝ **Гн іс хс сне бжии помози, и поспѣши: ·** Послѣ **є ѿ д ѵ ф х п** въ два реда. Надъ текста: **Тетра еуаль.**

Сѣко евангеле почва съ заставка и голѣма цвѣтна заглавка. Надъ заставката на еванг. отъ Марка: **ѿ гн направи и поспѣши проуее.**

Доставилъ Никола Кондовъ отъ Прилѣпъ.

Споменува Архангельскій въ отчета си, стр. 9 (Каз. Ун. изв. 1898, марта).

32 (280).

Четвероевангеле сръбска редакция, край XIV или начало XV в. 262 харт. л. фол. (28·5×20·5), текстъ 20×13, писмо уставно едро, букви 4 мм., редове на стр. 22. Правописъ обикн. сръбски безъ ударения — освѣнъ ̏. Дохажда и ́, ала безъ акцентно значение.

Доста поврѣдено отъ влага. Прѣдъ сѣко евангеле некрасиви заставки. Прѣдисловия нѣма, а само изложение на главитѣ. На края мѣсецословъ. Писмото — крупенъ и широкъ уставъ — на доста мѣста изблѣднѣло, а червенитѣ заглавия пъкъ — съвсѣмъ. Съдържа сичко 33 (**лг**) тетради. Хартия твърда, негладка, съ воденъ бѣлѣгъ: кржгъ, раздѣленъ вертикално на четири, та прилича на разрѣзана ябълка, а отстрани нѣкаква трижгълна прибавка. У Лихачева го не намѣрихъ. Подвързия дъски съ кожа, но дъскитѣ испочупени. Прѣдъ евангелиститѣ има голѣми цвѣтни заставки и текстътъ захваща съ твърдѣ голѣми заглавки.

Текстъ: **и посла и по двѣма прѣ лицемь своимь. въ в'сакь градь и мѣсто, ꙗможе самь хотѣꙗше ити глаше же къ нимь, жетва оубо многа, а дѣлатель мало молите се оубо гноу жетвѣ, ꙗко да изведеть дѣлателѥ на жетвоу свою. идѣте, се азь посилаю вы ꙗко агньце посрѣдѣ влькь.** Л. 150а.

На л. 194б подъ текста нѣкой бѣлѣжи:

† Сїѧ кнїга ѿ сѐло Бѣла слатнина (? истрито) **гл҃ѥмь третоѥ҃ль кꙋпї ю ѡ҆рменинь неїѡвь и҆ подрꙋжїе малана за ,х҃, да работи докле тралѐ за тѣхни дш҃ꙋ, кои ще посвои и҆лы́ продада е҆ прокле ѿ тї҃н ѿ҃н и҆же въ никеи и҆ ѿ с҃тое бл҃гов҃ещенїе бꙋ҃ди въ вѣки вѣко҃ аминь.**

33 (579).

24 раскѫсани листи 8° отъ **изборно евангеле,** българска редакция, вѣкъ XIV. Голѣмина: 21×14·5, текстъ: 14·5×8·5 възедъръ уставъ по 19 реда на стр. Листитѣ са съвсѣмъ отдѣлени единъ отъ други, поврѣдени отъ влага и оръфани по краищата, но писмото е четливо. Сѣко евангеле начева съ цвѣтни заглавки, нѣкои отъ които подсѣщатъ на паметници отъ XIII вѣкъ (Добрѣйшово ев.).

Безъ ударения. Употрѣбява **ѫ** и слѣдъ **ж, ш,** т. е. пише **шѫ** и **шѧ: рѣшѧ, видѣшѧ, въложѫ** 1 л., **въжаждетсѧ, жаждѫ** и пр. Откъмъ ъ и ь се забѣлѣзва I правописна школа: **дн҃ь, свѣдѣтельство, оутѣшитель** — инакъ сѐ **ъ.** Правописъ изобщо доста неправиленъ:

ѿ҃ць бо не сѫди҃ никомоуже | нѫ сн҃ъ весь дастъ сѫ҃вкн. да въси чтѫ҃ сн҃а. ꙗ҆коже ч҃ ѿ҃ца чѫтѫ҃ | иже не чтетъ сн҃а, ни ѿ҃ца чъ|тетъ иже и҆ посла (л. 4б) . . . . **а҆ще а҆зъ свѣ҃|тельствоуѫ ѡ҆ мнѣ. свѣ҃тельство моѐ нѣ҃ истинно. нѫ и҆нъ е҆стъ свѣтельствоуѧ ѡ҆ мнѣ. и҆ вѣмъ ꙗ҆ко истинно | е҆стъ свѣ҃тельство, е҆же свѣ҃те|льствоуе҆тъ ѡ҆ мнѣ. вы҆ посла | сте къ ї҆ѡ҆аноу. и҆ свѣ҃тельство|ва ѡ҆ истинѣ. а҆зъ же не ѿ чл҃вкъ приѥмлѧ. нѫ сїи гл҃ѭ да вы спс҃е|ни бѫдете . . .** (л. 5б—6а).

Хартия дебела, мека, съ крупни брѣзди и широки рѣзки, съ знакъ — нѣщо като два на̀плата, турени гърбомъ единъ до други и помежду имъ една линия. Наплатитѣ приличатъ и на бъчварски ножове. Такъвъ хартиенъ знакъ не бѣхъ срѣщалъ другадѣ, па го нѣма и у Лихачева; но по направата си хартията е отъ XIV в.

Листитѣ прибрахъ отъ ркп. № 327 (14 л.) и № 359 (10 л.). Неизвѣстно, отдѣ са постѫпили.

34 (516).

Четвероевангеле сръбска редакция отъ края на XIV или начало на XV вѣкъ; 87 листа голѣма 4° (26×19), текстъ 20·5×13, 24 реда на стр., срѣденъ уставъ съ ударения, ала не врѣдъ поставени. Хартия дебела съ нееднакви брѣзди, съ широки рѣзки и съ знакъ — нѣщо като круша съ опашка.

Ржкописътъ е твърдѣ разнебитенъ и повреденъ: освѣнъ че му са расклсани колитѣ и листитѣ, но и самото писмо е пострадало отъ вода. При втората подвързия листитѣ подлѣпяни и колитѣ подшивани съ по 4 листа.

Слѣдъ Марковото евангеле на цѣлъ листъ написано въ видъ на кръстъ и съ червено мастило:

Вѣдомо да е ꙗко еже ѿ марка стое еуелїе реуено бы петромь кь римѣ сьткорено же науело ѿ прркьскаго слова ꙗже сь высѡти нашиша, исаїина. крылатъ ѡбразь еулїа ꙗвлꙗе:

Правописъ едноеровъ съ нередовна іотация.

Евангелето е употрѣбявано въ источни краища, както се вижда отъ една записка на сжщия листъ:

Да са знаи писа нидалкꙋ тези (недописано; види се искалъ да каже „тези образи", понеже на тоя листъ има нѣщо рисувано съ сжщо мастило, съ каквото е писана тая записка).

Сравни още на л. 85: Сави ша гꙋ биеть ша мꙋ чукамь вашките!

35 (120).

Четвероевангеле сръбска редакция, вѣкъ XV. Листи 243, **8°** (21×13·5), т. 15·5×9, писмо полууставно, не тъй хубаво; б. 3 мм., редове на стр. 21.

Правописъ обикн. сръбски, безъ фонетично ударение и съ неправилна употрѣба на **ы**. За забѣлѣзване е **ж** — като лат. **m**.

Съвсѣмъ разнебитено: отъ Матеовото евангеле има само 14 листа отначало и нѣколко на края; липсуватъ листи и отъ края и тукъ-тамъ отъ срѣдата. Лл. 24, 76, 152 и 241 повредени. Лл. 1 и послѣднитѣ 11 расшити. Безъ кори, само подшито, но листитѣ се не държатъ сички. Почва съ прѣдисловие, изложение на главитѣ, текстъ. Прѣдъ сѣко евангеле заставка, посрѣдствена работа. На края обичнитѣ показалци.

Текстъ. **Їсь же ѿиде сь оученикы своими кь морꙋ. и многь народь ѿ галїлеꙗ по нѥ иде, ѿ їоудеꙗ. и ѿ їерсѡлима, и ѿ идоумениꙗ. и сь онох полоу їѡрдана. и ѿ тира, и сїдона, множьтво много, и слишавше елика твораше прїидоше кнѥм. и ре оуеко | своимь, да корабль боудеть оу нѥго, народа ради, да не стꙋ|жаꙋть ѥмоу** (л. 22).

Употрѣбява ꙁ и ꙁ безъ разлика: **приꙁкавь, иꙁгонити** 23ª.

Хартия различно качество, съ знакове: шестало (пергель) и ножици.

На крайния листъ, който е сега 232, писано съ моливъ: Георги П. Бояджіовъ прѣгледахъ въ год. 1874, — отъ което може да се сжди, че ржкописътъ е билъ въ Велесъ. Подарилъ го на Библиотеката покойниятъ Д. Матовъ, който бѣше родомъ отъ Велесъ.

36 (210).

Четвероевангеле отъ XV в., сръбска редакция, 208 л. фол. (29×22), т. 21·5×14, писмо уставно възшироко, не тъй хубаво, букви 4 мм., р. на стр. 24. Редовно **ь**, но **ѣ** и **ы** неправилно; ударения нѣма (освѣнъ ̏).

Съдържа: сказаніе, глави, Ѳеофилактови прѣдисловия, текстъ. На края мѣсецословъ. — Липсуватъ около 10 листа. Сичко тетради 27, отбѣлѣзани на първия листъ отдолу вдесно. Липсува началото на Лукиното евангеле. Л. 115 поврѣденъ.

Хартия грапава, жилава, на ситни брѣзди съ знакъ: ножици. Подвързия дъски съ кожа. — На дъскитѣ отгорѣ върху кожата нѣщо гравирано съ бои, но исцапано тъй, че не се познава. На втората дъска распятие, отдесно св. Богородица, а отлѣво св. Іоанъ.

Текстъ: **Єгда҃ прїндеть сн҃ь ч҃лкы̏ въ славе своіен. и҆ вьси ст҃ы а҃гг҃лы̏ сь ны̏мь. тог҃а седеть на прѣстоле славн̏ своіе҃н. и҆ сьберо̑утсе прѣ҃ нн̏мь вьси ıезыцїн. и҆ разло̑учеть̏ ıе дро̑угь ѿ дрꙋга. ıако же пастнрь разло̑учаıеть о҆вцє ѿ козлыщь, н поставнть о҆вцє ѿдесно̑ую себѣ. а҆ козлыще ѿ шо̑ую.**

Доставила го Чанакчийската община, Пещерска околия.

37 (49).

Четвероевангеле отъ XVI в. сръбска редакция, 275 л. фол. (30·5×21), т. 24·5×14·5; писмо уставно, едро длъгнесто, подсѣща на руска или влашка школа, букви 6 мм., редове 21, съ хубави голѣми и длъгнести заглавки и червени едри, четвъртити точки. Думитѣ отдѣлени на широко, особено кога има точка помежду. Ударение нередовно; покрай редовно **ь** идва и **ъ** въ прѣдлози. **ѣ** и **ы** неправилно. Широко **є** намѣсто **ıе**.

Почва съ обичното прѣдисловие на Теофилакта. Началото на евангелията отъ Матея, Марка и Лука липсуватъ. Липсува тъй сжщо и отъ краищата имъ, понеже има откжснати листи отначало, срѣдата и отъ края. За сѣко евангеле ново означение на тетрадитѣ. Слѣдъ цифрата стоятъ три отвѣсни черти (за прим. ӡ҃|||), а нѣйдѣ и по четири. Евангелето отъ Іоана почти цѣло е поврѣдено: мастилото било твърдѣ люто, та изгорило хартията. Страници 4[б], 211[б], 212[а] чисти; единъ л. между лл. 23 и 24, л. 60 и 132 сжщо поврѣдени. Заслужватъ внимание многото заглавки, твърдѣ разнообразенъ стилъ. Тукъ-тамъ се срѣщатъ листи съ

другъ почеркъ. Подвързия здрава. Хартия корава, гладена, съ знакъ котва въ кржгъ и трифиль отгорѣ; евангелето значи, не е отъ XV, а още по̀ малко отъ XIV в., както прѣдполага Вуловичъ (№ 26).

Приписки. На л. 132б четемъ слѣдната приписка, писана отъ самия прѣписвачъ, ала не е цѣла, понеже листътъ е повреденъ:

. . . . ые. и҃
. . . . андоніє і є҃
. . . . мін петрѣ ама
ти алынка село латвыца.
ѿколена бакукла. г҃ прѣло
(ж)ихѐ оустїѐ гори атона. вь м
онастирь зовѿ сты́и павель.
храмь стго̀ великó мнїка хв҃
рады гїеѡргїа. г҃ послахе пода
скалу акрамыю. С . . о вцы лис
ть оцу и мтери. писаны выш
е. даде мыи милостинну.
ѿ стїє црквє за три дальката:

Евангелето е употрѣбяно въ Котленско, както се вижда отъ слѣднитѣ нови записки:

На л. 85а на полата: „жечу писа туи писму“. На л. 142а на полата другъ написалъ: „Господинъ Русювъ 1870 Авгостъ 3“ и: „Георги Канювъ 1870 Авгостъ 3“. На л, 211а подъ текста: „1871 Мартъ 7-ый Уч. Иванъ Гер. Кановичь изъ Градецъ. Здравствуй прiятелю Василе!“ На л. 211б: „1867 месицъ Інуарие 20 Василъ попъ Николувъ отъ Медвенъ гу писа туи писму отъ Медвенъ праматаръ.“

На листа, залѣпенъ о втората дъска отвжтрѣ (наопаки) съ бързописъ:

. . . его котель. да се знаⷮ како. узеше сн҃ови драгушинови мт҃и ку(на) (сн҃)нове пеичови. прьви. господинъ в҃. їѡвань. и мт҃и гала и (сс) стра. стана. и брⷮа. неико. субе, драгушиновъ. дащерь . . . ика и придадоше. црк҃и ст҃и ап҃ль петра. и пав҃ла. калугерь во име иѡⷭлчи в҃ їѡвань г҃ нено д҃ субе. поⷬругъ рахна, куцаре . . . рада гана раду стоику.

. . . имь. вечни помень. ва животе. и по самрьти бъ҃ да и҃ проⷭти . . и. кои ѿтиметь. ѿ сие светие црке да му е (су)парникь на суду бж҃ию. — пиⷭа валⷮе ҳ҃рнг (7153 = 1645). месеⷰ маии к҃и б҃ъ да ихь прости

ам҃н: — николꙋ радꙋ б҃ъ да ихъ про҃ти стоꙗна . . . роикꙋ. димꙋ радꙋ. тихꙋла.

Послѣднитѣ имена сѣкашъ другъ ги прибавилъ.

38 (67).

Четвероевангеле отъ XV в., редакция българска. Листи 320 8° (21×14·2), т. 15·5×9, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 22.

Сѣко евангеле почва съ изложение на главитѣ и Теофилактово прѣдисловие. Първитѣ листи на евангелията отъ Матея, Марка и Іоана са откѫснати вѣроятно зарадъ заставкитѣ и заглавкитѣ, които впрочемъ не са тъй художествени, докато първиятъ листъ на Лукиното евангеле се запазилъ, защото заставката била поврѣдена. Кърпено и подлѣпяно и листитѣ, що липсуватъ, замѣстяни съ други, писани съ писмо отъ края на 18 вѣкъ (сръбска редакция). Лл. отъ 304 до края нови. Л. 151 бѣлъ; л. 27 поврѣденъ. Нумерацията на колитѣ отбѣлѣзана долу съвсѣмъ накрая въ ѫгала, та при кърпенето на повече мѣста отрѣзана. Подвързия дъски, обвити съ кожа.

Хартия нееднаква, но повечето гладка съ много ситни брѣзди и съ различни знакове: ножици; между друго нѣкакво четвероного съ дълги уши (заякъ или магаре?).

Правописъ по VI школа съ правилно ударение; ѫ и ѧ неправилно; ѫ се прѣдава и чрѣзъ ъ; ѕ и ꙁ; почти редовно ꙋ намѣсто оу.

Текстъ: **и҃ бывши сѫботѣ начѧть на сънмищи҃ оучити. и҃ мно́зи слышавше диви́лѣхѫ сѧ гл҃юще. ѿ къдꙋ̑ емоу̑ сїѧ. и҃ что̑ прѣмѫдрость да́ннаѧ е҆мꙋ, и си́лы тако́вы рѫка́ма е҆го бываѫть не съ҃н ли е҃ те́ктоновъ сн҃ъ и҃ марі́инъ. бра҃ же іако́вꙋ и҃ іѡсі́и и҃ іꙋдѣ и сімеѡнꙋ. и блазнѣахѫ сѧ ѡ неⷨ.** Л. $107^б$ и $108^а$.

Приписка. На единъ бѣлъ листъ, прибавенъ къмъ прѣдната кора при послѣдната подвързия, четемъ: **да҃е знае како кꙋпи сїе еѵ҃лїе їлїа цꙋрцїчь ѿ божица за е҃ гро҃ ї ѿстави га оу҃ црква ст҃и нікола оу божица за помень ѿць сто . . . мати ге́ра по҃рꙋжїе трѣна синове его цветко и лазарь вь лѣто ҂а ψ сн҃а ма҃н ѕ҃ пи҃а х҃зь неѿтонии попь нико҃ла ѿ мишее се ѡ҃ кожници.** Годината може да се чете и **҂аψоа** (1771).

Намѣрено въ с. Божица (Босилеградско) и пратено въ Библ. отъ Изворския околийски началникъ прѣзъ 1883 год.

39 (133).

Четвероевангеле отъ XV в., редакция сръбска, листи 245 гол. 4° (26×19·5), т. 19·5×12·5; писмо уставно, въздро и широко, б. 4 мм., р. на стр. 24, съ киноварни заглавия, безъ особени други украшения.

Правописъ обикновенъ сръбски, безъ редовно ударение — освѣнъ ̏ и тукъ-тамъ ́. Само ь, но и ъ дохожда тукъ-тамъ въ прѣдлози (**въ**).

Почва съ заставка и **Сказаніє ѥже на въсакь дьнь дльжно ѥ глати се еѵліє недѣлѧмь, въсего лѣта**, прѣдисловие на Теофилакта български текстъ. „Сказанията“, които заематъ първата кола, като че са отпослѣ прибавени. На края синаксаръ. Хартия тънка, жилава, съ знакъ: три могили; а хартията на първата кола (сказанията) носи бѣлегъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ (XVI в.). Подвързано и цѣло, само л. 202 повреденъ. Тетрадитѣ не са отбѣлѣзани, или, може би, цифритѣ да са изрѣзани при подвързията. Въ края като че липсуватъ листи. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На послѣдния листъ (опаки) подъ текста съ киноваръ: **хс залѡ и конць сла боу амннь.**

На листа, залѣпенъ о втората дъска отвжтрѣ: **ҁаѱоа мец агѹть: іє ✝ село разово поле да се зноєтъ аспри дадено сєѡ нѡкаѵє ва . . . кль.**

Подъ Разово-поле сигурно се разбира сегашното Лазарð-поле въ Дебърско.

На сжщото мѣста има нѣколко лични имена и прѣкори: Кръсте Мѹха, Богданъ Чораманъ, Моисо Шута, Стоѧнъ Шута.

40 (139).

Четвероевангеле отъ XV в. сърбска редакция. Листи 328, 8° (22×15), т. 15·7×8·5, писмо уставно, срѣдно, букви 3 мм., ала нееднакви; особено испжкватъ **є** и **ж** като по голѣми. Редове на стр. 23. Правописъ обикн. сръбски (едноеровъ) безъ редовно ударение.

Прѣдисловия на Теофилакта български — едно слѣдъ друго на Матея, Марка и Лука, а за Іоановото казва слѣдъ това: **прѣдисловиѥ іѡанново не редѹ тамо ꙗкоже подваше и ѡвьм'ꙁи.** Изложение на главитѣ, прѣдъ текста, а на края обичнитѣ показалци. Сѣко евангеле почва съ красива заставка. Запазено е добрѣ. Липсува първия листъ на 34 (лд) тетрадка, а л. 271 (пръвъ отъ тетрадка 33) отжснатъ и туренъ намѣсто

изгубения. Лл. 142 и 144 притурени отпослѣ намѣсто изгубени и написани съ другъ почеркъ. Л. 158 кърпенъ.

Хартия дебела, гладка и корава; харт. знакъ три могили съ звѣзда надъ тѣхъ (Лихачевъ II, 162 — отъ г. 1423).

Подвързия дъски съ кожа.

Прѣди първия листъ има единъ бѣлъ безъ страница, прибавенъ при подвързията, на който отъ лице четемъ: **҂ꙁѿк мц апрнлъ ѕı денъ ниднкто є врѹце лето ді ѡсновани ꙁ пн аврамъ іѡановъ лозе д мотнки на свети николаа за своа дѹша парѹсна аврамъ нѡанъ ѡца стоа мати н траанъ за зраве.**

На краятъ единъ листъ скжсанъ почти на три четвърти. На останалата часть отъ лицето, като че самиятъ писачъ отбѣлѣзалъ съ красивно уставно писмо: **хс заүєлѡ н конц. вь вѣкы амннь помени гн грѣшнаго раба своего вь ієрмонасѣхь неѡфіта: — ·:·—**

На сжщото листенце отопаки другъ бѣлѣжи (отъ ново врѣме): **сне ієвънгеліє манастнръ стн никола слепуе, прнлегко пбъ стена голема и цръква нова хоро дрве(но) хѹбаво сѡедно златѡ шнкоано.**

41 (181).

Четвероевангеле отъ XV в. Редакция сръбска. Листи 301, гол. 4° (27·5×19), т. 20·2×12, въздеръ уставъ, букви дебели, широчки 5 мм., редове на стр. 21, обикн. сръбски правописъ, тукъ-тамъ ударения.

Първитѣ два листа и послѣднитѣ два са пергаментни отъ гръцки октоихъ, притурени вѣроятно при втората подвързия. Л. 5 на половина, а л. 297 (прѣдговоръ къмъ Марковото ев.) трѣба да стои слѣдъ л. 87. Прѣдъ сѣко еванг. слѣдъ обичното прѣдисловие се намира ликътъ на съотвѣтниятъ евангелистъ, рисуванъ съ бои и твърдѣ характерно — като иконопись. Евангелистъ Лука липсува. Красиви заставки и заглавки. Има посрѣдъ много листи развързани и разбъркани. Между лл. 290 и 291 единъ откжснатъ прѣзъ половина. Хартия дебела, твърда на грапави брѣзди и широчки рѣзки, съ харт. знакъ: три могили съ висока черта върху срѣдната, ала на върха какво е (звѣзда или кръстъ), не личи. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На л. 298[б] подъ текста прѣписвачътъ пише:

хс за нко нць (въ видъ на кръстъ) **томоу слава вь вѣкы вѣкомъ: —**

Никодімь многогрѣшніи н послѣдніи вь иноцѣх пнса. тх ієромонх. тѣмже үьтоущеи н прѣпнсѹюще, молю ваше хрстолюбіе. помннаите н

моѥ ѡкааистко вь молитка̃ ва́ши̃. да̃ и̃ вы̑ спо́бнте̃ мьздѣ ѿ дающаго м̃ткоу мл̃ещимсе. и̃ бл̃веща лѣта праведныи̃ амі́нь: —

На л. 299б: † да се знаетъ ко́га̀ навратнхме во́дата̀ на доліте ко́деніцн ѕ м̃ца̃ іоу́нія̃. ѳ днь. ѕ сѹбо̃та̀. Въ лѣтѡ ҂ꙁрлѕ (7135=1627). н̃ бе́шѐ еꙁѡгорсть (?) ерона̃ снмѡнъ н̃кѡмнонъ (така) мн̃х̃ Ѥѳн̃нмнка̃. мн̃а грѣшні ѳо̃сі́а.

По̀ долу: † да сѐ зна́е̃тъ ко́га сѐ прѣстави еро̃и̃ к̃і ѿніків игоумен попа степа́нѡвъ синъ ѿ ба́решани в м̃ца генах-ва́рі̃а г̃в днь в сѹбѡта вспеє. Въ лѣто ҂ꙁрлѕ † (7136—1628).

Туку подъ това другъ написалъ: и ѡстанаха на стефана ѿ слѐпче г̃а товари житѡ.

На л. 222а съ едъръ полегатъ уставъ писано: да̃ сезе̃ зна̃еть ҂ѿм (1840). кога̃ беше скапна рк гроша̃ пченіцата̃ у̃е рьжа̃ у̃е пченька̃та̃ б̃е лѹьменоть н̃ просото м̃е ѡ̃везоть.

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония.

42 (257).

Четвероевангеле отъ XVI в., редакция българска. Листи 144, 8° (22·2×16), т. 15×9, писмо — ситенъ, хубавъ уставъ, букви 2 мм., редове на стр. 27, съ **ъ** и **ь** по VI правоп. школа и съ ударения. Почва съ зачало 17 на Матеовото еванг., свършва съ зач. 52 отъ Іоана. Листитѣ расшити, разбъркани и крайно поврѣдени отъ влага; нито на единъ се не чете текстътъ изцѣло. Особено отъ л. 39 нататъкъ черното мастило съвсѣмъ изблѣднѣло, останало само червеното. Къмъ краятъ и самитѣ листи изгнили. Почвало както сички евангелия, и прѣдъ сѣки евангелистъ — заставка съ хубава голѣма заглавка. Хартия тънка, жилава, ситно набрѣздена, съ знакъ: бича глава, между рогата и̇ двулиененъ стъмбелъ, а на върха му петолистенъ цвѣтецъ. Вж. Лихачевъ, № 3516.

43 (285).

Четвероевангеле отъ XVI в., българска редакция. Листи 293 фол. (30·5×21), текстъ 22·5×13·5, писмо — хубавъ, крупенъ уставъ, букви 6 мм., редове на стр. 20. Езикъ и правописъ доста правилни; **ъ** и **ь** по VI школа. Ударение правилно. Употрѣбява **є**, **ѡ**, **о** и **ꙮ**.

Добрѣ запазено. Прѣдъ сѣко евангеле изложение на главитѣ, прѣдисловие отъ „е̃пкопа о̃хр̃скаго“, текстъ. Хубави заставки и заглавки. На края (отъ л. 279) показалецъ и мѣсецословъ. Отъ еванг. на Лука до края другъ почеркъ и друга хартия.

Текстъ: **Тогда̀ пристѫпи къ не́мꙋ м҃ти, сн҃ѡ̑ заведе̑ѡвѡ̑ съ сн҃ѡма своима. кла̀нѣѭщеса и̓ про̑саще нѣ́чьсо ѿ него: о̓нже ре́че е̓й· чьсо̀ хо̀щеши. гл҃а е̓мꙋ̀ рьци̓ да садѣ́та с҃ꙗ̑ ѡ̓ба сн҃а моꙗ̑, е̓ди́нь ѡ̓ десне́ѭ тебе. и̓ е̓ди́нь ѿ шꙋ̀ѭ те́бе къ црьстви твое́мь** (л. 50[а]).

Подвързия — дебели дъски съ кожа. Хартия различна; 1) гладка (почти безъ брѣзди), съ знакъ: глиганъ, самострѣлъ въ крѫгъ и отгорѣ лилия; 2) по̀ корава и грапава, съ знакъ: голѣмо Ꙗ.

Евангелето е употрѣбяно, а безъ друго и прѣписвано, въ Румъния, както се вижда отъ тая записка, написана прѣзъ първитѣ 9 листа подъ текста по румънски:

Аулстъ невагелие есьте кꙋпъра̑ де григори̓ бꙋхакь ши аꙋ дать ла сънта бисерикь ла сатꙋлъ... (? зачъртано) **ꙋнъде съ прѣ̑нꙋеще храмꙋлъ ко̑несение ла летъ ҂аѱо҃з** (1777) **нꙋлѥ = г҃і = І̓гна́тїй А̓̑рхидїако̑.**

А на л. 4[б] четемъ: сия книга евл҃ие Ефима Абрамова куплина угатъни (?) писалъ.

44 (240).

Четвероевангеле отъ XVI в., българска редакция. Листи 295 **4**° (22·5×17·5), т. 14·5×10, писмо уставно възшироко, хубаво, букви 3 мм., редове на стр. 20. Текстъ, езикъ и ударение правилни, ъ и ь по VI. школа. 3 мн. аор. **ша**. Покрай черни точки употрѣбява и едри червени.

Листъ 1. поврѣденъ, — инакъ добрѣ запазено. Липсуватъ само 2-3 листа. Слѣдъ изложението на главитѣ слѣдва обичното прѣдисловие, послѣ текстъ. На края синаксари. Прѣдъ сѣко заглавие червена заставка и доста хубави заглавки. Тетради 37 (л҃з) и 1 л. отъ 38 (л҃и).

Текстъ: **Чл҃коу нѣ́коемоу бога́тꙋ оу̓го́бзиса нива. и̓ мышлѣаше въ се́бѣ гл҃а. что̀ сътво́рѫ ꙗ̓ко неймꙋ̑ гдѐ събра́ти пло̑д моѝ. и̓ р҃е се̑ сътво́рѫ. разо́рѫ жи̑ницѫ моѫ̀ и̓ бо́лшѫѫ съѕи́ждѫ. и̓ събе́рѫ тоу̑ въсѣ жита моꙗ̑. и̓ ре́кѫ дш҃и моей. дш҃е. и̓маши мнѡ́га бл҃га̀ ле́жѫща на лѣта̑ мнѡ́га, почи́ваи. ꙗ̓ж҃ь. пїи. ве̑лиса.** Л. 179[а].

Хартия корава, гладка съ знакъ: глиганъ.

Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. Прѣдъ сѣки евангелистъ е написанъ тропара и кондака на евангелиста, като че отпослѣ, съ по̀ блѣдно мастило. Тѣхъ писалъ **е̑монѫ̑ висарї̑о проѥ̑гоу̑ме,** който се подписалъ на л. 220[б] подъ тропаритѣ на св. Іоана Богослова.

На л. 85ª съ бързописъ: Преставися раба божия анна влето 1862 годѹ месица февраля 21 числа.

Преставися младеницъ Марфа влето 1865 годѹ месица Марта 5 числа.

Преставися рабъ божіи вгалиціі на копки стахей абрамовъ влето 1851 годѹ месица мая 13 числа.

На л. 3ª подъ текста, на л. 209ᵇ на полата и на л. 278ª румънски приписки съ заплетенъ бързописъ.

На л. 278ᵇ: **Помани гдн раба своєгѡ многогрѣшнаго іеромонаха рѹвима во цртви своє небеснѡ и кє рѡ єгѡ пѡлоти создавшагѡ три келй во сє стѡ монастыри во йн првєтлого Кєсара нашего всєл угорискиа зєла повелителѧ Карѹла. ѿ рѫтка хртка ,афѯі мца ѻ҃ ді дна.**

На л. 294ᵇ сѫща ржка пише (бързописъ): хотѧщомѹ серендра во скорѣ совершити да прочететъ стое сие еваггелие трищи і двѣ псатири с поклоны .рй. й метаніе .л. да иматъ четыри еваггелиста за .кі. литоргіи.

45 (212).

Четвероевангеле отъ XVI в., редакция българска съ русизми. Листи 270 фол. (30×19), т. 21·7×12, писмо — крупенъ уставъ (влашки), букви 5 мм., р. на стр. 20. Правописъ неправиленъ, — **ъ** и **ь** по VI школа, ала не издържано. **ж** се мѣнява съ **оу**.

Доста листи отначало и отъ срѣдата развързани. Лл. 1—55 и 241—260 писани прѣзъ XVII в. отъ друга ржка съ руски правописъ. Л. 261 писанъ съ писмо като първата ржка съ сръбски правописъ. На края синаксари. — Прѣдъ сѣки евангелистъ заставка и хубава главна буква. Такива букви се срѣщатъ и въ текста тукъ-тамъ. Началото на Лукиното евангеле липсува. Подвързия съ дъски, обвити съ червено кадифе. Писано сигурно въ Молдова но е употрѣбявано и въ България, понеже е доставено отъ Чанакчийската община, Пещерска околия.

Хартия тънка, грапава съ знакъ: глиганъ.

Текстъ: **И абіє дхь изведе єго въ пѫстыни и бѣ тѹ въ пѹстыни днїи четыдесате. искѫшаѥ сатаноѫ. и бѣ съ ѕвѣрми. и аггли слѫжаахѫ ємоу . . .**

На л. 54 четемъ слѣдната румънска приписка:

,зѳоѳ ферѹаїє кѳ.

Аүата сфнта Карте єүаїє єте. а ме а преѡтѹлѹ Димитри пароѡ ѡ сатѹль захоръ (?) оүде съ үистеще, ши съ презнуеще храмѹ, сфнтє ши недєпърцитє Троцъ. Па каре а кѹпъратъ репъѡсатѹ, Іѡанъ, котезѫ

каре а̑ҕ трнктъ (?) ѫ҆сатꙋ҃ Камешін а̑ҕ дато ѫ҆зе̑тре преѡтꙋлꙋ҃ ма̑ сꙋ҃ нꙋмнть. фнѫ҆дъ къ сп҃т цниереле ма̑ сꙋ҃ поменнтъ Іѡ̑анъ ботезатъ: ка сн фне а ме шн а копинлꙋ҃ ме̑ де веүъ ıа̑ръ үнне са̑ нпнтѣ ка сн о ıа̑ саҕ сн ѡ҃ къ̇ндъ де̑н стрні се фне сꙋ҃ маре бл̑етнмт фъ̑ дъ кътъ еҕ шн кꙋ копин ме̑. Преѡтꙋ҃. Дꙋмітрі Стефановн҃ парꙋ҃ ла захоръ еҕ Їѡанъ ботза̑ шн кꙋ соціꙋ҃ меҕ а нꙋме на̑тасна.

46 (255, 358).

Четвероевангеле отъ XVI в. българска редакция. Листи 175, фол. (29×21·5), т. 20·7×13, отъ които 136 отъ № 255 и 36 отъ № 358. Писмо уставно, въздебело, четливо, но листитѣ са много поврѣдени; букви 3·5 мм., редове на стр. 22. Ударение неправилно, само **ь**, а **ъ** идва у прѣдлози. Изглежда да е писано въ Влашко.

Съвсѣмъ разнебитенъ. Нѣма начало ни край. Сички листа пострадали отъ влага: оцапани, развързани и оръфани. Първата часть (№ 255) почва отъ зач. 9 на еванг. отъ Марка и свършва съ зач. 7 на еванг. отъ Іоана. Прѣдъ еванг. на Лука (л. 19ª) и на Іоана (л. 133ª) хубави заставки, рисувани съ синьо и златно мастило, като че отъ по̀ ново врѣме. Другата часть (№ 358) са отдѣлни листи, испаднали отъ разни мѣста на еванг., но повече отъ Іоана. 3 л. намѣрихъ и въ № 350.

Хартия мека, ситно набрѣздена и съ крупни рѣзки; знакове: ножици; котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда. Подвързия нѣма и листитѣ размѣстени.

Текстъ: **Єще ѥ̑моу гл҃ащꙋ, пріи́дошѧ ѿ а̑рхїинсі́нагогѧ̀ гл҃аще. ıа̑ко дъщїи твоа оу̑мреть. что̀ ѥ̑ще движеши оу̑чителѧ̀. Іс҃ же а̑біе слышавь сло́во гл҃емое̑, гл҃а а̑рхїсинагогови́ небоиса тькмо вѣроуи̑. и не ѡставиі ни ѥ̑диного по себѣ ити̑. тькмо̀ петра и ѩ̈кѡва** (л. 9ª).

47 (231).

Четвероевангеле отъ XVI в., българска редакция (отъ Влашко). Листи 256 фол. (31·5×20), т. 24·8×13, едъръ молдавски уставъ, б. 4—5 мм., р. на стр. 23. Писмото прилича на ев. № 44 (240), само по̀ тънко. Мастило черно; съ червени едри точки; ударение правилно. **ъ** и **ь** по VI школа. **ѫ** редува съ **оү**, 3 мн. аор. **шѧ**.

Безъ начало. Почва съ 66 зач. на Матеовото ев. Много листи изгубени, развързани и размѣстени. Прѣдъ другитѣ евангелисти оглавления и прѣдисловия, хубави заставки и голѣми заглавки. Послѣднитѣ и заглавията са рисувани съ златно мастило; на края синаксаръ. Хартия тънка, гладка, жилава, съ знакъ: дива свиня (глиганъ). Подвързия нѣма.

Текстъ: **И пристѫпиша къ немоу фарїсее искꙋшаѫще его, и глаша емꙋ. аще дойть чл҃кꙋ поустити женѫ своѫ по въсѣкои винѣ. онже ѿвѣщавь ре҃ имь. нѣсте ли чьли. ꙗко сътворивыи искони мѫжьскь поль и жен҃скь сътвориль ꙗ҃ е҃. и ре҃. сего ради оставить чл҃кь ѿц҃а своего и матерь, и прилѣпитсѧ кь женѣ своеи, и бѫдета ѡба҃ въ плъть единѫ** (л. 41ª).

На крайния л. 256ᵇ има единъ описъ на черковни книги и вещи на румънски:

Изво҃ де кърци шѝ веме҃те че лꙋ адꙋ фата попе҃ ди кълимани ла бесерекъ ла ивънеще҃ шѝ леꙋ да҃ пе мъна попе҃ некити ѿ та съ щїе. а҃. евагелие синбаскъ ˑа҃ˑ ѿтан. а҃ прасѝ. а. трио҃ итрио҃ .а҃. ивагеле рꙋмънескъ а҃ молитъни . . . и пр.

48 (233).

Четвероевангеле отъ XVI вѣкъ, редакция влахобългарска твърдѣ неправилна. Листа 293 фол. (30×20·2), т. 21·5×13·5 писмо — едъръ широкъ полууставъ, букви 5 мм., редове на стр. 22. Прѣписвано твърдѣ нехайно: прѣскачани думи и цѣли изречения. Любопитна е замѣната на **ꙗ** съ **ж**: **дадите и жсти** (97ª); **ждѫщи** (97ᵇ); **жже = ꙗже** (99ª). Правописъ по VI школа съ ударения не вредомъ.

Отначало липсуватъ нѣколко листи отъ показалеца и прѣдисловието, а на края — отъ синаксаръть. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. Тетрадитѣ не са означени до края. Прѣдъ сѣки евангелистъ цвѣтни заставки и заглавки (червено-зелено-жълто). Листи има развързани доста. Хартия дебела и жилава, съ хартиенъ знакъ: Дива свиня (глиганъ), Лотарингски (двоенъ) кръстъ. Подвързия дъски съ кожа.

Текстъ: . . . **ѿ оубиваѫщи тѣло. дшѫ же не могъщи оубити мѫдростиже. егда поучаеть. бѫдите мѫдри ꙗко змїѫ. и цели ꙗко голѫбїе. Правдѣ же егда оучить. ꙗко хощеть да творать ва҃ чл҃вци и ви҃. творите и такоже. цѣломѫдрїю ꙗкоже ѿричеть. възрѣвыи на женѫ къ еже похотѣти, тъ оуже прѣпрѣлюбодѣи лъжеть въ срци свое҃.** (л. 6ª).

Приписки. На л. 2ª — притуренъ сигурно отъ друго евангеле, защото нито по форма прилича на описаното, нито по писмо, мастило и хартия — четемъ слѣдното: **† пи азь. мно҃ грѣшни iреи. рачꙋ. ѿ вꙋреще. пїса сїн. книга ѿ село. вернеще ѿ рода҃. нешко. бж³** (?) **рода҃ бꙋзерски. пи сїн. вь днї роуꙋ воево҃ снь. велека, е прѣ добра҃. алеѿно воево. въ лѣ ҂ζроѕ.** (=1668).

На л. 217б: **Прй гй къ мобо рабо бже миро сїє книга покопр ра бже миро рхї дшж сво и ѡцу е трифа и мти е ерина и сестра е хсенїє и бра его снмїѡ и сестра его мата и да сне кни рхї мобо ахне уотвоцн некулае.**

Слѣдвать още нѣколко реда на румънски, писани отъ сѫща ржка: **шн ѡ скупъра луатж кате претру дунеzеу кълау ско деѧ цара тътраскж. луатж кате ун ѡ ва кедї съ хїе треклету тнї ѡцы н су вь некїн кь ѡ да ернмїе прентру стн некулае съ хїе ла кесере.**

† Съ се щїе къ ѡ. де кръпнц скулат ѡ .ї.

49 (277, 351, 361).

Четвероевангеле отъ XVI в., редакция българска съ руски примѣси. Листи 251 фол. (30×21), текстъ 19·6×13, писмо срѣдноуставно, възшироко и съ голѣми междини, дѣто е точка или запетая; букви 3 мм., редове на стр. 21. Правописъ по VI школа, ударение правилно.

Редъ: таблици, прѣдисловия Теофилактови, оглавления, текстъ, синаксари на края. — Доста поврѣденъ отъ влага откждѣ подвързаното и по краищата. Поради това много листи развързани и оръфани. Има и много липсали. Нумерация на тетрадитѣ нѣма.

Текстъ: **Пришéшéже и въ капéрнаоўмъ, пристѫпиша приéмлащеи дидрахъма къ петрови рéша. оўчитель вáшь не да ли дидрама., гла ей и ега вънидe въ дóмъ, прѣвари егò їс гла: что ти са мнúть сúмоне. црїе зéмьстїи ѿ кыи приéмлать дáни или кинсонъ.** (л. 44а).

Хартия недебела, мека и гладка, съ ситни брѣзди; воденъ знакъ: глиганъ. Подвързия дъски съ кожа, но и тѣ разнебитени. Развързанитѣ 16 лл. на края бѣха въ ржкоп. № 351 (6 л.) и № 361 (10 л.).

На единъ отъ листоветѣ, които бѣха въ ржкоп. № 361, слѣдъ свършъка на Теофилактовото прѣдисловие има записка отъ прѣписвача, но е заличена тъй, че не може да се чете.

На крайния листъ, слѣдъ единъ малъкъ поменикъ (отъ който по важни имена: Добриле, Неделѥе, Стамене, Цолка, Милене, Милено, Малено, Неделѥо) има написани свързано четири имена, а подъ тѣхъ: който разуméса, какво е писано и везано това словфц то е на имена писано първото име каже прване, вторто име каже станчо трето име пише цоне чтрто име каже ѡче мисаиле — и най-отдолу пакъ свързанъ подписъ Првань.

50 (215).

Четвероевангеле отъ XVI в. Редакция руско-българска. Листи 226 фол. (29×19), т. 21·2×14, писмо полууставно дебело, букви 3 мм., редове на стр. 22. Употрѣбява **ж** и **ѫ** по руски, а **ъ** и **ь** по VI правописна школа, ударения неправилни. Тукъ-тамъ **ъ** се замѣнява съ **о** и **ъ** съ **є** и **ѫ**. Изглежда да е писано въ Молдава.

Текстъ: **Ємѫж лопата въ рѫци єго. потребит гѫмно своє съберє пшенницю въ житницѫ своѫ плевелы съжежє ѡгнє неоугасаѫщи**... Л. $12^{а}$.

Іоудеиже понє пато бѣ да не ѡстанѫ телеса ко сѫботѫ бѣ бо вели днь тоа сѫботы. молиша пилата да пребию голени и. прьвомѫ бо пребиша голени. и дрѫгомѫ распатомѫ со ни . . . Л. $217^{б}$.

Запазено доста добрѣ. Захваща съ **Сказанїє приємлющє всего лѣта число єуліа сто приа . . . ѿ начинаа и догдє стають.** Слѣдъ това иде оглавление и прѣдисловие на Матеовото евангеле и най сетнѣ самото евангеле подъ криволична заставка, свързано заглавие и голѣма заглавка— сѐ съ киноваръ. — По сѫщи редъ вървятъ и другитѣ евангелия. Най накрая: **Сборни кї мцє сказва гла коємоужо єглїю избранны сты и празко клүчи**, ала не е цѣлъ, защото послѣднитѣ листи на рѫкописа нѣма.

Хартия дебела, корава на ситни брѣзди, съ знакъ: глиганъ. Подвързия кожана здрава.

51 (7).

Четвероевангеле отъ XVI в., българска редакция. Листи 190 фол. (28·5×20·5), текстъ 22·5×13·5 см. Хубавъ, възширокъ полууставъ, б. 3—4 мм., редове на стр. 25. Инициали: червени, зелени, жълти. Правописъ доста неправиленъ; **ъ** и **ь** по VI школа, ала непослѣдовно. 3 мн. аор. **ша**.

Сѣки евангелистъ почва съ прѣкрасенъ орнаментъ и хубава заглавка. Заглавия и главни букви съ киноваръ, съ синьо и златно мастило. Въ началото на сѣки евангелистъ изложение на главитѣ и Теофилактово прѣдисловие, но прѣдъ евангелистъ Матея нѣма. Отъ началото и края липсуватъ много листи. Свършва съ 51 нач. на Іоан. ев. Подвързия — дъски съ кожа, но и тѣ поврѣдени.

Текстъ. **Въ врѣ ѡн, прїидє іс въ ѿьствїє своє. и по нємь идоша оученици єго. и бывши сѫботѣ. начеть на сънмищи оучити. и мнѡзи слышѧщє и дивлѣхѫса глѧщє, ѿкѫдоу сємоу сїа. и что прѣмѫдро данаа ємоу. и силы таковы рѫкама єго бываєть. нє сь ли є тєктонь, сйь марїинь** . . . (Л. $62^{а}$).

Хартия дебела, корава, гладена съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда. — Доставено отъ Курилския (както пише въ каталога) манастиръ — вѣроятно Куриловския манастиръ свсв. Кирилъ и Методий, близу до с. Курило, Софийско.

52 (6).

Четвероевангеле отъ XVI в. (у Вуловича погрѣшно XV или XIV вѣкъ!) Листи 509 фол. (29×19), т. 19·5×10 см., писмо уставно, едро, дебело и доста хубаво, букви 5 мм., редове 16. Редакция малоруска съ юсове, съ правилно ударение, но ъ и ь неправилно. Вѣроятно е писано въ Молдава.

Евангелиститѣ почватъ съ обичнитѣ изложения на главитѣ и прѣдисловия Теофилактови. Прѣдъ сѣко евангеле се намира на отдѣленъ листъ нарисуванъ ликътъ на евангелиста въ прѣкрасни рамки и златенъ фонъ, покритъ съ тънко копринено було. Ликътъ обаче на евангелистъ Іоана е откжснатъ. Прѣдъ сѣко евангеле има хубавъ орнаментъ и начална буква твърдѣ голѣма и хубава (съ златно и синьо). По политѣ са означени съ червено мастило зачалата и коя глава на коя недѣля се чете.

Текстъ: **І҃с х҃во рожтко̀ снце к҃. юбржченнѣ оубо бывші мтре его̀ мрі҃н іѡснфові. прѣже даже несококжпнтнса нма, ѡбрѣтеса нмжщіін въ чревѣ ѿ дх҃а ст҃а. іѡсиже мжжь еа праведенъ сы н не хота еа ѡблнчнти въсхотѣ тан пжстнті ю̀** Л. 14ᵃ.

Хартия — тънка, жилава, на ситни брѣзди съ знакъ: ржка (или ржкавица?) съ коронка надъ пръститѣ. Подвързия здрава. На първата дъска отпечатани съ златна щампа четиритѣхъ евангелисти по жглитѣ и посрѣдъ распятие, но сега поистрити.

Послѣднитѣ 7 листа са отъ друго евангеле, сръбска редакция, вѣкъ XV, но само часть отъ мѣсецословъ и показалци; редове на стр. 24, хартиенъ знакъ: ножици.

Приписки. На л. 1ᵃ: сїе ст҃ое ев҃лїе повѣза по́пь нїко́ла мелщи́чкы а на҃тоиа попь нїкола ѿ кожи́нци́. ѿпѹпи́ млаџа ѿ вѹкань прѣко и́ме терзи́ичь бра́ть его кр҃та ѿць петко ма́ты дафина даде гро́ша к҃ живи́ за помень мрьтвимь за покои б҃ъ да въсели въ цр҃тве си́.

На л. 10ᵃ: да се знае гага беше попъ радовань ѿ бѹсинци поповски та поднови црквѹ апостолс крсто писецъ ѿ совиа манолъ (в)а лета ѿ христа **аѿл1** (=1831).

Послѣдната цифра е арабска и, както е написана прилича на 1, но може да е и 7.

На л. 129ᵃ: да се знае кога попъ радованъ направи ꙋ црквꙋ темьблото распетїе ї апостоли ст҃го николаю на́дъ врата ҂837.

На л. 134ᵃ: уверени Будите братия и сродници кога се избави православна вѣра отъ проклету турсию, о Бог да прости и да удлжи руку на светлога цара рускога алексадрꙋ онсе потруди сосъ душу и сосъ тело онъ поступи за насъ и много бранъ стаде за насъ на 1877 и нему стаде на помощъ всевишни богъ Александръ Николаевичъ руски. На 1878 и богъ му поможе избави родъ християнскии. На 1879 оделише границу на турсиу азъ приписа многогрешни радованъ іереи изъ бусинци преко име терзичовъ отецъ его милошъ мати его яна богъ да всели вцарство небесно.

Тутакси подъ това по̀ сетнѣ прибавено: втова време бистъ перви князъ александъръ на България и митрополитъ милетия.

На л. 215ᵃ: прїпїсахъ азь мнӧгӧ грешни ї̈ереї̈ фїлїпь да̑е знае какӧ се запӧпїхь на нїшь ѿ патрихара ипечскаго гаврїла на день ст҃агӧ свещӧнӧ мꙋченїка Ѳерапонта вь летѡ г҃дне ҂ꙁ҃сѯ҃ѳ (1759).

На сѫщия листъ отопаки: † паки прїпїсах азь мнӧгӧ грешнї попь фїлїпь како мї се престави попадіꙗ стӧꙗна братїе ї ѡ҃ц҃ӥ кӧӥ прѐчетӥ бл҃гослӧвїте а не кльнӥте мӧлювї и коленӧмь касаю да речете бг҃ь да прӧстӥ стоꙗнꙋ прзвӥтерꙋ преставїсе влето г҃дне ѿ сьтворенї̈е мїра ҂ꙁ҃сч҃ӷ҃ ѿ рождество хр҃ство ҂аψпд (1784) м҃ць ферьфаръ ·в҃· дн҃ь на стретенї̈е прес҃тї̈е бц҃ӥ беше ва дн҃ь петокь.

На л. 219ᵃ: пакӥ прїписа азъ много грешнӥ попъ станко како мӥ се престави попади́ѧ єли́нка братие ї̈ѡци кой прочете благословите а не кланте молюви кланюсе да речете богъ да прости ели́нкꙋ прзвитрꙋ прстависе влето године 1856 на денъ на макаве петоко беше ѿ проклетꙋ колерꙋ.

На л. 221ᵃ: прӥпїса азъ мнӧго грешнї попь нїкла да се знае коꙗ годїна додоше крежалї̈е млгӧ зꙋлꙋмъ ꙋчїнїше ѿх ѿх ѿх зꙋлꙋмъ ꙋчїнїше ва летӧ госпдне ҂зψд (1796).

На с. л. отопаки: кага пӥса џꙋрџа ракелче тагаꙗ писа дꙋховникъ сӥмӥонъ таꙗ градӥна да се знае под могилꙋ ꙋ бегликъ.

По̀ долу съ друга рѫка: сӥа книга глемо евагелие ꙋ село бꙋсӥнцӥ то време дражаше попъ младенъ бꙋсӥнскӥ таꙗ година градешесе нӥшъ царӥбродъ слӥвнӥца зло виде роде християнски на тае . . .

По̀ долу съ друга рѫка: нека се знае кое време тешка вѡиска на нишъ и на бели гр҃аъ ѡ҃ ѡ҃ що протръже рѡ҃ъ хрїс҃тиꙗнски.

ѿ саке ѥаке бєѣ. въ лѣѡ ҂ζ҃ с҃ к҃ є҃ (1717) тӧ врѣме дръжехмо бѹсинци и ѡколӧ ѡстала села ѥа попъ страхинѥа ѿ ѹрѥаковци. и попъ џорџа ѿ барїнци бабинъ Өеофанинъ снъ ѡ щӧ бехо верни межѹ сӧбѡю и то лето оумре попѹ серахини попаиѥа мца ферфа ѯ днъ.

До-долу пакъ съ друга ржка: ѡбеща џѹра ракелче попѹ кои дръжи црквѹ бѹсинскѹ ѹлѹкгъ за шеваръ зовесе граина за рѡделеве дше млаенъ стѡиħи и чедъ и въ лето ҂ζ҃ с҃ к҃ ζ҃ (1729).

На л. 373б четемъ: † въ летӧ ҂ѯ҃. ѱ҃. п҃. д҃. (1784) прїпїса азь мӧного грешнї попь фїлїпь ѿ бѹсїнцї ѡрьтакь мї беше попь стефань ѿ вѹнь ѹ стаго ӧца нїколаѥа. таѥа годїна кѹпї велко грьньчарь фїлонь баима за помень. ѿць гмїтарь маї петка брать степань настоѥа много грешнї ї мншї попь фїлїпь ·:· ѡъ. ѡ злотї беше ѿ проклетѹ воїскѹ тагаѥа їдехѹ на мокова заденѹ се на країна ва лето ҂ѯ҃. ѱ҃. ξ҃. є҃. (1765).

На л. 374а: да се знае кьга беше много грешни попь стефань ѿ вѹкань съ попа фӥлӥпа брата верна слѹжемо ва храмь ӥже ва сти ѡца нашего ни҆колаѥа чѹдо творца лето пись 1777 ҂аψоζ.

На с. л. отопаки: въ лето 1875 писа попъ михаилъ ѿ село вѹканъ това време беме верни братия попъ станко бойшинъ и҆ попъ радованъ терзӥйнъ знайте братие кои како се оуспимо на второ прӥшествӥе ка излемо ѡ ние грешни како че да погледнемо бога їса хрста сосъ нашите гресве чѹваите братие заповедӥте божӥ.

Имало е приписки подъ текста на лл. 457, 458, 464 и пр., но са подрѣзани при подвързията.

53 (256, 248, 249, 382).

66 листа фол. отъ **четвероевангеле,** вѣкъ XVI, редакция сръбска. Форматъ: 31×21, текстъ: 20·2×11·5. Листитѣ са разнебитени: 43 л. бѣха подъ № 256, а другитѣ 23 л. прибрахъ отъ № 248 (8 л.), отъ № 249 (7 л.), отъ № 382 (4 л.), а останалитѣ по единъ, по два, отъ други №№.

Листоветѣ отъ № 256 се държатъ заедно; почватъ отъ зачало 13 (тетрада 5-а) и свършватъ съ зач. 109 на Матеовото еванг. Между лл. 9 и 10 деветь поврѣдени листа, отъ текста на които останалъ само долниятъ вжтрешенъ жгълъ.

Писано отъ двама души: до л. 25 едро уставно, дебело и красиво писмо (5 мм.) по 21 редъ на стр., а отъ 26 л. до края — по дребно

и по тънко писмо (3 мм.), но пакъ по 21 редъ на стр. Правописъ обикновенъ сръбски; втората ржка пише тукъ-тамъ ъ: въ **къ**.

Хартия дебела, корава, грапава, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

54 (436).

Четвероевангеле отъ 1538 г. Редакция сръбска, листи 300 фол. (32×21·7), текстъ 21·8×13, писмо — едъръ уставъ, букви 6 мм., редове на стр. 20, обикн. сръбски правописъ, съ ударение и много често ̏.

Почва съ обичнитѣ прѣдисловия Теофилактови, изложения на главитѣ, текстъ. Прѣдъ сѣко евангеле заставка и хубава заглавка (зелено и червено). Рисувани главни букви се срѣщатъ и въ текста. Нѣкои листи развързани, но инакъ добрѣ запазено. Тетради 38.

Хартия гладка, дебела съ воденъ бѣлѣгъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа.

На 286 л., дѣто се свърша Іоановото евангеле, захваща веднага **Сказа́ніє прѣ́млюще ксѐлѣ́тноѥ утеніѥ є҃ѵльскоѥ є҃ѵлїсто̑ преє́манїє. ѿ кѡ̑у начи́наю̑ и̑ до́гдѣ ста́ю̑.** Слѣдъ това слѣдватъ расписи и за други разни случаи: **на всаку потрѣбу, на памети с҃тыхь,** слѣдъ това идатъ: **проки́мни̏ вьскр҃нн на у̑трь́ни̑** (л. 299[а]), а на л. 299[б] съ хубави лигагурни букви (червено и зелено):

х҃с за́ує̑ и̑ ко́нцѝ ўка́зь̏ гласово́[мъ] ї̑єѵлї̑а[мъ] въскр҃нї[мъ] а̑п҃лу є҃ѵлї̑ю̑ сл҃а сьврь́шителю̀ б҃у ѿ всѣ̑ а̑ми̑.

Сьврьши се вь лето ҂.ζ҃.мѕ́. (7046=1538) **м҃ца ї̑юнїа .и҃. дн҃ь.**

Други приписки. На л. 1[б] (чистъ) четемъ: **Сы̏ тетроєѵ҃гелъ б҃жїи оу̑сть г҃лы бы̑ некогда монастира пивѣ паки прїи́шадшу къ на̑ у҃тному прото̑попи кѵ҃р пею ѿ плѣ̑на никшнѣа ѿ село драговолнѣа мн же саборно савѣщахо̑ и вдахо̑ є̑му сїє бл҃аговестј̇е прензещнѹю єгѡ любовь еже и̑мать ка ст҃ен о̑бители сеи оу̑ср҃дно и са бл҃венї̑ємь сїє сатворихо̑, да будеть неговo и по самрти єгѡ кому га ѿ̑ хощеть дати. и то бы̑ въ лето** ҂ζ҃с҃и. (7208=1700) **и тогда бы̑ игумѣ̑ кѵ҃р саватје. и сїє по̑писа̑ а̑зь смѣ̑єннїи вл҃ка ћераси̑ са капросо̑ и договоро̑ васегѡ сабора м҃ца а̑ѵ҃ г҃ ку оу̑ монастиру пиви.**

На листа, залѣпенъ отвжтрѣ на задната дъска: **Сїнѧ книга єрмона(ха) симеѡна дуѣнѣа попа и прилож҃и є ва монас(т)иръ пиву (х)рамъ успенине преннне(?).**

Доставилъ В. М. Вълчевъ.

55 (493).

Четвероевангеле, писано въ Ловечъ на 1558 год. Редакция сръбско-българска. Листи 196 фол. (30·5×20·7), текстъ 23·3×14, писмо нехубаво, полууставно, въздрo, букви 4 мм., редове на стр. 25. Правописъ неправиленъ: ужъ сръбски, но има и юсове; ъ и ь по VI школа.

Редъ: изложение на главитѣ, обичнитѣ прѣдисловия Теофилактови, текстъ, синаксаръ. Прѣдъ сѣко евангеле цвѣтна заставка и заглавка.

Хартия дебела, жилава, гладена, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ. Подвързия дъска съ кожа, здрава.

Приписка. На л. 196ª подъ текста прѣписвачътъ пише: † **сла съвършителю прѣблгомȣ бȣ дающомȣ почело и съкръшеніе всакомȣ дѣлȣ иже ѿ нємъ начинаеемȣ. съвръшисе си стын и бжтвнїи тетроеѵлъ. въ лтѣ ҂ζξѕ** (7066=1558). **пи мноѿрѣшини гратн петръ емȣ ѿчьство землıа. и сърѿници чрьвїе а богаство гресн. писе къ гра лово** (така!) **при бголюбезнѣ епкопѣ кѵ ѥремїи. ѡба прѣклѡ главȣ къ колѣнома съ ѹмилєннє млюсе стари ıа ѿц е. юни ıа братїа чьтȣщїи и прѣписȣющи аще что ѡбрѣтаете погрѣшено исправлѣїте а не клънете, и мнѣ грѣшнаго блвите да и писави и чьтȣщїи ѹлȣчи цртвїе нбноє. ѡ хѣ ісѣ гн нашє. емȣ сла и дръжа въ вѣкы амїнъ:**

По долу съ по дребно писмо: † **мїтрополи трьновски кѵ иѡаки пишє ра ѡви стн тетреѵлъ како се кȣпи съборно. и приложисє въ хра стна троıцж. бли тръновa въ ѹстъє. да кои е кє изва или прода или харизa или нѣкамо дѣнж. да є проклє ѿ. т. н і. стн ѡцъ иже въ никеи. и съ їѡдж да наслѣдї. и да просѣдєса ıакоже арна и въ вторѣ пришествие. ахистратигъ мїхаи. да мȣ є съперьни прѣ влки ха. кȣписе и приложисе. на празни стн апль петра и павла. въ лѣ ҂ζξѕ. м юн. а. днь: „Ия смѣрені и многогрѣш . . . .** (види се, е слѣдвало името на прѣписвача, но скжсано). Подъ това стои подписътъ на Іоакима. Сжщата приписка е написана и върху листа, залѣпенъ на втората дъска отвътрѣ съ още по дребно и вече курсивно писмо, безъ владишкия подписъ, но съ прибавка слѣдъ думитѣ **на вторѣ пришествїє: ха въ лїце да не види.** Листътъ е по тънъкъ отъ другитѣ и вѣроятно е още отъ първата подвързия, залѣпенъ отново на кората при послѣдната подвързия. Тукъ четемъ, още съ другъ почеркъ: † **сїа книга глаголеми еѵлїє како а покеза даскаль стоıань ѿ село трѣвна гро в.**

Изпратено отъ управлението на Търновската м. гимназия.

56 (292).

Четвероевангеле отъ XVI в. Редакция сърбска, листа 232 фол. (29·5×20), текстъ 24×14, писмо уставно, въздро, некрасиво, букви 4—5 мм., редове на стр. 25—27, обикновенъ сръбски правописъ съ ударения.

Безъ прѣдисловия и безъ изложение на главитѣ и съ синаксаръ на края. Прѣдъ сѣко евангеле некрасиви заставки. Тетрадитѣ означени само до Іоановото евангеле. Л. 1 и л. 8 отъ по̀ ново врѣме; послѣдниятъ поврѣденъ. На края послѣднитѣ 5 листа са таблици, а най-послѣдниятъ (прибавенъ при подвързията) съдържа поменици съ имена отъ Западна България.

Хартия два вида: по̀ мека и яка, жилава. Воденъ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа, щампосани, вече поистрити.

На л. 24[б] и 25[а] подъ текста четемъ: село чѹпетлово сиа кадилница преложи се ѹ цркве стому Ѳодору Ѳиронѹ да работи за негова дѹша и за родителе ѡ҃ца петре мати нікла.

Доставилъ Е. Спространовъ (отъ Охридъ ?).

57 (567).

Четвероевангеле, писано въ с. Бухово на 1567 г., сръбска редакция, 261 л. фол. (28·5×20) съ изгубени листи въ началото и края, по 21 редъ на стр. въздъръ уставъ. Съ правилно ударение, но ъ и ь неправилно: до Лукиното евангеле се забѣлѣзва едноеровъ правописъ (само ь), а оттамъ нататъкъ — ресавски (=VI школа), ала непослѣдовно.

Първиятъ листъ липсува, а на запазения сега втори листъ (по една стара пагинация) слѣдватъ упжтвания за четене на евангелята, на л. 3 е съдържанието на Матеовото едвангеле, а на л. 4 и 5 е Теофилактовъ прѣдговоръ къмъ сжщото евангеле; л. 6 празенъ, а на л. 7 захваща самото евангеле слѣдъ изображението на евангелистъ Матея. На л. 78[а] свършва Матеовото евангеле, и захваща съдържанието и прѣдговорътъ на Марковото евангеле (л. 78[б]—81[б]), а на л. 82, слѣдъ ликътъ на евангелистъ Марка, начева сжщото евангеле отъ Марка съ хубава заглавка и свърша на л. 125, на който начева съдържанието, а слѣдъ това на л. 126[б] и прѣдговорътъ къмъ Лукиното евангеле, прѣдъ което е сжщо тъй ликътъ на евангелиста. На л. 128[б] е съдържанието,

а на л. 209 е прѣдговорътъ къмъ Іоановото евангеле, а на л. 210 начева сѫщото евенгеле пакъ слѣдъ ликътъ на евангелистъ Іоана.

Заглавията и страничнитѣ бѣлѣжки са съ киноваръ. Мастило черно и писмо хубаво, четливо.

Първиятъ сега запазенъ листъ е прибавенъ отпослѣ, както се вижда отъ почерка и правописа (пакъ с р ъ б с к а ред., но ероветѣ по VI правописна школа).

Книгата е допълвана: слѣдъ л. **ко** са вметнати 8 листа пакъ тъй едро и четливо писано, ала съ пò бѣлизняво мастило; слѣдъ 62 л. са прибавени 2 л., като че зети отъ друго пò старо евангеле, а веднага слѣдъ това слѣдватъ 3 листа пакъ отъ оная рѫка, що е писала 8-тѣхъ пò прѣди вметнати листи.

На л. 127б слѣдъ свършека на Марковото евангеле има една вѣроятно съврѣменна записка, съ курсивенъ тайнописъ, която прочетохъ тъй:

† Не диви́те се моемоу недосто́инствоу нъ҇ зри́те понеже записах его на празникъ стые и прѣподобные и прѣхвалные и прѣславные Параскеви Петки и съвръшиⷯ ю на рождество гⷭ҇а и сⷫ҇па нашего і҆сꙋсⷭ҇а егда бы́ше пет҆месници (?): — слѣдъ което продължава сѫщи почеркъ но открито писмо: **И҆ оу҆зе́ ю пѡⷮ бѡ́шкѡ ѿ бꙋ́хавꙋ, за, ⷮѡ. а҆́спри. вь лⷮѣ, и҃ тисꙋшно и҃ о҃е҃:** —

Ако приемемъ че тука по погрѣшка е писано **и҃** на мѣсто **ꙁ҃**, то излиза, че евангелието е писано на 7075 отъ създана-мира, или на 1567 отъ рожд. Хр., но изглежда пò старинско.

На първия листъ, който е отпослѣ прибавенъ (вѣроятно, когато книгата е била подвързвана втори пѫть), се чете слѣдната записка съ полукурсивъ:

† И҆зволеніе҇ ѡ҆ца и съ поспешеніе҇ сⷫ҇а и҆ съкръшеніемъ сⷮ҇аго дⷯ҇а а҆зъ грéшни васи́лїа е҆ромонⷯ҇ повезⷯ҇ сіе҇ е҆ѵⷢ҇лїе, въ лⷮ҇ѣ ꙁ҃ тисꙋщно р҃ н҃ ѳ҃ настоанїемъ ктиⷮ҇о стоⷩ҇ бóшковъ ѿ селѡ́ бꙋхⷯ҇ да слꙋ́жиⷮ за не́говꙋ дшⷹ и҆ за негѡви родителе.

А на л. 5б отдолу въ пò сетнешно врѣме написано слѣдното, което привеждаме съ грѣшкитѣ му:

† да сѣ зне оу҆ семѡ бүхаво кькь е сьбраль а҆бауы мꙋстафа беьгь ѕі҃ колове. к҃ крави. и п҃ ѡ ци сьсь а҆гца све гере ҂ѳ҃і хиладь.

Хартия дебела, грапава съ знакове: котва въ крѫгъ; двѣ кръстосани стрѣли; пакъ крѫгъ съ нѣкаква фигура въ него, която не личи добрѣ.

Пратенъ отъ Просвѣтното Министерство (Редакция на Сборника).

58 (517).

Четвероевангеле отъ 1573 год., писано въ село Горна Митрополия (Плѣвненско). Доста добрѣ запазенъ ржкописъ. Съдържа 334 л. фол. безъ първиятъ, който е отк҄жснатъ. Голѣмина: 29×19 см., текстъ: 22·5×13, по 25 реда на стр. въздеръ полууставъ. Прѣдъ сѣко еванѓеле заставка: четвъртити плетеници съ бои. Редъ обикновенъ: оглавление, Теофилактовъ прѣдговоръ, текстъ и на края синаксаръ. Редакция сръбска съ ударения (не тъй правилно) и съ ъ въ прѣдлози.

Най крайниятъ листъ съдържа тия двѣ важни записки:

1) Писана вѣроятно отъ самия писецъ, но съ по̀ дребенъ полууставъ.

Сл҃а сьврьшителю̀ бо҃у ѡ все҃ дающо̀му сьврьшити въ|сако де́ло бл҃го иже ѿ не҃ начинаемо ꙗко тому сл҃а вь вѣкы̀ ами҃. Сии҃ бж҃твны҃ четворобла́говѣстни҃ иже дх҃ь ст҃и ѿригиу гла҃. и сьста́вити се четире҃ благовѣ́стїамь, вь похва́лу еди́нородна҃ сн҃а бж҃їа, си҃ вь нѣдро҃ ѿ чи҃то҃ и҃сти́на҃ родитѐлѣ си҃ре҃ б҃а невидима҃. На҃ же и҃сти́нни҃, и пра́вославни҃ хр҃тїано҃, прѣдаше ст҃ни бж҃тви҃ ѿц҃и дрьжати си҃и бж҃твни четворобл҃го-весни҃, кь полꙁи҃ и҃ сп҃енїю дш҃а҃ на́ши҃, и на похвалу тг҃о і҃у҃ х҃а сн҃а б҃а, и сьврьшена ч҃лка. си҃ре҃ распе́та, и вьскрьсша, вь тре́ти дн҃ь и҃ седша ѡ҃ де́снОю̀ ро́дитела. ꙗже пр҃р҃ци ѿ то҃ вьсе сьврьшене про́рекше, послѣдже и бж҃твни а҃п҃ли кр҃щенїе ꙋ҃пасше вьсе е҃зыки ра́ссеани҃ по вьсоу҃. си҃ре́че ꙗ҃ко и҃ хоу҃ са́мому гл҃ати те҃ оу҃сти́ кь оу҃стѡ҃, ꙗко҃ и҃ бж҃ствнѝ бл҃гове́ст-ници, изъ то҃ ст҃ы҃ оу҃сть прие҃ше и҃ напи́саше сицево҃, си҃речъ, ма҃ѳе, ма́рко, лука, і҃ѡа҃. прѣдаше на҃ дрьжати ст҃ую и҃ едино́сущ҃ною̀ и҃ нераз-делимую троицу, трїсл҃ьньчна҃ свѣта зара҃. тѣ́мже и҃ а҃зь мно҃грѣшни и҃ прѣѡка҃а́ни, и поч҃рьнени дш҃ею, и҃ тѣлѡ҃ ѿ мно҃ства грѣховь мои҃ си҃речь имене҃, по҃ ѕ҃в҃ꙁ҃в҃ѱ҃цъ (=Димитръ), **поиудихсе написати сїю̀ и҃ бж҃твною̀ книгу. темже ꙋ҃бо м҃лю се и҃ ка́саю́се се лице҃ до ѿпшои҃ мт҃ре ниш҃е землѝ, стари҃ ꙗко ѿц҃е, юни҃же ꙗ҃ко бра́тїа҃. прѣписующи҃, или чьтущи҃, любве ра҃ди бж҃їе и҃справлѣ́ите, и҃ на҃ оу҃срьдно҃ ѿ се҃ труди́вши се бл҃витѐ а҃ не кльни́те. да ѡбо҃и ꙋ҃лучи́м о бл҃венїѐ въ дн҃ь стра́шнаго соу҃да, и то́г҃а бивш у мѝ въ тузе неизреченнѣ́и ꙗже ꙋ҃сти мои҃, изрѐщи не могу̀ ни́како҃ нь помощїю б҃а мое҃, побеже҃нь бы҃ въ скорѣ, мьче҃ ѿ а҃ггла. и҃ погрѣбень би҃ вь а҃дѣ сь про́чими иноплѣме́ници, а҃ꙁже ѻ҃каани ѻѻчима кои̇чину е҃го виде҃. и си́це сему би́вшу, и то́г҃а ѻбладающу вели́ко҃ а҃мирѣ, султа҃ селиму, вьсею ꙋ҃румелїею̀, и҃ пелагонскою̀ стра́ною̀, и западни҃ стра́на҃. на҃мже бл҃гоу҃тиви҃ хр҃тїано҃ ꙁ҃ѣ ꙋ҃малено҃ ѿ насилїа те҃ пребиваѐ ѻ҃вога҃ въ нужди ѻ҃вога҃же въ бла́зе, и҃ въ то҃ вр҃ѣ бы҃ бра҃ вели҃ въ мори. и҃ тога҃ ѻ҃бл҃дающу бльга́ско̀ую землою҃, бл҃гоу҃тивому**

архїепкпѹ К҃ арсенїю, въ настоани гра Трьно. сн҃и бжтк'ни благовестин писа се клн гра плевнъ. въ село зобѡ мїтрополїа горна. Къ лѣ ҂ꙁпа текѹщѹ тога, крѹ слнцѹ, ке, лоу дї, ѳе, еї, злато числѹ, ке, индикта, а, мца м ꙁї днь. „ ‿ „ ‿ „ ‿ „ ‿

Туку подъ тая записка, която свърша до половината на послѣдния л. 334[б] слѣдва друга, писана слѣдъ 96 години, съ хубавъ, тънъкъ курсивъ, която испълня цѣлата послѣдна страница на ржкописа:

† Да се знае сїа книгѫ глемый Четроевлъ, кѹпи и кава деа ѿ село правецъ, ѿ стоина доичина, ѿ село лъжане. беше тогда тамо и петръ хлебаръ ѿ етрополе. и филипъ станиславовъ, ѿ лъжане, и макавей ѿ правецъ, и кѹпи ѡбе книги четроевлъ, и ѡктоихь, за ҂асн (1250). и приложи ихь кселѡ правеи къ цркокъ съборь въсѣхь стыхь. да слѹжи за дейиѹ дшѹ, и дрѹга своего петра, и сна своею милка, и зетїа своего филипа, и вльча, и їѡва, и стана. бь да ихъ прости вь цртво нбное ꟷ и кой се покѹси да ихъ посвой или продаде, или ѹкрадне. да есть проклетъ, и анатема да есть. ѿ, тиї ѡць иже вь никеи. и да мѹ сѹ сѹперници вьси стїи на страшный сѹдь ꟷ.

† Кѹпише се сїе книги, вь лѣто, ҂ꙁрох. а ѿ ро хво (недописано, но щѣло е да бжде 1669 год.).

Хартия дебела, корава съ знакъ: бича глава и кръстъ надъ нея. Коритѣ са отдѣлени сега, но книгата си е още здрава.

59 (8).

Четвероевангеле отъ XVI в. Листи 221 фол. (28×19·5), текстъ 21·5×12 см., писмо срѣдно-уставно, букви 4 мм., редове на стр. 24. Сръбска редакция, ресавски изводъ (ъ въ прѣдлози). Ударение правилно.

Почва съ изложение на главитѣ и обичнитѣ прѣдисловия, а на края показалци. Прѣдъ сѣко евангеле орнаментъ и заглавка. Въ текста се срѣщатъ дребни хубави инициали. Заглавия, инициали съ киноварь. На края отъ л. 210 — синаксаръ. Подвързано.

Приписка. На л. 162[б] на полата: 1835 мцъ ноемврїы 6: де попъ стоянь чете ѹ това стое еѵаггелїе.

На прѣднитѣ и задни при подвързията прибавени листи има собствени лични имена отъ Западна България: Пѹне, Тодѡринъ, Кристанъ, Соколъ, Глабинка (sic).

На л. 4[б]: Да[с] знае коги ѹчи дамьянь оу попа павла тѣ оучи на . . . тѣ зе това евьньгелие христово. — Христось вьскьсе изь мрьтви сьмрьтию сьмрьть настѫпи и грѹбними животь дарѹва. —

Хартия дебела, испечена и посрѣдъ гладена. Знакъ: котва въ кржгъ съ звѣзда отгорѣ, а подъ кржга буква **M.**

Донесено отъ с. Мраморъ, Софийско.

60 (248, 242, 249, 281, 340, 360, 361).

Четвероевангеле отъ XVI вѣкъ, сръбска редакция, 279 л. фол. (30·5×20·5), текстъ 21×12, полууставъ, б. 3-4 мм., редове 22.

Ржкописътъ е твърдѣ разнебитенъ и бѣше пръснатъ по разни папки. Главната му часть бѣше въ № 248 — 182 л., а другитѣ му части извадихъ отъ №№ 242 (16 л.), 281 (46 л.), 340 (21 л.), 361 (6 л.) и 249 (5 л.), 242 (2 л.), 360 (1 л.), но пакъ липсуватъ още много листи.

Евангелиститѣ се начеватъ съ хубави заставки и съ позлатени заглавки; изобщо цѣлиятъ ржкописъ е грижливо работенъ.

Правописъ ресавски, съ ударения.

Въ края на Іоановото евангеле прѣписвачътъ написалъ: **Коньць съ бгѡмъ чѐтвероблгѡвѣстникѹ.**

А най на края, слѣдъ синаксара и другитѣ показалци се подписалъ съ слѣдния тайнописъ:

ноѳѕпл ѕкѐпъ еѳѣць ѱѳ:—, което значи: Владко диѣкъ начрѣта.

Хартия дебела, гладена, съ тънки рѣзки и много ситни брѣзди, съ знакъ: ржкавица.

61 (281).

15 листа фол. отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, XVI в. Голѣмина 31×20, текстъ 21·5×12, срѣдно-уставно писмо, възедро и длъгнесто, 4 мм., редове 25.

Съдържа часть отъ Лукиното евангеле, именно зач. **҃гі** до **м҃е**, тетрадки 16 (безъ първия листъ) и 17 отъ цѣлото четвероевангеле.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартия дебела, корава и гладена, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

62 (89).

Четвероевангеле (откжслекъ) отъ XVI в. Редакция сърбска. Листи 30 фол. (30·2×21), текстъ 21·7×13, писмо срѣдно-уставно, едро, дебело и разрѣдено, четливо; букви 4 мм., редове на стр. 25.

Листитѣ разбъркано сшити отъ: 1—10 и 17—30 Матеовото евангеле, а 11—16 — Марково. Почеркъ единъ.

Правописъ като че ресавски, ала непослѣдовенъ; ударение правилно.

Хартия дебела, жилава; знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

Подарено отъ П. П. Славейковъ.

63 (118).

Четвероевангеле отъ XVI (у Вуловича: XVII—XVIII). Редакция сръбска, листи 196, 4° (20×15), текстъ 15·5×11; писмо сгжстено, срѣдно-уставно, б. 2 мм., р. на стр. 27.

Почва съ **сказанїє како чтетсе тетроеѵль вь келїи своеи**, оглавление, прѣдисловие, текстъ. Прѣдъ сѣки евангелистъ заставка и хубава главна буква. На края, л. 191ᵃ: **истлькованїє стго изьωбраженїа вѣры. еже є вѣроую въ единого бга**, а на л. 192ᵃ: **истльکованїє мл еже є оче нашь** отъ I. Златоуста.

Лл. 54 и 147 развързани. Послѣдниятъ, дѣто е начало на Іоановото евангеле, и пъхнатъ нѐ на мѣстото му. Отначало четири чисти листа, а и послѣднитѣ три сжщо тъй са празни.

Правописъ ресавски, но ъ идва повече въ прѣдлози. Ударение разнебитено.

Хартиенъ знакъ: бича глава съ кръстъ между рогата (Лихачевъ № 3360).

Подвързия мукава съ кожа.

Приписка. На четвъртия чистъ листъ отначало четемъ: Самоковъ. Тая книга е купена отъ попъ Михалъ Подтепански. 1870.

На л. 195ᵇ четемъ: ҂аѱпи (1788) бы егда донде кезирь тѹрецки оу софїю на немца тогда бы велико смѹщенїє на христїанїи и ωзлобленїє, мцъ апрїлїа к и ѳ, георгїа въ неделю ѳомини слѹчисе.

Доставилъ Хр. Марковъ, Самоковъ.

64 (219).

Четвероевангеле отъ XVI в. Редакция сръбска. Листи 175 фол. (29·5×20), т. 25×14·5, писмо полууставно, широчко, четливо, букви 3 мм., редове на стр. 32. Първитѣ 28 листа са отъ други книги, както и прѣднитѣ 6 л. отъ самото евангеле са отпослѣ допълнени. Сжщо тъй и листове 58, 65, 81, 103, 112 и 117. Лл. 29—34, 58, 65, 81, 103,

112, 171 са писани (отъ друга ржка прѣзъ XVIII в.). Въ началото на еванг. отъ Марка, Лука и Іоана хубави заставки.

Правописъ ресавски съ нѐ тъй правилно ударение.

Хартия тънка, жилава. Знакове: котва въ кржгъ; двѣ кръстосани стрѣли, срв. Лихач. № 2990. Безъ подвързия и раскжсано.

На единъ бѣлъ листъ (отъ подвързията) писано:

† да се знае како кͮпи сие книга еѵ҃аліе бойно ѿ село бѣли мель и приложи его вь цр҃ковь да служи за душа ему подружие калѡнетко станъ пръка неделѣ оц҃а нѐѡ мати друмо кльуѡ ѿ битие х҃сн҃а ѿ рожество хрстово ҂а҂ѱмг (1743) настоитель попь димо.

65 (11).

Четвероевангеле отъ XVI в. (У Вуловича погрѣшно: начало XV). Листи 188 фол. (28×19·5), въ два стълбца по 32·5×6·5—7 см. Писмо срѣдно-уставно, неупражнено, бие на полууставъ; букви 3 мм., редове на стълбецъ 28. Правописъ ресавски; употрѣбя ꙃ вмѣсто ѕ. Ударения нѐ вредомъ.

Почва съ изложение на главитѣ и обичнитѣ прѣдисловия Теофилактови. Прѣдъ сѣко евангеле на отдѣлни листове грубо нарисувани евангелиститѣ. Въ началото неособено красиви орнаменти, а оня прѣдъ евангелистъ Марка — съ птици по срѣдата. Винетки. На края синаксаръ.

Хартия дебела, бѣла, гладка и корава като пергаментъ, знакове: котва въ кржгъ и звѣзда надъ него; бича глава съ кръстъ, около който се овива змия.

Л. 7 е прилѣпенъ отъ другъ ржкописъ българска редакция отъ по̀ старо врѣме. Писмо уставно твърдѣ красиво, тънко и възедро, въ цѣли редове (25 на стр.) съ ударения, ъ и ь по I (етимол.) школа: (гнь, црь шкльшжж сѧ):

Іс҃ х҃во рожьст҃во сице бѣ. ѡбржчену бо҃ бывши мт҃ри его марі́и іѡсифови. прѣже даже не съ неж сьстасѧ, ѻбрѣтесѧ имѫщи въ чрѣвѣ ѿ дх҃а ст҃аго. іѡсифже мѫжь ея҃ праведенъ сый, не хотѧ ѻбличити ея҃, въсхотѣ тайи ѿпоустити ж҃. сі́це же емоу съмыслѧщоу, се҃ агг҃лъ гнь въ сънѣ явѝ сѧ емоу глаголѧ.

На единъ тънъкъ листъ, прилѣпенъ най-послѣ:

1784: авгꙋстъ: 15: кои що поклони одежда на новопросвещенагѡ попа петра пенѡ тодоровъ поклони истихаръ илуѡ по-

покъ кратъ стωнца пωклωни наръквици стефанъ стωниωкъ никола поклωни епетрахилъ христω митрωкъ пωклωни камилавка.

На задната кора има поменикъ отъ западнобългарски имена, между които: Ѭикуль, Стамень, Кукана.

66 (108).

Четвероевангеле отъ 1511 год., сръбска редакция, 200 листи фол. 4° (26·5×9·3), т. 20×13·7, писмо полууставно неупражнено, букви 2 мм., редове на стр. 25, обикн. сръбски правописъ, безъ ударения — освѣнъ ".

Почва съ сказание на всакь дьнь хотещее бити дальжное еѵ҃лїе всего лѣта, л. 1—8, прѣдисловие Теофилактово, текстъ. Въ началото на сѣки евангелистъ заставка и заглавка (нехубави). На края отъ л. 191ª обичнитѣ показалци, коя глава отъ сѣко евангеле кога да се чете. Подвързано, но има отдѣлени листи. Хартия дебела, твърда, съ много ситни и тънки рѣзки, съ знакъ: Везни въ кржгъ и надъ тѣхъ птица. Срв. Лихач. № 3415.

На послѣдния листъ — доста поврѣденъ — четемъ тия двѣ приписки твърдѣ замацани и скжсани:

Сл҃а. съвръшителю боу҃ давшоⷨ. зачеⷮ и кон҄ц стомоу слава вь вѣки вѣкомь . . . аминъ: —

Сие сто҃е. еѵ҃лїе писа се въ леⷮ ·ҁѳї· вь местоу руд . . .
Млю сь рабъ ωбразоⷨ. всакого прїемлющаго сїе писа
нїе. и проучитающаго. бл҃венїю. причисти ме гре
шнаго и недоⷭ̑инаго. аще бо и хоуден не сьмисльне на . . .
нь да боуⷣе вьсл҃а. и хвалоу бж҃ⷩ. црквⷭ̑ и вь полз҄ кь ни҄ при . .
ⷬ̑и. їωⷶ̑ка бѧра . . . . кѫ д . . . (съдрано)
дохасїω ѳс

На сжщия л. отопаки: ✝ Сїю книгу глемую сто҃е четворωбл҃говѣстїе азъ ѹбо захаїа | по млти бжїеи еⷫ̑ископъ сегеⷣ҇нскы, ω онъ полъ белога (?) дуна | в(а) . . . вама (?) каука мега. ωⷮ҇чтвоⷨ и и порекло вранеⷭ̑. даще . . . | уку. е . . . мъ бжїе мтре въхоⷣ иже въ ста стїи. глема селинска | ωскудѣвшїи всакыми црковни потрѣбами. наипаче ω сїце| ни книгъ неимущъ тωгаже въ моеи руце ωбреⷮте тоⷢ | сїе еѵ҃лїе. и прїиложи его сему храму твоему вїце дво. | въ славу и хвалу твоему единородномоу сн҃у. и къ мол҄бу | . . . твоеи пречтеи чистωте. сеи мтре твоеи прїи|паю и молюсе вако хе. къ страшное (тво)е к҄торое ужасное | пришаствїе. те млтива мое безаконїе твори· : —

И за(въ)щаю г҇опо҇ мои҇ і҇ѵ҇ х҇рто҇, и҇ б҇гомт҇рїю, сем҇ь е҇ѵ҇лїю | ѿ сего хр҇а прт҇їе неѿет҇ь быти, любо кои҇ наважен҇їе҇ | . . . єли се тко покѹси҇ ѿнимі҇ ѿ сегѡ домѹ. таковы да є҇ . . . | проклетъ ѿ г҇да б҇га творца н҇бѹ и҇ земли и҇ ѿ пр҇тїе мт҇ре | . . . го҇ и҇ ѿ всѣ҇ ст҇ы҇ ѿ века б҇гѹ ѹгожд҇шїи҇. и въ мѣстѡ | . . . ѹ пр҇та . . . арии, и҇ мною смерени҇ да не бѹд҇ | . . . въ л҇ѣ ҂ѕ҃ѯ҃д (7064 = 1556) **крѹгъ слънцѹ ·и҇· а л҇ѹ ·еї· епахоа ·г҇· . . . ел҇нскы҇ є҇мѹ бѹды вечна҇ пам҇е: · —**

Прѣзъ лл. 12—26 подъ текста четемъ: **† Сие светое еѵ҇аньгелие прилѡжи хаџи попъ бошъко прото попь ѿ гратъ Сѡфиски·: — приложи го оѵманастиръ ѡсеновлакъкски ва река габровнице ва храмь светие б҇џи рождествѡ да слѹжи за негова дѹша и за негови ро҇дителе и кои ма се покѹсити да го изнесе изь манастирие да мѹ бѹде соѵпротивница света б҇џа и свети врачеве кѹзма и дамıань на вьтѡро пришаствие.**

Доставилъ Манолъ Петковъ Задгорски отъ Айтосъ.

67 (183).

Четвероевангеле отъ 1587, сръбска редакция, но се срѣщатъ и юсове. Листи 399, фол. (31·5×21·5), текстъ 20·8×11·5, крупенъ уставъ, б. 5 мм., редове на стр. 19. Писмото е малко наведено вдесно.

Прѣдисловие Теофилактово, изложение на главитѣ, текстъ. На края обичнитѣ показалци. Прѣдъ сѣко евангеле красиви и твърдѣ симетрични заставки и едри главни букви. Отначало долния вѫтрѣшенъ ѫгълъ поизгнилъ отъ влага, но инакъ книгата е запазена цѣла. Лл. 8 и 191 чисти. Единъ листъ между лл. 367—368 не само откѫснатъ, но и политѣ му изрѣзани. Сѫщо изрѣзани политѣ и на л. 372.

Хартия бѣла, тънка, гладена и жилава (но срѣщатъ се и по̀ дебели листи); харт. знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ звѣзда. Подвързия дъски съ кожа. Правописъ ресавки съ ударения.

На листъ 396 подъ текста: **Съписае҇ сїе е҇ѵлїе въ л҇ѣ ҂ѕ҃ч҃е** (7095 = 1587).

Отначало единъ чистъ листъ безъ нумерация. Той билъ залѣпенъ първомъ на дъската; слѣдъ него отрѣзани три други листа, на които имало приписки. На тоя листъ (първия) отлице четемъ: „ѿ чагор секѹла даде за старь дѹгъ р҃ пари за трпчета бѹралїа ѿ загориче.“

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония.

68 (189).

Четвероевангеле отъ XVI в., сръбска редакция. Листи 356 **8**° (23.8×17), т. 16·1×10, писмо уставно въздро, б. 3 мм., редове на стр. 19.

Правописъ обикн. сръбски съ ударения.

Прѣдъ сѣки евангелистъ оглавление, прѣдисловие Теофилактово, а прѣдъ текста цвѣтна заставка и голѣма (цвѣтна) заглавка. Хубави винетки, рисувани съ червена, зелена и синя боя. Съ зелено-синя боя са писани много бѣлѣжки въ текста, както и тукъ-тамъ и първитѣ думи на нѣкои евангелия.

Отначало единъ листъ откжснатъ. Сжщо тъй и между лл. 20 и 21, 130 и 131, 155 и 156 (два листа). Л. 83 повреденъ; лл. 264 и 265 повредени, ала текстътъ си е запазенъ; лл. 355 и 356 развързани. На края два листа повредени, а 5—6 откжснати съвсѣмъ.

Хартия гладка, бѣла, жилава съ хартиенъ знакъ: голѣмо **M** съ звѣзда надъ него въ гербовъ щитъ. Подвързия дъски съ кожа.

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония.

69 (21).

Четвероевангеле отъ XVI в. редакция сръбска. Листи 171 фол. (30×21 см.), т. 22×13; писмо уставно въздро, не тъй хубаво, букви 4 мм., редове на стр. 22.

Безъ начало и край. Отначало липсуватъ 7 тетради, та почва отъ 8-та; свършва съ зачало 17 на Іоановото еванг. (кола кѳ). Сѣко евангеле почвало съ изложение на главитѣ, обичното прѣдисловие, текстъ. Прѣдъ текста цвѣтни (съ синьо и червено) орнаменти и заглавки (плетеници). Сега са запазени три.

Хартия дебела и мека, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ. Безъ подвързия.

Правописъ ресавски: ъ тукъ-тамъ въ прѣдлози; покрай ѕ се пише и ʒ.

Частъ отъ това четвероев., а именно 47 лл. отъ Матея, са вшити заедно съ други фрагменти въ библ. № 24.

Евангелето е прибрано отъ църквата на с. Горни-Околъ, Самоковско.

70 (114).

Четвероевангеле отъ XVI в. Редакция сръбска. Листи 267 фол. (30×20·5), т. 21×12; писмо уставно въздебело, б. 4 мм., редове на стр. 20.

Резнебитено съвсѣмъ: нѣма начало ни край; листитѣ пагинирани както биле разбъркани. Почвало съ обичнитѣ прѣдисловия, ликоветѣ на евангелиститѣ, заставки. Липсува ликътъ на св. Лука. Прѣдисловията и показалцитѣ са писани съ полууставно дребно писмо, четливо и твърдѣ хубаво. Хартия тънка жилава, но поврѣдена отъ влага; хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ кръстъ (като жглестъ трифилъ). Безъ подвързия.

На л. 212 въ една рамка са ликоветѣ на св. **і҆ѡ҃аннь вогосло́вь** и **ст҃ы҆ про́хорь,** двамата седнали едни срѣщу други.

Правописъ едноеровъ, но тукъ-тамъ идва и ъ (въ прѣдлози).

На л. $68^б$—$71^а$ подъ текста четемъ: ҂ꙁ҃ с҃ м҃г (= 1735) **да естъ въсе҃ъ знати за сі҄е і҆еван'гелі҄е како га беше кꙋпі҄лъ кр'сто божан'кі҄нъ да слꙋжи оу ст҃н ні҄колае а ѡно пае҃ те га дае҃ дмі҄тръ поповъ ѿ га҃д'ш'ні҄цꙋ оу ст҃н і҆ѡ҃анъ богословъ да слꙋжи въсе҃ъ ѡп'ще.**

Сжщиятъ прибавя на л. $120^а$ (краенъ листъ, но пъхнатъ вжтрѣ): **по҃ъ пі҄са҃ сі҄е евегелі҄е на лі҄стъ мі҃ова га҃ заѵело кн҃,** — тъкмо тамъ е горната приписка.

На л. $119^а$ (тоже краенъ и пъхнатъ вжтрѣ) другъ бѣлѣжи:

† Ведомо да і҆е҃ како кꙋпи сі҄ю книгꙋ дшеспе҃ю третова҃ль драгана да слꙋжи за ною дш҃ꙋ и за вльѵинꙋ и за столинꙋ в҃ь да прости ко ю ѵе продасть или ꙋкрасть или посвоить или заложить да се приѵете сь ѿнемь иже реше на х҃а възми възми распи его и да мꙋ е спронивь (тъй!) **ст҃и никола на страшних сꙋдь х҃во.**

Доставилъ Мих. Петковъ Задгорски отъ Айтосъ.

71 (328).

Четвероевангеле отъ XVI вѣкъ, сръбска редакция, 68 л. фол. (29·5×20), срѣденъ уставъ по 26 реда на стр.

Листоветѣ са най много отъ Лукиното (40) и отъ Іоанновото (26) ев., докато отъ другитѣ двама евангелиста има само по единъ листъ.

Евангелето си имало обичнитѣ оглавления, прѣдисловия и доста хубави орнаменти, както се вижда отъ останалитѣ двѣ прѣдъ Лука и

прѣдъ Іоана: плетени квадрати съ зелена и червена боя. Заглавки тъй сжщо хубави.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартия дебела, корава съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

Подарено отъ епитропитѣ на църква св. Георги въ с. Орѣшецъ, Бѣлоградчишко.

72 (354, 248, 249, 324).

Четвероевангеле отъ XVI вѣкъ. Сръбска редакция, 110 раскжсани и прогнили листи фол. (31×21), възшироко срѣдно-уставно писмо, по 24 реда на стр.

Както се вижда, евангелето си имало обичнитѣ оглавления, прѣдисловия и орнаменти въ началото на сѣки евангелистъ, но сега е тъй раскжсано и разнебитено, че прѣдставя само купъ листи, отъ които: 1 отъ Матеово евангеле, 25 отъ Марково, 66 отъ Лукино и 19 отъ Іоаново. Най много листи бѣха подъ № 354, а другитѣ прибрахъ отъ №№ 248, 249 и 324.

Правописъ ресавски съ разнебитено ударение. ъ се пише по високъ и по нѣкога нѣма извивка влѣво.

Хартия дебела, корава съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

73 (125).

Четвероевангеле отъ 1593 г. Редакция сърбска. Листи 243 фол. (31·5×21·5), текстъ 20·3×12·5, писмо възедро уставно, букви 4 мм., ред. на стр. 22.

Безъ начало и край; на много мѣста откжснати листи и отъ срѣдата. Почва съ синаксаръ, послѣ иде прѣдисловие Теофилактово, изложение на главитѣ, текстъ. Прѣдъ сѣки евангелистъ цвѣтна заставка (синьо, зелено, червено) и голѣма заглавка. Срѣщатъ се винетки и въ текста. Заглавията и зачалата съ червено, зелено и синьо мастило. Отначало доста листи пострадали отъ влага.

Правописъ обикновенъ сръбски съ ударения и твърдѣ рѣдко ъ.

Хартия тънка, жилава и гладка, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа, но прѣдната липсува.

На прѣдпослѣдния (240) листъ отлице, подъ една таблица за редътъ на гласоветѣ, апостолитѣ и евангелията, се чете съврѣменна дата (съ червено мастило):

Въ лѣ, ҂ѕ҃р҃, а҃ (7101—1593).

На л. 239[б] подъ текста писалъ нѣкой отъ по ново врѣме: **попь стонко ѿ снѣница д(о)лиа стова во манастирь за а҃ години.**

74 (101).

Четвероевангеле отъ с. Янина, вѣкъ XVI, редакцѵя сръбска. Листи 196 фол. (27·5×19·5), текстъ 22×12, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 27. Правописъ ресавски съ ударения.

Почва съ оглавление, Теофилактови прѣдисловия, текстъ. Прѣдъ сѣко евангелие цвѣтна заставка (посредствена работа) и голѣма заглавка. Първитѣ шесть листи развързани. Липсуватъ около 10 листи отъ първа и втора тетрада. Свършва съ обичнитѣ показалци. — Подвързия дъски съ кожа. Хартия дебела, корава, съ знакъ: котва въ кржгъ и трифиль отгорѣ.

Приписка. На л. 48[б] четемъ това, писано бързописно: **† Сїе стое и бжтъвное еѵлїе кѹпи раба бжїа іѡва ѿ село ꙗнина. и приложи его въ храм стго и славнаго великмнка геѡргїа да слѹжи за дшѹ свою іѡва, моу мила, и сна драгїа и дъщеръ рѹса. и злата, и мрьза г҃ зета николѹ, и ꙗно[1]) іѡванѹ, и ратка[2]). да работите за нихъ здравїе и за дшѹ. амин да се знае кои се ще покѹси или попъ или дїакѡнъ, или граматикъ. или дъще, или зетъ и да рече моа е книгата іеѵлїе да е прокле ѿ га бга въседрьжителꙗ и прѹтѹю его мтрь. амин да слоужитъ въ црькви догде трае книгата и кои чтетъ попъ, или дїакѡнъ да поменѹетъ више речены имена. така да се знае аминъ: ⁂ въ лѣ ҂ѕ҃рна** (7151—1643).

И по долу: **† И пакъ пазите да не липша хѹбѣкѣ. тако знаите.**

Опашчицата на ъ е твърдѣ малко извита (жглесто) влѣво, та мжчно се различава отъ ь.

На л. 142[б]: **† да се знае, въ лѣто ҂ѕ҃рпѕ.** (= 1678) **како повеза славь іѡвановь сїе стое еѵлїе. да слѹжи стмѹ геѡргїю въ село ꙗнина. и кои чтѣте да поменѹва слава і ѡца емѹ іѡвань, и мати рѹсо. и славѹ подрѹжїе іѡво. и ѿць ен никѡла. г**

---

[1]) Другъ прибавилъ тукъ **і стоина.**

[2]) И слѣдъ тая дума надъ реда прибавено **і мати драгі.**

мáти рꙋ́со. и҆ бра́ть є҆́н кла́де. и҆ сестра̀ є҆́н ко́нина. и҆ чедо є҆мꙋ никола. і҆ѡва́нь. и҆ стрико є҆мꙋ ста́нчо. по҇ пе́тковъ си́нь. и҆ подрꙋ́жїе є҆мꙋ ми́ла́ке: — А нѣкой прибавилъ отсѣтне надъ тая записка: **ѿ нелена́ апрі́ла, 12 день.**

Намѣрено въ с. Соватитѣ, Бургаско, отъ Ямболския училищенъ инспекторъ, и подарено на Библиотеката чрѣзъ Министерството за нар. Просвѣта на 1891 год.

75 (198).

Четвероевангеле отъ XVI (край) или XVII (начало) в. Рецензия сръбска. Листи 269 фол. (31×21·3), текстъ 20·5×12·5, писмо срѣдноуставно, букви 4 мм., по 22 реда на стр.

Липсуватъ отъ срѣдата около 6 листа. — Почва както обикновено: изложение на главитѣ, прѣдисловие Теофилактово, текстъ. На края обичнитѣ таблици и мѣсецословъ. Прѣдъ сѣки евангелисъ голѣма четвъртита заставка, а надъ първата (л. 4ᵃ) написано: **ѿ г҇н поспѣши и҆ напра́ки и҆ кра́зꙋми.** Първата буква на сѣко евангеле хубава заглавка.

Правописъ ресавски съ разнебитено ударение.

Хартия дебела, испечена, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

Приписка. На л. 73ᵇ подъ текста (излож. главитѣ на еванг. отъ Марка) четемъ: **† Изволенїє̑ ѿц҃а и҆ съ поспешенїє̑ сн҃а. и҆ съвръшенїє̑ ст҃го дх҃а а҆минь: Покезасѐ сїа книга кжтъкна і҆є̑ꙋлїє. покеза҇ а҆зь гра҇тникь стаїѡ ѿ се̑ тѣтоке̑ въ л҇ѣ ҂ꙁ҃сгі:** (= 1705). **И҆ ѿкꙋпї ю.... да работи за нихнꙋ дш҃ꙋ и҆ за родитела є҆мꙋ .... и҆ мати є҆мꙋ .... и҆ подрꙋжїє є҆мꙋ .... и҆ синь є҆мꙋ ..... И҆ пакы да знаєте ѿц҃и и҆ братїа дїаконе̑ и҆ сщ҃енници кои четете и҆ кїє поме̑те титора сего .... и҆ бра҇ є҆мꙋ і҆ерей .... : ⸺ : ⸺**

Точкитѣ поставяме намѣсто имена, които са истрити.

На л. 123ᵇ подъ текста: **Священо-денс(т)кова і҆гнатїа і҆ереи во евангелїє сїє клѣто хр҇тово 1840 въ село долна бешовнца.**

Отъ сбирката на Тодораки Димитриевъ, Враца.

76 (308).

Четвероевангеле отъ 1662 г., сръбска редакция. Листи 256 фол. (30×20·2), текстъ 22·7×11·5, писмо уставно, възшироко, букви 4 мм., редове на стр. 25, съ крупни точки между между раздалечени думи.

Правописъ ресавски съ ударения.

Почва съ оглавление, прѣдисловия Теофилактови (съ по̀ дребно писмо). Прѣдъ сѣко евангеле заставка, съ евангелиста всрѣдъ. Заглавки. Отъ 240 л. до края синаксаръ — съ по̀ дребно писмо. Тетради 32 (л҃в́) и 3 листа отъ 33 тетр. Нѣкои листи отначало и отъ края развързани. Хартия дебела, корава, съ много ситни брѣзди. Воденъ знакъ: три полумѣсеца, единъ до други въ три разни величини. Подвързия дъски съ кожа и послѣ оковани съ позлатено сребро. На прѣдната кора има 14 барелефа съ емайлирани рамки. Срѣдниятъ е най-голѣмъ и прѣдставя Спасителя въ рая: съ десница си подига за ржка мжжка фигура (св. Петъръ?), а съ лѣвица — женска (майката на св. Петъръ?). По жглитѣ — символитѣ на четиритѣхъ евангелисти, а въ другитѣ рамки — картинки отъ свещенната история. На задната страна — разпятието на Спасителя съ майка Му и друга женска фигура (Мария Магдалина?) отстрани. Надъ кръста слънце и мѣсецъ, а надъ тѣхъ още двѣ картинки: Рождество и изцѣление боленъ. Между тия двѣ картинки метална плочица съ надписъ: **си евенгеле поклони вѡ́ско (?) на с҃ти врачеве ҂а҃ѱн҃и** (1758).

Приписка на л. 239[б] слѣдъ текста: **і̂ѡ̂а́нь і̂є̂р́ен.**

На послѣдния 256[б] л. четемъ: **И҆зволѐні́ѥ ѻ҃ца и҆ поспѣшеніѥ с҃на и҆ сьврьшеніѥ с҃тго д҃ха, а҆ми́нь. И҆спис҃а а҆зь грѣшнын и҆ мьнши вь сщ҃ен-ницѣхь І̂ѡа́нинь є̂рє̂н. въ бг҃охра́нимое село̑ Є̂трополю. Сі́е і̂єѵ҃лїе вьлѣто ҂з҃р́ѯѕ.** (7166=1658). **и҆ кꙋпи́ го к҃ѵ геѡ҃ргїе кожꙋхарь ѿ се́лѡ ѻ̑сиковица, С҃нь сте́пановь і҆ вльки҃н и҆ прило́жи го вь хра́мь а҆рхїстра́тига михаи́ла оу҆ селѡ҃ ѻ̑села (?) ѡ̑сиковица. да слꙋ́жи за ге́ргоѵꙋ дш҃ꙋ и҆ за подрꙋжїе є̂го̀ дими́тра. и҆ за роди́телїе є̂го̀ сте́пана и҆ вльки́на. и҆ кꙋпи́ го за ҂а҃с а҆спрїн. и҆ кои се ще покꙋ́си да го̀ поскоиь и҆лѝ оу҆крадеть. и҆лѝ и҆зн҃еть. да ѥ҃ прокле́ть ѿ тїи с҃тїи҃ ѿ҃ць и҆ да мꙋ є сꙋпе́рникь а҆рха́нггль михаиль на стра́шнемь сꙋ-днщемь хв҃ѣ, а҆ми́нь и҆ никтоже да не и҆мать во́лю на ню тькмо ге́ргѡ и҆ че́дь є̂го̀. і҆ кнꙋчета и҆ прѣкнꙋчета. и҆ вь҃ ро҃ є̂го̀.**

Доставено отъ Брациговската община. Било на Пловдивската изложба прѣзъ 1892 год.

77 (239).

Четвероевангеле отъ XVII в., сръбска редакция, листи 236 фол. (27·5×18·5), т. 20·7×11, писмо срѣдно-уставно, въздро и косо (вдесно); букви 3.5 мм., редове на стр. 23. Правописъ ужъ ресавски, ала неправиленъ, ударения не вредомъ.

Отначало липсуватъ нѣколко листи съ прѣдисловието и оглавлението къмъ Матеовото евангеле. Прѣдъ сѣки евангелистъ цвѣтна (повече зелена) заставка съ евангелиста вжтрѣ, посрѣдствена работа; слѣдъ това прѣдъ текста — голѣма цвѣтна заглавка. Тетради 30 (л҃). Нѣкои листи отвжтрѣ развързани.

Хартия тънка, жилава, бѣла, съ знакъ: котва въ кржгъ съ трифиль (или три колелца?) отгорѣ.

Подвързия нѣма.

78 (382).

18 листи фол. (31×21·5) отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, вѣкъ XVI—XVII, срѣденъ уставъ, 25 реда, съ крупни точки.

Листоветѣ съдържатъ часть отъ Лукиното евангеле, а именно: на първитѣ два листа зачало є҃, ѕ҃, з҃ и н (не цѣло), слѣдъ което липсуватъ много листи и пакъ (на коли н҃і и ѳ҃і): зачало м҃ѕ до п҃. На първитѣ два листа писмото е по̀ дебело.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

79 (584).

Единъ листъ фол. (31×21) отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, вѣкъ XVI, по 23 реда на стр., срѣденъ, неупражненъ уставъ, съ ударения, едноеровъ правописъ.

Листътъ е писанъ само отъ едната страна и съдържа краятъ на Теофилактовия прѣдговоръ къмъ Іоановото евангеле.

Хартия корава, съ знакъ — нѣщо като бича или телешка глава, какъвто знакъ не намѣрихъ у Лихачева.

Прибрахъ отъ ркп. № 348.

80 (583).

Единъ листъ фол. (28·5×21) отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, ресавски изводъ, XVI вѣкъ, възедъръ уставъ по 21 редъ на стр., съ ударения и съ червени точки.

Тоя листъ е първи листъ отъ кола л҃з и съдържа двѣтѣ послѣдни евангелета отъ Іоанна.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

Прибрахъ отъ ркп. № 351.

81 (582).

14 раскжсани листи фол. (27·5 × 19) отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, XVI вѣкъ. Писмо срѣденъ, възширокъ уставъ, по 20 реда на стр., доста неправиленъ ресавски правописъ, но ударение редовно. Красиви заглавки — съ синя и златна боя.

Листоветѣ са сѐ отъ Лукиното евангеле и бѣха въ № 348.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

82 (581).

4 листи фол. (28×19) отъ **синаксаръ** къмъ сръбско евангеле, вѣкъ XVI. Писмо въздребно въ два стлъбца по 28 реда, ресавски правописъ съ нередовно ударение.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

Листитѣ бѣха въ ркп. № 44.

83 (580).

Единъ листъ малко фол. отъ **четвероевангеле,** сръбско-българска (смѣсена) редакция, XVI в. Величина: 28·5×21, редове на стр. 23—24, срѣденъ уставъ, безъ редовно ударение; употрѣбява ъ и ь, но ъ повече въ прѣдлози. Покрай ж—ѧ и оу—є.

Листътъ съдържа първо и второ (не цѣло) зачало отъ Марково евангеле. Прѣдъ заглавието квадратна заставка съ златна, червена и синя боя. Заглавието съ златни букви и главната буква пакъ златна и доста голѣма.

Хартия тънка, корава, съ нѣкакъвъ знакъ като кръстосани два ключа, ала не личи добрѣ.

Намѣрихъ го въ ркп. № 324.

84 (377).

Два листа фол. (31×20) отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, вѣкъ XVI, по 24 реда на стр., срѣденъ уставъ, неупражненъ; обикн. сръбски правописъ (едноеровъ), съ ударения.

Листоветѣ съдържатъ 68, 69 и 70 (не цѣло) зачало отъ Марково евангеле.

Хартия тънка, корава; хартиенъ знакъ — нѣкаква буква, която не личи добрѣ.

85 (44).

Единъ листъ отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, в. XVI.

Листътъ е обрѣзанъ отъ сички страни, та величината му е измѣнена; текстъ 20×12 см., редове 21, въздъръ, доста хубавъ уставъ съ червени точки.

Съдържа двѣ нецѣли зачала отъ Матеово ев., а именно края на зач. г҃ (отъ думи: г҃ **вѣсть прїе́мше вь снѣ не въз|вратити се кь ӏродоу҆**) и зачало д҃ почти цѣло (до думи: **ѿ тн|дѣ вь предѣли галїлеискїє и прїидь**).

Хартия дебела, грапава, корава съ знакъ: бича глава.

86 (586).

13 листи 4⁰ отъ **четвероевангеле,** сръбска редакция, в. XVI. Листитѣ са цѣли исцапани съ чиришъ и проядени отъ червоточина. Форматътъ, както и броятъ на редоветѣ, не може да се опрѣдѣли, защото листитѣ са обрѣзвани отъ три страни.

Писмо — срѣденъ полууставъ, ресавски правописъ съ ударения.

Хартия корава, грапава съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

Прибрахъ ги отъ папка № 394, дѣто бѣха заедно съ други откжслеци. Въ каталога не е забѣлѣзано, отдѣ са тия листи, но азъ се сѣщамъ, че ги подари г. П. Гжбевъ, който ми каза, че биле слѣпени да образуватъ кори на книга, а той ги разлѣпилъ и тъй ги далъ на Библиотеката.

87 (585).

6 листи фол. (27×18·5), които съдържатъ **синаксаръ** къмъ евангеле, или, както е озаглавенъ: **Съборникь вї҃ мцѣ показѹє главы коєгождо єѵлїа. избранїмь стымь и празникомъ влүны.** Срѣденъ уставъ, ресавски изводъ съ ударение нѐ вредомъ поставено и даже неправилно.

Хартия корава, грапава, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ нѣщо като трифиль (или три колелца?)

Листътъ бѣше заедно съ други раскжсани листи въ ркп. № 334. Прилича твърдѣ много да е отъ ркп. № 239.

88 (52).

Апостолъ отъ 1362 г., сръбска редакция. Листи 366 гол. 4⁰ (26×18·5), т. 17×10·5, писмо уставно, доста хубаво, б. 3 мм., редове 21, безъ особени украшения, освѣнъ обикновени червени заглавки.

Цѣлъ и много добрѣ запазенъ ржкописъ на бѣлъ и гладъкъ пергаментъ. Подвързия — дебели дъски, обвити съ кожа (първата скършена и кожата съдрана). Апостольтъ свършва на л. 291ᵃ. Отъ л. 291ᵇ почва синаѯар̓ сьставлѥ҃. прⷭ҇ѯи҇ съ по̀ дребно писмо, редове 28. На л. 340ᵇ тропари и кондаци сⷮтые и великїе. м҃. ниџе; на л. 350ᵃ: вⷮне бл҃жене гл҃сь а҃. ірⷨо. Писмото изобщо твърдѣ четливо, само червеното мастило доста блѣдно и на много мѣста се не чете. Почва съ плетена заставка като че недовършена (л. 2ᵃ) и заглавие: дѣанна стыхь апⷭ҇ль сьписана стымь апⷭ҇ломь.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ), съ ударения (̏, ́, ̀), ала нефонетични. Познава широко є.

Текстъ: Не вь тыџе те|кⷪ҇. ни̏ вь тыџе троудихс̏е. нь̏ аџе и҆ жрень бываю҆ ѿ жрьтвѣ и слоужбѣ | вѣры вашеѥ҆. роⷣ҇юсе и сьроⷣ҇ую҆ се вс̑ем | ва́мь. такоже и҆ вы̏и роⷣ҇уите се и҆ сь̏ міно|ю҆ роⷣ҇уите се̏. оу҆п̓ваю̀ же ѿ г҃и іс҃ѣ. тї|моѳеа̑ скоро послати вамь. да и а҆зь | бл҃годшьствоую҆ оу҆вѣ̑вь ю҆же ѿ ва̑. | ни ю҆динаго бо̏ и҆мамь равнодшьна | и҆же прⷭ҇ѣю҆ ѿ вась попеуетс̓е̏. вьси | бо̏ свои҆х̑и и҆џоуть а҆ не ха̑ іс҃а. и҆скоушеннѥ҆же е҆гѡ знаете. (л. 226).

Приписки. На л. 1ᵇ, който билъ чистъ, а сега изцапанъ и отгорѣ скжсанъ, четемъ: додоше никола и секоула и ѳѡосию и подъ това съ по̀ дребни букви: азь смерении іеромонаⷯ҇ христоворь, попь германь ї ѳѡосию и вса братїа ѡ хⷭ҇е.

На л. 193ᵇ нѣкой бѣлѣжи на полата: сїе книга ѿ марковь манастирь ова дете џо п(о)тьписа писмо беше ѿ зѹбо(в)це го викать алеѯа това дете пописа писмо таке да се знаеть 1812.

Най-послѣ на послѣдния листъ отопаки едвамъ можахъ да прочета прѣинтересна записка, писана отъ прѣписвача съ червено мастило, изблѣднѣло съвсѣмъ:

Сїи апⷭ҇ль сьписа се вь дни бл҃городнаго цр҃а оурош҃а вьда... краль... х... многогрѣшнїимь еромонахомь варлаамомь вь лѣⷮ ҂ѕ҃ ѿ о҃ (6870 = 1362).

Най-долу на сжщия листъ съ киноваръ и самиятъ лигатуренъ подписъ на Варлаама:

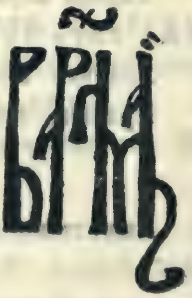

Донесенъ отъ Марковъ Манастиръ, Скопско.

Прилага се снимка отъ него, табл. VIII.

89 (488).

Апостолъ отъ XIV в. на пергаментъ, редакция сръбска. Листи 220 фол. (27·5×20), текстъ 19·7×12·5, писмо уставно, твърдѣ четливо и хубаво; б. 2—2·5 мм. и възшироки, редове на стр. 24.

Слѣдъ побледнѣла заставка **Съ бм҃ъ ӥуннаѥ́мь. пра҃з҃и. рек'ше дѣа́нıа ст҃хъ ап҃лъ.**

Първитѣ два листа поврѣдени — долната имъ половина откѫсната. Червеното писмо на нѣкои мѣста почти съвсѣмъ избѣлѣло. Посланията се наричатъ „епистоли“: **Пе́тра ап҃ла ѥ́пистоли прьваа҃**, или: **Ӥѡа҃нова ѥ́пистоли втораа** и пр. Втората половина развързана и листитѣ откѫдѣ подвързаното поизгнили, тъй че почти се распаднали. Л. 115 съдранъ, но текстътъ неповрѣденъ. Апостолътъ свършва на л. 166[б], слѣдъ което почва мѣсецословъ. Въ мѣсецослова намираме тропари и кондаци за св. м-ца Петка, 14 окт., л. 172[а]; св. прѣп. Арсений архиеп. сръбски, 28 октом., л. 173[б]; св. прѣп. Симеонъ, новъ мироточецъ сръбски, февр. 13, л. 185[а]; св. Кирилъ философъ, февр. 14, на сѫщия листъ. Ето тропарътъ на св. Кирила: **Тврьднимь ꙋ҆момъ, ӥ бг҃одх҃овнымъ ꙋ҆ченнıѥ̂мъ просвѣщаѥ̂ миръ. прѣсвѣтлами зарами ѡ̂бьтечє вьсєленоуѭ̂ ꙗ̂ко мльнии̂. кѵ́риле ст҃е, расѣваѥ̂ бж҃иѥ̆ слове́. на сѣверѣ, ӥ на западѣ, ӥ ю̂ѕ҄ѣ. мира про́свѣщаѥ̂ ꙋ҆ченнıѥ̂мь ст҃е. ӥмаши дрьзновенıѥ̂ къ хоу҃, непрѣстан҃но мл҃и за ни га҃.**

На л. 197[а]: **дроуѕ҄и тропари ӥ кон҃ци ст҃го ӥ великаагѡ поста.** На л. 200[б]: **послѣдованиє ча҃мь.** На л. 206[а] до края **блажени въскр҃ни** на разни гласове. Тетради 31 (ла҃) и 7 листа отъ 32, значи липсуватъ около 35 листа, а колко липсуватъ отъ края, не се знае. Подвързия дъски съ кожа, но и тѣ распаднали една отъ друга. Пергаментъ бѣлъ, гладъкъ и еднакъвъ.

Редакция сръбска, но ъ и ь се употрѣбяватъ размѣсомъ (по III школа), както не е свойствено на сръбски рѫкописи. Различава ѕ и ѕ҄. Ударение още не прокарано. Точки червени, нѣйдѣ прѣчертани. Употрѣбява широко є.

Текстъ: **Боу҃ же бл҃ть ꙗ̂влѣю̂щоумоу вьсегда на нась | ѡ̂ хѣ ıс҃ѣ. ӥ воню разоума ѥ́го ꙗ̂влѣю̂щоу на́|ми вь всакомь мѣстѣ. ꙗ̂ко хоу҃ бл҃гоу҃|ха|ниѥ ѥ́смъ бг҃и. въ спс҃ныхъ, ӥ въ гыбѣлныхъ. ѡ҃вѣмже ꙋ҆бѡ́ вонꙗ ѿ смрьти, | въ съмрьть, ѡ҃вѣмже вонꙗ ѿ живота, въ | живо́ть. а̂ ѥ̂снмъ кто довольнь. нѣсмь бо | ꙗ̂ко мноѕ҄и крьчьмьствоуѭть сло́во бж҃иѥ̂ | нъ҃ ꙗ̂ко ӥзь чистоты. нъ҃ ꙗ̂ко ѿ бг҃ прѣмо боу҃ | ѡ̂ хѣ҃ глемь** (л. 94[а]).

Вж. таблица IX.

90 (588).

Два перг. листа 4° отъ **апостолъ,** българска ред., в. XIII.

Голѣмина: 26·5×19 см., текстъ 21×13·5 см. по 25 реда на стр., възедро, хубаво уставно писмо, наведено малко надесно.

Двата листа са отъ срѣдата на кола и носятъ странични нумера 105—108, види се, отъ голѣма книга, и сѫдейки по писмото и правописа, тия два листи са безъ друго отъ Пирдопски апостолъ, що го описа М. Ивановъ, Мсб. VI и VIII кн., а страницитѣ е турилъ г. Д-ръ В. Балджиевъ, както е забѣлѣзано на л. 25[б] отъ Пирд. ап. Вж. Мсб. VI, 85.

Листоветѣ съдържатъ ѯ҃—є҃ зачало отъ Тимотеовото послание.

Езикъ, писмо и правописъ сѫщи както на Пирдопски апостолъ и Кюстендилско четвероевангеле (ПСп. LXVI, 536.); ъ и ь по VI школа.

Листоветѣ намѣрихъ между рѫкописи, испратени отъ Просвѣтното Министерство, и вѣроятно са оставени тамъ отъ покойния М. Ивановъ, въ чиято студия тия листи се цитиратъ.

91 (66).

Апостолъ отъ XIV вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 84, 4° (27×21·5), т. 19×15; писмо уставно, намѣста по̀ едро, на други — по̀ дребно, ала правилно и четливо; редове на стр. 23.

Хартия дебела, на крупни брѣзди, синкава и съ едвамъ видими рѣзки; знакъ: крѫгъ съ нѣкаква фигура вѫтрѣ (нѣщо като морски ракъ).

Съвършенно разнебитенъ: нѣма листи отначало, отъ края и отъ срѣдата. Отъ л. 50 почва ново означение на тетрадитѣ, ала нито една не е пълна. Забѣлѣзватъ се два почерка, но по начертанието на буквитѣ изглежда да са писани отъ една и сѫща рѫка. Подвързия нѣма.

Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения — или съ ударения неправилно и непослѣдовно поставени; твърдѣ често ̏. Употрѣбява широко є.

Текстъ: **Въздаⷭ҇нте оу̑бо̑ вскⷭ҇ | дл̓гы̏н е̏моужѐ оу̑рокь̏ оу̑рѡ̑кь̏. ю̂моужѐ | да́нь̏ да́нь̏, юмоужѐ страхь̏ стрⷯ҇. ю̂моу|жѐ у҆ть у҆ть., нѝ юднномоуже́ нн҇унмѫ̑жѐ | дл̓жнн боу̑дете. тьӱю̂же̑ дроугъ дроуга лю̂ бнтн. лю̂бен бо̑ дроуга законь скон̓уа. ю̂жѐ бо не прѣлю̂бы̏ сьтворнтї́н̏. не оу̑бнюшн̑ н̑ не оукрадешн̏. не л̓жнпослоушьст̓воую̂шї не похо́щешн̏ н̑ ю̂жѐ н̂нал̀ заповѣдь, вь сло|весн се̏мь сьвр̓шаѥт̓се** (л. 59[б]).

92 (27).

Апостолъ отъ 1420 г., българска редакция. Листи 318, **8**° (22×14·5), т. 15·5×9; писмо полууставно, доста грозно, редове 21.

Твърдѣ поврѣденъ отъ влага: до половината и текстътъ пострадалъ; мастилото тъй изблѣднѣло, че мжчно се чете. Отначало липсуватъ шесть листи. Листъ 311 на половина. Съдържа 42 тетради по 8 листа сѣка. Отъ л. 285 почва синаксаръ, а отъ л. 316⁶ слово на св. Епифания Кипърски, за свв. апостоли, кой кждѣ проповѣдвалъ, кждѣ и какъ умрѣлъ, и кждѣ и въ кои мѣста лежатъ свв. имъ тѣла. Заглавия и главни букви съ киноваръ.

Послѣднитѣ 8 листа прибрахъ отъ ркп. № 38.

Текстъ: **Нн҄ѣ радꙋ́ждса въ стр҃анн҃ мои҃ по в҃а, н҆ нсплънѣꙗ лншенїа҆ скръбїн х҃вѣ҃ въ плъти моен҆ ѿ҃ тѣлесн е҆гѡ҆, е҆҃же е҃ цр҃кви. е҆҃нже бы҃ а҆҃зь па҆вель слоꙋ҆жнтель посъмо́тренїꙋ бж҃їꙋ даи҃номꙋ мнѣ въ в҃а, н҆сплънити сло́во бж҃їе. таннж съкръвенжа ѿ вѣкь н҆ ро́довь** . . . Л. 231ª.

Приписка. На послѣдния листъ подъ текста написано съ червено мастило отъ прѣписвача: **Въ л҃ѣ. ѕ҃ц҃к҃н҃ · : —** , т. е. 6928 или 1420 год., която дата може да се смѣта за година, когато ржкописътъ е прѣписанъ.

ж се пише тъй както и въ пергаментнитѣ листи № 25, а именно срѣдната чертица се спуща отъ лѣвото краче. **ъ** и **ь** по VI школа. Ударение разнебитено.

Прѣдъ сѣко послание се обяснява по каква „вина“ е писано.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: двѣ кръстосани стрѣли.

93 (150).

Апостолъ отъ края на XIV в. Редакция българска. Листи 139 гол. **4**° (27×21·5), т. 22×14, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28. Съ ударения, ала не вредомъ правилни. **ъ** и **ь** размѣсомъ; прѣобладава **ъ**.

Текстъ: **Прѣкое оу҆бо слѡ́во сътво́ри҃ ѿ въсѣ҆хь, ѡ҆ ѳе́ѡфи́ле. ѡ҆ н҆҃же на҆ча́ть ї҆с творн҆тнже н҆ оу҆҆чи́ти. до него҆же дн҃е запове҆дав҆ь а҆п҃лѡм҆ д҃хо́мь ст҃ымъ н҆҃хже н҆збра, възне҆҃са. пр҃ѣ ни́мн же н҆ поста́ви се́бе жи́ва по ст҃рани свое́мъ** . . .

Горната часть отвжтрѣ пострадала много отъ влага: листоветѣ изгнили и почернѣли. Почти сички развързани. Споредъ сегашната пагинация има 141 л., но лл. 137 и 138 са отъ другъ ржкоп., пакъ апостолъ. Почва съ малка заставка. Прѣдъ сѣко послание — сказание.

Въ текста инициалки. Хартия дебела, грапава съ едвамъ видими брѣзди и рѣзки; рѣзки много нарѣдко; хартиенъ знакъ: раковина (вж. Лихачевъ № 2070 — край XIV в.).

94 (164).

Апостолъ отъ XIV вѣкъ (у Вуловича погрѣшно: „крај XV или почет. XVI“). Редакция българска. Листи 206, 4° (24×17·5), текстъ 17·5×10·5, писмо въздребенъ, четливъ полууставъ, доста хубавъ, букви 2 мм., редове на стр. 24. Писмото подсѣща на Манасиевата лѣтописъ (Московска) отъ 1345 г., само че е по дребно.

Безъ начало. Почва съ края на зачало к҃. Краятъ запазенъ заедно съ обичнитѣ прибавки: показалецъ, прокимени, антифони и пр. Прѣдъ сѣко послание стои историята му. Тукъ-тамъ по политѣ се даватъ обяснения за нѣкои думи. За примѣръ: л. 82а: **ва́снь, гл҃се некли**; л. 125а: **ѐша̑҇ ѹбѡ гл҃ет̑ ꙗ̑коже би рещи. макарь да би было се҇ и̑ли ѡно̀**; л. 162б: **мъшелои̑скателе сѫ҃, и̑же чинъ и ѹставъ цр҃кве, къ тѣлеснымъ прибыткѡ҇ прилагаа̇ть. паче же прѣтварѣатъ дх҃овное на тѣлесное**; л. 168б: **гангрена ѹбѡ, и̑ли свїнїа и̑ли медвѣдъ** и пр. — Изобщо ржкописътъ е добрѣ запазенъ, макаръ долниятъ външенъ жгълъ да е поизгнилъ отъ влага.

Хартия дебела, гладка, безъ брѣзди и рѣзки и безъ хартиенъ знакъ. Само крайнитѣ нѣколко листи, на които е синаксарътъ, иматъ знакъ: голѣмо дебело S, което свърша горѣ и долу съ колелце, и прѣчъртано надлъжъ съ дебела линия, която горѣ свърша тъй сжщо съ колелце. (Вж. Лихач. III, № 2586 — отъ 1344 год.).

Езикъ доста старински, безъ редовно ударение — освѣнъ собств. имена и тукъ-тамъ нѣкои думи.

ъ и **ь** размѣсомъ, но прѣодолява **ъ** (по високъ отъ **ь**), а **ь** като че ли повече у меки основи, но пакъ V правописна школа (Търновска). Употрѣбява се и широко є и ꙁ намѣсто ѕ. Ржкописътъ показва навредъ вѣща ржка и сждейки по забѣлѣжени тукъ-тамъ отъ сжщата ржка паралелни мѣста на гръцки, изглежда, че този апостолъ е непосрѣдственъ прѣводъ или обработка по гръцки. Апостолъ се прѣвежда посланникъ, игемонъ — воевода и пр.

Текстъ: **Съ҇ ѹбѡ стажа̑ се́ло ѿ мъзды̑ непра́ведны. и̑ ни́цъ бы̀въ, просѣдеса посрѣдѣ и̑ и̑зли́аса вьсѣ ѫ̑троба ѐгѡ̀. и̑ разѹмно бы̑ вьсѣмъ живѫщїимъ въ ї̑ерл҃мѣ. ꙗ̑ко нарещиса се́лоу томоу свои́мъ и̑хъ ѫ̑зыкомъ, а̑келдама̀. ѐже е̑стъ се́ло кръве. пи́шетъ бѡ въ книꙁѣ ѱаломъсцѣи.**

да бѫдетъ дворъ ѐго поустъ. и да не бѫдетъ живѫи въ немъ. и̓ ѐпі-скопство ѐго прѣиметъ и̓нъ. Л. 1ª.

На л. 156⁶ записано отъ по̀ ново врѣме на непознатъ менъ езикъ: † кадꙋ саланхъ кадꙋ селеди кадꙋ салкави лаимꙋтъ ахмана аминь.

Сѫщата рѫка написала на слѣдния л. 157ª отдолу цѣлата славянска азбука — безъ **ж**, **ѧ**, и намѣсто двата ера **ь**, а най на края **ц**. А веднага слѣдъ азбуката слѣдва: **† сти бже сти крепки сти бсемрьтни помилꙋи насъ.**

Азъ си помислихъ веднага, че горнитѣ, непознати менъ думи, означаватъ сѫщото, т. е. святый Боже на нѣкой ориенталски езикъ — ерменски или арапски. И наистина тъй ми ги отгатна Високопрѣосвещенний Партений, Софийски митрополитъ, къмъ когото се отнесохъ като къмъ вѣщо лице по арабски езикъ. И не само ги отгатна, но ги и корегира, както се изговарятъ правилно по арабски: Каддӯс алла́хъ, каддӯс илкаӯи, каддӯс ѝллēзи ля́ямӯт, ѝрхам на.

Прилага се снимка на табл. X.

95 (266).

Апостолъ отъ XVI в. Редакция българска. Листи 266 гол. фол. (32·3×23·5), текстъ 24·3×15·5, писмо — крупенъ и красивъ уставъ, букви 6 мм., редове на стр. 20.

Разнебитенъ; много листи размѣстени и десетина изгубени. Първиятъ листъ (отопаки) съдържа **сказа́ніе дѣа́нїи а̓пл҇ьскы написаны лꙋкоѫ ієѵлисто. по лѣт҇ мно́зѣхь стра́сти господна**, съ по̀ дребно писмо, ала краятъ нѣма (откѫснатъ). Вториятъ листъ (начало на апостолскитѣ дѣяния) прибавенъ и прѣписанъ отпослѣ, а на краятъ са разни показалци съ по̀ дребно писмо, но и тѣ не запазени цѣли.

Подвързия дъски съ кожа.

Хартия дебела, на ситни брѣзди, съ знакъ: херолдъ; самострѣлъ въ крѫгъ и др.

Правописъ — както въ българскитѣ паметници отъ Влашко, какъвто прилича да е и този: **ъ** и **ь** по VI школа, ала не вредомъ послѣдователно. 3 pl. аор. **ша**. Ударение правилно.

Текстъ: **Сїа̀ кні́гы дѣа́нїа а̓пл҇ъскаа нарицаѫтса· ѐлмаже всѣ̀ дѣа́нїа а̓пл҇ьскаа съдрѣжѫ. повѣдаѫи е̑ лꙋка̀ ієѵ҇листь. а̓нтиѡ̓хїаниnь бѡ̑ сы҇н родѡ̑, вра́же хытро́стїѫ** (л. 1⁶).

96 (16).

Апостолъ отъ XVI вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 114 фол. (29·5×21·5), т. 22×13·5. Писмо срѣдно-уставно, четливо, ала неупражнено, букви 3—4 мм., редове 26.

Отначало липсуватъ листи, липсуватъ такива отъ срѣдата и отъ края. Първиятъ и послѣдния листъ прибрахъ отъ № 388. Сичкитѣ листи подлѣпяни и кърпени. Хартия дебела, грапава съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ. Подвързия здрава. Листъ 75б чистъ. По крайщата ржкописътъ пострадалъ отъ влага.

Правописъ сръбски (едноеровъ), но ѣ и ы доста неправилно; ь = а; освѣнъ това често се не изразява мекотата на съгласнитѣ: **сьмишлахь, сьткороу** и пр.

97 (186).

Апостолъ отъ XVI в., редакция сръбско-българска. Листи 304. **8**° (първиятъ, празенъ, непагиниранъ). Величина: 21·7×15·8, текстъ 14·5×8·5, писмо срѣдно-уставно, въздребно, б. 2 мм., редове на стр. 21. Съ разноцвѣтни (златно-сини) хубави заглавия и заглавки.

Прѣдъ заглавията дребни, но доста хубави заставки. Сжщо и вжтрѣ въ текста. Л. 296 поврѣденъ (скжсанъ косо прѣзъ половина): инакъ ржкописътъ добрѣ запазенъ. Споредъ тетрадитѣ (38—**лй** и 3 л. отъ 39) трѣбва да липсуватъ само два листа. Хартия бѣла, гладена, тънка, жилава, съ харт. знакъ: кардиналска шапка. Подвързия дъски съ кожа, която е олупена откждѣ гърбътъ.

Правописъ ужъ сръбски, ала много неправиленъ; ударение тъй сжщо. ъ и ь размѣсомъ, безъ правило. Срѣщатъ се ж и а, но и тѣ неправилно употрѣбени. Вѣроятно ржкописътъ е непосрѣдственъ прѣписъ отъ български изводъ.

Почва съ **сто епіфаніа архіепкпа кіпръскаго. о стый апостолѣ гдѣ кьждо и пропокѣда. и како и гдѣ сконуаше. и ста ихъ телѣса гдѣ лежє. и къ коихъ мѣстѣхъ.** Отъ л. 4а почва апостольтъ: **дѣаніа сты апталь съписанаа стмъ лоукою апостоло ієуаlістомь.** Прѣдъ сѣко послание има **сказаніє** за историята му. На края показалци и мѣсецословъ. Послѣднитѣ 2 листа празни.

На л. 3б, слѣдъ сказанието къмъ дѣянията има една записка отъ сетпешно врѣме, задраскана съ мастило, та се чете само това: **† да се знаєть сиа кніга приложі к . . . андрѣа ѿ . . . да є на коло кто**

искеть чатить ѹ иеа да речеть бь да га прості аще ли кто дрьзнеть да х крадиеть ѿ коло да мѹ е сьпрьникь сті нїколае.

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония.

98 (290).

Апостолъ редовенъ отъ XVI в., редакция сръбска, листи 331 фол. (30·5×20·5), т. 22×12·5.; писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28.

Слѣдъ хубава заставка заглавие: **съ бгомь поунıаѐ апль редѡвень.** На л. 207[б]. **начѐло стѣи и велицѣи четырндѣтници соукотамь и нелıамь.** На л. 219[а]. **конь нелıа**, а на опакото **Съборникь, бг, мцѐ.** На л. 328[б], слѣдъ **конь синаѯарѹ — апль оусѡшıи.** При апостолитѣ и съотвѣтнитѣ имъ прокимени и алилуйари.

Запазенъ добрѣ. Писмо четливо и красиво, напъстрено съ много червени и китни заглавки. Тетради 42 (**мв**), послѣдната само шесть листа. Липсуватъ отъ срѣдата три листа и 2—3 отъ края. Послѣднитѣ 5—6 листа развързани.

Хартия здрава, бѣла, жилава и гладена. Воденъ знакъ: котва въ кръгъ и отгорѣ трифиль (или три колелца едно до друго). Подвързия дъски съ кожа. Върху задната има щампи, но истрити.

Приписки. Отначало има четири бѣли листа, които не влизатъ въ горния брой. На втория отъ тѣхъ четемъ:

1732.

Вьсемо бѹди како покѫза азъ грѣшни, ѿ пиротъ, попъ спасъ ѿ пиротъ попа стоиче·синъ сїю книгѹ глемы апль ѹграхъ краца ѹ црквѹ болярскѹ, стго ѡца николаѐ скораго помощника и теплаго застѹпника, то време беше гԃоднинъ клка трънокъс(к)ын кѵ никифѡръ много ѐмѹ лѣта, и тога беше протопопа кн попа крта и ѡртакъ ѐговъ, кн попъ їѡванъ; и тѹ годинѹ, бистъ велнкн сечь ѹ рнмъ ѹ царствѹющи грдъ, при сѹлтанъ, махмѹта; и тога бистъ ѡсманъ паша, везиръ, а зетъ ѐговъ ѹрѹменли валиси, мало некои мцъ пакн прогнанъ бы ѡсманъ паша преко мора, и то времѣ, бистъ велнкн ратъ, на къзълъбашъ и ѡни мало имахѹ, имъдатъ, ѿ цартвѹющи, и бжїемъ хотенїемъ ıакоже чинıахѹ беди по васѹдѹ, того рдн разгнева се бгъ на васе и на нихъ проклети, агарени сви спахїе, ѹрѹменълїе, вї - хиляди, били наратъ живи, а саде, ѡстали, хилядо и

двестѐ, и҆ то̀ бѣ҃ въ лето̀ ѿ съз̕даніа, ҂з҃. с҃м. и҆ ѿ ро̑ство̀ хв҃о ҂а҃ѱл҃в, (1732) **кругъ слн҃цу, ѕ҃і — а҃ луне а҃ — е҆па҃та̀, ѕ҃ — и҆ кои̇ ѿкупи̇ сїю книгу благо̀ негокои ду҃ши,**

Слѣдъ това, малко по̀ сетнѣ, но пакъ сѫща рѫка продължава:

† и҆ ѿкупїю ку҃р ї ѡ в а́ н ъ си́нъ м а н о̀ и л е в ъ, да служи̇ у хра́мъ. с т҃ г о ѿц҃а н и к о́ л а е̇, за бащина̀ душ҃а, усъп̕ши҃и м а н о и́ л ъ, и҆ д е д а̀ ц в е т̕ к о, и҆ ѡ в а́ н ъ. зде̏ помѣни̇ ѿ ї е р е ю̀ усъп̕ши҃, бг҃ъ да и̇ прости; † а҃ зе̑ живи̇мъ за̀ зра҃віе, себе̇, ї ѿ в а н у, и҆ матере, е҆ л е н а, и҆ ба́б, м а р а̀, и̇ у н ѣ а ї ѡ в а н ъ, и҆ д и м и т ъ р ъ, и҆ ѵиѵа му, т о м а̀, много̀ и҆мъ лета̀, и҆ ст҃и ѿцъ н и к о л а е, да им̕ее̏, и҆збавителъ на̀ второ̀ при́шъствїе, а҆минъ: м҃ца їюнъ; ѳ҃: дн҃и,

На третия листъ отопаки четемъ:

и҆зволеннемь ѿц҃а и спошеннемъ сина и совершеннемь светаго духа аминь исписахь азь много грешни худи и ѡ҆каанні ѳ о м а п р е е л вога са праки ст҃и н и к о л а храмь епископната влето: ҂з р ѻ ѕ (7173—1665) **кругь солнце: еї луна :|: при митрополита т е р н о в с к а г о к и р ь е з е к и л при епископа к и р ь е в т и м и и при х а џ и ц в е т к а и при д р а г н а иски ктиторе мали велики кои придава у ст҃и н и к о л а храмь скоро послушнико**

що са придавали христиане помошь аспри перви п о п ь ѳ о м а: ф҃ гріша п о п ь м а н о и л ь ф а л е к с и п е т к о ф п о п ь н и к о л ь ф: х а џ и м а в р у д н а ҂а д р а г и ѡ к а л а а н ь ҂а ха҃ ц в е т к о ҂а а т а н а с̕ п е т к о ф е в т и м и а ҂а н и к о л а д о н н о ф б а б а м а р а т҃ н и к о л а р а и н о в ь ҂а п е ѡ с п а с ь ҂а р а д о ҂а г е ѡ р г и к у ж у х а р ь ҂а м а р ѵ о ф п а в е л ь м у м џ и ф д р а г а н ь м а р к о в ь ф м а н о и л ь к о с т о т҃ ї ю в а н ѵ о ѵ е р ѵ и ф. . . . .

Датата на тая записка ще е сбъркана; тя не може да бѫде отъ 1665 г., защото по писмо тя е по̀ нова отъ първата и освѣнъ това въ нея се споменуватъ сѫщи лица, както и въ горната записка. Найотгорѣ на сѫщия листь писано дата 1845 год. По̀ вѣроятно е и самата записка да е отъ тогава, толкова повече, че на четвъртия листъ отлице сѫщата рѫка пише: **Изволеннем оц҃а researchпоспешеннем сина и совершение ст҃аго дх҃а весно да е какво са подигна руски императорь н и к о л а и п а в л о в и ч а самодержець свеа русиа да избави народь праволавии ѿ турки ѿ агаранско царство на сене** 1853: **априлиа** :1: **день или напретса подави менщиковь руски.**

На л. 128[а] на десната пола: **акѡ пише т е ш о и р и с а н д а коги се закалугери** 1820 **года.**

99 (124).

Апостолъ отъ XVI в. Редакция сръбска. Листи 251 фол. (31×21·5), текстъ 21×12·5; писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., наклонени малко вдесно; редове на стр. 25, съ сдри червени точки.

На първия листъ, който е отшитъ, захваща: **Сказанїе дѣанїи а҃пстолскый. съписанна лоукою є҃ѵлїстомь. полѣтѣ с҃ртн гн҃е.**

Прѣдисловието е запазено цѣло, но апостолътъ почва съ тетрада г҃ (зачало ѳ҃і), а листитѣ съ зач. к҃ до н҃і се намиратъ на края — л. 207 и нататъкъ, съшити отпослѣ. На края синаксарнитѣ листи разбъркани. Послѣдната тетрада е л҃к.

Прѣписванъ отъ български изводъ; прѣписвачътъ допусналъ тукъ тамъ ж. Инакъ правописъ ресавски съ правилно ударение.

Хартия дебела, корава и гладена, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

Приписки: На л. 231[б] подъ текста четемъ: **Ѡ҃ка писмо костово ѿ деборъ попъ Стоановъ синъ во лето аѿкз** (1827).

На послѣдния листъ отопаки (вѣроятно отъ гъркъ писано): **Гирась тї кацемъ о҃ціті ї тї и казем зашо сом шраво зико как сака госпт. тако тї велемъ ки а бегам, да ѿдам на о҃ри.** И послѣ: **агапименемъ Гирасї се аспазоме ке сїфанероно отї їме Герос ке кала посоели Θеос.**

Подъ това пъкъ слѣдва съ упражненъ гръцки курсивъ: *καὶ τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπαραγίας εὐδόξȣ δεσποίνης ἡμῶν, θεοτόκȣ καὶ ἀει παρθένȣ μαρίας κατὰ τὸ χωρίον τὸ ἐπονομαζόμενον δέβρας λοιπὸν ὅποιȣ νὰ τὸ ἀποξενόση ἀυτο τῆς βȣλῆς ἀρισκομένȣ ἐπιτρόπȣ ἐγω ἔνωχος τῆς αἰωνίȣ κολασεος* 1825 *Ἰȣλίȣ* 25.

100 (73).

Апостолъ отъ XVI вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 247, **16**° (14·5 × 10), текстъ 10·5 × 6; писмо — дребенъ уставъ, твърдѣ четливъ и хубавъ; букви 1·5 мм., редове на стр. 24.

Заглавие: **Дѣанїа с҃тый а҃пль сьписана с҃тый а҃плѡ ієѵлїстѡ лоукою.** Ржкописътъ е цѣлъ, — липсуватъ отъ синаксарътъ само нѣколко листа. Послѣднитѣ листи, особено отъ 200 нататъкъ, са повредени отгорѣ (разядени) дори до текста и по навжтрѣ, отъ влага. Подвързия дъски съ кожа, но сега останала само прѣдната дъска и тя оголена. Първата тетрада има само два листа и втората кола носи номеръ 35 (л҃є), значи апостолътъ трѣбва да се смѣта като продължение на по голѣма книга.

но сега както стои към прѣдната кора, изглежда, че си е билъ подвързанъ само апостолътъ. Послѣдната тетрада е ҂ѯе (65).

Прѣзъ първитѣ три листа отдолу подъ текста: † **сей апо̑толь кѹпы ни̇кола кожѹхарекь ѿ марьтиманина скефиль. ага.**

На л. 148б—151а сѫщата рѫка пише: **сїи апо̑толь уоркаѣи ни̇ко́ла нари́цаемн кѡжѹхарекнїь ѿ бѹсинци́ кѹпи̇ гѡ̑ ѹ храмь стг̑ии николае:** — Писмо грубо.

Правописъ правиленъ сръбски (едноеровъ); ударение правилно.

Хартия тънка, корава съ знакъ: котва въ кръгъ.

Подаренъ отъ свещ. Радованъ Милошовъ отъ с. Бусинци, Трънска околия, прѣзъ 1885 год.

101 (39).

Апокалипсисъ тълковенъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 22, 8° (21×15), текстъ 14·5×9·6; писмо срѣдно-уставно, букви 2 мм., редове на стр. 24. Мастило не тъй черно; съ червени точки.

Отначало липсуватъ 9 тетради; сега се запазили само 10-та (6 листи), 11 и 12. Сѣка тетрада има отдолу вдесно оригинално означение, а листовете са означени отсетнѣ, но пакъ съ черковни цифри. Означени са и главитѣ, но погрѣшно. Тълкуватъ се стихове отъ гл. 13, 14, 15 и 16 — значи откѫслекъ отъ по̀ голѣмъ рѫкописъ. Подвързия нѣма.

Правописъ сръбски (едноеровъ), не тъй правиленъ. Ударение разнебитено.

Хартия тънка, корава, съ знакъ: котва въ кръгъ.

102 (232).

Апостолъ отъ XVI вѣкъ. Редакция българска (отъ Влахо-Молдавия). Листи 185 фол. (32·5×21·5).

Писанъ отъ двама души като че отъ сѫщо врѣме: до л. 93 — срѣденъ, широкъ уставъ, текстъ 23·5×13·5, по 27 реда на стр., а отъ 93 до 172 — по̀ едро и длъгнесто уставно писмо, по 26 реда на стр., текстъ 21×13; отъ л. 172 до края, дѣто е синаксарътъ, пише пакъ втората рѫка, но по̀ дребенъ и възширокъ полууставъ. Втората рѫка пропуща русизми.

Безъ начало и край. Много листи липсуватъ и отъ срѣдата. Лл. 5 и 6, както и въ края нѣколко, повредени. Прѣдъ посланията прѣдговори. Правописъ по VI школа, ала неправиленъ, особено втоарта рѫка. Ударение разнебитено.

Текстъ (първа ржка). **По́неже самь і҆а́ковь сі́е пише҃, сжщі́нмь ѿ ѡ҆боюнадесате колѣноу̑ разь|сѣа́кшінмса. и҆ вѣрокавшінмь вь | г҃а нашего́ і҆у̑ х҃а. пише҃ во оу̑чително́ | посланіе, оу̑ча ѿ ра̑зл҃жуны скоу̑шеніи, кое оу̑бо е҃ ѿ б҃а, кое́ же ѿ своего́ ср҃ца члкомь е҃...** Л. 1[а].

Втората ржка: **Тѣмь | глеть, възышель е́си на́ вы́сотѫ, | плѣни́лъ е́си плѣнь. и҆ прі́аль е́си | даа́ні́а въ члі҃цѣхь. а҆ е́же възы|де, что е҃. х҃ре не тоу̑ї́ж ꙗ҆ко и҆ сънидє прѣвѣе́ къ дл҃ънѣи́шжа части землѧ.**

Хартия тънка, гладка, жилава, съ знакъ: дива свиня. Подвързия дебели дъски съ кожа.

103 (148).

Апостолъ отъ XVII вѣкъ, редакция руска. Листи 251 фол. (30×21), текстъ 28·5×13·5, писмо уставно, некрасиво, букви 3—4 мм., редове на стр. 22.

Отначало липсуватъ 3 листа, отъ срѣдата 1 и отъ края — синаксарни — нѣколко; сичко 31 тетради и 7 л. отъ 32. Първиятъ листъ прибрахъ отъ ркп. № 335, а оня слѣдъ л. 172 — отъ ркп. № 326. Доста развързани листи. Пострадалъ отъ влага. Хартия обикновена, съ знакъ глиганъ. Подвързия дъски съ кожа.

Прѣзъ лл. 12—22 подъ текста е написано слѣдното, но съ бързописно свързано писмо, та едвамъ се прочита сичкото: **Сиꙗ книга глаголемаꙗ Апо҃то҃ писаны́ ѵставо҃ :· ѿкѵплена до це҃ркви во҃кресениꙗ г҃дниꙗ всели р҃ѵни҃ко҃. вмае҃но҃ти его М҃ Пана Станн҃лава Сабе҃кого воеводы Белского наꙗ Богданнха н[з] сыно҃ сво[мъ] наꙗ н[з] гр҃н҃ко[мъ] н[з] ꙁяте҃ свои҃ Гр҃н҃ко[мъ]. сполечне ю ѵ҃нили до по҃ревъ це҃ковны҃ котораꙗ сиꙗ книга не мае҃ ви҃ ны ѵси часы ѿдалена быти по҃ проклꙗтне҃ анафтема а на давшому сыю книгу даждъ и҃ на ѿпущение грехо҃ ѿ г҃да получити а царства небе҃но҃ доствпити годными сꙗ стали во ц҃астве небе҃но[мъ].**

Ꙁа перво҃ священника ѿ ца Ил҃и Бычечкича скнева року ,а҃х҃л҃ѳ (1639) **м҃ца м҃та д҃ниꙗ и҆ писа҃ дꙗ҃ р҃ѵдинки ма҃ти҃ храно҃ вски҃ скиева ианꙗто́ згромады до церкви воскресениꙗ г҃дниꙗ.**

104 (357).

12 листи 8[0] отъ **изборни апостоли и евангелия**, вѣкъ XVI, редакция сръбска. Голѣмина: 19·5×13·5, текстъ: 14·5×9, по 18 реда на стр., въздеръ неупражненъ полууставъ, но съ доста хубави червени инициали.

Съдържа на двѣ нецѣли съсѣдни коли (отъ по 6 листа) апостоли и евангелия за въ сжбота и неделя на все-свети, послѣ подъ общо заглавие: **А҆постолы і҆е́ѵ҆ѵелі́а изборнꙗ. на х҃ргі́н, о҃бщи ст҃нмь. и҆мже**

є҇гда творꙑ҇ слꙋжбꙋ. Слѣдватъ още апостоли и евангелия: **ст҇мь м҇еникѡ҇, ст҇ымъ пр҇ркѡ҇, ст҇мь і҇ерархѡ҇, стл҇ємь и҇ пр҇епо҇бнымь ѡ҇цє҇мь.**

Правописъ едноеровъ, неправиленъ, ударение неправилно.

Хартия мека, гладка, съ много ситни брѣзди, съ знакъ: везни въ двоенъ кржгъ и отгорѣ птичка. Срв. Лихачевъ, № 3415.

105 (587).

Три листа 8⁰ отъ **изборни евангелия** и **апостоли,** вѣкъ XVI, редакция сръбска.

Листоветѣ са тъй оръфани, че не може да имъ се измѣри величината. Текстъ: 17×9·5. Писмо нехубаво полууставно по 22 реда на стр.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ), безъ ударения — освѣнъ ".

Хартия тънка, мека, гладка, безъ брѣзди, съ много тънки рѣзки, съ знакъ: нѣщо като кржгъ съ нѣкаква фигура вжтрѣ, ала не личи, защото е запазена само четвъртина отъ него.

Листитѣ бѣха въ ркп. № 38.

106 (589).

5 листа фол. отъ **апостолъ,** сръбска редакция, вѣкъ XV (край) или XVI (начало).

Голѣмина: 28×20 см., текстъ: 20×12·5 см., редове 24 на стр. Писмо — полууставно, неупражнено. Мастило избѣлѣло — особено червеното.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ) съ нередовно поставено ударение.

Тритѣ листи съдържатъ часть отъ посланието **къ римлѧнѡмь,** и то отъ зачало 95 до зачало 103.

Хартия тънка, гладка съ едва видими брѣзди и рѣзки; знакъ: ножици.

Прибрахъ отъ ркп. № 219.

107 (590).

Два листа фол. отъ **апостолъ,** сръбска редакция, вѣкъ XVI.

Голѣмина: 27×20 см., текстъ 18×12 см., по 24 реда на стр., срѣденъ уставъ съ ударения.

На тия два листи е часть отъ „сказанието“ на св. Епифания Кипърски за житието на дванайсетѣхъ апостоли.

Правописъ ресавски съ разнебитено ударение.

Хартия тънка, гладена, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

Прибрахъ отъ ркп. № 150.

108 (538б).

Изборни евангелия и апостоли за прѣзъ празнични дни. 126 листа 4⁰ (20×15), текстъ 14·5×10, сръбска редакция, XVI в., срѣденъ уставъ по 21 редъ на стр. съ едри червени и черни точки. Правописъ обикновенъ сръбски, но срѣща се и ъ (**нъ, къ**). Ударение разнебитено. Ржкописътъ бѣше заедно съ единъ откжслекъ отъ сръбски служебникъ (вж. № 538а). На послѣдния листъ се намира тая записка:

Да се знае како продаде попь Ζосимь ѥ̑рмонахь сїю книгꙋ кн҄ѝꙋ геѡ̑гоѵꙋ̑.... за по̑ гро̑ш при симеона и при стоꙗна мꙋтаѵ̑ѵнꙋ въ ле̑т ҂ζ̃с̃ζ̃і (1709).

Хартия дебела, твърда, съ хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

109 (600).

Три харт. листа 4⁰ отъ **четвероевангеле,** българска редакция, вѣкъ XV—XVI.

Голѣмина (приблизителна, понеже листитѣ са изръфани): 24×17, текстъ: 18·5×12·5. Писмо срѣдно-уставно по 20 реда на стр., съ едри черни точки (на първитѣ два листа).

Съдържа: на двата листа — часть отъ Марково еванг. (начало **м̃ѕ** и **м̃ζ**), а на третия листъ — часть отъ Іоаново еванг., а именно еванг. **генарїа два̀надесѧте** и на Лазарова сжбота. Писмото на третия листъ малко различава отъ другитѣ два.

Правописъ по VI школа съ ударения.

Хартия мека, безъ брѣзди и съ много тънки рѣзки, съ харт. знакъ: везни въ кржгъ два вида: на първитѣ два листа везнитѣ са съ кржгли блюда, въ двоенъ кржгъ и съ нѣкакъвъ незнаенъ знакъ отгорѣ; а на третия листъ везнитѣ са съ трижгълни блюда, и отгорѣ шестозарна звѣзда.

Прибрахъ ги отъ ркп. № 105.

110 (602).

Три листи отъ разни показалци:

1) Евангелски синаксаръ за мѣсеци юний, юлий и августъ, сръбска редакция, ресавски изводъ, вѣкъ XVI, по 31 редъ на страница съ неопрѣдѣлима голѣмина, понеже е изръфанъ.

2) Евангелски синаксаръ за мѣсеци юлий и августъ и часть отъ сказанїе на евангелията прѣзъ велики пости. Величина 25·5×17, по 23 реда на стр. срѣдно-уставно писмо сръбски едноеровъ правописъ, вѣкъ XVI.

3) Показалецъ на **прокѵ҃мны. ꙇ҆ал҃уаре дн҃евни** — вѣроятно отъ служебникъ или друга черковна книга. Писмо срѣдно-уставно по 24 реда на стр., българска редакция, XVI вѣкъ, VI правописна школа.

Хартиенъ знакъ има само на първия листъ: котва въ кржгъ.

111 (185).

Изборни евангелия и апостоли за прѣзъ недѣлни и празнични дни, редакция сръбска, вѣкъ XIV (край). Листи 238, 8° (20·5×13·5), текстъ 15×8.5, писмо срѣдно-уставно, букви 2 мм., редове на стр. 20.

Доста поврѣденъ отъ влага. Нѣма начало и край. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. Л. 1 отшитъ. Лл. 25—39 поврѣдени — изгорѣли по срѣдата. Лл. 142—149 сжщо тъй поврѣдени отъ мишки и влага. Подвързия нѣма.

Евангелията и апостолитѣ се редятъ за сѣка сжбота и недѣля. Сетнѣ за сжботитѣ и недѣлитѣ прѣзъ велики пости, сетнѣ **еѵ҃лиѧ оутрьниѧ, въскр҃на ѥѵ҃** и еванг. и апостоли по мѣсецъ. На мѣсецитѣ се турятъ и славянскитѣ названия: **мц҃ь септе҃ рекомы рюинь, мц҃ь ѡктебрь рекомын листопадь, мц҃ь ноѥбрь рекомы грꙋдень, мц҃ь де҃кбрь рекомы стоуденын, мц҃ь генварь рекомын просиньць.** За м. февруарий не е означено славянското име, а послѣ вече липсуватъ другитѣ мѣсеци.

Тетрадкитѣ са означени тъй: отначало на първия листъ горѣ на вънкашния жгълъ и на послѣдния листъ долу тоже на външния жгълъ. Срв. ркп. № 118 (127). Не навредъ обаче личатъ означенията, защото жглитѣ са подядени отъ влага.

Хартия дебела и мека съ крупни и неравни брѣзди безъ рѣзки; харт. знакъ: ловджийски рогъ.

Писанъ отъ двама души: до л. 53 по̀ дребно и по̀ тънко писмо съ твърдѣ малко надредни знакове, а отъ 54 л. нататъкъ по̀ едро, по̀

дебело писмо и съ много надредни знакове. Доста старински и хубави заглавки (червени) съ трижгълни прибавки.

Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения, освѣнъ ̎.

Доставилъ го В. Икономовъ отъ Македония.

112 (598).

10 разединени листи 8⁰, които съдържатъ **въскръсни евангелета,** ред. сръбска, вѣкъ XV (край) или XVI (начало).

Величина: 21×14, по 20 реда на стр. срѣдно-уставно писмо съ доста хубави червени инициали.

Правописъ едноеровъ; **ъ** идва тукъ-тамъ въ прѣдлози. Ударение не врѣдомъ.

Хартия грапава, корава, съ знакъ: двѣ кръстосани стрѣли — като у Лихачева № 2990 въ докум. отъ год. 1567, ала нашиятъ ржкописъ ми се струва по̀ старъ.

Листитѣ прибрахъ отъ №№ 52, 58 и 340.

113 (25, 46, 87).

Миней съ пролози, българска редакция отъ XIII в., 114 перг. л. фол. (26·5×18) въ два стълбца по 31 редъ на стълбецъ.

Писмо въздребно уставно съ червени заглавия и малки инициалки, къмъ нѣкои отъ които има трижгълни прибавки.

Прибрахъ и съединихъ отъ три папки: първитѣ осемь листа съставяха № 46, слѣднитѣ седемь листа бѣха № 25, а останалитѣ 99 листа бѣха № 87. Колитѣ нѣматъ никакво означение; спорѣдъ както вървятъ сега една слѣдъ друга, втора и девета иматъ по седемь листа, а 15 — само 3 листа. Пагинацията на 99-тѣхъ листа, намѣрени въ № 87, захваща съ л. 8 и, види се, седемтѣхъ листа отъ № 25 са биле доскоро заедно съ ония отъ № 87, понеже и тамъ имъ е мѣстото по съдържание, па освѣнъ това и тѣ са пагинирани (отъ 1—7) отъ сжща ржка и съ сжщо мастило, както и № 87.

Ржкописътъ е безъ подвързия, но колитѣ се държатъ още заедно, както са подшити — освѣнъ първитѣ двѣ. Пергаментъ неднаквъ ни по дебелина, ни по величина, и тукъ-тамъ продупченъ; освѣнъ това по жглитѣ изръфанъ — особено долнитѣ външни жгли, но писмото му е добрѣ запазено и четливо.

Съдържа службитѣ отъ 29 юний (Петровдень) до 31 августъ и слѣднитѣ 25 пролози:

1) **Проло҃ ст҃го ап҃ла Петра и Павла** (кола 1, л. 3б).

2) „ **ст҃ою безьмьз҃никоу** (2 к. л. 6а).

3) „ **патрикиꙗ ѡ҃ца нш҃его лежащего вь ѐоуландрѣ** (сѫщи листъ).

4) „ **ч҃еныѫ ризи ст҃ыѫ бц҃ѫ ѡ҃ѵе бл҃ви** (л. 11б).

5) „ **ст҃го мч҃ка конита** (л. 11б).

6) „ **прѣпо҃бнаго ѡ҃ца нш҃го Томы** (л. 15б).

7) „ **прѣславны н҃ела. ѡ҃ѵе бл҃ви:** — (л. 16а).

8) „ **ст҃го мч҃ка прокопиꙗ** (л. 18б).

9) „ **ст҃го кирика и матере его оулиты. ѡ҃ бл҃в:** (л. 24а).

10) „ „ **мч҃ка Авдима. ѡ҃ бл҃ви:** — (л. 24б).

11) „ **ст҃ы ѡ҃ць х҃. л҃. иже вь хальидонѣ ·д҃· сьборъ** (л. 27а).

12) „ **мч҃цѧ марина. ѡ҃ бл҃ви:** — (л. 30а).

13) „ **великаго вь пр҃оцѣ илиѫ. ѡ҃ бл҃в:** — (л. 37а).

14) „ **ан҃ы мт҃рь бц҃и. ѡ҃:** — (л. 42б).

15) **ст҃рь прѣпо҃бныѧ мц҃ѫ ѐвпраксиѧ:** — (л. 42б).

16) **Проло҃ мч҃а панделеимона. ѡ҃:** — (л. 47а).

17) **Ст҃рь. ст҃хь мч҃ь. ер҆мола. ермииана. і еже сь ни҃:** — (л. 48а).

18) **Проло҃ ст҃х҆ ма҃веи .ꙁ҃. ѡтрокь. авива. и ан҆донина. и ексевонь. и амоны. мар҆кела. го҃рниꙗ и мт҃рь и҃ соломони: ѡ҃ѵе благослови:** — (л. 53а).

19) **ст҃рт ст҃хь мч҃ь иже вь сидии памфилии҆стѣи мн҃ы҃. леѡн҆та. и проуи҃ инѣхь:** — (л. 53б).

20) **Проло҃ и ст҃рть ст҃го мч҃ка евсегениꙗ· ѡ҃ бл҃к:** (л. 57а).

21) **Проло҃ прѣѡбраженниꙗ гн҃ нш҃го: ѡ҃:** (л. 60б).

22) „ **Михеꙗ пр҃ока и҃же бѣ сн҃ь жр҆ца. ѡ҃ племене ефремова. и пр҃оуьст҆вова. л҃ѣ. п҃д. вь т҆жѐ дн҃ь сщ҃ен҆номч҃а мар҆кела еп҃па. ѡ҃ѵе бл҃ви:** — (л. 70а).

23) **Проло҃ оуспениѥ ст҃ыѫ бц҃ѧ пр҃таѫ. ѡ҃ бл҃ви:** (л. 78б).

24) „ **великаго и҃ страшнаго прѣщениꙗ. и траса. и ст҃го мч҃а диѡмида. и ѡбразь гн҃ нш҃го нб҃ь хр҃. ѡ҃ѵе бл҃ви аминь:** — (л. 87а).

24) **Проло҃ пр҃бнаго ѡ҃ца иѡакима ѡ҃гѡкскаго. и нерѫкотвореннаго ѡбраза ѡ҃ едеса гр҃а. ѡ҃ бл҃ви:** — (л. 87б).

25) **проло҃ оусѣкновение иѡана кр҃тлѣ. ѡ҃е бл҃:** (л. 100б).

Езикъ и правописъ доста правиленъ. Еровет҃ѣ по IV — Кратовско-Злетовска школа — само **ь** и твърдѣ рѣдко **ъ**. **ѫ** и **ѧ** се едвамъ различаватъ, а се употрѣбятъ тъй, че **ѧ** замѣстя **ѧ** и **ѫ** слѣдъ съгласни, а **ѫ**

замѣстя ѧ и ж слѣдъ гласни и въ прѣдисловие (както Кюстендилски триодъ, вж. Исп. LXVI).

Текстъ: **Ѹтаѧ рꙑ како доніин. ка|ко же мти кы. дкестькь|нымь иечьтемь сиѣжщнмь. не пытаи кезны. не непрнжтна ѥствомь. испытаж и єдинь всемь | бѣ и гѣ. єгоже пїтнж ро|днхъ.**

Вода проше ѩки по соу|нзь єгнпетска зла нзбѣжавь. нзльтѣннь вь пиѩше нзбавителю | коу ншемоу поемь сла: —

Ревность бжнаж вь на|трь вь срци вьспрнемь. | н зареж светлоа проскѣщьса. прнать кать неда|гн разлнчныж нцалнтн. пантелеимоне славне: — (л. 45[a]).

Прилага се снимка отъ тоя ркп. на табл. XI.

114 (572).

3 пергам. листа фол. отъ **служебенъ миней,** българска ред., вѣкъ XIII. Голѣмина: 32×23, въ два стълбца по 48 реда на стълбецъ, писмо уставно, четливо и доста хубаво съ червени заглавия и заглавни букви.

Листитѣ биле употрѣбяни за обвиване книги, та са прѣгънати и отъ едната страна истрити и нечетливи.

Съдържатъ, доколкото може да се види:

1) часть отъ службата на св. Стефана;

2) „ „ „ „ **прѣподобны оцъ нашихъ далмата, факста н їсакна;**

3) частъ отъ службата на **стго мника калиника їже вь гагрѣ.**

II правописна школа — само тукъ-тамъ ь и често ю.

Текстъ: **Мжченнче стртрпче калнннче. за жизнъ смртъ блгоѣрно прижлъ ѥси. хвж смртъ истнино изъѡбразилъ ѥси имже оулоучилъ ѥси невечернее желанние. идеже чинн аггтни | лнкоужтъ. н стртрпецъ радостъ весели са славне †**

Блговѣрна възбранника, н врагомъ раздроушителѣ. н мжченнкомъ сълнчника н дхоу стомоу цркви. н конинъ црѣ хх. н скровище блгти нескждное. н вѣрнымъ оуткръжденние. н чюдесемъ нстоучника, днс вѣрнни калиника поутѣмъ.

Пратенъ отъ Просвѣтното Министерство (Редакция на Сборника), а тамъ билъ полученъ чрѣзъ свещ. Антонъ Поповъ отъ Карлуковския манастиръ.

115 (344).

Два пергаментни листа гол. 4° отъ **миней** сръбска редакция, вѣкъ XIV, въ два стълбца.

Величина: 27·5×19, текстъ: 18·5×13 изцѣло, а отдѣлно: 18·5×6), по 35 реда на стълбецъ, дребно уставно писмо.

Листоветѣ са вънпни отъ кола д҃, споредъ както е забѣлѣзано на първия. И двата са поврѣдени на долната страна и опушени отвжтрѣ.

Съдържатъ часть отъ службата на Рождество.

Правописъ едноеровъ доста правиленъ. Има акц. знакове, ала не отиватъ съ фонет. ударение. Отъ буквитѣ обрѫща внимание трижгълно **о**. Дребни и едри инициали само червени. Едритѣ иматъ трижгълни прибавки. Надредни знакове твърдѣ нѣма.

Текстъ: **Тако глѥть гь. изыде жьзль иско|рене ѥсеѡва. и цвѣ ѡ него изы|де. и почиѥ на нѥ дхь бжїи. и дх | прѣмоудрости и разоума. дхь | свѣта и крѣпости, дхь свѣниꙗ и блговѣрьствиꙗ. дхь страха бжи|ꙗ испльнить. ни по славѣ соу|дить ни по бесѣ ѡбличаѥ. нь соуди | правдоу и соу смѣрень. ѡбличить | правостию славныѥ земли и поразить землю словѡ оустьнь своих | и дхмь оустьнь оубиѥ нечьстиваго | и боуть правдою прѣпоꙗсани вь чрѣ|сла своꙗ**

116 (29).

Миней съ пролози, за мѣсеци септемврий, октомврий и ноемврий; българска редакция, вѣкъ XV. Листи 351, **8**° (21.5×14 см.), текстъ 16×9 см.; писмо полууставно, не тъй хубаво, но четливо; букви 2 мм., ред. на стр. 23.

Отначало липсуватъ 8 листа; липсуватъ тъй сжщо и отъ края и нѣколко слѣдъ 168 л. — началото отъ службата на св. Петка. 11-тѣхъ листи въ края прибрахъ отъ ркп. № 38 и 43.

Отъ съдържанието ще отбѣлѣжимъ: на л. 46б **повѣсть ѕѣлѡ полѣзна** — за попа и дякона, които се намразили и попътъ умрѣлъ, безъ да се помирятъ; на л. 172б житие на св. Петка; на л. 184а служба на св. Іоана Рилски, а на л. 199б — житието му. — Листъ 212б неписанъ.

Ако сждимъ по молитвословието, което слѣдва слѣдъ житието на св. I. Рилски, трѣбва да допуснемъ, че ркп. е писанъ въ началото на XV в. Тамъ се казва, че мощитѣ на св. Ив. още се намиратъ въ Търново, и: **млнса въсѐмлтивомꙋ владицѣ. спсти твоꙗ сърѡнникы. ѐдинорѡнїи ти ꙗзыкь. блъгареже и сръбье. и помоѕи дръжавномꙋ црю**

на̀шемѹ. и҆ поко́ри е҆мѹ вьсѧ̀ противныѧ вра́гы, попо́ѕѣ е҆го̀. и҆ вѣрѫ непорѡ́ченѫ сьблю́ди. гра́ды на̀шѧ оу҆̀твръди̇. и҆ ми́рь ве́сь ѹ҆мири. гла́да и҆ пагѹбы и҆збави ны. и҆ ѿ нападанїа. и҆ноплеменны҇ сьхра́ни ны... Л. 204ᵃ.

Правописъ доста правиленъ; ъ и ь по VI школа; ъ по̀ високъ отъ ь; а ѧ замѣнява ѫ и ѧ слѣдъ гласни и въ прѣдисловие. Употрѣбя и широко є. Ударение още непрокарано.

Текстъ: **Ты̑ѧ вѣхѫ и҆зь ѡ҆дринѣ гра́да ма́кєдоньскаго. и҆ христїаньскы сѫ̑щє хо҇у послѣдьствоваша** . . . Л. 4ᵃ.

Костантинь вели́кыи цр҇ь. и҆ прьвыи вь хрїстїанѣ. и҆мѣшє нѣкогда ра́ть. на магнентїа вь ри́мѣ. прѣж҇є дрьжанїѹ црт҇ва. ꙗ҆коже гл҇ать и҆сторичьскаа писанїа. дрѹ́гѫже ра́ть на дѹнавстѣи рѣцѣ сь скыѳы ви́дѣ же мн҇ѡжьство сьпротивны҇. нє домышлꙗашеса. вь еди́нои же но́щи. видѣ ѹ҇тнаго кр҇та на нбси. и҆ писанїє ѕвѣздами гл҇аще. костантинє си҇ одолѣвай. . . . Л. 80ᵃ.

Хартия дебела, корава и грапава, съ знакъ: ножици.

Подвързия кожана и стои още.

117 (387).

Празниченъ миней отъ XV в. българска редакция. 48 листа 8° (22×14·5), редове 18—21. Писанъ отъ разни ржцѣ, или по̀ добрѣ, съставенъ отъ разни коли, вшити заедно.

До л. 6 са въскръсни тропари и нѣкои упжтвания за прѣзъ петдесятница; писмо срѣдно-уставно неупражнено. Отъ л. 6 до 25 е служба на св. апостоли Петра и Павла — пише по̀ упражнена ржка, широкъ полууставъ. Отъ л. 26 до краятъ е службата на св. Параскева — пише пакъ първата ржка. Между тия листи се срѣща третя ржка, писала на л. 33 нѣколко ектении.

Правописъ по VI школа съ ударения нѐ вредъ поставени.

Хартия корава съ много ситни брѣзди и съ знакъ ножици въ разни видове.

Безъ подвързия.

118 (127).

Миней общакъ съ пролози, отъ XV вѣкъ. Редакция сърбска. Листи 129 фол. (27×20), т. 21·8×15, срѣденъ полууставъ, некрасивъ, но четливъ; букви 2 мм., редове на стълбецъ (писанъ на два стълбца) 28.

Правописъ обикновенъ сръбски съ непрокарано още ударение. Безъ начало и край. Разнебитенъ. Липсуватъ листи и отъ срѣдата.

Подвързия дъски съ кожа, но само послѣдната дъска се запазила. Много листи откжснати (расшити) или съдрани. Колитѣ са означени нѐ, както обикновено, върху долнитѣ поли, а долу и горѣ, т. е. прѣдната кола е означена долу (върху послѣдния листъ), а слѣдната — горѣ (върху първия листъ), тъй че сѣкоя кола носи означение върху първия си листъ горѣ и върху задния си листъ долу. Срв. ркп. № 111 (185). Лл. 45—51, 157—159 и 163 друга ржка.

Съдържа покрай другото на л. 107ª, м. юлий 7, св. мжченица Недѣля; на л. 122 — служба на св. Петка — безъ начало, понеже липсуватъ листи; на л. 123б **канѡ̑ петꙋ҆цѣ**; на л. 76б (13 май): **стго̑ м҃ннка́ ѧ҆лекѯедра:**

Ѧ҆лекѯед'рь хвь м҃нникь. кѣ вь цр҃тво маѯнмиꙗне. коѝн'ьс'твоуѥже пѡ̑ноурнꙗнѡ̑ комнтѡ̑. ж'роущоуже и҆доло̑ комнтоу. сь̏ соущнмь по̑ ннмь учно̑. е҆днн̏ ть̏уню ѧ҆лекѯед'рь. непокнннусе пожрѣты и҆доло̑. комнта же наре̑ прѣльстннка̏ . . . Л. 78.

Вж. още на л. 112ª въ жит. на св. Прокопия: **поꙋ҆тень же бывь доꙋ҆к'сомь ѧ҆лекѯедрьс'кы҇.**

Кратки жития или четива за сѣки празникъ.

Хартия тънка, корава, безъ рѣзки, съ знакъ: коронка съ кръстъ като трифиль.

Приписка. На л. 85б надъ текста: **сиꙗ книга кракова попа.**

119 (131, 344).

Миней съ пролози за м. августъ, вѣкъ XV, редакция сръбска. Листи 247 фол. (28·5×21), текстъ 21·5×14·5, или 21.5×7; писмо уставно, нехубаво, б. 3 мм., въ два стлъбца, редове на стлъб. 25.

Първата тетрада съставяше ркп. № 344, а останалото ркп. № 131. Тъй съставенъ ржкописътъ е цѣлъ, а и подвързията му е здрава. Изглежда сравнително доста новъ. Слѣдъ сѣка служба кратко житие.

Правописъ обикновенъ сръбски съ ударения. Хартия двойна: една тънка, гладка, съ знакъ везни въ кржгъ и друга дебела, корава, съ знакъ: три могили въ кржгъ.

120 (130).

Миней съ пролози за м. ноемврий, вѣкъ XV, редакция сръбска. Листи 228 фол. (28 × 21.5), въ два стлъбца; текстъ 25 × 14 или 25×6·5 на стълбецъ; писмо — срѣденъ уставъ, букви 2-3 мм., редове на стълб. 29. Писали го като че разни ржцѣ: отъ начало по̀ дребно, а къмъ края по̀ едро писмо.

Отначало липсуватъ цѣли двѣ тетради. Липсуватъ листи и отъ края. Първитѣ два листа развързани. Слѣдъ сѣка служба и кратко житие. На л. 12^{б} (4 немврий), повѣсть за риданието на пророкъ Еремия, за Иерусалимъ, за плѣнението му и за Авимелеховия ужасъ. Л. 73^{б} чистъ.

Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения -- освѣнъ ˝ и тукъ-тамъ ˊ и ˋ, ала употребени повече нефонетично.

Хартия тънка, жилава съ знакъ: три могили съ черта върху по височката срѣдна.

Подвързия здрава. Отпрѣдъ и отзадъ до коритѣ имало по два пергаментни листи, турени да вардятъ коритѣ и книгата, но сега откжснати; върху останалия откжслекъ при задната кора личи едро уставно писмо грѣцко.

121 (134).

Миней общакъ съ избрани служби, вѣкъ XV, ред. сръбска. Листи 197 гол. **4**^{0} (27·5×20·5), текстъ 22×14, въ два стлъбца, писмо срѣдно-уставно, нехубаво, букви 2 мм., редове на стълбецъ 30.

Отъ л. 42^{б} до 56^{в} пише друга ржка, по хубаво писмо и косо вдесно.

Текстътъ на много листи, особено отначало, дѣ повече, дѣ по малко, поблѣднѣлъ отъ влага. Листове 79 и 113 прѣписани отъ по ново врѣме намѣсто изгубени, а лл. 132—134 поврѣдени. Тетради 25 (к҃є), но отъ послѣдната има само 4 листа. Хартия тънка, гладка и жилава, съ знакъ ножици. Подвързия дъски съ кожа.

Съдържа служби отъ 1 септемврий до 15 августъ.

Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения — освѣнъ ˝.

Приписка: На л. 148^{а}, надъ текста, четемъ: **сиꙗ книга пωпа нωвана ѿ главн. ѿкупи книгу на залогу .мд. аспри пωпь стефвань на залωга. да се ҁнаеть.**

122 (136).

Миней общакъ отъ 1435 г. Редакция сръбска. Листи 318 фол. (29.5×21·5), текстъ 21·3×15 на два стълбца, писмо срѣдно-уставно, вздребно, букви 2 мм., редове на стълбецъ 31.

Отначало липсуватъ 11 листа; липсуватъ и отъ края. Сичко тетради 42 (м҃в), но отъ послѣдната само 7 листа, два отъ които (послѣднитѣ) поврѣдени. Отначало доста листи пострадали отъ влага, но текстътъ се чете. Лл. 30, 53, 256 развързани. Л. 145^{б} чистъ. — На л. 39^{б}, (14 октом.): **великомѹ҇ченица петка и ст҃ы м҃ченикь назаріа гервасіа про-**

тасїа. и келасїа. На л. 243б (1 юний): сто̑го м̑ника вразма ликии-дииьскааго. На л. 270а (27 юлий): сто̑го келикомѷника. пантелеимона. вь тьже̑ днь. сщ҃енномѷника климента ѡ̑хрїдьскааго. На л. 60б единия стълбецъ писанъ съ полууставъ, който приближава до бързописъ. На л. 108а, 311а — заставки. Къмъ края служба светимь ѡбщ҃а, л. 311а, светимь апостоломъ ѡбщ҃е, л. 313а, светителемь обща, л. 315а, прѣподобны̑ общ҃е, л. 317.

Хартия дебела, корава, гладена, съ знакъ: три могили. Подвързия здрава.

Правописъ сръбски (едноеровъ) съ много ударения, ала нѐ тонически.

На лл. 274б—279, пише друга, по̀ упражнена ржка и употрѣбява тукъ тамъ юсове и ѣ.

Приписки: На л. 123а, колона 1-ва, на края на службата, съ червено мастило: кк҃о клѫени зк̑ цо ко ѡ̑в пид дѫвфцо. вѣки аминь, т. е. пи҃а помени г҃и раба си . . . митра (Димитра?) вѣк̑и аминь.

На л. 167б подъ текста: † манѹилъ, ан̑дранлъ, ефросъ, ѵеласи. ѡ̑фокерѡ̑.

† тапiѵо епк̑п к̑ѵ̑ мтѡдие

На л. 234б надъ текста пише самиятъ прѣписвачъ: б҃ъ да прости когож. ере ми̑ ѡ̑глади хартию.

Върху послѣдния листъ на послѣдната тетрада имало записка, която е сега залѣпена върху задната дъска отвжтрѣ, на горния вжтрешенъ жгълъ. Види се, слѣдъ като се е билъ расшилъ послѣдниятъ листъ, нѣкой отрѣзалъ само записката, която прилича да е отъ самия прѣписвачъ, и я залѣпилъ тука.

Тя (10·5×7·5) е писана съ писмо, което се приближава къмъ бързописъ, и гласи:

И(зволен)їемь ѡ҃ца и поспешениѥ̑
с҃на и сьврьшениѥмъ ст҃го д҃ха
(написа)се и сьврьшисе сии минеи
(сь помощ)ию б҃жїю и прѣч҃тѹю его
(матери). Вл҃к ѕцмг. м҃ца
на(нѹа)рїа л҃а днь. Въ ц҃ртво
мѹрата неч҃тиваго измаиль
тенина. Ѡ҃ци и братїа прости
те м҃е грѣшнагѡ. и недостоинаго

(иси)ѥ ѵто сьгрѣшеннo. пѣсиѹ . . . . .
вънстинѹ писахь п . . . . .
келикон. б҃ь да прости . . . миръ
хр҃тїански. вѣѵна паметь
и тѣмь кон писѹ ра҃нли б҃ь да про
сти и б҃а братие. и ви простите
а вась б҃ь. вк҃и аминъ: —

Значи, писанъ прѣзъ 1435 год.

123 (253, 375).

Миней за м. януарий. Редакция българска, в. XV. Листи 255 гол. **4⁰** (27×20·5), текстъ 19·7×13, писмо срѣдно-уставно, б. 3 мм., редове на стр. 24.

Безъ начало и край. Съставихъ отъ № 253 (228 л.) и отъ № 375 (17 л.). Почти цѣлъ разнебитенъ. Много изгубени листи, а останалитѣ размѣстени. Лл. 52, 53 и 130, 131 (№ 253), като че съ другъ почеркъ писани. Л. 139ª чистъ. Послѣднитѣ 10 листа прибрахъ по единъ по два отъ №№ 326, 327, 333 и 335. Долниятъ жгълъ на сички листи изгнилъ и оръфанъ.

Хартия дебела, мека, гладка; хартиенъ знакъ: цвѣте въ кржгъ. Подвързия — само часть отъ прѣдната дъска запазена.

Правописъ неправиленъ; **ъ** и **ь** по VI школа; ударение не тъй правилно.

Текстъ: **Єфра́тскый о҆дьже́нїе́мь. твои́мы и҆тва́мы. дш҃ж мож напои̏ и҆сьх́шжж ѕнoе́мь стр҃тен̏. и҆ сло́во вѣдъ́хны твои̏ въсхва́лѣжѩщѹ пра́зн҃ыкь прѣбл҃же́не·:** ⊢ Л. 1ª.

124 (350, 338, 394).

19 разединени, исквасени и развалени листи **4⁰** отъ **миней** за мѣсецъ декемврий, българска ред., вѣкъ XV. Величина 27×18, текстъ 21·5×13, редове 28 срѣдно-уставно, четливо писмо, съ хубави червени заглавки.

Подъ № 350 бѣха 10 л., а другитѣ прибрахъ отъ № 338 (5 л.) и № 394 (4 л.).

Правописъ по VI школа съ акцентни знакове, които не отговарятъ винаги на фонетичното ударение.

На единъ отъ листоветѣ (изъ № 394) — както се вижда краенъ листъ — слѣдъ заключителнитѣ думи: **† сла́ва съвръ́шителю̂ и̂же въ тро́ицѝ славѝмомоу боу̑ въ вѣ̑к амїнь** — се чете слѣдната записка отъ 1620 г.:

† да̂ знаε за сїа книга како ю кѹпи̑мε сїю книга глѣмн минεи мїъ де̑врїε за у̑и ап̂ри на паме̑ стго николи оу̑ съборна црко̑ даде гεрги бога̂но̑ .м̃. мицо .м̃. то̂рь .м̃. раїкѡ .м̃. сп̂а .м̃. никола михаи̑ .м̃. коїуо .м̃. то̑уо .м̃. ї̂ѡ петрь .м̃. калою̑ .м̃. петрь бога̀нь .к̃. въ лето ҂зрк̃и (7128—1620) **мі̂іа маїа ѳ̃ днь при митрополита кѵ̑ гаврїила и̑ при попа стоана и̑ попа петра. и кои дръзнε да ю поскои да мѹ ε сти никола съперни̑ и̑ кои придадε сти николаε да мѹ ε помощни̑ на въсако̑ местε ами̑.**

Хартия тънка, мека, съ много ситни брѣзди и тънки рѣзки. Харт. знакове: котва съ дългъ стволъ, ржкавица, котва въ кржгъ. Прилича много на № 284.

125 (593).

25 изгнили полулиста отъ **миней** българска редакция, вѣкъ XV (край) или XVI (начало).

Дължината на листоветѣ не може да се опрѣдѣли, понеже горната имъ часть е съвсѣмъ изръфана и поврѣдена отъ влага. Редове 27 срѣденъ уставъ съ доста хубави червени заглавки.

Листитѣ прибрахъ отъ № 329 (18) и отъ № 359 (7).

Съдържатъ служби за прѣзъ мѣсецъ декемврий.

Хартия корава, съ ситни брѣзди пъкъ дебели рѣзки; хартиенъ знакъ: котва.

126 (94).

Миней праздниченъ отъ XV в., сръбска редакция. Листи 328 фол. (27×20), т. 22×16; писмо полууставно не хубаво, букви 3 мм., редове на стр. 29.

Много поврѣденъ: разкжсани листи, подлѣпяни отдолу и отстрани, оцапанъ цѣлъ отъ дълга употрѣба, нѣма начало ни край. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. Червеното мастило изблѣднѣло съвсѣмъ. Съдържа служби на разни избрани праздници прѣзъ годината; къмъ края има и пролози. Подвързанъ, но листитѣ расшити.

Хартия дебела, мека, съ знакъ ножици.

Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения — освѣнъ ̎.

Намѣренъ въ Щипско Ново-село (Македония) у Ефр. Начевъ.

127 (132).

Миней за мм. септемврий и октомврий, българска редакция, вѣкъ XV. Листи 299 фол. (28×21·5); т. 21·5×14; писмо полууставно, букви 2 мм., редове 28—32. Писали разни ръцѣ.

Отначало подъ заставка **мцѫ сєптєврїа а҃ начато индїктѹ· и памѧ прѣпнаго оцѫ нашего. симеѡна стлпника. и стыи м. жєнь** съ червено и зелено мастило.

Лл. 3, 22, 107 развързани; лл. 40, 66, 77, 142, 153, 220 повредени. Л. 140б неписанъ. Сичко тетради 37 и 6 листа отъ 38-та, значи липсуватъ само три листа отъ срѣдата. Отъ края липсуватъ тъй сѫщо нѣколко листи: свършва съ началото отъ службата на **стыѫ анастасїа римлѣнины**, 29 октомврий.

Правописъ не тъй правиленъ; **ъ** и **ь** по VI школа; 3 мн. аор. **ша**, Ударение нередовно.

Текстъ: **Бжтвнаа блть осѣнѣєть рѫкѫ мощи твои блжєне сїмеѡне тѣмже и въ конц мира чюдєсь твои прїтєкаѫще недѫгѡ ицѣленїа почръпаєть. нѫ ѡче прѣпне мла ха ба ѡ дшах нашихь.** Л. 2а.

Хартия дебела и гладка, съ хартиенъ знакъ ножици. Подвързия дъски съ кожа.

Приписка. На л. 169б подъ текста (край на м. септемврий) съ червено мастило и свързано писмо четемъ: **слава съкръшителю въ вѣкы амин | исписахѹ сие два граматика | имєне дкаима драгѡмира.**

128 (149).

Миней съ пролози за мм. януарий, февруарий и марта, вѣкъ XV, редакция сръбска. Листи 261 фол. (28·5×21·5), т. 20×14, писмо уставно, букви 2 мм., редове на стр. 28.

Отъ начало липсуватъ 27 листа. Липсуватъ твърдѣ много и отъ края. Свършва съ 25 марта — Благовѣщение, а най-послѣ: слово отъ І. Златоуста на сѫщия праздникъ безъ края. Начало на словото:

Нынашнѥмоу и чюдномоу и црьскомоу сьбранїю свѣтломоу и прѣчюдномоу вьспоминанїю и всако достолюбноє. и мнѡ сьбранноє множство лю. прѣсоущьствнѣ роущє дшєю. дховно трьсткоуи. пѣмн вго красными.

Покрай службитѣ съдържа и кратки жития. На л. 53а служба на св. Сава пръвъ архиепископъ сръбски, а на л. 186а на св. Симеона, учитель сръбски и новъ мироточецъ. Л. 153б чистъ.

Правописъ сръбски, безъ ударения — освѣнъ " и други нѐ на мѣсто. **ъ** идва само тукъ-тамъ въ прѣдлогъ **въ**.

На л. 3б на полата и на л. 235б подъ текста четемъ тази приписка, писана отъ една и сжща ржка: „сия книга ѿ каза ѡ҃риска ѿ деберца ѿ село годивѣ ѿ церква святаго ђорђия побѣдоновца попъ стоянъ ефемерия. Срв. № 138.

Хартия дебела, корава и гладена, съ знакъ ножици. Тоя хартиенъ знакъ е въ употрѣба само прѣзъ XV вѣкъ и прѣзъ първитѣ години на XVI вѣкъ, затова у Вуловича е погрѣшно туренъ паметника въ XVI—XVII в.

Подвързия дъсчена, ала кожата отвънъ съдрана.

129 (140).

Миней общакъ съ пролози. Вѣкъ XV, редакция сръбска. Листи 204, 8⁰ (21·5×15), текстъ 16×9·5; писмо — дребенъ полууставъ, некрасивъ, б. 1·5 мм., редове на стр. 24.

Безъ начало и край. Между л. 89 и 90 единъ половина листъ, между л. 18 и 19 три поврѣдени листа, и между л. 102 и 103, — 27 л. поврѣдени (съдрани). Между л. 106 и 108 тоже 2 л. поврѣдени. Подвързия дъска съ кожа; първата дъска липсува съвсѣмъ, а втората едвамъ се държи и доста изгнила. Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения и съ българизми.

Хартия тънка, жилава, съ знакове: ножици, куче.

На л. 55а, дѣто е проложното житие на св. Николая Мирликийски, писанъ съ по̀ дребно, почти бързописно писмо, прѣписвачътъ бѣлѣжи отдолу подъ текста: **да простите є҇ пїсаⷯ грѹбо є҇ не ймаⷯ хартїє.**

130 (19).

Миней празниченъ за септемврий, октомврий, марта и априлъ, вѣкъ XV—XVI, редакция сърбска. Листи 194, фол. (28·5×21), текстъ 20·5×14·5, редове 24—26, писмо полууставно отъ разни ржцѣ и доста грозно. Вѣроятно книгата е сглобена отъ разни отдѣлни ржкописи. Това се вижда освѣнъ отъ писмото, отъ означението на колитѣ, което не върви наредъ, но и отъ хартията, която е различна.

Лл. 1—56 са съ крупно, широко и дебело, грубо писмо, съ едри точки, гжсти редове, черно мастило; съдържатъ празниченъ миней за

августъ; отъ л. 56 до 98 пише друга ржка съ по̀ дребно писмо — часть отъ миней за септемврий и октомврий; отъ л. 98 до 102 трети почеркъ — начало на св. Петкината служба; отъ 102 до 114 четвърти почеркъ — продължение на сжщата служба; отъ 114 до 184 пети почеркъ — часть отъ миней за марта и априлъ; отъ 184 до края шести почеркъ — служби за Лазаровата и страстната седмица. Нѣкои отъ разни почерки си приличатъ доста.

Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения — освѣнъ ̏.

Ржкописътъ е твърдѣ поврѣденъ. Отначало липсуватъ около 50 листа. Първитѣ 40 са огризани отъ мишки, па и текстътъ имъ е развалень. Липсуватъ листи отъ срѣдата и отъ края.

Хартия различна, съ знакове: ножици, волска глава, звънецъ.

Отъ подвързията липсува прѣдната дъска.

131 (241).

Миней за м. априлъ, съ пролози и други четива, вѣкъ XVI. Редакция българска съ руски примѣси. Листи 142 фол. (27·7×18·5), текстъ 24×14·3, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 30.

Безъ начало и край: почва съ края на службата за 2 априлъ и свършва съ часть отъ 29. Доста разнебитенъ. Листи оръфани и оцапани отъ вода. Съдържа заедно съ службитѣ още и кратки (проложни) житиꙗ бесѣди и четива отъ патерика.

Правописъ неправиленъ; ударение тъй сжщо; **ъ** и **ь** донѣкждѣ по руски. — **ж** се реди съ **ѹ**, **ѧ** съ **ꙗ** и **є**, **ъ** съ **о**.

Текстъ: **Оу҆мр҃ъткивь мѫрока́нїа̀ плоти твоѥ̂а̀ пр҃пкне. добро́дѣтелїѫ ѿживиль є̂си̇̀ бг҃омѫдръно дш҃и бѫ̑тъкное̇. и҆ жизни нетлѣ̈̀нїѣи̇̀ сподобисе̇: ⸭**

Просвѣщаю́щаго̀ ко́нце пр҃тлⷶ̀ родила є̂си̇. съ пло́тїѫ̀ не̇ссоза̑ннаго̀ ін прѣ̂де косѣхь ѿц҃ѫ събезнача́лнаго̀. Л. 2ª.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: дива свиня. Подвързия дебели дъски съ кожа, но коритѣ отдѣлени отъ книгата.

132 (105).

Празниченъ миней отъ XVI в. Редакция сръбска. Листи 73 фол. (30×20·7), т. 22·6×14; писмо уставно, нехубаво, букви 3 мм., редове на стр. 31—32. Писано отъ двѣ ржцѣ.

До л. 40 по̀ широко и по̀ нехайно писмо, 31 р. на стр., а отъ л. 40 до края по̀ тѣсно, ала пакъ нехубаво писмо, по 32 реда на стр.

Почва съ 8 септемврий — Рождество Прѣсв. Богородици — и свършва съ 6 януарий — Богоявление. Слѣдъ първата служба слѣдва службата на св. Петка, л. 8ª. Краятъ липсува. Развързанъ и поврѣденъ доста отъ влага — текстътъ изблѣднѣлъ съвсѣмъ и тукъ-тамъ мѫчно се чете.

Подвързия дъски съ кожа.

Правописъ едноеровъ; ъ идва твърдѣ нарѣдко (въ прѣдлози).

Хартия дебела, корава съ знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ трифиль.

Въ тоя ркп. отзадѣ бѣха: три листа 4° отъ бълг. евангеле, доста подядени отдолу отъ влага; отнесохъ къмъ други №.

Имаше още: петь листа отъ печатано влахо-българско евангеле 4°, сѫщо тъй подядени; отнесохъ къмъ № 107.

133 (246).

Миней за м. септемврий, вѣкъ XV, (у Вул. XVII!) редакция българска. Листи 155 гол. 4° (27·5×20.5), текстъ 20·6×13, писмо дребенъ уставъ, красивъ, букви 3 мм., редове на стр. 27.

Безъ начало. Доста листи развързани и оръфани по краищата отъ влага. Съдържалъ тетради 25 и 2 л. отъ 26-та, но сега липсуватъ много листи отъ началото и отъ срѣдата.

Правописъ по VI школа, ударение правилно.

Текстъ: **Ка́мн нерѫкосѣуе́нныѫ го́ры. ѿ несѣ́комыѫ дв҃цѫ кра́ѥ-ѫ̆гльнын ѿсѣ́уеса х҃с. Съвъкоу́пн растóѫщїнса ѥ҆стве. тѣ́мь веселѧщеса, тⷶ вц҃е велнуавмъ:** ⸗ Л. 78б.

Хартия мека, въздебела, гладка, съ много ситни брѣзди и почти невидими рѣзки, съ хартиенъ знакъ ножици.

Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На послѣдния листъ подъ текста прѣписвачътъ писалъ: **Сла́ка съвръшнтелю б҃у, въ вѣкы̏ а҆минъ:** ⸗

ѯлнѳѵь ѯѳѵѕѳцвѵ, т. е. Монахъ Мардарие.

На листа, залѣпенъ отвѫтрѣ на втората дъска, нѣкой отбѣлѣзалъ: **въ лѣто ѿ създанїа мїра ҂ѯсѕ҃і (1708) мц҃а ге҃ кѕ: а҆з҆пнсⷯ н҃ сїе . . . .**

На сѫщия л. по̀ горѣ отбѣлѣзано, че намѣрилъ паметника **рабъ божи** Т. И. Кѫрджиевъ прѣзъ 1888 год. въ Шуменъ.

134 (282, 323).

Миней общакъ отъ XVI в. Редакция сръбско-българска. Листи 164 фол. (31·2×21·2), текстъ 20·5×14, писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 27.

Липсуватъ листове отъ началото, срѣдата и края. Твърдѣ поврѣденъ отъ влага и развързанъ. Къмъ края листитѣ полуизгнили и слѣпени. Съставихъ отъ № 282 (95 листи), и № 323 (67 листи), а послѣднитѣ 2 листа са отъ № 276. Съдържа накратко службитѣ прѣзъ цѣла година, ала съ прѣкжсване, понеже липсуватъ много листи. Хартия бѣла, гладка, жилава, съ знакъ котва въ кржгъ. Подвързия нѣма.

Правописъ неправиленъ: **ж** и **ѧ** се редува съ **оу** и **є**, **ъ** и **ь** ужъ по VI школа, ала непослѣдовно; ударение неправилно. Много често се турятъ точки надъ гласнитѣ. Вѣроятно влашки прѣписъ.

Текстъ: **Ꙗ҆кѡ́ до́блѣ въ мѹни́цѣ҃. стр҇то́трьпьче ге́ѡ҇ргїѐ. съшь҇ше́сѧ̀ дн҇ь въ́схва́лѣе́мїта. ꙗ҆кѡ̀ те́че́нїѐ сьвьрши̇̀. и҆ вѣ́рж̀ сьблю́лѣ́ е҆сѝ. и҆ прїе́ть ѿ б҃а не́по́бѣ́ди́ми́ вѣ́не́ць̀. е҆го́же́ мл҇и просвѣ́ти́ти̇̀ д҇ше н҇ше** (л. 3ª).

Приписки. На л. 2б (отъ № 323) четемъ:

† да се ҁнае какь кѹпи доброславь сию книга гл҇е минеи ѿ попа костадина ҁа ф҃ ке аспри и проложи ж ѹ село лѣсждрж вь храмъ съборъ въсѣхъ ст҇и да работи ҁа негово дѹшѹ и ҁа по҇рѹжне станж и ҁа негова ѡ҇ца́ попа не҇елъковѹ и димитриинѹ д҇шѹ въ лѣто ҁ҃р҃о҃ (7170—1662). **Мс҇ъ а҆прла́ к҃ дн҇ъ и при вл҇анка иҁникла.**

На л. 73б (отъ № 282):

Καιτόδε σιν τοῖς ἄλλοις..... ἡγȣμενος τῆς ἁγία τριάδος πλησίον μεγα Τορνόβȣ.

Името на игумена е писано много свързано, та не може да се прочете. — Подолу — съ курсивъ:

Сїє кни́га и́менѹємні́м и҆мїне́и да се знаε како є девенси (?) **ҁа є҃ гро҇ ҁемень.**

За тоя миней споменува Попруженко, Изъ-за границы, стр. 8. и привежда първата записка.

135 (276, 355).

Прологъ за мм. септемврий — февруарий, вѣкъ XVI, редакция българска. Листи 305 фол. (28·5×20), текстъ 21·3×13·3, писмо срѣдно-уставно, хубаво, букви 3 мм., редове на стр. 27. Съставенъ отъ № 276 (296 листи) и № 355 (9 листи).

Подвързия раскжсана, кори нѣма. Отначало липсуватъ 32 листа. Безъ начало и безъ край. Почва съ 21 септемврий и свършва съ 11 февруарий, ала съ прѣкжсване, понеже липсуватъ много листи.

Между другитѣ жития съдържа на л. 48ª: св. прѣподобна Параскева, 14 окт.; на л. 59ª: житие на св. Іоанъ Рилски, 19 окт., на л. 64б: прѣнасяне мощитѣ на св. Илариона епископъ Мегленски, 21 окт.; на л. 141б: паметь на св. Михаила Воина, 22 ноемврий; на л. 219ª: паметь на св. **Никола мниха, иже ѿ воинь бывшаго, повѣсть.**

Езикъ, правописъ и ударение доста правилни; ъ и ь по VI школа; 3. л. мн. аор. **ша.**

Текстъ: **Въ тъже днь** (20 ноемврий) **стго дасіа иже ѿ родостола. Тъ бѣше при маѯиміанѣ црн. ѿ града родостола. близь рѣкы истроса. празникоу въ градѣ бываѫщꙋ кроноу. и ꙗкоу оучареченоу закланꙋ быти въ чъ бесовскꙑѫ, и пожираахѫ емꙋ. тѣ съ стыи еже ѿ хѣ хотѣше пострати. и дрьзновенно ха исповѣда. приведенже бывь црю маѯиміаноу, и главѫ его ѿсѣкошѫ:** — Л. 138ª.

Хартия тънка, корава съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

136 (111).

Миней за мм. февр. и марта, вѣкъ XVI, редакция сръбска. Листи 185 фол. (30·3×20·5), текстъ 21·5×13·5, писмо срѣдно-уставно, букви 2-3 мм., редове на стр. 27. Писмо сжщо както и библ. № 112.

Отъ начало откжснати 5 листа, а между лл. 6 и 7—20 листа. Отъ края липсуватъ сички служби отъ 22 марта до края на мѣсеца. Свършва съ два листа отъ 27 тетрада. На листь 116ª, дѣто почва м. марта, има заставка. Лл. 52б и 53ª неписани. На слѣдната стр. 53б прѣписвачътъ размѣстилъ думитѣ въ заглавието и отбѣлѣзва съ твърдѣ ситни букви на горната пола: **сьгрѣшиⷯ та поставиⷯ конь на поуелꙋ.** Отъ лл. 30б—52ª февр. 13, обширна служба на **н҃ въ стмъ ѡца нашего сѵмеѡна оучители срьбскаго, новаго мѵротоуца.**

Правописъ сръбски съ ъ въ прѣдлози; ударение не съвсѣмъ правилно.

Приписка. На задната дъска отвжтрѣ четемъ: 1799 сеⷯ 26 **Косма монаⷯ ізографецъ ієгꙋменъ: м҃.**

Подвързанъ. Хартия дебела, корава и гладена, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

137 (319).

Миней празниченъ отъ XVI вѣкъ, сръбска редакция.

118 отдѣлени и разбъркани листи фол. (30×20), текстъ 25×12·5, писмо срѣдно-уставно въздро, косо вдесно, букви 3-4 мм., редове 26.

Съвсѣмъ раскжсани и поврѣдени листи. Въ сжщата папка бѣха и други 22 листа, на които мѣстото не е тамъ.

Правописъ сръбски (едноеровъ) съ ударения.

Хартия тънка, мека съ знакъ: двуглавъ орелъ.

Листитѣ са безъ никаква подвързия.

138 (274, 372).

Миней за м. октомврий, редакция сръбска, вѣкъ XVI. Листи 178 фол. (31·2×21·4), текстъ 22·5×12·5, писмо уставно, букви 3 мм., по 30 реда на стр. 170 л. бѣха подъ № 274 и 8 л. подъ № 372.

Съдържа само служби. На л. 63ª, окт. 14, прѣподобна Параскева, а на 19 октомврий — прѣпод. отецъ нашъ Іоанъ Рилски, но службата му е на края, на л. 170ª. Краятъ ѝ липсува, защото найпослѣ са отрѣзани три листа. — Много листи отъ срѣдата откжснати, па и инакъ ржкописътъ пострадалъ отъ влага кждѣ подвързаното. Съдържа сичко 18 тетр. и 3 лл. отъ 19.

Правописъ ресавски, съ ударение не тъй правилно.

Хартия жилава, набрѣздена и гладена, съ знакъ: котва въ кржгъ и надъ нея трифиль. Подвързия дъски съ кожа.

Срв. ркп. № 252.

139 (252).

Миней за м. ноемврий вѣкъ XVI, редакция сръбска. Листи 181 фол. (31·3×21·3), текстъ 22·6×13, писмо уставно, косо вдесно, букви 3 мм., редове на стр. 30.

Безъ начало. Листи разбъркани и разметешени. Първиятъ листъ е първи отъ тетрада гі, а л. 11 е отъ тетрада к; л. 83 е л. първи отъ тетрада ӑ. Означението на тетрадитѣ къмъ края е отъ двѣ ржцѣ и разбъркано. Л. 26ª неписанъ. Листъ 87 отъ другъ ржкописъ. Сжщо и л. 99. — Писанъ отъ двама души. На л. 46ª, ноемврий 11: **памѧ стго великомчника въ црѣ стефана срьбскаго, иже въ деуанѣ**, съ кратко житие.

Правописъ ресавски съ ударение, не тъй правилно.

Хартия жилава, корава, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль. Подвързия дъски съ кожа, изгризана отъ мишки откждѣ подвързаното.

Срв. ркп. № 274 и 372.

140 (291).

Миней празниченъ, редакция сръбска, вѣкъ XV—XVI. Листи 245 фол. (25×18·5), текстъ 22×14, писмо срѣдно-уставно, гжсто писано, букви 2 мм., редове 31.

Съдържа служби на избрани празници прѣзъ първитѣ 6 мѣсеци на църковната година. Разнебитенъ и развързанъ. Отначало много листи поврѣдени отъ влага и разметешени, а много и липсуватъ. Има много листи отначало и въ срѣдата допълвани отсетнѣ. Сичко тетради 32 и 2 л. отъ 33-та.

Между друго съдържа: на л. 35ᵃ, окт. 19, служба на пустиножителя св. Іоана Рилски. На л. 190ᵃ, януарий 14, паметь на св. Сава, първи архиеп. и учитель сръбски. На л. 243ᵃ, февруарий 14, св. Авксенти и Кирилъ Философъ: **ве҃ на гн҃ възва҃ ѡ҃. с҃. ѕ҃. ст҃мѹ кѵрилѹ. г҃ н҃ а҃вѯентїю г҃. ст҃ры кѵрїлѹ гл҃а д҃. самогла́сныи:** — Краятъ на тая служба липсува.

Правописъ едноеровъ, ударение неправилно и не вредъ поставено.

Приписка. На листа, залѣпенъ отвжтрѣ на прѣдната дъска, четемъ: **записа҃ азь ѡкѯнслеф** (т. е. **Симеωонь**) **тага҃ придоше манафи пре҃ палакарїа ѕ҃ хїлади ѿ нужа҃ велика ӡ҃с҃ѯ҃в҃** (7262—1754).

Хартия тънка, жилава, съ знакове: ножици, пръстенъ, котва, ржкавица и звѣзда отгорѣ. Подвързия дъска съ кожа.

Доставилъ отъ Охридъ Е. Спространовъ.

141 (271).

Миней служебенъ за м. февруарий, отъ год. 1608. Редакция сръбска. Листи 122 фол. (31×21·5), текстъ 22·6×12·5, писмо срѣдноуставно, косо, букви 3 мм., редове на стр. 29.

Тукъ-тамъ развързанъ. На много прѣдни и задни листи краищата поврѣдени отъ влага. На л. 50ᵇ, февр. 13, служба на прѣп. Мартиниана, а въ сжщия день и на **ст҃го сѷмеѡ̀на сръ́бскаго.**

Приписка: На л. 122ᵃ четемъ: **Съвръшисе сїа̀ ст҃аа н҃ бжтвнаа кни́га гл҃е́ми минѣи̇ н҃мене҃ фе̇рфаръ въ лѣ́то. ҂з҃. р҃ѕ҃ї҃** (7116 = 1608)

трꙋдѡ г настоанїемь. кѵ҆ⷬ ї гꙋмена ва́рлама їєрмона. и рꙋ́кою мно грѣшныи ї ѡ҃ шипатоваць.

Правописъ ресавски, доста правиленъ и съ редовно ударение.

Хартия дебела, твърда, съ харт. знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа.

142 (284).

Миней служебенъ за м. декемврий, редакция българска, вѣкъ XV. Листи 192 фол. (27×20), текстъ 20·5×13, писмо срѣдно-уставно, разрѣдено, букви 2 мм., редове на стр. 27—28.

Безъ начало и край. Почва отъ 8 дек. Разнебитенъ съвсѣмъ и поврѣденъ отъ влага. Много листи поврѣдени, слѣпени и откжснати. Свършва съ 28 декемврий.

Нумерацията почва отъ 7 л. — първитѣ шесть лл. липсуватъ, а пъкъ сегашнитѣ три листа отпрѣдъ извадихъ отъ ркп. № 355.

Тукъ-тамъ има хубави червени длъгнести заглавки. По писмо и орнаменти прилича на прологъ № 329 (= № 371) и на миней № 350.

Правописъ неправиленъ: **ѧ** се редува съ **є** и **ж** съ **ъ**; **ъ** и **ь** по VI школа. Отъ половината на 157 л. начева друго писмо, дѣто личи сръбско влияние: покрай **ж** и **оѵ**, покрай **ѧ** и **є**, а **ъ** и **ь** безъ правило.

Текстъ: **Ꙗко гроздь зрѣль вгомжре. тоучили гор҆ними по достоанїю сжкрысе҃. источае бесъмрьтїа вино амв҆росїе исцѣленїе дарованїа иже благоуьст҆но тебѣ пристжпаещи: —**

Хартия гладка, мека — може би отъ влагата; воденъ знакъ: ножици. Подвързия нѣма.

143 (324, 360, 374, 395).

131 лл. фол. отъ **миней-прологъ,** редакция сръбска, вѣкъ XVI. Форматъ 29×20, по 29 реда на стр. срѣдно-уставно, хубаво писмо.

Съставихъ отъ № 324 (42 листа), отъ № 374 (15 листа), отъ № 360 (43 л.) и отъ № 395 (5 л.); освѣнъ това други 16 лл. прибрахъ отъ № 242, 6 л. отъ № 340 и 4 л. отъ № 349.

Листоветѣ са разбъркани, оваляни и опушени.

Правописъ ресавски — съ **ъ** и **ь** правилно по VI школа. Ударение правилно.

Хартия дебела, корава съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

144 (157).

Миней за м. ноемврий, отъ год. 1509. Редакция сръбска. Листи 208 фол. (31·5×20·5), текстъ 22·7×13, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28.

Правописъ и ударение не тъй правилни; ъ и ь по VI школа.

Твърдѣ добрѣ запазенъ ръкописъ. Почва съ хубава заставка: два сплетени кржга. Писмо хубаво. Заглавия и главни букви съ киноваръ.

На послѣдния листъ подъ текста четемъ:

Съписасе, въ лѣто, ҂ꙁ҃. тисѹшно, и҃. ꙁ҃і: –ı– (7017 = 1509) **къ ѡбласти шекскои. ѹ монастирѹ жезникѹ, храмь и҆ иже въ стѣ ѡ҆ца нашего архїерека и҆ чоудотворца нїколае: –ı– и҆ кь то лѣто погѹби михна влашкы воеєвода, болѧрѣ: –ı–**

съ ммдд ррa ввa aaддaвъ, грѣшни: –ı–, то значи: **сьписа давидъ грѣшни.**

Хартия корава и гладена, съ хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

145 (162).

Миней празниченъ и триодъ цвѣтенъ отъ XVI в. Редакция сръбска. Листи 379 фол. (30×20·5), текстъ 22·5×13·5, писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28.

Минеятъ заема първитѣ 247 листи. Листъ първи развързанъ. Почва зъ заставка. На л. 39ᵃ, окт. 14, служба **прпобнїє параскевїи.**

Л. 248ᵃ съдържа: **сказанїє ѿ стыхь ·ві· прѣстѫ пѣцѣхь.**

Л. 249ᵃ до края — триодъ цвѣтенъ съ особена пагинация на колитѣ.

Почеркъ единъ и сжщи. Минеятъ съдържа 32 (**лв҃**) тетради, значи липсуватъ отъ него 8 листа отъ срѣдата. Триодътъ съдържа 16 (**ѕі**) тетради и 5 листи отъ 17-та, значи 2 листа повече. Краятъ му липсува. — Хартия дебела, изгладена, съ хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ, но едвамъ личи. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На листа, залѣпенъ о първата дъска отвжтрѣ четемъ:

† пишимъ смиреннє до тебѣ ерею стоанє ѿ село гнѝкланє п҃ атанась.

По долу: **† писахъ попъ стоıанъ весъ перо сасъ клєука да вїда можелї пїса наї неможе къ лето ҂ꙁ҃ н. с҃аї мсца апрїлїа и҆ днъ,** значи прѣзъ 7211 = 1703 год.

На сжщия листъ отстрана: писа̑ азь ереї кельчѡ да се знае кога доходи елеминмымись въ лето седьмо тисьшно ҏн҃к, значи прѣзъ 1644 год.

На л. 161б на полата: писахь азь по́п костатн́ь ѿ гра́да филибе̑ ѿ махала́ чухаснань.

На л. 247б подъ текста, слѣдъ гръцко свързано писмо четемъ: εν το χώρα κατξήπήροβο писахь азь попь константни́ ѿ гра́да филибе вѯ̑ 1716 ἐν μηνή οπτπβριν της 8.

На л. 248б: † писа азь по̑ атанась вь сѣло гиди́кана при хасково да се знае коли́кв ст҃не нмахь въ годи́ною моченнци́ и҃ прп҃обнн ҂з҃ н҃т н҃м н҃г (7343).

По̀ долу въ единъ квадратъ съ кръстъ, обиколенъ отвредъ съ символични букви пише: ѿ трьнова гра́да въ лѣто ҂з҃ н҃і година (7010—1502).

На листа, залѣпенъ отвжтрѣ на втората дъска: † писа попь торьно ѿ село влашко на книга сиѫ на петкь велики . . . . аспри сметени така да знаете . . . . бѣлъчо и попъ драгно танаст . . . попове. та повезахв сїю книга кои чете да ре̑ б҃ъ да прости кои кvпи и кои повеза амин.

По̀ долу: † писа азъ попъ атанасъ многоте животѐ и здравие до тебѣ брате стоа́нѐ въ се́ло коуи́бегово да знаешь кьс́мь наместн́ль листа́та̀ ѿ рѫжество хв҃о и҃ ѿ ст҃ого никола́ имащѐ скинате та гии прилепихь с̑ тоутокаль има юще лѣста̀ ски́нате ала ги нема писа̑ азъ п҃ ѿ сѣло гидикане атана̑ въ лѣтв ҂з тисощь и с҃ и в҃і (7212—1704).

По̀ долу: писа азъ попъ торно ѿ село влашко и: † писа петръ граматникъ да се знае ѿ село влашко.

146 (243).

Миней за м. юний, вѣкъ XVI, редакция сръбска. Листи 69 фол. (31·5×21·5), текстъ 22×12·5, писмо полууставно, малко косо вдесно, букви 3 мм., редове на стр. 29.

Безъ начало и край. Липсуватъ много листи и отъ срѣдата; тетради 15 (е҃і), отъ послѣдната има 7 листа, значи липсуватъ 50 листи, безъ ония, що липсуватъ отъ края. Почва съ 10-и и свършва съ 27-и юний. Почти сички листи развързани и новрѣдени отъ влага кждѣ подвързаното.

Правописъ сръбски съ ударения; ъ и ь по VI школа.

Хартия тънка, жилава, съ хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и трифиль отгорѣ.

147 (341, 346, 325, 383, 327, 340, 361, 365, 369).

226 листи фол. отъ **празниченъ миней** сръбско-българска редакция, вѣкъ XVI.

Величина: 29×19, редове 27, полууставъ. Листитѣ са съвсѣмъ разнебитени и повредени. Внесени въ каталога подъ разни №№. Най многото отъ тѣхъ бѣха подъ № 341 (78 л.), подъ № 346 (68), № 383 (45), № 325 (16), а останалитѣ прибрахъ отъ други №№.

Между минейнитѣ листи има нѣколко и отъ триодъ, но отъ сѫщата рѫка и вѣроятно отъ сѫщата книга.

Правописъ ресавски, но тукъ-тамъ идватъ и носовки. Ударение неправилно.

Хартия различна, съ знакове: котва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ; двѣ кръстосани стрѣли; нѣщо като мавзолейче въ крѫгъ, а на нѣкои листи се чете въ рамка: NONCIADA.

148 (591).

48 листи фол. отъ **празниченъ миней,** сръбска редакция, вѣкъ XVI.

Величина: 29×20, редове 27, срѣденъ уставъ, неупражнена рѫка. Листоветѣ са разединени, ала доста чисти запазени. Прибрахъ ги отъ № 247 (25) и № 349 (23).

Правописъ едноеровъ съ нередовно ударение и съ широко є за ѥ.

На л. 3 (отъ № 247) прѣписвачътъ записалъ отдолу подъ текста:

прако ти ме бо́леше гла́ва ко́га пишехь тоѝ тетра́гь и҆ зубь боли зу́бь мꙋ̑ка кость вели́ка боле́сть ѿле мене грѣшномꙋ велике́ мꙋ́ки тоукa а̑ на ѿни све́ть ка ще би̏ты мене грѣшномꙋ: —

Хартия дебела, корава, съ знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ трифиль.

149 (12).

Миней за м. юний, вѣкъ XVI. Листи 42 фол. (31×21·5), текстъ 21×12 см., уставно писмо, б. 3 мм., редове 24. Редакция сръбска, изводъ ресавски, съ ъ въ прѣдлози и слѣдъ р—л.

Отначало изгубени 12 тетради: почва съ службата на 19 юний (л. 1[б]) и свършва съ часть отъ 26 юний; значи голѣма часть липсува отъ края. Хартия тънка, жилава и посрѣдъ гладена, съ знакъ: котва въ крѫгъ и трифиль отгорѣ. Подвързия здрава.

150 (128).

Миней за м. октомврий, отъ XVI в. Листи 207 фол. (31×20·5). текстъ 22·3×13, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 24.

Съдържа само службитѣ за м. октомврий. — Между л. 35 и 36 липсуватъ 4 листа и отъ края около 8 листа.

На л. 80[б], окт. 14: **прпⷪбныѥ мтре наше пет҄кы**; на л. 203[а], окт. 28: **памѧ҃ стго и҆ прпⷪбнаго ѿца на҆шего а҆р҄сеніа а҆рхіе҆пкопа срьб҄скаго** — безъ край.

Хартия дебела, гладка, съ знакъ: котва въ кръгъ и отгорѣ трифилъ. Подвързия здрава.

На л. 2[а] подъ текста нѣкой отбѣлѣзалъ ҂а҃ѿмⷶ҃а = 1841.

151 (42, 58).

89 полулиста отъ **миней,** сръбска редакция, вѣкъ XVI.

81 л. съставяха ркп. № 42, а 8 лл. прибрахъ отъ ркп. № 58.

Дължината на листитѣ, както и редоветѣ имъ, не може да се опрѣдѣлятъ, защото сичкитѣ листи са изядени, изгнили на половина. Широчина 19·5 см., текстъ 13·5.

Писмо — срѣденъ уставъ; правописъ едноеровъ съ неправилно ударение.

Хартия дебела, корава съ знакъ — до колкото може да се види — котва въ кръгъ.

152 (20).

Миней празниченъ, отъ XVI в. Листи 73 фол. (31×21 см.), текстъ 21·5×13 см. Писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове 26.

Отъ начало липсуватъ доста листа, а тъй сѫщо и слѣдъ 26-ия л.

Листоветѣ 27—35 са писани отъ друга рѫка, съ по̀ едро писмо. Редакция сръбска, изводъ ресавски (ъ въ прѣдлози), но се срѣща и ѧ.

Хартия дебела, яка — съ знакъ: котва въ кръгъ и звѣзда отгорѣ.

Приписки: На л. 43 подъ текста прѣписвачътъ пише: **простите ѿци сти съгрѣших на малеи :** Прѣскочилъ нѣщо, защото на полата пише: **† Пареміе, ѿ прⷬ҇чьства и҆саиина чте, и҆щи напрⷣ҇ по канонѹ, ѡ҆пе апⷧ҇ъ : †**

Послѣдния л. 79[б] неписанъ. Най-отгорѣ сѫщиятъ пише: **помены гⷭи, рⷭ҇а бжїа ѡ҆рдана.**

Отъ подвързията липсува прѣдната дъска, а задната е олупена.

153 (112).

Миней за м. августъ, отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 147 фол. (31·5×21·5), текстъ 21·5×13·5, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28 — както и № 111.

Почва съ хубава заставка, а въ текста красиви заглавки и други украшения. Заглавията писани съ червено и зелено мастило. Между л. 7 и 8 откѫснати 6 листа. Листи 35—51 съдрани прѣзъ срѣдата, но запазени. Между лл. 53 и 54 пакъ откѫснати 6 листа, а тъй сѫщо 2 листа и между лл. 141 и 142.

На л. 64, авг. 16, **къ тъже дн҃ь пр҃обнаго ѡ҃ца нашего іѡакїма сарандапорскаго.**

Както и миней № 111 изобилва съ канони на Теофана, Іосифа и др.

Най-послѣ са турени други петь листа; единъ (30×20·5, текстъ 20·7×11·7, писмо уставно, б. 5 мм., редове 20) отъ четвероевангеле,[1]) а четири (28·5×21, т. 21×13·5, писмо уставно, б. 3 мм., редове на стр. 27) отъ осмогласникъ — рецензия сръбска.

Хартия дебела съ знакъ: котва въ кржгъ.

Подвързия дъска съ кожа — първата скършена на половина.

Приписки. На послѣдния л. 147 отопако четемъ: **Сьи минеи ѿ забелъски манастиръ м҃цa августа.** Другъ прибавя тутакси: **сию книгѹ приложи попъ паисиа кѹпи ꙗ ѿ катанѹ за грошъ та ю хариза ѹ светаго иѡанна богослова да мѹ слѹжи за дш҃ѹ негови и за бащинноу и за маѵинѹ дш҃ѹ.**

По-долу трети бѣлѣжи: **Сии минеи писа Хрста кога беше запустелъ манастиръ та ю ѹзе а сага ю пратилъ грам(а)тиикъ ѿ мащокицѹ.**

Доставилъ Мих. Поповъ Задгорски отъ Айтосъ.

154 (113).

Миней служебенъ за м. априлъ и май, вѣкъ XVI, редакция сърбска. Листи 149 фол. (29×21), текстъ 20 ×14 и 20·8×14; писмо срѣдно-уставно, букви 2-3 мм., редове на стр. 26 и 27.

Нѣма начало ни край. Отпрѣдъ има 84 на половина изгризани листи, които не влизатъ въ горния брой. Почва съ 24 апр. — св. мѫч. Савистра, пети л. отъ тетр. 12. На л. 30ª се почва м. май съ другъ

---

[1]) Туренъ при № 114, защото е оттамъ. Вж. л. 1 на сѫщия №.

почеркъ и мастило по блѣдно. Л. 50[б] неписанъ. На 27 май, л. 132[б], прѣподобнаго отца нашего Климента пѣвца.

Правописъ ресавски, ала неправиленъ; ударение сжщо неправилно.

Хартия дебела, мека съ знакъ: кжпони.

Подвързия дъски съ кожа, но дъскитѣ са откжснати една отъ друга.

Доставилъ Мих. Задгорски отъ Айтосъ.

155 (9).

Миней за мм. юлий и августъ отъ XVI в., редакция сръбска. Листи 383 фол. (28·5×20), т. 21×12 см. Писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 24.

Съдържа на края (л. 372[б]): **Сло́во похва́ано, на оўспе́ніе прѣ́стые бц҃е. сътво́рено климе́нто́ е̑пкпо́.** Нач.: **Се̑ нн҃ѣ свѣ́тло празн҃ьство̑, лику́ю́ще пріи̑дѣ́те възлюблѥніи . . .**

На л. 375[а]: **похва́ла стые бц҃е. на оўспе́ніе бц҃и. сло́во стг҃о і̑ѡ́а́нна бгослова.** Нач.: **Стѣ́и бц҃и и̑ прѣсла́внѣи, и̑ прнодвы маріе. по ѡ̑бычаю на стыи гро́бь га на́шего, ка́дити хо́дещи . . . .**

Краятъ на туй слово липсува.

Първиятъ листъ на ржкописа откжснатъ, сигурно зарадъ орнамента. Мѣсецъ августъ сжщо почва съ орнаментъ, но безъ бои (л. 177[а]). Заглавия и главни букви съ киноварь. Нѣкои отъ послѣднитѣ съ дребни украшения. Листъ 51[б] неписанъ. — Нумерацията на тетрадитѣ е отдѣлна за двата мѣсеца: юлий съдържа 23 тетради, августъ — 28.

Принадлежалъ на Столнишката черква св. Богородица.

Изводъ ресавски; ъ се употрѣбя въ прѣдлози и слѣдъ р, л.

Приписки. На л. 176[б] слѣдъ свършека на м. юлий прѣписвачътъ пише: **† бъ да про́стить писа́вшаго, и̑ бъ да спсе́ть чьтꙋщаго:** —

Веднага слѣдъ това съ други почеркъ:

† и̑зволеніемь ѡц҃а. и̑ сь поспеніемь сн҃а и̑ сьвршеніемь стг҃о дх҃а. и̑ да ѥ̑ вѣдомо глемн се́ло столиникь. влько. бо́дановь кꙋпи сію̑ книгꙋ оў хра прѣстые бц҃и оўспеніе глемихь ꙗ̑ковьщица. кои̑ се ще покꙋси́ть да́ є и̑знесе́ть. да ѥ̑ проклеть ѿ. т. и̑і. сты. ѿць а̑минь: —

На л. 177[б] (откжснатъ) подъ текста: **Вѣдомꙋ да є̑ тыа — бі міне́и ѿ манатрь ꙗ̑ковщица оўспе́ние бц҃и, ҂а҃ѱ҃л** (1730 год.).

На листа, залѣпенъ о втората дъска отвжтрѣ: **де ꙁнає кꙋрь ꙁлатѣ кꙋпи тaa кннга приложи ю ꙋ хра стыꙋ кралю бъ да проти ꙁлатана. мцъ юлїа влєѳо ҂ахна** (1751).

Хартия тънка, корава и гладена, съ знакъ: котва въ кржгъ. Подвързия здрава.

156 (218).

Миней служебенъ за м.м. септемврий, октомврий, ноемврий и декемврий, вѣкъ XVI, редакция руска. Листи 352 фол. (25·5×19), текстъ 21·8×14·5, въ два стлъбца, срѣдно-уставно, четливо писмо, букви 3 мм., редове на стълбецъ 27.

Безъ начало и край. Прѣписванъ, може би, отъ български изводъ. Срѣща се ж нам. ꙋ: **бѧви венець лѣтж благтїю своєю** . . . л. 11ª **И . . . ѡтоудж дїавола ѡгонаєтса сила. нетрьпи бо свѣтж твоємоу** . . . л. 20ª. Запазенъ добрѣ. Подвързия дъски съ кожа, но дъскитѣ откжснати.

Хартия тънка, корава, съ знакъ: четверолистенъ звѣзделъ (спатия).

157 (326).

6 полускжсани листи 4⁰ отъ **миней** българска редакция, вѣкъ XVI. Голѣмината на листитѣ, както и броятъ на редоветѣ не може да се опрѣдѣли, понеже ни единъ листъ не е запазенъ цѣлъ. Писмо полууставно.

Съдържатъ службата на св. Онуфрия и Пафнутия.

Правописъ и ударение неправилни. ъ и ь по VI школа.

Хартия дебела, съ знакъ нѣщо като котва въ кржгъ, ала не личи добрѣ.

Въ сжщата папка № 326 имаше и други листи, които разпрѣдѣлихъ по мѣстата имъ — въ №№ 324 и 348.

158 (217).

Миней-прологъ за м.м. септемврий, октомврий и ноемврий отъ XVI вѣкъ, редакция руска. Листи 317, 4⁰ (25×17), текстъ 19·7×11·5, писмо срѣдно-уставно, хубаво, букви 3 мм., редове на стр. 24.

Въ началото и краятъ липсува по нещо, но инакъ запазенъ добрѣ. — И този ржкописъ е прѣписванъ отъ български изводъ: отъ 45—60 л. ж редомъ се употрѣбя нам. ꙋ: **и съ ѡлжчилъ наю є, но идевѣ и повѣдакѣ нань ко архїеппꙋ ѥрлмьскомж, шѣшаже повѣдаста ємж вса** . . . л. 45ª. — Подвързия дъски съ кожа.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: сърце.

159 (368).

Единъ полусжжсанъ листъ фол. отъ **миней** смѣсена редакция, вѣкъ XV или XVI. Голѣмина приблизително 27×19, редове, 27 доста хубавъ полууставъ.

Съдържа началото на февруарския миней: **мца феврꙋаріа а҃ прѣдпраз(нство) срѣтеніа и стго мнка трифона.**

Редакция ужъ юсова, ала **ж** и **ѧ** се замѣняватъ съ **ꙋ** и съ **а**: **пріѧти** (bis), **праздѣстъвноуа похвалоу, темноуа прелесть, келіа мать (даровати), келію и богатоуа мать.** Правописъ и ударения неправилни; откъмъ **ъ** и **ь** като че прозира I школа.

Любопитна е заставката — рисувана като че съ перо и твърдѣ искусно; прѣдставя ренесансенъ мотивъ: цвѣтя и птички, срѣдъ които въ кржжило св. Богородица. Изглежда като да е копирана по печатанъ изводъ.

Хартия корава, безъ брѣзди и рѣзки, съ нѣкакъвъ гербъ, ала не личи добрѣ.

Въ тая папка № 368 имаше и други листи, които прибрахъ въ № 348.

160 (234).

Миней за мм. септемврий и ноемврий, вѣкъ XVI, редакция руска. Листи 348 фол. (29×19·3), текстъ 24×14·5, писмо срѣдноуставно, букви 2—3 мм., редове на стр. 30 и 31.

Добрѣ запазенъ и цѣлъ. Писанъ отъ двѣ ржцѣ: отъ л. 92—152 и отъ л. 291—300 по дребенъ почеркъ, който се различава твърдѣ малко отъ първия, а л. 153, отдѣто се почва миней за м. ноемврий, до л. 290 и лл. 301 до края — други почеркъ. Вижда се, че е прѣписванъ отъ български изводъ: **ж** и **ѧ** се употрѣбятъ и въ първия миней, но въ втория твърдѣ често. Първиятъ съдържа само служби, а вториятъ и пролози. На л. 153ª заставка. Заглавията са твърдѣ завързани.

Хартия тънка, съ знакъ: дива свиня (глиганъ).

Подвързия здрава.

161 (216).

Миней общи и празниченъ отъ XVI и XVII в. Редакция българска съ руски примѣси. Листи 356 гол. 4° (26—27×19), т. 24·3×14·5 и 21·7×12·5, писмо уставно въ три вида, букви 3, 4 и 2 мм.; редове на стр. 23 и 26.

Сглобенъ отъ три разни ржкописа съ три разни почерка. Листове 1–194 и 210–222 съставя първа часть; лл. 195–209 и 223–338 – втора часть и лл. 339—356 третя часть. Първата и втората часть са писани съ широкъ, едъръ и красивъ уставъ, а третята съ по̀ ситенъ и пакъ широкъ уставъ. — Ржкописътъ е съвсѣмъ развиленъ отъ влага. Политѣ на сички листа отъ първата часть и повечето отъ втората са оръфани, па и текстътъ е поврѣденъ. Отначало има други 7 полуповрѣдени листи отъ разни черковни книги съ сръбски и български правописъ и три хубави заставки.

Текстъ: **ѿ ї҆сжса навѣ́ни́на. чътенї́е: — Прї́идоша сн҃ве ї҆нл҃е́кы въ́ галгалы. и҆ сътво́рнша па́схж, въ́ четве́ртын на деса̑ дн҃ь. прѣкаго̀ мі҃а. ѿ ве҃ра на заходохь е҃рихоноу ѿ҃бонж стра́нж ї҆ѡ҃рданѣ. на́ поли и҆ ѩ҃дошж ѿ пш҃еницж зе́мныѧ . . .** Л. 146[б].

Ю҆но́ша и҆ дв҃ы, жже и҆ бг҃омт҃рь. па́мѧ̑ чътжще и҆ ста́р҆цн и҆ кнѧ́ѕи. и҆ цр҃їа сжді҃а по́нте . . . Л. 223[б].

Хартия разна, съ знакове: кръстъ въ гербовъ щитъ и коронка отгорѣ, бича глава, глиганъ, цръквица съ двѣ кули.

Коритѣ на подвързията липсуватъ.

162 (242, 354, 249, 349).

Миней за м. марта, отъ 1608 год. Редакция сръбска, л. 134 фол. (30×20·5), текстъ 22·5×12·5, писмо срѣдно-уставно, малко косо, букви 3 мм., редове 29.

Разнебитенъ и повредѣнъ отъ влага; листитѣ му слѣпени единъ съ други плътно.

Въ № 242, който имаше 66 листа, бѣха втурнати части отъ други ржкописи, а именно: 15 лл. отъ четвероевангеле сръбско, и 6 лл. отъ чети-миней, сръбски. Тия листи отидоха на свое мѣсто, а къмъ тоя № прибрахъ още слѣднитѣ негови части: 59 лл. отъ № 354, 29 лл. отъ № 249, 5 лл. отъ № 349.

Правописъ ресавски съ ударения; ъ повече въ прѣдлози.

Подвързия дъсчена, ала раскжсана.

Приписка. На послѣдния листъ отопаки четѐмъ подъ текста: **Въ лѣто ҂з҃, р҃ н ѕ҃і** (7116 = 1608) **съврьшнсе книга сїа зовомъ м҃ра:** (вѣроятно марта) **трꙋдѡ҃ и҆ повеленїе҃ь кї҃ ї҆гоумена ва҃лама ї҆ермѡна҃:** —

въ храмь ст҃ен тр҃нце бланзь гра҃ вра҃:

Хартия жилава, изглаждана, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль.

163 (104).

Миней общакъ отъ XV вѣкъ. Редакция сръбско-българска. Листи 254 фол. 26·5×19, 23×14, писмо въздребно полу-уставно, нехубаво, б. 2—3 мм., редове на стр. 27.

Съвършено разнебитенъ: Липсуватъ листи отъ краищата и отъ срѣдата. Много отъ тѣхъ поврѣдени и полуизгнили отъ влага. Листове 31—37 — служба на **прѣпдѣнй мтре наше пѧткй** — писана съ другъ красивъ почеркъ и съ сръбски правописъ. Сигурно вмъкнати отъ другъ ржкописъ. Ржкописътъ съдържа служби само за мм. септемврий до януарий включително.

Правописъ твърдѣ неправиленъ, ударения нѣма (освѣнъ ̏); **ж** и **ѧ** се замѣняватъ съ **оу** и **е**; **ъ** и **ь** безъ правило.

Текстъ: **Прѣмждрости соломона чьтенїе: — Правѣнїи аще постигне сконуатисѧ вь покои бѫетъ. старость бо утнаа нж немногоднаа. ни въ числѣ лѣть исчитаетсѧ. сѣдина же е мждро улкомъ. и вьзрастъ старостїи. житїе нескврънно. угодень бгви бывъ. възлюбленъ бы. и живїи посрѣ грѣшникъ. прѣставленъ бы вьсхыщень бы. да не злоба измѣнитъ разума его.** (л. 1ª).

Приписки. Веднага слѣдъ службата на св. Петка, л. 37ᵇ, четемъ: **Сїѧ книга ѿ се прогорелгь како се повеза въ гра бдинь и плати прьвуль старешина, въ лѣто ҂зрпг:** (7183 = 1675) **за нео дшу и за бащину въ црко сту петку.**

На листа, залѣпенъ о първата дъска: **да се знае кога доходи ѿ манастирь сти пророкь илиѭ илиѭнски доходи никола и калугерь монахь стефань на змиевица на тудоровдень да пиша нещо.**

Хартия различна, съ знакове: прѣднище отъ носорогъ, цѣлъ носорогъ, особена форма, теленце, круша. Тъкмо тия филиграни нѣма у Лихачева, но ржкописътъ е безъ друго по̀ старъ, а не отъ XVII вѣкъ, както го е опрѣделилъ Вуловичъ № 157.

Подвързия дъски съ кожа.

Донесълъ отъ Айтосъ Михалъ Петковъ Задгорски.

164 (79).

Миней служебенъ за м. юний, отъ 1613 л. Редакция българска. Листи 159 фол. (30·5×20), текстъ 22·4×14, писмо срѣдно-уставно малко наведено вдесно, букви 3 мм., редове на стр. 27.

Правописъ не дотамъ правиленъ; **ъ** и **ь** по VI школа; ударение доста правилно.

Първиятъ листъ на първата тетрада, който билъ неписанъ, сега откжснатъ. Заставката отначало е отрѣзана, тъй че текстътъ на л. 1[б] е повреденъ. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На л· 151[а] слѣдъ текста прѣписвачътъ пише:

слава съвръшителю бꙋ въ вѣкы амин: —
✝ Сїю минею мца їюнїе написаса въ дни благо
утивомꙋ и холюбивомꙋ гнь їѡ рад воево
снь мнневь воево. съ повеленїе ѡцꙋ егꙋм
кїр пахомїе ермонахꙋ. и приложисе въ стомꙋ
монастирь козїа. влѣ ѕзрка. почиса
ѿ мца .ѡ .ї. дни и съвръшиса въ мца .ф. и. дни: —

Значи прѣзъ 1613 год.

Текстъ: **Егда неразꙋмїа лѣ. въсѣ обдръжаше тварь, навѣты врхжїими. и слоужимо бѣше идолское множество. тогда славныи мнници. оусръдны срцемь, и топлож вѣри сїж оустависте. любовїж проливажщи кръвь. поиже своѐ кръвь на кртѣ явѣ излїавшхгоса:** — (л. 1[а]).

Употрѣбяванъ въ Дупница, както се вижда отъ записката на л. 127[б] подъ текста: **пакѝ азъ давидъ иермонахъ ѡбретохсе оу гра дꙋпница ва летѡ 1776 мцъ — 19 — день маиа оу среда на — 8 — сахать.**

Има и нѣкои румънски недатувани приписки по политѣ.

Хартия дебела, корава и лъскава, съ знакъ: котва въ кржгъ и трифиль или три колелца отгорѣ.

165 (236).

Миней за м. септемврий отъ XVI—XVII в. Листи 216 фол. (13·2×21·3), текстъ 22·5×12·5, срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 29—30, писанъ отъ разни ржцѣ.

Безъ начало и край; липсуватъ по нѣколко листи, както отъ начало, тъй и отъ срѣдата. Първиятъ листъ е отъ другъ ржкописъ № 348.

Редятъ се два почерка: лл. 2—13, 52—67, 98—115, 180—191 единъ почеркъ, правъ и красивъ съ по блѣдно мастило, а лл. 14—51, 68—97, 116—179 и 192—216 втори почеркъ, не тъй хубавъ, но четливъ и писанъ съ по черно мастило и малко наведънъ (вдесно). Въ този почеркъ се срѣща тукъ тамъ **ѧ**, което свѣдочи, че ржкописътъ е прѣписванъ отъ български изводъ, или пъкъ прѣписвачътъ е билъ българинъ. — Хартия бѣла, дебела, корава и гладена съ хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль. Подвързия дебели дъски съ кожа.

Приписка. На послѣдния листъ подъ текста четемъ съ бързописъ написано: пи҃л попъ михаилъ кога бра аспри сенменски та бе кахкема (кахземалъ?).

166 (225).

Миней-прологъ (стишенъ) за мм. марта — юлий XVII вѣкъ, редакция сръбска. Листи 256 фол. (30×20·5), текстъ 21·2×13, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 26.

Поврѣденъ доста: листитѣ му изгризани по горнитѣ краища. Липсуватъ много листи отъ края; а тъй сѫщо и отъ срѣдата; свършва съ 14 юлий. Сега тетради 30 (л҃) и 6 листи отъ 31-ва. По срѣдата пъхнати и поврѣдени крайни листи. Сички са изядени отъ влага. Прѣди текста заставка и цвѣтна заглавка. Надъ заставката: г҃и поспеши вл҃ико направи, а отдолу: м. марать.

На л. 205ᵃ за 15 юний: Въ тъже дн҃ь память ст҃аго и славнаго великомч҃ника кнеза лазара срьбскаг, иже въ раваници. Слѣдъ два стиха: глава новаго лазара осечена бы҃, юнїа. въ еі. каве како бл҃оутїаради·:—

На л. 221ᵃ подъ текста прѣписвачътъ отбѣлѣзалъ: прѡ сьгрѣши погрѣши г҃ рѣда пи҃хь въ не.

Правописъ сръбски, но ъ и ь безъ правило.

Приписка. На л. 54ᵃ подъ текста четемъ: „Отъ като имаше по землѫ тѫ тры педы снѣгъ. Днесь на 15 мартъ 1875 падна и още двѣ педи. Днесь ся продава 60 пары сѣно нъ го нѣма. Г. Райковъ“.

Хартия бѣла, корава, гладена, съ знакъ: корона съ кръстъ и полумѣсецъ отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа, но сега останала само горната дъска и тя безъ кожа.

Доставенъ отъ Татаръ-Пазарджишкия окр. инспекторъ.

167 (511).

Миней-прологъ, 274 листи фол. (29·5×19), сръбска редакция, безъ начало, но краятъ запазенъ. Отъ началото липсуватъ първа и втора кола и 4 листи отъ 3 кола. Писанъ въ Германски манастиръ, както се вижда отъ записката на послѣдния листъ:

Кѡнць шестимь м҃цемь проло҃:—

Азь оубо въ иноцѣхь їеремѡ цлхоевь (т. е. Ромамь) зарорць (вѣроятно: Загорецъ) исписа сїю проло ѿ монаст҃и выше село лозень

възнесеніе г҃а іу҃ ха҃. Въ ѡбл҃ѣ сѡ҃ при митрополи҃а кѵ҃ григоріе — въ лѣ҃ ҁзсв҃, значи на 1694, ала по писмо и хартия тоя паметникъ изглежда по̀ старъ.

Писмо срѣдно-уставно, но кѫдѣ края почти уставно и доста красиво (22×13·5) по 28 реда на стр.; тукъ-тамъ и хубави заглавки.

На л. 71ª отдолу се чете съ дребно писмо писано отъ сѫщо врѣме: **Сїю азь пишемъ прїиде старць нѣки и принесе вину добру хашу и напи҃се доволно. б҃ь да пр҃. —**

На първия листъ: 1874. Тогава мериха турцити зимята та зимаха по 4 пари нгрш на дулума 10 гррша.

Хартиенъ знакъ: котва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ.

168 (245).

Миней за м. августъ, отъ 1609 г. Редакция сръбска. Листи 128 фол. (30×21), текстъ 21·8×12, срѣдно-уставно писмо, букви 3 мм., редове на стр. 28. Вж. библ. № 251.

Отначало и отъ срѣдата липсуватъ доста листи. Сичко тетради 24 (**кд҃**), значи липсуватъ 64 л. Откъмъ гърбътъ поизгнилъ отъ влага.

Правописъ ресавски съ ударение точно.

На л. 128ᵇ подъ текста самъ прѣписвачътъ пише:

б҃ъ да простит҄ь писа́вша҃. И б҃ъ да спс҃е чътѹща́: —

И҆зволе́нїе ѡ҃ца и҆ поспѣше́нїе с҃на и҆ съвръше́нїе ст҃го дх҃а. и҆списа҃ а҆зь оу҆бо́гын и҆ гре́шнын и҆ мнѣшин въ бела҃е дїа́кь дра́гѹль ѿ се́ло камѣнопо́лѥ сън҃ м҃рь а҆вгѹ҃. настоа́нїе дѹхо́вника і҆гѹмена ва́рлама. оу҆ ст҃ѹю трц҃ѹ клн҃з гра҃ кра҃. въ лѣ҃ ҂зрзі (1609). крѹ҃ г҃ е҃. а лу҃. аі҃: —

Хартия тънка, жилава, рѣдко набрѣздена и гладена; хартиенъ знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ трифиль. Подвързия дъски съ кожа.

169 (251).

Миней за м. юлий, вѣкъ XVII (начало). Редакция сръбска. Листи 151, фол. (31×21·5), текстъ 21·8×12·5, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28. Еднакъвъ съ прѣдния № 245.

Безъ начало и край. Отначало липсуватъ 3 тетради и единъ отъ 4-та. Сичко тетради 22 (**кв**), значи липсуватъ около 10 листа отъ срѣдата и нѣколко отъ края. Почва съ службата за 5-и юлий.

Правописъ ресавски съ ударения; **ъ** и **ь** правилно по VI школа.

Хартия бѣла, тънка, жилава съ знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ звѣзделъ. Подвързия никаква. — Л. 117 е половина и отъ другъ миней за м. септемврий, число 1-во.

170 (318).

Осмогласникъ отъ XIV вѣкъ, редакция сръбска. 52 пергам. л. гол. фол. (35·5×24), текстъ 29·5×19·5, дребенъ уставъ, букви 2 мм., р. на колона 46. Съ изблѣднѣли инициали и заглавия.

Рѫкописътъ е безъ подвързия и колитѣ му (повече нецѣли) раздѣлени една отъ друга и безъ пагинация. Новата пагинация пъкъ не спазила редътъ на листитѣ.

Правописъ обикновенъ сръбски съ нѣкои старински черти, но съ **ѥ** за **ѥ** и смѣса между **ы** и **и**. Много надредни знакове, но безъ фонетично ударение.

Писали двама души на зареда; единъ пише по̀ широко, други по̀ тѣсно писмо, но и двамата пишатъ дребно и съ еднакъвъ правописъ.

Текстъ: **На крⷮь възвизаѥмь. и копиѥмь пробадаѥ|мь. и прьстии ꙗко ѡкрьвавлꙗѥмь. | свобоженниѥ пописаль ѥси намь прѣблгыи, | и рꙋкописаниѥ адама родителꙗ. потрь | измѣниль ѥси. чл҃коѥ соуцьство. | сего рады вьспѣваѥмь твою щедре, еже | паче оума твою блгостиꙋ ·:·**

Вьспѣваѥмь твоꙗ ꙗко ісе страныꙗ | крⷮь. копиѥ же и трьсть. гоубоу и гвозди | биѥныꙗ багрѣницоу и вѣнець, ѡпль|ваныꙗ и пороуганиꙗ. ихь же прѣтрь|пѣль ѥси волею. величаю ти незлоби|виѥ ѥдиие живодавче. дльготрьпѣ|ниѥ, и вѣрою славословлоу те члколюбьче ·:· (л. 2ª).

Пергаментъ нееднакъвъ ни по дебелина, ни по обработка и тукъ-тамѣ продупченъ.

171 (95).

Осмогласникъ отъ XIV вѣкъ, редакция сръбска. 149 перг. листи фол. (32·5×23), текстъ 15×23, или на колона 7×23·5; писмо уставно, букви 2—3 мм., редове на стълбецъ 35.

Правописъ обикновенъ сръбски съ много надредни знакове, обаче безъ тоническо ударение. Употрѣбя **ѥ** за **ѥ**. Замѣня често **ы** съ **и**.

Поврѣденъ доста. Нѣма начало ни край. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. Листи 86—96 (особено послѣднитѣ) поврѣдени съвсѣмъ отъ влага. Политѣ на лл. 52 и 145 отрѣзани. Пергаментъ нееднакъвъ. Подвързия дъски съ кожа, но само първата дъска запазена.

Текстъ: **Тебѣ распьншоусе ѿврь|зе се пакы ран, и ѡбра|щаюшіеѥсе на раны ѡроу|жие плеꙿщи даеть. | копіꙗ оустидѣвсе про|бодшаго стаа ребра тво|ꙗ, хе многомлтиве ·:·**

Копнѣмтї корьць оуѧзвѝ ї падесе. падыиже кь жизны адамь кьзвращаетсе. вьпїе | тебѣ заклавшомоу се | волею ѣко хе. славлю | те и славлю бе много | мтиве ·:·

Мирь просвѣщаетсе ва шимы коренми. и моуж̃ьствомь стралци. и ненз̃ьутенными чюси. | и тмы болѣзнеи избавлѣетсе вѣрно. вьпие бл̃вите вса́ла·:· л. 36ᵃ.

Намѣренъ въ Щипско Ново-село, Македония, и подаренъ отъ Евтимъ Начева.

172 (74).

Осмогласникъ отъ XIV вѣкъ, редакция сръбска. 116 перг. л. фол. (30×21·5), текстъ 23×7—7·5 на стълбецъ; писмо уставно, букви тѣсни, 3 мм. високи, редове на стълбецъ 32.

Разнебитенъ. Липсуватъ листи отъ начало, срѣдата и края. Първата тетрада е отбѣлѣзана съ к̃ (20) и тнт. Л. 14 скжсанъ и закърпенъ. Между лл. 51—52, 97—98, 100—101 по единъ листъ отрѣзанъ. Първиятъ листъ оцапанъ и поврѣденъ (съдранъ прѣзъ половина).

Правописъ сръбски, (само ь), йотация редовна; ьь въ род. пад. ы се много бърка.

Текстъ: **Днно ѥ ѣко кь истыноу блжн|ти те бцѥ. кь твоѥ во прѹтоѥ | вьсели се чрѣво. всѣхь сьдѣт|ль плъ бы. не прѣвраць ѥст|ва. ны привидѣниѥмь смо|трениѣ. нь истеке зачетыѥ | словесноѥ. оушевлѥнною | плъю. вь ниѥнже бы пришь. | сьединь се по оуставоу, тѣм|же блго чтытивно дв̃ѣ ѥвѣ | ѣвлѣющоу разлиѥ. ха испо|вѣдающе ни смоущениѣ | сьѥдиненню наоучаѥмь. ни раздѣлениѣ разлию створѣѥмь. то млн чтаѣ и прстаѣ | послати намь мирь и велию м.** (л. 31ᵇ).

Подвързия дъски съ кожа; втората дъска липсува съвсѣмъ. — Намѣренъ въ Дебърско (Македония) въ потурчени села. Подарилъ г. Петъръ В. Сарафовъ отъ с. Либяхово, Неврокопско (бивши учитель въ Сѣръ), на 3 май 1887 г.

173 (135).

Осмогласникъ на пергаментъ и хартия отъ края на XIV в. Рецензия сръбска. Листи 122 гол. 4° (28×21), текстъ 20·7×15 на два стълбца; писмо — дребенъ, красивъ уставъ, букви 2 мм., редове на стълбецъ 30.

Първитѣ деветь тетради са на пергаментъ, но отъ тѣхъ 66 листа са поврѣдени почти на половина (огризани отъ мишки), та и не влизатъ въ новата пагинация. На тѣхъ писмото е по̀ едро, но отъ сжща ржка,

както и слѣднитѣ. Отъ тетр. 10 между външнитѣ пергаментни листи са вметнати по два хартиени листа, пъкъ лл. 92—114, са само хартиени, вмъкнати отпослѣ и писани изцѣло. Слѣдъ това иде пакъ една кола смѣсена, ала съ откжснати листи; а най крайниятъ листъ е пакъ хартиенъ като прибавенитѣ лл. 92—114.

Октоихътъ съдържа послѣднитѣ 4 гласа и носи название четвероглсникь, както се чете на първия листъ подъ една малка и хубава заставка:

Четвероглсникь. сь бг҃мь. почниаюмь. всоу҃. ве҃ на гн҃ вьзкл҃. ст҃р. вскр҃. гл҃. е҃.

Правописъ обикновенъ сръбски съ правилна іотация и съ много надредни знакове, ала безъ тоническо ударение. Употрѣбя тукъ-тамъ и є намѣсто ю. Често и за ы и наопаки.

Текстъ: **Силою бжтвьною прѣблжениє. єретичьскниє плькы попраль | ѥси. и сын прѣльсты и садо | своє избавиль ѥси·:·**

Ѥвлеи се плакающимь. и гра҃ | своіемоу стражденщоу прѣпитавь. дшетлѣннаго ме гл҃а | млтвами оче избави :· л. 4[а].

Пергаментъ хубаво обработенъ.

По старитѣ хартиени листи, вставени между пергаментитѣ, иматъ харт. знакъ самострѣлъ (край XIV вѣкъ), а другитѣ прибавени отпослѣ, иматъ знакъ котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ (XVI вѣкъ).

Подвързията се държи още.

174 (250, 333, 365, 376).

Осмогласникъ отъ края на XIV вѣкъ, редакция българска. Листи 186, гол. **4**° (28×21), отъ които 150 съставяха № 250, 14 — № 333, 10 — № 365, 12 — № 376. Текстъ 21·8×14·3, писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28. Съ плетени (червено-зелени) заставки. Употрѣбя зелено мастило въ заглавията.

Първитѣ 6 листа, както и нѣкои въ срѣдата, са отпослѣ прибавени. Правописъ по VI школа. Ударения нѣма.

Твърдѣ пострадалъ. Почти сички листи са поврѣдени на горния външенъ жгълъ отъ влага. Твърдѣ много расшити, исцапани и разнебитени. Съдържа вторитѣ 4 гласа.

Текстъ: **Жтроба бесѣмна та плода ражаєть въсеславно. плодителна срца іаже прѣже неплодна показавша. нж вѣрож въпіж ти кр҃тлю. неплоднаа́ми помышленїа поръжи:·** Л. 11[а].

Ꙗко блѫдница припа҃ѫ ти да прїимѫ ѡставленїе. и҆ къ мѣсто҆ мира слъзы ѿ ср҃ца приношѫ ти. да ꙗ҆ко ѡнѫ оу҆щедри мѧ сп҃е. и҆ подаси ми ѡ҃чщенїе грѣхомь. ꙗ҆ко ѡ҆на во зо҆вѫ ти. и҆збави мѧ ѿ скврьнии҃ дѣлъ мои҃:· Л. 100ª.

Хартия дебела, корава съ дебели брѣзди и широки рѣзки, съ знакове: раковина, круша; прибавенитѣ отпослѣ листи иматъ знакъ: двѣ кръстосани стрѣли съ звѣзда отгорѣ имъ. Подвързия нѣма. Вж. снимка XII.

175 (3).

Осмогласникъ или **молебникъ,** отъ XV вѣкъ. 143 харт. листи (31×21), текстъ 23×16 см., писмо полууставно, букви 2 мм., редове на стр. 34.

Редакция българска. Правописъ по VI школа, ала неправиленъ. Безъ ударения, освѣнъ ̏.

Заглавие: **Нач(е)ло съ бг҃мь млѣбникꙋ и҆мѣѫ слоу҆жбѫ невъзвра҆тно. ѡ҆смы҃ гла҆совѡ҃ творенїе. пр҃обна҆го ѡ҃ца на҆шего і҆ѡа҃нна дама҆скина.**

Заглавия и главни букви съ киноварь. Писмо небрѣжно. Първиятъ листъ откѫснатъ и отчасть повреденъ. Останалитѣ сички са кърпени по политѣ. Лл. 116б и 117ª неписани. Текстъ запазенъ и четливъ. Край нѣма. Подвързия — дъски съ кожа. Часть отъ текста на л. 22ª:

Ап҃ли славнии̏. хв҃и дрꙋзи присни҆ѣишии. вражна҆ дрꙋга̏ сѫ̏ща мѧ лѫкавыми дѣлесы҆. и҆зра҆дными дѣлы томꙋ прискои҆стеса. любвестрастныѫ̏. ѿставлѣѫ҆ще мѧ възлюбившомꙋ. е҆же того ѡ̏горуившѫѫ̏ любо бл҃гоѫтробнѣ҆мь того показавша:· — Л. 22ª.

Хартия тънка, корава, съ знакъ: ножици.

176 (115).

Осмогласникъ отъ XV в., редакция сръбска. Листи 233 фол. (28·7×21), текстъ 21×14; писмо срѣденъ уставъ, букви 3 мм., редове на стр. 27.

Съдържа първитѣ четири гласа.

Отначало липсуватъ 8 листа и между лл. 4 и 5 — два листа. Подвързия дъски съ кожа, но първата дъска съвсѣмъ липсува.

Правописъ обикновенъ сръбски — съ **ь**, само тукъ-тамъ идва и **ъ** (въ прѣдлози); бъркатъ се **ы** и **и**; употрѣбява **є** ва **ѥ**. Ударение доста правилно.

Хартия дебела, корава съ знакъ: **котва въ крѫгъ** и звѣзда отгорѣ, но има листи и безъ звѣзда.

Приписки: На лл. 41б—50а надъ текста, прѣзъ горнитѣ поли четемъ: **† Сиꙗ книга да сѣ знаѥ кꙑга ѹзѣ попъ младѣнь ѿ село присмнъ ѿ стаго иѡана ꙁгослока вь лѣто ѿ адама ꙁ͠ с͠ н͠ є** (7255—1747).

На л. 63а четемъ между други и западнобългарски имена: **цола игнать мана фидень стоилко храна гмитра божика.**

На послѣдния л. 233б четемъ: **да се знае кн(га) беше пωпъ анакиа ѿ село петлараш родомъ попу ранинь синъ месец аннарна** 182₀1 **день** 13

пакн знати се како беше манастиръ запустелъ тѫгака покри црк̾ву ї заправи ходае ї направи полеи два свещника аминь

а писа попъ анакиа хрмонахъ многу грешенъ това време а седе (недовършено).

да се знае кои писа това писмо мана ѿ село смрьдань беше вь лѣто ѿ рожество 182₀1 **ѿ адама ꙁткꙁ** (7327—1815) — датитѣ не съвпадатъ. Име Мана и село Смрьданъ се срѣщатъ записани и на л. 112а.

177 (129).

Осмогласникъ-параклитикъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 184 гол. 4⁰ (28·5×20·6), текстъ 20·5×14·5 — писанъ на два стълбца съ полууставно дребно писмо, четливо, букви 2·5 мм., редове на стр. 31..

Отначало на л. 1б стои заглавие: **съ бгѡ наꙁло малїе ве҃рнїи по все сѫботы**, на л. 2а: **начело стго параклитика невьзвратно прѣимѣе всакѹ слѹжбѹ, ѡсмогласникоу: творенїе прпдобнаго ѿца нашего їѡана дамаскына.**

Липсуватъ 15 листа отъ срѣдата и часть отъ края. Къмъ края свѣтилни, въскресни, пѣния тройчни, свѣтилни дневни и евангелия въскресни. Нѣколко листи расшити, инакъ добрѣ запазенъ.

Правописъ едноеровъ съ ударения, ала нѐ вредомъ.

Хартия дебела, корава, съ знакъ ножици.

Подвързия още доста здрава.

Книгата е отъ Македония, понеже на първия листъ има записано (съ по̀ сетнешно писмо): **пописа сию книгу никола ѿ крушие** (вѣроятно Крушево). Споменуватъ се и села Вербани, Чернида (?), Шантъ заедно съ нѣкои западнобългарски имена: **Илиа Кузмановъ е поклоннкї оградата и церквата и селата Шантъ Петре Стоановъ го харизa накерѣ (?) на церквата сето село Шантъ** 1849. А на прѣдната кора: **Мирче Цветиновъ, Грѹно Радинь, Тринмо, Муше.**

178 (5).

Осмогласникъ отъ XV вѣкъ, 246 харт. листи фол. (28·5×21), текстъ 20·5×14 см. Писмо полууставно, букви 3 мм., редове 27.

Редакция сръбска, но първитѣ четири листа са писани съ български правописъ, а тъй сѫщо и нататъкъ се срѣщатъ тукъ-тамъ юсове.

На л. 2б — винетка, на л. 3а и 241а орнаменти. На този л. (241) почватъ **свѣтилни самогласнї. сь еѵльскими кѵрь лѣва прѣмѹдраго** съ винетка. И въ тѣхъ се срѣщатъ юсове. Краятъ липсува. Първиятъ листъ расшитъ, но подвързия здрава.

Текстъ: **Вьсемирнѫѭ славѫ ѿ члвкь прозебшѫѫ. и влкѫ рождьшѫѫ. нбнѫѫ двѣрь вьспоимь марїѫ двцѫ. бесплътнымь пѣ. и вѣрныи оудобренїе. л. 1а.**

Приписки. На л. 52б: **ведомо да е за сїю книгѹ глеми ѿтои ѿкѹпи ꙁлань герѹшинь за нега и при(ло)жи ю ѹ црковь бжїа стго ѿца никола ѹ село бирнмирци да слоужи за неговѹ дшѹ и за родители герѹша и мти їѡва и порѹжїе вида да слѹжи стмѹ николи. и ктосе покѹси да ю посвои илїи изнесе изстго храма стго никола да е проклеть и завезнь ѿ га ба вьседрьжителѧ и ѿ сты. тїи. сты ѿцы да мѹ е сѹпорникь сты никола на страшнаго сѹда. Кь лѣто ·ꙁрѵе (1687) при попа стоѩна: —**

Хартия дебела и груба, съ много ситни брѣзди и тънки рѣзки, съ знакъ: кѫпони въ гербовъ щитъ.

Споредъ каталога „принадлежалъ на Женевскиятъ манастиръ“— види се, намѣсто „Желявския“, както се вижда отъ една записка върху прѣдната кора: **Да ꙁнае ѡи книги ѿ стго ахрагглела желавски ѹ стго никола.**

179 (138).

Осмогласникъ отъ XV в., редакция сръбска. Листи 364 гол. 4° (27×21·5) и 27·5×21·5, текстъ 23·3×15 и 21·7×14·5 на два стълбецъ; писмо уставно въ два почерка. Редове на стълб. 31 безъ начало и край.

Писанъ отъ двѣ рѫцѣ, или пò добрѣ съставенъ отъ двѣ книги: първитѣ 144 листи (първитѣ четири гласа), срѣденъ тѣсенъ уставъ, останалитѣ — широкъ и пò едъръ уставъ. — Отначало липсуватъ доста листи, па и останалитѣ отъ първата половина са изгризани по долнитѣ поли отъ мишки. Лл. 104 и 155 развързани; л. 140 повреденъ; лл. 182 и 183 отъ първата половина пъхнати въ втората. Лл. 228б и 263б чисти. Послѣднитѣ листи и на втората половина са повреѣдени отъ мишки. Изобщо доста поврѣденъ и кърпенъ.

И двѣтѣ половини иматъ сръбски едноеровъ правописъ, само че въ първата се употрѣбяватъ много надредни знакове: ̏ ̋ ̀ ́ точки и пр., докато у втората половина нѣма почти никакви знакове, ни ударения.

Приписки. На л. 145ª (пръвъ отъ втория ржкописъ) едвамъ прочитаме тѣзи двѣ-три думи отъ една бързописна приписка: **† . . . . изъ радномѹ г҃нѹ к҃ѵ епископа гаврнїла.** Изблѣднѣла съвсѣмъ, та се не чете.

На л. 167б подъ текста: **сне книга ѿ каза ѡрнска ѿ село годнкѣ декреца ѿ скаго никола церковъ папа стонко ефимерна.**

Тази приписка е отъ пò ново врѣме.

Хартия неособено дебела и грапава, съ знакове: ножици, типъ № 1999 у Лихачева III; нѣщо като наковалня съ линеенъ кръстъ отгорѣ — вж. у Лихачева №№ 2533 и 2534. Сжщи хартиени бѣлѣзи има въ единъ сръбски трѣбникъ отъ 1423 г. Моск. Синод. библ. № 307/374. Има и други единъ хартиенъ бѣлѣгъ, ала го не намѣрихъ у Лихачева. И двѣтѣ половини на ржкописа са отъ едно врѣме — начало XV в. макаръ втората половина да изглежда пò стара.

Подвързия повредена.

180 (313).

Осмогласникъ-параклитикъ отъ края на XIV вѣкъ, 201 перг. листи гол. фол. (31·8×24), текстъ 24×18·5 (два стлъбца), писмо — ситенъ, четливъ уставъ, букви 2 мм., редове на стълбецъ 41. Редакция сръбска.

Твърдѣ хубаво запазенъ ржкописъ. Само на мѣста поизблѣднѣло мастилото. Лл. 177—178, 183—184, 186 и 200 хартиени, втурени отъ пò ново врѣме, съ воденъ бѣлѣгъ корона съ звѣзда и полумѣсецъ най-отгорѣ. Тетради 25; послѣдната съдържа 7 листи. Послѣдниятъ листъ, заедно съ края на послѣсловието отжснатъ. Подвързия здрава.

Правописъ обикновенъ сръбски съ непрокарано още ударение и съ много надредни знакове.

Листъ 1ª неписанъ. На л. 1б: **М҃твы на̏ а̏грнф҃н. н҃егда̏ твор҃н л҃ыю.**

На л. 2ª почва осмогласникътъ. Надъ заставка съ кръстъ отгорѣ: **ѡ г҃н напракы̏н ѡ г҃н поспѣшн** — съвсѣмъ изблѣднѣло. Пò долу: **.ф҃. .к҃. .х҃с. .х҃. .ф҃. .н҃н. .к҃а. .п҃.** Подъ заставката: **Н҃ало̏ ма̏лн̏е. вѣ҃рны.** На втората колона: **Нлчалоѿ вє́лн̏кы̏є вѣ́рны̏. нж҃е є҃ агрнфнннка̑ ст҃го параклнтнка̑ некъзкратн҃о прѣнмѣе вь вс́акоу слоу҃коу ѡсмогла́снкоу҃. т҃ворєннє к҃ѵ ї҃ѡа дамаскы̏на.**

Приписки. На л. 201[б], колона втора, четемъ отъ прѣписвача: **Бж҃твьныⷯ писаныи. неиⷭ҇слѣдимаꙗ висо́та. не про́сто приходити кь҇ чл҃вѹскомоу҃ разоумѹ҃. нь҇ прьвѣе трѣбоѹ҃ѥть ч҃тоты. и мн҃ога разоума и оу҃даление всѣхь скврьнины, и мирскыⷯ вещи.**

Азь же скврьнн҃ы и неразоумныи. валѣюсе вь соуѥтн҃ымь семь жити. и несьт҃воршоумн҃ ни ѥдного добра на свѣтѣ семь҃ и невѣмь коѥ мѣсто приѥть ме҃. Сы҇ѥ҃ дѣло дѣлаⷯ. лѣност҃но и неразоумн҃ѣ. нь҇ оубѡ҇. мл҃ю вын господнный҃ рекшаго б҃а не вьздаите ми злаа́ за злѡ́. понеже не писа҇ дхь ст҃ын. нь҇ роука брьн҃на. и́ смраднаа. и пишоущи роуцѣ изгн҃иваѥ҃тѣ, и҃сьтираѥ҃тасе ꙗко и прахь. а҃ писаниѥ а҃ще и҃ гроуба соуть слока нь҇ бж҃ниꙗ соу҃ть҃. и вь вкы прѣбиваѥть҃. тѣм҃же аще и чтѡ҇. прѣгрѣшено или неисправ҃лено҃ скоудостию҃ оума҇ моѥго҃ ходе оумь мои по надво҇роу лоукаваꙗ҃ мисле҃, Вын҇, имь же г҃ь ѿврьзаѥть оу҃мь҃, разоумѣти писаниꙗ҃, проучтающе бл҃гвите, а҃ не кьлнѣте҃ да вашимь исправлениѥмь҃ и мои҃, недостатькь напльнитсе, да некли би ме в҃лка избавль҃ ге́ѡны вь дн҃ь ѡ҃нь. є҃негда҃ хощеть прити и с҃дити. понесѣте дѣла, да приемете мьздоу҃.

Пи҇сасе, сиꙗ҃, кн҃ига, вь дн҃ы бл҃говѣ҃рнаго, и҃ хр҃толюбиваго господнчикѣ алеѯаⷩдра по ѡ҃бою страноу цр҃ьскога колѣна҃. вь вре́мена вьнегда҇ посла г҃ь, из҃мѣил҃тѣне, на лице вс́еѥ зем҃ле и поиⷣдоше, и поробише. и ѡпоустише ....

Краятъ минува на слѣдния, сега сжсанъ листъ. Споменуваниятъ Александъръ вѣроятно е Шишмановътъ синъ.

На л. 68[а] подъ текста друга ржка бѣлѣжи: **по҇пінші́н ѹ҃бѡгін и҃ грѣшнін харнтѡне сію книгѹ ѡ҃ктѡи҃:**

На сжщия листъ отопакото: **† да се знаетъ кѡ се потрѫждихе селѡ косокрастн све селанї когда и прѡстітъ. покеза сиа гнига ѡвътон попъ аковъ ѿ прилепъ въ лето ҂з҃ р҃ ч҃** (7190—1682) **ѹ месеца юниїа.**

На листа залѣпенъ отвжтрѣ на послѣдната дъска има тия лѣтописни бѣлѣжки:

доиде цръ на ивъна въ лето ҂ѕ҃ ѯ҃ н҃ ѕ҃ (6956—1448).

доиде цръ на скедеръ бега и ѹзе мѹ свети гратъ въ лет ҂ѕ҃ ц҃ ѯ҃ е (6965—1457).

доиде есе векъ на дебръ въ лето: ҂ѕ҃ ц҃ о҃ д (6974—1466).

доиде цръ мехметбекъ на дебрскѹ землѹ на скедеръ бега. и индиѹ порѡ҃би. и посече месеца маа ѳ днъ въ сѹвѡтѹ въ лето ҂з҃.к҃.д҃ (7024—1516).

и ѹзе црь селимъ гратъ мисеръ. и ѹби цра къзылбаша въ лето ҂ꙁ҃лв҃ (7032—1524).

и ѹзе црь сꙋлеиманъ гратъ родосъ въ лето ҂ꙁ҃лд҃ (7034—1526).

ѿтиде црь сꙋлеима(нъ) на землю ѹгорьско на бꙋдимь и распа бꙋдимь.

Отначало има единъ чистъ листъ. На личната му страна четемъ: Книга эта подарена мнѣ моимъ покойнымъ отцемъ, извѣстнымъ по церковному, грекоболгарскому вопросу, горячимъ народолюбцемъ Нако Станишевымъ. Онъ скончался въ родномъ своемъ городѣ Кукушѣ, въ южной Македоніи, въ Мартѣ мѣсяцѣ 1875 года. Я въ память своего отца жертвую эту книгу въ Софійскою народною библіотеку. Сынъ Нако Константинъ Станишевъ. Москва, Сентября 20-го дня, 1897 года.

181 (100).

Осмогласникъ и **миней** празниченъ отъ XV вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 266 **8**° (21·5×15), т. 16×9·5, 15·5×8·5—9; писмо различно, писано отъ три ржцѣ; редове на стр. 23, 24.

Съставенъ като че отъ три разни книги, ала и тритѣ части безъ начало и край. Отначало липсуватъ 13 тетради, минеятъ отъ 64 л. почва съ другъ почеркъ, малко по̀ едъръ отъ първия, а на л. 71 продължава друга ржка, пакъ миней, но още по̀ едро писмо — службата за 8 септемврий — въздвижение креста Господенъ, а на л. 79а м. октомврий 26 **стго велико мнка димитрїа.** Минеятъ свършва, слѣдъ службата на 15 августъ **ѹспенїе прчстые влчце нше бце** (л. 249), съ **стои петцѣ стры,** л. 260б. На л. 266б почватъ молитви и чинове — отъ трѣбникъ, пакъ сжща ржка, но отъ него останали само нѣколко полулиста. Вижда се, че голѣма часть отъ края липсува. Службитѣ са испъстрени съ канони, на които личатъ и авторитѣ. Писмото на сички листи отъ горна страна поблѣднѣло отъ влага. Подвързията раскжсана. Лл. 89б, 91б, 122б и 23б неписани.

Правописъ обикновенъ сръбски съ ударения, ала нетонически.

Хартия дебела, корава, съ много ситни брѣзди и тънки рѣзки (едвамъ личатъ), съ знакъ (на листитѣ, дѣто е минеятъ) бича глава съ черта между рогата и на върха ѝ петолистенъ цвѣтецъ, а подъ главата трижгълникъ, овисналъ на линия, прѣчертана съ двѣ успоредни черти. Вж. у Лихачева № 1045 въ ркп. отъ 1462 год.

Коритѣ на подвързията липсуватъ, но колитѣ се държатъ още здраво съшити.

Приписка. На л. 91б четемъ тѣзи двѣ-три думи: **✝ въ лѣ҃ ҂ꙁрн҃. приде монк̃, значи на 1600 год.**

182 (137).

Осмогласникъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 340 гол. **4°** (27·5×20·5), текстъ 21·3×14, на два стълбца, писмо полууставно, букви 2 мм., редове на стълбецъ 31. Съ изблѣднѣли инициали и заглавия.

Първитѣ нѣколко листи развързани и поврѣдени отъ влага. На мѣста исцапанъ доста отъ употрѣба. Червеното мастило поблѣднѣло и мѫчно се чете. Листъ 31 отъ изданията на Божидара Вуковича, втурнатъ между другитѣ листи и пагиниранъ; л. 180 чистъ и наполовина скѫсанъ. Л. 206 отъ другъ рѫкописъ, писанъ изцѣло.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ), само рѣдко-рѣдко идва и ъ (въ прѣдлози). Отъ л. 181 се срѣщатъ и юсове тукъ-тамъ доста начесто; тъй върви до края.

Хартия тънка, жилава съ знакове: ножици; еднорогъ, типъ № 602 у Лихачева (начало XV вѣкъ!).

Подвързия дъски съ кожа, но първата изгнила съвсѣмъ.

Приписка. На л. 1б четемъ: **даⷯ знаеть кога донде аѳанасїа ерен. а. є. д. кє̃. кє̃. а. р̃р̃ ъ̃ вьлѣ̃ ζ . . .** (листътъ нататъкъ изгнилъ).

Цифритѣ слѣдъ ереи означаватъ тайнописно пакъ аѳанасъ.

183 (378, 325, 326, 352).

52 разединени и наполовина изръфани листи фол. (28·5×21) отъ **осмогласникъ,** сръбска редакция, вѣкъ XV, текстъ 22×14, редове на стр. 27.

Подъ № 378 бѣха само 17 лл.; другитѣ прибрахъ отъ горѣозначенитѣ №№.

Правописъ едноеровъ съ непрокарано ударение.

Освѣнъ червено употрѣбява се и зелено мастило за инициалки и заглавия.

Хартия дебела, мека съ воденъ знакъ: лилия.

184 (550).

Осмогласникъ отъ XV вѣкъ, 137 л. фол., сръбска редакция, по 26 и 28 реда полууставно писмо. Отъ подвързията му останала само кожата. Листитѣ му съвсѣмъ разединени и разбъркани.

Правописъ едноеровъ съ много надредни знакове и ударения, ала неточни.

Хартия дебела и мека съ дебели рѣзки. Хартиенъ знакъ: ножици. Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

185 (289).

Осмогласникъ отъ XV—XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 202 4° (27·5×21), текстъ 21×13·5, писмо уставно, б. 2 мм., редове на стр. 30.

Безъ начало и безъ край. Писанъ отъ нѣколко души — или по добрѣ, съставенъ отъ нѣколко разни книги. До л. 52 пише една ржка въ два стълбца безъ никакво означение на тетрадитѣ; слѣдъ това почва другъ почеркъ съ нумерация на тетрадитѣ (отъ а҃ до кг҃), пакъ два стълбца но и тоя почеркъ прѣминава незабѣлѣзано въ други (къмъ л. 163[б]) и върви до л. 193, отдѣто начева и отива до края пъкъ други почеркъ на цѣла страница. Писмото дори до л. 193 прилича да е отъ XV, а другото — отъ XVI. Въ втория почеркъ се срѣщатъ нарѣдко и юсове: **пжѵнна** л. 127[а], **нж нелль єсть** л. 141[б], **доѵшж** л. 142[б] и др. Отначало отжснати около 11 листа; единъ л. поврѣденъ между лл. 51 и 52. Отжснати около 11 л. и между лл. 71 и 72, 2—3 листа между лл. 75 и 76, 6 л. между 87 и 88. Л. 88 поврѣденъ; л. 100 развързанъ; лл. 117, 155, 190 и 191 поврѣдени. На л. 76[а] заставка.

Хартия различна, съ знакове: кула, ножици, три полумѣсеца, котва въ кржгъ и пр. Подвързия дъски съ кожа; втората скършена.

Приписки. На листа, залѣпенъ отвжтрѣ на първата дъска: **да се знаетъ кога се сторн попъ танаскѡ беше архиепискупа ї҃сф҃ъ што мѵ даде к҃ гроша въ летѡ ҂ꙁлн** (7038—1530).

По-долу: **да (се) знае кѵпи папа танаско сна книга за т҃.**

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ) съ разни отлики въ надреднитѣ знакове и ударенията. Най много знакове употрѣбя писецътъ слѣдъ л. 163 до 192.

На двата послѣдни листа календарни таблици.

Доставилъ отъ Охридъ Е. Спространовъ.

186 (322, 349, 373).

Осмогласникъ отъ XVI вѣкъ. Рецензия сръбска. Листи 184 фол. (3·8×21·5), текстъ 22×13, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 26.

Липсуватъ листи отъ срѣдата и отъ края. Поврѣденъ отъ влага, но пакъ добрѣ запазенъ въ три части и то първата часть (93 лл.) бѣше подъ № 349 втората (81 лл.) подъ № 322 и третята (5 лл.) подъ № 373.

Правописъ едноеровъ съ разнебитено ударение.

Хартия тънка жилава съ знакъ: котва въ кржгъ.

187 (275, 353, 356, 334, 382).

Осмогласникъ отъ XVI в., сръбска редакция. Листи 255 фол. (29×19), текстъ 22·5×13, срѣденъ уставъ, букви 3 мм., 29 реда.

Въ библиотечния каталогъ внесенъ подъ три нумера: подъ № 275 — 144 листа, подъ № 353 — 44 лл., подъ № 356 — 41; освѣнъ това 6 лл. прибрахъ отъ ркп. № 334 и 20 лл. отъ ркп. № 382, та се набраха сичко 255 листа, но пакъ разбъркани и сички поврѣдени отъ влага.

Пагинация нѣма; но отъ запазеното означение на 33 и 34 кола излиза, че и 8-тѣхъ гласа биле въ една книга.

Тукъ-тамъ хубави заставки и сплетени заглавия съ хубаво червено мастило, което не е никакъ пострадало отъ водата.

Правописъ ресавски съ правилно ударение.

Въ края на осмия гласъ, между задния редъ и заключителния **конѣцъ ѡсмомꙋ гласꙋ** писала ржка, която искала да подражае писмото на текста:

пысахь ѧзь попь ѧлеѯѣсй ѿ краца,

отъ което се вижда, че книгата е употрѣбявана въ Западна България. Писмото прилича на ржкописитѣ, писани въ манастиръ Варовитецъ до Етрополе.

Хартия тънка, жилава съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль или три колелца.

188 (247, 248).

Осмогласникъ отъ XVI вѣкъ, сръбска редакция. Листи 117 фол. (29·8×21), т. 23×13·5, полууставно четливо писмо, б. 3 мм., редове 29.

Безъ начало и край. Отъ началнитѣ 6 тетради има само 7 разбъркани листи, които прибрахъ отъ № 248. Сичкитѣ листи на ржкописа поврѣдени отъ влага и отъ мишки.

Хартия тънка, жилава съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

189 (223).

Осмогласникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 229, 8° (20·5×15·5), текстъ 15·5×9·5, писмо полууставно, четливо, б. 2 мм., редове на стр. 21.

Безъ начало и край. Лл. 1—64 прѣписани отъ друго лице посетнѣ (XVII в.) за допълнение на други изгнили или исчезнали листи. Нѣкои листи поврѣдени, напр. между лл. 65—85.

Първичнитѣ листи иматъ ресавски правописъ, а прибавенитѣ — старосрѫбски (едноеровъ). И у двѣтѣ рѫцѣ разбъркано ударение.

Хартия тънка, жилава съ знакъ: котва въ крѫгъ и звѣзда отгорѣ.

Подвързия здрава.

190 (160).

Осмогласникъ отъ края на XVI вѣкъ, редакция срѫбска. Листи 176 фол. (30·5×21), текстъ 21·7×14, писмо уставно, б· 2—2 мм., редове на стр. 31.

Запазенъ добрѣ. Л. 120 неписанъ. До него тетради 15 (еї) и единъ л. отъ 16-та, а послѣ други 7 тетради съ нова нумерация. Почва съ заставка.

Правописъ ресавски съ ударения, ала нѐ тъй правилни.

Приписки. На л. 176б слѣдъ заключителното **коньц книге сѐи** прѣписвачътъ пише: † **Сла съврьшителю бѹ нашемѹ въ векы амин. молюсе и милисе дѣю, оци и братїа. чьтѹщии али прѣписѹющии. Сїа бжтвна словеса блвите а не кльнете. и бь ви спсеть аминъ:** †

Другъ по̀ долу и много по̀ сетнѣ пише: † **Сию кнїгѹ коупїи по горо ѿ пол кане (?) за свої аспрї за .с. .н. .н. а. въ лѣ .ӡ. тѹсѹ ·р. .к. .н. .г.,** значи прѣзъ 1615 год.

По̀ долу трети бѣлѣжи: † **повѣзасе сии книга въ лѣто ӡрбо мца октоврїе съвръши се .їе. днь повѣзахь ю азъ грѣшни тодоръ ѿ места нарицаеми жлекѡ оу селѡ кранславо.**

А на л. 172б отдолу: † **простете братїе съгрѣших зе не съмотрих некак,** пише пакъ прѣписвачътъ.

Отначало половина листъ и единъ цѣлъ неписани. На първия отъ тѣхъ нѣкой забѣлѣжилъ:

Писах мсца феврарїа .ї. днь кланса .ӡ. слоке за .ѹе. каланџї ѿ дренополе беха.

А подъ това пакъ сѫща рѫка:

Писахь. азе мец. марта. кланса слове. за .ке. калаџїте ѿ ерене. на вера .ке.

На л. 55а подъ текста нѣкой бѣлѣжи:

Пїсахь аазпро ї мастїло алї лоше и перо ї мастїло перо ке ѿ гѹска. а мастїло мѹракепъ.

Хартия дебела, жилава; хартиенъ знакъ не личи.

Подвързия здрава.

. . . .

191 (145).

Части отъ **Осмогласникъ** и **триодъ** вѣкъ XVI, редакция сръбска. Листи 147, извънредно малъкъ форматъ **32°** (10×7·5), текстъ 7·2×5, писмо уставно, дребно и четливо, само че избѣлѣло доста, букви 2 мм., редове на стр. 15 и 14.

Безъ начало, па и отъ срѣдата липсуватъ много листи. Нѣкои листи има отсетнѣ допълняни съ пò грубо писмо. Л. 144 неписанъ. Хартия тънка, жилава съ знакъ: ножици; бича глава. Прибаненитѣ листи са пò дебела хартия, но знакъ не личи по тѣхъ.

Подвързия дъски съ кожа, но прѣдната дъска липсува.

Правописъ ресавски, но **ъ** се пише и въ краесловие. Въ прибавенитѣ листи ъ дохажда пò рѣдко, а много често **є**, и то за обикновено **є**. Въ тия листи идва и **ж**: **пжчинноу л. 30ᵃ**.

Ударение въ първичнитѣ листи редовно, а въ прибавенитѣ нѣма.

До 120 л. съдържа извадки изъ октоихъ, а на л. 120 начеватъ служби по триода: **въ пе҃ вѐръ є҆ не҃ поста бываєтъ служба а҆калоїсту прѣты бце:**

Първичнитѣ листи са отъ XVI вѣкъ (начало), а другитѣ са отъ XVII, както се вижда отъ записката на послѣдния л. 149ᵇ: **азъ съгрѣшихъ а вы исправлѧите. братїє коє чтитъ. а не клєтє. не пїса. агглъ на пїса рука грѣшна и скврънна. блудна и спи вы бо҃. аминъ. Къ лѣтѣ ,з҃.р҃.ѯ҃.г҃.** (7163—1655).

192 (110).

Осмогласникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 214 фол. (28·5×19·5), текстъ 22×13; писмо полууставно, букви 3 мм., редове на стр. 26.

Нѣма начало ни край. Между лл. 5 и 6 откжснати около 55 листи. Като не броимъ първитѣ петь листа (отъ първа кола), почва съ 4 л. на тетрада 11 (аі), отъ която запазени тоже само 5 листа. Ржкописътъ свършва съ три листа отъ 37 (лз) тетрада.

Съдържа стихири, канони, а къмъ края и тропари.

Правописъ ресавски, съ ударения, ала разнебитени.

Хартия дебела, гладка. Хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда надъ него. Подвързия дъски съ кожа.

Приписка. На листа, залѣпенъ о послѣдната дъска отвжтрѣ:

† село драгωвита писа спсъ себе поменъ ωца лепою мти гмитра братъ џорџа илию павлъ лазаръ петръ даде свеоу у стга никола да служи за негову душу бгъ да проститъ. аминъ.

Доставилъ Мих. Петковъ Задгорски отъ Айтосъ.

193 (119).

Осмогласникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 142 фол. (31·3×22); писмо полууставно, нехубаво, букви 2-3 мм., редове на стр. 27.

Съдържа освѣнъ октоихъ (съкратенъ) и разни канони, свѣтилни, още и служби: на Лазарова сѫбота, на Великденъ, на Възнесение. Това е, види се, полъгало пок. Вуловича да нарече тоя рѫкоп. триодъ (вж. описъ стр. 20, № 85). А най на краятъ е служба на св. Никола.

Твърдѣ повреденъ: липсуватъ листи отначало, отъ края и отъ срѣдата. Първитѣ три тетради липсуватъ и два отъ четвъртата. Послѣдната тетрада е 25, отъ която липсува сѫщо единъ листъ. Лл. 6б, 32б, 33а неписани, а лл. 139, 140 и 141 развързани.

Правописъ едноеровъ, но твърдѣ неправиленъ откъмъ ѣ и ы. Ударения неправилни.

Приписки. На лл. 27б и 28а подъ текста прѣзъ политѣ четемъ слѣдната записка, отъ Кюстендилския (Бански) митрополитъ, важна не само като автографъ, но и по съдържание: ✝ мн҃ по мл҃ти бж҃їеи мнтр҃оли҃, ба҃ски кр҃а и҃ ц҃н и҃ др҃ꙋ честь, въ л҃ ҂ꙁ.р.н.ꙁ. м҃ца. м҃а .ке. испрати҃ патрїарха оу҃ црнгр҃ и҃ ꙗ съ ни҃ те҃ исти҃ (?). и҃ что҃ бемо҃, пресекли за земл҃ю дадо҃ мꙋ ҂ѳ҂ї а҃, а҃ онь се потвори. бь мꙋ сꙋ҃ль, и҃ пречтал҃: мти бжїа да мꙋ е сꙋпьрина на стра҃номꙋ сꙋ. и҃ бе҃ се венчаль на земл҃ю на ба҃ю и҃ на кратовꙋ и҃ на щ҃н, а҃ ꙗ хоћю землю да ѡ҃стави҃. ѿ нїегова зла҃ тамо на та҃ светь пре҃ хмь бгѡ҃ истезань да будє҃, защо ме ѿ земл҃ѥ истера истераѡ га бь, из раа҃, тако да зна҃. поги҃хь оу҃ ꙗдꙋ҃. како ꙗ҃ нїемꙋ оучини҃, бь тако и сь ино҃. а҃ како онь сь мнѡ҃ тако и҃ бь съ нїегово҃ правдѡ҃ на страшноꙋ҃ сꙋ҃ въздао.

Веднага слѣдъ горното: свѣ мн оузе что҃ бе҃ стекль ко҃, светопочившаго патрїарха. кѵ҃. паѵсеа бꙋ҃ емꙋ вечнаа память. престави҃ въ лѣ .ꙁ.р.н.ѕ. (1647 м҃ца. ѿ. г.

На л. 33а сѫщиятъ митрополитъ пише: ✝ по мл҃и бжїе мнхаи҃ль митрѡли҃ ба҃скы҃, кра҃вскы҃, и҃ щи҃скы҃, бы҃ съ преѡ҃щени҃ патрїахо҃ кѵ҃ паѵсеа. ꙋ҃ пећи҃, г. лѣа, параклиꙗрхь. е҃. лѣ. полатарь. пакь послѣ. клиꙗрхь, г. лѣа. верно ко емꙋ послꙋжи҃. ді, годинн. и҃ онь҃ мн҃е добре оучеше ме по бзѣ, ѿ добри҃ оучителю҃ како ћю те пофалити҃, држа престо҃ срб҃скы҃ .лд. лѣа. преставл҃енїе емꙋ бы҃ въ лѣ ҂ꙁ.р.н.ѕ. м҃ца ѿ .г. нел҃ꙗ дн҃ѡ.

па по егове съмрти наста други патріархь кѵ гаврїиль. и онь ме вѣнча на владичество. и я нѥмь много добра учиних. а онь мене не помлѣвах нехоми, све, оузе что бе стекль ѿ младости. асъпра ли. халина ли. махрама ли, кошула ли, платьница ли. чарапа ли. папуча ли, тамо на страшноу су въздао ѿвѣть прѣ хмь вго: — дрьжах баню и крато, и шин. ·к. лѣ, и що ми бе пресекль за землю, платих му све лепо до апру, вь му платих све а онь се пофтори не хте тоать наре и омологию не да съльга яко, анаиїа и сафи, тако пихь да есть въ оузнаніе. васакому чавку, иже по мне кои животчеку: — пихь въ лѣ .гζ.р.и.ζ. міа ма .кѕ.

Хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда надъ него.

Подвързия нѣма.

Подаренъ чрѣзъ Просвѣтното Министерство, отъ Юрданъ П. Никифоровъ, учитель въ Ески-Джумая.

194 (327).

16 полуизгнили листи 8° отъ **осмогласникъ,** сръбска редакция, вѣкъ XV—XVI.

Величина 21×14, по 21 редъ на стр. полууставно писмо, нехубаво.

Правописъ ресавски, ала непослѣдователенъ; покрай обикновената замѣна за носовкитѣ **оу** и **є** идватъ и сжщи юсове. Ударения нѣма.

Хартия дебела, грапава; воденъ знакъ не личи, понеже листитѣ са изръфани тъкмо дѣто се пада знакътъ.

195 (205).

Осмогласникъ отъ XVI вѣкъ, редакция българска и сръбска. Листи 236, 8° (20·5×14), текстъ 15—15·5×10, писмо уставно, некрасиво, букви 2-3 мм., редове на стр. 24, 26, 20.

Безъ начало и край. Има откжснати листи и отъ срѣдата. Лл. 1, 20, 58, 209, 235 и 236 повrѣдени.

Лл. 1—57 и л. 218 до края българска редакция, съ примѣси отъ сръбска, а отъ л. 59 до 217 сръбска, макаръ че отначало се срѣща и **ѫ** на двѣ-три мѣста.

Езикъ и правописъ неправиленъ. **ъ** и **ь** ужъ по VI школа, ала непослѣдовно. Ударение разнебитено.

Хартия тънка, гладка, съ хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ. Подвързия откжсната, но колитѣ се държатъ яко подшити.

Доставила го Брациговската община.

196 (10).

Осмогласникъ отъ XVI в. Листа 176 фол. (29×20 см.), текстъ 23×13 см., писмо срѣдно-уставно, нехубаво, малко наклонено вдесно, букви 3 мм., редове на стр. 26.

Поврѣденъ твърдѣ много отъ влага, тъй че текстътъ само отдолу може да се чете. Дъскитѣ съвсѣмъ изгнили, а кожата издупчена отъ молци и червоточина. Почва съ малъкъ орнаментъ.

Отъ л. 164б се почватъ въскресни свѣтилни **творенїе льва деспотъ**. Отъ л. 169а евангелия въскресни на брой 11.

Редакция българска, правописъ — злетовски (само ь).

Текстъ: **Стрть пльскжа и крепо бжтва вь хе зраще. мждрьствающе и єдино съложенїе и єство, да посраметса** . . . (Л. 93б). **Єдинж та жены посрѣ трьнїа крнь. дво унстоа цьвтенїа обрѣ сїаащжа.** (Л. 90б).

Приписки: На л. 30а подъ текста нѣкой бѣлѣжи: **пїса нїкола грѣшныи.** На л. 37б другъ бѣлѣжи: **ѿ големо село пнса стоуо капа попу стауотн ї овеца юнецъ. пакъ овеца крака.**

На л. 175б: **ѿ нокаване исписа нїкола сию кннгу оу сту петку прїн цра султанъ сулемена.** Писмото е отъ по ново врѣме, но може да се прѣдполага, че книгата е прѣписана именно при султанъ Сулемана.

Хартия дебела и твърда, а посрѣдъ гладена съ хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

197 (13).

Осмогласникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 106, фол. (28·5×21·5), текстъ 21×14 см., писмо отъ разни ржцѣ, редове 25 (а отъ л. 67 по 30).

Липсуватъ листи отъ началото и отъ срѣдата. Отъ л. 67а до 82а почва другъ почеркъ по хубавъ; слѣдъ това пакъ първиятъ, но по дребенъ. Отъ л. 102а се почва чинъ за водосветъ на новъ мѣсецъ.

Употрѣбява и двата ера, но твърдѣ неправилно.

Хартия дебела, твърда съ знакъ: котва въ кржгъ и трифиль отгорѣ. Подвързанъ, но прѣдната дъска оголена.

Приписка. На послѣдния листъ отлице четемъ съ червено мастило:

† изволенїе ѿца и поспѣшенне сна. и съв(ръ)шенїе стго дха аминъ:

сїе писа азъ їермона пимннъ ѿкаан(нын)

и изнемогѡ рукою моею и не . . .

Листътъ повреденъ (съдранъ) нататъкъ. Следъ горната приписка имало и друга бързописна, но отъ нея се четатъ само първите две думи: **повеза сїю книгу ст.... тровь....**

198 (347, 356, 358, 389).

109 разединени листи гол. 4° (25×18·5) отъ **Богородичникъ**, българска редакция, векъ XVI, възширочко, средно-уставно писмо по 27 реда на стр. (20×14 см.).

Начални ятъ листъ запазенъ: подъ една сплетена заставка съ червено мастило се чете заглавие:

Бгорѡчни съ бгмь прѣтыѫ бцѫ: ѡсмимь гласѡвѡ

Правописъ по VI школа съ акцентни знакове тукъ-тамъ, които се не посрещатъ винаги съ тоническото ударение.

Текстъ (отъ началото): **Горкыѧ работы избывь інль: —**

Оужасошѧ сѧ страхѡ въсеѱрнце. апла | чиноначалїа хвалаще тѧ. поетже блго стн ради въсѣкь оумь. ꙗко матерь зиждн телѣ. похвалы бо въсѣкоѫ прѣвъзыде чн, | ха рождьшн: — лютыми напамн томимь. | ѿ кругь стѫжаемь ѡкаанныи, плачемь | приглашаѫ. съ выше мнѣ простри прѣбогатѫѫ рѫкѫ твоѫ. г избавлѣѫщи, безбѣдно мѧ пожити спобн млтвамн твонмн.

Хартия дебела, мека, съ едва забелезвани брезди и резки; воденъ знакъ: кѫпони.

199 (551).

Осмогласникъ сръбска редакция отъ XVI векъ, 241 л. фол. (29×19·5) среденъ уставъ, хубаво писмо (22×13) по 27 реда на стр.

Книгата подвързана, ала съ разнебитени и повредени листи — безъ начало и край. Съдържа първите 4 гласа до 233 л., а оттамъ нататъкъ: **светилны въскрны** (до л. 237), **светилны прѣзнеелю** (до л. 238), **пенїа троичнa, тропари по непорочна, бгородичнїи на бь гдь противу гласовомь на вечерни** — до края.

Правописъ ресавски, съ правилно ударение.

Хартия дебела, твърда, съ знакъ: кардиналска шапка.

Доставилъ Хр. Зарзановъ отъ Самоковъ.

200 (491).

Осмогласникъ отъ XVI векъ. Редакция българска съ много сърбизми. Листи 221, 8° (21×14·2), текстъ 16·3×19, писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 20.

Отъ листъ 84б почва второ почеркъ — по ситенъ. Къмъ края лл. 202—208 пострадали много отъ влага и са почти полуизгнили. На л. 218а до края: сказа́нїє за ст. пє́т҄кь Ѿкоуду вышє, ала текстътъ доста поврѣденъ. На л. 210а календарна таблица, надъ която четемъ: лѣ ҂ꙁрѯи, (значи за 1660 год.), а отдолу: сїа стлъ дрьжи лѣ. тк лѣ. Вѣроятно прѣди тая таблица е имало друга, и тая дата 1660 год. означава само година отъ вѣчния календаръ, а не е съврѣменна съ ржкописа, който е по старъ. Календарниятъ листъ, както и сичкитѣ листи слѣдъ него до края, са отъ друга, по стара книга, дребенъ полууставъ, ресавски правописъ, по 21 редъ на стр. — Отъ л. 139 ново означение на тетрадитѣ; дотукъ тетр. 17 и два листа отъ 18-та. Послѣ тетр. 10 и 4 л. отъ 11-та.

Правописътъ на главния текстъ държи само ь.

Заглавие: Прпобна ѿца нашє їѡ дамас҄кина́, на ги вьзва. стры, вьскрны, гла а.

Текстъ: Вєрн҄аѧ нашє млтвы прїими стїи ги, и подаждь намь ѡставлєнїє грѣхѡ. ꙗко ты єдїнь єси, ꙗвлєи вь мирѣ вьскрнїє:—

Хартия тънка, жилава, съ знакъ — котва въ кржгъ и надъ него звѣзда. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На л. 221б четемъ: † пиа сиа книга гломо ѡфтаикъ како сє потроди драганъ николокъ синь и братмꙋ и стоꙗнь та ꙗ повєзаха и ѡпрьвєнь си бєшє тѣхна прѣложиха ꙗ да работи тѣхєнь харь кои брать четє . . . (другото съдрано).

Подъ това отдолу съ по сетнешно писмо: писа азь ѿ сєло Калоѳєрь).

На листа залѣпенъ на задната дъска отвжтрѣ: † сиа книга глємє офтоикъ та ꙗ зє попь кєлко ѿ мєханлџи да поработи додє си ꙗ зємать.

201 (262).

Осмогласникъ воскресный на Іѡ. Канонарха, съ гръцки ноти, редакция руска, вѣкъ XVIII. Листи 148 малка 8° (17·5×11·8), текстъ 12·5×7·5, писмо курсивно, букви 1·5 мм., редове на стр. 22: 11 ноти, 11 текстъ.

Заглавие слѣдъ заставка: Нача́ло съ бгомъ стымъ начинаєсє осмогла́сникъ воскрный, гла́съ пєрвїи, соучинє́нїа ї҆ѡа́нна канонарха, л. 1а.

На л. 120[б]: **Ѥѯапостиларіи, и оутрен҄ самогласни, сірѣчь еуaлски стихырѣ. оутреніи же оубо стіхиры сѵ: твореніє цра лва премудрагѡ. ѥѯапостиларіи же сна єгѡ, костантіна цара.**

Подвързия здрава.

202 (562).

Триодъ отъ XIII вѣкъ, сръбска редакция, 91 пергам. листи гол. **4**° (25×19·5), въ два стълбца дребенъ уставъ по 38 реда на стълбецъ (21×14) съ червени заглавия и заглавки, съ особени прибавки въ видъ на трижгълничета ▲ ▼ къмъ стълбеца на буквитѣ. Отъ редовнитѣ букви за отбѣлѣзване е **ж**-то — почти като **т** само съ малко расширени крачка: **т**. Буква **о** се пише съ остъръ върхъ.

Първичната пагинация на колитѣ не личи навредъ, защото е изрѣзана при подвързията, а личи друга една, пакъ стара пагинация на листоветѣ отдолу посрѣдъ. Споредъ тая пагинация първиятъ листъ на ржкописа е 26 (**кѕ**), и стига до 119 (**рѳі**), а послѣднитѣ два листа (отъ сжщия ржкописъ, но отъ пò крайна кола) са безъ стара пагинация. Първата сега запазена кола е означена съ **д**, слѣдъ която вървятъ наредъ до кола **єі**, ала нè сички цѣли: отъ кола 7, 10 и 13 липсува по единъ листъ, отъ 11 — 2, а отъ 9 — 3 листа. Послѣднитѣ два листа неизвѣстно, отъ коя кола са.

Съдържа пѣсни и четива отъ велики петъкъ вечерьта до срѣда вечерь на шеста недѣля **ѡ слѣпѣмь.**

Пергаментъ нееднакъвъ: ту груби, ту пò тънки и гладки листи.

Правописъ обикновенъ сръбски, съ нѣкои архаизми:

(л. 59[а]) **Тыи црковь телесноую въздвиг҄ноувь. | тридневно ѿ гроба. ꙗко же вьзвѣстии блже. да вь истинноу | ꙗвиши славоу свою. намь иста|таиє за вѣроу. сь оузь ѡставлє|ниꙗ. ихь же дрьжаше адь свеза|ныихь·:· Ѡ июдеискоє безоу|миє. и сьбраниє безакон҄но и помышлениє. что невѣр҄но | видѣсте. и невѣровасте хоу. | не ицѣли ли выи словомь недоу|жьныихь. или ꙗко всего мира | ть не спсе ли. створикы вса. нь воиныи да прѣпреть выи. и вь|скрьсьшеи мрьтвьци·:·**

(л. 59[б]) **Оумрьщьвлении стражиє иꙗ | рьцѣте. како оукрадень выи | рьцѣте и невидѣсте неразоу|мьни вси. ибо вьскрсьша неви|дѣсте ни разоумѣсте. како | оукрадена хотѣсте разоумѣ|ти створ҄шаго вась. поне ка|менє зрите и погребен҄ныє ризыи хоу.**

Никакви дати ни бѣлѣжки. Книгата е безъ подвързия сега.

Доставена отъ Просвѣтното Министерство; била въ редакцията на Министерския Сборникъ.

Прилага се снимка отъ него на табл. XIII.

203 (47):

Триодъ постенъ на пергаментъ, вѣкъ XIII. Палимпсестъ. Редакция българска. Листи 36, **4°** (25×18); текстъ 13·5×12·5; писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 21. Като да е съставенъ отъ три разни ржкописи; особено л. 8 е напросто вставенъ между другитѣ. Той се отличава и по писмо и по правописъ отъ другитѣ. Първитѣ листи съдържатъ червени инициалки съ триѫглени прибавки, на другитѣ листи кждѣ края нѣма такива.

Само на третия листъ (откжснатъ), текстътъ е цѣлъ; на сички други кждѣ повече, кждѣ по̀ малко повреденъ и мжчно се чете. Листоветѣ откъмъ горна страна изгорени съ нѣкаква киселина, или изгнили и почернѣли, та и цѣлиятъ ржкописъ има твърдѣ грозенъ изгледъ. Нѣкои букви иматъ старинско начертание.

Пергаментътъ е зетъ отъ гръцки книги съ курсивно писмо, което още личи доста хубаво тукъ-тамъ.

Правописъ не дотамъ правиленъ; школа Злетовска, употрѣбява се само **ь**, но инакъ изглежда да е писанъ въ югозападни краища, понеже се срѣщатъ начесто изяснени ерове.

Текстъ: **Сь стнмы. мники сь прркы рожьшж ѭ тѧ. сь прѣпобнимы всѣмы хе: мла|щи присно за раби сы. прыими прогь нѣвашихь тѧ мсре. едного добраго | влкж: всемогжщаго. егоже нбни чыно ве хвалать.**

Кише ѡбитѣли мтрнѣ. и обичаю мтр|нѣ двж единж вь женахь. блгславна. пѣми вѣрьни. дльжно велычаемь|. Хананѡнѧ поревновахь пмлоуи ма | вопиж ти. споу двдвь. хе бе исьцѣ | болащж ми дшж. ѩко и щедрьи нои (л. 3ª).

Безъ никаква подвързия, само съ подшити коли, но съ разбъркани листи. — Вж. снимка отъ него на табл. XIV.

204 (561).

Триодъ постенъ отъ XIV в., сръбска редакция, 68 перг. л. гол. **4°** (26×21), въ два стълбца въздребенъ уставъ по 31 редъ на стълбецъ, безъ никаква пагинация.

Правописъ обикновенъ сръбски съ редовна іотация, безъ тонически ударения, а само съ ̏ върху едносложни думици. Тукъ-тамъ **ы** неправилно употрѣбено. Познава широко є. Употрѣбява много често точки (и акценти) надъ буквитѣ. Инициали и заглавия червени съ бѣлизняво и нѣйдѣ съвсѣмъ избледнѣло мастило. Съдържа пѣсни и четива за прѣзъ велики пости отъ срѣда 4. недѣля до вторникъ 6. недѣля. Пергаментнитѣ листи не са еднакви ни по дебелина и гладкость, ни по голѣмина.

Текстъ: **Тако глѥ гь оуслышите слово гнѥ. моужие ѡскрьблении. и кнезы людеи ієрлмьскыи. іако сьтворихомь завѣть сь адамомь и сьмртию залогы боуроу носещи. аще мимоидеть не пріидеть на въ. положихомь льжоу и надеждоу нашоу. и льжею покрихомсе и сего ради тако глть гь бь. се азь вьложоу вь ѡсновані сїѡньскаа. камень многоценнь изьбрань краіеоугльнь. чтно ѡснованиѥ** (л. 4[а]).

Нѣма никакви дати ни бѣлѣжки. Колитѣ са безъ кори.

Пратенъ въ Библиотеката отъ Просвѣтното Министерство.

205 (594).

Два пергам. л. 4° (27×20) отъ **триодъ постенъ,** редакция сръбска, вѣкъ XIII, въ два стлъбца, редове 38 на стълбецъ, дребенъ уставъ четливо писмо, не съвсѣмъ черно мастило (бие на кафяво), съ твърдѣ малко надредни знакове.

Езикъ и правописъ (едноеровъ) правиленъ. Инициали червени, старински.

Съдържа стихири и сѣдални за срѣда отъ 5-та недѣля на велики пости.

Текстъ: **Крть твои спсе мои имоуще. силоу и крѣпость и застоуплениѥ вь напастехь. прещедре молимти се. поста прѣплоути поучиноу смиромь и безь грѣха намь. тьи іедине сподоби. добрыѥ дѣтели постомь тебѣ приносити плоды достоинь. тебе прославлиающе :·**

Прибрахъ отъ папка № 57.

Вж. снимка отъ него на табл. XV.

206 (595).

Единъ пергам. листъ гол. фол. (36×27) отъ **постенъ триодъ** сръбска редакция, вѣкъ XIV въ два стълбца по 40 реда на стълбецъ въздребенъ уставъ.

Листътъ служилъ за обвивка на книга, та е срѣзванъ и прѣгъванъ и доста истърканъ.

Съдържа часть отъ службата на цвѣтенъ петъкъ.

Езикъ и правописъ (едноеровъ) правиленъ — съ много надредни знакове. Безъ фонетично ударение.

Текстъ: **Прѣста іаковь повелѣвае сномь своимь и простръ іако роуцѣ и нозѣ на ложи своіемь. и оумрѣть. и приложи се кь людемь своимь. и напад иѡсифь на лице ѡтца своіего. и плака се надинимь и лобза и. и повелѣ ѡрокомь своимь погребителемь погрести ѡтца своіего.**

207 (121).

16 пергам. листи 4° откѫслеци отъ **триодъ, миней** и **слова**. Вѣкъ XIII, редакция сръбска.

Голѣмина 24·5 × 19·5 въ два стлъбца; текстъ 21 × 14 (двата стлъбца), и 21×6·5 — единъ стълбецъ.

Писмо уставно дребно и доста хубаво. Редове 38. Любопитна е формата на буква — **ж** като обърнато **ш**: *т*, а **о** се пише трижгълно (изострено горѣ). Инициали дребни, червени, съ чести трижгълни прибавки. И тритѣ откѫслека са отъ една рѫка, но отъ разни книги зашити сега въ едно, ала безъ никакъвъ редъ: първитѣ 6 листи са отъ цвѣтенъ триодъ, слѣднитѣ 4 листи са отъ постенъ триодъ, лл. 11 и 12 са отъ миней (службата на благовѣщение), лл. 13 и 14 са отъ нѣкакъвъ сборникъ на слова, и съдържа: часть отъ слово на велики четвъртъкъ, **слово на стоую пасхоу. тридневнаго вьскрениꙗ га нашего іса ха. — сто Іѡа златоустаго** (цѣло) и заглавието на слово за благовѣщение: **мца марта вь ке днь, стого оца нашего, григоріа еппа неѡкесаріїе-понта чюдотворца**; послѣднитѣ два листи (15 и 16) са пакъ отъ постенъ триодъ. Забѣлѣзва се една стара пагинация по листитѣ долу. Листитѣ отъ триода приличатъ да са часть отъ ркп. № 562 (вж. описъ № 202).

Правописъ обикновенъ сръбски съ редовна іотация и често удвояване на **и** (и **ын**).

Текстъ: (началото на Златоустовото **слово на стоую пасхоу**).: **Днь вьзлюбленіи. тьмнаꙗ мѣста ѡбьходиніть вака нашь. | днь мѣденаїа врата скроушні|н днь затворы желѣзныє сло|миль. послоушаніїе при-лежно реназаго. не рече ѿврьзе врата | мѣдѣнаїа нь ськроушіни поуто | да непотрѣбна боудеть тмица.не ѿеть затворь нь сломи н, да немощьна боудеть тмица.** (л. 14а).

Рѫкописътъ или рѫкоиситѣ биле притежание на манастиръ свети Архангелъ при село Лубижде, както се чете на л. 12 по надлъжното поле: **ѡвои триогъ изъ манастира аханьгела ѡван сидъкъ новъ донесе изъ лубижьде ѿ димитри мазну.**

Листоветѣ са намѣрени въ старата черкова на с. Босулица, Босилеградско.

Въ каталога стои: „18 листи на пергаментъ и на книга“, но сега само 16 перг. листи; дѣ са двата хартиени листи, не се знае.

208 (407).

Единъ пергаментенъ листъ малка 8° отъ **постенъ триодъ** сръбска редакция, вѣкъ XIV, уставно писмо, по 25 реда на стр. Сжщинскиятъ форматъ не може да се опрѣдѣли, понеже листътъ е обрѣзанъ отъ три страни.

Съдържа четива отъ Исусъ-Навина (гл. V) и отъ Исходъ (гл. XIV) които се четатъ на велика Сжбота вечерь.

Правописъ едноеровъ, безъ ударения.

Доста погрѣшно прѣписанъ:

И въздвигоше се сн҃ове изл҃иеви ѿ исхода. (нам. **Сокхооа**) **и ѡ҆пльчише се вь а҆нататмѣ** (нам. **Отомѣ**). **и҆ припоу|сти** (намѣсто: **при поустини** | **бѣ҃ и҆ вожаше ѥ҆. вь ть дн҃ь стльпо|мь ѡгньнимь. и҆ не оскоудѣ нимь | стльпь ѡ҆блаченьь. и вь тьи дн҃ь стльпом҆ | ѡгньнимь. всоу нощь прѣ всѣми лю҆ми. и҆ рѣ гь҃ моисею гл҃ѥ: рци сн҃овомь изл҃ие|вомь. шьдьше да ѡ҆пльчѐтсе прѣмо па|вли межоу магдалиною** (намѣсто: **магдоломь**) **и межоу мо|ремь. прѣмо кельсафоуноу** (намѣсто: **Веельсепфоноу**).

209 (190).

Триодъ постенъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 121 фол. (29·5×21·5), текстъ 20·5×14, писмо — дребенъ, но четливъ полууставъ, букви 1—2 мм., редове на стр. 30.

Съвършенно поврѣденъ отъ вода: нито на единъ листъ не може да се прочете текстътъ изцѣло. Отначало липсуватъ петь тетради и часть отъ шестата. Липсуватъ листи отъ срѣдата и отъ края.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ), но тукъ-тамъ идва и високъ **ъ**. Ударение нередовно.

Хартия бѣла, тънка, жилава, съ знакъ: три могили съ високъ линеенъ кръстъ надъ срѣдната. Подвързия нѣма.

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония.

210 (571).

10 листа фол. (29×20·5) отъ **цвѣтенъ триодъ,** сръбска редакция, вѣкъ XV, въ два стълбца по 28 реда на стълбецъ.

Писмо полууставно, доста старинско, като че подражание на сѣверозападни ржкописи отъ XIII вѣкъ.

Заглавия и заглавни букви червени. Правописъ обикновенъ сръбски съ доста правилна іотация, безъ ударения.

Листитѣ са отдѣлени единъ отъ други и поврѣдени къмъ горната страна.

Хартия дебела, твърда, набрѣздена, съ воденъ знакъ: тровърха корона (или три могили) съ високъ линеенъ кръстъ отгорѣ.

Заедно съ тия 10 листа се намѣриха и други два хартиени листа отъ два различни минея, но безъ особена важность. Вж. № 594.

Пратени въ Нар. библ. отъ Просвѣтното Министерство (Редакция на Сборника) съ бѣлѣжка, че са намѣрени въ с. Майжучища, Прилѣпско, а доставени отъ г. В. И. Дудевъ.

211 (146).

Триодъ постенъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 199 фол. (29·2×21·5), текстъ 21·3×15 на два стълбца, дребенъ и четливъ уставъ, букви 1·5 мм., редове на стълб. 31.

Отначало откъснати 8 листа; откъснати и отъ края нѣколко, инакъ запазенъ доста хубаво и подвързанъ. Сичко 26 тетради, но отъ последната има само 5 листа. Почвалъ съ заставки. Такива сега има на л. 13ª и на л. 68ª — доста красиви. Инициалки хубави.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ) съ честа замѣна между **ы** и **и**. Ударение нѣма — освѣнъ ‶.

Приписки: На л. 67ᵇ подъ текста прѣписвачътъ се подписалъ: **Димитрии (?) грѣшнїи рабь хоу и прѣтѣи его мтри.**

На листа, залѣпенъ о първата дъска отвътрѣ: **манастирь житоше повеза сии книга арсении ермонахъ да се знаеть.**

Хартия дебела, гладка съ неравни брѣзди, съ знакъ: лъкъ съ опната стрѣла.

212 (126).

Триодъ постенъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 135 фол. (29·5×22), текстъ 22×13, писмо полууставно, възширочко, букви 21 мм., редове на стр. 29.

Безъ начало и край. Поврѣденъ доста отъ влага и мишки, та на повечето листи (особено прѣднитѣ) текстътъ не може да се чете цѣлъ.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ) съ много надредни знакове, но безъ редовно ударение.

Хартия тънка, корава съ много ситни и неравни брѣзди, съ хартиенъ знакъ: кжпони въ гербовъ щитъ. Безъ подвързия.

213 (15).

Триодъ постенъ отъ XV вѣкъ, редакция българска. Листи 213 фол. (29×21 см.). текстъ 21·5×14·5 см. Писмо полууставно, букви 3 мм., редове 28.

Отначало липсуватъ много листи. Има 25 л. на половина, които не влизатъ въ числото на изброенитѣ. Липсуватъ листи отъ срѣдата и отъ края. Въ текста се срѣщатъ дребни винетки и по политѣ рибки.

ѫ и **ѧ** се употрѣбятъ доста правилно по срѣднобългарски, а **ъ** и **ь** по VI школа — освѣнъ въ прѣдлози и пр., но и слѣдъ **ρ** и **λ**. Ударение още не врѣдъ прокарано.

Текстъ: **Имѣѧ ꙗко бь҃ млрдїє. ѧлащаса прїими мѧ. иꙁжившаго житїє моє блждно. къпїати съгрѣшихь. клеветникы не трѣбуѧ. сты дѣль мои прѣносѫ. пищѫ ѡставль аггльскѫѧ. оуподобихса скотѡⷨ. питати сѧ скврьнноѫ злобоѫ нж ѡꙋбѡ ѡбращаѫщаѧ сѧ прїими.** (л. 56ª).

Ще отбѣлѣжимъ: на л. 22ª: **събранїє въ нєлѧ прьвѫѧ поста**, т. е. поучение за тая недѣля; на л. 80ª: събрание за третята недѣля отъ поста; на л. 137ª: житие и жизнь на прѣподобна Мария Египтянка; на л. 149б: поучение за великия канонъ отъ Андрея Критски; на л. 151ª: слово за Мария Египтянка; на л. 175б: повѣсть за избавление на Цариградъ отъ нашествие на перси и пр. Не е цѣла, защото липсуватъ два листа; на л. 179б: чтение за опасности върху Цариградъ.

Хартия дебела и мека, съ знакъ: ножици. Подвързия здрава.

214 (597).

6 харт. листа фол. отъ **постенъ триодъ**, българска редакция, вѣкъ XV.

Величина: 29×19·5, полууставъ, по 28 реда на стр. срѣдно писмо (3 мм.) и съ доста хубави червени заглавки.

Правописъ по VI школа; **ъ** особено високъ и съ голѣма извивка.

Хартия дебела, мека съ много ситни брѣзди и тънки рѣзки; воденъ знакъ: ножици.

Часть отъ сѫщия ркп. вж. подъ № 24. Твърдѣ прилича и на № 15 (описъ № 213).

215 (330).

10 листа фол. (29×21·5) отъ **постенъ триодъ**, сръбска редакция, вѣкъ XV, въздребенъ полууставъ по 29 реда на стр.

Листоветѣ не са наредь; съдържатъ стихири и четива за прѣзъ 4 и 5 недѣля на велики пости.

Правописъ обикновенъ сръбски безъ ударения. Намѣсто ѹ се употрѣбява само ѹ. Интересно е твърдѣ жглесто и широпатесто ꙁ.

Хартия тънка, корава, съ знакъ: кжпони въ гербовъ щитъ.

216 (596).

10 листа фол. (29×19) отъ **постенъ триодъ,** сръбска редакция, вѣкъ XV—XVI, по 28 реда на стр. Гжсто, неупражнено уставно писмо, ресавски правописъ и съ ударения. За забѣлѣзване е трижгълно, островърхо ѧ.

Хартия дебела, мека съ много ситни брѣзди и съ тънки рѣзки; воденъ знакъ не личи.

217 (106).

Триодъ (постенъ и цвѣтенъ) отъ XVI в., писанъ въ Граховско. Редакция сръбска. Листи 346 гол. 4° (26×19·5), текстъ 20×13·5; писмо полууставно, букви 2 мм., редове на стр. 26.

Нѣма начало ни край. Много листи развързани ни разметешени. Двата послѣдни листа прибрахъ отъ ркп. № 104. Писанъ отъ нѣколко души. Листове 5—10 съ чисто сръбска редакция, а останалитѣ са съ примѣси и отъ българска: много начесто се срѣщатъ ж и ѧ. Листове 168б, 222б неписани.

Подвързанъ, но раскжсанъ. Хартиенъ знакъ: везни въ щитъ и надъ тѣхъ звѣзда.

Приписка. На л. 106б подъ текста нѣкой отъ по ново врѣме пише: **† Сла̑ съвръшы́телж бг҃ꙋ въ векы́ аминъ, сїа книга поуеса ржкож пп҃а добромира иже и на свщенн҃ствоу стѣфанъ именоваса къ хорѣ граховкꙋ близь хра̑ь ст҃го николи въ села дїѡкот́но** (Дивотино?). **Ѝ томж ко̑ъ жн҃їа прїемшꙋ Сїж дописахь азъ грешны попъ владко. повѣлѣемъ сн҃а его па̑ анрѣи. и что е̑ грешено чт҃ете и простїете а ка̑ бк҃ да прости понеже не писа дхь ст҃ы́ нъ рꙋка грешна и ꙋмь.**

Доставилъ Мих. Петковъ Задгорски отъ Айтосъ.

218 (229, 373).

Триодъ Цвѣтенъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 188 фол. (176 съставяха № 229, а 12 лл. прибрахъ отъ № 373).

Голѣмина: 29·5×20·5), текстъ 22×12·5, писмо срѣденъ уставъ, букви 3 мм., редове на стр. 27.

Безъ начало и край. Тетрада на края 45 (ме), липсуватъ отначалото 148 листа, а колко липсуватъ отъ края, не се знае. Първитѣ 19 листа изглеждатъ да са отъ други ржкописъ.

Първитѣ 19 лл. иматъ едноеровъ правописъ, съ още непрокарано вредомъ ударение, а останалитѣ иматъ ресавски правописъ, съ редовно ударение.

Хартия тънка, гладка, жилава, съ харт. знакъ: котва въ кржгъ. Подвързия — никаква: много листи са развързани и размѣстени.

219 (238).

Триодъ постенъ отъ XVI вѣкъ, редакция руска. Листи 405 фол. (29×19·5), текстъ 24×12·5, писмо полууставно, букви 3 мм., редове на стр. 24.

Кърпенъ, нъ запазенъ цѣлъ. Лл. 16, 20, 342 и 360 до края писани въ ново врѣме отъ друга ржка съ чистъ съврѣмененъ правописъ.

На края на л. 192б житие на прѣпод. Мария Египтянка отъ Іерусалимския патриархъ Софрония.

Хартия тънка, корава, съ разни знакове: два слѣпени кржста (патриаршески кръстъ?) въ кржгъ, шолецъ и пр. Подвързия дъски съ кожа.

Прѣзъ първитѣ 10 лл. по долнитѣ поли прѣписвачътъ пише: .... **десятшестаго мцА апрѣля въ .к҃. на памат .... положилъ сїю книгоу тредь постна .... чюдотворца парїйского прикащикъ ика .... комлекъ** .... — другитѣ думи са или подрѣзани, или залѣпени отгорѣ съ хартия, та не могатъ да се четатъ.

220 (26).

Триодъ постенъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 185 8° (21×14·5), текстъ 14·5×10 см., писмо полууставно, б. 3-4 мм., редове 19.

Началото липсува. Отъ л. 17 сѣкашъ почва другъ почеркъ, по̀ дребенъ и съ по̀ черно мастило. Отъ лл. 69—92 пакъ първиятъ, а отъ 92—112 е пакъ другъ. Липсува по листъ между л. 60 и 61, между 136 и 137 и между 148 и 149. Липсуватъ листи и отъ края.

Хартия дебела и твърда, съ знакъ котва въ кржгъ. Прѣписвачътъ на ржкописа владѣелъ добрѣ перото си; това се вижда отъ извивкитѣ, що правилъ на нѣкои букви. — Въ тоя ржкописъ, макаръ сръбска редакция, се употрѣбява изключително ъ, а само къмъ края се

срѣща на двѣ-три мѣста и ь. Има ударение, ала не е вредомъ на мѣсто. Твърдѣ често се акцентува крайно **ъ**.

Приписка: На първата дъска отвжтрѣ четемъ: **сьи триωдъ неделъски ѿ елешъниuъки мωнастиръ взе го попъ цветкω ѿ малωвω да поuете престниѧ пωсть ѿ попъ стоѧна игвмена.**

221 (158).

Триодъ постенъ отъ XVI вѣкъ, рецензия сръбска. Листи 331 фол. (31×21·5), текстъ 20·5×13·5, писмо уставно, доста хубаво; букви 3 мм., редове на стр. 29.

Заглавие: **трьпѣниць сь бмь поuинаѥ ѿ нѣли митара, и фарїсеа. даже до сvботѣ стго лазара.**

Запазенъ добрѣ. Почва съ заставка. Липсува само единъ листъ между лл. 219 и 220. Правописъ едноеровъ безъ ударение — освѣнъ ̏. Другитѣ акцентни знакове ´ ` стоятъ намѣсто дасии ̓ ̔.

Хартия дебела, корава, съ хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки: На л. 1ª подъ текста некой бѣлѣжи: **сиа книга крuше-долске црkве села ăi книгаа ,к ѿдеже .г петранла .к катапетазме к котлиѣа ,к сахана и кадїлнїца и путирь и завеса кѡ нь икона и нь трапези ăi и едань аньтиминсь.**

На л. 331ª прѣписвачътъ свършва: **слава съвршителю бу вь веки векѡ. аминь.**

Отопаки: **поuесе сиѥ божаставние книгн писати** и толкова. Другъ по долу прибавя: **книга триѡ првки кома монастира гергетега:** —

222 (23, 44).

Триодъ постенъ отъ XVI вѣкъ. Листи 218 фол. (29×20, текстъ 21×12·5 см.; писмо уставно, букви 3 мм., редове 28.

Редакция сръбска, изводъ ресавски съ **ъ** и слѣдъ **р** и **л** между съгл. и съ ударения.

Хартия тънка, испечена, съ знакъ: ржкавица и звѣзда надъ нея.

Липсуватъ листи отъ начало, отъ срѣдата и отъ края. Горната часть отвжтрѣ пострадала отъ влага, — кждѣ края поврѣденъ и текстътъ даже. Писмо твърдѣ четливо. Срѣщатъ се красиви заглавки съ червено мастило. Безъ кори. Означение на тетрадитѣ нѣма.

Подъ № 23 бѣха 172 лл., а 46 лл. прибрахъ отъ № 44.

Часть отъ тоя триодъ вж. и подъ № 24 между други откжслеци, подшити заедно.

223 (254).

Триодъ цвѣтенъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 222 фол. (28·5×19·5), текстъ 22·8×12·5, срѣденъ уставъ, букви 3 мм., редове на стр. 28, хубаво писмо.

Безъ начало и край. Крайна тетрадка 48 (**м҃и**) и 6 л. отъ 49 (**м҃ѳ**), значи липсуватъ около 168 лл. отъ началото, а колко отъ края, не се знае.

За сѣка недѣля **събраніе**, т. е. тълкуване на празника. Отзачало хубави заглавки. Почеркъ твърдѣ четливъ, макаръ да е поблѣднѣлъ отъ влага.

Правописъ ресавски, но ъ много по̀ често отколкото въ други подобни ржкописи. Ударение правилно.

Хартия корава, съ дебелички брѣзди и тънки рѣзки; хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль.

224 (279, 372).

Триодъ постенъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 380 фол. (28·5×19·5), текстъ 21·8×12, писмо уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28. Заглавки червени, хубави.

Подъ № 279 бѣха 373 лл., а 7 листа прибрахъ отъ № 372.

Отъ първата тетрада липсуватъ два листа. Листъ 1 отъ 2-ра тетр. поврѣденъ. Сичко тетради 51 (**н҃а**), значи, липсуватъ отъ срѣдата 34 л., колко отъ края, неизвѣстно.

Съдържа за сѣка недѣля **събраніе**, въ което се обяснява, въ каква честь се празнува извѣстна недѣля прѣзъ поста. На л. 256б отъ Ефремъ Сирина **Сло́во ѿ мирскыемь жи́тіи и҆ ѿ оумилѥ́нии**. Нач.: **Оу҆́же вре́ме наво́дить на де́ло живо́та вѣ́чнаго, и҆ неразоу́мныѥ сла́вы** . . . . На л. 272б житие на прѣп. Мария Египтянка. Нач.: **Та́иноу црьскоую добро̀ ѥ҆ тайти** . . . . . На л. 288а, слѣдъ **събра́ніе вели́каго канона̀** (л. 286б) **прѣ́жде ѡ҆ста́вшеѥ сло́во марі́е є҆гѵ́птѣнини**. Нач.: **Ты̀ оу҆бо ѿ бг҃олю-бивала в҃лчце** . . . . На л. 314а: **По́вѣсть полѣзнаа ѿ дре́внꙗго писа́нїа сложе́на. Въспомина́ніе ꙗ҆вла́ющи прѣсла́вно бы́вшаго чю́десе. Є҆гда пе́рсы и҆ варва́ры црътвꙋю́щїи гра҆ бра́нїю ѡ҆кроужи́ше, и҆́же погы́боше б҃жїемъ соу́домь и҆ и҆скоуше́нии бы́ше. гра҆́же невре́жень съблюде́нь бывь м҃лтвами б҃це. и҆ ѿто́ли м҃лѣбное пое́ть бл҃годаре́ніе несѣда́лное, днь тъ и҆меноу̀е**. Нач.: **Въ лѣ́то и҆ра́клїа грьчьскаго цр҃а** . . . . . На л. 327б: **леѡ̀нтитїа презвитера константи́на града. въ соуботꙋ а҆кафі́ста сло́во**

похвално прѣстѣи вїи. На л. 318ᵇ: продължава **утенїе второе,** сжщо и на л. 321ᵇ: **остакшеие прѣжде утенїе.** Нач.: **Настоещаго утнаго и црьскаго събранїа . . . .**

На л. 368ᵃ слѣдъ заставка сѣдилни.

Правописъ ресавски тъкмо като по VI школа. Ударение правилно.

Подвързия дъски съ кожа, но запазена само прѣдната дъска. Хартия дебела, корава и гладена, съ хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль.

225 (156).

Триодъ цвѣтенъ (пендикостарь) отъ XVI вѣкъ. Редакция българска. Листи 216 фол. (31·2×21·5), текстъ 22·8×14, писмо уставно разни ржцѣ, букви разна голѣмина, редове на стр. 27, 29, 31.

Първитѣ три листи са изгнили наполовина, както изобщо цѣлата горна часть на тоя ржкописъ пострадали отъ влага, а на много листи текстътъ избледнѣлъ и мжчно се чете. — Захваща съ **пл҃ ѕ҃ пе по.** На краятъ има **събранїа.**

Правописъ по VI школа, не тъй правиленъ. Ударение неправилно.

Текстъ: **ѿ блаженнѣи ржцѣ ѿ бл҃ко въ и оустенѣ, цѣломждрїе блжннцж имиже помазоваше спсе мирѡ. носѣ твои ѿрывающи ихъ и тесто лобизающи:·**

Редятъ се три почерка: единъ по̀ едъръ, другъ по̀ дребенъ, а отъ л. 194ᵃ — трети, въздребенъ полууставъ, сръбска редакция, ресавски правописъ, дѣто ъ се различава отъ ь, въ повече случаи, само съ високото си стълбче.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: котва въ кржгъ.

Подвързия здрава.

Приписки: На л. 1ᵃ четемъ: . . . **(пен)дикостарь . . . ѿ клисуре. даке .р҃.л҃. . . . дшу и оцу си. оги . . . . живане. звезасе . . . . (ꙁ҃).р҃.б҃.к҃:·г. кругь .г҃ . . . злато число .і҃к. епахта . . . месца. генарию .л҃. де(нь),** значи, купенъ прѣзъ 1664 год. Другото се не чете.

По̀ долу: **† да се знае за сїю книгу пендикостарь какою купи попа . . . оуцені ю за .т҃. г҃ .н҃. даде .с҃. и .к҃. ѿ манастири хиландара тѐ је била некатарїова.**

На л. 193ᵇ·: **† Велика знамениа и чудеса. вь осму тисущу кьга млади црь турьски црь** (притурено отстрани: **излезе на дрено поле) наста име ему мурать. тагаю наста гладь великь и злина на христиане**

заџо поиме кое долѹ на рим та запреше жито и краше захире наиме по .в҃. кьбла еумь и по .к҃. ѿманика пшеница и масло по .в҃. ѡке та кѹпоуехѹ еумы по .ѹ҃. кьбьль а дрѹги ѹзимахѹ османїкь еумь за кьбль еумь за зелено а ока масло по .л҃.е҃. тьгаꙗ не едехѹ люди по .і҃. днї хлебь и мрехѹ гладни та се носеше жито по села продавахѹ пшенїцѹ на окѹ по .ѕ҃. ѡка на ѿманикь .ѵ҃.ꙁ҃. а ока вино по .и҃. а ракїа ока .к҃.е҃. а сїрене по .ꙁ҃. овуо месо по .и҃. тогаꙗ велико зло беше вь люде писа҃ месеца маиꙗ .к҃.д҃. день а вь лето ҂ꙁ҃.р҃.ѵ҃.ꙁ҃. (=1689) **крѹгь сльнцѹ .к҃.ѕ҃. а лѹне .г҃. злато уисло .ѕ҃. темелна .ѕ҃. епахта летѹ .д҃. евреомь хф҃а. писа҃ азь ереи стоꙗнъ :·**

На листа, който билъ залѣпенъ отвѫтрѣ на задната дъска, отпаки: **і҃с х҃с попемъ** (вѣроятно искалъ да каже: пишемъ) **азы по҃ ꙇѡка҃ ѿ селѡ присиꙗнъ до ма҃стн сїнеукн до и҃гоумена за теꙗ книги що ми допра^ті . . . прав҃мъ сахтиꙗнъ.**

Това като резолюция на слѣдното писмо, писано на сѫщия листъ:

† пишемь до тебе ѡуе с҃ти попе присьꙗньски що смь допѹстиль до тебе теꙗ книге да правишь пеньдикострь и апос(толь) и молитьвьникь и поменикь а уесословьци ти сѹ попѹ станькѹ ѿ село бꙁокикь нело напраи хѹбаво а сакьтиꙗнь ѹдари на мое книге ако можешь ѹписѹват да ти допѹстиꙗ иꙁводь паскалию тако да ꙁнаешь и спасте б҃ь аминь паке да те наѹуи х҃с и с҃ти дѹхь добре ми направи и добре ти уѹ платить а поменыкь хрьтию ѹтѹри ѹ него и п(и)ши слова у(р)вена арьхепископи їерьмонахи ереи ї монахи монахе и раба божи и рабе божи и тако да знаешь писахь месець юнь .ꙁ҃. дн҃ь а вь лето ҂ꙁ҃.р҃.о҃. (=1662) **крѹгь сльнцѹ .г҃. а лѹне .и҃. епа҃та .в҃. .**

Сичкитѣ думи въ двѣтѣ голѣми записки са отдѣлени съ точки.

226 (230).

Триодъ цвѣтенъ отъ XVI в. Редакция българска (отъ Влашко). Листи 236 фол. (31×19·5), текстъ 23·3×13·5, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 28.

Билъ съвсѣмъ развързанъ. Нѣкой се опиталъ да съшие листитѣ и ги размѣстилъ съвсѣмъ. Липсуватъ листи отъ началото, срѣдата и края. Най-голѣмиятъ брой на колитѣ е 36 (л҃ѕ), значи, липсуватъ 112 листа, а колко отъ края, не се знае.

Правописъ по VI школа, съ ударения.

Текстъ: **Събра́нѡ̃ стра́хѡ̃ е̑же ѿ стр̃тн твое́ѫ. а̃пл̃ѡ сло́ве. и̑ две́ре̃ затко́рено̃. вънезаа́пѫ вънн́де посрѣ̃ и̑, мр҆ь дарѹѫ. и̑ ѳо́мѣ простнраѫ прнко́снѫтнса. ѹ̃тный̃ ребръ твой̃ ꙗ̑звамь:** ⸦ Л. 1[а].

Приписки: На л. 34[а] по политѣ съ моливъ отбѣлѣзано: 1870 **года была зима велнкаа н снекъ стоалъ до самово благовещенна н такна дужо лютыа былн морозн ѿ бг̃оавленна май до поста великого** 1870.

1869 **с осинн было до самова рожества тепло нн было знмы стоало харошо ѿ** 9 **го до** 7 **ого а потомъ въпало зима н держала до благовещенна** 1870.

На лл. 52[б] и 53[а] подъ текста: **вл̃к ҂ꙁ с л̃н апр̃н .г̃. ро̃ х̃с вл̃к ҂а ҂ .л̃.**, а на л. 67[аб] сѫщата рѫка: **ѧ̑ трй̃ ле̃ ковое лй̃ въ дн̃ы нѡ̃ грнго̃.**

Хартия дебела, корава, съ знакъ: глиганъ.

Подвързия дъски съ кожа, но послѣдната съвсѣмъ одрана.

227 (592).

22 лл. фол. (28·5×19) отъ **постенъ триодъ** сръбска редакция, вѣкъ XVI. Писмо срѣдно-уставно, стѣснено; редове 27—29.

Листитѣ са разединени, ала чисти и като че отъ двѣ рѫцѣ писани: първитѣ 11 — по̀ гѫсто и по̀ правилно писмо, а слѣднитѣ 11 по̀ широко и неупражнено писмо.

Правописъ ресавски, съ ударение нѐ тъй правилно.

Между първитѣ листи е: **Сло́во ма́рїе е̑гѵ̈птѣнине** и: **пове́сть польз́на ѿ дре́внаго пи́санїа сло́жена въспоми́нанїе ꙗ̑вла́ющн. пре́сла́вно бы́вшаго чюдеси. е̑гда прїи́доше пе́рсн и̑ ва́рварн. цр҃ѹющи гра̃ бра́нїю ѡ̑крѹ́жише. и̑же погыбоше бж҃їемь со́ѵдо̃ г и̑скѹ̀шени быше. гра̃ же невре́жень съблюде́нь бы̃, м̃твами бц҃е. н ѿ то́ле пое́ть малено́е бл̃годаренїе. несѣ́даалноѐ дн҃ь ть̏ нмѣнѹѐ. бл̃вн ѡ̑ч҃е:** ⸦ и двѣтѣ слова незапазени цѣли.

Хартия дебела, мека, съ знакъ: котва въ крѫгъ и отгорѣ трифиль.

Прибрахъ отъ № 319.

228 (380).

5 листа фол. отъ **цвѣтенъ триодъ,** сръбско-българска редакция, вѣкъ XVI.

Величина: 31×20·5, редове 31, срѣдно-уставно писмо, малко наклонено вдесно, съ жълти инициали и заглавия, покрай червенитѣ.

Правописъ неправиленъ — както откъмъ **ъ** и **ь**, тъй и откъмъ **ж** и **а**, които се пишатъ ту по български, ту по сръбски. Ударение неправилно.

Хартия тънка, гладка и корава, съ знакъ: котва въ кржгъ.

229 (214).

Триодъ постенъ отъ XVII в. Редакция българска съ малоруски примѣси. Листи 279 фол. (32×21), текстъ 26×13·8, писмо срѣдно-уставно, възшироко, букви 3 мм., редове на стр. 30.

Правописъ по VI школа, но **ж** и **ѹ** се прѣплитатъ и изглежда **ж** да се е чело и като **ѹ**: твърдѣ често се употрѣбя: **Гл҃ самаго с҃тнтн. н то҆ бждє тобѣ стра҃. н аще дѣанна боудєшн. н бждє тн вось҃щєнїє** (Л. 144б) . . . **швъкупнша ѡсоуда҃ іоудж. ѡ сн҃ въсѣ нєѡбратн кро є҃. ноу н єщє роука є҃ вы҆сока. горє пншоущн҃ лоукавство. н нєправдж. пнщжщє во злобоу пншж҃** . . . Л. 150а.

Повече отъ половината листи развързани и разбъркани. Винетки перести. Вѣроятно молдавски прѣписъ отъ българска подложка. Хартия дебела и жилава, съ хартиенъ знакъ глиганъ.

Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На послѣдния листъ отопаки четемъ:

Данїєлъ Мама вроку ‚ахпз (1687) **ма҃та і днї ѹ селѣ ѹнзнванє҃** (не се чете хубаво) **ѿ перекланка за҃нѣпра** . . . .

На листа, залѣпенъ о задната дъска отвжтрѣ: **сна кнїга глаголимоа треодь поснаа меркула алексеикнча благослоныа аталнксеа мюкїтникнча влето** 1872 **года**.

По долу съ друга ржка: **† съ҃ цннє дѣ҃ къ амъ. вєнн҃ єѹ дкнъ ла сфє҃т. ма҃стнрє. то҃лнцн дна коо҃лнбъ. .р҃ лѹналѹ апрнлнє .р҃ к.ѳ. дє знлє а҃лелѹнн а҃ѵіє въ л҃ѣ.** ‚**з.сн** (=1742).

230 (552).

Триодъ (постенъ и цвѣтенъ), 289 листи гол. 4° (23×16), сръбска ред. отъ XVI вѣкъ, съ обикновенъ (едноеровъ) сръбски правописъ, но безъ **ы**. Писмо полууставно — почти курсивно, по 26 реда на стр. въ двѣ колони. Съ разни надредни знакове, ала безъ тонически ударения.

Книгата е подвързана, ала безъ начало и край; освѣнъ това листитѣ при подвързията разбъркани. Подвързия здрава.

Хартия твърда, груба, съ знакове: конь, три могили и др.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

231 (97).

Служебникъ, познатъ подъ име Евтимиевъ, българска редакция, и сѫдейки по хартийнитѣ бѣлѣзи — отъ края на XIV вѣкъ. 83 листа 8⁰ (21×14·5), едъръ, широкъ полууставъ, който ударя на бързописъ, по 19 реда на страница нѣйдѣ по̀ едро, нѣйдѣ по̀ дребно писмо.

Тоя рѫкописъ, записанъ въ библ. каталогъ подъ № 97, бѣше исчезналъ дълго врѣме, а лани (1908 г.) биде испратенъ на Библиотеката отъ Просвѣтното Министерство.

Този е сѫщиятъ служебникъ, за който даде кратки бѣлѣжки г. В. Д. Стояновъ, Псп. XXXI, стр. 172, и проф. Л. Милетичъ, въ рецензията си върху книгата на П. Сирку, Къ исторіи исправленія книгъ въ Болгаріи въ XIV вѣкѣ, томъ I (Мсб. IV, крит. отд. стр. 13 и слѣд.). Исчезналъ е прѣди 1897 г., защото Вуловичъ го не споменува въ описа си.

Рѫкописътъ е безъ начало и край, съ раздрана подвързия и съ раскѫсани и оваляни листи. Освѣнъ това книгата е издраскана съ бѣлѣжки отъ нѣкого, който искалъ да я проучва.

Първитѣ нѣколко листи са малко поврѣдени отъ влага, но писмото имъ е пакъ четливо, освѣнъ на първата страница отъ първия листъ, дѣто мастилото е доста избѣлѣло. Книгата е безъ пагинация отъ старо врѣме. Сега запазенитѣ 83 л. са отъ 13 коли, които сѫщо нѣматъ никакво означение, а споредъ сегашния си редъ, колитѣ съдържатъ: първа кола 5 л., втора, 7, 9 и 10 к. — по 8 л., 4 к. има сега пакъ 8 л., но първиятъ ѝ листъ е прибавенъ отпослѣ въ сръбски прѣписъ; 3, 6 и 8 иматъ по 6 л., 5 к. — 10 л., 11 и 13 к. по 4 и най-сетнѣ 12 к. има само 2 листа. Коли 1—12 слѣдватъ една подиръ друга непрѣкѫснато, както сѫ и подшити, а 5-тѣхъ послѣдни листи (отъ кола 13) не слѣдватъ веднага слѣдъ запазената сега 12 кола, а са откѫснати отъ по̀ сетнешна кола.

Служебникътъ съдържа: на първитѣ 13 л. обикновената литургия, запазена само отъ евангелскитѣ ектении нататъкъ. На л. 14 начева:

† Бѫ҃тьвнаа слꙋ́жба и҆̏же вь
† ст҃хъ ѡ҃ц҃а на́шегѡ і҆ѡ҃ Ꙁлаа
† тѡꙋ́стаагѡ а҆рхїе҆п҃па
† кѡнстантíнѣ гра́да †
† м҃лтва прѣ҇лѡженїꙗ †

а на л. 35б:

† Бжтьвнаа слꙋжба иже
† вь стхь василїа великаа †
† прѣнаписа са всѐ вь прѣ
† написанои слꙋжбѣ стгѡ
† іѡ Ꙁлатоꙋстагѡ †

а на л. 58 захваща:

† Бжтьвнаа слꙋжба прѣ
† жестенаа, стгѡ и ве
† ликаагѡ василїа †

и слѣдва съ нѣкои прѣкъсвания до л. 74б, а на слѣдния л. 75а захващатъ молитви за въ разни случаи, ала не са запазени изцѣло, защото има отъжснати листи, па и запазенитѣ листи не са читави.

Къмъ края на книгата има още 4 листа съ пò дребно писмо, но отъ сжща ржка и отъ сжщия служебникъ, защото съдържа нѣкои избрани празнични апостоли и евангелия, каквито има и въ Зографския, па и въ други служебници. Стояновъ (Псп. XXI, 172) не казва нищо за тия листи, и вѣроятно ги не е имало при книгата, защото казва: „тя (книгата) брои сега само 78 листа“. И въ библ. каталогъ са отбѣлѣзани пакъ само 78 лл.; но Милетичъ споменува (Мсб. IV, крит. 20) такива листи 5. Отдѣ са се зели тия 5, а сега 4 листа, неизвѣстно.

Езикъ и правописъ твърдѣ правилни: по VI правописна школа. Ударения тъй сжщо правилно означени.

Макаръ и самата книга да е отъ врѣмето на Евтимия, пакъ нѣмаме доволно основание да твърдимъ, че е писана отъ самаго Евтимия; толкозъ повече, че на л. 51б отдолу си личи хубаво името на прѣписвача:

† помѣни гѝ попа герасима

Споредъ филигранитѣ на хартията излиза, че служебникътъ е писанъ слѣдъ 1380 год., а именно хартията на самия служебникъ има знакъ: полукозелъ (глава и прѣдни крака на козелъ) който споредъ Лихачева (Палеографич. значеніе бумажныхъ водяныхъ знаковъ II, 206) е засвидѣтелстванъ съ документъ отъ 1383 год.; хартията пъкъ на 4-тѣхъ листа съ пò дребното писмо има знакъ: два кръстосани ключа, който знакъ е засвидѣтелстванъ съ документъ пакъ отъ 1380 год. (Лихачевъ, II, 203). — А това характерно полукурсивно, едро писмо, което можемъ нарѐ Попъ-Герасимово писмо, се срѣща доста често въ паметници отъ края на XIV и отъ началото на XV вѣкъ. Такова е писмото на пс. № 560 (описъ № 3). Такова

писмо има и въ Борилова Синодикъ (библ. № 55), а именно отъ л. 63 нататъкъ; въ единъ листъ отъ служебникъ, що го видѣхъ у г. Хр. Керкезино, Враца, който листъ е може би отъ сѫщия този „Евтимиевъ" служебникъ. Подобно писмо вж. у Яцимирскій, Григорій Цамблакъ, на таблици IX, X, XI и XII. За подобенъ почеркъ споменува и Йорданъ Ивановъ, Български старини отъ Македония, стр. 41, съ какъвто са писани синаксаръ № 3 и Слова на Вас. Великий въ Зогр. манастиръ.

232 (142).

Служебникъ отъ XV вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 77, **8°** (21×14·3), текстъ 15×9, писмо — крупенъ уставъ, букви 4 мм., редове на стр. 16. Безъ начало и край.

Отначало липсуватъ 5 тетради и 4 листа отъ 6-та. Липсуватъ листи отъ срѣдата и отъ края. Лл. 20б и 51б неписани. Тукъ-тамъ винетки. Къмъ края служби вечерна, утренна, възгласи и отпусти.

Правописъ ресавски съ ударения. На едно мѣсто забѣлѣзахъ **ѧ**, л. 39а.

Хартия дебела, гладка, бѣла; харт. знакъ, кѫпони въ крѫгъ Подвързия нѣма, но тетрадкитѣ се държатъ подшити.

233 (538а).

22 листи **8°** отъ **служебникъ,** вѣкъ XV.

Голѣмина: (19·3×13·5), срѣденъ уставъ по 20 реда на страница. Редакция сръбска, но правописъ съвсѣмъ необикновенъ за сръбски паметници, защото употрѣбява и двата ера като че по III правописна школа, т. е. безъ никакво правило. Има и ударения.

Рѫкописътъ върви заедно съ № 538б (празнични еванг. и апостоли), съ който обаче нѣма нищо общо.

Хартия дебела, мека съ воденъ знакъ: рѫкавица.

Началниятъ листъ на тоя рѫкописъ е пакъ отъ друга книга: съдържа на едната страна богородични пѣсни, а другата страна е празна, та отпослѣ написано: **сїа кнїга махъ|аска да слꙋжин стомꙋ Нїколаю.**

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

234 (599).

5 листа **8°** отъ **служебникъ,** сръбска редакция, вѣкъ XV. Голѣмина: 21·5×15, редове 20, срѣдно-уставно писмо съ непрокарано още ударение, едноеровъ правописъ.

Хартия грапава, мека; хартиенъ знакъ бича глава, ала не личи добрѣ, защото е отк҄ѫснатъ. На първия листъ има една голѣма плетена заглавка и, може би, тоя листъ не е отъ сѫщия служебникъ, макаръ че по писмо и правописъ да нѣма разлика. Хартията на тоя листъ е по̀ тънка отъ другитѣ.

Тия листи прибрахъ отъ № 41 (три) и отъ № 221 (два).

235 (364).

23 полуизгнили листи 8⁰ отъ **служебникъ,** сръбско-българска редакция, вѣкъ XV. Величина: 21×15 по 22 реда на стр. срѣденъ уставъ, хубавъ и четливъ.

19 листа бѣха въ № 364, а 4 л. прибрахъ отъ ркп. № 363.

Правописъ ресавски съ ударения (неправилни); тукъ-тамъ идватъ и юсове.

Хартия тънка, мека; съ знакъ: рѫкавица.

236 (359).

12 разединени и поврѣдени листи 8⁰ отъ **служебникъ** сръбска редакция, вѣкъ XV.

Величината на листитѣ неопрѣдѣлима; редове 18 на стр. полуставъ съ честа употрѣба на широко є и трижгълно ᴧ (въ прѣдисловие).

Правописъ едноеровъ, ъ твърдѣ нарѣдко.

Хартия грапава, мека, съ знакъ: рѫкавица.

9 листа отъ тоя рѫкописъ бѣха въ № 359, а 3 прибрахъ отъ № 352.

237 (385, 399, 58).

36 опушени листи 8⁰ отъ **служебникъ,** сръбско-българска редакция, вѣкъ XVI.

Величина: 24·5×17·5 по 20 реда на стр., срѣдно-уставно писмо.

Правописъ ресавски — доста правилно по VI школа; ж и ѧ се смѣняватъ съ ѹ и є. Ударения нѐ врѣдомъ.

Хартия грапава, корава, съ знакъ: нѣщо като самострѣлъ въ крѫгъ, ала не личи добрѣ.

4 листи бѣха подъ № 385, 28 лл. подъ № 399, а другитѣ 4 прибрахъ отъ рѫкописъ № 58.

238 (34).

Служебникъ отъ XVI в. Листи 49, 8° (20×13·5), т. 15·5×9·5, писмо уставно, косо, некрасиво, букви 3 мм., редове 11. Редакция българска (неправилна), правописъ злетовски (само ь) безъ ударения.

Съдържа: на л. 1ᵃ: **фі̂ⁿᵒѡоє патріарха творєніє констан҃ь града великаго,** — приготовление за служба; на л. 6ᵃ: божеств. служба отъ св. І. Златоуста; на л. 22ᵇ: бож. сл. отъ св. Василия велики; на л. 38ᵇ: прѣждеосвещена служба.

Послѣдния листъ е поврѣденъ. Липсуватъ нѣколко листа отъ края. Писмо некрасиво. Прѣписванъ отъ по̀ старъ служебникъ, но правописътъ и езикътъ разнебитени.

Часть отъ текста: **Б҃квень. въ̑ нзлїва́ж. бл҃гть своа̑ⷯ на сщ҃енникы на врадж̑ врада арѡнь. Таже вьземь поась. н ѡ̑п(о)асꙋ́ж себѣ гл҃а:· Бъ̑ прѣпоасоꙋ́ж ма сїлож н положи́ непроꙋ́єнь п҃ж мон.** Л. 2ᵃ.

Хартия тънка, грапава, съ знакъ: два кръстосани чука и надъ тѣхъ коронка (вж. подобенъ у Лихачева № 3635).

239 (295).

Служебникъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 92, 8° (20·5×14·5), текстъ 14·8×9·5, писмо полууставно въ два вида, понеже книгата е писана отъ двама души, а именно 5 лл. отначало, 6 лл. въ края, и 3 лл. въ срѣдата (лл. 32, 33 и 34) са писани отпослѣ за допълнение на изгубени.

Съдържа: **ꙋставь бж҃ьниє слꙋжбы̑ вь неиж, и̑ дїаконства,** л. 1; **Бж҃тьна слꙋ́жба и҆же въ ст҃ыхь ѻ҃ца на́шего а҆рхїепк҃ѡпа константина гра́да. і҆ѡа́нна златоꙋ́стаго. мл҃тка на̑ ка̑їлѡ̑,** л. 7; **Бж҃твнаа слꙋжба и҆же въ ст҃ы ѡ҃ца нашего Василїа Великаго,** л. 36; прѣждеосвѣщенна служба, л. 53; **сл҃ꙋка вѣрнıємꙋ въꙁгла҃нїю,** л. 63ᵇ; отпусти прѣзъ цѣлата година, л. 67ᵇ; вечерни молитви, л. 69ᵇ; възкресни евангелия, л. 72ᵇ; апостоли и евангелия прѣзъ недѣлята, л. 82ᵃ.

Прѣдъ заглавията на службитѣ малка заставка. Лл. 1—5, 32—34 и 86—91 отъ по̀ ново врѣме и съ другъ почеркъ. Лл. 65 и 92 поврѣдени. Правописъ ресавски съ ударения.

Приписки. На л. 5ᵇ четемъ: **Павьль даде хранильница догде трае да говори б҃ь да спрости.** На л. 91ᵇ подъ текста четемъ: **† оꙋвꙗза се сїа бж҃ствена книга въ л҃ѣ ҂ꙁ҃ч҃г.** (7093—1585) **роукою многогрѣшнаго прѣꙁвитера цвѣтка въ село сопоть.**

На послѣдния половинъ листъ четемъ: **село добродоль сїю книгꙋ лѷргїю.**

† да се ꙁнае како пише селꙗне сїю книгꙋ ѿ попа цꙋрꙋ. събраше ꙁа нꙋ .ꙁс. апрн. и цоля стоининь самъ даде .ке. апрн и приложише ю оу храмь стго іѡна крлꙗ. да служи бꙋ до бжїе воле:· И прѣдаше ю цоли стонаниномꙋ вь рꙋце да ю чꙋва·:· Къ лѣ ·ꙁ.рмн. (7148—1640) **крꙋ слнцꙋ .и. лꙋ .д. темелїе .ꙁі. епахта летꙋ .г. вн вь то врѣ изгоре гра пирѡт. ꙋп. храмини погореше мца .м.ѳ. днь .ѕ. днє.**

На л. 89[б] и 90[а] има помѣникъ отъ западнобългарски имена.

Хартия различна, повечето корава; харт. знакъ не личи, понеже листитѣ са подлѣпяни. Подвързия дъски съ кожа.

Доставилъ Чолаковъ отъ Златица. Намѣрена въ църквата св. Димитрия въ с. Долна Драглища, Разложко.

240 (88).

Служебникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 88, **16**° (14·4×10·5), текстъ 10·5×6; писмо — дребенъ, красивъ уставъ, букви 2 мм., редове на стр. 19—20.

Първитѣ 10 листи са писани въ по̀ ново врѣме. Отъ л. 11[а] слѣдъ малъкъ, хубавъ орнаментъ почва **бжтвнаа слꙋжба иже въ стыи оца нашего Іѡанна ꙁлатоꙋста.** Лл. 18[б]—21[а] и 24[б]—26[б] са поврѣдени отъ влага. Л. 35 скѫсанъ. Отъ л. 57—75 се почва съ по̀ дребенъ почеркъ чинъ за причещение, ала началото липсува. На л. 76[а] **слꙋжба ѡсщенїю водѣ.** На края сѫщо липсуватъ листи. Лл. 74[б] и 87[б] неписани. Въ службата се срѣщатъ хубави заглавки.

Първитѣ 10 листи иматъ старосръбски (едноеровъ) правописъ, безъ ѣ, ы и безъ ударения, но личи, че са писани въ български краища; често намѣсто неударено **о** се пище **ꙋ**.

Другитѣ листи до края — ресавски правописъ съ ударения. Подвързия мукава съ кожа.

Подаренъ отъ П. П. Славейковъ прѣзъ 1887 год.

241 (492).

Служебникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 126, **8**° (20·2×15), текстъ 15·2×8—8·5, писмо различно, понеже е писанъ и допълнянъ отъ разни рѫцѣ.

Безъ начало. На л. 7[а], слѣдъ заставка, почва службата на св. Іоанна Златоуста; на л. 42[а], слѣдъ заставка, службата на св. В. Велики; на

л. 66ª, слѣдъ заставка, служба прѣждеосвѣщенна; на л. 76ᵇ апостоли и евангелия дневни, а на л. 88ª апостоли и еванг. на избрани господски празници; на л. 112ᵇ **антифѡ́ни на владі́ченѣ пра́зднике**; на л 115ª до края **чи́нь на сто́є бг҃оꙗвле́нїє**, писано съ другъ по̀ едъръ почеркъ, — вѣроятно отъ другъ ржкописъ. Въ текста винетки и тукъ-тамъ хубави заглавки.

Правописъ ресавски съ ударения. Въ текста отъ л. 141 до л. 218 — червени едри точки. Въ сжщитѣ листи се срѣщать и старински инициали.

Хартия тънка и мека, съ знакъ котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ. Подвързия дъски съ кожа.

242 (48).

Служебникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 53, 8⁰ (21×15·5), текстъ 14×9; писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 22.

Съдържа освѣнъ литургията (не цѣла), още евангелия въскресни, л. 32, апостоли и евангелия прѣзъ недѣлята, л. 44, и молитви, които чете дяконътъ на лития.

Ржкописътъ е твърдѣ поврѣденъ. Отъ начало около 20 листи са съвсѣмъ развалени, продупчени (прѣмазани) посрѣдъ. Нумерацията на листитѣ почва отъ 17 — види се първитѣ са откжснати. Послѣдниятъ листъ е 66.

Правописъ ресавски, ала непослѣдовенъ; безъ ударения.

Отъ подвързията е запазена само задната дъска съ кожа.

Хартиенъ знакъ котва въ кржгъ съ трифиль отгорѣ.

243 (206).

Служебникъ отъ XVIII вѣкъ, редакция руска. Листи 139 (**рлѳ**), 8⁰ (20×14·5), текстъ 16×11, писмо ново-уставно, твърдѣ хубаво, букви 2 мм., редове на стр. 25.

Съдържа: вечерня, утрення, служба, която се служи въ великата църква на Св. Гора, служба на св. І. Златоуста, на св. Василия велики, прѣждеосвещенна, чинъ при благославяне коливо, службитѣ на светиитѣ І. Златоуста и Василия велики на гръцки съ славянски букви (лл. 91ª—99ᵇ), благодарствени молитви слѣдъ причестене, часъ първи, трети, шести, девети, тропаръ ангелу хранителю, **нѣко́лико прычастный молитви**, канонъ молебенъ.

Подвързия мукава съ кожа.

Доставенъ отъ Брациговската община.

244 (563).

Трѣбникъ отъ XV вѣкъ, сръбска редакция, 56 л. 8^0 (20×14), текстъ 18×10 възширокъ полууставъ по 22 реда на стр. едноеровъ правописъ, безъ ударения.

Книгата е сега безъ подвързия, но колитѣ ѝ са съшити заедно.

Споредъ първичната пагинация 56-тѣ листа са отъ коли: 9-та (5 л.). 10, 11 (9 л.), 12 (7 л.), 13, 14 (6 л.), 15 и 16 (5 л.) Споредъ една по̀ сетнешна пагинация (съ арабски цифри) първиятъ листъ на тоя̆ трѣбникъ е означенъ съ 18, ала не отива чакъ до края.

Заглавията и заглавкитѣ са съ блѣдо-червено, сега съвсѣмъ избѣлѣло мастило.

Правописъ обикновенъ сръбски, безъ тонически ударения, но другитѣ надредни знакове, като запетайки, точки, апострофи въ повече случаи се отбѣлѣзватъ съ остро ударение ˝.

Текстъ: **Ма́сло про́щені҄а҄ е́скора чл҃колю́бче ты҅ цр҇твоуе́ши. пр҇рокы́ и҆ а́рхїерее́ бл҃гтнїю́ вені́чавае́ знаменїемь свои́мь. и҆ стражо҇ущомѹ дарѹи м҇ить·: — а не сќрьбь. ни лоукавы҅ бѣси прикосноути се помазанию̀ бж҃твномѹ чю́вьствомь сп҇се знаменьми. нь҇ кро́вомь ѿгра́ди е́го си́лою́ свое́ю́: л. 42ª.**

Между разнитѣ форми на ж-то любитни са двѣ честоупотрѣбителни въ тоя ръкописъ, подобни на ѣ двойно: **ѩ** или **ѩ**. Буква **ю** има тъй също необикновена форма, именно напрѣчницата му е съвсѣмъ горѣ: **ю**.

На л. 43ª прѣзъ надлъжното поле се чете слѣдната записка, писана отъ същия писачь, но съ по̀ бързописно писмо:

† Сїѹ книгѹ м҇тѣвник пи҇ степа го҇у б҇ѹ вьседрьжителю ѹ село вндран҇ь· (?) Кь поме҇ своего родителю. вѣчна мѹ паметь: —

Книгата е писана вѣроятно въ България.

Хартия твърда, грапава съ воденъ знакъ: ножици и нѣкаква буква или знакъ надъ тѣхъ.

Ръкописътъ билъ по̀ прѣди въ редакцията на Минист. Сборникъ, а билъ намѣренъ у Петра Лаутаджия, както се вижда отъ една приложена бѣлѣжка.

245 (235).

Трѣбникъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 41 фол. (28×19·5), текстъ 22×13, листо уставно, б. 3 мм., редове на стр. 24.

Доста поврѣденъ. Нѣма начало ни край. Много листи липсуватъ и отъ срѣдата. Повечето сега са разлистени и поврѣдени отъ влага. Съдържа: лл. 1—17: чинъ за постригване въ монашество (безъ начало); лл. 18—22

чинь бываемы на разлученіе дши ѿ тела; лл. 22—41: **последованние бываемо ѿ усьпшихь инокыхь.**

Правописъ старосръбски (едноеровъ) съ акцентни знакове, ала не вредъ и не съ тоническо значение.

Хартия тънка, жилава, съ хартиенъ знакъ: ножици.

Подвързия дъски съ кожа, втората обаче изгнила и по краищата очупена.

246 (103).

Трѣбникъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 166, **4°** (21·4×15·5), текстъ 15·3×10, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на страница 19.

Отъ л. 17 почва втори почеркъ; отъ л. 49—56 — трети и послѣ почва пакъ второиятъ. Съдържа: чинове за маслоосвещение, молитви надъ родилка (33ᵃ), кръщение (38ᵇ), побратимяване (56ᵇ), вѣнчавка (60ᵇ), погребение **велъ услскаго твореніе иже вь стхь ѡца нашего· андреа. іепкпа критскаго** (69ᵇ), на коливо (98ᵇ), на водосветъ (106ᵇ), водосветъ въ надвечерието на богоявление (123ᵃ), изповѣдь (131ᵇ)[1]) и най-сетнѣ правила на св. отци по заповѣдитѣ на св. Василия и Іоана Златоуста (154ᵃ) — безъ край.

Липсуватъ около 11 листа между лл. 126 и 127. Листъ 3ᵇ чистъ.

Правописъ обикновенъ сръбски съ ударения.

Подвързия дъски съ кожа, но прѣдната дъска съвсѣмъ изгнила.

Хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль; три полумѣсеца единъ надъ други.

Доставилъ Мих. Петковъ Задгорски отъ Айтосъ.

247 (405).

14 раскжсани и прогнили листа **8°** отъ **трѣбникъ,** сръбска редакция, XVI вѣкъ.

Величина: 21×14, редове на стр. 20, писмо полууставно, съ много надредни знакове, но безъ тоническо ударение.

Правописъ смѣсенъ: ужъ едноеровъ, но идва и ъ тукъ-тамъ (въ прѣдлози).

Хартия грапава, мека, съ знакъ: котва въ кржгъ.

---

[1]) Къмъ края на тоя чинъ — разни молитви, между които мл. за кога падне нѣщо мръсно въ сждъ, въ вино, въ масло или въ друго нѣщо; мл. надъ оскверненъ сждъ; мл. ако изяде човѣкъ нѣщо скверно; мл. да се освободишъ отъ сѣка клетва; мл. да се прѣправи кисело вино на пивко (2 такива), надъ плодове и пр.

248 (564).

Трѣбникъ отъ XVI вѣкъ, сръбска редакция, 173 листа 4° (20×15), срѣденъ полууставъ, по 20 реда на стр.

Ржкописътъ е подвързанъ, ала му липсуватъ листи въ началото и въ края. Съдържа:

1. **Молитва бабѣ, прїемшѫю мл̃нцѫ,** л. 1.
2. **Молитва женѣ рождьшои о̃троуе въ трети дн̃ь,** л. 2—3.
3. **Чинь кр̃щенїе ѿтроуетѫ,** л. 4—26.
4. **Чинь вѣнчанїю,** л. 27^б—35^б.
5. **Вѣнчанїе второбрачнымь,** л. 35^б—41^а.
6. **Чинь на ст̃ое б̃гоѩвленїе,** л. 41^б—54^б.
7. **Слѫжба ѡсщ̃енїю водѣ,** л. 54^б—66^а.
8. **Чинь на ѡсщ̃енїе масло,** л. 66^б—101^б.
9. **Послѣдованїе погребенїю мирскымь тѣлѡ̃,** л. 102—138^а.
10. **Чинь ѡпѣло младеньчьско .до. з̃ лѣть,** л. 138^а—145°.
11. **Ѹставь на̃ бѫтїею оусьпшимь,** л. 146^а—152^а.
12. **Чинь параклиса прѣст̃ые бц̃и,** л. 152^б—162^б.
13. **Молитвы различны на въсакѫ потрѣбѫ,** л. 162^б—170.

На л. 170 се прѣкъсва стариятъ ржкописъ и слѣдватъ листи съ по ново писмо, на които е продължение отъ чинъ братотворенїе.

Заглавията и много начални букви са писани съ киноваръ. Нѣкои инициали има доста хубаво изработени съ примѣсь отъ човѣшки образи и змии. На л. 66^б е изрисувана даже цѣла миниатюра съ бои, надъ която пише: **х̃с исцѣли тѣла ѿ л̃и лѣть:** насрѣдъ болниятъ, излѣкуванъ, си нарамилъ одърътъ, отлѣво Христосъ, заедно съ ученицитѣ си, го благославя, а вдесно евреитѣ гледатъ слисани това чудо.

Мастило бѣлизняво, нѣйдѣ и доста избѣлѣло, отъ влага или вода; инакъ книгата е добрѣ запазена. По нѣкои граматични форми се забѣлѣзва, че ржкописътъ произхожда отъ Българско.

Правописъ ресавски безъ редовна йотация и съ ударения.

Намѣренъ е въ църква св. Костадинъ, Струмица, отдѣто е пратенъ въ Просвѣтното Министерство (Редакция на „Сборника"), а отъ тамъ въ Нар. Библиотека.

Хартия корава, набрѣздена, съ воденъ знакъ: котва въ кржгъ.

249 (543).

Трѣбникъ отъ 1533 год., сръбска редакция, 185 листи 4° (19·5×14·5), по 18 реда на стр., безъ начало и съ нѣколко изгубени

листи въ срѣдата, а именно: отъ първа кола нѣма 2 лл., а отъ 2, 7, 9, 10, 11, 17, 21 и 22 коли — по 1 л.

До 167 л. (споредъ сегашната пагинация) върви една ржка (възкосъ уставъ не особено хубавъ), а отъ л. 167 до л. 177 пише друга ржка (по̀ хубаво и отвѣсно курсивно писмо), която като че допълнила изгубени 10 л. на първата ржка. Отъ л. 177 до края продължава пакъ първата ржка.

Правописътъ на първата ржка е обикновенъ сръбски правописъ, но съ нередовна іотация, съ ѕ и тукъ-тамъ ѣ = ꙗ, по което може да се заключи, че ржкописътъ е прѣписванъ отъ бълг. оригиналъ, или е писанъ въ български краища. Второто е по̀ вѣроятно, като се земе прѣдъ видъ правописа на втора ржка (10-тѣхъ листа между лл. 167 и 177), който е нѣщо съвсѣмъ необикновено за сръбскитѣ ржкописи: ъ навредъ, а ь само за означение на меки съгласни — значи, по I правописна школа! Ето за образецъ отъ л. 169:

Радꙋи с҄, блие ѡ̓мыкающаа съвѣсть, радꙋи се ча́ше чръпающаа ра́дость, радꙋи се, ѿбонꙗ́нїе хва благооу́ха́нїа, радꙋи се, живо́те та́инааго веселїа: радꙋи се, невѣсто неневѣстнаа.

ко̑. ві: Блгть да́ти въсхотѣвъ, длъгомъ дре́внимъ, въсѣхъ́ длъгѡ́въ рѣшитель чл҃кѡ. прїиде собо́ю къ ѿшъ́дшимъ того блгти: и раздра́въ рꙋкописанїе, слы́шитъ ѿ въсѣхъ, сице: а҃лꙋ҃ꙗ.

Іко̑ кі. Поюще твое рождьство, хва́лимте вси: ꙗ҆ко̑ ѡ̑дшевленный хра̑ бжїе. въ твоей бо̑ въселйсе оу҆тро́бѣ съдръже́й въсꙋ роукою гь.

На крайния листъ най отдолу, слѣдъ свършека на текста, съ по̀ дребно писмо, но отъ сжщо врѣме (първата ржка):

Въ **ꙁ҃лв, н҃. ѳ҃и. м҃а. съврьши се, мц҃а, авгоу҃. ке҃.** Вѣроятно искалъ да пише 7041; тогава излиза, че ржкописътъ е отъ 1533 год.

Хартия дебела, твърда, съ знакъ: бича глава; 10-тѣхъ отпослѣ прѣписани листи нѣматъ филигранъ.

Доставилъ Хр. Зарзановъ, отъ Самоковъ.

250 (32).

Трѣбникъ отъ края на XVI или началото на XVII вѣкъ, редакция сръбска. Листи 204, 8⁰ (19·5×13·5), текстъ 14×8·5—9 см.; писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове 18.

Изводъ ресавски съ ударения.

Отначало липсуватъ около 16 листа; липсуватъ листи и отъ края. Съдържа на л. 5ª: послѣдование при обручение (годежъ); на л. 8ª: чинъ

за вѣнчавка; на л. 22ª: чинъ за вѣнчаване второбрачни; на л. 29ª: послѣдование при маслоосвещение; на л. 76ª: чинъ при изповѣдь; на л. 91б: послѣдование при погребение; на л. 122б: чинъ при погребение на дѣте; на л. 126б: чинъ, кога се причестява боленъ на умиране; на л. 130ª: чинъ при разлѫчване душата; на л. 143ª: чинъ при побратимяване; на л. 148б: чинъ на св. Богоявление; на л. 162б: служба при водосветъ; на л. 167б: честни параклисъ на прѣсв. Богородица; на л. 177ª: заповѣди и устави на свв. отци; на л. 196ª: заповѣди на св. I. Златоуста.

Доста поврѣденъ отъ влага и мишки.

Хартия дебела и гладка, съ знакъ: кръгъ съ нѣкаква фигура вѫтрѣ и надъ него звѣзда и полумѣсецъ.

Приписки. На л. 8ª подъ текста: **сїю молнтвенникь цръковни азь писахь велкѡ.** Почеркътъ на тая приписка не прилича на оня отъ трѣбника: послѣдниятъ е писанъ съ твърдѣ красиво писмо.

На л. 57ª подъ текста сѫщия Велко пакъ бѣлѣжи: **сїю молитве. н(н)кь црковни сти пантелеинимонь.** Може трѣбникътъ да е билъ на Боянската черква, защото тя е посветена на тоя светецъ.

Листъ 114б е неписанъ; върху него има приписка, но безъ значение.

251 (200).

Трѣбникъ отъ 1641 г., редакция сръбско-българска. Листи 160, **8**⁰ (20×14), текстъ 15×9, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 22.

Безъ начало и край. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. — Писанъ отъ трима: лл. 5—14, 20—23 и 126—130 писани, при подвързването, види се, отъ друга рѫка. Лл. 131 до 150 отъ третя рѫка и съ български правописъ; тъй сѫщо отъ 151 до края пакъ български правописъ, но твърдѣ неправиленъ.

Текстъ: **Гн҃ спс҃е мои. иже прр҃ко҃ твоимь наѳаномь. покаавшуса двоу ѡ своихь грѣсѣхь прощеније подавь. и манасиино покааније и млтвж приать. ты ра҃ твоего кажщуса ѡ своихь грѣсѣ приими . . .** Л. 133ª. — При първата часть винетки хубави. Първитѣ 90 листа отбѣлѣзани горѣ съ арабски цифри и съ титли.

Правописъ ресавски, правилно по VI школа, съ ударения; българската часть нѣма ударения.

Приписки. На листъ 115ª подъ календарна таблица четемъ слѣдното, което се продължава и на втората страница: —

писа̑ а҃ грѣшни по̑ богда̑. въ лѣто, ҂з҃р҃м҃ѳ, (= 1641) тога̑ бы̑ зима зла̑ и гла̑но· кѝна бра̑но уи̑. по р҃. и пакы бра̑но просѣно, по п҃, а̑при. и па́кы хра́на за добитъкь. ра́стегь сла́ма. по, ҂а҃. и по, г҃. а̑при. и се́но та́коже̑. и пакы. помрѣ· мно̑ доби̑къ. и о̑в(це) и биволе и коне. и лю́діє. тега̑иж гла̑ лю̑. и то́зи. лѣто скѹба́хж. жи́то. и е́ѹнкь. а̑ про неи́ма. Повеза̑ по́пъ ста́ни́ую ѿ го́ри́ю петро̑лію. а҃ по̀пъ бо̑га́нъ ѹ̑ село̀ славови́цѹ на рѣцѣ и́скъръ: —

Другъ по̀ долу пише: ✝ да се знаε кωги дωдохь на село Брѣсте и гω ωставихь.

Да се знаε щω самъ зелъ дукати ѿ барама (?) загорлиа за село Брѣсте.

✝ да̑ знаε како коупи ере ιωанω петрево сн҃ѹ молит(ви)ікь ѿ село рибиць ѿ попа їωвана за с҃. и у̑ дукати въ лѣ̑ ҂з҃р҃ѯ҃а҃ (= 1653).

По̀ долу трети: пїса̑ азъ сто̑ коги се ценіхъ ѹ попадиа та ми даде с҃к҃ аспри азъ не щехъ помл̑ви ме б҃же.

На л. 23[б]: да се знаε куги бе горена бешовица долна ѿ каржилате та до година бе георгиа ѹ сабота велику ѿ сатворениа мира з҃т҃ї л ѿ рождество христово ҂а и ωсомъстотинъ г҃

писа иованъ то̑довъ тодоръ банковъ.

На л. 100[б]: Помени г҃и дѣда раба своего.

Подъ това на сѫщия листъ: пи̑ахъ азъ е̑р'мона̑ а̑рсеніє въ лѣто з҃р҃ѱ҃є (= 1687) въ то лѣ(то) хо̑н црь на задра.

И по̀ долу: пи̑ахъ азъ е̑рмонахъ е̑вло́ги́а коги́ дохо̑ихъ оу̑ се́ло ѿ̑*хов̑.

Хартия тънка, гладка, жилава, съ знакъ: корона и надъ нея шестозарна звѣзда (вж. Лихачевъ № 3639).

Отъ сбирката на Т. Димитриевъ, Враца.

252 (486).

Трѣбниче отъ XIX вѣкъ, църковно-славянско. Листи 104 **16°** (16×11), текстъ 11·5×7·5, писмо ново-уставно, възедро и длъгнесто, букви 3·5 мм., редове на стр. 13. Отъ 41—68 листи има тропари на гръцки съ славянски букви.

Съдържа, слѣдъ заставка: 1. послѣдованіє ма́лагω ѡ̑сще́нія воды, л. 1—33; 2. Славословия (отпусти), л. 33—38; 3. Опѣване коливо, л. 38[б]—40; 4. Славословие и др. на гръцки съ славянски букви; 41—60; тропары̀ воскре́сны поє́мїи по непоро́у(н)ыа гре́ческїи, л. 61-64;

5. **степенѧ̀ поѥ́мыѧ на пра́здницы**, л. 64—68; 6. **Мл҃тка пре́ст҃ѣй Бц҃ѣ**, л. 69—83; 7. **Мл҃тка а҆рха́гг҃лꙋ мїх(а)и́лꙋ гро́зномꙋ воєво́дѣ нб҃ныхъ си́лъ**, л. 83—85; 8. **Мл҃тва прест҃ѣй Богоро́цѣ**, л. 85—93; 9. **Мл҃тва ст҃ы́хъ седми̇̀ ѻ҆трокѡ́въ, на немощна́го и҆ неспа́щаго**, л. 93—98; 10. **Мл҃тка на вса́кꙋ не́ ѿ ѹ҆̂роүаса̀ні̇є на ѿ҆́рокъ**, л. 98—101; 11. **Мл҃тка во є҆̃же благослови́ти ста́до**, л. 101—102, и 12. **Мл҃тва надъ сосꙋ̀домъ ѡ҆скверн.**, л. 102—3, писани отъ друга ржка.

Отначало има 6, а отъ края 3 неписани листа. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На л. 33ª подъ текста: **ѳ҃гь зџѣшніѥ ѿкѵ҃џвѕѧ́нь ѯлнѳ́ѵь, ѵ҃їоєнѕѳ́џєрь:· ,аѡ҃ѯі :·**, т. е. **а҃зь грѣшнїй Спѵ҃ридонь монахь хїлендарець**, 1817.

А на л. 81ª подъ текста: **Коне̇цъ сі̇ю̇ мл҃ткꙋ прест҃ѣй бц҃ѣ, рꙋко́ю смире́нный мона́хъ Спѵ҃рї́дѡ́нъ Хиленда́р҃ь.**

По крайнитѣ листи има лични имена.

253 (263).

Трѣбникъ отъ XVII вѣкъ, редакция сръбска. Листи 131, **8⁰** (20×15), текстъ 15·3×9·5, срѣдно-уставно писмо, букви 3 мм., редове на стр. 22.

Съдържа: чинъ за водосветъ, водосветъ на Богоявление, освещение нова кжща, **молитка какъ коа прїиметь отроүє кь үась рожденїє, молитвы женѣ по рождени дѣтє въ трєти днь,** чинъ на кръщавка, годежъ, вѣнчавка, вѣнчавка на второбрачни, исповѣдь, маслосветъ, погребение на мирско лице, погребение на дѣте, какъ да се опѣе човѣкъ, ако умрѣ на великдень, какъ да се причести боленъ, чинъ надъ коливо (парастасъ) и братотворение.

Безъ начало и край. Л. 52 поврѣденъ. Отначало липсуватъ четири листа. Тетрадитѣ не са означени до края.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартия жилава, набрѣздена и начертана, съ хартиенъ знакъ: три кржга единъ върху други. Подвързия дъски съ кожа.

254 (96).

Трѣбниче или филадица отъ края на XVIII вѣкъ, редакция руска съ български примѣси. Листи 54, **16⁰** (15·2×9·8), текстъ 11·7×6; писмо ново-уставно твърдѣ красиво, букви 2 мм., реда на стр. 25.

Трѣбничето почва главно отъ л. 6ª. Първитѣ три листа са заети съ тропари на грѣцки и опело надъ мъртъвъ, а лл. 4 и 5 са неписани. Съдържа: 1. послѣдование за малъкъ водосветъ, л. 6ª; 2. молитви надъ коливо, надъ овенъ (17ª), славословие на трапеза, слѣдъ което слѣдватъ слави, тропари и кондаци на разни празници, които се служатъ (слава); молитва надъ родилка, надъ дѣтето на третия день, надъ лехусата на 40 день, надъ пометнала жена, на кръщение **въ кратцѣ страха ради смертнаго;** чинъ надъ боленъ съ причестяване (36б). На л. 39ª: **Поѹченїе свѧтителскаго къ новопросщ҃енномѹ їерею, даемое емѹ на свитцѣ, чѧстаго ради проѹчтанїе вписаное изправиль ст҃ы апто҃лъ и ст҃ыхь о҃цъ.** Найпослѣ катавасии, ирмоси и антифони. — Подвързия само кожа.

Приписки. На листа, залѣпенъ о прѣдната кожа съ пò ново писмо: **сїа филаднцѧ кѹрь папа никола слѹжебникъ храма возиесенїю, 1878, їанѹа, 25:**

На л. 1ª: **чехме вино — 90 — ѿ по — 1 — пара и половинь аспра.**

Пò долу: **Θеѡфанѹ преѡсщ҃енейшемѹ и словеншенмѹ митрополитѹ ст҃е митрополїи софїи намже преѹтномѹ г҃дну и владицѣ многа емѹ лета.**

На л. 2ª извѣстниятъ магийски квадратъ:

с	а	т	ѡ	р
а	р	е	п	ѡ
т	е	н	е	т
ѡ	п	е	р	а
р	ѡ	т	а	с

255 (59).

Служебникъ съ трѣбникъ отъ XV вѣкъ, редакция българска. Листи 53, 8⁰ (21·5×14·5), текстъ 17×10—11 см.; писмо полууставно, букви 3 мм., редове 22, 23, 27.

Съвършено повреденъ. Отначало изрѣзани около 20 тетради. Липсуватъ листи отъ срѣдата и отъ края. До л. 4 единъ почеркъ; до л. 8 другъ и пò дребенъ; до л. 10 трети почеркъ, останалитѣ четвърти почеркъ.

Правописъ по VI школа съ ударения.

За примѣръ: **Своеѧ бо волеѧ ѿ небытїа въ бытїе привель еси въсачьскаа. твоеѧ властиа съдръжиши тварь. и твоимь промысло строиши весь мирь . . .** Л. 40ª.

Подвързия съвсѣмъ повредена.

Хартия дебела, яка, съ знакъ ножици.

256 (285).

Служебникъ съ трѣбникъ, редакция сръбска, вѣкъ XV (край) или XVI (начало). Листи 151, 8°, (20×14), текстъ 15·2×8·5, писмо различно, понеже е писано и допълвано отъ нѣколко ржцѣ.

Съ начало, безъ край. Първитѣ нѣколко листи полуразвързани, па изобщо и цѣлиятъ ржкописъ е твърдѣ пострадалъ отъ влага и отъ употрѣбение. Писали го три ржцѣ, но отъ л. 53 до края сѐ единъ почеркъ. Освѣнъ службитѣ на I. Златоуста (въ началото и заставка и заглавка), л. 5а, Василия велики, л. 30а и прѣждосвященна отъ сжщия, л. 48б, съдържа отпусти за цѣла година, л. 75б, чинъ за богоявление, л. 78б, **чинь износити литїю**, л. 92а, молитва която се чете отъ архиерея или иерея надъ сѣки, желающъ да се причести, и други молитви (кога падне нѣщо въ вино и пр., надъ кисело вино, грозде и оскверненъ сждъ), л. 95б, послѣдование надъ умрѣли, л. 100а, апостоли и евангелия прѣзъ недѣлята, л. 107а, послѣдование надъ умрѣли иноци, л. 128а и чинъ за изповѣдь, л. 149б.

Правописъ едноеровъ; рѣдко-рѣдко идва и ъ (въ прѣдлози). Ударение правилно.

Хартия жилава, ситно набрѣздена и дебело начертана, съ хартиенъ знакъ: ножици, ржкавица. Подвързия дъски съ кожа, а на кожата рамка съ щампа наоколо.

257 (90).

Служебникъ съ трѣбникъ и пр. отъ XVI в., редакция сръбска. Листи 245, 8° (20×14·5), текстъ 15×8·5—9, писмо различно, понеже книгата е съставена отъ разни отдѣлни ржкописи, съшити заедно и пагинирани на страници.

Съдържа: 1. На стр. 1: **оуставъ бжтвные слоужбы. їѡанна злаустаго. како побаеть сьврьшити:** —

2. На стр. 74: **бжтвна слоужба иже въ стыи ѡца нашего василїа великаго.**

3. На стр. 114: **бжтвнаа слоужба прежесщенны.**

4. На стр. 141: апостоли и евангелия недѣлни и празнични съ другъ почеркъ по̀ хубавъ и винетки до стр. 237.

5. На стр. 194: **дїакоства иже гле дїаконь. на лутїи.**

6. На стр. 201: **млтвы вернїа.**

7. На стр. 206: **мтвы втрьныа.**

8. На стр. 216: евангелия възкресни, но краятъ имъ липсува.

Въ молитвитѣ и въ горнитѣ евангелия се употрѣбя и ѫ (намѣсто двата юса).

9. На стр. 237: апостоли и евангелия на господски празници и нарочити светии отъ м. септемврий до августъ съ първия почеркъ.

10. Между стр. 310 и 311 има половинъ листъ, отъ който се почва трѣбникъ: чинъ при освещение храмъ, надъ поклатена трапеза (446), другъ чинъ при сѫщия случай (449), при поставяне свѣщеносецъ (451), четецъ и пѣвецъ (452), поддяконъ (453), дяконъ (459), свещенникъ (463), епископъ или митрополитъ или патриархъ (470), егуменъ (476), прокимени (480) и отпусти за цѣла година.

Стр. 356, 390 и 478 неписани.

Правописъ смѣсенъ, т. е. ужъ ресавски, но ъ идва твърдѣ рѣдко (въ прѣдлози). Ударение не вредомъ.

Хартия гладка, жилава, съ знакъ: рѫкавица съ линейна звѣзда отгорѣ; котва въ крѫгъ и отгорѣ звѣзда.

Приписки. На стр. 389: **Съврьшенїе б҃ꙋ и҃ ѡ҃ц҃ꙋ и҃ с҃нꙋ и҃ с҃томꙋ д҃хꙋ и҃ н҃нѣ и҃ прысно и҃ вь вѣки аминъ:** ⁓

ѡ́ъквѡ̀ѳ ѡ̀ви бж҃ъѡ̀ѱнели ѡ́олѝл ѵелѯлѯцишев҃ кл҃кь є҃бцичнеъ є҃мнѵв҃шь·: ⁓ т. е. **сьписа сие бж҃ъственое слово многогрѣшни попь ѡбретенъ.....**

Другъ въ по̀ ново́ врѣме прибавя: **ѡ́ви . квсѳ . клкь . ѡѱифѳєь . ѯцишев҃**, т. е. **Сие писа попь стефань грешни.**

Пакъ първия пише: **† да се знає до́селе що̀ даде по́пъ кꙋзма за сию̀ книгꙋ. коупї за .к҃. и҃ даде за правене .ѯ҃ и҃ ѕ. и҃но́ не҃·:** ⁓

На стр. 390: **† да се. знає. како є. заложиль· дача ликадꙋ. за .рц. мартꙋрина. лола. торьна. ралька. добринь:— — кьга. даде. ѿсре да ꙋзме ликадꙋ.**

На политѣ на стр. 282, 283 и 284 намираме слѣднитѣ рецепти, писани въ по̀ ново врѣме:

ѿ вонка лекъ като го фане на това место да го не местишъ да го наоколе премочашъ та да го соблечешъ голо на това место да мꙋ попаришъ дрехите па да мꙋ ѿкинешъ ракаво ѿ кошꙋлата да го напꙋнїшъ пепелъ па да го префарлишъ презъ кащата зашиенъ да е дека падне тамо да го закопашъ.

и дрꙋго вонкашно шипокъ прачка на саме да е да я ѿсечеш па да я расцапишъ да го проврешъ низ нея и да мꙋ премеришъ боио со свека толкꙋ да е длага и :7 конци свила на боио па да ги закопашь на гробъ.

дрꙋги лекъ ѿ ѱовисалъ конъ :3 клинци и да наидешъ железо по сокаците па да исковешъ :1 прачка колкꙋ боио и :7 конци свила че-

шитъ на боио да ги премериш па да носишъ на топола ѿ корено да ги скрече (чете се като с и р е ч ь) ѿ земи до дека фане свилата на горе да я заковешъ а прачката да я закопашъ до корено.

На стр. 462 другъ пише:

илачъ чꙋрꙋклꙋкь на серцето дарчинь да скацашь па го свари та го прецади водата па сипи : 1 филчанъ и сипи шпирть и рꙋхо та да пиешь зарано.

ѿ ветаръ илачъ шпирто афионъ кефꙋрия и книга ѿ кюлав шекр намкри залепи.

258 (33).

Служебникъ съ трѣбникъ и др. отъ XVI вѣкъ. Редакция с р ъ б с к а. Листи 405, **4**^{0} (21·5×14); текстъ 15·5—9; писмо срѣдно-уставно, дебело, букви 3 мм., редове 22.

Отъ начало има единъ листъ съ другъ почеркъ и сигурно туренъ отъ подвързача намѣсто бѣла хартия. Отъ л. 2^{а} почватъ слѣдъ орнаментъ евангелия и апостоли за прѣзъ велики пости: **Нáчало̀ сти҃ и҃ вéлицѣи м҃.цн.** На л. 91^{а}: **ѹ҆ста҆въ бж҃ствные̑ слꙋ́жбы и въ неи же ді҃(а)-каньства̀.** На л. 147^{а}: божествена служба прѣждеосвещенна. На л. 166^{а}: апостоли и евангелия прѣзъ седмицата. На л. 222^{а}: евангелия на свв. страсти Господни и пр. На л. 245^{а}: евангелия възкресни. На л. 270: отпусти за всѣки день. На л. 275^{б}: утренни молитви. На л. 282^{а}: **чи́нь и҃схо́дити съ ли҃тіею.** На л. 292^{а}: **Мл҃твы по кръстѣ́хь** отъ священнѣйшия Константинополски архиепископъ киръ Филотея.

Послѣдната тетрада носи брой 28 (**к҃и**), а първиятъ листъ, т. е. втория по право — 29 (**к҃ѳ**), значи, евангелията и апостолитѣ погрѣшно са подвързани отначало. Послѣдната тетрада отъ тѣхъ носи брой 39 (**л҃ѳ**), значи, сичко 39 тетради по 8 л. + 1 (най-послѣ има 1 л. повече) = 313 л.; споредъ това липсуватъ отъ срѣдата около 8 листа и то: 2 между лл. 116 и 117 и 6 л. на края. Отъ начало текстътъ на 40—50 листа е поврѣденъ отъ влага. Между лл. 96—97 и 128—129 има поврѣденъ по единъ листъ. Л. 128^{б} неписанъ. — Срѣщатъ се тукъ-тамъ заглавки. Подвързия дъски съ кожа.

Хартия дебела и жилава, съ много ситни брѣзди и тънки рѣзки. Хартиенъ знакъ не личи.

На л. 119^{б} подъ текста прѣписвачътъ бѣлѣжи:

И҃зе́ поме́ни а҃ще хо́щеши сщ҃енниче рабе г҃нь а҃ще ти е҃ оу҃срьно̀. поме́ни г҃ раба бж҃іа ефре́ма іѡана и҃ калинꙋ и҃ китанію̀: †

Тая бѣлѣжка е писана на онуй мѣсто при службата, дѣто се посочва, кого да споминя дяконътъ; може би, самъ прѣписвачътъ е Ефремъ, а другитѣ лица — негови роднини.

Правописъ обикновенъ сръбски: редовно ь, а ъ се употрѣбява само тукъ-тамъ (най вече въ прѣдлогъ съ). Ударения нѐ вредомъ.

259 (143).

Служебникъ съ трѣбникъ отъ XVI—XVII вѣкъ. Редакция сръбска съ издържанъ ресавски правописъ точно по VI школа. Листи 144, **16⁰** (15×10·8), текстъ 11×7, писмо срѣдно-уставно, хубаво, букви 3 мм., редове на стр. 16.

Липсува послѣдния листъ отъ 1-ва тетрада. Първиятъ прибрахъ отъ ркписъ № 370. Липсуватъ и нѣколко отъ послѣдната тетрада, инакъ добрѣ запазенъ. Почеркъ красивъ съ твърдѣ хубави заглавки и дребни заставки. Съдържа освѣнъ службитѣ, молитва надъ желающия да се причести, послѣдване за св. причещение, въ което влизатъ молитви на Симеона Метафраста, на Дамаскина, на св. Василия, Симеона Новаго и Іоана Златоуста, дяконства на летия, чинъ надъ коливо за умрѣли, молитви вечерни, утренни, служба при водосветъ.

Хартия бѣла, гладка, корава съ едва видими рѣзки, съ знакъ: трифиль на дълга опашка между двѣ букви, които не личатъ добрѣ. Подвързия нѣма.

260 (31).

Служебникъ и др. отъ XV—XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 148, **8⁰** (22×15 см.), текстъ 17×10, 16×9·5; писмо различно.

Първитѣ три листа, и часть отъ 4-ия са писани съ доста едро полу-уставно писмо; веднага слѣдъ това почва друга ржка съ по̀ дребно и некрасиво писмо, пакъ полууставъ, и слѣдва до л. 75; отъ л. 75 до л. 87 трети почеркъ, а отъ л. 87 до края пакъ други почеркъ. — Началото липсува. На л. 3ᵃ почватъ апостоли и евангелия за сички сжботи и недѣли; на л. 10ᵇ служба I. Златоустова; на л. 43ᵃ служба отъ св. Василия велики; на л. 61ᵇ служба отъ св. Епифания; на л. 75ᵃ **дїакѡнства оусьпши**; на л. 82ᵃ отпуски за сички мѣсеци; на л. 87ᵃ дванадесеттѣхъ страстни евангелия; на л. 111ᵃ апостоли и евангелия на избрани светци, апостоли и светители. На л. 137ᵇ евангелия въскресни. Лл. 144 и 145 неписани.

Краятъ липсува. Подвързия нѣма.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартия съ различни знаци: ржкавица съ звѣзда, котва въ кржгъ, ножици.

На л. 16а: ✝ сіа книга литоургиа попь воучева ѿ вакарель да работи живемь за здраве мрьтвемь за дшѹ бь да прости оу хрелоко и ко ке а изнѐ и да ѐ прокле ѿ т҃ й ѻци и ѿ гь бь вьседрьжитла пі азь грѐ попь вѹче ѿ хре(ло)ко попь при попа стоїца беше тога воӡгѹнлѹкь тога тѹрци иишь оузеше и посекоше т азь попь вѹче ѿ хрелово христалалии (християнски?) родъ. мѫже посѐше жени поробише стока ѿкараше ѡвцеі и гѡведа ѐ кона и иишь побироше и тогда беӡгѹнлѹкь беше.

въ лето 7000 200 40 6

ӡ҃ с҃ м҃ ѕ҃ (7246—1738).

На л. 47б: сиа книга глаами литоугиа коупи гі попь воуче ѿ хрелоко да работи за родители его ѻцоу лазарѹ мати митри мрьтвемь за дшѹ живемь за здраве писахь азь грѣии попь вѹче слава тебе бе нашь слава тебе црю нбсни.

На л. 86б подъ текста: пі(сах) азь грѐ попь вѹче кої ке и иӡнесь ѿ ста ѡца нікола да ѐ проклѐ.

261 (28).

Служебникъ и др. отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 51, 8⁰ (19×14·5), текстъ 15×9 см.; писмо различно, понеже ржкописътъ състои отъ нѣколко части.

Твърдѣ повреденъ. Отначало, срѣдата и края липсуватъ много листи. Първитѣ 23 листа на които е служебникътъ, са писани (или прибавени) отпослѣ, съ синьо мастило, което сега избледнѣло и се размазало, тъй че текстътъ едвамъ се чете. Лл. 19—23 са прѣрѣзани наполовинъ отгорѣ надолу. Листъ 24 е писанъ съ бързописъ, а останалитѣ пъкъ отъ третя ржка съ полууставно писмо и съ черно мастило, което не е поврѣдено отъ влага. На л. 25а почватъ въскресни евангелия; на л. 33б: прокимени, апостоли, евангелия и алилуиари на апостоли, мжченици, прѣподобни и светители. Подвързия здрава.

Правописъ ресавски, ала неправиленъ.

Хартия грапава, корава, съ знакове: котва въ кржгъ, кжпони въ гербовъ щитъ.

262 (1).

Богородичникъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. 183 харт. л. 4⁰ (27×19), текстъ 20×24, писмо срѣдно-уставно, не тъй упражнено, и дебело, букви 3 мм., редове 24.

Билъ доста повреденъ и кърпенъ по долнитѣ поли. Билъ подвързанъ, обаче сега запазена само прѣдната дъска и тя олупена. Край нѣма. Заглавия и главни букви съ киноваръ. Послѣднитѣ 7 листа развързани и оръфани по крайщата.

Съдържа канони на св. Богородица.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ) безъ ударения.

Хартия дебела, мека, съ знакове: три могили, съ високъ линеенъ кръстъ надъ срѣдата; ножици.

263 (384).

Катавасіа рождьствꙋ хв҃ꙋ. наꙋчина ѿ накеденіє и дръжѐ до ѿданіꙗ рожьстка хв҃а. 10 л. 8⁰ възгрозно писмо (полууставъ), сръбска редакция, вѣкъ XVII.

Правописъ сръбски (едноеровъ) безъ ударения, безъ іотация и съ ѕ. Сѫдейки и по нѣкои форми, ржкописътъ изглежда да е писанъ въ български крайща.

Хартиенъ знакъ: три неравни полумѣсеца единъ надъ други.

264 (503).

Требниче на Даскалъ Тодора отъ 1841 год. Съдържа на 139 л. 16⁰ (15·5×11) разни чинове и молитви, прѣписани отъ черковно-славянски трѣбникъ съ възкосо (влѣво) полукурсивно писмо. Тукъ-тамъ има само заглавия и упжтвания по новобългарски; инакъ сичкото е сѐ по черковно-славянски. Спорѣдъ оригиналната му пагинация (съ буквени цифри) излиза че има 149 л., но тая пагинация е погрѣшена: прѣскочено е отъ пѳ (89) на р҃ (100).

На 2 л. отпрѣдъ има записка отъ самия писачъ:

Во сла́вꙋ ст҃ыа ѐдиносꙋ́щен и҆ животворꙗ́щен и҆ нераздѣ́лной тр҃цы ѡ҃ца и҆ сн҃а и ст҃ого дх҃а: повелѣ́ніемъ ст҃імъ и҆списа́хъ а҆зъ ра҆бъ б҃жіи ме́ншіи ѿ вели́каго тре́бника потре́бныхъ на́мъ м҃лтвы разли́чныхъ дꙋше́вныхъ и тѣле́сныхъ. и прочетн гы да оу҆зриш слáвꙋ б҃жію: 1841: **Ѳеѿ. Да҆скалъ.**

265 (555).

Катавасия отъ началото на XIX вѣкъ, писана, сѫдейки по почерка, пакъ отъ даскалъ Тодора Пирдопски. 184 листа 8° синкава, груба хартия, съ полукурсивно малко влѣво наклонено писмо.

Съдържа освѣнъ разни тропари, кондаци, ексапостоларии и пр. още и нѣколко образци за писма до разни лица — сичко на черковно-славянски. Нѣкои ирмоси и тропари са писани и на гръцки съ славянско писмо. Освѣнъ това книгата съдържа и нѣколко ликове на светии, но доста груба работа.

Книгата е подвързана, ала съ разбъркани листи.

На прѣдната кора писано отъ сѫщия писачъ: **цена полагаеме на тази катаваснa 100 гр҃ша.**

Доставилъ Т. Бардаровъ отъ Плѣвенъ.

266 (504).

Молитвениче отъ началото на XIX вѣкъ, 102 листа 32°. Сѫдейки по писмото му, това молитвениче ще е писано пакъ отъ Даскалъ Тодора Пирдопски. Съдържа молитви на черковно-славянски езикъ и ликоветѣ на св. Богородица (на петь мѣста), св. Тома, св. Георгий, Ангелъ Хранитель, св. Амвросий, Ис. Хр., Архангелъ Михаилъ, св. Никола и пр., но твърдѣ посрѣдствена работа.

267 (544).

Служба и житие на св. краль Стефана Уроша и др. 126 листа 4° (20·5×14), безъ начални и безъ нѣколко срѣдни листи; липсуватъ именно: отъ първа кола 6, отъ втора и третя по 2 листа. Инакъ рѫкописътъ е добрѣ запазенъ. Писмо хубаво, срѣдно-уставно, по 20 реда на стр., съ червени инициали и заглавия, вѣкъ XVI (край) или XVII (начало).

Службата на св. Стефана свърша на първитѣ петь коли, а на слѣдната кола (съ ново означение на колитѣ пакъ отъ а҃) захваща **житїе и жизнь бл҃гоуьстиваго кралѧ Стефана, срьбскаго, монаха Феwктиста, бл҃ви ѡ҃че:** — и свърша на послѣдния л. отъ кола д҃ (сега л. 63ª).

На слѣдния л. 63ᵇ почва и свърша на л. 105ª: **житїе бг҃оугодно и жизнь непороунаа бл҃гоуьстивїе и хол҃юбивїе гж҃де нш҃е бл҃женнїе монахїе Єлены, бл҃ви ѡ҃че:**

Отъ л. 105ᵇ до л. 119ᵇ е: **рѡсловїе ст҃ы срьбскы госпѡ҃ и хтиторь бывшїихь:**

Отъ л. 120а до края: **Сїє ѡ҆брѣтохѡ҆ съписано въ свитцѣ с҃того кра́лѧ сръ́бскаго Сте́фана О҆у҆́роша, и҆̀же е҆ пе́ти по с҃томѹ Сїмеѡ́нѹ нема́нїє Ба́нскыи. кра́лю Сте́фанѹ драгѹти́нѹ бра҃. милѹти́нѹ кра́ль о҆у҆рошъ, бл҃ки ѡ҆ц҃е:** ⸗

Правописъ ресавски, ала непослѣдовенъ. Ударение правилно.

Хартия дебела, твърда и гладка съ знакъ: котва въ кржгъ.

На послѣдния празенъ листъ отъ сжщия ржкописъ между другото:

† Τοῦτο τό βιβλίον . . . τοῦ ἁγίε κράλ Στέφανος, αμην.

Θεόδωρος παπὰ Ἠλίε.

На сжщия листъ отъ другата страна, вѣроятно отъ сжщия попъ Тодоръ написано съ курсивъ отъ 1845 година:

Та́а книга е҆ на̀ с҃ти кра́ль Сте́фанъ, и҆ кои҆ а҆ о҆укра́дне да̀ е҆ проклетъ о҆тъ Ї҆исѹ́са Хрї́ста̀, и҆ о҆тъ С҃та́ Богоро́дица, и҆ о҆тъ 318 о҆тцы о҆тъ с҃ти кра́ль Стефанъ и҆ о҆тъ сиꙋките свтї́и, а҆ми́нъ.

А҆зъ многогрешнїи писахъ това́

Ѳеодѡръ п҆ Илї́евичъ.

1845 м҃цъ декемврї́а 11 де́нь.

А на бѣлия листъ, прибавенъ при подвързията, е написано, прѣди това, слѣдното стихотворение съ курсивъ отъ 1733 година:

Блаже́нства и҆ сла́вы сподоби́стеса сла́внїи,
Ꙗ҆́ко Христѹ̀ Бг҃ѹ работа́сте, прехва́лнїи,
И҆́го е҆го̀ в малѣ понесо́сте,
Тѣ́мже к раи кѹ́пно вниды́сте.
Небе́снї вѣнцѡвъ тезоиме́ни́ти
Στέφανοι πολύτιμοὶ ϑρανοπολιτας,
Вы ꙗ҆ко звѣ́зди при́снѡ сїаю́щїи
На тве́рди цр҃ко́внѣи вѣрнї ѡ҆зараю́щїи,
И҆ здѣ̀ цр҃ства насладистеса,
И҆ та́мо ца́рски всели́стеса,
Но̀ ꙗ҆ко на земли̇̀ все́хъ помилова́сте
Сн҃це и҆ ѿ вышнї на́съ возбрана́нте
Ѿ нападе́нїи и҆ о҆зло́бленїи ꙗ҆зыкѡвъ
И҆ ꙗ҆зыкобо́лїи лести́внї е҆рети́кѡвъ.
А҆́ще бо и часто согрѣша́емъ,
О҆ба́че ѿ ва́съ никогда же ѿстѹпа́е.

Scripsi in Convento Sancti Nicolai Miraculosi 1733 maii 24.

И най сетнѣ върху опакето на сжщия листъ отъ по̀ ново врѣме:

Сїє слѹ́жба с҃то́мѹ кра́лю Сте́фанѹ о҆у҆ храмъ с҃таа Кирї́акиа о҆у҆ митрополи́тъ: ⸗

Отъ тая, както и отъ двѣтѣ записки (грѫцка и българска) на попъ Теодоръ п. Илиевичъ, се вижда, че ръкописътъ е билъ до скоро врѣме притежание на Софийската катедрална църква св. Краль или св. Недѣля.

Ръкописътъ е доставенъ отъ Хр. Зарзановъ.

268 (261).

Сборниче отъ стихири, молитви и псалми, вѣкъ XVII, редакция сръбска. Листи 81, **32**° (9·5×8), текстъ 7×5, писмо полууставно, дребно, неупражнено и косо, букви 1·5 мм., редове на стр. 11. — Два почерка, и двата некрасиви и твърдѣ нечетливи.

Правописъ едноеровъ, безъ **ѣ**, **ы** и безъ ударения.

Подвързия дъски съ кожа.

269 (566).

Сборниче отъ XVII вѣкъ, сръбска редакция, 69 листа **16**°, съставено отъ разни ръкописи; съдържа:

1. **Чинь на ѡсщенїе коде**, л. 1 до 12;
2. Литургията отъ херувикото нататъкъ, л. 13—16ª;
3. Херувикото на грѫцки, съ славянски букви. 16ª;
4. Пасхални ръцѣ и календарни таблици, л. 18—23;
5. **Последованїе краткое ѡсщенїе води**, л. 24—25б;
6. **Молитва жєне родикшои кь прьви днь по вьнегда родити ей отроуа**, л. 25;
7. **Млтва к жене. и послѹжившй тои въ врѣме рожденїа: сїа же и бабе**, л. 26;
8. **Млтва еже знаменати отроче, име емѹ нарещ:**, л. 27;
9. **Млтва жене по четиридетихь**, л. 28;
10. **Последованїе еже сьтворит отроуа оглашено. и кртити то**: л. 29б;
11. **Последованїе стго крщенїа**, л. 48б;
12. **Млтва: на женою бившюю непраздною изврьгьшюю: начело сьтворит**: л. 60б;
13. **Последованїе бїваемое ѡбрѹченїоу**, л. 62б,
14. **Чинь венчанїю** (откѫснато), л. 66 до края.

Правописъ едноеровъ, съ ударения.

На л. 17 се чете: **да се знать кога ватнх литоургиꙗ месеца декевриꙗ ві кь лето** **ҳ с л г** (1725).

На л. 23б: **Село рашани писа стиче едно говедо . . .**

На л. 29б: помяникъ отъ западнобългарски имена.

Хартия дебела, корава съ воденъ знакъ: три полумѣсеца.

Намѣрено въ цръква св. Константинъ, Струмица и по езиковитѣ си форми изглежда да е писано въ български краища.

Ржкописьтъ билъ въ редакцията на Министерския Сборникъ, оттамъ испратенъ въ Нар. библиотека.

270 (519).

Служби и жития на св. Ио. Рилски, отъ XVII в., сръбска редакция. 112 л. **16°** (13×8·5). Ржкописътъ е подвързанъ и запазенъ цѣлъ; само въ края липсува единъ листъ.

Съдържа:

1. Служба на св. Ио. Рилски: **Мⷭ҇ца ѡ҆кⷮѡбрїа .ѳ҃ї. памⷭ҇ прѣподобнаго ѻⷮ҇ца на́шего і҆ѡа́н'на пѹсты́ннижи́тела ри́л'скⷹ҇. на малѣ̀ вечерни стыⷯ҇.** (л. 1—32).

2. Евтиемово житие на св. Ио. Рилски (л. 32ᵃ—39ᵃ).

3. Акатистъ Светому Иоану Рилскому (л. 39ᵃ—52ᵇ).

4. **Жи́тїе и҆ жи́знь прⷣ҇о́бнаго ѻ҆ⷮ҇ца нашего і҆ѡа́нна рылскаго. вь не́м'же и҆ ка́ко прѣнесе́нь быⷭ҇ въ трьновь. съпи́сано є҆ѵ҆ѳи́мїє҆ патрїа́рхѡⷨ҇ трьновскый. на ко́нци же сло́ва и҆ ѡ҆ ѡ҆бновлѥ́нии стыⷽ҇ѥ ѡ҆би́тѣли є҆гѡ҆̀ и҆̀же въ рылѣ. и҆ ка́ко пакы̀ прѣнесе́нь быⷭ҇ ѿ трьнова въ тьжⷣ҇е сла́вныи монастырь ры́л'скыи. Съпи́сано послѣ́дныиⷨ҇ въ дїа́цѣⷯ҇ владиславоⷨ҇ грама́тико́мь. бл҃ки ѻ҆ⷮ҇е:** (л. 53ᵃ—97ᵇ).

5. **Чи́нь ка́ко поⷣ҇баѥ́ть пѣ́ти чⷭ҇тныи па́раклиⷭ҇ прѣпⷣ҇бно́мѹ ѻ҆ⷮ҇цѹ і҆ѡа́ннѹ рылⷭ҇комоѵ поѵсты́нии жи́телю.** (л. 98ᵃ— до края).

Правописъ ресавски съ ударения.

Книгата имала нѣколко стопани, както се вижда отъ запискитѣ на прѣднитѣ бѣли листи:

1) **сⷧ҇ ф ч в**; 1792: **ЈVЧГ**.

зна́но бѹ́ди сїа книга на ѻ҆ⷮ҇ца̀ Петро́нїа Кова́ча:·

2. **Сїа книжица на́ ѻ҆ⷮ҇ца Паїсїа Нова́го** 1813. **м. їѹл:** 2.

3) **Къ да́ръ мнѣ̀ Соти́рѹ ѻ҆тъ г: попъ Христофора.**

Хартиенъ знакъ: три полумѣсеца.

271 (144).

Каноникъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 73, **32°** (12×8·5), текстъ 8·5×5; писмо — дребенъ полууставъ, четливъ, букви **1·5** **мм.**, редове на стр. 19.

Безъ начало и край; и отъ срѣдата липсуватъ нѣколко листи, а прибавениятъ първи л. отъ 25 кола прибрахъ отъ ркп. № 58. Съдържа канони и параклиси на св. Богородица, св. Георгия, св. Никола и Исуса Христа. — Л. 6 отшитъ. Между лл. 39 и 40 единъ наполовина. Пострадалъ отъ влага; освѣнъ това листитѣ опушени.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартия дебела, корава, съ много ситни брѣзди и едвамъ видими рѣзки; воденъ знакъ: кѫпони въ кръгъ.

272 (540).

Богородичникъ заедно съ други служби и молитви. Състои отъ 159 л. **16°** и като че ли е съставенъ отъ нѣколко книги, както се вижда отъ означението на колитѣ.

Редакция сръбска, писанъ отъ нѣколко души въ разни врѣмена прѣзъ XVI и XVII вѣкъ.

Ржкописътъ е добрѣ запазенъ и подвързанъ; липсуватъ само два листа отъ него: слѣдъ сегашния 31 и 37 по единъ. Колитѣ са означени само на богородичника (първитѣ 4 коли) и на молитвитѣ въ края (послѣднитѣ 7 коли).

Богородичникътъ заема първитѣ 31 листа, а слѣдъ това на лл. 32 до 49 е акатистъ богородиченъ, писанъ отъ друга ржка; на лл. 50 до 54 са **тропарын въскр҃снїи и бг҃роднчныи. ѵ҆пакон ѡсми҃ гла́сѡмь**, на лл. 54 до 57 са **тропа́рїи и бг҃ро́дни́чнын и҆ кондакын прѣз ѱ҆лю**, на лл. 58 до 82 е **начело̑ павечер'ници великои**, а слѣдъ това пакъ отъ друга ржка на лл. 83 до 98 **Послѣдованїе ст҃го причещенїа**, на лл. 99 до 103 пакъ отъ друга ржка е **правы̏ло є҆гда случитсе ко̀му и҆скоуси҆ти се въ с̓нїє ѿ ѡ҆скврьненїа по деиствꙋ дїаволю́**, а на лл. 103 до 105 продължава сжщата ржка: **тропары̏ бг҃родни́чны̏ и҆ кр҃то̑ бг҃родицы̏ ѡ҆смиммь гл҃сѡ**. Отъ л. 106 до края са разни молитви за слѣдъ утренни и вечерни служби. Тия молитви съставятъ нѣщо отдѣлно въ 7 цѣли коли и съ писмо пакъ различно отъ другото.

Правописъ ресавски непослѣдовенъ; съ ударение.

Хартия различна, съ знакове: котва въ кржгъ; корона.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

273 (297).

Сборниче съ апокрифни молитви отъ XVII вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 82, **32°** (10·8×7·8), текстъ 7×5, писмо полууставно почти курсивно, букви 2 мм., редове на стр. 12.

Отначало 8 бѣли листи, а на деветия, означенъ като първи, подъ три кръста съ символични знаци, се обяснява: **три крти вадьрузи пилать на гольготе два разбоинича единь жизнодавачь творачь рече на распетии своемыї усти ѩко сие древо бить пореде раю прогонитель сатане и тако да прогонеть е дуси нечисті и беове проклетии ѿ раба бжиїа .... всегда и нинѣ и присно и вавеку векомь аминь.** На л. 2[б] **поклла чтаному и животворещему крсу гню**; на л. 5[а] имена божии, на брой 72 (**оћ**), които, като ги носи човѣкъ, ще бжде избавенъ отъ сѣкое зло; на л. 7[а] други 72 имена на прѣсв. Богородица; на л. 9[б]: **а се имена сти архангль ѕi ѿ стра**; на л. 11[а]; **а се имена стаго їоанна кртитела**; на л. 12[б]; **а се имена стнмь ѡ апостоломь**; на л. 14[б]: **а се имена стмь м мученикомь**; на л. 16[а]—22: първитѣ глави отъ 4-тѣхъ евангелия и на л. 23[б]: възкръсно евангелие отъ Матея. На л. 24[а]: **начело молитвї сташьние** — 14 апокрифни молитви; на л. 50[а]: молитва на св. араханг. Михаила **ѿ мору и вещици и ѿ вира и ветьра юже ie ва дьне и ва нощи**; на л. 52[а]: мл. на свв. ап. Петра и Павла **ѿ дїавола ѿ мору и вещицу и ѿ вира и ѿ ветьра**; на л. 53[б]: мл. на св. Никола **ѿ зли ветри и вещица**; мл. на ап. Павла **ѿ злїе**; на л. 58[а]: мл. на св. вмч. Димитрия; 59[а]: мл. на св. Георгия, **идущимь на воиску или на путь или на судь многою прочитати на нов месець**; на л. 60[б]: **а се молитви различни идущимь на цaромь и болaромь** — сичко 5; на л. 66[а]: противъ сѣкое зло **и мьча и стрели летеще ва дни и ва нощи** — двѣ молитви; мл. кога тръгвашъ на пжть, противъ громъ, отъ бодежъ, противъ нежитъ 2, противъ моръ, противъ вампиръ, на добитъка противъ вълкъ, противъ звѣръ и разбойникъ, **ѡ житоваћца**, на лозе, на нива и хамбаръ. На края 12 **келези** (печати) **соломуна цра сина двва ѿ книга его пририпании Феѡдулиемь философомь**: кога отивашъ на бой, **за любов на господа, си печать ѿ магїю, за суль, ѿ море и вещице, за путь, ѿ стрели и меча, за трг, ѿ вїра и ветьра, ѿ главние болезниі, ѿ зле среще, ѿ ваньпира и злоби женьскїе.**

Правописъ едноеровъ, безъ ѣ и безъ ы, съ обикновени надредни знакове, но безъ ударения.

Текстътъ е писанъ въ зелени рамки.

Тетради 10 (ї). Отначало 8 неписани листи и отъ края 21.

Хартия тънка, мека. Подвързия мукава съ кожа.

274 (542).

Сборниче. отъ 1639 г. (Нѣщо като типикъ, но съдържа повече „дяконства“), сръбска редакция, 50 листи **16**° (14·50×9·50) по 15 реда на стр. полууставно писмо, едноеровъ правописъ съ ударения.

Сборничето е цѣло и подвързано; безъ пагинация, а само съ означение на колитѣ, обаче първитѣ 5 листа са извънъ това означение, а чакъ на 6 л. е кола а҃. Отъ кола д҃ липсуватъ 2 л. а отъ послѣдната кола ѕ҃ — 1 л. (послѣдния), на който не е било писано нищо, защото съдържанието на сборничето свърша прѣдъ него.

На корицитѣ и на първия листъ има разни записки, а сжщинското съдържание захваща на л. 2: **чинь паракалисъ прѣстѣй бцⷣи**, което се прѣкжсва съ л. 4, а на л. 5 стои (отъ сжщата ржка): **ѿ днеⷷ злы̑ иже ихь ꙗви ,моисе́ю, прⷪ҇рокꙋ показати и҃ сно́мъ израилевоⷨ҇.** Слѣдъ като ги изброява, казва: **сїе̏ дни назнаменꙋе́, злы̏, за всако дѣ́ло. нь̏ не̏ почи́най: — се̏ добрѝ** (изброява ги, а слѣдъ това): **Сїе̏ дозⷷ҇, найдоⷨ҇ оу҃ извоⷪ҇: —**

На сжщия листъ 5^{б} има единъ тайнописенъ ключъ система I: замѣна на буквитѣ по редове (4 реда отъ по 11, 10, 10 и 7 букви.

На л. 6^{а}: **Начело̀ вече́рни . . . .**

На л. 6^{б}: **оу҃к³а́х. ѱалтирꙋ. како стлⷪ҇сꙋетсе. вьсего лѣта**, слѣдъ като изброява катизмитѣ, пакъ на сжщия листъ: **ини̏ оука³. ѿ црко́внаго. оустаⷡ҇: поⷠ҇бáєтъ ⷡ҇вѣти: кáко еⷭ҇ стлⷪ҇саты. ѱалти́рь вьсего лѣⷮ҇**, а на л. 7^{б}: **инь ти́пиⷦ҇. вели́ки поⷭ҇ кáко стлⷪ҇сꙋетсѐ ѱалти́рь.**

На л. 12^{а}: **Начело̀ вь нⷣ҇лю, на оу҃трни: троичниⷨ҇ каноноⷨ҇:**

На л. 19^{а}: **Ти́пикь кⷭ҇а́сїаⷨ҇. ко́ко поютсе прѣз̾ вьсего. лѣⷮ҇:**

На л. 20^{б}: **вь лѣⷮ҇,** ҂ꙁ҃.м҃.ꙁ҃ (вѣроятно грѣшка, намѣсто ҂ꙁ҃.р҃.м҃.ꙁ҃) **сь бгⷪ҇мь почина́емь дїакони́ства̀**: тия дяконства свършватъ на л. 48^{а}, съ слѣдната записка, писана като продължение на текста, че се и не забѣлѣзва като нѣщо отдѣлно отъ текста:

Сьписа́шеⷭ҇ сїа̀ дїа́конства, вьлето: ҂ꙁрмꙁ: и҃ сїѐ лѣ́то многи на́пастѝ би́ше на хрⷭ҇тїа́не: най паче на ме́не грѣ́шнаго: много пострадаⷯ҇, ѿ бродⷪ҇ца̀ мало мѝ гла́ва не ѿтидѐ. и҃ па́кы по́мощїю бжⷭ҇їю избáвле́нь бихь. гь, и҃ прѣчⷭ҇та̀ да и҃ сꙋдить, и҃ ттиі стⷯ҇ ѿцⷭ҇ь да и҃ нѐ просто нѝ вь сѝ вѐкь, нѝ вь бꙋ̑дщи̇.

Слѣдъ това слѣдватъ още нѣколко молитви до края.

На корицитѣ и на крайнитѣ листи. има между другитѣ драсканици и слѣднитѣ по̀ любопитни записки:

На прѣдната корица отъ сжща ржка, която е писала сборничето:

Вльчѡ, мнⷪ҇ь. що еⷭ҇ имало на твоит ь дец̾а̀. по гла́ве, съ що́ хїиⷩ҇ лекꙋ́ваⷧ҇. що́ и́ма, влꙸчѡ мꙋшлабаⷧ҇. да заши́ешь.

На първия прѣденъ листъ отъ сжща ржка:

р҃ть, (Риста?) бо҃дани҃. даде, мо҃уе. да оучитъ, и цени҃. по҃ ,г҃. кила на годинъ, и҃, ,х҃. хсп҃. и҃ к҃. ѡка, благоть. и, ві сѡ҃. и папоучи, к҃. тако оучинише, братіа и ми тако: — на стр҃ти. —

† амінь, слава тебѣ г҃и. сла҃ стр҃те твоѝ блко. слава тебѣ црⷭ҇ мирни: —

На задната страна, сжщи листъ (отъ по ново врѣме):

Сіе кникше на китоте да сѥ знае кога пописалъ попь цветко коле митре.

На задния листъ отопаке (доста старинско писмо):

† глѡба, за кръжана. т҃л҃. дадено. ѿ р҃о(?) неѡте ... р҃к. заето, стоѝ҃ .м҃.

Слѣдъ това на сжщия листъ (отъ по старо врѣме):

† проуе҃, к҃к. др҃х. вѣ҃ць .ꙁ҃і. сдр҃х. по .ꙁ҃мь. халанце, п҃. капа .п҃. ѕ҃л. сіе оузе҃. и ѿхь. м҃ѕ ѿци и говеда, имь.

И най сетнѣ на задната корица:

Сиа букварь на георгиа купи҃ го за — з — гш҃а хациата кога умре. ке да му викамъ б҃гъ да го прости.

Хартия дебела, твърда съ знакъ: три полумѣсеца.

Доставилъ го Хр. Зарзановъ отъ Самоковъ.

275 (557).

Сборникъ отъ молитви, стихири и разни поучения, 80 листа **4**°, (20×15·5), възедро черковно-славянско писмо отъ началото на XIX вѣкъ по 19 реда на стр.

Слѣдъ нѣколко молитви къмъ св. Богородица, Исуса Христа, къмъ Ангела хранителя и къмъ разни светии, на черковно-славянски, слѣдвать на л. 31 трогателни **стихіри на погребеніе мирскіхъ человѣковъ**, прѣведени на просто-български:

Каквá е тáа свѣтóвна слáдостъ, щотò мóже да буде безъ грижа на тóзи свѣтъ: и коа ли слава и голѣмина чл҃ка мóже да стои на единъ карáръ на земата; войстина сичкото е ѿ сѧнката пó слабо и ѿ сьнатъ нашъ по лажòвно. О҃ти на еднò мгновéніе, додè мигне человѣкъ сосъ ѡкóто си сичкото зéма смертà ѿ нáсъ и провáжда ни гóли на ѡнзи свѣтъ. Но мóлим ти сѧ хр҃те бж҃е, тогóзи брáта щото си го избрáлъ и повикалъ ѿ тóзи нашъ лажóвніи животъ да го ѡпрóстишъ и упокóишъ ꙗко человѣколюбецъ.

Пла́ча ѝ наре́ждамъ кога̀ поми́сла че ща да ꙋ̓мра; ѝ па́къ гле́дамъ по гро́бовете, ѝ ви́димъ що е напра́венно по бж҃и ѡ̓бразъ на́шата красота̀ ѝ хꙋ̓бостъ како̀ не́ма ни́каковъ хꙋ̓бавъ по́гледъ, но черва́сала и смардѝ та не мо́же да се терпѝ ѿ ло́ша миризма̀, ѝ ко́ито до́йде та́мъ да ви́ди ѡ̓нова̀ тѣ́ло, се́ки си зати́ка поса́тъ ѿ смра́дъ нестерпи́ми, ѝ почꙋди́хсѧ та ре́кохъ, ѡ̓ чꙋ́до голе́мо какво̀ стана̀ съ на́съ голя́мо ѝ стра́шно та́инство сме́ртное, како̀ се преда́дохме да гние́ме и да смерди́ме, какво̀ се собра́хме сосъ смерта̀ на́ша да ни пра́ви на то́ѧ ха́лъ; войстина съ бжі҃мъ повѣле́нїемъ стана̀ сосъ на́съ така̀ какво́то е пи́сано на ст҃ое писа́нїе да се префи́ни человѣ́къ какво́то ѕла́то ѿ ѡ̓гнъ, да ста́не чи́сто ѝ свѣ́тло, какво́то е̂ билъ ѿ напре́дъ та зарадѝ това̀ да благодари́мъ мно́го на бг҃а милосе́рдаго, де́то со́съ на́съ ꙋ̓строи това̀ та́инсто сме́ртное ѝ да мꙋ сѐ помо́лиме ѿ си́чко ср҃це да про́сти ѝ ꙋ̓поко́и ѝ да поми́лꙋва того́ва бра́та на́шего, де́то е̂ сега почина́лъ, ѝ да мꙋ тꙋ̓ри дꙋша́та де́то са сички пра́ведни ра́дꙋватъ ѝ весе́латъ (лл. 33б и 34а).

Слѣдъ тия стихири (на брой 19), между които и евангелето на погребение, и то прѣведено) слѣдва: Поуче́нїе за десете́хъ за́поведи (лл. 39а—47б); послѣ: **сло́во и҆̀же во ст҃ы́хъ ѻ҆ц҃а̀ на́шего ї҆ѡа́нна а҆рхїепїско́па коcданти́на гра́да Ꙁлатоꙋ́стаго: сло́во за покаа́нїе** (л. 47а—52б);

Поꙋче́нїе ст҃а́го Е҆фре́ма и҆̀же ѿ сте́н лїтꙋргѝ (л. 52б—58).

Слѣдъ това пакъ нѣколко молитви на черковнославянски (л. 58а—68), лл. 69 до 74 празни, а на л. 75:

Стї́хи сложе́нны по подо́бню пѣ́сни на похвалꙋ̀ ст҃о́мꙋ ѻ҆ц҃ꙋ̀ са́ввѣ се́рбскомꙋ во гла е҃.

начало: **Ра́дꙋите сѧ висо́ки пла́нине,**
Сла́дке гла́се по́ите ꙋ̓ висине,
Сва́ко цве́тие ѝ рꙋ́же рꙋ́мене
По́лска дре́ва и траве зеле́не.

И най-сетнѣ: **Мл҃тва Михаи́лꙋ а҆рха́ггелꙋ гро́зномꙋ воево́де нбс҃ныхъ си́лъ.**

Книгата е доставена отъ Плѣвенъ (чрѣзъ г. Т. Бардарова), но е била по̀ прѣди въ София, както се вижда отъ записката на прѣдния листъ:

Сиѧ книжица на Илчоте бирциата кꙋпи ѧ ѿ Храно́те меѧнциата ѿ Софиѧ 1838 декемриѧ 27.

А туку подъ тая записка, отъ сѫщото врѣме:

Да се знае кога доходиме ниѧ папа Анто и папа Тота и Цепе дакъ ем ракиѧ пиеме емъ рꙋчаме.

Това пиене и ручане ще е било вѣроятно въ нѣкой манастиръ, както може да се сѫди и отъ поменика на задната кора, дѣто се споменуватъ **Пахо́міа їермонахъ, Димі́тріа їере́и и Панаі́отъ поклонникъ.**

276 (270).

Руско-българско **сборниче** съ разни молитви, пѣсни, псалми и слова, отъ XVIII вѣкъ. Листи 73, **16**° (18×11·5), текстъ 10·5×7·5; писмо полууставно, нехубаво, букви 3 мм., редове на стр. 12.

Безъ начало и край. Споредъ една по̀ стара нумерация отначало липсуватъ 15 листа. Липсуватъ такива и отъ срѣдата. До л. 28 редакция руска, а послѣ — новобългарски дамаскинъ, източно нарѣчие съ влияние руско въ правописа; ето нѣколко реда: **Стн҃а ефремъ ѝзлезн ѝспустнната ѝ до҃и прѝ ст҃ого васнлна҃ та са бл҃вnха е҃нь другна҃ и рече васнль кь ефрему да станнмъ на ма҃бата сн да чюн гд҃ь ма҃бата наше и да ѿкрнї намъ ѿ҃чнте щоту гн нмамъ на ср҃цсн та и гн нмамъ да виднмь како прнема ст҃ае л҃тргна҃.** Л. 73б.

а се употрѣбя за **а** за **є** даже и за **й**. Надъ сѣко **и** точка или нѣщо като дасия. — Доста листи расшити. Подвързия нѣма.

277 (220).

Сборникъ отъ молитви, часословъ и др., редакция българска и сръбска, вѣкъ XVI—XVII. Листи 113, 8° (19·5×14·5), текстъ 14×9·5, 14·5×10, 15×9, 15·2×9. Писмо различно, понеже рѫкописътъ е съставенъ отъ разни книги.

Първитѣ 7 листа (съвсѣмъ повредени) са молитви — възедъръ уставъ по 16 реда на стр., бълг. редакция, правописъ по VI школа.

Лл. 8—23 (сѫщо повредени отъ влага и слѣпени) павечерница. друга рѫка, полууставъ, 18 реда на стр., сръбска редакция, смѣсенъ правописъ (**ъ** и **ь**).

Лл. 24—44: отъ св. Епифания, архиепископъ Кипърски, **сло́во на бг҃отѣлесное погрѣбенїе г҃а ѝ б҃а ѝ сп҃а на́шего і҃у х҃а, ѝ ѿ ї ѿсифѣ ѝже ѿ а҆рнмаѳе́е, въ ст҃ую ѝ велнкую с҃боту.** Полууставъ, по 20 реда, сръбска редакция, правописъ ресавски.

Лл. 45—111 часословъ, а на л. 112 **М҃тва на забу́енїе дї́аку** и **М҃л, к҃. то́мужє҃ оу҃чнтн кныгу**, срѣденъ уставъ, хубавъ, сръбска редакция, ресавски изводъ.

Приписки. На л. 112б слѣдъ текста четемъ: **б҃ъ да прост҃и писа́вш҃а. и б҃ъ да сп҃еть четущ҃а·:** —

Сїю̀ книгꙋ и҆списа҄ а҄зь дїа́кь драгꙋ́ настоа́нїе҄ дꙋ́ховника ї҆гꙋ́мена варла́ама въ л҄ѣ .҂з҃рг҃ї. м҃ца ї҆оу́нїа, л҃ .дн҃ь. тога҄ бы҄ кра҄ сл҃нцꙋ, х҃. а лꙋ҄ .з҃. ѳемелїє к҃. (=1605).

Хартия различна, съ знакове: котва въ кржгъ; корона.

278 (293).

Сборникъ отъ канони, евангелия, мѣсецословъ и др., вѣкъ XV—XVI. Редакция сръбска. Листи 317, 8° (20·5×14·5), текстъ 15·5×9, различно писмо, понеже сборникътъ е съшитъ отъ разни книги.

Безъ начало и край. Първитѣ 8 л. срѣденъ уставъ, въздребенъ, по 24 реда. Отъ л. 8—36 втори почеркъ, тетради 13 (отъ послѣдната 5 листа), хубавъ уставъ по 20 реда на стр. Отъ л. 94—116 трети почеркъ, дребенъ полууставъ, тетради 12 (отъ послѣдната 2 листа), по 19 реда. Отъ л. 177—300 четвърти почеркъ, съ пò блѣдно мастило и пò гжсто писмо, по 24 реда. Отъ л. 301 до края пети почеркъ — широкъ полууставъ, по 18 реда на стр. Лл. 35б, 64б и 214б неписани. Лл. 44, 91, 92 и 317 повредени. Между лл. 185—186 и 300—301 скжсани листи.

Съдържа:

1. Канони и акатисти, л. 1—64.
2. Блаженни, апостоли и седмични евангелия, л. 65—80.
3. Катавасии **прѣ́з годнще праз҃никѡ҄ г҃пскымь**, л. 81—90.
4. Канони и стихири, л. 91—177а.
5. Тропари въскресни, ипакои и богородични, л. 177б—185.
6. **Послѣдованїе҄ сьбра́нїа вьсел҄ѣнаго наѵьи́ше ѿ м҃ца се҄крїа до м҃л а҄вгоуста.. прѣнмѣе тр҃оре жс н кои́даке. празнїкѡ҄ и҆ наро́ѵнты҄ ст҃ынмъ**, л. 186—263б.
7. **Наѵело̀ ст҃го и҆ велнка҄ поста**, л. 263б—300.
8. **Ѵи́нъ выкла́ющн е҄га нѐте паве́рнѧ**, л. 301—317.

Правописъ обикновенъ сръбски, съ ъ твърдѣ нарѣдко и съ ударения.

Хартия различна. Водни знакове: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ; ножици.

Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На л. 93б четемъ отъ прѣписвача: **Въ л҄ѣ .з҃.р҃кѳ.** (7129—1621) **хωди́ше тоу́р́цн на лѣха и҆ неполѵѵн ннѵто и҆ възвратншесе дре́хлн г҃н поспеш ѵ҄х . . .**

На л. 141^{б} подъ текста, на турски езикъ: „да се напише акта причината е тази: на първия день отъ м. Джемаази-юл-ахъръ 76 година . . . . споредъ сроковетѣ за изплащане такситѣ на Хюсеиновитѣ емляци въ 11-дневенъ срокъ 2000 . . .“ (не се чете краятъ, че е оцапанъ).

279 (294).

Сборникъ отъ чинове, служби, молитви, параклиси и пр. отъ XV—XVI вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 219, **8**^{0} (20·5×14), текстъ 17×9 и 15·5×9, писмо уставно, букви 2 и 3 мм., редове на стр. 26.

Безъ начало и край. Съдържа:

1. Служба на св. ап. Іоана Богослова, л. 1—14^{а}.
2. На л. 14^{а}: сѫщия мѣсецъ 27, св. мч. Калистратъ и дружината му.
3. На л. 25^{а}: чинъ какъ да се опѣе коливо.
4. На л. 42^{б}: чинъ водосветъ.
5. На л. 52^{б}: вечерни молитви, докато се пѣе I. псаломъ.
6. На л. 56^{б}: утрѣнни молитви.
7. На л. 64^{б}: чинъ за изповѣдь и молитви за причастие.
8. На л. 89^{а}: какъ трѣбва да се пѣе **ѹтны параклис, стомоу апⷭ҇лоу ієѵлїсту іѡанноу бг҇ословоу.**
9. На л. 99^{б}: полиелеи, пѣяни на бдѣние срѣщу господски празници.
10. На л. 101^{а}: псалми избрани, **пѣваємы по полиєлеи. гп҇оскыи праздникѡ, и всѣ сты комоу хощеши.**
11. На л. 117^{б}: **бг҇орⷣ҇ичны ѡсмы гласовѡ алфавитныи**, богородични и кръстобогородични (л. 119^{б}), богородични **идѣже глє въ минеи** (л. 121^{а}).
12. На л. 125^{а}: деветтѣхъ Моисееви пѣсни.
13. На л. 131^{б}: **катавасїа ѹтнѡ крⷭ҇у.**
14. На л. 141^{а}: **чинь хотеще помыти мѡщи сты, или нкѡны.**
15. На л. 144^{а}: **Прохоръ въ потрєбѣ само се има поставлєнаго. не тиже стефану прьвомнику. нсписанїа ѿ житїи, дѣанїа. іѡанна бг҇ословa ієѵлиста. вь, кѕ. блви ѿче:** — Въ тая статия, която заема сички останали листи, влиза слово **ѿ романѣ** (л. 146^{б}), **слово ѿ василїи и харисѣ женѣ єго.** (л. 169^{а}), **слово ѿ прокаженѡ** (л. 173^{а}), **ѿ карѣ єврєинѣ слово** (л. 174^{а}), **ѿ кинопѣ** (л. 175^{а}).
16. На л. 200^{а}: **Мцⷭ҇а маиа, и҃. днь похвала стгѡ іѡанна бг҇ословa. блви ѿ.** Начало: **Паки намь сь сиѥ прїиде, великы єдины бг҇ословць іѡаннь.**
17. На л. 209^{а}: **Иже въ сты ѿца нашего іѡанна архиєппа коньстантина гра златоустаго. похвалноє стмоу апⷭ҇лоу єѵлисту іѡ бг҇ословy. блви ѿ:** Начало: **Иже покнгы вьнѣшнїи зритєлиє єгда нѣкоєго доблєствна страдальца і вѣньчника ѿ нѣкуду пришьша оувѣть . . . .**

18. На л. 214[б] и 215[а]: вь тъжє дн҃ь Іѡа́нна а҆рхїєп҃па костаитїна гр҃а ꙁлатоꙋ́стаго. похва́лноє ст҃омꙋ Іѡа́ннꙋ а҆п҃лꙋ і҆єѵ҃листꙋ и҆ бг҃о-сло́вꙋ. бл҃ки. ѿ: — Начало: І҆ѡ҃ннь въ є҆фєстє а҆сїи́стѣмъ, і҆ѡ҃ннь а҆сїи́скаа похва́ла. плаче же въселюнѣн стльпь . . .

Безъ край. Сички листи на долния вънешенъ жгълъ оръфани отъ мишки. На първитѣ 30 листи повреденъ и текстътъ. Тетради 30 (отбѣлѣзани въ по̀ ново врѣме съ друга ржка); отначало и отъ срѣдата липсуватъ около 20 листи. Житието на Іоанна Богослова и словата за него (л. 144—214) писани съ другъ почеркъ (по̀ гжсто писмо) и на друга хартия.

Правописъ смѣсенъ: едноеровъ, но идва тукъ-тамъ (въ прѣдлози) и ъ. Има и ударения.

Хартия различна, съ знакове: кжпони въ кржгъ; ржкавица; нѣщо като лъвъ, или куче, не личи добрѣ. Подвързия дъски съ кожа.

Приписка. На лл. 79[а]—84[а] подъ текста съ по̀ ново писмо: И҆саї̈а и҆ѥрмона҃ лесновьць (҂ⷥ)с҃ л҃ѕ. и҆зволенїємъ ѿц҃а и поспешенїємь сн҃а и҆ сьвршенїємъ ст҃го дх҃а то лето покрї се на великꙋ црк҃вꙋ кꙋбе сꙋ плоч(е) маї̈а д҃ї а сьредна цркка кꙋбе сꙋ плочє ҂ⷥсл҃ⷥ юнї̈а є҃і днь магернїца започе се маї̈а к҃ѕ съ(к)ръшиїсе юнїа ві ҂ⷥсл҃н (1730 год.) настоїнїци исаї̈а и҆р҃мона҃ . . . . анастасї̈а.

280 (30).

Сборникъ съ откжслеци отъ миней, чиновникъ и номоканонъ. Ржкописъ отъ XV и XVI в. Редакция сръбска. Листи 107, 8° (21·5×15·5), текстъ 16×10·5, 14·5×9·5, 15·5×8·5, 15·3×10; писмо полууставно, отъ разни ржцѣ и ржкописи.

Началото липсува. Отъ 1—45 л. празниченъ миней, три почерка: отъ л. 7 до 24 втори почеркъ, по̀ старъ, а отъ л. 24 (служба на св. вмч. Димитрия) до л. 45 трети почеркъ, още по̀ старъ. Отъ л. 46 чинъ попско погребение до края четвърти почеркъ. На л. 88[а] се почватъ правила на свв. апостоли. — Липсуватъ листи отъ начало, отъ края и отъ срѣдата. Лл. 2 и 15 повредени. Листъ 24 развързанъ, а л. 73[б] неписанъ. Подвързия дъски съ кожа, но втората липсува съвсѣмъ.

Правописъ смѣсенъ, т. е. едноеровъ и ресавски редомъ: по̀ новото писмо има ударение.

Хартия различна: службата на св. Димитрия е на дебела, корава хартия, чийто бѣлѣгъ не личи, понеже листитѣ са подлѣпяни отдолу. Другитѣ листи са тънки, бѣли, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

Послѣднитѣ три листа прибрахъ отъ ркп. №№ 43 и 48.

181 (84).

Служба и житие на св. мѫч. Георгия Нови, Софийски (отъ Кратово). Отъ началото на XIX вѣкъ. Редакция руска. Листи 42, **4°** (23×16·5), текстъ 19×12·5, писмо ново-черковно, едро; редове 20.

Езикъ и правописъ неиздържани.

Отначало има три неписани листи и образътъ на св. Георгия по щампа отъ Самоковското издание на житието. На края има тоже два неписани листи, заети съ имена за поменъ.

Заглавие: **Мц҃ъ февруаріѧ .ӏа҃. день ст҃аго сщ҃енномѹченика власіѧ и҆ ст҃аго мч҃нка гео́ргіѧ нѡваго и҆̂же въ сардакі́и.** За св. Власия нѣма нищо.

Слѣдъ службата на л. 18б е житието на св. Георгия: **Мц҃ъ февруаріѧ: аı҃ день: мѹчени ст҃агѡ мч҃нка георгіѧ но̀ваго во Сардакі́нстѣ̑ граде еже есть вь Софі́и блг҃ослови оч҃е.**

Начало: **Сло́ва потре́бѹ дарѡва́ на́мь созда́вый насъ бг҃ь ꙗ҆кѡ да разѹме́еме та́йни бж҃іѧ. е҆ще́ же и сотворе́нѹю всю́ тварь е҆щѐ и чл҃комь естествѡ́.**

Приписка: На л. 40б четемъ: **Вѣстно бѹ́ди какѡ́ се повезѫ̀ сіѧ кни́жка слѹжба ст҃о́мѹ геѡргію въ ле́то ҂1ѿні: (1818) ѡкто́мврна 2 де҃ При̑ е҆гѹ́мена христофо́ра що слѹ́жи ѹ кремні̀кѡвски мн҃тиръ ст҃ыи георгіѧ и да се зна́е че застана́ деда̀ хри́стѡ ѿ челопе́не** (Челопечане?) **та а́ плати́ и за писа́сане и за повезѹване. и да мѹ́ бѹ́деть ст҃ыи вели́комч҃никь геѡ́ргіѧ на́ помошь помощни́кь и ѕастѹпникь и ѡмилѡва́телень и ѿ грехѡ́вь прощені́е и во вре́ме скѡ́рби скѡ́рѡизба-ви́тель и сь ве́рѡю послѹжитель аминь.**

При е҆гѹ́менъ христофорь и еромона́хь хиландарски ѹ мн҃тирь креми́ковски и при п҃па ѕлаткѡ:

Повеза́хь азь попа̀ дими́три протѡ́попа многѡ́ гре́шни со-фіѧли́ хач҃ никифѡровичь и акѡ нѐщѡ грешиль простите ми и ва́мь бо̀гь прости́ть такѡ полѹчими бл҃же́ніи конець —.

Подвързия дъски съ кожа.

Подаренъ отъ Пенчо П. Славейковъ прѣзъ 1887 год.

282 (521).

Часословъ, сръбска редакция, вѣкъ XVI, 209 листи **16°** (15×11), подвързанъ и добрѣ запазенъ, но отпрѣдъ и отзадъ липсуватъ по нѣколко листи. Писмо — срѣденъ уставъ, доста красивъ, 15 реда на стр. Правописъ повече едноеровъ; ъ твърдѣ нарѣдко. Ударения означени нѐ винаги правилно.

Хартия въздебела, гладка, испечена, съ хартиенъ знакъ между друго корона. Има цвѣтни заставки и тукъ-тамъ хубави заглавки.

Образецъ отъ езика и правописа:

Изглъбины възвах тебѣ гн, гн оуслыши гла мои. бѫдета оуши твои вънемлюшти гла млтви моѥ. аще безакониа назриши гн, гн кто постоить ꙗко ѿ тебѣ очищениѥ ѥ. Имени твоѥго ради потрьпѣхте гн, и потрьпѣ дша моꙗ въ слово твоѥ, оупова дша моꙗ на га ѿ стражє оутрьниє до ноштн, ѿ стражє оутрьнє да оуповаѥть ислъ на га. ꙗко ѿ га млть и много ѿ него избавлѥниѥ и тъ избавить исла ѿ всѣх безакониє ѥго: ⸗ (л. 6).

283 (386).

13 разединени и оваляни листи малка 8° (20·5×19·5) отъ часословъ, българска редакция, дребно полууставно писмо по 27 реда на стр. Вѣкъ XIV (край) или XV (начало).

Правописъ по VI школа съ ударения.

Хартия мека, съ знакъ: ловджийски рогъ съ прѣвръзка (вж. у Лихачева № 2003).

284 (227).

Часословъ отъ XVI вѣкъ, българска редакция. Листи 173, **4°** (23×19), текстъ 17·5×12, писмо уставно, хубаво, букви 3—4 мм., редове на стр. 28. По писмо прилича на печатаното ев. отъ 1512 г.

Текстъ: **Рѫцѣ твои сътвористѣ мѧ и създастѣ мѧ. вразѹми мѧ и наоучисѧ заповѣдѣ твои. боѧщеисѧ тебе оузратмѧ и възвелатсѧ ꙗко на словеса твоѧ оупова** (л. 5б).

Безъ начало. Сичко 23 (**кг**) тетради; значи, липсуватъ около 11 листа отначало и срѣдата. — Отъ л. 101а до края мѣсецословъ.

Хартия корава, грапава, съ знакове: глиганъ; нѣкакъвъ гербъ, който не намѣрихъ у Лихачева.

Правописъ по VI школа съ ударения. Има хубави червени инициали (плетеници) и червени едри точки.

285 (553).

Часословецъ отъ 1768 год., писалъ Стойко іерей (Софроний?), 113 листа **16°** (14·5×10·5), по 14 реда на стр. въздребно срѣдноуставно, правилно писмо и съ хубави инициалки. Редакция руска (**ѧ** и **оу**), но само **ь** и твърдѣ често **є** и **ѣ** намѣсто **ѧ**; освѣнъ това забѣлѣзватъ се нѣкои други новобългарски влияния.

На л. 2 е **Начало вечерни**; на л. 11: **Начало павечерница**; на л. 21[б]: **Начало полунощница**; на л. 26[б]: **Начало оутрьницаа**; на л. 39[б]: **Начало первіи часъ**; на л. 45[а]: **Начало третіи часъ**; на л. 49[а]: **Начало шестіи часъ**; на л. 55[а]: **Начало ѡбѣдницаа**; на л. 60[б]: **Начало деветіи часть**; на л. 67[а]: **Начало тропари воскрни пѣвлемїи въ недѣлю по непороучнахъ на гласъ є҃**; на л. 78[б]: **начало тропари и кондаки и слави праздникомъ гдкимъ и̑ и̑збранинимъ светнимъ во всего лѣта.** На л. 96[б] (въ края на тоя отдѣлъ) е начертанъ таинственъ квадратъ отъ черни и червени букви, дѣто между другитѣ букви има и ж, слѣдъ което слѣдва подъ заглавие: **Слова знаменїє а̑збоучнаа пасхална**, ала не можахъ да намѣря връзка между пасхалията и квадрата. Любопитно е упжтването въ края на пасхалията: **Когда бѫдеть на скарѧта черкено слово тога є високосна година. а̑ ти гледаи на то҃ рождество тѫко до сти м҃. а̑ чи са връни наза̑ дето є при то҃ рождество̀ рождеството та фаии ѿ стите на долѹ до краи а̑ кога є на скарата черно слово а̑ ти гледаи ѿ краи до краи.**

Най-сетнѣ иде кратъкъ календаръ отъ септемврий до септемврий съ указание на мѣсечнитѣ дни, часоветѣ на деньтъ и нощьта и празницитѣ прѣзъ сѣки мѣсецъ.

На първия листъ отъ сжщия писачъ:

† Записахсе сїє часословецъ а̑зъ многогрѣшнїи стоико ієреи на мцъ їѹнїа въ ѕ҃ї днь.

въ лѣто ѿ рождество̀ хво ҂а҃ ѱ҃ ѯ҃ и̑ лѣто ѿ а̑дама ѿ сотворенїа всего мира ҂ѯ҃ с҃ о҃ ѕ҃

въ рѫцѣ лѣто к҃ ключь слова а̑збѹчнаа ѯ҃ індиктїѡнъ а҃.

Книжката е запазена читава и подвързана.

Върху крайнитѣ прѣдни и задни листи има записани отпослѣ нѣкои извадки изъ простонародни дамаскини.

Подарилъ Т. Бърдаровъ отъ Плѣвенъ.

286 (565).

Часословъ, молитвеникъ и др. безъ начало и край, 146 л. **4**° (20×14·5), сшити отъ разни книги, и съ разнообразно, повече нехубаво писмо: отъ л. 1 до 19 е часословъ, отъ л. 20—61 е молитвеникъ или трѣбникъ, отъ 62—70 л. е Богородиченъ параклисъ, отъ 71—89 л. е Богородична служба, отъ 90—105 л. е служба **сты҃ мнкъ назарна. геркасїа. протасїа и келасїа и̑ стые прпбные мтре наше пѣткы**, отъ 106—110 л. е служба на св. Архангелъ Михаила и

Гавриила (откжслекъ), отъ 111 до 124 служба на св. Никола отъ двѣ разни ржцѣ и нѐ цѣла, отъ 125—135 служба **стаа мінкь іже вь секлстін**, а отъ 136—146 служба на възнесеніе.

Редакция ужъ сръбска, но доста често се срѣщатъ юсове. Правописъ повече едноеровъ; до л. 90 идва рѣдко **ъ**, лл. 90—110 (два разни почерка) са съ ресавски правописъ, т. е. по VI школа. Ударение нѣма — освѣнъ на лл. 90—106. Вѣкъ XV—XVI.

Хартия съ знакове: котва въ кржгъ съ звѣзда отгорѣ, кжпони, ржкавица.

Дати никакви; само на л. 14ª отдолу: пише недѣлко граматникь, ала тая записка не е съврѣменна.

Въ повечето части на тоя сборникъ личатъ дири отъ българско происходище.

Книгата е постжпила отъ редакцията на Министерския сборникъ, дѣто била внесена отъ г. Д-ръ В. Балджиевъ, който я получилъ отъ о. Евтимия, игуменъ на Гложенския манастиръ.

287 (534).

Мѣсяцословъ всегω лѣта, ржкописъ отъ първата половина на XIX вѣкъ, хубаво бързописно писмо, като да е отъ ржката на Христаки Павловича. Състои отъ 102 листа 4⁰ синкава хартия, а съдържа празницитѣ на сичкитѣ светии прѣзъ годината, заедно съ кратки жития на по̀ главнитѣ отъ тѣхъ. Захваща отъ 1 септемврий и свършва съ 31 августъ. На края на сѣки мѣсецъ, слѣдъ като се изброятъ сичкитѣ светци, прибавятъ се и руски подъ заглавие: Особно написаніе московских светых, по което може да се сжди, че мѣсецословътъ е прѣведенъ отъ руски. Слѣдъ свършека на мѣсецослова слѣдватъ по азбученъ редъ „имената сичких светых в настоящій а мѣсецослов нахождающихся по азбука“ съ означение, кой свѣтецъ на кой день се пада.

Слѣдъ това идатъ двѣ прибавки:

1) лѣтословіе на седемте вселенски соборы, то е списъкъ на седемтѣхъ събора съ указание, дѣ, кога се е събралъ съборътъ, колко свети отци са зели участие и какво са рѣшавали.

2) Изложеніе дванадесет столов архіерейских, дѣто се изброяватъ столицитѣ на тѣзи архиепископи и дѣ се намиратъ тѣ.

Ржкописътъ е написанъ твърдѣ грижливо и вѣроятно е готвенъ за печатъ.

Образецъ отъ езика и правописа му.:

За индикта. Август Римскій о кесар, кога то побѣди Антонія и Клеопатра, Египетски те властители, и начна сам да владѣе сичка та вселенная, тога ради собираніе от сички те страны даноцы те, устави индиктіон, кое то се сказува повелѣніе за петнадесет години. Раздѣли же го на три части, по пет годины, щото чрез всецѣлый а петнадесет годишен круг три пъти да се зема дань, в исто то лѣто. И това узакони ради по далечны те страны, по крайове те земли сущіи, от кои то мъчно беше секоя година да се земат даноцы те (л. 1[a]).

Ржкописътъ доставилъ Д-ръ Н. Бобчевъ.

288 (343).

13 малки (15·5×10·5) листа **16°** съ църковни и погребални пѣсни отъ XIX вѣкъ. Редакция руска. Лл. 10—12 неписани. На л. 1[б] четемъ: 1836: **мцъ октомврій дн: ѕ роди са хпль.**

Доставилъ го П. Гжбевъ.

289 (55).

Царь-Бориловъ Синодикъ. Твърдѣ цѣненъ паметникъ, отъ края на XIV вѣкъ. Синодикътъ е най важна часть отъ ркп. № 55, затова и задържамъ това заглавие; но въ сжщность ркп. № 55 състои отъ три отдѣлни ржкописа, които са събрани въ едно, защото са отъ едно и сжщо врѣме (се отъ края на XIV вѣкъ) и защото има нѣщо общо помежду имъ и по съдържание. Но дали са били заедно подвързани, не може да се каже, понеже сега колитѣ и листитѣ и на тритѣ части са разединени листъ по листъ, а отъ подвързията останали само двѣтѣ дървени кори съ кожената имъ обвивка. Освѣнъ че нѣма начало и край, но и много листи отъ срѣдата липсуватъ.

Стара пагинация нѣма, а има двѣ отъ наше врѣме: една горѣ по листи, друга долу по страници. И двѣтѣ пагинации са сбъркани, понеже са поставяни, безъ да бждатъ наредени листитѣ по съдържание. Азъ распоредихъ листитѣ, както трѣбва, и поставихъ нова пагинация, споредъ която първиятъ ржкописъ заема лл. 1—62, вториятъ лл. 63—102, и третиятъ лл. 103—118. И тритѣ ржкописи са запазени откжслечно, и не само че са безъ начало и край, но и запазенитѣ листи не са наредъ.

I. Първиятъ ржкописъ е сжщинскиятъ Бориловъ Синодикъ, който заема първитѣ 62 листа **8**°, уставно писмо по 21 редъ на стр. и съ хубави червени заглавки. Мастило не съвсѣмъ черно, а бие на кафяно. Съдържа:

На първитѣ 4 листа (но прѣкжснато) общи възгласи за православната вѣра и за ония, които почитатъ кръста и божитѣ икони.

На л. $4^{б}$ — 5 се възглаша вѣчна паметь на православни (гръцки) патриарси, архиепископи, митрополити и на сички, заслужили за православната вѣра, както и **въсѣмь и҆́же ѿ скврънн҇ꙑа вѣры а҆рме́нскыѫ пришедшим҆ къ православнои на́шеи вѣрѣ вѣчнаа памать.**

На л. 6—25 общо анатимосване еретицитѣ и сички ония, които не признаватъ икони, кръстни мжки и пр., слѣдъ което се изброяватъ и по име, но сè гръцки еретици, а за българскитѣ се казва (на л. $13^{б}$): **Понеже въселѫкавыи нашь врагъ. по въсѣи блъгарстѣи земли. манихе́нскѫа е҆́ресь разсѣа смѣ́сивь сі҆ѫ̀ съ масалі҆а́нскоѫ. и҆́же таковѣи е҆́реси начѧлникы, а҆на́ѳем҃ +**

По́па богѡ́мила и҆́же при пе́трѣ цр҇и блъгарстѣмь. въспрі҆емшаго манихенскѫѫ сі҆ѫ̀ е҆́ресь и҆ въ блъгарстѣи земли разсѣавшаго. къ симже и҆ се҃ прирекшаго. ꙗ҆ко въ привидѣнии хс҃ бг҃ нашь ѿ стыѫ бц҃ѫ и҆ приснодѣвы марі҆ѫ роди сѧ, и҆ въ привидѣнии распатсѧ. и҆ о҆бже́нѫ (л. 14) **ѫ плъть вьзнесе и҆ на въздоусѣ о҆ста́ви. ре́кшеи и҆ того бывшеи. ини́ѣ сѫщі҆и ѹ҆ченици, и҆ а҆пл҃и нареченї, а҆наѳема +**

И҆ вьсѧ и҆́же въ е҆́реси то́и. и҆ ѡ҆бычаѫ и҆хь и҆ нощнаа и҆хь събранї҆а. и҆ таин҆ства. и҆ неполезнаа и҆х҆ оу҆ченї҆а. и҆ ходѧщи҃ съ ними, ана҃ +

Лю́бѧщихсѧ съ ними. и҆ съ ними въ разоумѣ ꙗ҆дѫщихь и҆ пі҆ѫщи҃. и҆ да́ры ѿ нихь въземлѧщихь. ꙗ҆ко҆ е҆диномы́слъны тѣ҃, а҆наѳем҃: —

И҆́же і҆оу҆нї҆а мц҃а кд҃ днь на рожьство і҆ѡ҆а́нна кр҇тлѣ тво́рѧщи҃ влъшвенї҆а. и҆ плодовьвлаченї҆а. и҆ е҆́лика въ тѫ̂ нощь скврънна творѧть таи́нства и҆ еллинстѣи слоужбѣ подобнаа. а҆на́ѳема: —

И҆́же сатанѫ видимѣи твари творца нарицаѫщихь быти и҆ и҆кѡно́ма нарицаѫщи҃ дъждеви и҆ градоу. и҆ въсемоу и҆схо́дѧщомоу ѿ земѧ, а҆наѳема +

Гл҃щеи ꙗ҆́ко жена зачинаеть въ чрѣвѣ съдѣлованї҆емь сата (л. 15) **нино҃. прѣбываетже ѿтждоу сатана҃ неѿстѫпно да́же и҆ до рождьства младенцоу, стымже кр҇щенї҆емь не мо́щи ѿгна́ноу быти, нѫ мл҃твоѫ тѣ́кмо и҆ по́стомь, гл҃щи҃ ꙋбо тако, а҆на҃м҃ +**

И҆́же кр҇тителю і҆ѡ҆анноу рѫгаѫщихсѧ и҆ гл҃щихь ꙗ҆ко ѿ сатаны е҆́сть то́и и҆ е҆́же въ водѣ кр҇щенї҆е, и сего ради во́днаго кр҇щенї҆а ѿвращаѫтсѧ. и҆ безводы е҆ди́ноѫ рекше ѿ҃че нашь кръщаѫтсѧ, а҆наѳема: —

Иже въ цркқахь сщенныхь. и бжтвныхь пѣнїи въсѣхь. и самого домоу бжїа. еже е цркви ѿвращажщеса. и тъкмо ѻ҃че нашь на приключившим'са мѣстѣ глащи пѣти, анаѳема +

Иже стжж и сщеннжа слоужбж и въсестителское строенїе ѿметажщи и ржгажще са глащи ꙗко сатанина сжть изьѡбрѣтанїа. анаѳема:

Иже причастїе чьстнаго тѣла гх нашего іс ха ѿмещжть и ржгажтса ꙗко въсего еже ѿ хѣ ісѣ гн нашемь. нашего ради спсенїа бывшаго сьмотренїа таиньство ѿметажщеса. анаѳема: —

Иже ѿметажтса поклан'енїа чьстнаго и живꙍтворащаго крта. и стыхь и сщенныхь икѡнъ. анаѳема: —

Иже прїемлеть котораго ѿ сицевыхь еретикъ въ стжж бжїж цркові прѣжде исповѣданїа ихь. и проклатїа въсеа ереси. ꙗкоже речено бы. анѳ: —

Василїа врача иже въ константїнѣ градѣ. въсѣавшаго сїж трьѻкааннжа богомилскжа ересь, при алеѯи православнѣмь црі комнинѣ, анаѳема:

На л. 20[б] и 21 дълга анатема на бившаго митрополита керкирскаго константїна блъгарскаго, злѣ и неучтивѣ наоучившаго ѿ истиннаго бга и спса нашегѡ іу ха глаголѣ иже, ѿць мои бо́лїи мене е и не мждръствоужщоу и глащоу, ꙗко и по инѣхь оубо блгоучьстивыхь мыслехь приемлетса тѣ ѿ стыхь и бгоносныхь ѿць. нж и по самои ѿ единороднааго сна бжїа принатои ѿ стыж двы и бгж . . . анаѳема: — г +

Въсѣхь единомждръствоужщи константїноу блъгарскомꙋ и ради тогова низложенїа скръбащимже и сѣтоуащимь, а не ради любве нж за иже тогда тогова неучьстїа съвъсхыщьшїнса, анаѳема: — г +

Слѣдъ като се изброяватъ още много еретици, на л. 23[а] слѣдва: Петра Кападокїнскаго дѣдца срѣдечьскаго, лоукжже и манделеа радоболскаго, анаѳе — г . . .

Л. 25[а]: Иже каковѣмь либо оухыщренїем или былїемъ или чародѣанїем или ѻбаанїемь. или влъхвованїи вражїими, или ѡтракож покоуситсе врѣдити црѣ помазанника гнѣ, таковаго анаѳема: — г.

Иже влъхьованїомь или обаанїомь или чародѣанїомь нѣкыимь. или прорицанїомь себе въдажщихь, анаѳема: — г.

Въсѣмь болѣрѡмь малымиже и великыимь. іерѣѡмже и чръницемь и въсемоу народоу. иже съ блгопокоренїемь въсѣвж приꙗзнь чистж и правж хранащимь къ црю же и архїереѡмь, вѣчнаа пм: —

Слѣдъ това слѣдва поменикъ на грьцкитѣ царие, начевайки отъ Константина и Елена (лл. 25[а] и 26).

Слѣдъ 26 л. липсува единъ листъ, на който се захваща разказътъ, за какъ билъ свиканъ църковенъ съборъ при царь Борила въ Търново (1210 год.), дѣто биле привикани и изобличени неѹьстїа скателѧ. и не абїе тѣмь напрасно запрѣти, нѫ съ великоѫ хытростїѫ тѣхь оуълови. рекь тѣмь въсѣкь страхь ѿ себе ѿринѫти и съ дръзновенїемь гл҃ати хоулное тѣ҃ оученїе. ѡни же оуловити цр҃ѣ и иже съ нимь, сказашѧ подробноу въсѧ злословиѫѫ ихь ересь. цр҃ь же и иже съ нимь мѫдрыми въпросы тѣмь на мнозѣ ѿвѣтокаѫщимь ѿ бж҃твныихь писанїи дондеже ѡбличишѧ злославное тѣхь мѫдрованїе. ѡни же ꙗкоже рыбы безгласны стоѧще, недооумѣнїемь ѿ въсѫдоу съдръжими бѣхѫ благоѹьстивыи же цр҃ь сихь посрамлены до конца видѣвъ и дїавола падша сѧ и низложена хр҃а же величаема, радости испльнь сѧ. и повелѣ тѣ҃ блюсти и тѣхь иже ѿ нихъ прѣльщеныхь. ꙗко оубо ѡни сїа видѣшѧ, пакы притекошѧ къ съборнѣи цр҃кви. а иже (л. 28)[1]) не покоришѧ сѧ православномоу съборoу, прѣдани бышѧ различнымь казнемь и заточенїоу. И по семь повелѣ благоѹьстивыи цр҃ь борилъ прѣписати съборникъ ѿ грьчьскаго на блъгарскыи свои ꙗзыкь, и повелѣнїемь его и ст҃ыи съборъ съ въписань бы҃ въ православныѫ съборы ꙗко да прочитаетсѧ въ прѣвѫѭ недѣлѧ ст҃ыхь пос҃, ꙗко же ст҃їи ѿц҃и изначала съборнѣи и ап҃лъстѣи цр҃кви прѣдашѧ. Прѣжде бо цр҃ства его никтоже инь сътвори православныи сьи съборъ. Сїа же въсѣ сътворишѧ сѧ. и повелѣнїа бышѧ ѿ благоѹьстиваго цр҃ѣ борила. вл҃ѣ ҂ѕ҃ѱ҃.нї. индиктїѡн дї. лоуны аї лѣ҃. слнчнаго крѫга лѣ еї. мц҃а февроу(28[б])арїа аї въ дн҃ь пѧто сыропостнои недѣли. И сїа въсѣ добрѣ оурѧдивъ православныи нашь цр҃ь. и скончавь съборъ, и вънидѣ въ цр҃ковь и блг҃даривь б҃а ѿпоусти когождо въ своа, вѣчнаа моу память: — г҃.

Трьклѧтаго богомила. и михаила оученика его. и Θеѡдора. и добрѣ. и стефана. и василїа. и петра. и прочаѧ егоы оученикы и единомѫдрьникы. иже хв҃о въплъщенїе привидѣнїе быти бладавшии, а не ѿ ст҃ыѧ и прѣчистыѫ вл҃чицѫ нашѫ бц҃ѫ плъть прїать, сихъ въсѣхъ анаѳема: —.

Въсѣмь архїереѡмь. и еп҃кпѡ и сщ҃енникѡмь. инокѡмь и въсѣмь болѣрѡмь блъгарскынмь съшедшїмсѧ съ цр҃ем (л. 29) бори-ломь на трьклѧтѫѧ сїѫ ере҃ и низложившїимь тѫ, вѣчнаа: — г҃.

Слѣдъ това непосрѣдствено захваща историята за основане Търновска патриаршия:

---

[1]) Най-отгорѣ надъ редоветѣ на тая страница (28[a]) има писано съ киноварь и подребно отъ другото писмо: Присе цр҃и прѣписань бы҃ съ҃и синодиѿ грьчьска на блъгарскы.

Іѡаннь асѣнь црь великыи и благочьстивыи снъ стараго асѣнѧ црѣ. иже многѫ любовь имѣѫ къ богу прославивь и просвѣти блъгарское црство, паче вьсѣх прѣжде его. иже монастирѧ създа и оукрасивь велми златомь и сребромь, и каменїем многоцѣнънымь. и вьсакыѫ и бжтвныѫ црквы, многыми дарми ѿдаривь. и свободѫ чистѫ на нихь ѿбьıавивь. и вьсѣкь свщенничьскыи чинь. архїереѫ. їереѫ. и дїакѡны, многыми чьстми почьть. паче же и възыскавь съ многымь желанїемь, ѿбновивь патрїаршьство блъгарскаго црства. тѣмже оубо ѿбновленїе сице бы.

Слѣдъ като Вселенскиятъ патриархъ Германъ, Іерусалимскиятъ Атанасий, Антохийскиятъ Симеонъ и Александрийскиятъ Николай получили писанїа (л. 30) ѿ блгочьстиваго црѣ грьчьскаго калоїѡанна, доукы, сице писано. „Самодръжавное црство наше моли и вѣди ѿчьство ваше да бисте не праздно сътворили нашего прошенїа къ вамь, нѫ рѫкописанїе ваше положивше и послали моемоу црствоу. на ѿсщенїе ѡбщомоу намь и вашемоу съвѣщанїю. еже нарещи и даровати равнаго вамь степене патрїаршьскаго трънова града црькви възнесенїа хва мтре црквамь блъгарскаго царства. зане и хртолюбивыи црь блъгарскыи іѡаннь асѣнь. брать црства ми, и свать. ѿ нашего же црства и вашего ѿчьства стго, то желаеть велми даровати сѧ црвоу егѡвоу. Тѣмь оубо прѡсщеннымь патрїархомь. та писанїа прочьтшї, ıако добръ съвѣтъ томоу быти изволишѫ. и кьждо их свое рѫкописанїе вьдашѫ посланнымь ѿ црѣ къ нимь. такожде же и германъ писашѫ сице. рекѫще. „Германоу вьселенскомоу патрїархоу, братоу нашемоу радовати сѧ. прїѧхѡ тобоѫ намь посланнаа, ıако добръ съвѣтъ то прїемше. даемь рѫкописанїе свѣдѣтельства нашего, твоеи любви. твори же ıако годѣ бы намь. и вашемоу ѿчьствоу, ıако власть имы вышьшаго съданїа“. Сїа же въспрїемь црь грьчьскыи съ патрїархомь. събравь вьсего црства своего. мїтрополиты же и архїепскпы. и епкѡпы (л. 31) и вьсечьстныѫ минхы. архимандриты же, и игоумены. такожде же и хртолюбивыи іѡаннь асѣнь црь блъгарѡмь. вьсего црства своего. мїтрополиты же и архїепкѡпы. епїскѡпы же и вьсечьстныѫ минхы стыѫ горы. събравсѧ, съ вьсточнымь цремь калоїѡанномь, на понтъстѣмь мори. мѫжа блгоговѣина и ста. дѣлы же и житїемь постничьскы вьсїавша- іѡакима прѣже ѿсщеннаго архїепкпа, нарекошѫ его патрїарха. не тъкмо словомь, нѫ и рѫкописанїемь германа патрїарха. и вьсѣхь епкпь вьсточныхь рѫкописанїе свое положивше. въ сигили печатлѣвше, вьдашѫ блгочьстивомоу црю, и патрїархоу новосщенномоу тогда іѡакимоу, къ вѣчное

поминанїе и неѿемлемо. (**Прѣстѫпи**, писано съ киноварь надъ редътъ). **Сего ради оубо въсемь православи въписахѡ сїа. на оувѣдѣнїе послоушаѫщихь, и къ памѧть блъгарскомоу родоу. Семоу ȋѡанноу асѣню великомоу и бл҃гоуьстивомоу црю въсѣмь блъгаромь, вѣчнаа моу памѧ҃т:** —

Калиманоу бл҃говѣрномоу црю. и михаилоу братоу его. ѳамари и еленѣ дѣтемь бл҃гоуьстивымь великаго црѣ асѣнѣ, вѣчнаа имь памѧть: ⁓

Алеѯандроу севастократороу братоу великаго црѣ асѣнѣ и стрѣꙁ-ю севастократороу и славоу деспотю, вѣчнаа имь пм҃:

Кѡнстантїноу бл҃гоуьстивомꙋ и православномоу црю нашемоу (липсува листъ).

Л. 32ª. **Въсѣ҃х иже домы хрїстїанскыѧ крадѫщи҃х. или кѡна крадѫщихь. или волѡвы. или по пѫтехь ѡбиражщи҃х, на пагоубѫ и на тъщетѫ хрїстїаномь. и въсѣ҃х иже тѣ҃х посилаѫщи҃х на таковѫѧ злобѫ. или съвѣдащи҃х ихь таковы сѫщѫ и покрываѫщѫ ихь, анаѳема:** ⁓

л. 33. **Мѡнахоу сїлвестрꙋ, иже бы҃с епикерии великааго црѣ ȋѡанна алеѯандра, вѣчнаа памѧ҃т:** ⁓

Мѡнахоу ѳеѡ҃дсїоу, иже бы҃с протосева҃с великаго црѣ ȋѡанна алеѯа҃ндра, вѣ҃чна: ⁓

Протокелїотиноу проданкоу, вѣчнаа: ⁓

Протокелїѡтиноу прїѩздѣ и воеводѣ балдю, иже оубїени бышѫ за вѣры гн҃а своего, вѣчнаа памѧ҃т: ⁓

Цамблакоу великомоу примикюрю, вѣ҃ч: ⁓

Великомоу воеводѣ кѡнстантїноу, иже ѳеѡдоуль нареченъ бы҃с въ мнишьском ѡбразѣ, вѣчнаа памѧ҃т: ⁓

Слѣдъ това слѣдва въ три реда, отпослѣ писани съ по̀ тънко и по̀ дребно писмо:

Ѳетю великомꙋ дѡбромирꙋ, нареченномꙋ въ мнишьскомъ ѡбразѣ дорѡ (нататъкъ изрѣзано; вѣроятно: **дорѡтеи**) **вѣчнаа мꙋ памѧ҃т:** ⁓

Нататъкъ листътъ останалъ празенъ, а на л. 34 слѣдва:

Еленѣ новѣи и бл҃гоуьстивѣи царици мт҃ери великаго црѣ ȋѡанна асѣнѣ, въземшои на сѧ агглскыи ѡбразь нареченѣи еvгении, вѣчнаа памѧть: ⁓

А҃нинѣ црци нареченѣи аннисїа. и дроуꙁѣи аннѣ бл҃гоуьстивѣи црци хр҃толюбиваго црѣ асѣнѣ, и иринѣ бл҃гоуьстивѣи мт҃ри хр҃толюбиваго црѣ михаила. нареченнѣи въ мнишьскомь ѡбразѣ ѯении, вѣчнаа памѧ҃т: ⁓

Марїи хр҃толюбивѣи црци стараго тертерїа, и дроуꙁѣи кїрамарїи бл҃говѣрнѣи црци, вѣчнаа п: ⁓

Єѵфросини бл҃гоустивѣи. црци цр҃ѣ святслава, вѣчнаа пам҃: +

Кераци бл҃гоустивѣи деспотици матери великаго цр҃ѣ Іѡанна алеѯанд҃ра. въсприемшои на ся агг҃лскыи ѡбразъ нареченнои Феѡфана, вѣчнаа памать: ―

Θеодорѣ бл҃гоустивѣи црци, великаго цр҃ѣ Іѡанна алеѯанд҃ра въсприемшои мнишьскыи агг҃елскыи ѡбразъ. нареченнѣи Феѡфана, вѣчнаа пам҃: ―

Θеодорѣ бл҃гоустивѣи црци великаго цр҃ѣ Іѡанна алеѯанд҃ра сѫщои ѿ рода еврейска. въсприемши же на ся ст҃ое кръщеніе, и бл҃гоустивѫѧ вѣрѫ цѣлѫ съхраньши. и цр҃квы мнѡгы ѡбновльши. и монастира различныа въздвигшои. м҃тери сѫщи великаго цр҃ѣ Іѡанна шишмана, вѣчнаа па: ―

Кератамари дъщери великаго цр҃ѣ Іѡанна алеѯанд҃ра. великои гжи ѡбрѫчници же сѫщи (л. 35) великаго амирѫ амоурата. ѡданѣ же бывши зань рода ради българскаго. ѡна же тамо шедши и вѣрѫ православнѫѧ съхраньши. и родь свои свобождьши. и добрѣ и бл҃гоустивѣ поживши. и съ миромь скончавшися, вѣчнаа памать: ―

Гжи десиславѣ и гжи василиси дъщеремь великаго цр҃ѣ Іѡанна алеѯанд҃ра, вѣчнаа пам҃: ―

Кірамаріи благоустивѣи. црци великаго цр҃ѣ Іѡанна шишмана, вѣчнаа памать: ―

Гжи десиславѣ матери бл҃гоустивыѫ црцѫ марїѫ великаго цр҃ѣ Іѡанна шишмана. нареченнѣи въ агг҃елскомь ѡбразѣ, девора, вѣчнаа пам҃: ―

Кераци. дъщери великаго цр҃ѣ Іѡанна шишмана, (вѣчнаа па: ― написано, па зачертано, а на слѣдната страница продължава съ друго по блѣдо мастило и по дребно писмо, подобно на оная ржка, която писала тритѣ реда на л. 33ª): и с҃ноу его асѣню: и дроугом[s] егѡ с҃ноу асѣню. и проуїимъ оумершїимъ чадомъ егѡ, вѣчнаа: ― г҃

Туку подъ тия три реда на л. 35[б], слѣдъ които страницата останала празна, прибавено съ друго, отпослешно писмо (вѣроятно прѣзъ XVI вѣкъ) още слѣднитѣ 4 реда:

Дѡмицѣ таща. великаго Іѡана. негоіа кѡнвода. влахинского. вѣчнаа еи паметь: ― г҃

Ӡѡѫ лоѳестица вѣчнаа еи пам҃: ― Тая приписка показва, че синодикътъ ще е билъ прѣзъ XV и XVI вѣкъ въ Влашко, или пъкъ въ нѣкой манастиръ около Търново, който се е намиралъ подъ покровителство на влашкитѣ воеводи.

Слѣдъ това (на л. 36) иде помѣникъ на починалитѣ български патриарси Прѣславски: Леонтий, Димитрий, Сергий, Григорий.

Прѣо͠сщеннїи патрїа́рси т р и н о к о у;

Іѡакимоу пръвомоу патрїархоу бг҃оспс҃наго цр҃и г р а д а т р ї н о в а. вѣчнаа памать: ⁓ Слѣдъ това слѣдватъ:

Васи́лїоу, І҆ѡ҆́акимоу, І҆гнатїꙋ, Макарїоу, І҆ѡ҆́акимоу, Доро́теоу, Рѡманоу, Ѳеѡдѡ́сїоу, І҆ѡакимоꙋ, Сѷмеѡноу, Ѳеодѡ́сїоу, І҆ѡ҆́аникїоу, Єѵѳѷмїоу.

Слѣдъ името и титлата на тия патриарси стои сè **вѣчнаа памать;** сѫщото като че било написано и слѣдъ името на Евтимия, но послѣ заличено и върху заличеното написано съ друго мастило и съ друга рѫка пакъ **вѣчнаа пама҃·**

Поменикътъ на патриарситѣ се свършва по̀ горѣ отъ половината на л. 36[б], а на празното мѣсто отпослѣ прибавенъ завързанъ подписъ на грѣцки, който се чете като: Εγω ο Μιχαλος μαγυος Λοφτξαν.

Слѣдъ това слѣдватъ на лл. 37 и 38 имената на **митрополите прѣславстїи, чръвенѣнстїи, ловъчьстїи, срѣдечьстїи, ѻ҆вечьстїи, дрьстерстїи.** Между поменицитѣ на владици отъ разнитѣ градове оставено празно мѣсто, като че за други имена, ала никѫдѣ нѣма прибавено вече българско име, а на празнитѣ мѣста има сега само завързани, нечетливи грѣцки подписи, види се, на грѣцки владици въ съотвѣтнитѣ градове.

Слѣдъ това слѣдватъ едно слѣдъ друго въ непрѣкѫснати редове имената и на други митрополити, но прѣди това съ червени слова (л. 38[б]):

а҆ ѧ҆же хо́щемь помѣнѫти нинѣ мїтрополїты, сїи бѣшѧ при бл҃гочьстивѣмь цр҃и а҆сѣни подъ ѻ҆бластїѫ т р ъ н о в с к ы ѧ п а т р ї а р х ї ѧ. и҆же и҆ тогда почиш҃.

Слѣдватъ (на л. 38[б] и 39[а]) имената на **мїтрополите с ѐ р ь с т ї и, в е л б ѫ ж д ь с т ї и, ѿ х р и д с т ї и, б р а н и ч е в ь с т ї и, б ѣ л ь г р а д с т ї и, н и ш е в ь с т ї и, б д и н ь с т ї и, ф и л и п и с ї и с к ы** (единъ), **м е с е м в р ъ с т ї и.**

А на л. 39[б]: **Въсѣмь мїтрополїтѡ҃ и҆ е҆п҃кпѡ҃ а҆рхимандритѡмже и҆ и҆гоуменѡмь блъгарскыимь, и҆же въ бл҃говѣри скончавшиⷨсѧ, вѣчнаа:** ⁓

Въсѣмь болѣрѡмь малымже и҆ великымь, побѡрникѡмь и҆ поспѣшникѡмь на бл҃говѣрїе и҆ прїꙗтелемь ст҃ѣи и҆ бж҃твнѣи цр҃кви цр҃тва блъгарскаго, вѣчнаа: —

Се́м и р о у. і҆ ѡ н ч ю. д о б р о м и р о у. и҆ в а н ы ш о у, и҆ въси елици съ ними м ѫ ж ь с т в о в а в ш е н а б е з б о ж н ы ѧ т о у́ р к ы. и҆ кръвь своѭ пролїашѧ по православнѣи вѣрѣ хрїстїанстѣи, вѣчнаа п҃:

Арнѣ. трошаноу. ра́теноу. карачю братоу моу. потрънѣ. ханкоу. станоу. михаилоу. богданоу. шишманоу. батоулоу. радославоу. консилоу. константїноу. годеславоу. чрънограоу.

Тукъ се прѣкжсватъ имената, понеже липсуватъ листи, на които е имало, вѣроятно, още имена на български дѣйци, слѣдъ което е слѣдвалъ помениkъ на сръбскитѣ царие, краятъ на който се чете на л. 40 съ тия три имена:

Стефаноу нокосщенномѹ великомоу оурошоу кралю, вѣчнаа пм҃:—

Влъкашиноу кралю, вѣчнаа пам҃: —

Деспотю оуглешоу, вѣчнаа пам҃: —

На празното мѣсто до долу има приписани отпослѣ и тѣзи имена на Молдавски воеводи:

Стефанѹ мжлдовскомѹ гспо̃дарѹ вѣчнаа паметь: —

Іѡ Петрѹ мълдовскомѹ гдарѹ вѣчнаа (**мѹ** написано, па заличено) **пам҃: —**

И гпожа е̃ е̃ленаа и̃ чеда и̃ вѣчнаа паметь.

Слѣдната страница (л. 40[б]) останала неписана, та отпослѣ нѣкой попъ си записвалъ свои работи:

На велікь день за агнета Осман агал г̃ гро.

+ свдба харань маха и̃ѡнъ и̃ пена прво априлъ г̃.

маха долна + свдба добре и̃ неда прьво.

+ свадба лисець стоно и̃ добра а̃.

+ свадба хлевене к.

марїнь свдба харманъ а.

Тая записка происхожда като-че отъ Ловечъ, сждейки по имената на махалитѣ и селата.

Колко листи липсуватъ слѣдъ тоя л. 40, не се знае. На слѣдния л. 41 е продължение отъ чинъ царско вѣнчаване (коронация), а на л. 41[б] е **млтва на поставленїе кесара. сеже и̃ на поставленїе хранителѣ полатѣ. еже глетса кѵрополатисъ.** Молитвата се свърша въ края на л. 42[а]; л. 42[б] оставалъ неписанъ и отпослѣ заетъ съ разни подписи гръцки, а на л. 43 начеватъ + **млтвы стыж пандесатнинж** + съ по черно мастило и съ по хубави заглавки (червени), но дали е друга ржка, мжчно е да се каже.

1. **Прѣчисте. несквръние. безначалне, невидиме. непостижиме. неизслѣдоваине. непрѣмѣние. безьприкладне . . . .**

2. (л. 44[б]) **Блвень еси гн влко въседържителю. просвѣтивын днь свѣто | слнчнымь, и нощь осветаивъ зарѣми ѡгньными . . . .**

3. (л. 45б) **Гй҆ бж҃е на́шь. и҆́же ми́ръ свои да́кыи чл҃кѡмь. и҆ прѣс҃таго дх҃а даръ и҆ є҆́щє къ житїи съ на́ми сы́и . . .**

4. (л. 47б) **Гй҆ бж҃е и҆збакле́и на҃ ѿ въсѣкоѫ стрѣлы летащѫѧ къ дн҃и. и҆збави на҃ и҆ ѿ въсѣкоѫ вещи въ тьмѣ прѣхо́дащѫѧ . . .**

5. (л. 48б) **При́сно текѫ҃ живо́тныи и҆ просвѣти́телныи и҆сто́чниче. съприсносѫ́щ҃ла ѿ҆ца сн҃лѡ . . .**

6. (л. 50а) **Бж҃е вели́кыи и҆ вѣчныи. с҃тыи г҃ чл҃кѡлюбивыи. с҃пбивыи на҃ и҆ въ сїи ча҃ ста́ти прѣ̀ непристѫ́пноѫ твоеѫ҃ сла́воѫ . . . .**

7. (л. 51а) **Твое҆̀ ꙗ҆́ко въ и҆́стинѫ и҆ вели́кое таинство ка҃ко въ късѣчьскымь тво́рче . . . .**

8. (л. 52а) **Бж҃е вели́кыи и҆ вышнї́и. и҆ є҆ди́нъ и҆́мѣѫи безсъмртїе . . . .**

На л. 53а е **чи́нь оумькє́нїѹ҃ вь с҃тыи вели четврто҃,** който се прѣкжсва съ л. 62б, дѣто е края на първия отломъкъ, или на **сжщия синодикъ.**

Между славянския текстъ има тукъ-тамъ и ноти съ гръцки думи, а именно на л. 2а, на л. 2б, на л. 3а, на л. 4аб и на л. 6б.

Тия 62 листа бѣха издадени факсимилно (въ ограничено число екз.) отъ Софийския Картографски институтъ, по инициатива на проф. Ѳ. И. Успенскій, на 1896 год. По това факсимилно издание приготви М. Попруженко своята студия „Синодикъ Царя Бориса", Одеса, 1899 г.

II. Вториятъ ржкописъ начева съ л. 63 и свършва съ л. 102 и е писанъ съ писмо, твърдѣ различно отъ първия, а именно съ оня едъръ полукурсивъ, съ който е писанъ Евтимиевъ служебникъ и други, подобни нему ржкописи, пакъ 21 редъ на стр. Съдържа[1]):

На л. 63а: + **ѹ҆ставъ с҃тго и въсе́ленскаго**
+ и҆́же въ Халкї́дѡнѣ съборa. +

А надъ това заглавие пакъ съ киноваръ: **і҃ѳ ѕ҃і**

На л. 64б: + **изложе́нїе вѣры и҆́же въ нїкеи т҃ні хъ с҃тхъ и блж҃е́ныхъ ѿц҃ъ +**

На л. 65б: + **и҆зложенї́е вѣры и҆́же въ кѡнстантї́ни градѣ р҃н с҃тхъ и бл҃женыихъ ѿц҃ъ +**

На л. 73. + **оу҆ставь с҃тго и въселенскагѡ и҆́же къ кѡнстантї́ни гра́дѣ шє́стаго събо́ра +**

А пай отгорѣ на сжщия листъ пакъ съ киноваръ: **вн҃е ꙁ҃ по пасц҃ѣ.**

На л. 78б: + **изложе́нїе вѣ́ры и҆́же въ константї́ни градѣ р҃н с҃тхъ и҆ блже́ныхъ ѿц҃ъ +**

---

[1]) Заглавията са писани съ киноваръ и прѣдъ сѣки ре́дъ на заглавието стои кръстъ; кръстъ е туренъ и вкрая на заглавието.

Слѣдъ думитѣ (на л. 83б) + сѝ вѣра аплка + сѝ вѣра ѿчьска + сѝ вѣра православныхъ + сѝ вѣра въселенжа спсе + слѣдватъ възгласи:

Їѡаннꙋ шишманꙋ великомꙋ црю и самодръжцꙋ въсѣм блъгаромъ многа лѣта + г҃.

И марїи блгочьстивѣи црци его многа лѣта. +

Еѵѳѵмїꙋ прѣѡсщенномꙋ архїепкпꙋ бгоспсѣнагѡ великагѡ грa трънова и въсѣм | блъгаромъ патрїархꙋ многа лѣта. г҃ +

На л. 85б: **ꙋставь стго великаагѡ и въселенскагѡ иже въ нїкеи вторагѡ събора +**

Слѣдъ сжщитѣ думи, както горѣ, **сѝ вѣра въселенжа спсе** слѣдватъ пакъ многолѣтствия за царь Шишмана, за царица Мария и за патриархъ Евтимия, а за други слѣдва поменикъ, ала се прѣкжсва, понеже липсуватъ листи.

На л. 93а, слѣдва заглавие, което почвало на изгубенитѣ листи: + **жцꙋ ѻвомꙋже тогда црѣва ѻга саиꙋ спслъшꙋ са +**, а надъ това заглавие съвсѣмъ горѣ на полата, пакъ съ киноваръ: **кпє є прѣ рждствѡ хвомь.** Слѣдъ заглавието слѣдва:

Гь нашь іс хс и въ. своимъ ꙋченикомъ и аплѡмъ. и елицѣ. по ѻнѣ достоиниѣ бывшиї наслѣдїꙋ его, изрядень нѣкоторыи жрѣбїи миръ ѻстави сїє познанїє подавъ своимъ иже къ немꙋ своинствомъ рекше съвзомь мира стагнжтынмъ, да не дхвнаго ѿтръгнж са съединенїа.... продължаватъ натакъ разни доводи, за да се запрѣти четвърти бракъ (л. 95б): **Ѿ настоѧщагѡ лѣта. еже є лѣто ѕ҃ и четырнста и кн** (920 год.) **іиї и. на четвртыи бракъ никомꙋ же дрьзати, нж быти ѿрѣнꙋ въсѣчьскы. и аще ктѡ на таковыи бракъ прїити произволитъ, въсѣкогѡ лишенꙋ быти събранїа црковнагѡ, и самого еже въ стжж црковь въхода ѿтжжениꙋ, доидеже прѣбывлѣ въ съпраженїи.**

На л. 106а има пакъ многолѣтствия за царь Шишмана, за царица Мария и за патриархъ Евтимия, а слѣдъ това слѣдватъ пакъ поменици и анатеми до края.

На най крайния, листъ върху останалото празно мѣсто, пише сжща ржка, която и на л. 36б:

Τὸ πάρόν μȣ βιβλίον ἐστὴ τοῦ μιχάλη πα̃ πέτρȣ... Καὶ ὅποιος τὸ πάρ νὰ εἶναι ἐῶς χίλια χιλιαδες χρονων — Καταραμένως — ἀμν.

III. Третиятъ откжслекъ състои отъ 16 листа 8° по 21 редъ на страница грѫцки курсивъ. Този откжслекъ не е „отъ XV—XVI вѣкъ“. както се казва въ студията на Попруженко (стр. X), а е съврѣменень,

даже по̀ старъ отъ другитѣ два откѫслека, както се вижда отъ хартията му: дебела, съ неравни брѣзди, безъ рѣзки и съ знакъ: голѣмо R съ линеенъ кръстъ надъ него (вж. у Лихачева № 2588 — отъ 1362 год.). Тоя трети откѫслекъ е гръцкиятъ оригиналъ, отъ който е прѣвежданъ вториятъ български откѫслекъ!

Хартията изобщо и на тритѣ откѫслека е отъ края на XIV вѣкъ, макаръ да е различна: гладка, дебела съ едри брѣзди, безъ рѣзки, съ знакове: кѫпони, самострѣлъ, хрътка, два кржга съ прѣкарана прѣзъ срѣдата имъ черта, голѣмо R съ линеенъ кръстъ надъ него, два кръстосани меча. Сички тия знакове са отъ края на XIV вѣкъ — споредъ таблицитѣ на Лихачева.

Правописътъ на първия откѫслекъ е по VI школа, съ ударение нѐ вредъ поставено; вториятъ откѫслекъ не върви строго по VI школа, а прилича повече на търновскитѣ рѫкописи по V правописна школа. Ударението му е обаче по̀ редовно поставено.

Рѫкописътъ намѣрилъ Н. Хр. Палаузовъ на 1845 г. въ Търново у Стоенча Ахтаря, споредъ както узналъ Попруженко отъ самия Н. Хр. Палаузова (вж. прѣдговора къмъ „Синодикъ Ц. Бор.“ стр. I и II).

За тоя рѫкописъ има цѣла литература, която г. Попруженко посочва въ прѣдговора на своето издание. Освѣнъ това вж. още:

К. Радченко, Религіозное и литературное движеніе въ Болгаріи въ эпоху передъ турецкимъ завоеваніемъ. Кіевъ, 1898. стр. 213 и сл.

П. А. Лавровъ, Къ вопросу о синодикѣ царя Бориса, Одесса, 1899.

В. Златарски, рец. върху Попруженковата кн. Син. Ц. Б. Бълг. Пр. V, 9 –10, 268.

С. М. Кульбакинъ, Софійскій синодикъ въ новомъ изданіи и характеристикѣ. Спб. 1899, Изв. Отд. р. яз. IV. кн. 3.

Т. Д. Флоринскій, Отзивъ за книгата на Попруженко въ Киевски Ун. изв. 1900 г. № 6.

М. Г. Попруженко, Изъ-за границы, Одесса, 1908, дѣто (на стр. 20—35), се печататъ молитвы с҃тыѫ пѧндесѧтницѫ и другия текстъ на Синодика отъ л. 43 до края.

Б. Ляпуновъ, Отзывъ объ ученыхъ трудахъ . . . М. Г. Попруженка. Одесса, 1908.

290 (116).

Типикъ църковенъ отъ XVI вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 333 гол. 8° (21×15), текстъ 15×9, писмо — дребенъ, но четливъ полууставъ, букви 2 мм., редове на стр. 23.

Слѣдъ съдържанието (л. 1—8б): **главизни еже въ настоещен сеи книѕѣ**, слѣдва пълно заглавие на л. 9а, слѣдъ хубава заставка (синьо-златно-червено): **тѵпикь цр҃ковнѣи слѹжбѣ иже въ іерл҃мѣ с҃тыѥ лаври. прѣподобнаго и бг҃оносьнаго ѿц҃а нашего са҃вы** —. Веднага слѣдъ това златно заглавие слѣдва съ киноваръ: **Сїе последованїе бываеⷮ, и въ**

прѡчихь ієрлмскы стыи ѡбытєлїи. Скⷪзь. мⷧлєи вєчєрни. глⷡа, а —. Слѣдъ което начева текстътъ съ едно хубаво синьо-жълто П.

Листъ 62[б] неписанъ. На л. 63[а] тоже слѣдъ заставка: **послѣдованїа црковнаго пѣнїа. начъншє ѿ мца сєтємврїа, до мца авгоуста —.**

На л. 246[а]: **служба стыє и великыє м цє. Къ нєлю въ нюжє чтєтєса сщєнноє єѵлїє. ѡ мытари и фарисєи: —.**

Листъ 298 неписанъ; л. 306[а] развързанъ и послѣдниятъ л. 333 пакъ неписанъ. Прѣдъ него са откжснати три листа, тъй че краятъ липсува.

Правописъ ресавски, правилно по VI школа, съ ударения. Срѣщатъ се тукъ-тамъ и юсове.

Хартия дебела и гладка; хартиенъ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда надъ него. Подвързия здрава.

Приписка. На л. 333[а]: **Сїа книга пѡп крстєва из кєлєсъ во лѣтъ ,ҁ.а.ф.н.є:** (1755 год.). — А на л. 8[б]: **попь анє трянковь Кєлєсь.** — И на коричния прѣденъ листъ: **оть: 1650: година: є овла, книга п.п: анєта трайковь.**

Доставилъ прѣзъ 1891 год. Д. Матовъ.

291 (237).

Типикъ отъ XVI в. Редакция българска съ руски примѣси. Листи 227 фол. (28·5×19), текстъ 23×13·5, писмо полууставно, букви 2 мм., редове на стр. 25.

Заглавие: **Главныи сжщи указании въ настоѧщєи сє книзє.** На л. 3[а]: **уставъ црковнѣи слбѣ и въ нєрлимѣ стыѧ лавры. прєпѡбнаго и бгоносна ѡца нашє савы.** На л. 43[б], слѣдъ заставка: **и събранїа къ сє лѣтнаго ѿ сєнврїа мца до мца авгоу.** Твърдѣ завързани заглавия. Къмъ края тропари въскресни, богородични и дневни. Отъ лл. 205 до 212 почва другъ почеркъ, по̀ новъ, а отъ л. 213 до края — трети, като че още по̀ новъ.

Отначало 9 листа развързани, оръфани наоколо и поврѣдени отъ влага. Развързани листи има и по срѣдата. Доста и липсуватъ.

Правописъ твърдѣ неправиленъ, както откъмъ ъ и ь, тъй и откъмъ **ж** и **ѧ**. Ужъ българска редакция, но се забѣлѣзва силно руско влияние: **ж** и **ѧ** се пишатъ често намѣсто **оу** и **ю**.

Текстъ: **На соухоѧдєнїє старцы и малица. рєшє кодо єдино накодый днь. Малиць оубо и хлѣж исплънєноуж пїж. и старцж равнж, ѡрѣхѡ ѕ и смокви. и исрєни малабо. г вєкла пралиьствоуж.** Л. 33[а].

Хартия тънка, жилава, съ хартиенъ знакъ: дива свиня. Подвързия дъски съ кожа, но и тя съвсѣмъ повредена: задната дъска полусъдрана вече.

292 (194).

Катасникъ отъ XVII вѣкъ. Листи 58, дългнестъ форматъ като тефтеръ, каквото му е било назначението: да се записватъ въ него приноси за Черепишкия манастиръ. Листове 46, 50 и 54 на половина, а послѣднитѣ листи 55—58 развързани.

Важенъ поради многото имена на подарители и на села изъ България. Принадлежалъ на Черепишкия манастиръ, както се вижда отъ слѣдната приписка, която четемъ на л. 1[а]:

писа҃ а҃зъ гераси҃ ермона҃ въ лѣто ҂з҃.р҃.у҃. м҃ца сеќвріа к҃в. дн҃ь, значи, на 1682 год.

сїи҃ свѣты каѳасникъ манастирки манасти҃ черепишь хра҃ благовѣщеніе бж҃е. А на л. 7[б] къмъ това се прибавя: **и҃ въздвиженіе ч҃тнаго и҃ животворещаго кр҃таа** и манастирскиятъ печатъ.

Манастирътъ се посѣщавалъ често отъ Етрополе, както се вижда отъ нѣколко записки, като напр. на л. 34[б]:

+ **Се҃ етрополе д҃е зиле въ летω .҂з҃.р҃ч҃в. какω ωбеща стоянъ у мана҃тиь черепїшъ по .і҃. ω҃ жїлезω на гωдїна прї егумена петрωнїа.**

Хартия тънка, бела, проста. Подвързия само кожа, а отвжтрѣ платно, обвито съ хартия отъ срѣднобългарски уставенъ ржкописъ (псалтиръ).

Отъ сбирката на Т. Димитриевъ, Враца.

293 (63).

Законникъ или **Судацъ** отъ XVII вѣкъ. Редакция сръбска. Листи 204, **16**° (15·5×10), текстъ 11×7; писмо полууставно, почти бързописно, четливо, редове 12 на стр.

Съдържа отначало на лл. 1[а]—5[а] **ωглавленїе цр҃а Стефана.** На л. 5[б]: **Сїа книга глѣма Судаць, Бл҃гоч҃тиваго и҃ хр҃толюбиваго самодьржавнаго, великаго цр҃а Ко҃ста҃тина, и҃оустїана гречаскагω, съ ст҃ѣишн҃ гн҃омь ωц҃емь патрїархомь григорїемь, съ кнезы и҃ са велможи и҃ съ болкры бл҃гоча҃тиваго ц҃аства его въ ко҃стантино поли. Законъ и҃ оуставь поставлении црьствїа какω подобаеть строити црьстви.** Слѣдъ това на сжщия редъ захващатъ „правилата“, на брой 87, и свършватъ на л. 61[б] съ

думитѣ: **Прѣнеше конаць различнаа расѫжденїа и законъ и ѹстакь блгоутнвыхь** (л. 61б) **цреи грьчаскиї вь коньстаньтино поли: —: симь кьсѣмь дозде конаць: —** и веднага на сѫщия л. 61б: **Клгоутыкаго и хрстолюкикаго, македонскаго цра Стефана срькьскаго, блгарскаго, оугарскаго, далматскаго, арканаскаго, оугровлахїискаго, и иниль многимь прѣделомь и землямь самодьржца сѫщаго, мтїю кышнаго кга їнса хрїта:**

Законь и оустакь потакленны кь лѣто ҂ѕѡнз: (1349 г.) иньдикьтїѡ: к: кь праздникь кьзнесенїа гда нашего їнса ха, мца маїа кв днь: —.

Сїи же оустакь и закѡ постаклени прѣкинмь и ѹтнымь ськоромь нашего смѣренїа сь прѣѡсщеннымь господинѡ ѡцемь нашимь патрїархомь їѡанникїемь. и кьсѣми дхокними строителн цркокними, малими и келикими. сь митрополити и сь епкопи и мнѡю смѣреннымь цремь Стефанѡ, сь кнезы и сь кьсѣми кластели цртка нашего малими и келикими ѹстави и закони потврьждени кише тогда: — :

Почватъ пакъ „правилата" (на сѣки листъ надъ текста стои **Правило**), на брой 97, и свършватъ на л. 121а. Лл. 121б и 122 неписани. На л. 123а почватъ **правила** църковни отъ Василия велики, отъ свв. отци въ Халкидонъ. отъ Никифора Цариградски и др. до л. 157а: **до здѣ конаць правилѹ.** Л. 158 неписанъ. Отъ л. 159а се почва кратъкъ лѣтописъ; най напрѣдъ показва годинитѣ отъ Адама до потопа, до Давида, до рождество Христово и пр., а на л. 163а: **Кь лѣто ѕ. тисѫще, тз, написаше се наша слокеса сты кѵрилаѡ философомь на кльгарскы езыкь при цре грьчаскомь** (л. 163б) **михаиле, и феѡдори матери его иже ѹткрьдише клананти се стымь иконамь.** Тукъ, дѣто се споменува Кирилъ философъ, написалъ нѣкой (вѣроятно македонски българинъ) отстрани: + **зри кога се пїсл + кнїга болъгарска + ко лето ҂ахп: цл гоа како се писала кнїгата болгарска.** Отъ л. 163б начева лѣтописъ **ѡ црие** до края. Изброяватъ се сички господари сръбски до окончателното покорение на Сърбия подъ турцитѣ, а най-послѣ се изброяватъ и турскитѣ султани. Докарано е до 1649 г., когато съ възцарилъ султанъ Мехмедъ, синъ на султанъ Ибрахима.

Правописъ неправиленъ както откъмъ ъ и ь, които се мѣшатъ безъ правило, тъй и откъмъ ѣ и ы. Езикъ доста народенъ; има и ударения.

Приписки. На л. 157б втора рѫка бѣлѣжи нѣколко правила и се подписваа **Iѡсиф Архимандрит.**

На послѣдния л. 204а третя рѫка бѣлѣжи: **Знаменѹю что кко везир ханказ мехме паша прїими на 1739 года ау: 6. дне к неделю**

славный гла́кв Се́рвїи бѣлградъ. тогда̀ и̑ вы́га бы́сть. во вла́шкои Се́рвїи, сре́мв вл̑укои да́ж досязвщи сами̑ преслоквщи̑ цр҃: гра́да вѣны и держа̀ е̑ди̑ъ го́дъ и̑ со́выше грѣхъ ра̑ на́ши̑ много претерпѣ и̑ терпи̑ е̑дна серкїа и̑ ма̑ка ѿ ро́да и̑же не ввѣри съ Бг҃мъ духа своегѡ̀.

Другъ веднага приписва: **Сїе написа̑ И: Мтро̑: Бѣлг҃: Стопоуни́кши Бике́нтїи Стефа́нови̑.**

Хартия тънка съ разни знакове: корона, ловджийски рогъ въ щитъ (нѣкакъвъ гербъ) и пр.

Ржкописътъ е запазенъ цѣлъ, безъ никаква врѣда. Подвързия дъсчапа, здрава, съ позлатени листи; върху кожата хубави рамки, а въ срѣдата двуглавъ орелъ съ корона отгорѣ. Надъ орела на първата дъска инициали S. J., а подъ орела дата: 1. 7.2.8, но първата цифра стои пò далечъ отъ другитѣ и прилича на Л.

У Т. Флоринскій, Памятники законодательной дѣятельности Душана, Кіевъ, 1888. На стр. 249—254 е дадено съдържанието и записката.

294 (141).

Поменикъ отъ XVI вѣкъ, редакция сръбска. Листи 49, 8° (21·5×16), текстъ 14×9·5, писмо уставно.

Писалъ го „монахъ Никодимъ“, както се вижда на л. 25^б^.

Съдържа: 1. **и̑зъ ѿглавленїе ѻ̑ помѣ́нницѣ ст҃ѣмъ.** Въ него се говори, че **понеже цр҃кви бж҃твнаа съ тро́удѡ̑ ѕи́жетсе. и̑ съ лю́бовїю вьса́кла пра́внла ю̑е̑ съписка́ютсе. спре̑ сьсоу́ды слоу́жьбнїи. зла́тїи и̑ сре́брьнїи, и̑же соу́ть вънотрь ст҃го ѡ̑лта́ра, и̑ про́чее . . .,** които са описани подробно **въ хри́сокоу̑лѣ и̑ за́конникоу ст҃ыи̑ ктїторь,** написалъ се този поменикъ за сички ония покойници отъ **се́ла и̑ метохїе,** които са подарили нѣщо **въ ст҃ымъ хра́мѣ се́мь,** и да се прочита **въ в̑са́кв соу́ботоу и̑ да помина́ютсе творе́щеи̑ блг҃а и̑ правовѣрно слоу́жещеи̑ ст҃ѣи цр҃кви.** — Коя именно църква, не се споменува, но отъ нѣкои бѣлѣжки вжтрѣ се разбира, че трѣбва да е храмъ Успение Богородично; може би, манастирътъ до гр. Кичева, наричанъ „Прѣчиста.“

2. На л. 2^б^: **на литиже гл҃е сщ҃ен̑никъ ст҃ѣ ст҃ѡмв хра́мв. гл҃а ѕ.**

3. На л. 23^б^: **всеѡ̑сщ҃ен̑наго митрополита ге̑ма́на, всеѻ̑сщ҃ен̑наго митрополита ма̑тѣ́а̀, всеѻ̑сщ҃ен̑наго митрополита ї̑ѡ̑ва́на̀, всеѻ̑сщ҃ен̑наго митрополита, бы́вшаго̀ скоп̑скаго̀. мона̑. а̑ѳа́насїа.** Срѣщу послѣдния редъ другъ прибавилъ **анѳѡнїа,** а **мона̑ а̑ѳанасїа** ги е написалъ, види се.

4. На л. 24а: ѧ҃ се̑ по́менникь сщ҃енои̑но́кωмъ.

5. На л. 25б: ѧ҃ се̑ поменникь мо́нахωмь.

6. На л. 26а: ѧ҃ се̑ по́менникь и̑но́кынимь.

7. На л. 26б: ѧ҃ се поменникь б҃це моүже̃ и̑ жени̃

8. На л. 27а: власте́ломъ ско́піѥ гра́да

9. На л. 44б: календарна таблица съ тая бѣлѣжка отстрани: + сі́е р҃ние̃ м҃еце̃ съпіса еү̆стратіа. ермонх̃. м҃ца. ю҃. дн. кд. ү҃: — ле̃ ҂.з҃.п҃. (7080—1572). На л. 45а е нѣщо като врачовенъ печатъ, а на 45б: + ωде́де. үдеде. крнскаде̃деде̃. деде̃. ωзвве̃. пи̃ на кора хле̃.

10. На л. 46а до края: утренни молитви, пришити къмъ книгата; друго писмо и отъ друга книга: правописъ пакъ сръбски, но двата ера се пишатъ твърдѣ неправилно; има и ударения.

Срещу нѣкои имена са турени дати. Тъй: на л. 6б отдолу: къ л҃ѣ ҂зо҃е (7075—1567); на л. 7а: прі́ложікши̃ і́кона пҁ́үтла къ л҃ѣ ҂з҃. .п҃. м҃ц.. апр҃і .і҃. ү҃ (7080—1572); на л. 9б: + лето ҂.з҃.о҃.к҃. (7072—1564) пр̃покріше црк҃ви. ктіторн ст҃не̑ бѣ́ие; на л. 10а отдолу: прілω̃ и̑кωна. ω̃. петкω̃. савω̃ а̃нгглъскі .л҃. ҂.з҃. п҃. г҃. (7083—1575). На л. 13б: + напра́внха. магерни̃ца. .л҃ѣ. ҂з҃. .п҃. .н҃. (7088—1580) мана̃ ме̃ца моү̆стреке́ц҃и. в бг҃а пригове̃ннх̃. Мустревци са отъ Охридъ; тѣхни потомци отвориха първото българско училище въ Охридъ прѣзъ 1868 г.

Отначало има единъ листъ (прѣди първия) безъ нумеръ. На него отъ лице четемъ: + Ермн̃а Ефонимне(?) да е прωке̃ кω̃ скωеωбразнω жікве. . . прω̃щенноү̆ аре́піскв̃ кү̆ прω̃рв ωхріда гр̃а.

По̀ долу: да̃ знае что е̃ и̑ларнω̃ноко к҃. петрахі́ла .к҃. молитьвника. ѧ҃ ωтьчинкь. ωхтл̃ .ѧ҃. главн̃ кондирьче ѧ҃. плъсть ѧ҃ покрокьць ѧ҃.

На л. 43б: место скопіе село шишеко. пі́сасе презвитеръ. цветко .д. поменіці.

По̀ долу: да се знае кога донде ермонахь і́гвменъ саватие оүспение бѣ́ие оү свети николае.

Манастирътъ се посѣщавалъ отъ много мѣста. Споменуватъ се напр. слѣднитѣ села и градове: Гъбочи́ца, Томино, Оличане, Количане, Плиса, Крушопеци, Бояне, Седлачево, Глумово, Скопие, Костуръ, Матка, Луковица, Букурци, Черешнево, Долна Белица, се̃ ма́ркарітъ при се̃ гр̃а, Сопища, Ниръ, Троватъ. Пенена, Беръ, Янина, Петрилъ, Прилѣпъ, Охридъ, место Тетово, с. Шишево, Гръчецъ, Церово, Говорлево, Равне, Копа́ница, Ора́хови* и пр.

Напъстренъ е съ имена и отъ по̀ ново врѣме.

Хартия дебеличка съ знакъ: котва въ кржгъ.

Подвързия дъски съ кожа, но задната я нѣма.

295 (109).

Номоканонъ отъ XVI—XVII вѣкъ, редакция сръбска. Листи 74, **16**° (15×10·5), текстъ 10·5×8; писмо полууставно, некрасиво, букви 4 мм., редове на стр. 12.

Безъ начало и край. На л. 11б, слѣдъ други правила, четемъ: **Номоканонь сирѣ законикь имее правила по ськращенїю ст҃хь апль и великаго васила и ст҃хь ѿць свбо прави.**

Правописъ едноеровъ, неправиленъ, безъ ударения.

На л. 9б четемъ тая записка отъ по сетнешно врѣме: + **да се знае кага умре иωсивъ и ıаковъ и василиıа и богословъ и водиничаръ богдань ѿ власи и попадиıа попу славку и попъ ћоурџа ѿ граьшница и ωнъ това време оумре и това време беше звегь на манастирь ї велики гла҃ъ и това време подъ есенъ загина џакъ врабчи ѿ хаїдуци ѿ сегмени зиеполски бехоу се поло-вила пѡнвилѝ беше имъ голча воиво҃х ѿ главановци власо ҂з҃р҃ч҃з** (7197—1689).

На лл. 14б—15 и 16 подъ текста прѣзъ политѣ четемъ: **да се знае кога беше їосифъ игумень записано браниште меџа ωтъ погановско до дупни каминъ друга меџа до лисинъ трешка до клай. четверта отъ планину милковица** 1530. Втората цифра не е съвсѣмъ ясна; изглежда и като 5 и като 6.

Хартия дебела, корава съ знакъ: полумѣсецъ и надъ него звѣзда. Такъвъ знакъ у Лихачева не намѣрихъ.

Подвързия дъски съ кожа, но задната олупена.

296 (296).

Номоканонь, или законное правило. имѣе правила по ськрьшенїи. отъ 1629 год., редакция сръбска. Листи 173, **16**° (13×9·5), текстъ 10·5×6, писмо срѣдно-уставно, дребно, букви 2 мм., редове на стр. 20.

Почва съ малка заставка. Писмо срѣдно-уставно, дребно, косо, хубаво и четливо, макаръ и да пострадало отъ влага. Л. 79 поврѣденъ и закърпенъ. Тетради 14 (**дı**).

На л. 108а свършва номоканонътъ, а отъ л. 108б до л. 111а е съдържанието му. Отъ л. 112а — 163б: **Мл҃твы събранные, ѿ бж҃твны писанїи, множаншаже ѿ ст҃го ефрема хотещїимь ωплъчитисе противу стрꙋстемь и сластемь· належещїи произволенїю.** Молитвитѣ са осемь, — по една за сѣка вечерь, само за въ сѫбота-вечерь — двѣ. Озаглавени

са съ думата „плачъ“: плч҃, въ покаꙗ́нїи҃ ке҃рь и пр. Писмо пакъ дребно, ала нѐ косо, и по̀ дебело и при това изглежда по̀ старо отъ първото.

На л. 163[б] до края: Мл҃ съ оумилєнїємь кь прѣс҃тѣи б҃ци, и҆ ма́лою похва́лою творенїє димитрїа катакоузина. по стиховь: ·—.

Начало: Всѣ҃ цр҃а и҆ бж҃ мтн бл҃гаа. всѣ҃ съдѣтєлꙗ ро́жьши є҆ди́наа.

Правописъ като че ресавски, ала неправиленъ; ударение доста правилно.

Приписка. На л. 106[а] слѣдъ ко́нць, зако́ннкоу четемъ: Въ ст҃ѣи горѣ а҆ѳѡ́на писа сє:· въ лѣто ·҂ꙁ҃рлꙁ. мцъ се҃ д҃ днь: ·—. значи, прѣзъ 1629 год.

Хартия гладка, корава, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль.

Подвързия мукава съ платно и кожа. Купено отъ гръцки свещеникъ въ Атина чрѣзъ бълг. дипломатич. агентъ.

297 (151).

Ефремъ Сиринъ (Лѣсновски Паренесисъ) твърдѣ важенъ и добрѣ запазенъ български паметникъ отъ 1353 год. Съдържа 315 перг. листа 4° (25×18), текстъ 19×11, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 26.

Заглавие: кни́гы ст҃го є҆фрєма глемыѫ грьу́скымь ꙗ҆зыкомь, парєнєсн́сь. сказаєтжєсѧ па́рєнєснсь, при́тча оутѣшенїє. мл҃енїє, поучєнїє, нака҆нїє. поле́знаа и҆ разли҃чнаа.

Надъ заглавието малка заставка, а надъ нея: г҃и і҃у х҃е сн҃е бж҃їи помоꙁи.

Първиятъ и послѣдниятъ листъ на първата тетрада липсуватъ. Липсува още: единъ листъ между лл. 32 и 33, осма тетрада цѣла между лл. 53 и 54, единъ л. между лл. 186 и 187. Най-послѣ липсува послѣдниятъ листъ, и то съ края на Ефремъ-Сириновото житие и съ приписката на прѣписвача. Съдържалъ сичко тетради 42 (м҃в) отъ по 8 лл., но отъ послѣдната само 2 листа (имала 4). На послѣдната дъска отвжтрѣ нѣкой отбѣлѣзалъ дата 6861. Тая дата е зета вѣроятно отъ приписката, която сега липсува (намира се въ Бѣлградската Нар. библ. подъ № 237).

Правописъ по IV школа (Злетовска); ъ се срѣща само 35 пжти въ цѣлия ржкописъ, и то въ повечето случаи прѣправенъ отъ други букви. Освѣнъ ̏ употрѣбява ́ и ̀, ала непослѣдовно и безъ фонетично значение.

Съдържание:

Първото слово е нѣщо като прѣдговоръ — изъ житието на Ефремъ Сирина; начало:

Бѣ нѣкто на въстоцѣ мѫжь, имѣнемь ефре мь. сиринь сꙑ̀н родомь, и бѣше уч҃нь б҃оуьстнкь. и бѣше ѡгрѣ(ва)аса ѿ всѣкож вещи. въсхотѣже видѣти гра҃ едескꙑи, и мл҃ѣше са гоу҃ гл҃а . . .

Л. 3ª. **Сло҃ .в. тогоже, ска҃ніе.**

Начало: **Азъ ефремь грѣшнꙑи, и неразоумнꙑи и слабꙑи, присно оунꙑлꙑи на повизаніе духовно. гл҃а вамь подвизаите са хблюбивꙑ братїа. имже побѣжен҃ь бывахь по вса часы, слабо стию своего помысла.**

Л. 6ª. **Тогоже ефрема наказаніе. сл҃о .е.**

Начало: **Сл҃а тебѣ бе҃ слава тебѣ, и пакꙑ рекж слава тебѣ бе҃. хвалимꙑи и прѣвъзносимꙑи въ вѣкꙑ. хвалити длъжни есмꙑ ба҃ вынж. сподобившаго на҃.** — краятъ на това слово и началото на слово **.г.** **откжснати.**

Л. 8ª. **Наказаніе къ новоначалнꙑ҃ чрьнцемь. сл҃о .д҃.**

Начало: **Възлюбленне, аще ѿврьжеши са житїа сего,. и вниде̇ши въ общее житие множаишаж бра҃ж. и хощеши сь ними жити, и гоу нѣ́емоу ісхоу работати. и видиши нѣкꙑи҃ иже неоугоднаа сж҃ боу. тꙑ же не вьнимаи҃ словесемь ихь.**

Л. 9. **Тогоже ефрема. слово .е. ѿ наказании: —**

Начало: **Възлюбленне, се прѣлагаж ти прѣложеніе дроугое ѿ гн҃, аще сьхраниши е; послѣди же да҃ ти веселіе. аще ѿврьжеши са св҃ етнаго житїа, и вниде̇ши въ общее жи҃е въ множаишж братиж; да тебе не прѣльстить врагь.**

Л. 10ᵇ **Тогоже ефрема сирина. слово . ̄. нак҃ании. бл҃ ѿ.**

Начало: **Възлюбленне, аще сътвориши начало до бро. подвизаиса, ꙗко да съврьшиши старо сть своа дѣтѣлми добрꙑми, и бѫдеши ꙗко свѣтилникь просвѣщаж многꙑж на пж҃ гн҃е.**

Л. 11ª. **То҃же ефрема сирина. сл҃о .ꙁ҃. ѿ нак҃ани. бл҃ ѿ.**

Начало: **И ѿ ржчнѣмь дѣлѣ, не прѣнемагаи. мно жицеж вьложити са въ помысль гл҃а. ꙗко николиже мощи имаши навыкнжти ржчнаго сегѡ дѣла.**

Л. 12ᵇ. **То҃же, ефрема сїрїна сл҃о .и҃. ѡ нак҃ании. бл҃ ѿ.**

Начало: **И ѿ времени не прѣнемагаи, въ твое бо хо тѣніе вложить врагь ѡбразь безврѣме ие, ꙗко да не трьпить брать гладкаго похотѣнїа и бѣжить пьприще.**

Л. 13б. Тогоже ефрема сїрїна. сло .ѳ. ѿ наказанї. бл. ѿ.

Начало: Възлюбленнїе, неоуклонѣи са ѿ лица находащими помысломъ начало бо помысломъ ѥ. оубѣжь коупно ѿ дъждевнаго рова. ꙗкоже егда дьжь бѫдеть, и съберетъ блгословенїе воднов въ ровъ.

Л. 15а. Тогоже ефрема ѡ наказании. сло .і. блвї ѿ.

Начало: Брате, подвизаи са ꙗко добрыи воинъ хвъ, доидеже имаши врѣма. себе подвизанїе нетаимаго ради вѣнца.

Л· 15б. Тоже ефрема сїрїна. сло ѡ наказании. .аі. бл. ѿ.

Начало: Брате, аще ѿврьжеши са свѣтнаго жита и въниндеши въ ѡбщее жтие, и прѣданъ бѫдеши игоуменоу, и братоу дроугомоу оучити тебе стртемь дѣтелнымь. да ти са не лучит глати противна болшоу себе.

Л. 17. ѿ наказании. сло .ві. бл ѿ.

Начало: Брате, порѫчилиса еси минш'скомоу житю, прѣпоаши ꙗко мѫжь чрѣсла своа, подвигво приноситъ не малъ, съвршены дшь дѣло прїими. трѣзви са оубо зѣло.

Л. 18б. Тоже ефрема сїрина. ѡ наказании. слово .гї. бл. ѿ.

Начало: Подробно оубо съзидаетса градъ. и посъврьшении бываеть бранъ. не можеть недооумѣжи, ꙗкоже боритиса и дрьжати лѫка. и не можеть ѡтроча тъкмо тещи мѫжеви.

Л. 20а. Тоже ефрема сїрїна. ѡ наказании. сло .дї. бл. ѿ.

Начало: Брате, сподобилиса еси стомоу ѡбльчению минишьскомоу. тѡ не възноси са трьпѣнїемь на градѫщее ти врѣма.

Л. 22а ·:· Ѿ наказании, прѣподобнаго ѿца нашего сирина, слово, еї. блви ѿче.

Начало: Брате, что прѣльщлеши са побѣжаемь дїаволом и прѣходиши степена, еже ти на оуспѣхъ нѣсѫ. и еже на себе почесть положити.

Л. 22б. ѡ наказании, сло .ѕї. бл ѿ.

Начало: Брате, аще клепет ти братъ нощиѫ, ꙗко да въстанеши на славословїе бжїе, въстани прилежно. да лѣнаи са видить твое прилежное иноди́не, и въздвигнеть и своѫ дшѫ на въспрѣнобенїе.

Л. 23б Ѿ наказа, сло .зі. блви ѿче.

Начало: Възлюбленнии, поразоумѣнїмь стоѫщаѫ прѣ земнымь цремь. слоужѫще прѣстолоу таимомоу како съ вьсѣкымь бдѣнїемь, и съ страхомь прѣстоѫть црю и.

Л. 24[б] **Ѿ наказани, сло. .ѳі. бл ѿце.**

Начало: **Брате, помышлѣѫ, ꙗко трї сѫть дрѣманїа ѡбходащїа миниха нощиѫ. прьвыи | же бѫдеть принось, комоужо оунынїемь дїаволскымь . . .**

Л. 26[а] **Поѹче прѣпобнаго ѿца нашего Ѥфрема сирина сло .ѳі. блви ѿ.**

Начало: **Аще приключитса которомоу братоу, прийти вь минишское жите, ѿ нѣкоторож тькмо вины, и не вьстанемь скоро, тогда погльтить его дїаволь.**

Л. 28[а] **Поѹченїе прѣподобнаго ѻца ншего ѥфрема сирина. слово .к. бл ѿ.**

Начало: **Съ ѡбщежившимиими юными минихы, | различно по вса дни боритсе врагь. | нѣкоторомоу бо ѿ нихь вьложить | вь оумь врагь, ненависть на рѫчнѣмь | дѣлѣ, которое дѣло гла бити вькажщи . . .**

Л. 29[б] **Поѹченїе прѣбнаго ѿца ншего ѥфрема сирина, слово, ка. блви ѿце.**

Начало: **Различно боритса дїаволь сѣдащимь подь дховнымь ѿцемь, вь покорѣ сѫщимь. | аще бо видить врагь пльтскаа помышлѣѫща, вьложить имь пльтскыѫ помыслы гла. изыди изь ѻбщаго житїа.**

Л. 33[а] **Тогожде ѥфрема наказанїе. како побаѥ на єдиномь мѣ жити до кончины своѫ. сл .кв. бл. ѿ.**

Начало: **Вложи помысль братоу, секолико лѣ имаши | вь мѣ семь стѣмь гви работаѫ. Нинѣ же сьстарѣлса еси, и не можеши трьпѣти канона | мѣста сего; понеже пльть твоа немощна ѥ.**

Л. 34[а] **Тогожде ѥфрема наказанїе ꙗко не побаеть смїати са и глоумити. сл .кг. бл.**

Начало: **Начало развращению дши миниховѣ, смѣ | и дрьзость ега видиши себе вь сицевы вьзлюбленије, вѣж себе вь глѫбинѣ злѣ потаплѣема. и не прѣстан мла са гви, ꙗко | да избавитта смрти снѫ.**

Л. 37[а] **Тогожде ѥфрема поѹченїе кь юнымъ, ѻ послоушании слово. .кд. блви ѿце.**

Начало: **Вьзлюбленије, вьнемли себѣ ѿ юности, єда | когда лѣностиѫ и смѣхомь погоубиши врѣ. | вьнмѣмь кого оубо ради глѥма сѫ гмь. виногра себѣ насадиль єси, ѡплотомь ѡплети. раꙗ сподобилса єси, сьхрани пло его, да вьзве лиши са на послѣдокь.**

Л. 40[а] **Тожде ѥфрема сїрина наказнїе ѿ трпѣнии. сл .ке. бл.**

Начало: **Любимици, бѫдѣмь ꙗко храбри воини за | црѣ ншего готови оумиращще. єга вь мирѣ бѣхомь, г вь житенскы веще пожихѡ.**

Л. 41б Ѡѡ҄же̑ ефрема сірїна нак҄анїє. є̑же прѣхо̑ти ѿ мѣста на мѣсто, и̑ не прѣхо̑ти. сл҃ .кѕ.

Начало: Вѣра, мт҃и ѥ̑ вьсѣкомоу дѣлѹ̑ бл҃гоу. и̑ тож кто | стажить себѣ ѡ̑бѣтованїє спса ншего | іу҃ хі҃, ꙗко же пишеть. бе з вѣры, невьзможно ѥ̑ оу̑годити бо҃у. многопл҃овито | є стажанїє, дїаволоу нарицетса невѣрь ство, ѥ̑же ѥ̑ мт҃и вьсѣкомоу дѣлоу неприꙗ́ зниноу.

Л. 44а Прп҃бнаго ѻ҃ца ншего є̑фрема сирїна. о наказани. сл҃о .кз҃. бл҃ви ѿц҃е.

Начало: А̑ще приключитса братоу ѿ обьщаго жи҃ ѿлжчити са, коєж ради либо виноѫ. и приключитса є̑моу вь болѣзнь вьпасти, или по каавшоу са є̑моу вьзвратитса, то непо̑блє́ть прѣзрѣти брата, нж приѧти є̑го ꙗ̑ко свои оу| дь а̑ще и сьгрѣшиль ѥ̑.

Л. 46б Наказанїє ѿ паладии црьнци. є̑же бестраха бжїа, вь непокорствѣ поживь. сл҃о .кн҃. бл҃ ѿ.

Начало: Бра҃ нѣкыи исповѣда ми гл҃а. стрїа и̑м҃ѣ | зл҃арѣ сжща хитростиѫ. и ѿврьже са мирскаго жн҃а и̑ бы҃ мни҃. на старость же є̑го приде кь немоу люнь прость. кавида хитростиѫ а̑леѯандрѣнинь ро̑мь, хо̑и быти | мни҃.

Л. 47б Прп҃бнаго ѿц҃а ншего є̑фрема сирина. наказанїє ѿ то҃. є̑же и̑мащомѹ̑ да҃ са. сл҃ .кѳ҃. бл҃.

Начало: Пишеть, и̑мащомоу да҃ са и̑зьбытьчь| ствоуеть. ѿ неимащаго же, еже мнитса и̑мѣти вьзметса ѿ него.

Л. 48б Прп҃нго ѻ҃ца ншего Є̑фрема Сїрина наказанне, є̑же како стоати вь сьворѣ, или хода ѡ̑мраченїємь свои́мь, и падеть вьнезаапѫ на земла. сл҃о .л҃. бл҃ви ѿ.

Начало: Бра҃е, а̑ще кто ѿ говѣнїа братїѫ своѫ стоѫ вь сьворѣ, и̑ли хода ѻмраченїємь сво и́мь бывь, и вьзрѫтитса вьнезаапѫ ниць. не по̑блєть дивити са ѻ̑ семь ни чюдити са.

Л. 50б. Прп҃бнаго ѿц҃а нш҃гѡ Є̑фре́ма сїрїна. нака҄нїє ѻ̑ смѣреннѣи мѫдрости. сл҃о .ла҃. бл҃вї ѿ.

Начало: Вьзлюбленне, а̑ще полоучиши и прѣспѣа| нїє, ꙗ̑ко стати на вышнемь степени, | не забывай смѣренныѫ мѫдрости. да а̑ще прилоучитти са сьстѫпити сь сте|пене, то̑ обращеши пѫ҃ и̑ не вьпадеши вь грѣ҃ дивиыи.

Л. 51б. Прѣп҃обнаго ѻ҃ца ншего Є̑фре́ма сїрина нак҄анїє, како по̑блє́ть вьсѣкомоу хр҃тианиноу дльготрьпѣливоу быти кь вьсѣмь. сл҃о. л҃в. бл҃ви ѿ.

Начало: Аще приключит са злоба, не вь злобж оубо приключити са. притранно же и люто, еже вь гнѣвѣ прѣбывати брате. аще вь вьсемь приключити са ѡклеветаноу быти тѡ ѿ кого, и прии дроугыи вьзвѣститтн, яко ѡнсица брать ѡклеветалта ѥ | злѣ, ты поразоумѣи ѵїе наказенїе.

Л. 53ᵃ. Прпбнаго ѻца нашего Ефрема сирїна. наказанїе ѿ стртехь блжныхь. сло .лг. бл. ѿ.

Начало: Мжжь дни своѫ вь лѣности живжи, сам | са прѣльщаеть. никако же не помышлѣ|жщомоу блгаа яже оуготоваль ѥ гь лю|бащимь его. ни мжки же помнаж | яже оуготоваль ѥ гь грѣшникомь, нь из | страха себе пасжи. вь таковѣмь лжкавы|и сьдѣловаеть вьсѣко желанїе пльтское. —

Отъ това слово има само началото; продължението му било на слѣдната (осма), изгубена кола, на която биле и слова лд, ле, лѕ и началото на слово лз.

Л. 54ᵇ. Прпбнаго ѻца нашего ефрема сирина, наказанїе еже не метати ѻчи само и ѡвамо. нь доль имѣти ѻчи. вьпро, чимь оупражнѣется брань блжнаа. вь дрьжанїемли брашенныимь, или ни, ѿвѣ. сло. ли.

Начало: Не тькмо бо вьздрьжанїемь брашенныимь, нь | и еже вьздрьжати ѻчи невидѣти соуеты. | вь разлнчѣ бо ѻчеси нарицается. гь свѣ|тельствоуеть гла, аминь гла вамь, тако всѣкь вьзрѣвыи на женж похоти ради, оуже | прѣлюбы сьтвориль ѥ сь неж вь срци своемь. | се прѣлюбодѣанїе искоренити хощеши, еже | долоу имѣти ѻчи, а джж горѣ кь боу.

Л. 56ᵇ. Прпбнаго ѻца нашего ефрема сирїна. наказанїе ѿ кротцѣи стрти. сло. лѳ. бли.

Начало: Мнише, нѣси ли са ѡбѣщаль оугодити хоу. | то како напасти и скрьби находаща|ж ти ѿ сьпостата не трьпиши храборски; и наказанїе старѣишины своего не прїемле|ши; како хощеши спсень быти;

Л. 57ᵇ. Прпбго ѻца нашего Ефрема сирїна. наказанїе кь непокоривымь, и ѡ оустроенї. и ѡ страсѣ бжи. и ѡ сждѣ граджщимь. сло. м. блви ѿ.

Начало. Вьзлюбленнїе, аще приидеть вра и млнта | гла, прїиди сь нами и приобщи са крь|ви, сьвѣтже сьтворимь вькоупѣ. гла|ще же, смѣримь противащаж са ста|рцемь. не срамлѣжще са сѣдїнь. вїе|мь икономы. подражаимь безмльвьствоуж|щїимь поржгаимса говѣжщїимь, и покорѣмь вьса посебе.

Единъ листъ отъ това слово липсува.

Л. 62б. Прѣбнаго ѿца нш҃его Ефрем сїрїна. наказанїє о бокѣни. сло .ма. бѣки.

Начало: Брате, вънемли зѣло и не погыби праваго пѫтѣ, еже ходити пѫтемь темныімь. Еда когда на кончинѫ своѫ къ бѹ и ѹлкомь стрьптивъ ꙗвиши са. горе бо, ѡставльшимь пѫти правыѫ, и ходити пѫтемь темнымь. и веселащиса ѡ злыхь, и роужщи са ѡ сьвращении злѣ. ихже пѫтїе стрьптиви и оулжчена колеса ихь.

Л. 65а. Прпбнго ѿца нш҃го ефрема сирїна. наказанїє ѿпѫжщи ѿ своѫ лѣности. и неищихь вининѫ ѡ грѣсѣхь. сло .мв. блн. ѿ.

Начало: Възлюбленне, минишскомѹ ли житию поревновалъ еси; доброу дѣлоу похотѣлъ еси аще сьхраниши е до конца; трезви са възвюбленне и вънемли себѣ до конца ꙗко премѫдрь, а не ꙗко непремѫдрь. нь ꙗко минхь, а не ꙗко неминхь. нѣ оубо нша брань къ крьви и къ пльти, нь къ началовластемь и къ миродрьжителемь, и къ тмѣ вѣка сего.

Л. 69б. Прпбнго ѿца нш҃гѡ ефрема сїрїна. наказанїє, на блаженныѫ сло .мг. блвї.

Начало: Блнь, иже възненавидить жнє се ѹлчкое, и сь гмь поѹченїє его едино ѥ. блжнь, иже бы на земли ꙗко аггль нбсныи. подобень серафїмѹ ѹтыми всегда помыслы. блнь, имѣаи въ оумѣ днь хотащїи быти, и тьщанїє прилежно на ицѣленїє строуповь днша его сь сльзами.

Л. 75а. Прпбнбго ѿца нш҃го Ефрема сїрїна. наказанїє ѡ сѫдѣ, и ѡ млтыни. сло .мд. бл.

Начало: Бъ сын и ѹлколюбець, многы намь пѫтѣ ѡбразовалъ ѥ на спсниє. и непрѣстаєть всѣхь призывающи, ꙗко да избавитии бѫдѫщаго сѫда. и причастьникы ны сьтворить своего цртка, и снѹ своемѹ вса наслѣдникы. мы же ѹ бо лѣнимса ѡ спсении нашемь, и заповѣди его прѣзираемь.

Л. 82а. Прпбнго ѿца нш҃го ефрема сїрїна, наказнїє ѡ дѣвьствѣ. сло. мє. (било мє и поправено на .мѕ.) блвн ѿче.

(О) дѣвьствѣ, и ѡ сщении днѣвнѣмь глше павель аплъ ꙗко изящныи сьвѣтникь. и оучитны вьса, и соулее сказоуеть число дѣвстьвное выше мира. имѣжи бо женѫ ре аплъ, тож има печаль. живѫщи же вь дѣвьствѣ, имѫ сна печаль еже хоу оугодити.

Л. 87а. Прпбнаго ѿца нш҃го ефрема сїрїна. наказнїє страножикѫщи. и чьсти и сановы нищѫщи. слово мѕ (поправено послѣ на мз) блвн ѿче.

Начало: **Подвижж са възлюбленне н̓ трепещж н̓ печа | лѫж ꙗко оуꙗзвенъ е̓смь. гл҃щаго ради, видите нерадиви н̓ чюдите са г҃ потрѣвите са. прьвое же паче моего ненаказаніа, въ | сѣкомоу ненаказанїю пж҃ выхь. н̓ вьсѣкы|ми грѣхы связалъ ѥ҃ врагъ оу̓ды мож. дльже҃ е̓смь плакати са н̓ рыдати, сѫщаго ми ради ннѣ стоуда.**

Л. 95ª. **Прп҃наго ѿц҃а нш҃го Е̓фрема сїрина. слово ѿ стр҃ти спсовъ .мз҃. бл҃ви.**

Начало: **Бож са гл҃ти, н̓ а̓зыкомже коснѫти са повѣсти спсовѣ. страшно бо ѥ҃ ѿ сеи гл҃ти. | гь бо бъ҃ нш҃ь дн҃ь преданъ бы҃ въ рѫцѣ грѣшнї|комъ, нб҃сныи вл҃ка. чьсо ради преданъ бы҃ | нечьстивымъ ч҃комъ, ст҃ын нбсн҃ыи вл҃ка. | безгрѣха сы҃.**

Л. 99б. **Повѣсти блж҃наго Е̓фрема. ѿ ст҃ѣмь а̓врамн. сл҃о .мн҃. бл҃ви ѿч҃е.**

Начало: **Бр҃аа моа҃ хощж вамъ повѣдати, житїе до|бро н̓ съвръшенно, мѫжа дивна н̓ съвръше|нна. н̓же начать доброе дѣло, н̓ скончавъ прославенъ бы҃. бож са написати доброе | н̓ свѣтлое напи҃санїе ѡ̓браза дѣтели е̓го. | а҃з же немощенъ е̓смь н грѫбъ. н̓же ѡбразъ до|бродѣтели е̓го свѣтелъ н дивенъ, шарове | же мои хоуди н̓ темни.**

Л. 116. **Прп҃вного ѿц҃а нш҃го е̓фрема сїрїна. ѿ покаани слово .мѳ҃. бл҃ви ѿч҃е.**

Начало: **Съшьдын гь҃ ѿ ꙗ̓дра ѿч҃а, н̓ бы҃ намъ пж҃ | спенїа ѡ покаани о̓учитны блж҃ены|мь н̓ бж҃вныимь гл҃мь гл҃а. не приидохъ при|звати праведникы, нъ грѣшныкы на по|каанїе. Н̓ па҃ гл҃е, не трѣбоужть зд҃рави | врача, нъ стражѫщеи, а̓ще а̓зъ е̓смь | сн҃ꙗ гл҃аи, тѡ҃ николиже мене послоуша|н.**

Л. 122ª. **Прп҃вного ѿц҃а нш҃го ефре̓ма сирина поо̓ученїе, сл҃о .н҃. бл҃ви ѿч҃е.**

Начало: **Болѣзнь наднтма изре̓щи, недосто|н̓ньство мое запрѣщаѥ̓т ми мльчати | болѣзни ср҃ца моего нжд҃ама провѣща|ти, н̓ грѣси мои велатми мльчанїе имѣ|ти, понеже е̓смь ѡ̓бьдрьжимъ ѡ̓боимь. | паче съ҃лее ми ѥ҃ гл҃ати, да҃ ѡблекча врѣ|ма ср҃ца моего.**

Това слово се свършвало на изгубенитѣ два листа, на които биле и слова на҃, нв҃ и нг҃ (начало).

Л. 156б. **Бл҃наго е̓фрема сирина сл҃о, е̓г҃а прїдошж бра҃ къ немоу въпросити е̓го ѿ дѣлесе҃. сл҃о .нд҃. нмы гл҃а .кв҃.**

Прологъ .а҃. Блж҃ ва̓шж жи̓знь ѿ хл҃юбц҃н, ꙗко бл҃го|дрьзновен҃на ѥ҃, ѿкаажже мож жизнь, ꙗ̓ко | непотрѣбна е̓еть. бл҃ж вы ѿ дроуз҃-и, | ꙗ̓ко

правымь житїемъ и҆ простымь дроу҆ꙁи сѧ сьтвористе богꙋ и҆ а҆ггломь є҆гѡ; | ктоже мене не плачетса, ꙗ҆ко прогнѣвахъ га моє҆го дѣлесы своими.

Л. 158. Тогожє є҆фрема ѡ҆ страсѣ бжїи. глⷡ҇ .а҃. (слово 55).

Начало: Блжнь чл҃кь оу҆бо тамо и҆же и҆ма страхь бии вь себѣ, сицевыи бо ꙗ҆кѣ сь стымь дхомь блжнымь є҆.

Л. 158б. Тожє є҆фрема ѡ҆ бестрашїи. глⷡа .в҃. слⷪ .н҃ѕ.

Л. 159а. Тожє є҆фрема сирина. ѡ҆ любви. глⷡа .г҃. слⷪ .н҃ꙁ.

Л. 160а. ѡ҆ не имащиⷯ любве. глⷡа .д҃. слⷪ .н҃и.

Л. 160б. ѡ҆ дльготрьпѣнии, глⷡа .є҃. слⷪ .н҃ѳ.

Л. 160б. ѡ҆ не и҆мащихь дльготрьпѣнїа. глⷡ .ѕ҃. слⷪ .ѯ҃.

Л. 161а. ѡ҆ трьпѣнии. глⷡа .ꙁ҃. слⷪ .ѯ҃а.

Л. 161б. ѡ҆ неимащиⷯ трьпѣнїа. глⷡ. .и҃. слⷪ .ѯ҃в.

Л. 162а. ѡ҆ беꙁгнѣви є҆же не и҆мѣти гнѣва. глⷡ. .ѳ҃. слⷪ .ѯ҃г.

Л. 162б. ѡ҆ наглодши рекше ѡ҆ гнѣвѣ, глⷡа .і҃. слⷪ .ѯ҃д.

Л. 163б. ѡ҆ кротости, глⷡа .аі. слово .ѯ҃є.

Л. 164а. ѡ҆ лѫкавствѣ слⷪ. глⷡа .ві. слⷪ .ѯ҃ѕ.

Л. 164б. ѡ҆ истинѣ, глⷡа .гі. .ѯ҃ꙁ.

Л. 165а. ѡ҆ льжахь, глава .єі. слово .ѯ҃и.

Л. 165б. ѡ҆ послоушании, глⷡ .єі. слⷪ .ѯ҃ѳ.

Л. 166а. ѡ҆ непокорствѣ и҆ рьптании, глⷡа .ѕі. слⷪ .о҃.

Л. 167а. И҆же не и҆мѣти зависти и҆ ревности. глава .ꙁі. слⷪ .оа.

Л. 168а. ѡ҆ зависти и҆ ревности, глⷡ .иі. слⷪ .ов.

Л. 169а. Є҆же не быти клеветникоу. глⷡа .ѳі. слⷪ .ог.

Л. 169б. ѡ҆ клеветѣ. глⷡа .к҃. слово .од.

Л. 170а. ѡ҆ вьздрьжании. глава .ка. слⷪ .оє.

Л. 171а. Тогожє є҆фрема ѡ҆ невьздрьжании, глава .кв. слово .оѕ.

Л. 173а. Тожє є҆фрема наказанїє. ѡ҆ покаании. слово .оꙁ. блⷡв.

Начало: Давець вьсѣхь блгыхь, и҆стоуникь и҆цѣленїа. скровище щедротамь. ты є҆дин|нь блгыи бе мардыи, дароуи прно блгаа | и҆щѫщимь тебе, понеже и҆ азь самь сь | вѣмь, часто блгаа ицѣленїа. и҆ дары | мнѣ даємыѫ по вса дни.

Л. 178а. Прпбнаго ѡ҆ца нш҃го є҆фрема сирина, ѡ҆ покаании слово .ои.

Начало: Оу҆мили сѧ дш҃е моа оу҆мили сѧ, ѿ всѣ | блгыхь ꙗ҆же прижла є҆си ѿ ба и҆ не сьхра|нила. покаи сѧ ѡ҆ всѣ ꙗ҆же сьгрѣшила є҆си злѣ. покаи сѧ ѡ҆ всѣ ꙗ҆же бь дльготрьпи|ть ѿ тебѣ.

Л. 182б. Прп҇бнаго ѿц҇а нш҇го ефрѣма сирина. ѿ сѫдѣ и ѿ любви и ѿ покаан҇ сл҇о .оѳ҇.

Начало: Прїидѣте вьси брат҇ моа, и послоушаите сьвѣта моего. грѣшнаго и ненаказаннаго ефрема оуже постигнѫлны е҇ ѿ брат҇е дн҇ь ѡнь страшныи и великыи. и мы нн҇ѣ глоумимса, не хотаще и нн҇ѣ вьспрѣнѫти вь малое се врѣма и потыцати са кь боу҇.

Отъ това слово липсува единъ листъ между лл. 186 и 187.

Л. 189а. Блж҇наго ефрема наказ҇нїе. ꙗко не вьзвратити са вьспать, еже е҇ на ꙗзычьскаа дѣла сл҇о .п҇. бл҇.

Начало: Ꙗко не подоб҇еть играти, ꙗкоже и правила ст҇ыхь ѿц҇ь гл҇ать. ꙗко ходаи сь идоломь слоужители, и сь нимь часть имать·

Л. 192б. Сл҇о блж҇нго ефрем҇ ѿ просфорѣ, рекше ѿ комкании. сл҇о .па҇. бл҇ви ѿч҇е

Начало: Гл҇ахѫ ѿ етерѣ братѣ ꙗко бывшоу сьбороу вь врѣма пѣл҇и. и вьста по ѡбычаю вьнити вь цр҇квь, и поржга са емоу дїаволь вь помыслѣ гл҇а емоу. ꙗко камо идеши вь цр҇квь и прїемлеши хлѣбь и вино ꙗко тѣло и крьвь хв҇ѫ.

Л. 194б Бл҇жнго ефрема сїрїна нак҇занїе, кь братѹ ѿ падшоу, и ѿ покаании слово .пв҇. бл҇ ѿ҇: —

Начало: Вь покорени сѣдащѹ братоу дх҇овномѹ ѿц҇оу. врагже вложить помысль братоу гл҇а. ѡтиди ѿсѫдоу и живи ѿ себѣ и почиваи. аще са повинеть брать такокомоу помыслоу, то҇ ѿлѫчитса ѿ своѫ бра҇ѫ.

Л. 201. Блж҇наго ефрема сїрїна. нак҇занїе кь комѹ сл҇о рѣнно бы҇. ѹне е҇ женити са и посагати. нежели ражизати са. сл҇о .пг҇. бл҇.

Начало: Послоушаи ап҇ла гл҇аща, хотѣлбих҇ да бишѫ вьси чл҇ци были ꙗко же и азь есмь. нѫ кьждо свои дарь им҇ ѿ б҇а, ѡвь си҇це, ѡвже си҇це. не вьсѣмбо равно слово повелѣ, понеже рекль еси. ѡвъ си҇це, и ин҇же си҇це.

Л. 203. Бл҇женнаго ефрема нак҇занїе, сл҇о, ѿ любви .пд҇.

Начало: Любимиче, аще разоумоу сп҇бниши са. и рассѫж҇енїю, или дарованию и҇цѣлению, блюди са, еда ког҇а надѣжще са дарованию и скончаеши са бесплода. да не речеши помилоуи, и оуслышиши сь шоуими, не вѣда вась.

Л. 203б Бл҇женнго ефрема нак҇занїе. ѿ цѣломѫдри, и ѿ покаании. сл҇о .пе҇. бл҇.

Начало: Рече г҇ь славѣ, вьнидѣте тѣсными двєрми, ꙗко широкыи и пространныи пѫ҇ вьводить вь погибѣль, и мно҇зи сѫть ходащеи по немоу.

Л. 211. Наказанїе ѿ злоѡбычнѣи мысли. сл҃о .н҃ѕ.

Начало: Ꙗкоже образомь мечь прѣсѣкаеть жилы коневи, и вьсадника низлагаеть, тако и злоѡбычная мысль прѣсѣкаеть прострьтїє дш҃евное и̂ скрьби прѣдаваеть. скрьбѣже растлѣеть вьпадажщи вь на.

Л. 212. Наказанїе ѿ пѡлзахь миⷩскаго жи҃а. сл҃ .н҃з.

Начало: Вьзлюбеннe, а̂ще ѿврьжеши са мирскаго житїа и̂ вж-дєши мнⷭ҇, трѣзви са ꙗко многа ланїа вражиⷯ сжть. е̂да како ѡврѣтше мѣсто и̂ поустинⷮа, и рєⷱ҇ти что полз-евалса е̂си.

Л. 213б Наказанїе ꙗко не подобаеть клати са. сл҃ .н҃и.

Начало: Гб҃у и̂ сп҃сѹ нш҃емѹ і̂с҃хѹ рекшѹ. слышасте ли ꙗко реченно е̂сть прьвымь не клати са, вьздаси бг҃ви клатвж твож....

Л. 216а. Наказанїе кь е̂влогию. сл҃о .п҃о.

Начало: На плодь послоушанїа вьзираж врате, потьщахса писати ѿ нем'же повелѣл'ми е̂си. начало блг҃ое е̂же боати са бг҃. старость же чест'ная вь дш҃и дховнѣи. вьнемлаи себѣ на всѣкомь мѣстѣ, сп҃и спс҃етса.

Л. 221. Тогожⷣе е̂фрема наказанїе ѿ блж҃еныⷯ. сл҃. (броятъ не се чете).

Начало: Блж҃енїи вьзлюбивш'еи бг҃, и̂ нерадивше ѿ всѣⷯ земныхь вещеи любве е̂го ради.

Л. 122б. Тогожⷣе е̂фрема ѿ покааниⷶ сл҃о. бл҃ви ѿ (безъ брой).

Начало: Прїидѣте любимици, прїидѣте ѿц҃и и̂ братїа моа̂ и̂збраннoе стадо хв҃о. знаменанїи хв҃и вoини. прїидѣте чада послоушаите сл҃о спс҃енїа дш҃ь ниⷯхь.

Л. 234а. Тогожⷣе прп҃бнго ѿц҃а нашего ефрема сирина слѡко ѿ покаании, ѕ҃ блꙗви ѿ: —.

Начало: Оувѣдимь грѣшници млрдїе бж҃їе, каковь бѣше лихоимець. познаимь коимь ѡбразомь помл҃овань бы҃. ѿпоустѣмь ѿ брⷮе дрѹгь дрѹгѹ сь миромь. ѿпоущенїе пльно сжще чл҃колюбїа бж҃їа.

Л. 236б. Тогожⷣе е̂фрема пѣснь и̂чинаа кь сьгрѣшажщимь, и̂ каꙗщимса. сл҃о .ѕ҃а. бл҃ ѿ.

Начало: Доколѣ ѿ дрѹже ѡдрьжимь е̂си врагомь, и̂ сьврьшаеши оугодиая емоу; доколѣ ѡдрьжимь е̂си, и тѣлесными страстемь порабо-талса е̂си, смр'тоносными сжщемь.

Л. 238а. Тогожⷣе е̂фрема наказаниⷷ ѿ страстехь. слово .ѕ҃в. бл҃ки ѿч҃е.

Начало: Хощꙗ и̂зрещи прⷣѣ славож твоеж хс҃е мож горесть. лж-кавьство и̂ неражⷷенїе. пакы и̂зрекж вьса мож красотж. и̂ сладоⷭ҇ а̂же сьтворил'ми е̂си чл҃колюбїа твоего ради.

Л. 242. **Тогожє єфрема ѡ трьпѣнии слово, и о кон'чинѣ, и о вторѣмь пришьствии хвѣ. и о поѹчении бжвныхь книгь, и что єсть безмльвию полза. слово .сг. блки ѡче.**

Начало: **Свѣтло жне правныхь, како же свѣтить, нетрьпѣнієми; се възлюби ѡ възлюблен'не єже їє мжжьствоу мти. Ѱаломьникь наказоуєтны гла. потрьпи ги и сьхрани пжти єго.**

Л. 253⁶. **Прпбнаго ѡца нш҇го Єфрема сїрїна сло ѡ прѣкраснѣ їосифе .рє.** (броятъ прѣскача).

Начало: **Бже Авраамовь бже Исаковь, бже Іаковль. бже блженныи прсно избавлеи сѣма правное свои слоугь възлюбивь ѡнхта.**

Л. 273⁶. **Прпбнго ѡца нш҇го єфрема сїрїна. сло. о спсении. и ѡ покаании. бл. ѡ.** (безъ брой).

Начало. **Ѿречениє, єже при стѣмь крщении творїмь. мало оубо ꙗвлѣется, разоумѣваємо же ѕѣло велико.**

Л. 286. **Прпбнго ѡца нш҇го Єфрема сло ѡ антихрїстѣ.** (безъ брой).

Начало: **Како азь грѣшныи єфремь, исплънень сн'и невѣдѣнїа, възмогж изрещи болшаа се'бе. нж понеже спсь своимь мардїємь движеть языкь мои ѡбилно ꙗко же хощеть, кь добрж ползж вьсѣмь и сьзданиє.**

Л. 296ᵃ. **Слово стаго єфрема. ѡ сждѣ: —** (безъ брой).

Начало. **Прите брꙗ моа вьси послоушаите мене малаго Єфрема. посадѣмь свож мысль сждїж., и да оувѣмы своа срца. ꙗкоже бо глать бгодьхновеныж книгы тако да ходимь.**

Л. 298⁶. **Тожє прпбнго ѡца нш҇го єфрем сїрїна, слѡ. ѡ любвн. и ѡ крщении и ѡ исповѣдании и крт҇ѹ похвала и ѡ бжщи сждѣ. бл. ѡ** (отстрани означено съ рѳ).

Начало. **Нїчьсоже поучѣмь любимаа брꙗе, паче нелицѣмѣрныж любве. много бо сьгрѣшаємь по вса дни, и врѣмена.**

Л. 310⁶. **Сло стго єфрема сирїна, ѡ вторѣмь пришьствии хвѣ. блви ѡче.**

Начало. **Възлюбленнаа брꙗ оуклонивше са ѡ ѕлаго пжтѣ, ѹслышимь га глща, подвиѕаите са вьнити тѣсными враты.**

Л. 314⁶. **Мца генѹарѣ, ки жне прбнго ѡца нш҇го єфрема сирїна родомь. ѡче блви.**

Начало. **сь'и ѿць нашь прпдобныи єфремь, бѣше ѡ въстока сїрїнь родомь . . . .** Продължава прѣзъ послѣдния л. 315 и минава на откжснатия (сега въ Бѣлградъ) л. 316 съ думитѣ: **Сьи оубо прпбныи** (л. 316) **ѿць нш҇ь въздрьжавы са дѡбрѣ, и ѡбразь бы вьсѣкои добро-**

дѣтели ꙗже къ боу. поу | крьзенїа бывъ, словеса же множаишаа и̓ з
ченїа сказавь. проувѣдѣвь свое скончанїе, сьстави завѣть къ инокомь
и̓ всѣмь урьйцемь, ѡ̓ бѫдѫщиⷯ и̓споведавь тѣмь. | и̓ тако мало поболѣвь
сьмиромь оу̓спе. | погребе са ѿ вьздрьжѫщиⷯ са вь тонжⷤ пѫстыни.
мл̃твами моленїем є̓го. х҃ъ | б҃ь нашь да сп҃обитны подражателе бы
ти є̓моу, вѫжестькаго того полꙋчиⷯ
прощенїа и̓ жиⷥна, сьгрѣшенїемь
нашимь грѣхомь . ꙗко то
моу хⷭ҇оу бо҃у нашемоу пⷪ҇
бает҇ь хвала и̓ слава
нинѣ и̓ присно и̓
вь вѣки вѣко
мь ами́
нъ:—

✝ Въ Въсе вид́цоу, и̓ прѣбл҃гомоу бо҃у сл҃а.
да̓жщомоу конѐць вьсѣ
комоу дѣлоу, и̓же
ѿ и̓емь на̓чи
нае҃мо
моу

✝ ✝ ✝ ✝ ✝

Слѣдъ свършека на житието, на опакето отъ сѫщия л. 316 слѣдва тая важна записка:

Изволенїемь оц҃а и̓ поспѣшенїемь сн҃а и̓ сьврьшенїемь ст҃аго дх҃а написа са сиꙗ книга гл҃емаа ст҃ыи є̓фремь, вь земли ꙁлатовскои, вь мѣстѣ рекомѣмь Лѣсново, вь обители ст҃аго архистратига Михаила. Вь лѣто бл҃говѣрнаго и̓ хрⷭ҇толюбиваго цр҃ѣ бльгарскаго І̓ѡан Алеѯандра и̓ бл҃говѣрнаго и̓ хрⷭ҇толюбиваго ст҃го цр҃ѣ Стефана срьбскыѫ и̓ грьчьскыѫ земла. и̓ великаго деспотѣ І̓ѡан Ѡ̓ливера, хтитора тогожⷷ храма и̓ при всеѡ̓сщеннѣмь а̓рхиереи тыѫ земла кѵр Арсенїа, повелѣвшоу ми писати сихъ книгъ моеѫ хꙋдостиѫ тахоте чрьньць. Да о̓ц҃и и̓ братїа и̓ послꙋшници и̓ настоѫщїи не клатвами ѿмьщанте, нѫ паче бл҃го слово рьцѣтѣ ѡ̓ мнѣ кьждо вась аще минаще са сьмрⷮтнии ко го҃у сп҃соу нш҃емоу гонезнѫти ми вѣчных мѫжь сь всѣми вами, понеже не бѣхь письць, нѫ повелѣнїемь господина ми епископа арсенїа начрьтохь сихъ книгь вь лѣто ҂ꙅ.ѡ.ѯ.а. (1353) єндиктиѡн .ꙅ҃. богь да прости и̓ въ бѫдѫщим вѣцѣ. амин.

Правописъ злетовски (само ь), но на л. 238ª има шесть реда писани отъ друга ржка, дѣто се употрѣбятъ ъ и ь смѣсено. За зѣло се употрѣбя ꙃ; ѕ или ꙅ служи за численъ знакъ, ѧ като звукъ се срѣща сичко шесть пжти.

Употрѣбяватъ се три вида о и оу: о, ѻ, ѡ; оу, ꙋ, ѹ.

Отъ тритѣ вида ударения: ̏ ́ и ̀, първото ̏, стои върху едносложни думи, а другитѣ два знака се не посрѣщатъ винаги съ фонетичното ударение.

ѫ и ѧ се употрѣбяватъ правилно, но има пасажи (напр. на страници 224ª и 225ª), дѣто носовкитѣ се замѣняватъ по сръбски съ оу и є. Тия пасажи като че е друга ржка писала. Въ начало на думитѣ се пише обикновено ѧ, а въ срѣдата (слѣдъ гласна), или въ края — ѫ. При това въ тоя паметникъ се пази донѣкждѣ и морфологично правило при употрѣбата на ѫ и ѧ: въ множ. число се прѣдпочита ѧ, а не ѫ. ы се замѣнява доста често съ и слѣдъ гърлени съгласни.

Вж. за тоя паметникъ статията ми: Изъ Софійской національной библіотеки, Сборн. статей въ честь Ламанскаго II, 914—924; С. Кульбакинъ, Мат. и зам. по славянов., Ж. М. Н. Пр. 1905. Май. Работилъ е надъ него и проф. Лавровъ (Ж. М. Н. Пр. 1901, стр. 475). Записката му е обнародвана отъ Ст. Новаковича, Гласникъ XLII, 15, и отъ Л. Стояновича, Записи и надписи, № 102.

Прилага се снимка отъ него на табл. XVI.

298 (93).

Ефремъ Сиринъ, редакция сръбска, вѣкъ XIV (край) или XV (начало). Листи 248 фол. (29×21), текстъ 22×14·5, писмо срѣдноуставно, букви 2 мм., редове на стр. 27.

Състои отъ 32 коли отъ по 8 лл. съ липса на 10 лл. Колитѣ са отбѣлѣзани само на задния (осми) листъ.

Началото на ржкописа (прѣдисловието) липсува; на първия сега листъ е краятъ на прѣдисловието и началото на слово а҃. Голѣма часть отъ листитѣ измокрени, та изгнили отгорѣ тъй, че текстътъ е поврѣденъ. Лл. 83 и 84 трѣбва да бждатъ между лл. 51 и 52. — Кждѣ края захващатъ да се мѣшатъ нѣколко ржцѣ. Подвързия дъски съ кожа.

Правописъ сръбски (едноеровъ), безъ ударения и безъ надредни знакове — освѣнъ ̏. Даже и върху ї често пжти нѣма знакъ: **Наказанїє.** Честа замѣна между ы и и. Употрѣбява широко є за ѥ и ы̏ тукъ-тамъ за меко ̀и.

Сѣдържанїе.

1. Тогожє Єфрема наказаньє. слѡ̑ .а҃. (лл. 1ª—4ª): Азь юєсь Єфремь грѣшны нєразоумнї | прїсоуныли, на пѡ̑кизанїє дх҃кно. глю камь пѡ̑вызантє сє хт҃олюбикаа братнє.

2. Наказнїє. слѡ̑ .к҃. (л. 4ª—5ª): Слава тєбѣ кє сла тєбѣ. и пакы рєкоу слава | тєбѣ кє.

3. Поноуженнє кь кгоуєстню. слѡ̑ .г҃. (л. 5ª—6ᶠ): Кьзлюблєннє, хртнаннь ли юєсн блтню кжн юєю, то сьблюдн ꙁаповѣдн га нш҃его ıс ха и спсєнь боудєшн.

4. Наказанїє кь поконачєлны чрьнцємь. слѡ̑ .д҃. (л. 6ᵇ—7ᵇ): Кьзлюблєннє аще ѿкрьгь сє житню сєго, н кьнидєшн вь ѡбщєє житнє множаншєє братнє. и хощєшн сь нымн жнтн, боу жє ншємоу работатн . . . .

5. Наказанїє слѡ̑ .є҃. (лл. 7ª—9ª): Кьзлюблєннє, сє прѣлагаю тн дроугоє прѣложєннє ѡ гн. аще сьхранншн є послѣжє дасть тн сє кєсєлнє.

6. Наказнї слѡ̑ .ѕ҃. (л. 9ª—9ᵇ): Кьзлюблєннє аще сьткорншн начєла добра пѡ̑кизан сє ꙗко да сврьшншн н старость скою дѣтєлмн добрнмн.

7. Наказнїє слѡ̑ .ꙁ҃. (лл. 9ᵇ—10ᵇ): И ѡ роучнѣмь дѣлѣ нє прѣнємаган. множицєю бо кьложнтн сє помысль глє. ꙗко ннколнжє мощн нмамь навыкноутн роучнаго сєго дѣла.

8. Наказнїє. слѡ̑ .н҃. (лл. 10ᵇ—11ᵇ): И ѡ крѣмєнн нє прѣнємаган вь ткоє бо похотѣннє кьложить врагь. ѡбразь бєзь крѣмєнє ꙗко да нє трьпє братє, гладкаго похотѣння. бѣжить пьнрнщє.

9. Наказнї. слѡ̑ .ѳ҃. (лл. 11ᵇ—13ª): Кьзлюблєннє, нє оукланꙗнсє ѿ лнца находєщнмь тн помысломь. начєло бо пѡ̑кизанню є.

10. Наказнїє. слѡ̑ .ı҃. (л. 13ª—13ᵇ): Братє, пѡ̑кизан сє, ꙗко добры воннь ıс хвь дондєжє нмашн врѣмє.

11. Наказанїє. слѡ̑ .аı҃·:· (л. 13ᵇ—14ᵇ): Братє, аще ѿврьгсє соуєтнаго житню, н кьнидєшн кь ѡбщєє житнє н прѣдань боудєшн игоумєномь братоу дроугомоу оучнтн тєбє . . . . .

12. Наказанїє. слѡ̑ .вı҃·:· (лл. 14ᵇ—16ª): Братє, пороучнль лн юєсн дшн прѣпоꙗшн чрѣсла своꙗ ꙗко моужь пѡ̑кнгбо прнноснть нємаль. сьврьшєны дшь дѣло прнмн.

13. Наказанїє. слѡ̑ .гı҃. (лл. 16ª—17ª): Номалоу сьздаютсє градь. н по сьврьшєнїн бывалє брань. нє можєть нєдооумѣєн ꙗкожє оумѣєн дрьжатн моукы.

14. Наказаніє сло .дї. (лл. 17а—18б): Брате спбиль ли се єси стомоу ѡблѣченію мнишьскомоу. не вьзноси се трьпѣниіє на гредоущиіє ти врѣме.

15. Наказніє сло .єї. (лл. 18б—19б): Брате что прѣльщаєши се побѣждаіє дїаволом. прѣходе степени єже на оуспѣ нѣсоуть ти.

16. Наказаниє. сло. .ѕї. (лл. 19б—20а): Брате єгда клепиєтти брать нощнию ꙗко да вьстанеши на славословиє бжиє. вьстани прилежно. да и лѣнеи се видѣвь твоє прилежноє єдинодшиє, вьздвигнеть своєю дшоу на вьспреновениє.

17. Наказніє. сло .ꙁї. (л. 20а—20б): Вьзлюбленни; поразоумѣи прѣстоющеє прѣ земльнии врѣмь . . . .

18. Наказниє. сло .иї. (лл. 20б—22а): Брате помышлꙗи ꙗко три соуть дрѣманиꙗ ѡбходещиꙗ миниха нощнию . . . .

19. Наказниє сло .ѳї. (л. 22а—23б): Аще слоучитсе нѣкоєюмоу братоу прити вь минишьскоє житиє. ѿ нѣкиє тьмо вины . . . .

20. Наказниє. сло .к. (лл. 23б—25а): Сь ѡбщеє живоущими юними мни различно по все дни боритсе врагь. нѣкоємоу бо ѿ ны вьложить вь оу | ненависть на роучнѣмь дѣлѣ.

21. Наказаниє. сло .ка. (лл. 25а—28б): Различно боретсе соущи по дховнимь ѡцємь вь (поко)рѣ седещеи.

22. Наказаніє. сло .кв. єже пребаєть. на єдиномь. мѣстѣ жити. до кончиниі своєє. (л. 28б—29б): Вьложить помысль братоу. селико лѣть имаши вь стѣмь мѣстѣ сє гви работаю. ни же сьстарѣль се єси и не можеши трьпѣти каню мѣста сего.

23. Наказаниє ꙗко не пребаєть смѣꙗти се ни глоумити се. сло .кг. (лл. 29б—32а): Начело развращенню дши минхове смѣхь и дрьзость. єгда бо вь сицевихь бшии себе мнише. вѣждь себе вь гльбинѣ ꙁлѣ потаплꙗюєма и не прѣстаи млє се гви.

24. Поучениє кь юнимь. и ѡ послоушаніи. сло .кд. (л. 32а—34б); Вьнемлы себѣ ѿ юности. єда кога лѣностию и смѣхомь погоубиши врѣ. вьнмѣмь ког | оубо ра нꙗ глꙗма соу гмь.

25. Наказаниє. ѡ трьпѣниі. сло .кє. (л. 34б—35б): Любимици боудѣмь ꙗко храбри воиниі. за цра ншго готови оумрѣти. єга бо вь мирѣ бѣхо. и вь житѣискыи вещє пожихо . . .

26. Наказаниє. єже прѣходити ѿ мѣста на мѣсто, и не прѣходити. слово .кѕ. (л. 36а—38б): Вѣра мти є всакимь бгыи дѣло. и тою стежимь кто себѣ ѡбѣтованиє спса ншего іс ха.

27. Наказание. сл҃о кз҃. (л. 38а—39б): Аще прилоучитсе братоу общеие жизны ѿлоучити. какѣю же виною. и слоучитсе іемоу въ болѣзнь въпасти. или покаявшоу се възвратити. то не подобаіе презрѣти брата.

28. Наказаније ѡ паладіи урьнѣи. и еже вестра къниа жити въ покорствѣ, сл҃о .ки. (39б—40б): Брать іединь сповѣда ми глаіе. страна имѣхь з҃дара соуща ходдож'ствомь. и ѿврьгсе житиа бы мнѣ. На старость же іе прінде кніемоу коз-миꙁкь іединь. алеѯандраниннь ромь сін.

29. Наказаније ѡ томь. іеже имоущомоу дасть се. сл҃о .кѳ. (л. 40б—41б): Пишеть имоущомоу дасть се и избытьчьствоуіе ѿ неимоущаго же и іеже мнитсе имѣ[ти] іе възметсе ѿ ніего.

30. Наказаније иже стоје въ съборѣ или ходе ѡмрачениіемь своі паде внезапоу слово .л҃·:· — (л. 41а—43а): Братніе аще кто ѿ говѣнніе братін іе, стоіе въ съборѣ или ходе. ѡмраченніе свои бывь. и падетсе внезапоу ниць. не подобаіе дивити се ѡ семь.

31. Наказаніе ѡ смѣреніѣ моудрости. сл҃о .ла҃. (л. 43а—43б): Възлюблеінне аще полоучиши прѣспѣванніе іако стати на вышніемь степени не забивай смѣренніе моудрости.

32. Наказаніе іако подобаіе христианинноу дльготрьпѣливоу и незлобивоу бити всакомоу слово .лв҃. (л. 43б—45а): Аще прилоучитсе злоба не въ злобоу оубо слоучитсе притрайно же и люто иже прѣбивати въ гнѣвѣ брате.

33. Наказаніе ѡ стрте блоудны. сл҃о .лг҃. (л. 45а—46а): Моужь дшн своіе въ лѣности живын сам се прѣльщаіе. и весма не помышляющоумоу ѡ бл҃гы...

34. Наказаніе како подобаіе оутѣшати прѣнемающа сл҃о .лд҃. (л. 46а—49а): Брать искаше своіе бра. и ѡбрѣть и рече кніемоу гдѣ бѣ брате. ѡнже ѿвещавь рече. ѡнсица брать скрьбь имѣяше и азь оутѣшихь и.

35. Наказаніе іако подобаіе чтоущомоу въ оуши братоу прилежно поучисти. сл҃о .ле҃. (л. 49а—49б): Брате аще повелѣно ти боудеть поучисти въ оуши братьствоу, знаменаи скоро съ испитаніемь. гдѣ кончаль іе наччьниі. и вьспріиме рѣчь начни чисти чтеніе.

36. Наказаніе соупротивно, ѿ дѣвьствѣ. и ѡ цѣломоудріи. сл҃о .лѕ҃. (л. 49б—51а): Братоу вложить помысль неистинь бѣсь глаіе. не по все ли часи ѿрьжнмь іеси блоудомь, доколѣ хощеши быти въ троудѣ и трьпиши.

37. **Наказ҃ние ѡ҆ чистотѣ. сл҃о .лз҃·:·** (л. 51б—53а): **Възлюблѥни брате оупоб҃и се чистотѣ фииниковѣ. фииниксо тьчию срⷣе что имⷯ. ѡкрⷭ҇ть же чрьвии пльно ѥ҃ ѡколо бели ѥ҃.**

38. **Наказ҃ние ѥже не иаметати ѡ҆чима сѣмо и ѡнамо. нь долоу имѣти ѡ҆ч҃и. кьпро҃. чимь оупражишѥтсе брань блоуⷣа. вьзрⷬ҇жаниѥмли брашньнимь или пи҃ⷨ. ѡ҃бѣть. слово .ли҃·:·** (л. 53б — отбѣл. 83б): **Не тьмо вьзрⷬ҇жаниѥ҃ брашьнымь. нь нѥже вьзрⷬ҇жати ѡ҆чи. и не видѣти соуѥтнаа. вь разлучнѣ бо ѡ҆чесе нарⷮ҇сс.**

39. **Наказ҃ние. ѡ кротцѣ стрⷮ҇и. сл҃о .лѳ҃·:·** (л. 52а—53б): **Мниши нѣси ли се ѡ҃бещаль хоу оугодити. то҆ како напасти и скрьби находещихти ѿ соупостата не трьпиши храбрьскы.**

40. **Наказ҃ние кь непо҃рнившимь. и҆ ѡ҆ оустроѥнии. и҆ ѡ҆ страсѣ бжии. и҆ ѡ҆ соудѣ боудоущиимь. слово .м҃.** (л. 23б—58а): **Брате аще приⷮ҇ брать млⷮ҇тте гл҃ѥ, приди и приѡ҆кщи се силми крьви. свѣтже ншⷭ҇ да съставимь вькоупь. гл҃ющеѥ противоу сьбиѥмь, противеще се старцѥмь. и не срамлѧимсе сѣдинь. нь книⷢ҇ икономи.**

41. **Наказ҃ние ѡ҆ говѣнии. сло .ма҃ ·:·** (л. 58а—60а): **Брате внемли зѣло и не гоуби праваго поути. ѥже не ходити поутемь тьминимь. ѥда коⷢ҇а на конⷱ҇иноу свою воу и чл҃комь стрьⷫ҇тлы вь ѡбрещеши се.**

42. **Наказ҃ние. ѿ па҃ющи҃ ѿ своѥе лѣности. и не пⷳ҇щоущи҃ віиноу ѡ грѣсѣхь. сл҃о .мв҃ ·:·** (л. 60а—63а): **Брате мнишьскомоу житию вьсхотѣль ѥси. доброу дѣлоу вьсхотѣль ѥси, аще сьхраниши ѥ до конца. трѣзви се оубо и вьнемли себѣ, ѩко прѣмоудрь а не ѩко немоудрь. ѩко мнихь а не аки не мни҃.**

43. **Наказ҃ние на бл҃женние. слово .мг҃ ·:·** (л. 63а—67а): **Бл҃жень иже вьзненавиⷮ҇ житиѥ се чл҃вческоѥ и сь бм҃ь ѥдино поучениѥ ѥ҃ бы҃. бл҃жень иже бы҃ на земли ѩко анⷢ҇ль нѣсны по҃вьнь серафимоу чистими всеⷢ҇а помыслы.**

44. **Ѡ соудѣ, и ѡ милостины. сл҃о .мд ·:·** (л. 67а—72б): **Бг҃ сии и блгы и чл҃колюбць. многы намь ьѡбразиль ѥ҃ поуть на сп҃сение. и не прѣстаѥ҃ всⷺ҇ призиваѥ ѩко да избавитни боудоущаго соуда, и причестники сьтворить своѥмоу цⷭ҇твию.**

45. **Ѿ дѣвьствѣ. сл҃о .ме.** (л. 72б—76б): **Ѿ дѣвьствѣ и ѡ сп҃сении дш҃евиѣмь гл҃ѥ павьль ап҃ль, ѩко изещии сьвѣтникь оучитны все.**

46. **Сл҃о на исправлѥниѥ страⷩ҇но живоущи҃, и чьсти и сановьⷥ҇ искоущиі҃. мг҃ ·:·** (л. 76б—85а): **По҃вижоу братиѥ моѩ и трⷺ҇щоу и печалию оуѩзвлѥнь ѥсⷭ҇, гл҃ющаⷢ҇о рⷯ҇. вⷪ҇те неразⷪ҇ви и чюⷩ҇те се, и потрѣбите се.**

47. **Ѡ с҃ртн сп҃сокѣ. слово .м҃з ·:·** (л. 85^а—88^б): **Бою се гл҃атн н ıезы̏комь косноутн се, страшнѣн покѣстн сп҃сокѣ. страшна бо ıе҃ ѡ семь гл҃атн. г҃ь б҃ь нш҃ь д҃нь прѣдань бы҃ кь роукы̏ грѣшны̏комь н неућстнкн̏мь ч҃лвкомь.**

48. **Покѣстн бл҃женаго. ефрема. ѡ ст҃ѣмь. аврамıн̏. сл҃о .м҃н.** (л. 88^б—100^б): **Братнıе моıа хощоу вамь повѣдатн, житнıе добро н сьврьшено̏. моужа днвна н сьврьшена. нже начьнь добро дѣло, н скончавь н прославлıень бы҃.**

49. **Тогоже ефрема ѻ покаıанıн̏. слово .м҃ѳ.** (л. 100^б—105^а): **Сьшьдıн̏ г҃ь ѿ ıадра ѡ҃ча̏ н вы̏вн̏ намь поуть сп҃сеннıа — ѻ покаıаннн̏ оучнтны̏ бл҃жены̏мь н бж҃твьнıн̏мь гл҃сомь ıе҃ гл҃ıе. не прнд҃ѡ призвати праведнıн̏кн, нь грѣшнıн̏кн на покаıаннıе.**

50. **Поучениıе. Ефрема сү̏рн̏на. слово .н҃ ·:·** (л. 105^а—125^б): **Болѣзнь поуднтме нзрещн. н недѻ҃нство моıе запрѣщаıет мн мльчатн. болѣзны̏ ср҃ца моıе҃ поудетме провещатн, н грѣсн мон мльчанıе велет мн нмѣтн.**

51. **Похва҃ ѻбщежнвоущıн̏ братıн̏, ѿ тогоже слова ефрема сн̏рнна. сл҃о .н҃а.** (л. 125^б—126^а): **Ран испльнь ıе҃ плода весела. н различны҃ цвѣтыць̏ множство чрьвць̏ вь ньемь оукрашеньь̏ вь любовь бж҃нıю. нсточннкь добрь нспльнь воды множство садовь̏ пр҃нѻцвѣтоущь.**

52. **ѻ̏ житѣнскы̏нхь печалехь н вещехь. сл҃о .н҃в. ·:·** (л. 126^а): **ıако сь оуз̏н разр҃ѣшенıе ѻрьль, тако н мнрскаа̏ печаль мннхоу. н ıако врѣме солн моуж҃ѡ немощноу.**

53. **ѻ вы̏сокомоудрıн̏ н ѻ̏ дѣлѣ завнстнѣ, н ѻ̏ прѣхожеnıа̏ ѿ мѣста на м҃ѣ. сл҃о .н҃г.** (л. 126^а—129^б): **Ꙗко дрѣво вы̏соко оубо н красно бесплода же. тако н мн҃ı велнчавь н грьдь.**

54. **Сл҃о .н҃д. ıеже гл҃а. ег҃а прн̏доше кь нıемоу братнıа. н вьпросише ıего ѡ дѣлесехь. нмıн̏ главьь̏ .к҃в.** (л. 129^б—130^б): **Бл҃жоу вашоу жизнь ѻ̏ х҃толюбцн ıако бл҃годрьзновенна ıе҃ н ѻкаю мою жизнь ıако непотрѣбна ıе҃. бл҃жоу вн ѡ̏ дроузн ıако правн̏ жнтнıе҃ н пост҃ѡ. дроузн се сьтворнсте в҃вн н ан҃гломь ıе҃.**

55. **ѡ страсѣ бж҃ıн. глава .л҃.** (слово .н҃е. — л. 130^б): **Бл҃жень ч҃лвкь оубо тамо, нже нмать страхь все҃га вь себѣ ....**

56. **ѻ бестрашн̏ гл҃а .в҃.** (слово .н҃г. — л. 131^а): **Не нмѣıен же страха бж҃нıа вь себѣ. повннннкь ıе҃ таковıн̏ днıаволıемь наученıе҃.**

57. **ѻ любвн. глава .г҃.** (слово .н҃з. — л. 131^а): **Бл҃жень моужь нмѣıен любовь бж҃нıю. ıако самог҃ б҃а вь себѣ носнть. ıако б҃ь любвн ıе҃.**

58. ѡ неимоущіи͗ любве. гла҃ .д. (слово .ин. — л. $132^{а}$): ѡ҆каꙗ́инже и стртьнь, ѿ любве далече ѿстоꙗи. ть͗ бо ꙗко вь снѣ мнозѣ дны͗ своꙗ прѣпровождаѥть.

59. ѡ дльготрѣпеніи͗. гла҃ .є. ∴ (слово .ию. — л. $132^{б}$): Блжень ноистинѣ чл҃кь онь, иже дльготрѣпѣниѥ стежа. ꙗко свѧщеваго и сты͗ѥ кны͗ги похвалꙗють.

60. ѡ не имоущіи͗ дльготрѣпѣньꙗ. гла҃ . ҃. (слово .ѯ. — л. $132^{б}$): Не имѣꙗи дльготрьпѣниꙗ. и трьпѣниꙗ кромѣ ѥ҃ таковіи͗. не сы͗ бо дльготрьпѣлы͗вь, оудобь разь|вращаѥ҃.

61. ѡ трьпѣніи͗. гла҃ .ѯ. (слово .ѯа. — л. $133^{а}$): Блажень братиѥ иже трьпѣниѥ стѣжа ꙗко трьпѣниѥ оупваниѥ имать. оупваниѥ же не постидитсе.

62. ѡ неимоущіи͗ дльготрпѣніꙗ. гла҃ .и. (слово .ѯв. — л. $133^{б}$): ѡ҆каꙗн҆иже и стртень нестежавш͗ трьпѣниꙗ. сщ͗евиіи͗м до ѥже горе прѣтеть бжтвны͗ѥ кны͗ги.

63. ѡ безгнѣвіи͗ ѥже не имѣті гнѣ. гла҃ .ѳ. (слово .ѯг. — л. $133^{б}$): Блжнь чл҃кь онь иже не оудобь разгнѣваѥ҃ бы͗ваѥ҃ ни ꙗрости же приѥмлꙗи.

64. ѡ нагльдшіи͗ рекш҃ ѡ гнѣ. гла҃ .і. (слово .ѯд. — л. $134^{б}$): Нагльдшиѥмже дрьжими͗. и скоро и множицею бесчин҆ниѥ ра҃ вещи гнѣвлꙗи се. оуслы͗шить апла гл҃ща.

65. ѡ кротости. глава .аі. (слово .ѯє. — л. $134^{б}$): Блжнь по истинѣ и трьблжень вьистиноу имѣꙗи кротость. се͗ бо и стіи спсь нш҃ь и гь вьспѣваѥ҃ гл҃ѥ блажениі͗ крот҆ци͗ ꙗко тіи͗ наслѣдеть землю.

66. ѡ͗ лоукав҆скіи͗· гла҃ .ві.:· (слово .ѯѕ. — л. $135^{а}$): Ридати оубо пбаѥ҃ и плакати се, ѡ неимоущіимь кротости, и лоукавствѣ причетанѣ.

67. ѡ истинѣ. слово .гі. (.ѯз. — л. $135^{б}$): Блжнь вьистину иже животь свои вь оучені͗ сьхрани͗ и вь всакои льжи не оувезноу.

68. ѡ льжа҃. гла҃ .ді. (слово .ѯи. — л. $136^{а}$): ѡкаꙗнын҆же и стртнь вьзде льже и вы͗ноу. ꙗко испрьва диꙗволь льжь ѥ҃.

69. ѡ послоушании. гла҃ .єі. (слово .ѯѳ. — л. $136^{а}$): Блжнь иже стежа себѣ послоушаниѥ. и имѣль ѥ҃ истин҆нѣ и не лицемѣрнѣ.

70. ѡ непокорствѣ и р҆птаніи͗. гла҃ .ѕі. (слово .о. — л. $136^{а}$): Проклеть и ѡкаꙗн҆нь иже послоушаниѥ не стажа нь рьптаниѥ. сі҆цеві͗ вь монастири ꙗзва велика.

71. Еже не имѣти зависти и ревности гла҃ .зі. (слово .оа. — л. $137^{б}$): Блжнь иже зависти и ревности нѣпослѣдова͗. имѣꙗи ѿ сею ѥдино ѡбоѥ имать.

72. О чакисти и ревности. гл҃а .и҃г. (слово .о҃в. — 138[а]): Вьсихже себе оуязвивыи̑ окааниь е҃. сьпричесты̑вь е҃ диаволоу. иже сьмрьть вьниде вь мирь.

73. Юже не бити клеветиикв. гл҃а .ѳ҃і. (слово .о҃г. — л. 138[б]): Бл҃жнь и трьбл҃жнь иже језы̑ка своје҃ не ѿщетить клеветою на дроуга своје҃. и језы̑комь ср҃ца своје҃ не оскврьнии̑.

74. О клевете. гл҃а .к҃. (слово .о҃д. — 139[а]): Наслаждаји се клеветах[ь] дроуга своје҃. сь̑ јаке е҃ јако ими же клевещеть вь тех̑ же оувезнеть.

75. О вьзр҃жанін̑. глава .к҃а. (слово .о҃е. — л. 139[б]): Бл҃жнь вь истиноу и трьбл҃жнь сьхранивін̑ вьзрьжаније јако се̑ вьз҃рьжаније велико е҃.

76. О невьз҃рьжанін̑. глава .к҃в. (слово .о҃ѕ. — л. 140[б]): А не вьз҃рьжен се и неимеєи вьз҃рьжанија. вь всакомь безоум̑стве оудобь оувезнеть. невьз҃рьженсе бо е҃ и похоти любе.

77. Наказније тогоже҃ ефрема. о покааии̑ дш҃и. гл҃а .п҃г.[1]) (лл. 141[б]—145[б]): Давьць все҃ благы҃и. источникь исцеленије҃. и скровище щедротамь. ты̑ једииь бл҃гь б҃ь и м҃рдь дароује пр҃но блгаја искоущи̑мь тебе.

78. Тогоже҃ ефрема о покааиін̑. сл҃о .п҃ѕ. (л. 145[б]—148[б]): Оумі̑ли се дш҃е оумили се, ω все҃ благы̑ и҃. јаже прнела јеси ѿ б҃а и не сьхранила. покаисе ω все҃ јаже сьгрешила јеси зле.

79. Тогоже҃ ефрема. о соуде и о любви. и о покааиін̑. сл҃о .п҃и. (л. 148[б]—154[б]): Прідете вси братије моја, и послоушаите вси сьвета моего. грешнаго и неиаказанаа̑го јефрема. юже бо постигль ни е҃ ω̑ братије дн҃ь онь страшиы̑ и великы̑.

80. Блажена̑аго ефрема. јако вьзвращајете се вьспеть. јеже е҃ на језы̑ческаа̑ дела .п҃ѳ. (лл. 154[б]—157[б]): Јако не по҃блие҃ играти, јакоже и правила сты̑х ѿц̑ь гл҃ють. и јако же ходеи сь идолослоужителие҃ имать честь.

81. Бл҃женаго ефрема. о просвоуре. рекше о комкаиін̑. сл҃о .ч҃. (л. 157[б]—159[а]): Гл҃ахоу̑ ω јетере брате, јако бы̑вшоу сьвороу вь вр҃е нел҃ы̑. вьста по обы̑чаю вьнити вь црк҃вь. и пороуга се јемоу диаволь гл҃е кнјемоу вь помы̑сле.

82. Наказније кь братоу ѿпад̑шоу и о покааиін̑. сл҃о .ч҃а. (л. 159[а]—164[а]): Вь покорстве седещи̑мь дх҃овноу сн҃оу. вьложить помы̑сль врагь гл҃е. ѿиди ѿ соудоу и живи једииь ωсобе. и или паче почивај.

83. Наказније кь комоу сл҃о ре҃но бы҃ оуние е҃ женитисе и посагати нежели ражи҃зати се. сл҃о .ч҃в ·:· (л. 164[а]—165[а]):

---

[1]) Оттукъ е сбъркана нумерацията на словата: .п҃г. намѣсто .о҃ѕ.

Послоушаи апла глюща. хотѣахихь да бы̏ше вси тако ѥсь. нь къжо свои дарь имать ѿ бга. овь сице инь инако (Липсува краятъ му и началото на слово .сг.

84. Наказание о цѣломоудрии и о покаꙗнии. слово .сд. (л. 165а—170б): Рече гь славѣ, вьнидѣте тѣсны̏ми двьрми. ꙗко широкы̏ и пространны̏и поуть ведии вь погибѣль. и мнози соуть ходеще имь.

85. Наказание о злоѡбычнѣи мыслы. слово .се·:· (л. 170б—171б): Ꙗкоже образомь мьчь жили прѣсѣкаѥть конѥви. и вьсадника низлагаѥть. тако и злоѡбычна мысль. прѣсѣкаѥть прострьтиѥ дшвноѥ.

86. Наказание о ползахь минишскаго жития. слово .сѕ·:· (л. 171а—172б): Вьзлюблены брате. аще ѿврьгсе житиꙗ боудеши мни. трѣзви се ꙗко многа лаꙗниꙗ соуть вражиꙗ.

87. Наказание ꙗко не подобаѥть клети се. слово .сз·:· (л. 172б—175а): Гоу и спсоу нашемоу іу хоу рекшоу. слышасте ли ꙗко речено ѥсть прьвыимь не кльнеши се. вьздаси же гви клетви твоѥ.

88. Наказание кь ѥвлогию. слово .си·:· (л. 175а—179а): На плодь послоушаниꙗ вьзирай брате. потащахсе писати ти о ныхже повелѣль ѥси. начело благо ѥже боꙗти се ба. старость же чтнаа вь дши бголюбивѣи.

89. Тогожде ефрема блаженныка. слово .сѳ. (л. 179а—180а): Блжнии вьзлюбившеи ба. и не радившеи о всакы земльныи вещехь любве ѥго ради. Блжении плачющеи се днь и нощь . . .

90. Тогожде ефрема о покаꙗнии. слово .р. (л. 180а—189а): Приидѣте любимици, прѣте ѡци и братиѥ моꙗ, избранноѥ стадо ѿче. знаменании воини хвни. придѣте чеда послоушаите слова спснаго о дшахь нашихь.

91. Тогожде о покаꙗнии. слово .ра. (189а—191а): Оувѣдимь грѣшници милрдиѥ. какь вь лихоимьць. навыкии кимь ѡбразомь помиловань бы. ѿпоустимь братиѥ дроугь дроугоу сьмиромь.

92. Тогожде прѣчиинаа кь сьгрѣшаѥющимь и каѥющимсе. слово .рв·:· (л. 191а—192а): Доколѣ ѡ дроуже дрьжимь врагомь. сьврьшаѥши ѥмоу оугоднаа. доколѣ ѡ дроуже телесны̏мь стртемь работаѥши и сьмрьтоносны̏мь соущемь.

93. Тогожде ефрема ѡ стртехь. слово .рг·:· (л. 192а—194б): Хощоу рещи прѣ славою твоѥю хе всоу мою горесть. лоукавство же и неражениѥ. пакы рекоу и всоу твою красотоу и сладость юже ми ѥси сьтворилъ.

94. **Тогоже о трьпѣнии. и о коиунии. и о вторѣ пришьствии хвѣ. и о поаученији бжтвнаго книгъ и что іє бездльвню полза. блвн ѡуе ·:· сло .рд.** (л. 195ᵃ—203ᵇ): **Свѣтло житиіє правныи. како же свѣтетсе нетрьпѣнниємлы. се възлюби ѡ мнише іеже іє моужствоу мти памбо наказоуіє глє. потрьпи га и сьхрани поуть іє.**

95. **Тогоже єфрема, о прѣкраснемь їѡсифѣ. сло .ре.** (л. 203ᵇ—217ᵇ): **Бже авраамовь, бе исаковь, бе іаковль. бь блгинь прно. избавлиен сѣме правноіє. свои слоугы възлюбльшихте.**

96. **Преподобнаг ѡца нше. іефре. ѡ спсении и о покаани. сло .рѕ.** (л. 217ᵇ—227ᵃ): **Ѡтрѣчение іеже при учтѣмь крьщении творимь, мало оубо іавлиетсе. разоумѣіемо же и зѣло велико.**

97. **Стаго Єфрема. о антихристѣ. сло .рз. ·:·** (л. 227ᵃ—235ᵇ): **Како азь грѣшныи єфремь. испльнь сии многимь невѣжьствиіє, възмогоу изрещи болша мене . . . . .**

98. **Слово стаго єфрема ѡ соудѣ .ри. блвн ѡуе:·** (л. 235ᵇ—237ᵃ): **Приидѣте вси братиіє послоушаите мене малаго єфрема. посадимь соудию свою мысль да звѣмь срца. іакоже глють бжтвьниіє книгы.**

99. **Тогоже ѡ покаании и ѡ любви. іеже и ѡ крщении. и испокѣдании. и кртоу похвала. и ѡ воуще соудѣ. сло .рѳ. блвн. ѡ.** (л. 237ᵃ—246ᵇ): **Инутоже поутѣмь любимаіа братиіє. плаче неалицемѣрныіє любве. много бо сьгрѣшаіємь по все дни и часы.**

На послѣдния листъ отопаки прѣписвачътъ пише съ червено мастило: **хь зачело и конць. хс помощникь и спсениє ·:·** По долу съ черно мастило: **х зачело и коньць. х помошникь и спсениіє всѣмь христианомь. вь вѣки. аминъ.** А подъ това още: **не сиа книга слишоущи нь сь радостию съвръшающи.**

\+ **вьмими ме бо вьнаши** (отпослѣ писано).

Най-отдолу на сѫщиятъ листъ има още нѣщо писано, ала не може да се чете сичкото:

. . . . божие божіє помози ми да . . . . чѹ писати божие слово . . . . племенитомѹ и свѣмъ поутеномѹ . . . .

Хартия дебела, мека, съ крупни брѣзди, а безъ рѣзки; знакове: два кръстосани голѣми ключа съ прѣвръзка отгорѣ имъ; сърцевиденъ гербовъ щитъ съ шлемъ отгорѣ му.

Намѣренъ въ Щипско Ново-село, Македония, у Ев. Начовъ.

299 (2).

Ефремъ Сиринъ, 266 хартиени листи фол. (30·5×20), текстъ 21×13·5, писмо полууставно, 4 мм., редове 27, редакция сръбска, отъ края на XVI вѣкъ (1592 год.).

Правописъ ресавски, съ ударения.

Началото липсува. Заглавията на останалитѣ слова:

Слово 15, л. 1[а]: **наказаніє.** Начало: **Брáтє. почтó прѣльщáєшиѥ побѣждаéмь . . .**

Слово 16, л. 2[а]: **наказаніє.** Начало: **Брáтє. єгдá клéплєттн брáть нóщїю ꙗ́ко да въстáнєши на слáвословїє божїє . . .**

Слово 17, л. 3[а]: **накáзаніє.** Начало: **Възлю́блєни. поразоуменимь стоєщиⷯ прѣ земнимь црéмь . . .**

Слово 18, л. 3[б]: **наказаніє.** Начало: **Брáтє, помышлѣю ꙗ́ко тры соу́ть дрѣмáнїа ѡ҆бхѡ́єща и҆нóка нощїю . . .**

Слово 19, л. 5[б]: **наказáніє.** Начало: **А҆́щє сълоу́читсє котóромоу брáтоу прийти въ и҆ноускоє житїє . . .**

Слово 20, л. 9[б]: **наказаніє.** Начало: **Съ ѡ҆бщежнвоущими ю́нимн и҆нóкы разли́чно съ ними . . .**

Слово 21, л. 9[б]: **наказаніє.** Начало: **Разли́чно бóрєтсє бѣ́сокє . . .**

Слово 22, л. 14[б]: **наказáніє є҆́жє како подобаєть на є҆диномь мѣстє жи́ти до кончини своєє́.** Начало: **Възложи́ть поми́сль брáтоу . . .**

Слово 23, л. 15[б]: **наказáніє ꙗ́ко нє подобаєть смєáтиⷭ и҆ глумиⷭ.** Начало: **Начéло разкрашéнню дши и҆ноческои, смѣ́хъ и҆ дрьзость . . .**

Слово 24, л. 19[б]: **поучєніє кь ю́ниⷨ ѡ҆ послоушании.** Начало: **Вънємлѝ сєбѣ̀ ѿ ю́нóсти, є҆да̀ кáко лѣнóстїю и҆ смѣхóмь погоуби́ши врѣ́мє . . .**

Слово 25, л. 23[а]: **наказáніє ѡ҆ трьпєнїи.** Начало: **Лю́бимии боу́дємь ꙗ́ко хрáбри вои́ни за црѣ нáшєго гóтѡви оу҆миралю́щє . . .**

Слово 26, л. 24[б]: **наказáніє є҆́жє нєпрѣхѡ́дити ѿ мѣ́ста на мѣсто, и҆ є҆́жє прѣхѡ́дити.** Начало: **Вѣ́ра, мти є҆́сть въсѣ́кымь блгы́мь дѣ́ломь . . .**

Слово 27, л. 28[а]: **наказáнніє.** Начало: **А҆́щє сє приклю́чить брáтоу ѿ о҆́бщаго житїа ѿлоучи́тисє . . .**

Слово 28, л. 30[б]: **наказáніє ѡ҆ и҆нóцѣ палáдїи, и҆ ѡ҆ и҆́жє въ бєзьстрáшии бжїи живоущиⷯ въ нєпокóрьствѣ.** Начало: **Брáть нѣ́кыи повѣ́да нáмь глє . . .**

Началото на слова 29 и 30 нѣма, защото липсува листъ между 31 и 32 листъ.

Слово 31, л. 34[б]: **наказáніє ѡ҆ смєрéномоудрїи.** Начало: **Възлю́блєнє. а҆́щє сподоби́шисє прѣдь спєáнїоу . . .**

Слово 32, л. 35б: наказанїе ꙗко подобаеть хрстїанинноу дльготрьпеливоу быти и незлобивоу всякомоу. Начало: Аще приключитсе злоба, не въ злобоу оубо ключитсе . . .

Слово 33, л. 38а: наказанїе о страсте блоудни. Начало: Моужь дши свое въ лености живы, сам'се прельщаеть . . .

Слово 34, л. 39а: наказанїе како подобаеть оутешати прьнемагающее. Начало: Брать искаше своего брата . . .

Слово 35, л. 43а: наказанїе ꙗко подобаеть чьтоущомоу въ оучилю братоу прилежно проучьсти слово. Начало: Брате аще повелено ти есть проучьсти . . . .

Слово 36, л. 43б: наказанїе съпротивно ѿ девьстве и о целомудрїи. Начало: Братоу или сестре, вложить помисль нечистыи весь гле . . .

Слово 37, л. 46а: наказанїе о чистоте. Начало: Възлюблени брате, оуподобне чистоте финикове . . .

Слово 38, л. 48а: наказанїе, еже неметати очима само и онамо, нь долоу имети очи. въпро чимь оупражнеетсе брань блоудная. ѿ въздрьжаниали брашьнаго, или ин. ѿветь. Начало: Не тькмо въздрьжанїемь брашенныимь, нь еже въздрьжати очи . . .

Слово 39, л. 50б: наказанїе о крот'цеи страсти. Начало: Иноче. не обещали се хоу оугодити . . .

Слово 40, л. 53а: наказанїе кь непокоривыимь. и о оустроени, и о страсе бжїи и о боудущии соуде. Начало: Брате. аще приш'дь брать молитсе гле . . .

Слово 41, л. 59б: наказанїе о блгоговенїи. Начало: Брате. внемли зело непогоубити праваго поути . . .

Слово 42, л. 62б: наказанїе о ѿпадающїи своею леностїю, и неищоующии вины о гресехь. Начало: Брате, иночьскомоу делоу въсхотел еси . . .

Слово 43, л. 68б: наказанїе на блаженые. Начало: Блажень иже възненавидить житїе члческое . . .

Слово 44, л. 75а: о соуде и о мл̃тыни. Начало: Бь сын блгь и члколюбць, многы намь въобразиль есть . . .

Слово 45, л. 83а: о девстве. Начало: Ѿ девьстве и о ѡсщени дшевнемь глеть павель ап̃ль . . .

Слово 46, л. 89а: наказанїе къ исправленїоу странно живоущи. и чьсти и санови ищоущихь. Начало: Подвизаюсе братїа моа и трепещоу, г печалїю оуязвень есмь . . .

Слово 47, л. 98б: ѡ҆ стр҃тн сп҃ове. Начало: **Кою́сѐ гл҃ати, и҆ ѧ҆зы́комь косну́ти страшнѣи повѣсти сп҃овѣ . . .**

Слово 48, л. 103б: повѣсти бл҃же́наго е҆фре́ма, ѡ҆ ст҃ѣ ѧ҆вра́міи. Начало: **Братїє моѧ̀. повѣда́ти хо́щоу ва́мь житїє . . .**

Слово 49, л. 122б: того́жде ст҃го е҆фрема ѡ҆ покаѧ́нїи.

Началото на туй слово липсува, защото тукъ е скъсанъ единъ листъ.

Слово 50, л. 128б: поу́ченїє того́жде ст҃го е҆фре́ма сѵ́рина. Начало: **Болѣ́знь поу́дитме и҆зрѣщи, и҆ недосто́инство моѐ запрѣща́етми мльча́ти . . .**

Слово 51, л. 163б: то́гожде ст҃го е҆фре́ма сѵ́рина похва́лное ѡ҆бщежитоущи҃ братеи. Начало: **Раи̇́ и҆спльнь е҆сть плѡ́да весе́лїѧ . . .**

Слово 52, л. 164а: ѡ҆ житѐнскыихъ печа́леи и҆ вещехь. Начало: **Ѣ҆кѡ ѿ съоу́зь неразрѣшень ѡ҆ре́ль . . .**

Слово 53, л. 165а: ѡ҆ высокомоудрїи, и҆ ѡ҆ зави́сти. и҆ ѡ҆ прхожде́нїи ѿ мѣ́ста на мѣ́сто. Начало: **Ѣ҆кожѐ оу҆бо̀ дрѣво высо́ко и҆ кра́сно беспло́даже . . .**

Слово 54, л. 169б: **Сло́во ст҃го е҆фре́ма е҆́же гл҃а, е҆г҃а прїи́доше къ немоу бра́тїѧ и҆ въпроси́ше е҆го̀ ѿ дѣлѧ́ни, и҆мы̀ гла́вь, кг.**[1]) Начало: **Оу҆бл҃жа́ю ваши жи́знь ѿ х҃олю́бци и҆ бл҃го́дрьзновѣна е҆сть . . .**

Слово 55, л. 171а: ѡ҆ стра́сѣ бж҃їи. Начало: **Бл҃же́нь оу҆бо̀ чл҃кь, и҆́же и҆ма́ть стра бж҃їи въсег҃а къ себѣ̀ . . .**

Слово 56, л. 171б: ѡ҆ безстра́шии. Начало: **Неи҆мѣ́еи къ се́бе стра́ха бж҃їѧ . . .**

Слово 57, л. 172а: ѡ҆ лю́бви. Начало: **Бл҃же́нь моу́жь и҆мѣ́еи лю́бѡвь бж҃їю . . .**

Слово 58, л. 173а: ѡ҆ неи҆моущихь любве сло́во. Начало: **Ѡ҆каѧ́нже и҆ стра́стень, далече лю́бве ѿстое́и . . .**

Слово 59, л. 173б: ѡ҆ дльготрьпе́нии. Начало: **Бл҃жень чл҃кь ѡ҆нь, и҆́же дльготрьпѣ́нїє стежа . . .**

Слово 60, л. 174а: ѡ҆ неи҆моущи́хь дльготрьпѣнїѧ. Начало: **Неи҆мѣе́и дльготрьпе́нїѧ, сп҃сенїи трьпѣ́нїѧ кро́ме е҆сть . . .**

Слово 61, л. 174а: ѡ҆ трьпѣнии. Начало: **Бл҃же́нь оу҆бо̀ бра́тїє стежавїи трьпѣ́нїє . . .**

Слово 62, л. 175а: ѡ҆ неи́моущи дл҃трьпе́ниѧ. Начало: **Ѡ҆каѧ́нже и҆ стра́стень нестежа́вы трьпѣ́нїѧ . . .**

Слово 63, л. 175б: ѡ҆ безгнѣви е҆́же неи́мети гнѣвь. Начало: **Бл҃же́нь чл҃кь ѡ҆нь, и҆́же не оу҆до́вь раз(г)нѣвае́тсе . . .**

---

[1]) Слѣдъ числото на словото слѣдва числото на главата. Слово 54 е глава първа (а҃), 55 глава втора (в҃) и тнт.

Слово 64, л. 176ª: ѿ нагљодии сирѣчь ѿ гнѣвѣ. Начало: Нагљодиї-ємже дрьжими и скоро и множицѣю . . .

Слово 65, л. 176б: ѿ кротости.: Начало: Бл҃жень въистиноу и трьбл҃жень имѣи кротость . . .

Слово 66, л. 177ª: ѿ лоукав'стви. Начало: Рыдати оубѡ и плакати подобаєть кротости неимоущаго . . .

Слово 67, л. 178ª: ѿ истине. Начало: Бл҃жень въистиноу оустроивыи житїє своє . . .

Слово 68, л. 178б: ѿ льжахь. Начало: Окаанже и страстень льжен.

Слово 69, л. 179ª: ѿ послюшанн. Начало: Бл҃жень стежавыи послоушанїє истинно и нелицемѣрно . . .

Слово 70, л. 179б: ѿ непокр'ствѣ, и ѿ ритани. Начало: Прокл҃ и ѡкаань нестежавы послоушанїє, нь рьптанїє . . .

Слово 71, л. 180б: ѿ єже неимѣти завнсти и рѣвности. Начало: Бл҃жень иже завнсти и рѣвности непослѣдова . . .

Слово 72, л. 181б: ѿ завнсти и рѣвности. Начало: Въси'же себѣ оуказывыи, ѡкаань єсть . . .

Слово 73, л. 182ª: ѿ єже не бити клеветникоу. Начало: Бл҃жень и трьбл҃жень. иже єзыка своєго не ѿтьцетить . . .

Слово 74, л. 193ª: ѿ клевѣте. Начало: Наслаждаєнсе клевет҃ дроуга своєго ꙗвлєно се' єсть . . .

Слово 75, л. 183ª: ѿ възрьжанн. Начало: Бл҃жень въистиноу и трьбл҃жень съхранивы възрьжанїє . . .

Слово 76, л. 184б: ѿ невьздрьжанїи. Начало: А҃ иже не въздрьжитсе ниже имеєи въздрьжанїа . . .

Слово 77, л. 186б: тогожде ст҃го єфрема. наказанїє ѿ покаанн дш҃и. Начало: Иже всемь бл҃гыимь дателю. и ицелєниюмъ . . .

Слово 78, л. 191б: тогожє ст҃го єфрема ѿ покаанн. Начало: Оумилисе дш҃е моа оумили . . .

Слово 79, л. 196ª: тогожє прѣпо҃бнаго єфрема, ѿ сѫдѣ и ѿ любвн и ѿ покаанн. Начало: Прїидѣте братїє моа, послоушайте вьсн съвѣта грѣшнаго и ненаказанаго єфрема . . .

Слово 80, л. 204б: тогожде ꙗко иже вьновѣ кь вѣрѣ приш'дшеи аще не вьнимають себѣ, оудобь пакы на єзыческа възвратетсе дѣла. Начало: Ꙗко неподобаєть гл҃юмитнсе. ꙗкоже . . .

Слово 81, л. 208б: слово бл҃жен҃ єфрема ѿ п(р)иношенн сирѣчь ѿ прѣч҃тыихь таинь. Начало: Гл҃ахоу ѿ некоємь брате . . .

Слово 82, л. 211ª: наказанїє кь братоу ѿпадшоу и ѿ покаанн. Начало: Иже въ послоушанн седещиимь дх'вна ѡ҃ца . . .

Слово 83, л. 218б: наказа́нїе къ комꙋ рѣ҃но бы̑ оу̑ние е҃ женити се и҆ посага́ти, нежели раждиза́ти се. Начало: Послоу́шаи хѝла га҃ща. хо́щоу въсе҃ ч҃ꙗкѡ̑ь быти ꙗ҆коже а҃зь . . .

Слово 84, л. 220а: наказа́нїе ѡ҆ любви. Начало: Любимиче. а҃ще сподоби́шисе ра́зоумоу и҆ расоужде́нїоу . . .

Слово 85, л. 221а: наказа́нїе ѡ҆ цѣломꙋдрїи и҆ ѡ҆ покаа҃и. Начало: Рече г҃ь сла́вѣ, вънидете тесни́ми врати . . .

Слово 85,[1]) л. 229а: наказа́нїе ѡ҆ зло̏ѡбычнѣи мисли. Начало: И҃мже ѡ҆бра́зомь ме́чь жи́ли коние́мь прѣсецае́ть . . .

Слово 86, л. 230б: наказа́нїе ѡ҆ по҃за и҆ноу́ска жити́а. Начало: Възлюбленїи бра́те. а҃ще ѿврьже́шисе жити́а се́го . . .

Слово 87, л. 232б: наказа́нїе ꙗ҃ не г҃ꙋбаеть клетве҃. Начало: Го҃у на́шемоу и҆ сп҃соу і҃с хо҃у ре́кшоу. слиша́сте ꙗ҆ко рече́но бы́сть . . .

Слово 88, л. 235а: поѹче́нїе къ е҆ѵ̑логїоу. Начало: Наплѡ́ди послоуша́нїа възи́раю бра́те . . .

Слово 89, л. 239а: то́гожде бл҃женаго е҆фре́ма сло́во. Начало: Бл҃жени възлюбльше́н ба҃ и҆ неради́кше҃ ѡ҆ всѣ҃ѣ . . .

Слово 90, л. 241а: тогож҃е пр҃бнаго е҆фре́ма ѡ҆ пока́ании. Начало: Прїи҆дѣте любимици. прїи҆дѣте ѡ҆ц҃и и҆ бра́тїа моа̀ . . .

Слово 91, л. 253а: того́ж҃е бл҃же́наго е҆фре́ма ѡ҆ пока́ании. Начало: Оу҆вѣди́мь грѣшници м҃рдїе б҃жїе. како́вь в҃е лихои́мець . . .

Слово 92, л. 255б: тогож҃е е҆фре́ма пѣснь чино́вна къ съгрѣшаю̑щимь и҆ каю̑щи́мсе. Начало: Доко́лѣ ѿ дрьже дрьжимь вра́го҃ь, съврьша҃ѐши е҆моу оу҆го́дна . . .

Слово 93, л. 257б: тогожде бл҃женагѡ е҆фре́ма ѡ҆ стра́стехь. Начало: Хо́щоу ре́щи пр҃ѣ сла́вою твое҃ю хе҃ въсоу мо́ю горе́сть . . .

Слово 94, л. 261б: того́жде ѡ҆ трьпе́нии и҆ ѡ҆ коньчи́нѣ и҆ ѡ҆ вто́рѣмь пришествии х҃вѣ и҆ ѡ҆ поѹче́ни б҃жтвни кни́гь. и҆ что҃ е҃ть безм҃лвїоу полза. Начало: Свѣтло житїе правѣдни́хь ка́ко свѣтитсе . . .

Приписки. На л. 164а слѣдъ словото (52) о житейскыихъ печа́лех и҆ вещехь, прѣписвачътъ пише съ киноваръ и по̀ дребно:

+ ѿ м҃нѣ грѣшномꙋ ве́лика печа҃ и҆ гр҃ѣ въ ты̏ дн҃ы наидѣ на́ мѧ грѣшна҃ пи҃кша҃ сї҃а бл҃жена гнига ст҃ы е҆фре҃ь по҃ ѳеѡфань въ л҃ѣ ҂ꙁ҃р: — Значи, 7100 или 1592 год.

Опакото на сѫщия л. неписано. Тукъ другъ бѣлѣжи по̀ сетнѣ:

ѿ м҃нѣ грѣшномꙋ мно́га печа́ль наидѣ на́ ме ѡ҆кла́наго рафаила въ л҃ѣ ꙁ҃р҃л҃е, т. е. 7135 (1627).

---

[1]) Тѣзи двѣ слова носятъ единъ и сѫщи брой, — сигурно погрѣшка на прѣписвача.

Писмото на тоя ркп. е твърдѣ четливо. Заглавия и главни букви съ киноварь. Сѣко слово почва съ хубава заглавка. Начало и край нѣма. Послѣднитѣ листи са развързани, но се държатъ още. Между лл. 238 и 239 има листъ повреденъ. Подвързия — дъски съ кожа, но отъ тѣхъ само прѣдната запазена, и на нея написано: ҳсмлѥ блга мти бжїа помилꙋи ме.

Хартия дебела, корава, гладена, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль.

300 (4).

Панагирикъ, сръбска редакция, вѣкъ XVI (начало). 303 л. фол. (31·5×20·5) текстъ 19·5×12, срѣденъ уставъ, букви 4 мм., редове на стр. 22.

Заглавие: **Синаѯарь панагирика:· сьписана имѣє слока празникоѡ господьскымь и стымь. сьписаи. іѡанниѡ злаоустымь. и иными стыми патрїархїи.** Слѣдва съдържанието:

1. **Вь научелѣ слова ѿ маргарита: иже вь сты ѡца нашего іѡанна архїепкпа словко ѡ покаанїи и ѿ оумилѥнїи. И ꙗко скоро бѣ къ спсенїє и късьнь на моучєнїє вь немже повѣсть и ѡ раавь блꙋдници; емꙋ же начело:** —

Въсегда оубо блаженныи апль, бжтвныи прїемлє єзыкь . . . (л. 6ª).

2. **Тогожє іѡанна злѕго, сказанїє ѿ лоукы єѵанста ѿ езерѣ геннсаретсцѣмь и ѡ рибахь:** —

Начало: **Тога оучитель блвень. єга оученикъ блгопокорень. тога оучитель оусрьдьнь** . . . (л. 24б).

3. **Тогожє іѡанна злоуго ѡглашенїє вь хотещимь крьстити се, и ѿ притчи винограда.**

Начало: **Ҳрꙋ вь стаде верни примешаны тужє ѡвце** . . . (л. 30ª).

4. **Мць сeптемврїи, вь прьвы дьнь вьспоминанїє житїа и чюдесь иже вь сты прбнаго ѡца нашего сїмеѡна стлъпника.**

Начало: **Странна вещь и дивна бы вь дни наше. изволисе мне грешномоу антонїꙋ написати еже постиго** . . . (л. 43ª).

5. **Тогожє мца и дьнь:** — **иже вь сти ѡца нашего андреа архїепкпа критскаго і ѥросолимлꙗнина на рождьство преславнїє влцє наше бцє и прно двы марїє.**

Начало: **Аще мѣрима ѥ земла педїю и врькїю ѿписоуетсе море** . . . (л. 55б).

6. Тогожє мца, дї: — иже вь стї ѡца нашего андрєа ієросолимлѧнина. слово ѡкїє рєченое на всемирноє вьздвиженїє чтнаго и животворещаго крта: —

Начало: Крта тръжьство творимь . . . (л. 68б).

7. Мца октобрїа вь .дї. днь: — житїє и жизнь прпобные мтре наше параскевїи. сьписано Єуѳимїємь патрїархѡ трьновскымь, вь конци же слова и како пренесена есть вь славнѹю землю срьбскѹю сьписано григорїємь цамблакѡ.

Начало: Аще оубо любовны обичє законь єже любьзныи наметн . . . (л. 78б).

8. Мца ноємврїа. вь кї днь: — иже вь стї ѡца нашего Ѳарасїа архїепкпа константина града. слово на вьведенїє прчстыє бце. єгда приведена бы вь црковь ѿ свои родителен тригетна: —

Начало: Свѣтло и светоносно настоєщеє тръжьство . . . (л. 100а).

9. Отъ св. Германа, Константиноп. архиеп., за сѫщия празникъ.

Начало: Се пакы дрѹгоє тръжьство и светло празньство гнєє мтере . . . (л. 113б).

10. Отъ св. Атанасия Великий, Александрийски архиепископъ, слово върху евангелскитѣ думи: изидє повєлѣнїє ѿ кесара авьгоуста . . . и за Иосифа (л. 120а).

Начало: Ꙗкоже златотворнѹю землю родити прилоучьшеє . . .

11. Отъ сѫщия на Рождество Христово.

Начало: Начело и радости и веселїа дховнаго трапезоу хощѹ поставити . . . (л. 134б).

12. Отъ І. Златоуста слово на Рождество Христово (л. 139а).

Начало: Хѹ праведнеишомоу слнцѹ днь ѿ дни пречистиє . . .

13. Отъ Прокла, Константиноп. архиеп., похвално слово на св. първомѫченика Стефана.

Начало: Чювствноє оубо слнце ѿ землѣ въсїавле арытоура и ѡрїѡна множъство или самѹю дьницѹ иматъ . . . (144б).

14. Отъ І. Златоуста слово за Ирода и за свв. младенци.

Начало: Хотѣ оубо прїсно и вьсега дховноє вь повєдоуватїи слово . . . (151а).

15. Отъ сѫщия върху думитѣ ѿ єже, шьше испитанте извѣстно, ѿ ѿтроучети, и ѿ стї млнцѣ: (л. 156а). —

Начало: Ꙗкоже слни сь крѹгь. безьвредноє оубо око веселитъ . . .

16. Отъ сжщия за св. кръщение, за искушението, за разбойницитѣ, противъ арианитѣ, и що се разбира звань, както и за нѣкои апостолски изречения. (л. 159^{б}).

Начало: **И понеже народъ излїнкаше се къ їѡрданскымь струамъ...**

17. Отъ св. Атанасия Великий, Алекс. архиепископъ, слово на Срѣтение Господне. (л. 177^{б}).

Начало: **Юже настоещаа сщ҃еннаго тръжьства еѵ҃лска троуба . . .**

18. Слово за свв. 40 мжченици, мжчени въ **Секьстїи**, 9. мартъ.

Начало: **Вь̑ времена ликиніа цр҃а ве гонеіе на хрїстїани . . .** (л. 197^{а}).

19. Отъ І. Златоуста слово на Благовѣщение.

Начало: **Пакы радостїи бл҃говестїа . . .** (л. 205^{б}).

20. Отъ сжщия на сжщия праздникъ. (л. 211^{а}).

Начало: **Ѝже правн҃ всїа слн҃це и прьвее всїав̑шїи покрі̑ . . .**

21. Отъ сжщия на сжщия праздникъ.

Начало: **Цр҃кый таи̑ство праз҃никъ празноуимь дн҃ь . . .** (л. 214^{б}).

22. Отъ сжщия похвално слово за четиредневния Лазара. (л. 220^{а}).

Начало: **Се̑ прѣтеч҃е светозарно тръжьство хв҃а вьскрьсенїиа образъ . . .**

23. Отъ Атанасия Велики, Алекс. архиеп., слово на Цвѣтоносна недѣля и за Лазара.

Начало: **Странно вьзлюбленнїи таина вь ієрл҃ме бы҃ . . .** (л. 224^{а}).

24. Отъ Епифания, архиеп. Кипърски, слово на погребение Христово и за Іосифа Ариматейски на Велика сжбота.

Начало: **Что̑ се̑ дн҃ь безмльвїе много на земли̑ . . .** (л. 226^{б}).

25. Похвално слово на св. вмч. и побѣдоносца Георгия, 23 апр.

Начало: **Вьчера любимицїи светлїи вьскрн҃їа празновахѡ̑ праздникь . . .** (л. 244^{б}).

26. Слово на Възнесение Господне (л. 261^{а}).

Начало: **Веселитесе неб҃а и радуисе землю. понеже последною стеноу.**

27. Отъ Прокла, архиепископъ Константинополски, слово на Петдесетница.

Начало: **Дн҃ь братїе наиде ст҃го дх҃а бл҃годеть. научилющиисе ѿ дыьшнаго дн҃е . . .** (л. 266^{а}).

28. Отъ Атанасия Великий, архиеп. Александрийски, слово за Рождество на Іоана Прѣдтеча и крьстителя, за Елисавета и за Богородица.

Начало: **Никоу оубо оськшвю и звѣремь вь попранїе битїи оставленвю . . .** (л. 268^{а}).

29. Отъ І. Златоуста, похвално слово на свв. апостоли Петра и Павла (л. 275а).

Начало: **Иже и землїи реть вниж настоещаго ра трьжьства . . .**

30. Отъ сѫщия на св. Христово Прѣображение.

Начало: **Слыши ница вьзлюбленне влкоу ха глющ . . .** (л. 280б).

31. Отъ Германа, архиеп. Конст., за прѣславното успение на прѣсв. Богородица.

Начало: **Да престаноуть оуко еретико невежьстькнаа и сксрепаа словеса . . .** (л. 285а).

32. Отъ І. Златоуста. слово за усѣкновение главата на св. Іоана Прѣдтеча.

Начало: **Ꙗкоже некїи моужь любопоустїнныи вь некоторемь месте . . .** (л. 290).

Рѫкописътъ е добрѣ запазенъ и чистъ. Заглавия и главни букви съ киноваръ. На първия листъ орнаментъ, а сѣко слово почва съ голѣма червена заглавка. Текстътъ е малъкъ; политѣ отдолу и отстрани твърдѣ широки. Краятъ липсува. Лл. 7, 29 и 216 долу сѫсани.

Правописъ едноеровъ, но тукъ-тамъ идва и **ъ** вь прѣдлози. **ѣ**, **ы** неправилно; іотация нередовна. Ударения нѣма — освѣнъ ̏.

Приписки. На л. 5б слѣдъ текста, четемъ слѣдната историческа приписка, писана въ края на XVIII вѣкъ:

Єще туркѡ коющи спроти мокало, придоше нещи на нишъ и пленише его туркеже ѿгнаше ѿ ниша, и ѿ ѡкртии его градовъ, тогда кλуаствующу и пртоль држещу самоковскиє єпархиє всеѡсщенному архиерею кѵ Сѵмеѡну, ємуже ѡретшусе ва та люта кремена, ва мете рекомѡ дупница, агаренижe устрмишее домь его пленише ꙗко неѡтати ва не иичему, кажуже уватише егоже и не ведоше пре игемона, на ѡковаше многими узами железними касаше ва тамницу, ва нейже пребить дни кг поледниже ѿведоше его у софию пре пашу рекомаго ћуприли ѡглн, ѡниже повеле его мучити, ꙗко да ѿкржетсе хрта ѡниже пртие[1]) **ꙗко добарь стралаць**[2]) **спасовь пото повеси его за вию міа ау ка да. Се же бить клето афлз,** значи, на 21 авг. 1737 год.

Сѫщиятъ отстрани прибавя:

ѡ что ка времена страдише хртіани мнитмисе ꙗко неть тако било ни ва диоклитиꙗнова времена.

---

[1]) Прѣтърпѣ. [2]) Страдалацъ.

На л. 145ª върху деспата пола: **ѿ хаџѡ пeтко** (1788); а долу: **и нлѡ ѿ горин лѡзенъ** (1802).

На л. 201б на полата отгорѣ има имена, за поменъ.

Хартия корава, гладена, съ знакове: кардиналска шапка; бича глава съ кръстъ надъ нея и сичкото въ голѣмъ кржгъ.

Доставенъ отъ Лозенския манастиръ при София.

301 (60).

Патерикъ и сборникъ отъ жития, повѣсти, слова и пр. вѣкъ XV, редакция сръбска. Листи 149, **8º** (19 × 14 см.), текстъ 16×9, писмо дребно, уставно, букви 2 мм., редове 24. Кждѣ края незабѣлѣзано прѣхожда въ по̀ едъръ и по̀ красивъ уставъ.

Нѣма начало ни край. Липсуватъ листи и отъ срѣдата. Горната часть изгнила (изръфана), тъй че текстътъ е поврѣденъ на много мѣста. Осрѣнъ това листитѣ са разбъркани.

До л. 18 нѣма заглавия, но словата са върху: избиване младенцитѣ отъ Ирода, намирането кръста Господенъ и др. нѣкои поучения. На л. 13 до 18 е слово за Иродиада, безъ начало.

На л. 18ª: **иже къ стыи ѡца нашего їѡ Златоустаго на оусѣкновенїє главы чтнаго прѣтче и кртлꙗ їѡна.**

Начало: **Ꙗкоже нѣкын моужь любопоустыннь. къ нѣкоторемь мѣстѣ чести . . .**

На л. 24ª слѣдватъ (безъ начало) разни въпроси и отговори.

На л. 28ª: **кь филагрїю, григорїа бгослова. филагрїю кьпросившоу ѡ здравїи бгослова ѿвѣща: Въпрашаєши како соуть нашла. ѕѣло горцѣ и болѣзньнѣ. каснлїа не имѣ.**

На л. 28б: **мца їаниарїа, кз иже кь стын ѡца нашего їѡанна архїєпкпа константина гра, злоустаго прѣнесенїє мощемь.**

На л. 34ª; **Прпбнаго ѡца нашего стефана Ѳикенскаго. заповѣди ѡ ѿрекшисе мира, и иже кь мирѣ.**

Начало: **Прькоє оубо, не имѣи причещенїа сь женами . . .**

На л. 34б: **ѿ житїа стго грїгорїа двоеслова**; слѣдватъ редъ повѣсти се̑ отъ сжщия св. Григория Двоеслова: **ѡ павлинѣ єпкопѣ**, л. 35б; **ѡ єпкпѣ аидреи**, л. 39ª; **ѡ прокѣ єпкпѣ**, л. 42ª; **ѡ ѡтроуцщи иже на ба хоулнкша**, л. 49ª; **Тогожє Григорїа ѡ сьмрьти Ѳеѡдорїхокѣ**, л. 56ª; **ѡ сьмрьти репаратокѣ**, л. 57ª; **Тогожє ѿ сьмрьти їѡанна. нѣрсъ**, л. 60ª.

На л. 78ª: **ѿ житїа стго їѡанна милостнкаго.**

На л. 95б: **и҆ въ ст҃ы ѡ҆ц҃а нашего и҆ларїѡ҆на ѡ҆ ѿврьжены мира сего. и҆ ѡ҆урьниӻѣ мыслещїи҆ на дко҆е житїа се҆го малокрѣменнаго.** Началото липсува.

На л. 114а: **Ст҃го ѡ҆ц҃а на҆шего а҆настасї҆а минха.**

Начало: **Въ а҆ндї҆ѡхїи келикы патрь а҆настасїе покѣда ми нѣкто сице.**

На л. 115б: **юнїа к. Ст҃го сщ҃енномч҃ника ѡ҆ц҃а на҆шего меѳодїа е҆пк҃па патрьскаго. Слово ѡ҆ цр҃ткїи ѥ҆зыкь послѣднїи҆ врѣмень и҆звѣстно сказанїе ѿ прьваго ч҃лка доскончанїе вѣкоу.**

Начало: **Е҆г҃а изыдоста и҆зь раа а҆дамь и҆ ѥвв҆а. дѣьствиꙗ вѣста...**

На л. 164аб; **ꙗ҆ко по҆каѥть, не прѣзирати люска сьгрѣшенїа. ни҆же па҆ки люто запрѣщати и҆ моучити. сло́во: —**

Начало: **По҆каѥтже вамь тако ѿ г҃а слышещїе оу҆тѣшати сьгрѣшающаг҃.**

Правописъ неустановенъ; едноеровъ, но тукъ-тамъ ъ въ прѣдлози. Ударение нѣма, или има, ала нередовно.

Приписка: На л. 29а подъ текста четемъ: **† прѣстави се ръкъ кѫ҃їи мона҆ андонїе, вервкарїа мц҃а, ѕ҃ днь вь҃ да га прости, аминїнъ:·**

Хартия дебела, грапава съ знакъ: ножици.

302 (147).

Разговоръ между душа и тѣло отъ XV в., редакция сръбска. Листи 203 фол. (29×21), текстъ 21×13·5; писмо — крупенъ, възширокъ уставъ, букви 4 мм., редове на стр. 23.

Първитѣ петь тетради липсуватъ. Л. 113 поврѣденъ — долната му половина откѫсната; л. 180 скѫсанъ, но запазенъ. Отъ края сѫщо тъй липсуватъ листи. Послѣднитѣ петь листи развързани.

Съдържа петь глави или „слова". Прѣдъ сѣко слово се казва, отъ колко хиляди стиха е и кратко съдържание на трактуемитѣ въпроси. Първото слово липсува съвсѣмъ, както и началото на второто. Третото почва на л. 31а и съдържа **стихове** ҂а҃хнд (1654); четвъртото па л. 98а съдържа **стихове вси** ҂а҃ру҃ (1190); петото на л. 136а съдържа **вси стихове** ҂втл (2330). Прѣдъ сѣко слово малка хубава заставка. На л. 143а таблица: три концетрични кръга (зеленъ, синь, червенъ), срѣдниятъ отъ които раздѣленъ на четири равни части съ два напрѣчника — за да се види, отъ какво е съставено човѣшкото тѣло, а именно: **сьстави оу҆строи четыри прѣславне. ꙗ҆же соу҆ть о҆гнь, вьз҆оухь и҆ землꙗ и҆ во́да. землꙗ соуха же и҆ стѫдена, стѫдена и҆ мокра҆ во́да҆. вьздоухже мокрь**

й топль, ѻгньже топль и соухь. раждаетсе оубо ѿ землие урьна жльчь. соуха бо е та и студена, ꙗкоже и мти ее. хракание же ѿ воды, стоудено и мокро соуще. крьвже ѿ вьздоуха мокра и топла естествомь. ѿ огниже жльта жль, топла и соуха бо та. ѿ нихже телеса наша всехь члкь. сьставлениие и сьложеніе имоуть си ради. ꙗже соу жльчь жльтааже и урьна. кь симже и крьвь и хракание четкорица си. ꙗкоже и сама прѣре прежде мала въ слобѣ. — Вж. на табл. XVII.

Сѣки стихъ раздѣленъ съ едра, червена точка.

Правописъ едноеровъ, безъ редовно ударение.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: звънецъ (камбана). Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На л. 50б подъ текста четемъ: сиа книга да се знанть ѡ манастирь ʒески ʒеризески кога беше егумень(?) селино.

На втората дъска отвжтрѣ: Сїе писаніе грешни угоги канонох въ лето ,зх тщо с и е а ѿ ржства хва ,а и хѕїое. Датитѣ не съвпадатъ.

И по̀ долу: Сие па угоги и грешни копоноша и ходи съвсе чувство кога пѹтова при левию ѿѿ sлу земля нем(н)досру къ нашему монатиру ненакнеше стую ѡбителъ хиландаръ попо ꙗко да му е напомощъ како е попъ намьже.

303 (283, 356).

Патерикъ отъ XV вѣкъ, редакция сръбска. Листи 243, **4°** (25·5×9) отъ които 230 бѣха подъ № 283, а 13 прибрахъ отъ № 356. Текстъ 22×14·5, писмо срѣдно-уставно, букви 2-3 мм., редове на стр. 30.

Безъ начало и край; доста листи развързани отъ срѣдата и края. Крайнитѣ листи повреднени отгорѣ. Ржкописътъ изобщо пострадалъ отъ влага. Подвързията унищожена — остапала само една малка часть отъ дъската.

Съдържа: на първитѣ листи — разговоръ между старецъ и братъ — безъ начало. На л. 8б: **Главы словѣ. о еже посла авва моѵси кь авве пимино. и хранеи тех, избавлиаютсе ѿ моукы. и поучиеть идеже сьвещаеть сести. или посреде члкь. глава .а.**

Пакъ разговоръ между старецъ и братъ. Вториятъ задава въпроси, първиятъ отговаря.

На л. 12б: **сьписаниа ѿ поочении, и ѿ житии, и ѿ повестии, прпобныхь и бгоносныхь ѻць нашихь. ѿ евлогии каменосечци.**

На л. 16б: **ѿ андроници среброподавци.**

На л. 20б: ѿ ѿц҃н пїнѹфїи. Слѣдватъ други 14 разкази за отци.

На л. 42а: ѡ презви(те)ри ѿлоученномь ѿ своего еп҃па.

На л. 43а: ѡ иномь презвитери, ѿлученномь по҃бно семѹ:

Л. 43б: ѡ пресвитери кр҃твшимь ѿроуе оумьршеѥ.

ѡ женѣ ѡ кротейно вь ѿстровѣ сь сн҃омь еѥ:

Л. 46а: ѡ мнисѣхь плѣнѥнихь вь африкїю:

Л. 48б: ѡ исповѣдавши҇мь сьгрѣшенїа вь ст҃омѹ старцѹ:

Л. 50б: ѿ авва маркела. Слѣдватъ разкази за други отци, а на л. 80а: Повѣсть чюдна ѡ нѣкоемь старци, л. 82а: ѡ павлѣ прѣпростѣмь и ѡ оученицѣ его: Слѣдватъ други статии: ѿ оумьршой двци слово, л. 92б; ѡ покаанїи еп҃па нѣкоего, слово, л. 94а; ѿ книгь ст҃го григорїа папы римскаго, л. 95а; житїа исправленїа ст҃хь ѿць дванадесете, л. 96б; слова избранна ѿ книгь рекомыхь лимонись. еже сказаетсе новаго раа цвѣтци разлучнїи. слово, л. 98б. Слѣдватъ статии и заглавия ѡ иноцѣхь нитрискы҇, послѣ: за авва Дула, авва Геласия, ѡ авва Марцѣ велицѣмь, авва Филорома, авва Макария египтянина, авва Макария политика, еже е гражданинѣ, или цроградjaнинѣ, авва Мойсей етиопъ, авва Марко египтянинъ, авва Мелетия, Мирогена, Орсисия, Никита, Пафнутия, Зинона, Исайя, Серапиона, Колова; авва данїила, ѡ нѣкоеи цѣломѫдрьнѡи и ст҃ои ѿроковици, л. 133б; ѡ чрьноризици твореющонсе пїаницѣ, л. 134б; авва данїила, ѡ авва маркѹ ѹродивѡ, л. 138а; ѡ анастасїи патрикїи, л. 139б; ѡ житїи добродѣтелнѣ авва пам҃ва, л. 141а; ѡ авва паладїи, ѡ авва сїсѡи, л. 142; авва андонїа ѡ прокаженнѣмь слово, л. 153а; видѣнию нѣкоего старца, како дш҃а праведнаго исходить, л. 157б; ѿ книгы ст҃аго григорїа двоеслова, л. 158б; тогоже григорїа: ѡ еп҃копѣ павлинѣ, л. 158б; ѡ ѿроучищи иже на ба хоулившa, л. 165б; ѡ сьмрьти Ѳеѡдорихова, л. 170а; ѡ сьмрьти нѣкоего именемь репареть, л. 170б; ѡ сьмрьти їоана поурса, л. 172б; ѡ нѣкоемь дїаконѣ, л. 177а; вьпро҃ ѡ погибающихсе вь цр҃кви, л. 178а; ѡ моужи иже невидимѣ ѿ желѣзныхь оузь҇ разрѣшисе, л. 183а; ѡ моужи сьпираюцимьсе сь бѣсы, г҃ часы прѣже сьмрьти его, л. 186б; ѡ исповѣдавшїимсе ѡбразоу г҃а нашего ї҃у х҃а, л. 188б; ѿ житїа ст҃го савы, л. 191б; ѡ аввѣ макарїи алеѯандрьскымь, л. 201б! ѡ разбойницѣ спсьшїимсе покаанїе, л. 207б; авва макарїа политика, л. 211а; повѣсть дивиа ѕѣло. яко лють и ѕлѣйшїи грѣхь е, иже ѡсоуждати или ѡклеветати кого любо, л. 218б; їѡанна карпаѳина, л. 122б; макарїа великаго,

л. 225б; словеса зѣло полезна . . . въ кратцѣ. ѿ искоушенія стхъ. . . . л. 226а; главизны ѡца макара. и прочіихъ стхъ, на л. 7 отъ № 356.

Правописъ едноеровъ; ударение още не прокарано.

Хартия дебела, грапава, съ знакове: ръкавица, кула.

304 (278, 348 и 391).

Недѣлни и празнични поучения, отъ XVII вѣкъ (1626 г.), редакция сръбска. Листи 387, фол. (30×21), текстъ 23×12·5, писмо срѣдно-уставно, 4 мм., редове 28. Прилича твърдѣ много на осмогл. № 275, 353, 356 (описъ № 187). — Подъ № 278 бѣха 166 лл., подъ № 348 — 128 лл., а подъ № 391—93 лл.

Съдържа поучения за сѣка недѣля и за други празници. Отначало и отъ края липсуватъ много листи. № 278, който е по цѣлостенъ, почва отъ 32 (лв) слово:

1. Поучение на 12. недѣля, слово лв. Начало: **Нитоже бо ино тако можеть братіе съмоущати чловѣческое помышленіе** . . . л. 2а.

2. Поучение на 13. недѣля, слово лг. Начало: **Еже ѿ поученія ползу притежаемъ члкомъ** . . . л. 6б.

3. Поучение на 14. недѣля, слово лд. Начало: **Рече гь притчю сію. оупдобисе цртво нбное члкоу црю. иже сътвори бракъ сноу своемоу** . . . л. 10а.

4. Поучение на 15. недѣля, слово ле. Начало: **Иже села человѣческаа хранещеи дѣлатели** . . . л. 14а.

5. Поучение на 16. недѣля, слово лѕ. Начало: **Иже ѿ поученія ползоу члкомъ простирает гь нашь и бгь** . . . л. 17б.

6. Поучение на 17. недѣля, слово лз. Начало: **Веліе благо есть мати, аще мыслію благодарною бываеть** . . . л. 21б.

7. Поучение на 18. недѣля слово ли. Начало: **Въ време оно. стоаше ісъ при езерѣ генисаретскомъ** . . . л. 26б.

8. Поучение на 19. недѣля, слово лѳ. Начало: **Всѣхъ добродѣтелей болши есть любовь, и вышнаиша** . . . л. 31а.

9. Поучение на 20. недѣля, слово м. Начало: **Еже въскрсенія велія таина братіе. нетолико словомь елико дѣлы** . . . л. 36б.

10. Поучение на 21. недѣля, слово ма. Начало: **Якоже бо рани другыи есть многоцвѣтень и благоуханень** . . . л. 40а.

11. Поучение на 22. недѣля, слово мв. Начало: **Блга оубо соуть всегда и полезна, бжтвнаа словеса вънимающимь** . . . л. 47а.

12. Поучение на 23. недѣля, слово мг. Начало: **Якоже бо телеса наша временнаа, землънаа плодоприношеніа** . . . л. 54а.

13. Поучение на 24. недѣля, слово м҃д. Начало: **Мно́жицею ве́лїа ноу́жа҃, и҆ зле́йша скръ́бь оу҆строа́ти вѣ́сть . . . л. 59ᵃ.**

14. Поучение на 25. недѣля, слово м҃е. Начало: **Ве́лїе въ и҆́стинꙋ добродѣ́тели повреже́нїе, гръ́дыни и҆ прѣвъзноше́нїе . . . л. 63ᵃ.**

15. Поучение на 26. недѣля, слово м҃ѕ. Начало: **Лихои҆мѣ́нїе, ве́лїе зло҆ є҆сть ѧ҆ко . . . и҆ ни́чтоже и҆ нѣ́сть лютѣ́йши се́го· л. 69ᵃ.**

16. Поучение на 27. недѣля, слово м҃з. Начало: **Гь҃ на́шь і҆с҃ х҃с и҆ бг҃ъ, и҆зво́де жи́довскые лю́ди. и҆ мно́гѡбразно наказа҆е . . . л. 74ᵇ.**

17. Поучение на 28. недѣля, слово м҃и. Начало: **Бл҃же́ныи є҆ѵ҃листь лоука҃. при҃ла га́еть на́мь дн҃ь при́тчею є҆ѵ҃льскы҃ елове́сь поучѐнїе . . . л. 79ᵃ.**

18. Поучение на 29. недѣля, слово м҃ѳ. Начало: **Мнѻгые и҆ разли́чные нра́вы, дарова҆ на́мь бг҃ъ . . . л. 84ᵇ.**

19. Поучение на 30. недѣля, слово н҃. Начало: **Ꙗ҆ко́же бо ѿ мнѻго ꙗ҆де́нїа быва́еть распалѥ́нїе ѿ распалѥ́нїаже ражлѐтсе ѻ҆гница . . . л. 89ᵇ.**

20. Поучение на 31. недѣля, слово н҃а. Начало: **Сл҃нце пра́вдѣ є҆сть бг҃ъ, ꙗ҆коже є҆ писано . . . л. 95ᵃ.**

21. Поучение на 32. недѣля, слово н҃в. Начало: **Въса́ка оу҆бо неправда и҆ похыще́нїе, и҆ лихои҆мѣ́нїе зло҆. и҆ паче злы҃ зле́йше . . . л. 99ᵇ.**

На л. 106ᵃ, слѣдъ поблѣднѣла заставка: **поучѐнїа на бл҃чные пра́зд҃никы и҆ на па́мети ст҃ы҃ и҆збра́нꙑ҃.**

22. На 1 септемврий поучение за нова година, слово н҃г. Начало: **Въсе́гда оу҆бо бл҃гы҃ поучатисе длъжныи є҆смы бра́тїе . . . л. 106ᵃ.**

23. На сжщия день поучение второ. Начало: **Ꙗ҆ко́же въ ко́раблѣ҃ спещїи, само пома́вно вѣтро҃ но́симы соу́ть . . . л. 110ᵇ.**

24. На сжщия день поучение третьо. Начало: **Мнѡ́гые и҆ разли́чные нра́вы да́ль є҆сть на́мь бг҃ъ . . . л. 113ᵃ.**

25. Поучение въ недѣлята прѣдъ въздвижение честния и животв. кръстъ, слово н҃д. Начало: **Ре҃ гь҃ ни́ктоже възы́де на҆ н҃бо . . . л. 115ᵃ.**

26. На 14 сжщия мѣсецъ, на самъ Кръстовденъ, слово н҃е. Начало: **Кра́сныи дн҃ь, и҆ свѣ́тлыи пра́зд҃никь. чт҃наго и҆ животво́рещаго кр҃та пра́зд҃нꙋюще дн҃ь . . . л. 120ᵃ.**

27. Мѣсецъ окт. 26, поучение за св. вмч. Димитрия, слово н҃ѕ. Начало: **Въсѣ҃ оу҆бо добродѣ́телиен, бо́лша є҃ и҆ вы́ш҆ша любо́вь . . . л. 124ᵃ.**

28. Мѣсецъ ноемврий 1, поучение въ паметь на свв. безсребреници Козма и Дамянъ, слово н҃з. Начало: **Въ врѣ́ме ѻ҆. призва҆ і҆с҃ дво҆юна́десеть оучени́кѡ свои́хь . . . л. 129ᵃ.**

29. Сжщия мѣсецъ 14, поучение въ паметь на св. от. Іоана Златоуста, слово н҃и. Начало: **Ре҃ гь҃ свои́мь оу҆чени́комъ, а҃зь є҃смь двѣ́рь . . . л. 133ᵃ.**

30. Мѣсецъ ноемврий 21, поучение на введение Богородично, слово ӣѳ҃. Начало: **Въ врѣме ѡно. въставши марїа. иде въ горнаа съ тьщанїемь . . .** л. 139б.

31. Поучение въ недѣля на свв. праотци, слово ӡ҃. Начало: **Дрѣвнїи оубо ѡни, и прѣже ӡакона бжствьнїи моужїи . . .** л. 144а.

32. Поучение въ недѣля прѣди Рождество Христово, слово ӡ҃а. Начало: **Бжтьвныи апл҃ъ и еѵ҃листь матѳ҃и. прѣвыи прѣже дроугы . . .** л. 149а.

33. Мѣсецъ дек. 25, поучение на Рождество Христово, слово ӡ҃в. Начало: **Ісѹ рожьшѹсе въ виѳлеемѣ іоудейстѣмь, въ дни ірода цр҃а . . .** л. 155б.

34. Поучение въ недѣля слѣдъ Рождество Христово, слово ӡ҃г. Начало: **Ѡшьдшимь оубо влъхвѡ. се агг҃лъ іавлаетсе въ сънѣ Іѡсифѹ . . .** л. 159б.

35. Мѣсецъ януарий 1, на паметь св. Василию **поѹченїе дш҃еполъзно кь инокѡ**, слово ӡ҃д. Начало: **Мнѡѕи ѿ чл҃кь. ѡви оубо богатьства и именїа хвалеть. инїиже блжеть славѹ и силѹ . . .** л. 164а.

36. Поучение въ недѣля прѣди Водици, слово ӡ҃е. Начало: **Ӡачело еѵ҃лїа іс҃ хв҃а сн҃а бж҃їа . . .** л. 167б.

Останалитѣ листи, които съставатъ № 348, са разбъркани и прибрани отъ разни други №№. Първитѣ 61 л., отъ № 391, се държатъ още заедно и съдържатъ поучения отъ първата недѣля на велики пости до недѣля на Самарянката.

Подвързия никаква. — Въ текста много червени и хубави заглавки.

Правописъ ресавски съ нѐ дотамъ правилно ударение; при това **кь** а не **къ**.

Хартия корава, гладена, съ знакове: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль; коронка съ звѣзда и мѣсецъ отгорѣ; три мѣсеца единъ до други разна голѣмина.

На три отъ разединенитѣ листи въ № 391, останали бѣли, има слѣднитѣ записки:

1. **Исписа азь іермонах данїиль сїе тлькованїе іеѵ҃лско вь гра трьнѡ. и кѹпї го ѿ ст҃а гоора ѿ ӡеѳо манастыр іеродїакѡ кѵр михаил за ӡ҃к аспри. вь лето ѿ бытїа адамова ӡ҃рлд:** — (7134—1626) **при митрополита трьнѡвскаго кѵр макарїа:** —

2. Едно славословие (отпускъ), въ което между други светци се споменуватъ: Іоанъ Рилски, Іоакимъ Осоговски, Гавриилъ Лесновски и Петка Търновска.

3. Слѣдъ това на третия бѣлъ листъ сжща ржка пише: **Пиа҃ азъ граматникъ никулъ ѿтьчьстомь бели градь когн оучихь на ста троица при егумена мона҃ варлама и оучитеми беше мона҃ калинникъ да се знае кога исписахь сие с(л)авословие ми҃а мартиа вь ѕ҃ дьнь вь лето: ҂зѯ тисꙋ рпѕ** (7186—1678) **аминъ.** Подъ Бѣли-градъ вѣроятно се разбира гр. Бѣла на р. Янтра между Русе и Търново.

305 (188).

Поучения на Кирила Іерусалимски отъ 1547 г., редакция сръбска. Листи 242 фол. (32×21·5), текстъ 20×12, писмо срѣдноуставно, четливо, букви 3 мм., редове на стр. 24.

Заглавие (слѣдъ заставка): **Иже въ ст҃ы ѡ҃ца нашего кѵрила архїепископа їер҃лмьскаго, поѹченїа. и пренїа кь жидокомь,** л. 1ª.

Начало: **Оуже бл҃женства вола на вїи ѡ просвещаемїи . . .**

Л. 9б: отъ сжщия, **ѡглашенїе прѣвокрщаемыимь вь їероли҃мѣ кь нокѣ пришьшїимь. и въ еже, измитесе и чисти боудете. и ѿимѣте лоукавствїе ѿ дшь ваши҃, прѣ ѻчима моима.**

Начало: **Новаго завѣта оучениции проучее . . .**

Л. 13а: отъ сжщия, **ѻглашенїе второпросвещаемниимъ въ їер҃лмѣ, ѡ покаанїи и ѡставлении грѣхѡ҃. и вь еже живоу азь гл҃е г҃ь ꙗко не хощоу съмрьти грѣшникоу. нь ѻбратитисе и живоу быти емоу.**

Начало: **Люто грѣ. и тежчаиши недоугь дши законопрѣстоуплєнїе...**

Л. 21б: **поѹченїе третїе просвещаемыи҃ въ їер҃лимѣ. и ѡ крщенїи. и въ еже, елици кр҃тихѡмсе въ х҃а ї҃са, въ сьмрьть его кр҃тихомсе. и сьпогрѣбохѡмсе сь ни҃ крщенїемъ. и проучее:** —

Начало: **Веселитесе неса и радуисе землѥ . . .**

Л. 30а: **поѹченїе, д҃. просвещаемыимь вь їер҃лїмѣ. прѣдано ѡ прьвеи заповедн. г҃ въ еже, блюдетесе еда кто ѥ крадоводевы хытростїю и тщеюлстїю, по прѣданїю чл҃чю. постихїахъ мира сего, а҃ не по х҃ѣ. и проучее:** —

Начало: **По҃битсе бл҃гыимь дѣлѡ҃ злоба . . .**

Л. 38б: **ѻглашенїе пето просвещаемыимь въ їерꙋсалимѣ, съвещано ѿ бжїемь единоначелстви въ верꙋ еже въ едı ного б҃а, и ѡ ересе. и вь еже, ѡбнавлꙗютса къ мнѣ, ѡстрови їилви. сп҃аютжесе гмь спсенїе вечное. не постыдетсе ни посраметсе до века. и проучее:** —

Начало: **Бл҃вень б҃ь г҃ ѡ҃ць г҃а нашего ї҃ү х҃а . . .**

Л. 56б: **поѹченїе просвещаемымь въ ѡ҃ца. и въ еже, сего ради прѣклонꙗю колѣнѣ мои къ ѡ҃цꙋ г҃а нашего ї҃ү х҃а. изнєгоже всако ѿчьство на несе г҃ на земли именꙋетсе. и проучее. Слово, ѕ:** —

Начало: Ѡ бж҃їемъ оу҆бо є҆ди́ноначе́лїи, дово́лнѣ нами вь в҆че́рашнїи днь къ ва́мь гл҃ано бы҃ . . .

Л. 63^аб: ѡ҆гла́шенїє, ꙁ҃. оу҆ченмынимь въ въседръжителꙗ. г҃ въ еже бг҃ ве́ликыи и҆ крѣп'кыи. гь҃ ве́ликыи све́томь. и҆ сила́мь дѣлы. въсе́дръжитель и҆ великоименнитыи бг҃. и҆ про҆уе́е: —

Начало: Вѣрованїемь оу҆бо҆ є҆́же въ є҆ди́ного бг҃а . . .

Л. 66^б: ѡ҆гла́шенїе, и҃, оу҆ченмынимь въ тво́рца н бо́у и҆ землѝ видимыниже въсе́мь и҆ невиди́мыи҃. и҆ вь е҆́же, кто҆ съ є҆ть таен мене съвѣ́ть. дръже же сло́веса въ срц҃и, ме́не не́пщ҄ѣть таитн; и҆ про́уаа: —

Начало: Плътныма оу҆бѡ ѻ҆́чима ви́дѣтн бг҃а, невъзможно . . .

Л. 74^а: ѡ҆гла́шенїе, ѳ҃. крьщаемыи҃ въ і҆ерꙋ́салимѣ. и҆ въ є҆ди́ного гд҃а і҆с҃ х҃а. и҆ въ є҆́же, а҆́ще сꙋ́ рекомїи бо́ꙁ҃и а҆́ще на небе́сн а҆́ще ли на землѝ. ꙗ҆́коже соу҆ть бо́ꙁ҃и мно́ꙁ҃и и҆ го́сподїе мно́ꙁ҃и. нь на́мь є҆динь бг҃ ѿц҃ь, и҆знѥ́го же вьсѧ̀ и҆ мы въ нѥ҃. и҆ є҆ди́нь гь҃ і҆с҃ х҃с. и҆м҆же вьсѧ̀ г҃ мы҃ тѣ́мъ. и҆ про́уѣе: —

Начало: Наоу҆ченїи вѣровати въ є҆ди́ного бг҃а ѿц҃а . . .

Л. 84^б: ѡ҆гла́шенїе, г҃. оу҆ченмыи҃ вь сн҃а бж҃їа є҆динорóднаго҆. роже́ннаго ѿ ѿц҃а бг҃а и́стинна прѣже вьсѣ҃ вѣкь, и҆́мже вьсѧ бы́ше. и҆ въ є҆́же многоу҆тнѣ и҆ мнѡгоѡ҆бразнѣ дрѣвлѥ бг҃ гл҃авь ѿц҃емь прр҃кы. на послѣ́дькьже дн҃ии си́хь, гл҃а на́мь сн҃омь свои́мь и҆́мже и҆ вѣ́кы сътвори: —

Начало: Ꙗ҆ко оу҆бѡ вь і҆с҃ х҃а надѣ́ющ҄е се . . .

Л. 96^а: ѡ҆гла́шенїе, а҃і. просвѣщаемыи҃ въ въплътившагосе ѿ ст҃го дх҃а и҆ марїе дв҃ы, и въчл҃ьшасе. и҆ въ є҆́же, прило́жи гь҃ гл҃ати кь а҆ха́зоу гл҃ѥ, про́си себѣ знаменїе. и҆ по ма́лѣ. Се҆ дв҃ца въ урѣвѣ прїемлѥ҃. и҆ ро́дить сн҃а. и҆ нарекꙋть и҆́ме є҆́мꙋ є҆мманоу҆и́ль: —

Начало: Чистоти пи́томнци г҃ целомоу́дрїа оу҆ченици . . .

Л. 111^а: ноо҆у҆ченїе, ві҃. крщ҃аемымимь въ і҆ерꙋсали́мѣ. въ распе́таго и҆ погрѣбенна. и҆ въ є҆́же, гн҃, кто҆ вѣрова слу́хоу нашемꙋ, и҆ мышца гн҃ѧ ко́мꙋ ѿкрысе. и҆ пото́мь. ꙗ҆ко ѡ҆вче на закол́енїе вѣ҃се: —

Начало: Похвала оу҆бѡ събо́рнѣи цр҃кви, въсе́дѣанїе і҆с҃ово . . .

Л. 135^а: ѡ҆гла́шенїе, гі҃. просвѣщаемыи҃ въ і҆ероу҆салимѣ. въ вьскр҃ьшаго и҆змрьтвыхь въ тре́ти дн҃ь по пи́саныхъ, и҆ вьзьш҃ьшаго на н҃беса и сѣ҃щаго ѿ де́сноую҆ ѿц҃а. и҆ въ є҆́же сказа́юже ва́мь братїе бл҃говѣствова́нїе є҆́же бл҃говѣсти҃ ва́мь. и҆ по ма́лѣ, ꙗ҆ко вьста тре́тї дн҃ь пописанїи҃: —

Начало: Веселисе і҆ерл҃имь. ликьствоу҆ите вьсѝ любеищеи і҆с҃а . . .

Л. 149^а: ѡ҆гла́шенїе, дї҃. крщ҃аемынимь вь і҆ерꙋсали́мѣ. сьгл҃ано въ пакы҆ гредоу҆щаго сь славою соу҆дити живы҃ и҆ мрьтвыи҃. є҆го҃ цр҃твїю нѣ҃ конца. и҆ ѡ а҆нтихрїстѣ. и҆ вь є҆́же, ви́дѣ҃ дои́же прѣстоли поставнше҃, и҆

ветхын дн҃ьми сѣде ⁜ видѣхь въ сьнѣ нощїю и се҆ на ѡ҆блацѣ небесный
ꙗ҆ко сн҃ь ч҃лчьскын греды: —

Начало: Хв҃о бж҃твное и҆ славное повѣдаемь пришьствые . . .

Л. 169ª: ѡ҆гла́шенїе, е҃і. просвѣщае́мый въ і҆єроусалимѣ. сьбесѣдо-
ванно, и҆ вь дх҃а ст҃го и҆стиннаго и҆ жи҆вотворе́щаго иже ѿ ѡ҆ц҃а и҆сходе-
щаго. иже съ ѡ҆ц҃емь и҆ сн҃омь съпокла́нꙗема и҆ съсла́вима. гл҃авшаго пр҃кы.
и҆ въ е҆же, ѡ҆ дх҃овныхже невѣлю ва́мь бра́тїе не невѣдѣти. и҆ по ма́лѣж-
раздѣленїа да́ровѿ соу҃. а҃ тьже́ дх҃ь. бл҃вы ѿ: —

Начало: Дх҃овнааго вь и҆сти҆ноу потре́бно е҃ дарова́нїа . . .

Л. 186ᵇ: ѡ҆гла́шенїе, ѕ҃і. просвѣщае́мын въ і҆єр҃лмѣ сьгла́сно проучи҆мь
ст҃го дх҃а. и҆ въ е҆же, ѡ҆вомоу ѕбѡ дх҃омь даетсе сло́во прѣмоу҆дрости.
и҆ про́чее.

Начало: Въ прьвѣмъ оу҆бо сего ѡ҆гла́шени свѣ҃тельства . . .

Л. 206ᵇ: ѡ҆гла́шенние, з҃і. просвѣщае́мынмь въ і҆єрсалимѣ. ре҃но въ
е҆ди́ноу ст҃оу сьбо́рноу и҆ а҆п҃льскоу цр҃ковь. и҆ вь п҃льское въста́нїе. и҆ вь
жизнь вѣчноую. и҆ вь е҆же бы҃ на мнѣ роука гн҃ꙗ. и҆ изве́де ме дх҃ѡ҃ гн҃нмь.
и҆ поста́ви ме посрѣ҃ поля. и҆ се҆ бѣше пльно ко́стен ч҃лчьскый.

Начало: Ко́рень оу҆бѡ вьса́комоу бл҃годѣа́нїю вьскр҃е́нїа наде҃жда.

Л. 225ª: въ таинѣ поу҆ченїе, а҃. кь но́вокрще́нныимь. и҆ вь е҆же,
и҆стрезвитесе. и҆ побди́те, и҆ про́чее: —

Начало: Лю́блюхь ва́мь и҆спрьва и҆стинна и҆ лю́бѣзнаа цр҃кнаа че́да,
ѡ҆ дх҃овный сн҃хь и҆ нб҃ный побесѣдовати та́инаѣ.

Л. 229ᵇ: поучение таино, в҃. но́вокрщеный. ѡ҆ крще́нии. г҃ вь е҆же,
г҆ли неразоу(мѣ)ете. ꙗ҆ко е҆лико кр҃тнхомсе вь х҃а і҃са, вь сьмр҃ь е҆го
кр҃тнхомсе; и҆ по ма́лѣ нѣсте бо по҃законоѿ нь по҃бл҃гтїю: —

Начало: Потре́бна на́мь дн҃е таи҆наа сказа́нїа и҆ оу҆ченїа . . .

Л. 232ᵇ: поученїе та́ино, г҃. ѡ҆ пома́занни. и҆ вь е҆же, и҆ вы҃ пома-
занїе и҆мате ѿ ст҃го, и҆ вѣсте вьсе҆. и҆ не посты́днмсе ѿ него въ при-
шьствїе е҆го: —

Начало: Въ х҃а оу҆бо кр҃тивше и҆ вь х҃а ѡ҆блькше, съѡ҆бразни бысте
сн҃оу бж҃їю.

Л. 235ª: ѡ҆гла́шенїе таинѣ оу҆чи́телно, д҃. ѡ҆ пльти и҆ крьви хв҃ѣ.
и҆ вь е҆же. а҃зь прѣи҆ехь ѿ г҃а. е҆же и҆ прѣда҃ ва́мь: —

Начало: Са́мого бл҃же́ннаго па́вла оу҆чителю | ство доволно е҃ и҆з-
вѣстити ва҃ ѿ бж҃ьстьвный та́инаѣ, и҆хже сподобнсте се.

Л. 237ᵇ: ѡ҆гла́шенїе таино, е҃ и҆ вь е҆же, тѣ́мже ѿврьгше вьса́коу
льсть и зло́боу и клевети: —

Начало: Бж҃твныимь ч҃лколюбїемь въ прѣ҃ни҃ сьбра́ни҃ . . .

Слѣдъ това оглашение на послѣдния листъ 241[б], слѣдъ текста, четемъ: х҃с ц҃а ікнцъ е҃ томоу слава въ вѣкы амінь: —

† Въ лѣ ҂зн҃е; (7055—1547) м҃ца авгꙋ, л҃а: — индиктиѡ, е҃.

† Писа сію бжтвнꙋю книгꙋ, послѣдніи и богати къ грѣсѣ, въ иногѣ, іеромона висарно: —

И на л. 65[б] подъ текста сѫщиятъ отецъ Висарионъ пише: ꙁа кръсть сію прѡстете азъ съгрѣшн — б҃ъ да те простить и помилꙋете — многгрѣшни висаріѡ іеромона — помене вїи на, да помене дрꙋзи ва —

Сѫщиятъ Висарионъ прѣписалъ и Златоустъ № 187.

Правописъ доста неправиленъ: ъ и ь се употрѣбяватъ смѣсено; ъ повече въ прѣдлози. Ударение разнебитено. Срѣщатъ се на мѣста и юсове, вѣроятно дири отъ български изводъ.

Твърдѣ хубаво запазенъ рѫкописъ. Отъ първата тетрада липсуватъ четири листи, инакъ книгата е цѣла и здрава. Подвързия дъски съ кожа.

Хартия корава, гладка, съ знакъ: котва въ крѫгъ.

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония.

306 (187).

„Златоустъ“, отъ 1547 год. Редакция сръбска. Листи 166 фол. (32 × 21·5), текстъ 20 × 12, писмо срѣдно-уставно, малко по дребно (2-3 мм.) отъ № 188, писанъ отъ сѫщия Висарионъ еромонахъ; редове на стр. 24.

Първитѣ три тетради (24 л.) силомъ отхѫснати; останалитѣ чисти, здрави. Подвързия дъски съ кожа.

Съдържа житие, дѣла и страдания на св. Іоана Златоуста, описани пространно. На края нѣкои апокрифни отхѫслеци, а именно:

На л. 158[а]: ѡ въздвижени прѣстѣи повѣсть. Начало: Бжїи единороднїи снь и слово. на ради вьвь члов҇кьк, кроме грѣха же. да сьвьзнесеть чловьское ество. На края на тая повѣсть (л. 160[б]) авторътъ бѣлѣжи: Сію повѣ прѣстые, повѣда ми еромона нѣкто зѣло моудрѣиши и добродѣтелнь. ꙗкоже глаше ми ѡбрѣть написаноу вь дѣанї сьборнихъ въ велицѣи лаврѣ стые горы.

На л. 161[а]: кратка поука отъ Александрийския патриархъ киръ Марка и отъ Антиохийския киръ Теодора: Сщенномоу дрѣвоу црковномоу въстроубившоу вьси сь трепанїемь оусрьдно прѣстанемь вь цркви ꙗко на брань.

На с. л.: ѿ скончанїи адамовѣ: Бꙑже оумрѣти адамоу, и сьниде аггль гнь и показа снѡоу и покри его сь ѡдѣанїемь его.

На л. 162ª: ѿ авраамѣ и мелхиседецѣ. и ѿ тоурцѣхъ, — за произхода имъ — отъ Исмаила, синъ Аврамовъ. Начало: Авраамь имѣаше единоу рабиню ѿ егуптень глемоую агарь ....

На л. 162ᵇ: отъ Фотия, Константинополски архиепископъ: поучения и сказанїа известна сьбрана ѿ сьборнꙑ повѣстиї писанїи. Въпроси и отговори.

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ) съ ударения; ъ твърдѣ рѣдко въ прѣдлози и другждѣ.

Приписки. На л. 165ª на края кръстообразно: хс ие зл ик. Подъ тѣхъ: † томоу слава въ вѣкїи вѣкѡ амн: —

† исписасе сїа бжтвнаа книга злато уст. въ лѣ. ,знѕ. мца де, ла. сьвршисе въ монастирь продрѡ, при їгумена серафїма їеромонах: — и потрудисе ѿ се поелѣнїи въ иноцѣ, и убогїи вь улвцѣ, а богати вь грѣсѣ, висарїѡ їеромонах: — И наскоро слѣдъ това прибавено: ѿ дебра: — вѣчна моу паметь: — значи, прѣзъ 1547 год.

На сѫщия л. отопаки: † да се знаетъ кога падна пепелъ по въсеи земли беше снегъ се не видѣше ѿ пепелъ. и бе земла помрачена якоже изгорена. беше то въ лето ,з.р.м. мца декеврїа .з. днъ, значи прѣзъ 1631 год.

Другъ прибавя: да се знаетъ кога зачи халтиръ влето аѱѯв (1762 год.) мца септеврна.

Хартия корава, бѣла, гладена, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ.

Доставилъ В. Икономовъ отъ Македония.

307 (152).

Сборникъ отъ жития, слова и поучения, българска редакция, вѣкъ XIV (У Вул. XVI!). 272 л. фол. (28×21); отъ които послѣднитѣ 26 лл., вшити вѣроятно отпослѣ, са сръбска редакция.

Писмо отъ разни ржцѣ; прѣобладава широкъ полууставъ, а лл. 1, 2, 227, 231, 232, 233, 235, 236, както и нѣкои заглавия, са писани съ много красивъ уставъ, отъ сжщо врѣме. Пострадалъ отъ влага, раскжсани и подшивани листи, по краищата изрѣфани. Липсуватъ много листи отъ началото и отъ края, както и отъ срѣдата. Освѣнъ това, при подвързията и размѣстени нѣкои листи; тъй напр. прѣднитѣ два листа не са на мѣсто. Лл. 181ᵇ, 182ª и 230ᵇ останали празни. Колитѣ са

отбѣлѣзани долу. Освѣнъ това отбѣлѣзано е долу, подъ началната страница на сѣко слово, отколко листи състои то.

По правописа ръкописътъ изглежда да е отъ източна България (Търново). ъ и ь се употрѣбяватъ ту безразлично — по V школа, ту етимологично — по I школа (ъ за твърдъ, ь за мекъ звукъ); послѣдното се забѣлѣзва особено въ пасажитѣ съ хубавото уставно писмо. Ударения само тукъ-тамъ, повече у собствени имена Употрѣбя са ѕ и ꙃ; срѣща се и ѧ за ꙗ. Хубави червени заглавки.

Листоветѣ съ сръбска редакция иматъ обикновенъ едноеровъ правописъ, безъ ударения — освѣнъ " и други надредни знакове.

Съдържание:

1. На л. 1 и 2 е надгробно слово **Великомоу Василїоу** (недовършено).

Начало: **Бѣше оубѡ, многы намъ вещи словесъ присно прѣдложникъ великыи васїлїе. ибѡ любоучестнымъ бѣше моими словесы.**

2. На л. 3ª. **Житїе и пóдвизи. и ѿчасти чюдесъ сповѣданїе, прпбнаго ѿца нашего аѳанасїа иже въ аѳонѣ. блви ѿче: —**

Начало: **Иже изрядныхъ мѫжїи написана житїа, и древнимъ оубѡ нѫжна бѣшѧ, ради же ѿ сихъ чл҃кωмъ прибывааемыѫ полꙃа.**

3, На л. 67б. **Житїе и жизнь, иже въ стхъ ѿца нашего пéтра аѳоньскаго. блви ѿче.**

Начало: **Еже стхъ житїа. и же тѣхъ бгoлюбезнѫѧ жизнь написано положити. и иже по себѣ полꙃы дѣлѣ и рéвности такожде прѣдати, добро и ꙃѣло полéзно и бгоугодно.**

4. На л. 87ª. **Житїе и жїзнь прѣпобнаго ѿца нашего пáвла ѳивенскагѡ. блви ѿче: —**

Начало: **Повѣдашѧ намъ оученици ѿца áнтωнїа. макарїе и плоутинъ, иже и погребшеи éго. ꙗко прї девѧть десѧтѣмъ лѣтѣ стáрца приде éмоу желанїе вънити вь вьнатрьна поустыня.**

5. Л. 92б. **Житїе и жизнъ прѣподобнаго ѿца нашего їωáнна, иже хá ради нищаго. блвї ѿче.**

Начало: **Томителна нѣкаа вещъ рождьшихъ любы и сѫзы éстъства нерѣшима. и желанїе присно горѧ, и оугаснѫти немогѫще.**

6. На л. 105б. **Мца маїа .ei. житие и жизнь прѣпобнаго ѿца нашего пахωмїа: —**

Начало: **Гь нашъ їсхс. источникъ прѣмѫдрости. свѣтъ познанїа истиннаго. слово всѣ създавшаго бa, вѣды наше éстьство присно на поплъзновеннымъ грѣховъ колѣблемо рωкы.**

7. На л. 164ᵃ. Мѫченіе и страданіе иже въ стхъ ѿца нашего сщенномнка ѵпатіа. блви ѿче.

Начало: Въ времена ѿна. цртвоующоу Өелкіаноу къ візантіи съдръжааше іоудейскаа, и идолослоуженіе по вєѣкыхъ градѣхъ и странахъ.

8. На л. 178ᵃ. Мца ноемвріа: д. житіе и жизнь и подвиѕи преподобнаго ѿца нашего іѡанникіа. благослови влко: —

Начало: Иже къ добродѣтели пѫть ведѫщи. жестокъ быти и съпротивенъ и неоудобизненъ, вьси вѣдѫ.

9. На л. 203ᵃ. Повѣсть полезна ѿ ветхаго писаніа изложена. и въспоминаніе сказаѫщи преславнаго чюдесе бывшаго. Єгда перси и проүіи варвари црнградъ браниѫ ѡкрѫжиша. иже и погыбоша вънемъ сѫдомъ искушени бывше. градже, непоколѣбленъ съблюдши молитвами біж, дльжно ѿ толѣ поетъ сие благодареніе. несѣдаленъ днь именовавши. блви ѿче: —

Начало: Въ времена иракліа грѣүскагѡ цре, хозрон. иже персомь началіе имеѫ. посла сарвара своего воеводѫ съ силоѫ тажкоѫ, вса іже подъ грѣкы въстоүнаѫ странѫ ѡбтещи.

10. На л. 210ᵃ. Иже въ стхъ ѿца нашего іѡанна дамаскина инока и презвитера. слово на рожьство пртыѫ біж ѿче блви.

Начало: Придѣте въси азыци и весь родъ члуьскыи и възрасть вськь. и всѣко достоаніе, сь радостиѫ вьсемирное веселие рожства біж празноуимъ.

11. На л. 218ᵇ. Вь тъж днь, иже вь стхь ѿца нашего Өеѡра новаго исповѣдника. слово на преславное рожство, влчцѫ нашѫ гжѫ біж і приснодѣвы маріа, блви ѿче: —

Начало: Светло тръжьствоуеть тварь днь, новое ибо дѣж прие. млаще. отроковица на земли роди се, ивсиомоу црю ѡдшевлень чрътогь-два въ свѣть прінде, слънечнаѫ лоуча ѫвественно ѡблистаѫщи.

12. На л. 231ᵃ. Иже вь стхь ѿца нашего іѡанна архіепископа константина града Ѕлатоустаго слово на преславное поклоненіе честнаго и животворащаго кта, блви ѿче: —

Начало: Что рекѫ, или что гла. како вы нарекѫ. ѡвца, или пастыра. кораблъникы ли, или кръмчиа. оученикы или оучителѫ. како ми са дивити ревность вашѫ ѡгнию теплѣишѫ.

13. На л. 134ᵇ. Блаженаго Кѡзмы вестиктора. на стою іѡакима и анны. славною родителю біи маріи. на заоутріе рожства еѫ.

Начало: Вчерашнее біж рождьствное тръжьство, мирное радованіе намъ празникъ похвалными пѣснословесмы . . .

14. На л. 236б. Иже въ стхъ ѡ҃ца нашего. їѡсифа исповѣдника. архїепкпа Θессалоникїйска сло. на поклоненїе чтнаго и животворящаго крта. ѡ҃че благослови: —

Начало: Крта прѣлежитъ днь прзникъ, ликъ аггльскыи да възыграетъ. крта видаще прѣдълежжща. народъ члчьскы да покланѣется.

15. На л. 240а: Иже въ стыхъ ѡ҃ца нашего. и исповѣдника Θеодѡра. игоумена стоудїйскаго. словѡ на поклоненїе чтнаго и животворящаго крта. ѡ҃че блви: —

Начало: Радости днь и веселїа, ꙗко знаменїе радости прѣдъста. хваленїа и исповѣданїа ликъ. ꙗко прѣстое дрѣво ꙗвлѣется.

На л. 243б: Геѡргїа епкпа никомидїйскаго. слово ѡ прѣстѣи бци. егда приведена бы въ црквь | ѡ своихъ родителїи. блви ѡ҃че: —

Начало: Добра намъ вещемъ начала, настоящее тръжьство ꙗвлѣетъ. добра въсхода основанїа подложи.

На л. 247 начева сръбска редакция и, сѫдейки по писмото и хартията, тия 25 лл. до края са отъ сѫщо врѣме:

17. Мца агоу . . иже вь стхь ѡ҃ца нашего ефрема сло на прѣѡбраженние га и ба и спса ншего іу ха. блви ѡ҃че.

Начало: Ѿ ниви жетва и радованиꙗ. ѡ виногра, плоды снѣдиїи. ѡ писаниꙗ, поученїе животворноѥ. нива вь ѥдино врѣме има сьбраниꙗ. писаниѥ же вьсегда источаѥ поученниѥ живодѣтелноѥ.

18. На л. 251б. Иже вь стм ѡца ншего андреѥ рамьскаго сло на всечтноѥ оуспѣниѥ прѣславниѥ и прѣпетыїе бце и прнодвы мариѥ. блви ѡ҃че.

Начало: Таинство настоѥщеѥ тръжьство. имѹщи вещь бгороднуаго оуспенниꙗ, и слово прѣходещеѥ силѹ. таиньство не многыми ѡбо дѣѥмо. всѣми же ниꙗ и почитаѥмо.

19. На л. 257а. Вь тьже днь похвала на прѣставленїе влчице наше бце прнодви марїе. сьписано климентѡ ѥппом. бл: —

Начало: Се ниꙗ свѣтло празньство. ликьствѹюще придѣте вьзлюблїенни, прѣдивнаго сего чюдесе насладимсе. ѿврьгше мра житеискыи, чювьствене вь неи просвѣтимсе, и оумомь подвигнѣмсе, да кимъ прѣдивноѥ оуспениѥ гне мтре.

20. На л. 259а. Стого їѡа златооустаг сло на бговѣщение прѣстыѥ бце и прнодві марїе. блвы ѡ҃че.

Начало: Црьскыи таинь празньство, празноуимь днь. вь не вса тварь сьбра да веселитсе. ѡ страино и прѣславноѥ чю.

21. На л. 262. **Иже вь с҃ты ѿ҃ца нашего і҆ѡ҃а дамаскынꙗ сло҃ на бл҃гокещенние прѣс҃тыѥ бц҃е и прⷭ҇нодв҃н марїе. бл҃ви ѿ҃че: —**

Начало: **Нынѣшнемоу ч҃тномоу и црⷭ҇комоу сьбранию. свѣтломоу и прѣчюдномоу вьспоминанию, стр҃аны, колѣна, и ѥзыци и всако дх҃ание, и многосьбраи҃ное и праз҃нолюбное множьство.**

Послѣдниятъ листъ, на който свършва това слово, прибрахъ отъ ржкописъ № 348. На тоя листъ е и началото на слово ..

22. **Иже вь ст҃ы ѿ҃ца нашего андреа і҆ерⷭ҇лмьскаго сло҃ .в. на прѣч҃тоѥ оу҆спениѥ прѣстыѥ вл҃чце нш҃е бц҃е и прⷭ҇нодв҃ї марїе. бл҃ви:**

Сьзывае҃ пакы на҃ ѡбычноѥ сло҃ кь҃ трьжьствоу҃ и побдѣть на҃ паче кь прочимь приложити недостаткомь. ꙗ҆ко да не скоудно сло҃ боуде҃.

Хартия горѣ-долу еднаква (дебела, съ крупни брѣзди, безъ рѣзки, или съ рѣзки, които едвамъ се виждатъ), но съ разни знакове: миндаловиденъ щитъ, раздѣленъ на четири съ косо кръстовище; камбана; стомна съ дръжка. А листитѣ съ сръбска редакция иматъ знакъ: голѣмо L. Сичкитѣ знакове са отъ XIV вѣкъ.

308 (80).

Сборникъ отъ разни статии, громовникъ, трепетникъ и пр. редакция сръбска, вѣкъ XV и XVI. Листи 131, **16**° (15×10·5), текстъ 9·7×7 и 10·5×6, писмо полууставно, букви 2—3 мм., редове на стр. 15—17. Съдържа:

1. На л. 1—33б часть отъ правописнитѣ правила на Константина Костенечки, безъ началото. Въ края на тия правила: + **кр҃те помагаи, а҃ не кр҃те бе҃ помаи҃. кр҃ть бѡ҃ и҃е бь҃, нь҃ знаменїе бж҃їе на бѣсы·: ѳгь челꙁаꙁцѣшев ѕвпль. ꙁцвꙁлцве: — квѡѳ,** (значи: **азь многогрѣшни диꙗконь григорие писа**).

2. Веднага слѣдъ горното, на л. 33б: **до҃ино по троичны клиѡ҃ ·:**

3. На л. 34б: **тыпикь за мастило.**

4. На л. 36а: **типи҃ како се чини чр҃но мастило.**

5. На л. 38а съ другъ почеркъ, по дребенъ: **слово ѡ прѣмоудра соломона. и҆ ѡ҃ жене е҆го.** Начало: **Бѣше силомѡ҃ цр҃ь прѣмоудри. снь дв҃а цр҃а и прр҃ка гн҃ѣ. и҆ ѡбл҃даше вьсею землею.**

6. На л. 45б: **чоудо ст҃го великомч҃ка геѡргїе.** Начало: **Вьздади҃ бѕ҃ нашемоу великыїе и҆ прѣславномоу великомоученикоу геѡргию хвоу. кто слиша ѿ вѣка, и҆лико сьтворы и҆ли кто віде такова творещи ѿ прѣславномоу геѡргїю вь днь ѡнї. бы҃ гра҃ гелаꙁїе. и҆ цр҃твоваше вь не҃ црь и҆менемь сїдїань.**

7. На л. 53—57: Млтва ваве коа прїемаѫь ѿроуе вь ча рожениа; Мл жене по дететꙋ; м .к. томꙋже; млтва м, ты дн҃ь жене, по ѿроуетꙋ (пакъ двѣ), Мл на сьсꙋдѡ ѿскврьнївшїисе.

8. На л. $57^{б}$: Чинь ѿбрꙋченню еже ѥ армась, ѿтрокꙋ и девицы

9. На л. $64^{б}$: Сказанїе ѿ трепетникꙋ.

10. На л. $66^{б}$: Сказанїе ѿ мсчнѡ полꙋне да знаеть се. (кога се ражда новъ мѣсецъ).

11. На л. $67^{б}$: Сїа слова ѿ беса напиши на хлѣбь прѣсень бесолѥнь. и дай ѥмꙋ да изедѣ прѣжде сльнца вь чс. та да видишь дарь бжїи ·:· ⁓ Ето „словата“: л. г. о. ѳ. ї. ф. н. г. | о. є. ф. п. г. р. н. а. | д. є. ѯ. ѥ. ҁ. а. д. ѡ. | р. к. а. д. ч. л. а. л. | ҂. оо. м. є. п. р. є. | ѳ. л. є. ѿ. ѿ. ѕ. г. | є. п. р. к. а. л. ї. ѳ. | д. ї. є. ѡ. д. ѳ. о. | ѿ. (л). д ·:⁓ ·: ⁓

12. На л. $68^{а}$: а се коледарьникь.

13. На л. $70^{б}$: Громовникь.

14. На л. $79^{б}$: Кргꙋвникь вьсѣмꙋ лѣтꙋ. (пакъ громовникъ).

15. На л. $93^{а}$: Млтва идꙋще рибꙋ ловити (двѣ).

16. Чинь бываемн како подбаеть исходиты стїими крты. къ праздникы гспоскые.

17. На л. $107^{а}$: Млтва бѣзьжню велми.

18. На л. $108^{а}$: Млтва ѿ злаго дьжда дасе чьтеть на геѡргїевь днь. и на вьзненїе гнїе. и на сьшьствїе стго дха. да се чьте на четирїи стране села по трищь.

19. На л. $113^{а}$: Мцословць .вї. мь мцемь въ немоще (Ако се разболѣе човѣкъ въ извѣстенъ день на мѣсеца, какъ ще му се свърши болестьта).

20. На л. $115^{б}$: Сїа слова ѿ крьви комꙋ теуеть, уесто. носѡ пиши ѿномꙋ члкꙋ сь крьвь сїа слова. да аще неверꙋеть. напиши на ножь и положи на главꙋ, или прьсн, и пиши ѥмꙋ име. съ крьвїю ѥго и небоисе нищо. п. п. ѣ. є. п. х. а. є. д. л. а. м. є. н. ї. ѯ. є. н. ꙋ. д. а. ш. ѯ. є. т. р. ѣ ·:· а. а. —

21. На л. $116^{а}$: Сїа мѧтка ѿ нежита пиши на ѡлово, и положи на главе: хе бе, възложиви рꙋкꙋ своѭ на главꙋ адама раѧ. адиже бы здравь ѿ того ча зравъ не поболе ни главою своѥю вь име ѿца и сна и стго дха. и нн҃ѣ и прно. и вь векї векѡ аминь ·:⁓ ·:⁓

22. На л. $117^{а}$: Житие ѿ алекси божїа члка и ѿ фимианꙋ.

Отначало липсуватъ два листа. Л. 61 поврѣденъ. Л. $116^{б}$ неписанъ. Подвързия дъски съ кожа.

Правописъ неправиленъ и ударение нѐ вредомъ правилно. По нѣкои неправилни падежи изглежда да е писанъ нѣйдѣ въ Българско.

Приписки. На л. 130⁶ веднага слѣдъ житието на св. Алексия: **҂ꙁ҃ф҃о҃ = 1570.**

Пò долу другъ бѣлѣжи: **сиꙗ книга попъ михаилъ.**

На л. 131ᵃ: **вь лѣто ҂ꙁ҃ѯ҃и** (7068 = 1560) **сие лѣто бисть соуша велика не родисе . . . . бисть невола и зла. велика ѿ тоурци.**

Втората цифра на датата не е ясна: прилича на **З**, но вѣроятно е искалъ да пише **ѯ**.

А на първия листъ отъ пò ново врѣме: **хрⷭ҇тѹ іѡанновичѹ.**

Хартиенъ знакъ: котва въ кръгъ и отгорѣ звѣздель.

За тоя сборникъ писа Архангелскій, въ Отчета си (стр. отъ 6—7), Каз. Ун. изв. 1898, марта; послѣ въ Изв. Спб. Акад. VI. кн. 1, стр. 126—147, дѣто съобщи доста извадки отъ него. М. Сперанскій. Замѣтки о рукописяхъ Бѣлградской и Софійской библіотекъ, дѣто дава „Слово о Соломонѣ“ (стр. 67—73); а трепетникътъ съобщава въ студията си Трепетники, стр. 7—13, Общ. люб. др. письм. 1899 г.

За него дава нѣкои указания П. Лавровъ, Ж. М. Н. Пр. 1901, августъ, стр. 474. Споменува го и В. Истринъ въ Отчета си Ж. М. Н. Пр. 1896 г., юний, стр. 62.

309 (68).

Сборникъ отъ слова, легенди апокрифи и пр. Редакция сърбска, вѣкъ XVI. Листи 174, 8⁰ (18·5×13·5); текстъ 16×9; писмо полууставно, букви 3 мм., редове на страница 20.

Ръкописътъ е съвсѣмъ разнебитенъ: липсуватъ много листи отначало, отъ срѣдата и отъ края, а пъкъ останалитѣ не са наредъ. Описвамъ го тъй, както го намѣрихъ вече пагиниранъ. Съдържа:

1. Физиологъ на л. 1—4 слова: за хина, за змията, за пауна, за лисицата.

2. На л. 4ᵃ: **Слово прѣмѹдраго акѵріа. како оучаше сна своего сестричища Анадана.** Начало: **Синагрипь црь великы, къ тх҇ врѣмена азь акѵріе книжникь бѣ. . .**

Отъ л. 18 почва по-дребенъ почеркъ и съ по-блѣдно мастило, но изглежда да го е писала съща ръка.

3. На л. 27ᵃ: **Прѣпо́бнаго и бгоно́снаго оца нашего ефрема, слово ѿ прѣкраснѡ іѡсифѣ.** Начало: **Бже авраамовь. бже исаковь, бже іаковль . . .**

4. На л. 56⁶: **Дѣтьства га нашего како расте и чюдеса твораше. по всѣ дни растѡ.** Начало: **Азь ѳома ісльтенинь еже ѿ езыкь братіе . . .** Липсва краятъ; но трѣбва да липсва и друга глава, понеже апокрифътъ за дѣтството е означенъ съ число **кѕ** (26), а слѣдната статия — съ **ки** (28), а именно:

5. На л. 69ᵃ: **Житїе чл҃ка бж҃їа алеѯа.** Начало: **Се҅ чл҃къ бл҃говѣренъ въ римѣ гра҅. имене҃ ефимїанъ...**

6. На л. 76ᵃ: **Чю҃ с҃тго николы ѿ сн҃а агрипова. како избави его изрѫкы срацин'скый.** Начало: **Агрипъ цр҃ь нѣкто живѣше въ стране ан'тїохїисцеи близъ срацинъ...**

7. На л. 84ᵇ: **Өеофїла архїеп҃кпа алеѯадрьскаго. сл҃о ѿ исхоженїи дш҃и.** Начало: **Еще не вѣсте братїе моа...**

8. На л. 87ᵃ: м. окт. 14, **чтенїе ѿ мѹченїи стоую великомч҃ницѫ пет'кѫ.** Начало: **Въ дн҃и ѿни мѫчител'ныѥ цр҃твующимъ елинкѡ...** Краятъ липсува, слѣдъ което имало и други нѣколко статии.

9. Л. 90 е край отъ апокрифенъ разказъ — за свършека на свѣта.

10. Л. 91ᵃ: Разни свѣдѣния за народитѣ и езицитѣ: **На свѣте со҃у, г. цр҃їе, какоже ст҃аа троица на нб҃сехъ. и место .ві. ап҃лъ, ві. прѣстолъ вѣнчаный царскый. Първо цр҃тво грьчьско, .в. алемайско, .г. цр҃тво блъгарско. Въ грьчьскымъ цр҃твѣ ѿц҃ь. въ аламанскы҃ сн҃ъ. въ блъгарскы҃ ст҃ы дх҃ъ. грьци цр҃тво боу прѣдадоу. а блъгаре вѣрѫ хр҃тїане. и аламане всѥ ѥзыкы погѫбе҃. Вѣдите вьси. ѥзыци колико со҃у, ов. и по. и православны҃ ѥзыкъ, ѳ. прьво блъгаре. в. власи. г. срьбїе. д. грьци. є. иверн. ѕ. роусн. з. сїрїане. и. нагомоудрьцн. ѳ, словене. и въ тѣ со҃у. г книгы православныѥ. прьво блъгарскаа. в. грьчьскаа. г. ивер'скаа. и полоувѣрны҃ ѥзыкъ. ві. аламане. в. фрѫзи. г. оугри. д. индїане. є. акѫвити. ѕ. армене. з. саси. и. леси. ѳ. арванаси. і. харвати. аі. хизы. ві. немци: — ....**

11. На л. 93ᵇ: лѣтописъ, почва отъ Адама, послѣ за съборитѣ и послѣ за сърбскитѣ царие, сѫщо като въ № 63 у Законника Душановъ: Лл. 165, 166, 167 и 168 са продължение отъ тоя лѣтописъ, който свърша съ год. 1567 (**҂зо҃е**): **ѿтиде цр҃ь соулиманъ на сегитварь. и тамо оумрѣть,** слѣдъ което другъ турилъ още двѣ бѣлѣжки:

Въ лѣ ҂зсд. велики снегъ бы҃ на вьскр҃сенїе (отъ по̀ ново врѣме);

Въ лѣ ҂зрг ходи сина҃ паша, на ва҃нъ. и прими га, тоже лѣ. и бы҃, вои кели: —

Въ лѣ ҂зра ходи сѫлтанъ ѿм҃анъ. на лехъ. тѡгда сагради м(о)съ. на дѫнавѫ. (и това е отъ по̀ ново врѣме).

12. На л. 96ᵃ: кѫсъ отъ повѣсть апокрифна за ап. Петра съ едно чудновато „дѣтище“, което намѣрилъ и водилъ съ себе си.

13. На л. 108ᵃ: **Протльковань̀е .ві. сынове. шайкиша цр҃а.** Нач.: **Бѣше цр҃ь въ граде ієрїхонѣ. именемъ шайкышь. видѣлъ бѣ сынове ,ві...**

14. Лл. 114—117 — продължение и край отъ житието на св. Петка.

15. Л. 118ᵃ: **Поѹченїе ї҆ѡа҃ ꙁлаꙋста чьтенїе на вса́кѹ нє҃лю.** Нач.: **Въсако́моѹ х҃ртїаниноу мл҃ещомѹ ва҃ дн҃ь и҃ нощь до́ень ѥ҃ раю̀...**

16. Л. 128: отъ сѫщия **ѿ жена҃ добры҃ мльча́ливы̀.** Начало: **ре҃ г҃ь къ Є́вве...** Статия 35 (**л҃є**) споредъ рѫкописа.

17. Л. 129ᵇ: **Сл҃о, ѡ҆ женаⷯ ꙁлыхь.** Начало: **Ничто́ же по҃вно є҃ на ꙁемли ѡ҆ жена҃ ꙁлихь и҆ є҆ꙁы́чнⷯ...** Ст. 36 (**л҃ѕ**).

18. Л. 131ᵇ: мѣс. дек. 4., поучение отъ сѫщия **ѡ҆ м҃лтнии** (Който дава на бѣднитѣ, дава Христу и приема стократно). Начало: **Бѣ́ше жен҃ некаа̀ х҃ртїанница...** Ст. 37 (**л҃ꙁ**).

19. Л. 137ᵇ: отъ сѫщия, поучение **ѿ некоѥ҃ оу҆смошев҆цемь.** Начало: **Беста два҆ оу҆смошев҆ца...** Ст. 38 (**л҃и**).

20. Л. 138ᵇ: **Сло҃ ѡ данїиле пр҃рцѣ, како вила ва҃ вьвилонскаго ськрѹши҆. и҆ ч҃тнаго и҃ ꙁмїю҆ ськ рѹши҆. вьврьжень бы҃ вь ровь вь львѡ҃ сп҃сенїє.** Начало: **Сы҆ даниль ве́лики вь пр҃рцⷯ лю́бимь бе́ше...** Ст. 39 (**л҃ѳ**).

21. Л. 40ᵇ: **Сло҃ ст҃го ї҆ѡ҃а бг҃ослова ѿ пришествы г҃нѥ како хоще҃ сьнити на землю̀.** Начало: **По въꙁнесенїи҆ г҃а нашего ї҃у҆ х҃а аꙁь ї҆ѡань...** Ст. 40 (**м҃**).

22. Л. 147—152ᵇ продължение отъ сънищата на Шанкиша цара, (разбъркани листи).

23. Л. 152ᵇ: **А҃ се҆ ра́ꙁѹмникь. въпро́си ї҆ѡана̀. и҆ василїа, и҆ грїгорїа.** Въпроси и отговори. Ст. 46 (**мѕ**). И тукъ липсуватъ статии.

24. Л. 157ᵃ: **Скаꙁанїе ѡ҆ ,ві. петцe великый.** Начало: **Въ ꙁападнои стране ꙁемла ѥ҃ оу҆ракнена....** Ст. **в҃і** (11), значи, тия листи са отъ началото на рѫкописа.

25. Л. 161ᵇ: **Сл҃о, ѡ е́ленїи,** ст. **.в҃і.** (12), почва пакъ физиологътъ и сигурно това е неговото начало. Тукъ се говори слѣдъ елена за едропъ, орелъ, дѣтелъ, гѫлѫбъ, вълкъ. Прѣдназначени за прочитъ въ манастирско братство, защото слѣдъ заглавието на сѣко слово слѣдва **ѡ҆ бл҃ни.**

25. Лл. 169 и 170ᵃ са край на словото отъ І. Богослова за свършека на свѣта.

26. Л. 170ᵇ: **Сло́во ѡ҆ самѱо́нѣ.** Начало: **Бѣ́ше моу҃ и҆мене҃ ма́ноє. беꙁч҃ень бѣ́ше ...** Ст. **м҃в** (42).

Правописъ едноеровъ, доста неправиленъ; и ударение неправилно.

Приписки. На л. 75ᵇ: четемъ: **да се знае кагито поварьзахь тазе книга даскаль нено ... сенїе та бѣши вь ѡ҆нои време прѣ-**

скрьбнѡ хараче тешки денъ на .ів. годнни ловкха доката бѣши оускадно житото бѣши .ів. пан лнсика (?) сoлтан ахмет вь лѣ ѿ бітіа. ҂з҃. сїѡ бл҃кнніє:· — значи, прѣзъ 1711 год.

На л. 117б: + да се знае кога бра на кичкнцннте сoлтанъ мехеметъ (м҃) хнледн дъскн въ лѡ ҂зрпе: (7185 или 1677 год.).

На л. 75а единъ магически квадратъ съ деветъ прѣградки, въ които са вписани турски думи.

На единъ останалъ неписанъ листъ между лл. 117 и 118: сиа книга герги йсписа това дмаскинь герги на черкова Билаковска. На сѫщия л. има имена отъ Источно Българско.

На сѫщия листъ: покѡснхь перо и мастило дѡбре ли пишет роука. грешника недобре пишетъ. юла самѡоуко. амн самъ ѿ хри . . . . ереи никола.

За тоя любопитенъ сборникъ има писано доста. Най-напрѣдъ съобщи за него П. Р. Славейковъ, на 1859 г., въ Бълг. книжици: Двѣ български рѫкописи, стр. 259—269, като отбѣлѣзва, че рѫкописътъ се намира въ с. Бѣляковецъ, Търновско, и дава съдържанието на сборника и цѣлия лѣтописъ. Вж. още:

В. Истринъ, Отчетъ за 1894 г., Ж. М. Н. Пр. за юний 1896. стр. 62—63.

А. Архангельскій, Каз. Ун. Изв. 1898, марта, Отчетъ о научныхъ занятіяхъ въ 1894—1896 г. стр. 6; Изв. Отд. р. яз. 1899. IV, кн. 1, стр. 101—126, дѣто се дава съдържанието и нѣкои извадки.

Пл. Кулаковскій, Отчетъ о научныхъ занятіяхъ 1899, стр. 15, дѣто се даватъ извадки отъ физиолога и др.

П. А. Лавровъ, Ж. М. Н. Пр., августъ 1901 г., стр. 473—474.

П. А. Лавровъ, Апокрифическіе тексты, дѣто дава извадки отъ него на стр. XXI—XXV и 111—120. (Сб. Отд. р. яз. LXVII, № 3).

М. Сперанскій, Замѣтки, стр. 86; Славянскія апокрифическія евангелія, стр. 128—131. (Труды VIII Арх. Съѣзда, т. II).

310 (72).

Сборниче, което съдържа главно: **Житїе и жизнь, и поуєстн: чюдесъ сказанїе прѣпѡбнаго ѿца нашего васнлїа новаго. съписано грїгорїемь, минхѡ оученнкѡь єгѡ. Слово**, отъ XVIII в. Редакция сръбска. Листи 84, **16**° (15×10·5); текстъ 11×7, полууставно, почти бързописно писмо, твърдѣ упражнено и малко косо вдесно; букви 2 мм., редове на стр. 18.

Липсуватъ 4 листа отъ начало, а отъ края колко, не се знае. Прѣднитѣ четири листа са погрѣшно пагинирани като лл. 34—37.

Прѣди горното слово имало друго, въ края на което четемъ написано съ киноварь (вж. л. 36б):

Конць. въ лѣто ҂з҃.с҃.еі: роукою моєю грѣшнаго ісїдора: значи 1707 год.

Слѣдъ житието и чудесата на Василия слѣдватъ митарства и др. апокрифи.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартия тънка, мека, но знаковетѣ ѝ не личатъ, понеже са изрѣзани.

Подвързия нѣма.

311 (182).

Сборникъ отъ философско-богословски трактати. Редакция сръбска, вѣкъ XVI. Листи 279 фол. (31×21), текстъ 21×12·5; писмо срѣдноуставно, букви 2—3 мм., редове на стр. 30.

Правописъ ресавски съ ударения.

Съдържа:

1. **Иже вь с҃тхь ѻ҆ц҃а на́шеⷢ҇ пр҃ѡ́бнаⷢ҇ а́вва ї ѡ а́ н н а презви́тера дамаскѵ́на прѣда́нїе извѣстно православныѥ вѣ́ры: ѡ҆ тоⷨ҇ ꙗ҆ко непостжи́но ѥ҆ бж҃тво и ꙗ҆ко не г҃обаєть искати, или испытовати непрѣда́ннаа на́мь, ѿ с҃тхь прѡ́рокь и а҆п҃ль г҃ ї єѵ҃лїсть**, л. 1—133 въ 100 глави.

2. **Посла́нїе иже въ с҃тхъ ѻ҆ц҃а на́шеⷢ҇ ї ѡ а н н а дамаскѵ́на, къ иже въ с҃тхь кѡ́смѣ. С҃тмꙋ и бг҃опоꙋ҆тѐнномꙋ кѡ́смѣ. Сщ҃е́нномꙋ е҆п҃кѡ́поу маноу́мскомꙋ. Їѡа́ннь инѡ́къ**, съ разни схематически образи л. 134—184.

3. **Прѣдѣли сь бг҃о́мь разлїчны**, по прѣда́нїю вѣрѣ, **с҃тыє съборныє и а҆п҃лъскыє цр҃квѣ. гл҃е́мы и събра́нны ѿ Клїме́нта же и и҆нѣ҆ пр҃по́бныиⷯ҇ и блаже́нныиⷯ҇ ѻ҆ц҃ь. и҆хже побаєть прѣжде въсакого и҆ного ꙋ҆че́нїа изь оу҆сть наоу́чити. и҆хже помо́щїю бж҃їєю прѣстателствовати словꙋ бл҃гоу҆тїа хо́тещꙋ**, л. 185—196. Надъ заглавието: **а҃, прѣ́кль ,в҃, истинносло́вїе ,г҃, о҆бра́зь.**

4. **Иже вь с҃тхь ѻ҆ц҃а на́шегѡ грїго́рїа а҆рхїеп҃копа солоу́нскаагo, и но́ваго бг҃осло́ва паламы. Сло́ко прѣко на латїнѣ, показа́телно. ꙗ҆ко ѿ е҆ди́ного ѻ҆ц҃а исхо́дить дх҃ь с҃тыи**, л. 197—214.

5. **то́гожⷷ҇е сло́во в҆то́ро ѡ҆ и҆схо́жⷷ҇е с҃тго дх҃а. и хоулещїихь тоⷨ҇ латїнѣ**, л. 214—238.

6. **то́гожⷷ҇е въ с҃ты ѻ҆ц҃а на́шего грїгѡ́рїа солоу́нскаⷢ҇ а҆рхїеп҃кпа о҆ то́мжⷷ҇е, на варлаама и а҆кѵндїна**, л. 238—248.

7. **Иже въ с҃тыиⷯ҇ ѻ҆ц҃а на́шего грїгѡ́рїа а҆рхїеп҃ко́па солоу́нскаагo но́ваагo бг҃осло́ва паламы, на а҆кѵ́ндїна. и ꙗ҆ко помнѡ́зѣ бж҃твное съѥдинѥ́нїе и раздѣлѥ́нїе. и ꙗ҆ко не по съставѣ тькмо. нъ и по ѡ҆бщїи прохожѐнныⷯ҇ и дѣиствиⷯ҇, раздѣлѥ́нїе навыкохѡⷨ҇ при бз҃ѣ. и ꙗ҆ко покоємжⷷ҇о съѥдинѥ́нїи и раздѣлѥ́нїи несъзда́нна мꙋдрьствова́ти того прїѥ́хѡⷨ҇, а҆ще варла́амꙋ и а҆кѵ́ндинꙋ неоу҆го́днаа соуть**, л. 248—264.

8. **иже въ сты҃ ѿц҃а наше григѡрїа архїепкпа солꙋнскаго изложенїе, исповѣданїе православные вѣры**, л. 265—268.

9. **Сїа словеса въ кратцѣ избранна. ѿ книгы кѡнстантїна фїлѡсѡфа, костнꙋчьскааго. бывшаго ꙋчителѣ срьбска го. въ дни блгоу҃тнваго стефана деспота. гпдїна срьблѥ. г҃ имать ѡбразь сицевь къ писателємь**, л. 269—277, — извѣстниятъ трактатъ по правописа.

10. **Соломѡ҃ пѣснѣ҃ пѣсны. тѣлеснаа глѥтъ соломѡ҃ въса. таино҃ же ѥ҃ писанїе и всѐ къ иносказанїю зритъ**, л. 278—279.

Словата на Григория Палама се придружаватъ съ много обяснения на отдѣлни думи и изрази. Тия обяснения са писани съ по̀ дребно писмо. Ржкописътъ е почти цѣлъ, чистъ, здравъ, и твърдѣ новъ запазенъ. Хубави червени заглавки, а въ начало заставка, но само съ черно мастило, безъ бои. Отрѣзани листи между лл. 85—86, 184—185 и 277—278 по единъ, които вѣроятно са били неписани. Л. 196 съдранъ долу, но текстътъ си е запазенъ, защото свършва на горния край. Л. 279 развързанъ. Колко листи липсуватъ отъ края, не се знае, но сигурно не са много.

Хартия бѣла, дебела, корава, гладена съ едва забѣлѣзвани брѣзди и рѣзки и съ знакъ: котва въ кржгъ. Подвързия здрава.

Върху задната кора написано отпослѣ: + **блъгарн. срьвле. рꙋсы. словѣны. чешы. босаны. лѣсы. ѿ си҃ .з҃. ѥзыцн съставнше словѣнска книга.**

Доставилъ отъ Македония, В. Икономовъ.

Споменуватъ въ отчетитѣ си В. Истринъ, стр. 63, Ж. М. Н. Пр., 1896, юний; А. Архангельскій, Каз. Ун. Изв. 1898 г., марта, стр. 4.

312 (268).

Житие на св. Василия Нови, редакция българска съ русизми. Вѣкъ XVI. Листи 125, 8⁰ (21×14), текстъ 16·3×9·5; писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 18.

Заглавие: **Житїе и жизнь и поучтн и чюдесь сказанїе прпо҃бна ѡц҃а наше васнлїа нова. исписано грнгорїемь мнхо҃. ѥговѣ҃ оучєннко҃. блвн ѡче.**

Начало: **Непостижнаго ба҃ ѡ члчкѡ҃ рѡдѣ. прѣблагаго ба҃ члколюбїа и блгостыня. прѣмждрьно и неизрѣно строжщїа** . . . Л. 1ᵃ. Срв. № 72.

На крайния листъ: **о҃ житїи. спрѣ ѡ пощени г҃ раръшени въсего лѣта. никифо҃.** Л. 125ᵃ.

Всичко тетради 16 (ѕі), но отъ послѣдната липсува единъ листъ. Изобщо липсуватъ 2—3 листа отъ края.

Правописъ твърдѣ неправиленъ; ъ и ь по VI школа. Прилича да е влашки прѣписъ.

Хартия дебела, корава, съ знакъ: кръстосани стрѣли.

Подвързия дъски съ кожа.

313 (83, 123).

Нѣгоеви Послания. Поучения на влашкия воевода Нѣгоя къмъ синоветѣ му Петра, Іоанна и Теодосия и къмъ дъщеря му Ангелина. Редакция българска, вѣкъ XVI. Листи 98, 8⁰ (20×14), текстъ 15×8·5, писмо срѣдно-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 21.

Липсуватъ твърдѣ много листи, па и останалитѣ са тъй разбъркани, че е твърдѣ мжчно да се наредятъ. Колитѣ освѣнъ че са разединени, ами и не са цѣли, па освѣнъ това на повече отъ тѣхъ липсуватъ тъкмо вънщнитѣ листи, дѣто имъ е било означението. На запазенитѣ листи се четатъ слѣднитѣ заглавия:

1. На л. 11ᵃ: **Сїѐ посланїе ѿ нѣгоє воєводы, къ мо́щє мт҃ри своѐ нѣгѣ. и҆ снове́ѡ своимь пе́трꙋ и҆ ї҆ѡа́ннꙋ. и҆ дъщєри є҆го а҆гге́линѣ. сло҆ оумиле́нно:—**

Начало: **Ѡ бжтвныѫ бл҃ти ѻ҆ч҃є бл҃гы, и҆ оучи́телю...** Посланието почва съ молитва.

2. На л. 92ᵇ: **Сло́во наказа́телно ѿ нѣгоє воєво́ды къ възлю-бле́нномꙋ сн҃ꙋ своє́мꙋ Ѳ҃єѡ҆сїю. и҆ и҆нны помаза́нникѡмъ бж҃їи. ѻ҆ мл҃тыни и҆ ѻ҆ поко́и:—**

Начало: **Сн҃є мои и҆ сїа скаж҄ѫ те́бѣ. ка́ко хо́щє гп҃рь ми́ловати слꙋгы своѐ...**

3. На л. 97ᵃ: ... **(помаза)нникѡ бж҃їи. Єг҃а хо́щє пра́вити и҆ли по-са́ждати пра́вителє и҆ сано́вникы. и҆ли ѿє́ти и҆мь са҆нь протиꙋ дѣлѡ и҆:—**

Начало: **И пакы вы҆ сн҃ы мои, и҆ помаза́нници бж҃їи. Є҆лико сє възмогѡ и҆ а҆зь въразоуми́ти...**

Заглавията са писани съ златно-синьо мастило. Прѣдложенията са отдѣлени съ крупни сини, златни и червени точки, само не насѣкждѣ. Почва отъ 16 тетрада, послѣ два листа отъ 23 и т. н. т. Значи, отначало липсуватъ 15 тетради или 120 листа.

Хартия дебела, гладка съ много ситни брѣзди и тънки рѣзки, съ знакъ: кардиналска шапка.

Купенъ (№ 123) отъ Ив. Карастояновъ, фотографъ, прѣзъ 1891 год.

За тоя ржкописъ има доста писано: П. А. Лавровъ, Слова наказательныя воеводы Валашскаго Нѣгоя сыну своему Θеодосію. Въ чтеніяхъ Имп. Общ. Исторіи и древн. Россійскихъ при Моск. Унив., 1896. кн. IV, проток., 4—16. Дава нѣкои извлѣчения отъ него.

Отъ сжщия, Слова наказательныя воеводы Валашскаго Іоанна Нѣгоя, Памятн. др. письм. и иск. CLII. Спб. 1904.

Отъ сжщия, библиогр. бѣлѣжка въ Ж. М. Н. Пр. 1901 г., августъ, стр. 474.

П. А. Сырку, Къ вопросу о подлинникѣ поученій Валашскаго господаря Іоанна Нѣгое къ своему сыну Θеодосію. Изв. Отд. р. яз. V, кн. 4, 1284—1307.

Ст. Романски, Българската книжнина въ Ромъния и едно нейно произведение. Изв. на Сем. по слав. фил. I. 1—100.

А. Яцимирскій, Валашскій Маркъ Аврелій и его поученія. Изв. Отд. р. яз. X, кн. 4, 339—374.

314 (362, 325, 334).

49 полуизгнили, разединени листи фол. отъ **патерикъ** сръбска редакция, вѣкъ XV.

Величина: 29×19, текстъ 21·5×14, въздебелъ и широкъ уставъ по 27 реда на стр., дебело писмо, съ крупни червени точки.

Правописъ едноеровъ, безъ ударения — освѣнъ ".

Хартия дебела, корава съ знакъ нѣщо като куче или котка; у Лихачева го не намѣрихъ.

Подъ № 362 бѣха само 8 листа, а другитѣ съмъ прибиралъ по по листъ по два отъ разни други №№.

315 (329, 371, 388).

23 разединени листи 4° отъ **прологъ** или сборникъ отъ слова и жития, българска редакция, съ примѣси отъ сръбска, вѣкъ XV (край) или XVI (начало).

Величина 27×19, текстъ 21·5×13, по 28 реда на стр., полууставно писмо съ червени дълги заглавки, доста хубави. Срв. миней № 284 и 350.

Правописъ по VI школа, съ неправилно ударение; **ж** и **ѧ** се замѣнятъ често съ **оу** и **є**.

Хартия дебела, грапава, съ много ситни брѣзди и тънки рѣзки, съ знакове: ржкавица, котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ. На нѣкои листи се вижда кржгъ съ друга нѣкаква фигура, ала не личи добрѣ, понеже листитѣ са много оваляни и отъ влага поврѣдени.

9 листа бѣха подъ № 329, 12 подъ № 371 (отъ тѣхъ 11 слѣпени), а 2 лл. прибрахъ отъ № 388.

На тия 23 лл. се съдържа:

1) **Слѡво стго̀, іѡ бгслѡка̀, ѡ оуспенїи сты бцѫ и прно̀ дѣвы марїѫ, благослови, ѡ҃ч҃е:**

Начало: **Ста, и прѣчистаа, и прѣславнаа бца̀ и приснодѣваа марїа̀ на стыи гробь га̀ нашего̀ іу ха, хѡдещи и кадещи,| и кланѣещи са, и стѣ свои колѣнѣ прѣкланѣещи, млѣше са и рожъшомѹ са̀ изнеа споу своемѹ, гоу же боу и споу нашемѹ, да би къ немѹ прїишла̀.**

2) **Житїѐ и жизнь, и повѣ чюде сказанїе прпвна ѡца наше и чютвоца николи архїепкопа мѵрликїискыи, блви ѡ.**

Начало: **Моудра нѣкаа̀ бе живописцѣ рѹка, и могѫщи оуподобити истинѣ ....**

3) **Правило съ бгѡ научинаѐ сты аптль ..... прѣпобныи и бгоносныи ѡць наши ....**

Начало: **А ѡ іерее и минхѡ. и ѡ людѐ мирскыи заповѣдї ... (а̀)зь петрь и павель апли хвы заповѣдѹе рабѡ хвѣ ѡ дѣлании члвческыихь.**

На единъ отъ листитѣ, прибрани отъ № 371, слѣдъ житието и чудесата на Св. Никола, писачътъ пише: Бѣ да́ прѡсти писа́вшаго и да̀ спе́ть че́тѫщаго̀ и блгословить ѡбѣе́млещи, да́ въси оулѹчив'ше сла́вити стѫ̀ тро́ицѫ, въ вѣкы нескон'ча́емїе амїн.

316 (78).

Сборникъ отъ б ѣ с е д и и п о у ч е н и я върху евангелски текстове отъ края на XVII вѣкъ. Редакция р у с к а съ юсове тукъ-тамъ. Листи 287 ф о л. (31×18·5); текстъ 22×11·5, писмо срѣдно-уставно, букви 2 мм., редове на стр. 36.

Поврѣденъ; отначало липсуватъ 69 листи, споредъ първичната пагинация; на сегашния първи листъ стои о (70). Между лл. 81 и 82 липсува цѣла кола. На л. 116 и 117 отрѣзана полата отдолу, безъ да е поврѣденъ текстътъ. Лл. 187—191 прѣрѣзани отгорѣ надолу прѣзъ половина. Между лл. 201 и 202 отрѣзани два листа. Лл. 214—219 отрѣзани сѫщо на половина — горната часть. Колко липсуватъ отъ края, не се знае.

Подвързия сега нѣма, но колитѣ се държатъ подшити.

Бесѣди и нравоучения се редуватъ едно слѣдъ друго съ еднакви броеве. Първитѣ 15 беседи и нравоучения липсуватъ. Сега почва съ края

отъ 15 поучение и бесѣда ѕі, слѣдъ която слѣдва нравоученїе ѕі. Свършва съ бесѣда 83 (пг) безъ край.

Текстоветѣ и „нравоученията" писани съ киноваръ. Правописъ не до тамъ правиленъ. Любопитна е употрѣбата на титла въ видъ на два акцента ˊ ˋ, подъ които се бѣлѣжи съотвѣтната буква; употрѣбява и високъ ѣ.

Съдържа:

На л. 1. Бесѣда .ѕі. върху: Сїе бо ѥсть свѣдителство їωан̓ново егда послаша кнемоу.......

Начало: Люто зависть ω възлюблен̓не, люто и гоубител̓но завидащи и независимы.

Нравоученїе .ѕі. ω грьдости и богатствѣ и мѫтни:

Аще же їоанъ недостоинъ ремен разрѣшити їоанъ его в̓рожены, бо̓ши не бы, гдѣ в̓чини мы себѣ. Л. 4б.

Л. 6. Бесѣда зі. върху: Сїа бышa в̓виѳаворѣ обонъ полъ їордана. идѣже бѣ їωанъ кртa. на оутрїиже зри їса градоуща кнемоу. глa сѐ агнецъ бжїи вземлаи грѣхъ мира.

Начало: Велїе блго дрързнованїе. а еже свободнаа имѣти оуста и всѧ въ вторых полагати исповѣданїа еже въ хa. сице велїе и чжно. Л. 6а.

Нравоученїе зі. ѩко подобает вѣдѣти ωпаснѣ о вѣрѣ. ѩко бы мощи к̓вопрошающи и ωвѣщавати:

Но внимаите. ибо безмѣстна врагу оубо ω хитрости по̓визатїи своеи и сапо̓никоу и ткателю. и всѣ простехждонико. Л. 9б.

Л. 11. Бесѣда иі. върху: на оутрѣи паки стоаше їоанъ....

Начало: Лѣностно нѣкако члчкое ѥстество и скоро оуклонитсе на погибель.

Нравоученїе, иі. ѩко всѧко врѣмѧ прилично к̓ бжтвенномꙋ послоушанїю, ѩко подобает бѣгати врѣнихъ бесѣдъ:

Ѿ здѣ да наоучаемсѧ всѧ предѣл̓на полагати бжтвен̓наго поꙋслышанїа..... л. 15.

Л. 17. Бесѣда. ѳі. върху: обрѣте сеи прьвый брата своего симона, и глa емоу.....

Начало: Бъ в̓ началѣ сътвори члка. не ωстави быти единаго, но даде емоу помощницѫ женѫ.

Нравоучение. ѳі. ѩко подобает дѣиствовати в̓потребное богатствомъ. а не покоповати сїе:

Да не оубо недостонаа дѣиствоует. ѩже по нарецїю чести. иже хви нарицаетсѧ. сице павел на именова... Л. 19.

Л. 20. Бесѣда к҃. връху: На оутрїи же въсхотѣ изыити в галилею. и ѡбрѣте филип̓па . . . . . .

Начало: Всѧкомоу пекоущемꙋ сѧ. едино е҃ нѣчто излишне. приточное рече слово. их҃сже, ꙗко ищай ѡбрѣтае҃.

Нравоученїе к҃. ꙗко не слово҃ единымь любити ба҃, но и дѣлы:

Сице и намь радовавати҃ пѡбае҃ сподобивши҃сѧ оувидѣти сн҃а бжїа . . . . . л. 23.

Л. 24. Бесѣда .ка҃. връху: Ѡвѣща наѳанаиль и гд҃а емоу. рав̓ви ты еси сн҃ъ бжїи . . . .

Начало: Многаго на҃ ѡ любимици треба е҃ попе҃нїа. многаго бдѣнїа.

Нравоученїе. .ка҃. ꙗко треба есть ко сп҃сенїю вѣры и житїа праваго. и ꙗко не довлѣе҃ таковаго стѧжати прародителей:

Да не ꙋбо велїе мръствоуе҃ ѡ срѡ҃стве плѡ҃стемъ. но аще и бе҃численны҃ имѣе҃ праро҃теле чт҃ны҃. сами да потщи҃сѧ . . . . Л. 28ª.

Л. 28. Бесѣда .кв҃. връху: что мн҃ѣ и тебѣ жено, не ꙋ҃ прїиде ча҃мо.

Начало: Имѣе҃ ꙋбо нѣкїи тр҃ж еже гл҃ати. и сїе павелъ ꙗвлѧа гл҃аше . . . .

Нравоученїе .кв҃. Противъ ѡбъꙗдающи҃сѧ и ꙋнивающи҃сѧ:

Понеже соу҃ многїе ѿ чл҃къ ничесо҃ пре҃ водою лоу҃шими, стоуденїе текоущїе в̓сегда премѣн̓ые . . . . л. 31.

Л. 32б. Бесѣда .кг҃. връху: Сие сътворилъ начатокъ знаменїамь ic҃ в̓кана галилейсте.

Начало: много на҃ дїаво҃ принꙋжда҃етъ, много нашемꙋ здравїю съпротивлѧетсѧ . . . .

Нравоученїе .кг҃. — ѡ мл҃тыни:

Си҃ ꙋбо и мы да по҃ражае҃. и да не ꙋгаси҃ свѣтилниковъ . . . л. 36б.

Л. 37. Бесѣда .кд҃. връху: ꙗкоже бѣ въ iер҃лимѣ на пасхѫ в̓празни҃ и мнѡзи вѣроваша в̓него.

Начало: Члк҃овь сꙋщихъ тогда ѡви ꙋбо заблꙋжѣнїю внимахꙋ. ѿвиже истин̓ны дръжахꙋ сѧ . . .

Нравоученїе .кд҃. ѡ еже не помыслы истезати бж҃твеннаѧ, но вѣрою, и ѡ правости житїа:

Сїа ꙋбо видѧще. не помысло҃ ꙗко ѡ бзѣ҃ да въ̓скоуемъ . . . л. 40б.

Л. 41б. Бесѣда .ке҃. връху: ѿвѣща ic҃ аминь гл҃ю тебѣ аще кто не роди҃сѧ водою и дх҃омь . . . .

Начало: Дѣти малые на вса҃ дн҃ь къ ꙋчителемъ приходѧщаа. и прїемлю҃ оученїе и ѿдаю҃. и никогда же престаю҃ сего истѧзанїа . . .

Нравоучение .ке҃. ꙗко не кр҃щеный аще и безчисленнаа имѣ исправле́нїа оумретъ. в'геєнѫ ѿхо́дитъ:

Толи́ки҃ оубо та́иньствь сподо́бльшеса житїе да покаже҃ достойно л. 44б.

Л. 45б. Бесѣда .кѕ҃. вьрху: Роже́н'ное ѿ пло́ти пл҃ѿ єсть, и рожеⷩ҇ное ѿ д҃ха дх҃ъ е҃.

Начало: Великы҃ н҃а таиньствъ сподоби҃ е҃. єдінородни сн҃ъ бж҃їи...

Нравоучение .кѕ҃. на гнѣвливы҃. ꙗко не подобаєть своплеⷭ҇. но збезмол'вїе҃ бесѣдовати:

Да запне҃ оу'бо конѧ. да възвратї҃ вса҃ника да ѿсѣцне҃ пе́рвое ꙗрости .... л. 48б.

Л. 49б. Бесѣда .кз҃. вьрху: Аще зе́мнаа рѣ҃ ва́мъ и не вѣржѣте. ка́ко аще рекѫ ва́мъ нбн҃аа вѣрѫ имете ...

Начало: Еже множи́цею р҃ѣ, сїе и нн҃ѣ рекѫ и непреста́нѫ гл҃ѧ. чтоже ли сїе е҃; хотѧ їс҃ касати҃ высо́кы҃ догма҃ ....

Нравоучение .кз҃. ѡ нищелюбїи:

Да оусрами҃ сѧ оубо єго любви. да оустыдим'сѧ чл҃колюбїа премножества .... л. 52а.

Л. 53б. Бесѣда .ки҃. вьрху: не посла бо б҃ъ сн҃а своего да сѫдить мирѫ но да сп҃сеть миръ.

Начало: Мно́зи ѿ ленивейши҃ в'грѣхо҃ величество, и лѣности премножество чл҃колюбїемь бж҃їимь дѣйствоующе ....

Нравоучение .ки҃. ѡ тщесла҃ны҃:

Да бѣжи҃ оубо т'щесла́вїа, сїа бо е҃ ст҃рть всѣ҃ томит҃енѣйша... л. 57а.

Л. 58а. Бесѣда .кѳ҃. вьрху: Изиде же въ їюдѣскоую землю, са҃ и оучн҃ци єго. І тамо пребыва́ше І кр҃щаше.

Начало: Ничто҃ истин'ны ꙗвствен'нѣйше. ни҃ крѣп'ча́йша боуде҃ оубо. ꙗко҃ л'жи ничтоже немощнѣйше.

Нравоучение .кѳ҃. ѡ тщесла́вїи:

Что ли оубо ѿ здѣ нака́зже҃сѧ; ꙗко всѣ҃ злы҃ вино́в'на сла́вонейсто҃ство .... л. 61а.

Л. 62а. Бесѣда .л҃. вьрху: Свыше грядый надовсѣми е҃, сый ѿ земли єсть, и ѿ земли гл҃ть.

Начало: Лю́та сла́вы жела́нїе, лю́та и мно́гихъ са́моисплънена те́рнїи. и необудо́бъ истор'же́на ....

Нравоучение .л҃. ꙗко подобае҃ оубо известне вѣдѫщемоу писанїа стѧза́ти҃ съ инославными:

Подобае҃ оубо истѧзати съ ѡпасе́нїе҃ всѧ. ибо орѫжїа соуть ꙗже ѿ писа́нїи дх҃ов'на .... л. 65а.

Л. 68а. Бесѣда .ла҃. вьрху: Ѿц҃ъ люби҃ сн҃а І всѧ даде врѫцѣ єго...

Начало: Мно́го схоже́нїа приѡ҆брѣтенїе въ всѣ҆ показаетъ҆ са ве́щеⷤ. си́це хѫдо́жества и҆справи́хо҇.

Нравоучение .л҃а. ѿ житїи пра́вомъ:

Да подража́е҇ ѹ҆бо самарꙗни́ню, да бесѣдоуе҇ хо҃у. и҆бо и҆ н҇нѣ посре́ди на҇ стои́ть ... 72б.

Л. 73а. Бесѣда .л҃в. върху: Ѡ҆вѣща і҃с и҆ рече҆ е҆и всꙗкъ пїа́и ѿ воды҆ сеꙗ҆ ....

Начало: Дх҃ов'ноую бл҃гтъ ѻ҆вогда ѹ҆бо писа́нїе ѻ҆гнь, ѻ҆вогдаⷤ во́дѹ нарица́е҆ть.

Нравоучение .л҃в. ѿ е҆же подобае҇ прочита́ти бж҃тве́н'наꙗ҆ писа́нїа. и҆ ѿ е҆же ѿшаꙗ҆тиса позорищь:

Да ѹ҆стыдиⷭ҇са ѹ҆бо и҆ ѹ҆срамиⷭ҇са про́чее҆. жена҆ па҇ моужей и҆мѣ҆в'шаа҆ и҆ самаран'ынꙗ҆ сѫ́щи. толи́ко ѿ догматеⷤ твори҇ тща́нїе ... л. 76.

Л. 77б. Бесѣда .л҃г. върху: Гл҃а е҆и і҃с, же́но вѣ҆ржи мн҃ѣ ꙗ҆ко граде҇ ча҇ е҆гда ....

Начало: Ве́здѣ вѣ҆ры на́мъ треба е҇ възлюблен'нїи вѣ҆ры бл҃гыⷤ мт҃ри. сп҃се́нїа чарова́нїꙗ ...

Нравоучение .л҃г. ꙗ҆ко ве҇ми на҇ по҇зоуе҆ть кротость. и҆ ꙗ҆ко сїю и҆мѣ҆ꙗ е҆у҃ли́сть і҆ѡа́ннь любла́ше са ѿ га҃:

Что҆ сего҆ бл҃жѐнства҆ боуде҇ ѹ҆бо ра́вно҆· но҆ не даже до сего ста́не҇ ... л. 80б.

Л. 81б. Бесѣда .л҃д. върху: Ѡ҆ста́ви҆ поче́р'па́ло свое҆ жена҆ ѿи҆де҆ въ гра҇ и҆ гл҃а чл҃ко҇ ...

Тая цѣла бесѣда, както и бесѣда .л҃е., откѫснати на сила, съ 8-тѣхъ листа между лл. 81 и 82. На л. 82а се намира Нравоучение л҃е: ꙗ҆ко ѿ всѣ҇ слоуча́ющиⷭ҇са на́мъ подобае҇ бл҃года́ри́ти б҃а:

Что́ ли҆ ѹ҆бо ѿ сихъ нака́зѫе́м'са · не чюде҇ ѡ҆жида́ти ниже зало́гы и҆ска́ти бж҃їа си҆лы ...

Л. 82б. Бесѣда .л҃ѕ. върху: Сїе па́кы в'торое҆ сътвори́ль е҇ і҃с зна́менїе прише҇ ѿ і҆оудеа҆ вг҃алиле҇ю ...

Начало: Ꙗ҆коⷤ вроудаⷤ зла́то. ни́же малѣ҆йшѫю стрѫю презрѣти ѹ҆бо кто҆ претръши҇ ....

Нравоучение .л҃ѕ. ѿ е҆же не подобае҇ ѡ҆злобла́ти҇ къ бл҃гы҇ наде́жамь, и҆ что ра́ди б҃ъ притр҇ѫно на҇ оучини́ль житїе҆:

Да ѹ҆срамиⷭ҇са ѹ҆бо да оусрамим'са ѿ люби́мици. и҆ да въздохне҇ ѿ многои҆ лѣ҆ности ... л. 84а.

Л. 86а. Бесѣда .л҃з. върху: Гл҃а е҆моу і҃с, хо́щеши ли҆ здра́въ быти...

Начало: Велико бж҃твенны҃ писанїй приωбрѣте҃с. и҆ довлѣюцаιаже ѿ ни҃ поз҃а . . . .

Нравоучение .л҃з. ѡ҆ зависти ꙗ҆ко гор'ше всѣ҃ грѣхо҃ е҃:

Пре́жде да ꙋвиди҃ е҆лико зависть зло е҆сть и҆ како ѿчеса̀ дш҃евныѧ ѡ҆слѣплѧе҃ . . . . л. 88[б].

Л. 90[а]. Бесѣда .л҃и. връху: И҆ по си҃ ѡ҆брѣтѐ е҆гò і҃с въ ст҃ли́щи. и҆ ре҃ е҆моу сè здравь бы҃ е҆си . . .

Начало: Люто гр҃ѣ люто и҆ дш҃и вре҃, множи́цею ѿ прейзлишїѧ. и҆ теле҃ косноу сѧ злоѐ и҆стекше . . . .

Нравоучение .л҃и. ѡ҆ тщесла́вїи:

Но мы̀ възлюблѐн'нїи да бѣжи҃ сегò не́доуга̀ спремножество и҆ тщанїе҃ всѧки҃ . . . . л. 96[а].

Л. 97[а]. Бесѣда .л҃ѳ. връху: ѿць мой не сѫди҃ никогоже, но сж҃ ве҃ дадѐ сн҃оу . . . .

Начало: Мно́гаго на҃ треба е҆сть тща́нїа въ всѣ҃, ѿ любиц҃и. и҆бо сло́во да́мы и҆спита́нїа постраже҃ ѡ҆пасно . . . .

Нравоучение .л҃ѳ. ѡ҆ непамѧто̃зло́бїи и҆ мл҃тни. Ї ꙗ҆ко подобае҃ не то́кмо на́мь просты҃. но мр҃ымъ быти в'догмате҃ и҆ в'житїи:

Сїа ꙋбо всѧ помышлѧ́ющи. да не претекаемъ про́сте ре҃на҃. но съ ѡ҆пасе́нїемъ да и҆стѧзоуе҃ всѧ . . . . л. 103[а].

Л. 104[б]. Бесѣда .м҃. връху: Аще а҆зь свѣдите҃ствоую ѡ҆ собѣ свѣдѝтельство моѐ нѣсть и҆стин'но . . . .

Начало: Аще ктô стра́ноу рж҃ноую копа́ти на́чнеть хи́трости сеа̀ неискоусенъ сы́й. зла́то ꙋбо не сдѣлаеть.

Нравоучение .м҃. ꙗ҆ко съвръше҃ есть в'добродѣтели. и҆же заповѣди всѧ творѧ б҃а ра́ди, и҆ ѡ҆ мл҃ты́ни:

И҆ мы̀ ꙋбо е҆гда къ е҆ретико҃ бо́ре҃сѧ и҆ въѡ҆ржжа́ем'сѧ ѿ сюдꙋ ꙋкрѣплѧе҃сѧ . . . .

Л. 109[б]. Бесѣда. .м҃а. връху: Ї҆спытайте писа́нїа ꙗ҆ковы̀ мнитè вни҃ живо҃ вѣчный и҆мѣти . . . . . .

Начало: Мно́го да твори҃ и҆мъ ѡ҆ възлюбле́нїи ѡ҆ дх҃ѡны҃ слово. ни́же довлѣти на҃ неп'щжемъ ко сп҃се́нїю.

Нравоученїе .м҃а. ꙗ҆ко ничтоже си́це мѫдры҃ твори҃ ꙗ҆ко добро-дѣтель. и҆ ꙗ҆ко всѧка злоба̀ ѿ невидѣниа и҆мѣе҃ гнѣва:

Тѣм'же подобае҃ всѧ́коу злобоу ѿ д҃ши ѿложи́вши҃, и҆едноу же плести никогда҃ ле́сть . . . . л. 111[б].

Л. 112[б]. Бесѣда .м҃в. връху: По си҃ ѿидѐ і҃с ѡ҆бо́нъ по́лъ мо́рѧ галилѣска҃. въ стра́ны тиверїа́дьскаго . . . .

Начало: Люти́ моу́жѐ недръза́юще спребывае́ възлюбле́ніи. но да навы́кне́ е̑гда ничи́же врежа́ется на́ша добродѣте́ . . . .

Нравоучение .м҃в. ѿ е̑же ничтоже бы́ти житѐскаю сла́воу. и̑ ѿ злѣ собира́ющи́. и̑ злѣ и́ноура́ющихъ:

Да навы́кне́ ѹ̑бо ѿ възлюбле́ніи ч҃ти сѫща ѿ ч҃лкъ пренебрега́ти нежела́ти . . . . л. 115б.

Л. 117. Бесѣда .м҃г. върху: Ꙗ̑ко вечеръ бы́сть, снидо́ша ѹ̑ч҃нци е̑го́ на́море и̑ вс҃ѣша вкора́бль . . . .

Начало: Не тоу сы́й то́кмо х҃с телесне. но и̑ далечѐ бываа̀ по́лезноѐ ѹ̑строае́.

Нравоучение .м҃г. Ѿ е̑же подобае́ дх҃овнаа па́че. а̑ не житейскаа̀ ѿ б҃а просити. и̑ ꙗ̑ко г҃ьскаа̀ мл҃тва̀ е̑же ѡ̑ на́ дх҃овнаа̀ е̑сть. и̑ ꙗ̑ко неправеднїи не ѿ б҃а богатѣю́ть:

Сїа ѹ̑бо вида́ще и̑ мы̀, благодари́ б҃а. и чоу́ствены́ ѹ̑бо р҃а мно́го же па́ дх҃ов'ныхъ . . . . . л. 118б.

Л. 119б. Бесѣда .м҃д. върху: Ѡ̑вѣща і҃с и̑ ре́че. а̑ми́нь а̑ми́нь гл҃ю ва́ и̑щете мене не и̑же ви́дѣсте зна́менїа . . . .

Начало: Не всегда смирены́ бы́ти и̑ кро́ткы́ но лѣни́ваго ѹ̑ч҃нка и̑ разꙋмо́ дебе́лаго ѿстрыми ѹ̑ч҃тла по́стреца́н'ми ѿ лѣни́ства побꙋжа́ти пѡ̑бае́.

Нравоучене .м҃д. Ѿ та́ковїѐ ѹ̑бо възлюбленїи г҃а да проси́ и̑ ѿ таковыѐ да̀ моли́ . . . . . л. 121б.

Л. 122а. Бесѣда .м҃є. върху: Рѣша же кнемоу: что̀ сътвори́ да дѣлае́ дѣла бжїа . . . . .

Начало: Ничто́ на́ чрево погоубнѣйшаго, ничто́ срамотнѣйшаго е̑сть: сїе ту́ и̑ гръбъ разꙋ́ сїе телесноую дш҃оу сѫдѣлывае́ . . . .

Нравоучене .м҃є. ѿ воск҃ресе́нїю и̑ ѿ сѫдѣ, и̑ сънроти́вꙋ тѣ́ кото́рыѐ пра́ самовла́стїе в'чл҃цѣхъ. сирѣ́ вроже́нїе произволе́нїе къ добродѣтелем' и̑ зло́сти:

И̑мъ ѹ̑бо ничесо́же на по́зꙋ было̀, на́ же ѕѣло̀ полезно е̑сть е̑гда ча́сто въ ѹ̑шесе́ на́ши́, звони́ въскр҃нїе . . . . . л. 126а.

Л. 127б. Бесѣда .м҃ѕ. върху: Сего ради ро́п'та́у і̑удеи ѿ се́ е̑же ре́клъ, азь е̑сми хлѣбъ живо́тный . . . . .

Начало: Их'же бѣ́ и̑ чре́во и̑ сла́ва в'стоу́ и̑хъ гл҃ть па́ве́ ѿ і̑оуде́ . . . . .

Нравоученїе .м҃ѕ: Сего ра́ рещи подобае́, ꙗ̑ко преди́вныѐ чꙋдеса̀ и̑ чего ради да́ны сѫ́, и̑ ꙗ̑коваа ѿ ни́ по́за . . . . л. 130а.

Л. 131б. Бесѣда .м҃ѕ. връху: Ре҃ же и҃ і҃с. а҆минь а҆минь гл҃ю ва҃, а҆ще не снѣсте плоти сн҃а чл҃каго . . . . .

Начало: Е҆гда ѿ веща҃ дх҃овны҃ бесѣдоуе҃, ничесоже мирьскаго боуде҃ в̓дш҃а҃ наши҃ . . . . .

Нравоучение: .м҃з. Си҃ради пооученїи треавы и҆ бодры быти потщим̓са . . . . . л. 136б.

Л. 137б. Бесѣда. .м҃и. връху: И҆ хожаше і҃с по си҃ в̓галилеи не хоташе въ і҆удеи ходити . . . . .

Начало: Ничто҃ зависти грѣше и҆ завиденїа. сице см҃рть сниде в̓миръ . . . . . .

Нравоучение: .м҃и. ѡ ꙗрости и҆ к̓ротости:

Да навыкне҃ ѹ҆бо ѿ речены҃, тихо҃, кротость. наоучите бо сѧ рече ѿ мене ꙗко крото҃ е҆см̓ и҆ смиренъ ср҃цемъ . . . . . л. 140а.

Л. 141а. Бесѣда .м҃ѳ. връху: Сїа рекь и҃ пребысть в̓галилеи. е҆гдаже в̓зыидоша братїа е҆го . . . . .

Начало: Ꙗже чл҃ки ѿ х҃а ѹ҆строен̓на, не сего ради то҃мо ѹ҆строишасѧ да вплъщенїе оутве҃|ди҃сѧ . . . . . .

Нравоучение .м҃ѳ. ѡ правдѣ и҆ ꙗко неправеднаго ничто҃ по҃зоуе҃, е҆же праве҃ныхъ и҆мѣти родителей:

Сїе же не сѫщи҃ тогда рече сѧ токмо но и҆ на҃ . . . . л. 145а.

Л. 145б. Бесѣда .н҃. връху: Гл҃ахꙋ бо нѣцїи ѿ і҆ер҃лима҃ѧ҃. не сеи ли е҆сть е҆гоже и҆щѫ҃ ѹ҆бити . . . .

Начало: Ничт҃о просте в̓бж҃твены҃ писанїи҃ летить. д҃хо҃ бо ре҃на ст҃ы҃ . . . . .

Нравучене .н҃. ѡ правдѣ:

Но сїа ѹ҆бо рекоша҃ къ ѡнѣ҃ стра҃ же да не и ква҃ времѧ имѣю҃ . . . . л. 148б.

Л. 149а. Бесѣда .н҃а. връху: Въ послѣ҃нїи же д҃нь великыи празника стоаше і҃с. и҆ възва гл҃ѧ. а҆ще кто жажде҃ да граде҃ ко мнѣ.

Начало: Приходѧщи҃ к̓проповѣди, и҆ вѣрою в̓нимающимъ, желанїе жаждꙋщи҃ показова҃ | подобае҃ . . . .

Нравоучение .н҃а. е҆же злѣ съпротивъ творити:

Сїа ѹ҆бо видѧще. никогда҃ навѣтоуе҃ и҆ны҃ ѹ҆видѣв̓ше ꙗко сами на себѣ и҆з̓ѡщрае҃ мечь . . . . л. 152а.

Л. 153а. Бесѣда .н҃в. връху: Прїидоша ѹ҆бо слоугы къ а҆рхиереѡ҃ и҆ фарисеѡ҃, и҆ рѣша и҃ ѡни. что ра҃ неприведосте е҃ . . . .

Начало: Ничто҃ и҆стин̓ны ꙗвественѣише, ни что҃ простѣише, а҆ще не злодѣ҃ствоуе҃ мы . . .

Нравоучение .н҃в҃. ѿ еже подобае҃ хр҃тїанинѫ и житїе имѣти добродѣтелно:

Сїа да бѣжи҃ мы, и да слави҃ с҃на . . . . . л. 156б.

Л. 157а. Бесѣда .н҃г҃. върху: Сїа гл҃ы ꙗже гл҃а іс҃ в газофилакїи оуча въ ст҃лищи и никто҃ ꙗ҃ его . . . .

Начало: Ѿ безоумїа июде҃скаго. преже пасхи ищѫще его. та҃ посредѣ прїем̇ше . . . .

Нравоучение .н҃г҃. ꙗко подобае҃ и в цр҃квъ и в прочитанїе писанїи оупражнѧтисѧ. сице бо и грѣшнїи на лоу҃шее преоуспѣти възможетъ:

Аще сице оубо въсхоще҃ писанїа испитовати съ ѿпасенїе҃ а не простѣ. възможе҃ сп҃сенїа нашего полоучити . . . л. 159а.

Л. 160б. Бесѣда .н҃д҃. върху: Гл҃а оубо іс҃ къ вѣровавши҃ кнемоу їюдеомъ. аще вы пребѫдете въ словеси мое҃ . . . .

Начало: Многа терпенїа требоую҃ наша ѡ любимици. тръпенїе же бывае҃ егда въ глоубинѫ оукорени догматы боудѫ҃ . . .

Нравоученїе .н҃д҃. Ꙗко не жите҃ска но цр҃твїе н҃бное похищати подобаетъ:

Вѣда҃ бо вѣда҃ смиреноу д҃шоу творити грѣхы . . . л. 164б.

Л. 165б. Бесѣда .н҃е҃. върху: Ѿвѣщаша оубо їюдеи рѣша емоу не добрѣ ли г҃ле҃ мы ꙗко самарѧнинъ єси ты . . . .

Начало: Бе҃стоу҃но злоба и люто, и егда стыдѣти҃ подобаше, тогда па҃ сверѣпѣе҃ . . .

Нравоучение .н҃е҃. Ѿ зависти и ꙗко ѿ б҃а оубо бываемы҃ срадовати сѧ по҃бае҃. злѣ же стражоущи҃ болѣзновати. аще и ѿ б҃а моуча҃ сѧ:

Фараѡнь онъ бе҃численыѧ прїемь ꙗзвы. егда моучаше сѧ токмо мръствовалъ . . . л. 168а.

Л. 169а. Бесѣда .н҃ѕ҃. върху: и мимоходѧ іс҃ видѣ чл҃ка слѣпа ѿ роженїа . . . .

Начало: И преходѧ іс҃ видѣ чл҃ка слѣпа ѿ рож҃енїа. ѕѣло чл҃колюбивь сыи, и ѡ наше҃ сп҃сенїи промышлѧ . . .

Нравоучение .н҃е҃. ѡ мл҃тыни и ѡ сосоуженїи настоѧщихъ бл҃гыхъ к боудѫщимъ:

Вѣрны҃ оубо бесѣдоуѧ гл҃аше. нощь прейде д҃нь же приближи сѧ . . . л. 172а.

Л. 173а. Бесѣда .н҃з҃. върху: сїа рекъ іс҃ плюноу долоу и сотвори бренїе ѿ плюновенїа . . .

Начало: Хотѧщиⷯ҇ что̀ ѿ прочитае́мыⷯ҇ ѡ҆бо́има́ти ниⷤ҇ малоѐ гл҇е́мыⷯ҇ претека́ти подоба́еть . . .

Нравоучение .н҇з҇. ꙗ҆ко подобаеⷮ҇ неисправле́ныхъ и҆ злыⷯ҇ бѣга́ти. и҆ ни е҆динаго съблазнити. И҆бо стлѣпъ ѕи́ждѹщей, е҆ди́но мысли́ша въ свеⷮ҇ злѣ . . . . л. 175[б].

Л. 176[б]. Бесѣда .н҇и҇. върху: г҇лаⷯ҇ слѣпомоу па́ки. ты что̑ гл҇еши ѡ҆ неⷨ҇ ꙗ҆ко ѿвръзѐ твоѧ҆ ѡ҆чеса . . .

Начало: Писа́нїй не про́сте ниⷤ҇ чреⷥ҇ дѣⷧ҇ нѐ прочита́ти подобаеⷮ҇, но съ ѡ҆пасе́нїеⷨ҇ всѧ҆киⷨ҇, ꙗ҆ко бы̀ не спепина́ти сѧ . . . .

Нравоучение .н҇и҇. ꙗ҆ко подобаеⷮ҇ писа́нїамь прилѣжно в҆нима́ти кое же ѡ҆бличи́ти сопроти́вныⷯ҇ и҆ ѡ҆ е҆же ѡ҆шаꙗ҆ти сѧ позо́рищъ:

Сїѧ же въсписа́ш҇а да и҆ мы̀ подражаеⷨ҇. а҆ще бо проси́теⷧ҇ слѣпый и҆же ниⷤ҇ ви́дѣ е҆го̀ . . . л. 180[б].

Л. 182[б]. Бесѣда .н҇ѳ҇. върху: І҆ и҆згна́ша е҆го вонъ. и҆ слыша г҇с ꙗ҆ко и҆згна́ша е҆го̀ вонъ . . . .

Начало: И҆же и҆стины раⷣ҇, и҆ е҆же во х҇а и҆сповѣда́нїй стражоу́ще что́ лю́то и҆ досажа́еми . . .

Нравоучение .н҇ѳ҇. Ꙗ҆ко сп҇се́нїе е҆же заповѣдих вы̀ и҆мѣти и҆ блюсти и҆ ѡ҆ любоимѣнїи:

Тѣⷨ҇ же молю̀ да пребываеⷨ҇ поⷣ҇ па́стыреⷨ҇ пасоми. пребоудеⷨ҇ же а҆ще гла́са е҆го послоушаеⷨ҇ . . . . л. 186[а].

Краятъ на нравоучението, както и бесѣда .ѯ҇. съ началото на нравоучението ѝ, са на полусрѣзанитѣ петь листа.

Л. 195[а]. Бесѣда .ѯ҇а҇. върху: Бы́ша же ѡ҆бновленїа въ і҆ерл҇имѣⷯ҇, и҆ зима бѣ. хожа́ше г҇с въ ст҇лищи въ притворѝ соломонѝ . . . .

Начало: Всѧка ѹ҆бо добродѣтеⷧ҇ добро. найпаⷱ҇ ти́хость и҆ кро́тоⷭ҇. сїе чл҇ковь показоуеⷮ҇ наⷭ҇. сїе ѿ ѕвѣрѐ раздѣлѧеⷮ҇.

Нравоучение. .ѯ҇а҇. ꙗ҆ко безмол҆вїе поспѣшаеⷮ҇ къ добродѣтели, и҆ ѡ҆ жеⷩ҇ской добродѣтелѝ и҆ мѹжелюбици:

Е҆же и҆ наⷭ҇ ра́ди твори́ти наказжеⷮ҇, тор҆жищъ ѹ҆бо бѣга́ти повелѣваѧ҆ . . . л. 198[б].

Л. 200[б]. Бесѣда .ѯ҇в҇. върху: Бѣже нѣкто болѧ҆ ла́заръ . . .

Начало: Мно́ѕи ѿ чл҇къ е҆гда ѹ҆видаⷭ҇. нѣкиⷯ҇ ѿ ѹ҆гожа́ющиⷯ҇ бг҇у стра́жоущиⷯ҇ нѣчто люто . . . .

Краятъ на тая бесѣда и началото на нравоучението ѝ са отрѣзани съ двата листа между лл. 201 и 202.

Л. 203[а]. Бесѣда .ѯ҇г҇. върху: не ѹ҆бо внїйде г҇с въ веⷭ҇, но бѣ҇ на мѣстѣ и҆дѣже срѣтѐ є҆го ма́рѳа . . . .

Начало: Ве́лїе бл҇го любом҇рїе, любомѫ҇рїеже гл҇ю е҆же ѹ҆ наⷭ҇ . . .

Нравоучение .г҃г. ꙗко вѣрою внѣшни҄ любомѫ҄рьцы҄ а҃пли преωдолѣша. и҆ ꙗко вѣра бе҆ дѣлъ не съвръшае҃. и҆ ѡ҆ блоудѣ и҆ ѡ҆ любодѣйствѣ. ꙗко любодѣйство єстъ е҆же и҆мѣющемоу женоу и҆ноу растлиши:

Велїе бо бл҃го вѣра є҃, велїе и҆ многы҄ винов҄но . . . . л. 206ª.

Л. 208ª. Бесѣда .г҃д҃. върху: г҃с же възве҃ ѻчеса своꙗ горѣ и҆ рече ѡ҃ч҃е бл҃годарю . . . .

Начало: Е҆же множицею рѣ҄ сїе и҆ н҃нѣ реку, ꙗко б҃ъ не зри҃ достои҃ствоу своемоу . . . .

Нравоучение .г҃д. ѡ҆ зави҃ и҆ лихоимании:

Но е҆же рѣ҄ люто зави҃ и҆ лицемѣрїа по҄на. сїе вс҄еле҄ноую бе҆численны҄ наплъни злы҄ . . . . л. 212ᵇ.

Л. 213ᵇ. Бесѣда .г҃е҃. върху: Е҆динъ же нѣкто ѿ ни҃. Каїафа а҆рхиє҃рей сый лѣтоу ѡ҆номоу . . . .

Начало: Оуглебоша ꙗзыци в҄пагоубѣ ю҆же сътвориша . . . .

Нравоучение .г҃е҃. ѡ҆ сребролюбїи:

Люто бо сребролюбїе люто, и҆ ѡ҆чеса и҆ ѹ҆шеса ѡ҆слѣплѧе҃ и҆ ѕвѣрѧ лютѣши҄ твори҃ . . . . л. 215ᵇ.

Л. 217ª. Бесѣда .г҃ѕ҃. върху: ѹ҆видѣ ѹ҆бо наро҄ многъ ѿ їюдѣ ꙗко тамо є҃ . . . .

Началото на тая бесѣда, както и нѣкои пасажи отъ нея и прѣдната, са изрѣзани заедно съ изрѣзанитѣ на половина листи 214—219.

Нравоучение .г҃є҃. ꙗко и҆ тѣло въстае҃. и҆ ꙗко к҄ совръшенїю и҆ до҄матъ правы҄ и҆ житїѧ треба є҃. и҆ словесъ е҆ретическы҄же и҆ є҃л҄ли҄скы҄. ꙗко не подобае҃ бг҃ословити сневидѧщи҄ писанїа:

Сїе и҆ ѡ҆ воскр҃сенїи бесѣдоуѧ паве҃ подвиже слово . . . . л. 219ᵇ.

Л. 221ª. Бесѣда .г҃з҃. върху: Любѧи дш҃оу свою погоуби҃ ю . . .

Начало: Сладо҃ настоѧщїи живо҃. и҆ многїа и҆сплъне҃ сладости . . .

Нравоучение .г҃з҃. ѡ҆ мл҃тыни:

Сїа ѹ҆бо вѣдаще, да востане҄, да прослави҄ бг҃а, не вѣрою токмо но и҆ житїемь . . . . л. 224ª.

Л. 224ᵇ. Бесѣда .г҃и҃. върху: Ѿвѣща е҆моу народъ мы слышахо҄ ѿ закона ꙗко х҃с пребывае҃ вв҄ки . . . .

Начало: Оудобъ е҆млемо прелесть и҆ немощъно а҆ще и҆ бе҆численымы ѿ вн҄ѣ помазоуе҃ сѧ шары . . . .

Нравоучение .г҃и҃. ѡ҆ любви и҆ братолюбїи:

Сїа ѹ҆бо вѣдаще да дѣйствоуе҃. ꙗко бы не ѿстоупити ѿ б҃а но да дръжи҄ сѧ дш҃ев҄на҄ попеченїа . . . л. 227ª.

Л. 227ª. Бесѣда .ѯѳ҃. върху: Ѡба́че ѹ҆бо и҆ ѿ кнѧзе́й мно́зи вѣ́рова́ша внего . . . .

Начало: Всѣ ѹ҆бо бѣга́ти подобне на ноу҆но дш҃оу растлѣва́ющи страстѣ . . . .

Нравоучение .ѯѳ҃. ѡ҆ т҆щесла́вїи и҆ женахъ ѹ҆краша́ющисѧ, и҆ ѿ мл҃тыни:

Да бѣжи ѹ҆бо звѣ́рѧ в҆сѣмй, ѹ҆пещренъ бо є҆ и҆ всеизноуря́ющъ л. 229ª.

Л. 230ª. Бесѣда .ѻ҃. върху: Преже пра́зника па́схы, вѣды. і҆с҃ ꙗ҆ко прїи҆дѐ ча҃ е҆го . . . .

Начало: Подража́тели мой бывайте ре҃ блжен҆ный паве, ꙗ҆ко а҆зъ х҃въ . . .

Нравоучение .ѻ҃. ѡ҆ правдѣ и҆ ѡ҆ ꙗ҆ко в҆довица мл҃ти:

Да бѫде ѹ҆бо мы чи́сти, да на ѹ҆чисѧ твори́ти . . . л. 233ª.

Л. 233ᵇ. Бесѣда .ѻа҃. върху: и҆ взѧ ры́зы своѧ̀ и҆ възле́гъ па́ки речѐ и҆мъ. вѣсте ли что сътвори ва.

Начало: Лю́то ѡ҆ люби́мици лю́то въ глоубиноу злы́хъ прїи҆тѝ . . .

Нравоучение: .ѻа҃. ѡ҆ е҆же ѡ҆то҆ща́ти враго дѣло и сло́во, и҆ ѡ҆ і҆осифѣ:

Сїа же писана сѹ҆ да не памѧтозлобьствоуе ѡ҆бидѧщи, но да ѡ҆бличае и҆ и҆ рыдае . . . . . л. 235ᵇ.

Л. 237ª. Бесѣда .ѻв҃. върху: А҆ми́нь а҆минь гл҃ю ва́мъ, прїе҆млѧ, а҆ще ко пошлю менѐ прїе҆мле . . . . .

Начало: Вели́ко соущаго к҆бж҃їимъ рабо ѹ҆гоже́нїа възда́нїе, и҆ пло́ды ѿ сюдоу на въздае҆тъ . . . . .

Нравоучение .ѻв҃. ѡ҆ любви и҆ житїи добродѣтельномъ:

Не ѡ҆ нѣ бесѣдова́шесѧ то́кмо. но и҆ къ всѣ хотѧщи вѣрова́ти сло́во и҆ внего . . . . л. 241ª.

Л. 242ª. Бесѣда .ѻг҃. върху: Гл҃а си́монъ петръ, г҃и ка́мо иде́ши . . . .

Начало: Ве́лїе любо҆, и҆ ѡ҆гнѧ самого ѕѣлнѣйшей и҆ на самоѐ въсходи н҃бо . . . . .

Нравоучение .ѻг҃. ѡ҆ мл҃тыни. и҆ ꙗ҆ко лоуч҆ше не ми́ловати нежелѝ ѿ непра́вды и҆ ꙗ҆ко подобае ѹ҆клон҆исѧ ѿ зла́ и҆ лицетвори́ти бл҃го. и҆ ꙗ҆ко ничто е҆сть е҆же не ѹ҆мовен҆ыма рѫка́ма причаща́ти:

Всѧ ѹ҆бо да дѣйствоуе. ꙗ҆ко бы ѿмы́ти скверна . . . . л. 245ª.

Л. 246ª. Бесѣда .ѻд҃. върху: Гл҃а е҆моу фили́п҆пъ. г҃и покажѝ на ѡ҆ц҃а . . . . . .

Начало: Прор҃ѡ ѹ҆бо гл҃аше къ і҆юдеѡ. зрѣнїе блоу҆ницы бы тебѣ.

Нравоучение .о҃д҃. ıако добродѣте҇ дх҃овнаѧ жрътва естъ. ıако сребролюбїе ѿ тщеславїа ѥстъ. и҆ ıако три е҇ вож҃елѣнїа. е҇ствѣное ноу́жное и҆ посрѣднеѐ:

Да послѣдоуе҇ оу́бо ѥмоу, и҆ да възме҇ к҃ртъ. а҆ще бо не бли҇ ѥстъ гоненїе но и҆ныѧ см҃рти времѧ . . . . л. 248ᵃ.

Л. 249ᵃ. Бесѣда .о҃е҃. върху: а҆ще любите мѧ̀ заповѣди моѧ съблюдайте . . . . .

Начало: Дѣлъ на҇ треба ѥсть и҆ дѣа́нїй вездѣ.

Нравоучение .о҃е҃. — Да привлачае҇ оу́бо непреборимоую дх҃а помощ҇ | заповѣди съблюда́юще и҆ ни҇ а҆г҃глъ боудемъ мен҇ши . . . л. 254ᵃ.

Л. 254ᵇ. Бесѣда .о҃ѕ҃. върху: въ станѣ иде҇ ѿ сюдꙋ. а҆зъ ѥсмъ виноградъ и҆стин҇ный и҆ вы̀ лоѕїе . . . . .

Начало: Страшли́воую и҆ неможествѣноу дш҃ж не оу҇нїе твори҇ ıако҇ оу́бо великоу и҆ высокоу . . . . .

Нравоучение .о҃ѕ҃. ѡ҆ соу́щѐ въ х҃а любви и҆ ѡ҆ лихоима́нїи. и҆ ıако лоу҇ше оу́божати, нежелѝ богатѣти:

Поне́же оу́бо велїа и҆ непобѣдима любовъ. и н҃ѣ г҃лъ прѡстъ да покаже҇ дѣлы сїю . . . . . 257ᵃ.

Л. 258ᵃ. Бесѣда .о҃з҃. върху: сїа гл҃хъ ва҇, да ра́дость моѧ в҇ва҇ боуде҇ . . . . . .

Начало: Всѧ̀ бл҃гаѧ тогда и҆мѣю҇ мздж. ѥгда вконе́цъ прїйдоу҇ подоба́ющїй . . . . . .

Нравоучение .о҃з҃. ıако подобае҇ бл҃годш҃не ıаже за х҃а тръпѣти страда́нїѧ. и҆ ѕлы҇ ѡ҆шаıатисѧ. и҆ ѡ҆ мл҃т҇ни:

Сїа и҆ мы̀ въ и҆скоушенїи҇ да ѡ҆бращае҇. егда ѿ лоука́вы҇ чл҃къ что̀ страже҇ . . . . . л. 261ᵃ.

Л. 263ᵃ. Бесѣда .о҃и҃. върху: Сїѧ же и҆знача́ла нерѣ҇ ва҇ зане сва́ми бѣ҇. . . . . .

Начало: Велико печа́ли томите҇ство. и҆ многаго на҇ треба е҇ моу́жества ıако бы стати к҇сей ст҃рти доблествен҇не.

Нравоучение .о҃и҃. ѡ҆ едїномышленїи и҆ согласїи и҆ ѡ҆даѥма вта́и҇ства любвѝ и҆ ѡ҆ поустыни и҆ночестей:

Сице и҆ на҇ быти хоще҇ гл҃ѧ. и҆ да бждоу҇ ѥ҆ди́но ıако҇ а҇ и҆ ты̀ ѥ҆ди́но ѥсмы . . . . . . л. 267ᵃ.

Л. 268ᵃ. Бесѣда .о҃ѳ҃. върху: Ма́ло и҆ не ктомоу зрите мѧ . . . .

Начало: Болѣзноующоую дш҃ж и҆ ѿ печа́ли многїѧ съдръжи́моую ничто҇ сице ѡ҆быче низлага́ти ıако ıаже печа҇ ража́ющїа гл҃ы ѡ҆бращаѥмы часте . . . . .

Нравоучение .ѻѳ҃. ѡ любви̑ и̑ ꙗ҆ко подобае҃ препебрещи досады. и̑ ѡ м҃лтни и̑ ѡ до́брѡ҃ и̑ зломь блоу҃нѡ҃ рачені́и:

Л҃ѣ же и̑ на҃ побѣжа́ти, а҆́ще хо́ще҃ на нача҃лника вѣры на́шеа в҆зира́ющи҃. . . . . л. 270б.

Л. 273б. Бесѣда .п҃. върху: Сі́а гл҃а і҃с и̑ въздвиже ѡ҆чеса̀ на н҃бо речѐ. ѿ҃че прі́йдѐ ча҃ . . . . .

Начало: Сътвори́вый и̑ наоуч҃и ре҃, сей ве́лі́й нарече҃ся в҆цр҃твіи нбн҃ѡ҃. . . . . . .

Нравоучение .п҃. ѡ бога́тствѣ и̑ дово҃ствѣ:

Сели́ мы наслади҃ся сла́вы, по на́шей мѣрѣ а҆́ще трезви҃ся . . . л. 276а.

Л. 277б. Бесѣда .па́. върху: ꙗ҆ви҃ твоѐ и̑мѧ чл҃кѡ҃. и̑҃же да҃ е҆си мнѣ ѿ ми́ра . . . . .

Начало: Вели́ка свѣта а̑г҃глъ гле҃тся с҃нъ бж҃і́й . . . . .

Нравоучение .п҃а. ꙗ҆ко подоба́ѣтъ н҃бнаѧ и вѣчнаѧ пре҃почита́ти зе́мны҃ и́ приврéмен҃ы҃ ꙗ҆ко подоба́е҃ ми́лова́ти не ѿ непра́в҃ы, и̑ли лихои̑ма́ніа:

И̑же и̑ ѿ чл҃къ мно́ѕи н҃нѣ стра́жоу҃, нб҃наѧ бо҃ слы́шаще. ни҃ внима́ю҃ . . . л. 280а.

Л. 281а. Бесѣда .пв҃. върху: а̑зь да҃ и̑мъ сло́во твоѐ и̑ ми́ръ възненавидѣ и̑хъ . . .

Начало: Е̑гда̀ добродѣтели быв҆ше гони҃ ся ѿ лоука́вы҃, и̑ добродѣтели жела́юще нахоухна́е҃ ся ѿ о̑нѣхъ . . .

Нравоучение .пв҃. Подвиза́ніе к҆пра́вдѣ и̑ ѿстоупле́ніе соу́щи҃ в҆житіи люты҃:

Да вѣроуе҃ ѹ҆бо и̑ да люби҃ б҃а, да не и̑ ѡ на҃ г҃ле҃ся, б҃а и̑споо вѣдоую҃ дѣлы҃ ѿмещх҃ся . . . . л. 284а.

Л. 285б. Бесѣда .пг҃. върху: Сія ре́къ і҃с и̑зы́де съ ѹ҆чениκи своими ѡ҆бо҃ по́лъ пото́ка ке́дръскаго . . .

Начало: Гро́зно см҃рть и̑ стра́ха и̑спол҆нъ мно́гаго . . .

Краятъ и нравоучението на тая бесѣда е скѫсано заедно съ крайнитѣ листи.

Хартия корава, грапава съ знакъ: нѣщо като печатъ, съ нѣкакъвъ знакъ посрѣдъ, а наоколо: NIBI . . . DISS.

Доставилъ отъ Самоковъ Д. Карастояновъ.

317 (213).

Сборникъ отъ проповѣди, редакция руска съ български примѣси, вѣкъ XVII. Листи 317 фол. (32×19·5), текстъ 24×13, писмо срѣденъ уставъ, букви 3 мм., редове на стр. 29.

Вѣроятно прѣписъ отъ български изводъ: ж се употрѣбява и за оу.

Съвсѣмъ разнебитенъ. Много листи отначало, срѣдата и края липсуватъ, а много тъй сжщо са развързани и разбъркани. Споредъ една стара пагинация съ буквени цифри излиза, че ржкописътъ ималъ повече отъ 534 листи. Има означение и на тетрадитѣ. На л. 279 намираме 62 (ѯв) тетрада; значи до тукъ трѣбва да бждатъ 488 листи! Поученията се дѣлятъ на „части“.

На л. 1ᵃ: **Ѿ постѣ и ѡ молитвѣ, ꙗко се есть велїе ѻржжїе на дїавола . . . .**

Начало: **Видѣша оучении ꙗко тако люта бѣса изгна гь . . . .**

На л. 3ᵃ: поучение на 5-та недѣля отъ поста. Начало: **Бгъ дарждеть свѣть разоума г ѿкриваеть тайны неприложнаго совѣта своего.**

На л. 7ᵇ: **поученїе въ сжботж Лазаревж.** Начало: **Бгъ всѧческиї влка, иже владѣеть смртїю и животомь . . .**

На л. 15ᵇ: поучение третьо за велики четвъртъкъ, **ѡ влчномь страданїю гнѣмь, въ крат'цѣ събранное ѿ всѣхь четырохъ еуанстовь.** Начало: **Тако възлюби бгъ мира сего . . .**

На л. 25ᵃ: поучение за велика сжбота, **взято по части ѿ епифанїа: по частиже ѿ ины бгословцеⷡ:** за Христовото съшедствие въ ада. Начало: **Ѿ хвѣ съшествїю въ адь, и ѿ высвобожденїю . . . .**

На л. 29ᵃ: поучение второ **на прѣсветлы дни въскрнїа хва.** Начало: **Ꙗко же въ видимои твари, слнце и свѣть его чеснѣише паче инои зарѣ, просвѣщающе . . . .**

На л. 38ᵃ: трето поучение на сжщия празникъ, взето **ѿ пѣсней рачителии блаженнаго дамаскина.** Начало: **Прегладающи вдхоу, моужь стыи блгодѣанїе бжїе . . .**

На л. 43ᵇ: поучение за втората недѣля слѣдъ пасха. Начало: **Дивный есть бгъ въ дѣлехь свои и дивнаа дѣиствжеть . . .**

На л. 48ᵇ: поучение второ на Томина недѣля. Начало: **Ѡ свѣтоносномь днн въскрнїа хва, ѿ побѣдѣ его на врагы . . . .**

На л. 53ᵇ: поучение за третя недѣля слѣдъ пасха, за мироносицитѣ. Начало: **По ѡномь радованїю и химнѣ веселы, ꙗже въспѣхомь...**

На л. 63ᵃ: поучение за 4. недѣля слѣдъ пасха, за разслабления. Начало: **Нѣчтоже лютѣише грѣха и пагжбнѣише родж члческомж . . .**

На л. 70ᵃ: поучение за 5. недѣля слѣдъ пасха, за самарянката. Начало: **Ꙗкоже ѿ источника истѣкающа вода. исходить неѡскоудно, истекжще въ рѣки многи напаваеть . . .**

На л. 80[б]: поучение за 6. недѣля слѣдъ пасха, за слѣпорождения. Начало: Ӕкоже слнце свѣть въ видимыⷯ, всѣⷯ просвѣщаѥть...

На л. 94[б]: поучение на възнесение. Начало: Нн҃ѣ нбса веселатса, и врата свои ѿвръзають въсприяти творца своѥ̑...

На л. 103[а]: 2-ро поучение на възнесение. Начало: А҆ще кто хощеть познати, силж днє сего великого...

На л. 106[б]: поучение за първа недѣля на свв. отци. Начало: Кто оубо нн҃ѣ зверныⷯ не оудивитса...

На л. 113[а]: поучение 2-ро на сжщия празникъ. Начало: Ӕкоже древле аврааⷨ патриарха. оукрѣплень бг҃омь вышнимь.

На л. 121[б]: поучение 1-во на патдесатници. Начало: Людиѥ преже седащии въ тмѣ, и втѣни смрътнои держимыи...

На л. 127[б]: поучение 2-ро за сжщия празникъ. Начало: Кто възглѥть силы гн҃а...

На л. 135[б]: поучение 3-то за сжщия празникъ, взато ѿбг҃ословии стыхь моужей. Начало: Възлюбленный, много намь нн҃ѣ потрѣба молчаниа и таинаго въ оумѣ безмолвиа...

На л. 144[б]: пооученїе внлю а҃ ю всѣⷯ стыⷯ. Начало: Ӕкоже сугоубь ѥсть чл҃кь, дшоу имаⷮ невидимоую тѣло же видимоѥ...

На л. 154[б]: пооученїе в҃ є внлю всѣⷯ стыⷯ. ѿ терпенїю и ӕко оужиници наслѣджжⷮ црⷭтко небесное. Начало: Начени ѿ крови правѣднаго авела даⷤ до кон̾чины вѣка...

На л. 162[б]: пооученїе внлю к҃ по всѣⷯ стыⷯ. Начало: Црь нѣкїи. ѥгда хощеть ѿполчитиса на брань противоу иного цр҃а...

На поучението за третя недѣля началото липсува.

На л. 178[б]: поучение за 4. недѣля. Начало: Ибо ӕко ѿ источника текжть рѣки, г҃ оумножаетса вода...

На л. 185[а]: поучение за 5. недѣля. Начало: Люта горесть ӕдж ѕмиѥва и нѣсть паче ѥа оубивательнѣишаго...

На л. 190[б]: поучение за 6. недѣля. Начало: Ӕкоже ѕижжщии зданїа домы, или грады въ първыⷯ полагають крѣпкоѥ ѡснованїе и на томь вса ѥлика хотать, то съзидажть...

На л. . . . поучение за 7. недѣля — началото липсува.

На л. 206[б]: поучение за 8. недѣля. Начало: Ӕкоже желаѥть ѥлень въ днь зноа на источники водныа...

На л. 214[а]: поучение за 9. недѣля. Начало: Жестоучаишїи ѥстеством въ каменїю многоцѣнномь дїаменть...

На л. 223б: поучение за 10. недѣля. Начало: **Дѣла́тель зе́млѣ є҆гда̀ хо́щоуть что̀ прио́брѣсти ѿ нѣдрь тоа̀ ...**

На л. 232б: поучение за 11. недѣля. Начало: **Ꙗ҆́коже вели́чество во̑ мо́рьскї̑ раз̾но є҆́сть ѿ ка́плѣ дождевной ...**

На л. 242а: поучение за 12. недѣля. Начало: **Васи́лискъ ѕмі́й, и҆̑ зрѣні́ємь оу҆бива̑є телє́сѧ пра́мо є҆́моу̑ стоа́щаа ...**

На поучението за 13. недѣля началото липсува.

На л. 257б: поучение за 14. недѣля. Начало: **Хо́та́щаа прио́бщитисѧ бра́кꙋ дв҃ца тогда̀ оу҆крашаѐть сє́бе ...**

На л. 269а: поучение за 15. недѣля: Начало: **Лю́тый вре̑ є҆́сть дш҃и ѿщесла́вїє и҆ ѕѣло̀ лю̑ ...**

На л. 277а: поучение за 16. недѣля. Начало: **Ѹ҆́жа́сно є҆́сть въспомина́нїє, и҆ ѕѣ́ло тре́пе́тно дш҃и ...**

Слѣдъ горното заглавие нѣма вече начало на друго поучение. Листитѣ са разбъркани, а крайнитѣ 312—317 повредени. — Въ текста оригинални заглавки. Хартия тънка, гладка, съ знакъ: руски орелъ съ други емблеми. Подвързия дъски съ кожа, но сигурно отъ другъ ръкописъ (29×18·5) и откъснати една отъ друга.

Правописъ и ударение неправилни. **ъ** и **ь** повече по VI школа.

Приписки: На втората дъска четемъ: **Пи̑ дїа̑ а̑лъ** (?) **ѿ бернѡа мала .... Въ лѣ̑ з҃.рм҃ѳ** (=1641) **мц҃а юнъ .ѕ҃ ...**

Изпуснатитѣ думи мъчно се четатъ, защото са много избледнѣли.

Книгата е писана или употрѣбявана въ Молдава, както се вижда отъ една записка на румънски върху прѣдната кора, отъ която личи ясно само датата: **Влѣ ҂зрмѕ**; а подъ нея на сѫщата кора:

Многа лѣта съткори бѣ̑ бл҃говѣрни̑ и҆ хр̑толюбиви̑ цр̑е и гп̑ре наше̑ и кѡе̑. и҆̑ и вѣра хр̑тианска гп̑ съхранаем̑ (?) вѣчна и҆̑ памать дѡто́ннѡ и бл҃жени прѡ̑ помнинаеми̑ Ктитори. Стаа бц҃е пом о ган на̑ и҆ въсѣ правосла̑ни хр̑тїанѡ̑ (слѣдъ това слѣдва нѣщо като подписъ или друго, но много свързано и нечетливо; сетнѣ продължава пакъ горната ръка) **Писа̑ єв д н и а̑ р а̑ б а р и к о є ѿ ѕилєлє Краюлоу̑и апа ди михаю.**

318 (435).

Сборникъ отъ поучни слова, редакция българска, вѣкъ XVI. Листи 191, 8° (19·5×14·4), текстъ 16×10, писмо срѣдно-уставно букви 3 мм., редове на стр. 17.

Безъ начало и край. Много листи оваляни и повредени, особено отъ края и доста развързани и размѣстени. Лл. 174 и 175 отъ другъ ръкописъ съ съдържание за живота на св. Богородица.

Правописъ и езикъ доста неправилни; ъ и ь по VI школа; ударение тъй сѫщо неправилно.

Текстъ: Рє҃ гдь въ, непротивитисѧ злоу. нѫ аще та кто оударитъ въ деснѫѧ ланитѫ, ѡбратисѧ емоу дроугѫѧ. и хотѧщомоу сѫдитисѧ с тобоѭ, и ризѫ твоѭ възати, ѡпоустиемоу и срачицѫ . . . (л. 7б).

До л. 31 продължаватъ разни кратки статийки за кротость, смирение, истина, лъжа и пр., а на л. 31а:

Слово ѡ двою братоу ненавидѧщиимъ дроуга дроугъ себѣ: Бѣста два брата по плъти въ константина гра. и ѿ дѣтства диаколѣ сище възненавидѣста себе . . . .

На л. 41а: сло стго єфрема ѡ покаании блви ѿ: Приидѣте любимици мои. приидѣте ѡци и братиа моа . . . .

На л. 52б: сло ѡ матина: Рє соломонъ, милоуаи нища бгоу дає въ заѥ . . . . .

На л. 53б: ѿ нищи и ѡ богаты и м. (отъ I. Златоуста): Ꙗкоже трѣвинцы имаꙗ пъстры и разлиуны цвѣты . . . . .

На л. 64а: ѿ правила слово ѡ наказании и ѡ поученіи полєзна дшєвнаго: Слыши любимиче мои. Єгда наоучиши и наказоуши чл҃ка ѿ ползи дх҃новє и разрѣшаєшиєго . . . .

На л. 79б: слово како подобаєтъ стоати въ црквѣ.

На л. 87а: стго апла iѡанна бгослова. слово на прѣчьстноє оуспениє прѣстыа влчцѧ нашѧ бцѧ прнодвы мриа: Стаа и прѣславнаа бца и прнодва мариа по ѡбычаю на стыи гробъ га нашего iу ха ходащиєже кадити . . . . .

На л. 101а: житиє и оусѣкновениє чтнаго прка и пртча и кръстителѣ iѡанна. съписано ѿ оученика єго iѡанна сирѣ марка: Исплънившєсѧ лѣтѡ тысащь и паты стомь ѿ мирскаго творениа . . . .

На л. 114а: Притча, ꙗко не зрѣти ѡчима на санъ. ни на лице члкоу. нѫ вънѫтрънѣми ѡчима. на вънѫтрънѣѫ дховнаа зрѣти: · власа: Бѣше оубо нѣкыи црь, великъ и славенъ ѕѣло . . . .

Слѣдватъ нѣкои жития: Стго мчнка Фокѫ (л. 119б), Алеѯандръ македонскы (л. 121а), стыи ѡць нашь Копріа (л. 126б), стго ѡца нашего антиѡха. чрьнориз҃ца ѿ лаврыи ѡца савы ѿ книгъ рекомыи пандекть (л. 129а), ѡ ѕинѡ цре вблѫ впадаѥ (л. 158а).

На л. 172а: сло ѡ непокорьствѣ, и рьптаніи: Проклаꙗ и ѡкааненъ. нестажавы послоушаниє.

На л. 173а: повѣ нѣкоє мниха полезна: Мнг нѣкоторыи бѣше въ скытѣ. послоушаливъ ѡтоу въ лѣта многа.

На л. 177ᵃ: **сло̑ ѿ любви: Бл҃жень мѫжь имѣѭи любовь бж҃іѭ . . .**

На л. 178ᵇ: **сло̑ ѿ бестрашии: Не имѣѭи въ себѣ страха бж҃іа . . .**

На л. 179ᵃ: **ѿ неимѣѭще любве: Ѿкланѣже и сртень, неимѣѭи любовь.**

На л. 180ᵃ: **сло̑ ѿ презвитера. в блж҃ къпадае̑: Повѣда намь нѣкый о҃ць. ѩко призвитерь нѣкый бѣ̑ въ константинѣ градѣ . . . .**

Освѣнъ това изпомежду има и други слова, защото словата слѣдватъ непрѣкѫснато и често безъ заглавия.

Хартия грапава, на ситни брѣзди и безъ рѣзки, съ знакове: глиганъ; малтезки кръстъ.

Безъ подвързия.

Купенъ отъ Х. Младеновъ, който съобщилъ, че рѫкописътъ билъ ужъ писалъ нѣкой-си попъ Цвѣтко Попъ-Пешовъ отъ с. Костенецъ (Самоковско), който билъ ходилъ на Св. Гора. — Вѣроятно го е донесълъ отъ Св. Гора готовъ.

319 (65).

Александрия отъ XVI в. Редакция българска, неправилна. Листи 265, твърдѣ малькъ форматъ, **32**⁰ (10×7·2), текстъ 7×4·5; писмо средно-уставно, дребно и четливо; букви $1\frac{1}{2}$ мм. редове на стр. 13.

Отначало липсува една тетрада. Между лл. 66 и 69 откѫснати два листа, слѣдъ като била поставена пагинацията. Между лл. 82 и 83 липсува единъ листъ; между л. 139 (половина) и л. 140 липсуватъ около 8 тетради, между лл. 151 и 152 шесть листа и отъ края нѣколко. Подвързия дъски съ кожа, но кожата олупена: останало парче само отъ първата дъска.

Правописъ и езикъ неправилни; **ъ** и **ь** по VI школа; ударения нѣма.

Текстъ: **Сеж же прѣлъстнѫ прѣлъстнѣи̑ш. цр҃ца ѡлимкїада. стр̑ съцини къ домо̑ цр҃кы̑ ѡбьать. никтонавь пристѫпль кь цр҃ци и р̑е: бл҃жна ти еси ѡлимбиадо. дн҃е бо късеи веселенаи цр҃ѣ въ урѣкѣ приала еси. къиегдаже врама рожен̑іа иріидеть. призови мене къ себа . . .** Лл. 8ᵇ и 9ᵃ.

Хартия корава, грапава, но бѣлѣгътъ ѝ не може да се види.

320 (508, 340).

Сборникъ отъ жития и слова, руска редакция, вѣкъ XVI—XVII. Листи 324 фол. (29×17·5), текстъ 24·5×13, редове 33. Подвързанъ, ала безъ начало и безъ край.

Състои отъ два различни рѫкописа наедно подвързани:

I. Л. 1—277 са отъ по старински ржкописъ (отъ XVI вѣкъ), въ който се срѣща даже ж, и съдържа:

1. Продължение и край отъ житието на Сумеона Столпника (л. 1—6б).

2. Мц҃а Септе́вріа въ ѕ҃ дн҃ь: чюдо архистратига х҃ва Михаила бывшее въ хонѣхъ. Гла́ва в҃. (л. 6б—11б).

Начало: Начало исцѣлѣнїю даровъ и блгд҃ти данныхъ намъ бго҃мъ блгодатїю и дерзновенїемъ Михаила архистратига испрьва проповѣдано бы҃с сты҃ ап҃лω҃ Филиппо҃ I ивано҃ фелогω҃. Ѿгнавше убо сто҃мꙋ Iωанꙋ фелогω҃ неч҃тꙋю арфемидꙋ ѿ ефеса и възыдѐ въ Ераполь къ стомꙋ фил҃ппꙋ.

3. Мц҃а септебра въ и҃ днъ Слωво стω҃го Iꙗкωва на всеч҃тное рωждествω пр҃тыѧ влд҃чца нш҃еѧ Бц҃а: Бл҃ви ωче (л. 12а—14б).

Начало: Въ лѣтω написанїа ωбою на десятъ колѣнꙋ Iил҃евꙋ бѣ иωакимъ богатъ ѕѣлω и прин҃е дары своѧ сꙋгꙋбъ и бл҃ви ба҃ гл҃а: бж҃е да бꙋдетъ ꙗже ω имени твоемъ в҃сѣ҃ людемъ и еже за ѿпꙋщенїе мнѣ. приспѣже дн҃ъ гд҃нь великїи принесоша сн҃ове Iзраилевы дары своѧ.

4. Мц҃а септеврїа въ ѳ҃ дн҃ь. Собо҃ ст҃ꙋю прв҃никꙋ Iаки҃ Iанны бл҃ви ω҃: глава д (л. 14б—17а).

Начало: Ꙗкωже пише҃ прр҃къ дв҃дъ. бл҃го мн҃ѣ ꙗ҃ смирилъ мѧ еси да наꙋчю сѧ ωправданїемъ твои҃. бл҃гъ мн҃ѣ зако҃ оу҃ твоихъ па҃ тысꙋщъ ѕлата и сребра види҃ възлюбленнїи ꙗкъ на ст҃ыѧ своѧ оугодникы пр҃но пꙋщае҃ напасте҃ приходити. а праведнїи просвѣта҃сѧ трьпенїе҃ въ скорбе҃.

5. Мц҃а септе́врїа въ дı҃ дн҃ь слово с҃ андреа на въздвиженїе ч҃тна҃ кр҃та. Глава е҃ (л. 17а—19а).

Начало: Кр҃та празнество твор҃ и все цк҃овное исполненїе ωзарѧе҃. Кр҃та празне҃тво твори҃. иже лꙋчами радо҃ на҃ всего мира ωзарѧе҃. Кр҃та празнество твори҃. иже т҃ма попрана бы҃. а свѣ҃ просвѣтисѧ. Кр҃та празнество твори҃ и пропен҃шисѧ на не҃ горѣ въсходи҃.

6. Мц҃а септеврїа во еı҃ дн҃ь. Страданїе с҃ велим҃ч҃нка Никиты. бл҃ви ω҃: гл҃а ѕ҃. (л. 19а—22б).

Начало: Въ времена ωна мꙋ҃ бы҃ бго҃мр҃ъ именемъ Никита. сн҃ъ цр҃е нарицаема҃ маѯимїана. възлюби же и хс҃ зане съсꙋ҃ избране҃ хоташе быти емꙋ. изше҃ на҃ возглавїе емꙋ чесныи кр҃тъ. Бл҃женыже видѣ. поклонисѧ емꙋ. въставже ѿ сн҃а своего и хождаше по градꙋ и гл҃аше.

7. Мц͠а септе́врїа во к҃ дн҃ь. оубїенїе михаила кн҃зѧ Іфедѡра въевоⷣ е҃. сътворенⷪ ѿ Іѡаноⷡ еппоⷡ. бл҃ви ѿ. глаⷡ з҃ (л. 22б—24б).

Начало: Влѣ҃ ѕ҃з се҃мъ со м҃з бы҃ нахожде́нїе пога́ных тата҃ на землю хтїанскꙋю гнѣвоⷡ бжїим за оумноже́нїе грѣхоⷡ наши҃ ѿви҃ оубо затворахꙋ сѧ в градѣх҃. кн҃зю михаилꙋ въ оугры бѣжавшꙋ.

8. Мц͠а септеврїа в кз҃ дн҃ь пре́ставле́ние с҃ Іѡа́на Бг҃сло: їеуглїста гл҃а и҃ (л. 24б—27б).

Начало: Пакѝ на҃ сн҃бси прїйдѐ великїй їѡанъ. Ї пакѝ слово̀ бг҃ повѣдаѧ. ми҃ ве҃ на н҃бса позва и|анъ бг҃ословестѣ. високопар'нѣ ѡрелъ їѡан' великїй левъ. не вѣдѣ что е҃ трꙋдъ или по́ко̀. Іѡ́анъ сн҃ъ гро́моⷡ его҃ оучение ѡтечѐ вселеннꙋ. прч҃тѣ левъ. бг҃ласный соловѣ. иже свистанїе҃ ѿ непроходны҃ пꙋсты҃ ѝзведѐ чл҃ки.

9. Мц͠а ѻктебрїа в а҃ дн҃ь покрѡ҃ пр҃тыѧ вл҃чца н҃ бц͠а і пр҃но дв҃ы мр҃їа. глава̀ ѳ. (л. 27б—29а).

Начало: Страшно́е ѝ чꙋдное виде́нїе пр҃тꙋю ѿц҃ꙋ нашемꙋ ан'дре́ю, Ѥпифа́нїю ка҃ видѣста̀ на въздꙋсѣ́ стоѧщꙋ прч҃тꙋю гж҃ꙋ бц҃ꙋ пришедшꙋ влахарнскꙋ цк҃о. съ агг҃лы и съ пр҃тчею и съ преславны іѡ́аноⷡ бг҃словоⷡ и съ многими ст҃ыми.

10. Мц͠а ѻктеврїа̀ во кг҃ днь. слово на памѧ҃ с҃. ап҃ла ѝакова по плоти братиѧ. гл҃а аі҃ (л. 29а—30а).

Начало: Прїа цркоⷡ іер҃ли́скꙋю по х҃ѣ по распѧ́тїи҃ е҃ и по въскресенїй и по възнесенїй на н҃бса. Їа́ко҃ по плоти братъ бжїй ѝменова́тѣ снъ Їѡсифа̀ ѡбрꙋ́чника̀. нареченѣ вeѣми праведнїй. а̀ еже гл҃е сѧ бра҃ бжїй. ѡ тоⷡ ѿ преданїа повѣда́е҃.

11. Мц͠а ѻктеврїа в кз҃ дн҃ь мч҃нїе с҃. вели҃мч҃ника Ди-ми́трїа бл҃ви ѡ҃е: гл҃а҃ ві (л. 30б—34б).

Начало: Бѣ при маѯимїанѣ цр҃ѣ бл҃женѣ дми́трїй в солꙋнѣ гра́дѣ ѿ рода̀ славна̀ и чт҃на съвѣтнїй сый и оупатъ цр҃ѣ маѯимїана̀. Бѣже ѿ юностѐ оуче҃ словꙋ бж҃їю житїе чт҃но и непорочно ѝмый и оу҃ часъ оустѣхоⷡ хт҃їа҃ ѡ х҃ѣ приходѧщїи ѿ елинскїа̀ ѿвода вѣры.

12. Мц͠а ѻкте́врїа во кі҃ дн҃ь мч҃нїе Істра҃ славной му҃нцѣ Параскове. гл҃а҃ гі҃ (л. 34б—37а).

Начало: Цр҃твꙋющꙋ Дїѡклитїа́нꙋ неч҃тивомꙋ цр҃ю и законопрестꙋпно́мꙋ. и вда҃ вла҃ мч҃тлю въздвиже гоненїѐ немилостивно на хрт҃їа́ны. ѝ ıа҃ прїа҃ мч҃тель безакон҃ое веле́нїе ѿ законопрестꙋпнагѡ цра̀ и нача възмꙋщати наро҃ ѝща̀ хртїа҃ съ всѧки҃ проповѣда́нїе҃.

13. Мца Новебрїа в҃ а҃ днь. слово сты҃ чꙋдотворе҃ Козмы і Даміана. Блви ѿ҃: глава дı (л. 37ᵃ—39ᵃ).

Начало: Гдꙋ нашемꙋ Іс҃ хꙋ҃ родившꙋ҃ іавившꙋса на земли всака ле҃ преста и бѣсовскаа служба оупраздни҃. Бы҃ же въ времена жена хртіанска имене҃ ѳеѡдотїа. блгородна҃ и блгоговѣина боащиса бга.

14. Мца Ноемвра во н҃ днь. собо҃ нбсны҃ си҃ великаго архистратига хва Михаила и прочїи҃ безпло҃ных. Блви ѿ҃. глава еı (л. 39ᵃ—45ᵃ).

Начало: Хота преблагїи и члколюбивы бъ всега мира сътворити ѿ небытїа пръвое помыслы нбныа силы. и помышленїе дѣлѡ бы҃. оустроже къ коемꙋждо чинꙋ чиноначалника и въеводꙋ: еди҃же ѿ чиноначалникъ сотонаилъ нарицаемы. иже дїаволъ разгордѣвъ и себи мнѣ҃ бга ѿпаде сана свое҃.

15. Мца Ноемврїа в҃ гı днь и҃ въ стых ѿ҃ на҃ Іѡана злау҃. патрїаха кѡта҃ гра҃: глава ѕı (л. 45ᵃ—46ᵇ).

Начало: Сїи оубо блженꙑ Іѡанъ рождейса въ антїѡхїи сꙋрстѣи ѿ бгатꙋ родителю. ѡца секꙋнда въеводы сꙋща, и ѿ матере ан҃фꙋси. Мелетїи же патрїарха ан҃тиѡхїйскїй кр҃тив пръвое Іѡанна и пото҃ родитела его. не пꙋсти бо бъ тагового снца. цркoвнаго оучтела.

16. Мца Ное҃ в҃ иı днь іасафа пꙋстинника сна авенира цра блви ѿ҃: глава зı (л. 46ᵇ—49ᵃ).

Начало: Въ ефетстѣи҃ странѣ глмѣ ин҃диистей въста цръ бога ѕѣло и славе҃ авениръ. въ идолослꙋженїа же дшꙋ свою помрачаа хртїанскагѡ҃ родꙋ и мнишеского ѿню҃ ненавида. и семꙋ родиса ѿроча велми красно и ѿ свѣтлости ве҃ми цвѣтꙋщꙋ емꙋ. и сотвори пи҃ велїи ѡ рождѣствѣ его.

17. Мца ноемврıа в҃ ка днь слово иже въ сты҃ ѡца нш҃его Германа патрїарха цр҃града: На въведенїе пр҃тѣ бцы. Блви ѿче: глава иı (л. 49ᵃ—52).

Начало: Се паки дрꙋгое торжество и свѣте҃ праздни҃ матере гна. се пре҃шествїе пренепорочнїа невѣсты. се прово҃ пръвꙑ црчинъ. знаменїе извѣстно ѡной бꙋдꙋщой славы. се пре҃ начинанїе҃ іавѣ хотаще ѡсѣнити. тꙋ бжїи҃ блгти.

18. Мца Ное҃: въ кз днь мчнїе стго Іакова пръскаго: блви ѿ҃: глава ѳı. (л. 52ᵃ—58ᵃ).

Начало: Живаше бженый Іаковъ въ вилапа҃стѣ градѣ вземли елоѕїйстѣй. гра҃ же бѣ то пръскаго цра. Бѣ же блженый Іако҃ добраго

родѹ и знае҃ црⷭ҇е. и велмѝ болше сѧ ба҃. Бѣ бо рода хрⷭ҇тїаⷩ҇скоⷢ҇. и мтⷭ҇и ѥ̀го̀ и жена̀. ѡбѣ вполатѣ чⷭ҇ты ѿ црⷭ҇ѧ. ѕѣло бо̀ любѧше иⷯ҇ црⷭ҇ъ.

19. Мцⷭ҇а декаⷠ҇бра во д҃ днⷭ҇ь мчⷱ҇ние стыⷯ҇ мⷱ҇ч: вавⷬ҇ары Іѹ́-лїанїи. Блⷭ҇ви ѿ҃: глава̀ к҃. (л. 58ᵃ—60ᵃ).

Начало: При маѯимїанѣ црⷭ҇ы. влⷭ҇цѣ сѹщѐ маркїаноѹ. бѣ нѣкто̀ дїѡско̀ богаⷮ҇ ѕѣло̀ на въсток҆ снⷰ҇цѹ живы́й блиⷥ҇ ѝоулїа̀ града̀ вселеⷩ҇ на мѣстѣ и̂же се нарица́ѥть гела́сїе. ѿ ві҃ поприщѹ̀ Еоухасть придрьжа̀ мѣста̀ та̀. Бѣ же дщѝ ємѹ ѥ̂диночаⷣ҇на. именеⷨ҇ ваⷬ҇вара̀. южѐ хранѧше на полатѣ высоцѣ, ꙗко невидѣти ѥ̂ѧ никомѹжѐ. за не бѝ тѣлоⷨ҇ прилѣпа̀.

20. Мцⷭ҇а декаⷠ҇бр: в҆ ѕ҃ днь жи́тїе и чоудо сⷮ҇: ѿца̀ Николы а̂рхиепⷭ҇па мⷭ҇иликїиⷭ҇кгаⷢ҇: гаⷡ҇а ка҃. (л. 60ᵃ—71ᵇ).

Начало: Въ днѝ ѡнѝ бысть мѹжъ пра́вдиⷡ҇ и̂ бг҃очтеⷡ҇ въ странѣ граⷣ҇ ла́сїа въ веси фаролѧ. Сїй и̂менеⷨ҇ ѥ̂пифаⷩ҇: а̂ жена ѥ̂м҆ѹ и̂менеⷨ҇ нона̀. изволенїеⷨ҇ же бжїиⷨ҇ зачеꙿнши и родѝ дѣтищъ доброзрачеⷩ҇: нарекоша имѧ ѥ̂го̀ никола̀. Быⷭ҇ же чѹдо преславно̀. егда бо сѧ родѝ и̂ ѡмитѝ и ꙗша. стоѧтѝ нача̀ на ногѹ свою̀.

21. Мцⷭ҇а декаⷠ҇: в҆ кє деⷭ҇ слⷭ҇о Іоаⷩ҇ злаⷮ҇у: на роⷤ҇ство гаⷭ҇ баⷢ҇ ісп҃са нашего Іс҃ хр҃. глава̀ кв҃. (л. 71ᵇ—77ᵃ).

Начало: Нн҃ѣ моего̀ естⷭ҇ва ѡбеⷮ҇шанїю ѡбновле́нїе прихо́диⷮ҇. и̂ а̂да̀мова̀ злонра́вия ꙗзⷥ҇ва и̂сцѣлѧеⷮ҇сѧ. нн҃ѣ бжⷭ҇твеⷩ҇наѧ и̂ свѣто̀зарⷩ҇наѧ лѹча̀ снⷭ҇бси приходѧ́щи наⷭ҇ просвѣщаѥ̂. и̂ адъскїа юзⷩ҇икѝ ѿ вѣка̀ на́ свѣⷮ҇ и̂зво́диⷮ҇. ѝ мѹчителево̀ древо̀ просажа́ѥмо̀ бываеⷮ҇. и нн҃ѣ речеⷩ҇наѧ прⷪ҇рческаѧ се ѹ̂жѐ сверши́шасѧ. и кончина̀ зако́нѹ хеⷭ҇ въ чрево̀ двыѧ в҆сели́сѧ.

22. Мцⷭ҇а декаⷠ҇ в҆ кз҃ де: собоⷬ҇ преⷭ҇тыѧ бцⷭ҇а слⷭ҇о Іѡаⷩ҇ злⷮ҇оу: блⷭ҇ви ѿчⷭ҇е. глава̀ кг҃. (л. 77ᵃ—79ᵃ).

Начало: Хтⷭ҇ѹ праведномѹ снⷰ҇цѹ днеⷭ҇ ѿ прчⷭ҇тыⷭ҇ дв҃ы въсїаⷡ҇шѹ. тма̀ нечⷭ҇та ѿбѣжѐ а̂ свѣⷮ҇ добровⷬ҇ѣныⷨ҇ подаⷭ҇сѧ: нечⷭ҇тїе разыдесѧ. а̂ плоⷣ҇ блгⷭ҇и оувидѣнїа процвѣтѐ. ѝ ѕвѣзда̀ и̂стинⷩ҇аѧ въсїа наⷨ҇ днеⷭ҇ бо нбснⷭ҇аѧ и земⷩ҇аѧ радостѝ и̂сполⷩ҇ни́ша сѧ.

23. Мцⷭ҇а декаⷠ҇: во кз҃ дⷭ҇е мчⷱ҇нїе свⷮ҇: пръвомⷱ҇ника стефана. Блⷭ҇ви ѡⷮ҇. глава̀ кд҃. (л. 79—82ᵃ).

Начало: Па́мѧти хотѧ́ще до́бры възлюблеⷩ҇нїи понѹдиⷭ҇сѧ написа́ти пръвомчⷭ҇ника Стефа́на жи́тїе и мⷱ҇нїе. Стефанъ пръвомⷱ҇никъ бѣ і҃ ѹ̂чнⷭ҇къ стыⷯ҇ Апⷭ҇лъ. По възнесѐнїй гⷭ҇ни на нбⷭ҇са поставлѐнъ бысть съ и́нѣми шестїю на слѹженїе.

24. Мцⷭ҇а геⷩ҇ваⷬ҇: в҆а҃ деⷭ҇ памѧти в стыⷯ҇ ѿца наⷲ҇: великаго Василїа а̂рхиепⷭ҇па кесарїа кападокїйскыѧ страны̀. Блⷭ҇ви ѡⷮ҇: Глⷡ҇а: кє (л. 82ᵃ—86ᵇ).

Начало: Великїй стый Васи́лїй сн҇ъ васи́лїе҇ и҇ ѿ аполита̀ и мт҇ре ё̀мелїаны и҇ ѿ кападокїа̀. сы́й прм҇ртїю и̇ разꙋмо҇ вса книгы ве҇хїа и̇ новıа и̇звичѐ и̇ ё̀ретика̀ побѣди и толмы быс҇ бл҇гоговѣ҇ ꙗко стл҇ю быти̇ прт҇ла цр҇каго.

25. Мц҇а ге҇ва҇ ѕ҇ дн҇а сл҇о Іоа҇ злаꙋ҇го на кр҇щенїе г҇а наше҇ Іс҇ х҇а. Бл҇ви ѡ҇: Глава̀ к҇ѕ (л. 86б—89б).

Начало: Дне҇ възлюблен҇їи҇ прїиме҇ проповѣдника̀ и̇стины рекꙋ паꙋла а̇п҇ла гл҇ща к҇ва҇. ꙗвы҇ бл҇гть бж҇їа̀ сп҇сите҇наа в҇сѣ҇ чл҇ко҇. и̇ ꙗ҆вы́са̀ є̇динѡ̀чадꙑ сн҇ъ слово̀ ѿч҇ее ѿ дв҇ца и Марїа̀. неизречен҇о ꙗ҆вы са и роди̇ са.

26. Мц҇а фе҇ во в҇ дє҇ сл҇о ст҇го Кірила на стрѣтенїе г҇а наше҇ Іс҇ хс҇. Бл҇ви ѡ҇: гл҇а к҇и (л. 89б—92а).

Начало: Радꙋй са ѕѣло̀ дщ҇и сїѡна. проповѣдꙋй Іерꙋл҇име рад҇о. ликꙋйте людїе града бж҇їа̀. възыгра́йте врата̀ и стѣни̇ сїѡна. и вса земла̀ възопїйте. горы и̇ холмы възыграйте рꙋками̇ въсплеща́йте. съглаша́йте. дне҇ нбн҇аа съ земними̇ да хвала́тъ.

27. Мц҇а фе҇: во г҇ дє҇ ст҇го семїона бг҇опрїе҇ца І анны пр҇рчици. Бл҇ви ѡ҇. Глава к҇ѳ (л. 92а—93б).

Начало: Се възлюбленнїи҇ н҇нѣ на҇ почтеннаго̀ влꙋчинѣ главѣ҇. пр҇внаго̀ семїѡна̀. Сїй бо послѣдни законꙋ а̇ пръвы бл҇г҇ти. жидови҇ родо҇. Ахтїанинъ бл҇годаренїе҇. семїѡ҇ ѿ фарисейскыа хꙋлы, ꙗко цвѣтъ ѿ трънїа показа́ са.

28. Мц҇а Ѳевра҇ въ к҇д д҇нь. ѡбрѣтенїе чт҇нїа гла́вы Іѡа́на пр҇ч҇и кр҇тла г҇на. Ги҇ бл҇ви (л. 94а—97б).

Начало: Прв҇никъ аще пости́гне҇ скон҇чати са в҇покой бꙋде́тъ. и па҇ прв҇ницы вв҇ѣкы живоу҇ и̇ ѿ г҇да мзда и҇, пама҇ бо̀ прв҇наго̀ спохва́лами̇ и̇ бл҇венїе г҇не на҇ главо̀ю его̀. Но да извѣ҇но ска́же҇ ежѐ слыша́хо҇ и̇єу҇листа гл҇ща.

29. Мц҇а ма҇та въ ѳ де҇ мченїе сты҇ мч҇никъ м҇ и҇ всева́стїи҇ мч҇ни. Бл҇ви ѡ҇ч҇є (л. 97б—102а).

Начало: Въ дни ликинїа ц҇ра бѣ гоне́нїе вели́ко на хр҇етїаны̇ и̇ вси̇ бл҇говѣрно̀ живꙋще ѡ̇ х҇ѣ нꙋдими быша̀ жрѣти̇ идоло҇. и̇ гриколаю кн҇ꙃю гꙋбителю сꙋщꙋ. и скорꙋ на слꙋжбꙋ дїа́волю бѣжа́ше кападокїйскїа страны̇ въини живꙋще бл҇говѣрно̀ ѡ̇ х҇ѣ.

30. Мц҇а ма҇та въ к҇є д҇нь на бл҇говѣщенїе прес҇тыа б҇ца. Слово Іѡ҇ана златооу҇: (л. 102а—105а).

Начало: Ц҇рьскы҇ таи҇нъ празнество празнꙋе҇ дне҇. празнико҇ начато҇: въ же вса тва҇ събра҇на весели҇са. ѡ̇ страшно̀ и преславно̀ чꙋ҇

всꙗкомѹ ꙗзы́кѹ. Дне бо зарꙗ прі́иде с̓нбс̓и бл̓говѣщающі ѿ приходѣ сн̓ца прв̑наго.

31. Мц̑а ма во к̓з де собо а̑хаг̓ла га̑ріи̓ла и̑ похвала пр̓стей б̓цы: — (л. 105а—107а).

Начало: Пакы радо̑но бл̓говѣщеніе. па свобо̑ное възвѣща́ніе па въздаꙗніе, па възвраще́ніе, па бл̓гом̑рт̓іе па работы избáвленіе. Аг̓глъ бо съ дѣвою гл̓е. посла бы а̑рхаг̓глъ гавріи̑ носꙗ а̑да́мѹ написаніе зва́ніа.

32. Мц̑а ап̓ілꙗ въ к̓г де м̑ніе с̓ ї сла̑наго вели̑мчн̓ка Геωргїа. Бл̑ви ω: (л. 107а—112б).

Начало: Ненавидꙗи и̑спръва̀ чл̓къ ѕлы́и съвѣтни дїáвóлъ борꙗ сꙗ схотꙗщі̀ми̂ добрѐ жити ѡ х̓ѣ въставлꙗе на ц̓рꙗ и кн̓ѕꙗ ꙗко ѕвѣрꙗ дивы. въсхищати̂ прв̑никі ѿ правыꙗ вѣры̂. Бѣ в̓то̀ врѣмꙗ̀ ц̓рь имене деωклетїáнъ родо ѿ персиди.

33. Мц̑а маꙗ вω к̓ де̑ пренесеніе мо́щей с̓тѹ ст̑рто-тръпцѹ Бориса и Глѣба: — (л. 113а—114б).

Начало: Бы ꙗ̑ко минѹ по оум̓ртїи блже̑наго ꙗ̑рослава́ и кн̓ѕꙗ володимера л̑ѣ к̓. ѹ̑мыслі̀ с̓нъ его̀ и̑ѕасла създа̀ каменѹ цр̓квъ въ имꙗ с̓тѹю стра̑тотрьпцю бориса̀ и̑ глѣба̀ исписа ю и краси ю пречѹ̑не. и геωргі̂и митропо́ли и̑ еп̓пы. пе́тръ переславскі̂и. неωфи чрънѣговскі̂и. никита бѣлогородскі̂и. михаило юревскі̂и.

34. Мц̑а ма въ е̓ де̑ пренесеніе мо́щеи и̑ въ сты ѿца н̓шего Нико́ли. Бл̑ви ὠче (л. 114б—116б).

Начало: Пр̑но ѹ̑бо̀ бра́тїе длъжні̀ е̑смі̀ бж̑тве̑ныꙗ празникы̂ въ ч̑ть дръжащѐ творити подобити сꙗ сты е̑го добраꙗ дѣла̀ творꙗ́ще. Тїи бо чл̓ци бышà ꙗ̑ко и̑ мы̂, но ч̑тотѹ и̑ пра̑дѹ и̑ добраꙗ дѣла̀ възлю-би́ша и ѹ̑годнаꙗ пре г̓демъ сътвори́ша.

35. Мц̑а ма к̓а д̓нꙗ. пама̑ ст̓ого ц̓рꙗ костан̓тина и̑ м̓тре его Елены̂. Бл̑ви ὠче: (л. 116б—120а).

Начало: В̓лѣто ѕ̓і ѿ нелѣже цр̑твѹющѹ Констен̓тинѹ правовѣр-номѹ събраша сꙗ мно̑ство̀ ва̑ва́рь на рѣкѹ данѹви и̑щѹще преплúтїю. хотꙗ плѣнити̂ всꙗ въсточнїа страны̂; оувѣдавъ ц̓ръ костанти. ѡплъ-чи̑сꙗ на рѣкѹ тѹ прі́иде. и възбранꙗ́ше в̓сꙗ ꙗ̑ многы д̓ни пребыти̂ тѹ.

36. Мц̑а Іюлꙗ въ к̓ слово їоана зл̓оу̓ на ро̑ство ст̓аго їанна пр̑тчи и̑ кр̑тлꙗ г̓нꙗ. гл̑а л̓ѳ (л. 120а—123а).

Начало: Сн̓цѹ семѹ хотꙗ́щѹ и̑зыйти̂ и̑спредѣла̀ землéннаго̀ зарꙗ пре̑де вари̑щи повѣдае кто за нею грꙗ́детъ. тако прв̑номѹ сн̓цѹ х̓ѹ

хотащꙋ изыити изъ оутробы м҃тр҃нѧ выплощшꙋсѧ вари добраꙗ зарѧ Іѡанъ повѣдаше кто послѣ еѧ градетъ.

37. Мц҃а ію҃ к҃ѳ похвала ст҃ї вър҃ховны҃ апл҃ѡ петрꙋ и павлꙋ. Бл҃ви ѡ҃че: (л. 123ᵃ—125ᵇ).

Начало: Нб҃ꙋ и земли радо вижꙋ за настоащїи пра҃дникъ ст҃ꙋю ап҃лꙋ петрꙋ и паѵлꙋ. и н҃бны сила хвалащи трꙋда и҃ и оученїа, ꙗко тѣми познана быс бж҃їа смотренїа тана а многоразлично бж҃їа пр҃мрти.

38. Мц҃а Ію҃ аі д҃нѧ мч҃нїе ст҃ыѧ мч҃нци єуфимїи: бл҃ви ѿче прочитати (л. 126ᵃ—128ᵃ).

Начало: Цр҃твующꙋ диѡклитїанꙋ прискꙋ и ан҃типатꙋ сꙋщꙋ въ Халкидонѣ: бѣ же авелїанъ жрс҃ идолꙋ Арїю, и той пристꙋпи къ ан҃типатꙋ и р҃че. мнѣ бы ꙗвлено да вса страны приноса требы великомꙋ бг҃ Арїю.

39. Мц҃а ію҃ еі д҃нь ꙋспенїе ст҃го кна҃ василїа зовемого Володимера: (л. 128ᵇ—130ᵇ).

Начало: Сїи бы сн҃ъ ст҃ослава ѿ племени варажска кн҃зь володиме. прьвое къ идоло многот҃щанїе тꙋво҃ра гл҃ѧ. по преданїю ѿч҃ю. да егда во҃хотѣ б҃ъ собѣ избрати люди нови вѣдх҃нꙋ вѣнь бл҃гть ст҃го дх҃а и възбнꙋ и ꙗко ѿ сн҃а ѿ лютаго идолослꙋженїа.

40. Мц҃а ію҃ к д҃нѧ ѡгне҃ное восхожденїе ст҃го пр҃рка Ілїи. Бл҃ви ѡ҃: (л. 130ᵇ—132ᵇ).

Начало: Нн҃ѣ свѣтозар҃ное сн҃це нбн҃аго крꙋга вшествїе ѡгне҃ных конь свѣтлостїю просвѣщае҃са паче. Нн҃ѣ па в҃са вселенаѧ свѣтозар҃ными лꙋчами ѡзарающе са радостїю пресвѣтлою пама ѡгне҃наго пр҃рка Ілїю ликꙋюще чт҃но твори.

41. Мц҃а июлѧ въ к҃д слово ѡ ст҃рти и оубиенїи ст҃ы новоꙗвленны великы мч҃еникъ кн҃ꙋей рꙋскыхъ Бориса и глѣба: (л. 132ᵇ—136ᵃ).

Начало: Пр҃ркъ ре: ро правы бл҃ви сѧ и сѣмѧ ихъ въ бл҃венїи бꙋд҃е. Сице оубо бы мало пре҃де сихъ лѣтъ самодръжецъ в҃сей рꙋстей земли: кн҃зь володимеръ сн҃ъ ст҃ославль. внꙋк҃же игоре рꙋриковича. иже ст҃ы кр҃щенїе вс҃ю рꙋскꙋю землю кр҃ти.

42. Мц҃а авгꙋ в д҃нѧ принесенїе мощей ст҃го первомч҃ника Стефана. сл҃о Іѡана зла: (л. 136ᵃ—138ᵃ).

Начало: Чꙋвстве҃ное сн҃це на земли въсїа ꙗкы дн҃ьница. Стефанъ прьвомч҃никъ нбн҃ый даръ стежанїе твердое. вѣрны чл҃ко врачъ плавающи пристанище. пꙋтешествꙋющи съхранитель. ловц҃е многое ловленїе рыбъ. ѡбретаасѧ вѣр҃но чтꙋщи пр҃чтнꙋю его памать.

43. Мц҃а августа въ ѕ҃ дн҃ь слово ст҃го ѡц҃а Іѡана Златооустаго на преѡбраженїе г҃а нашего Іс҃ х҃а: бл҃ви ѡ҃: (л. 138а—141).

Начало: Бг҃ъ пръваго чл҃ка сътвори и врай его всели заповѣда ему да познает влк҃у и съдѣтела всаческы заповѣда ему нетажка дан'на, но ѿ всего древа сущаго врай. власть имѣти. Единоже показа ему съблюсти. неприкасати са ему ни в'кусити ѿ него.

44. Мц҃а августа въ еі҃ дн҃ь. Слово Їѡана архиеп҃па селу҃скаго на преставленїе преславны вл҃чица нашеа бц҃а и пр҃нодв҃ы мр҃їа: Бл҃ви ѡ҃: (л. 141—248а).

Начало: Егда прїйде време изыти ѿ тѣла пр҃тѣй бц҃ы и прїйде к'ней великый архаггл҃ъ и ре҃ ей, марїе въстани прїими си вравїе еже ти дасть насадивый рай. и даж҃ъ ап҃л҃о да е дръжаще поют' пре҃ тобою. по тре҃ бо дн҃е изыдеши ѿ тѣла.

45. Мц҃а августа ѕі҃ въспоминанїе ѡ нерукотворенно ѡбразѣ г҃а нш҃го Іс҃ х҃а иже авгару преданїемъ. Бл҃ви ѡ҃ (л. 148а—150а).

Начало: Подобаетъ намъ ѿто҃ мало побесѣдовати ѡ самой бл҃гти б҃а и сп҃са нш҃его Іс҃ х҃а. Многа чудеса бг҃олѣпно сътворив'ша их'же чл҃чь оу҃ не достигне҃. Слыша ѡ то҃ Авгаръ єдески кн҃азь и҃е бѣ ѿ дїавола прокары ра҃слабленъ. томи҃ ѿ непрїазни ѕ҃ лѣтъ.

46. Мц҃а авгу҃ иі҃ дн҃а мч҃нїе сты҃ мч҃никъ флора и Лавра. Бл҃ви ѡ҃: (л. 150а—155б).

Начало: Добрѣ оучитны. ап҃лъ паулъ гл҃а. бе҃престани мл҃тву дѣйте. прп҃бнѣ руцѣ въдѣюще безъ гнѣва и помышленїа ѕла. мл҃щеса тре҃вымъ оумомъ съ цѣломр҃ие҃: и плотною чт҃отою миръ и любо҃ съ всѣми имущи. се добропрїатно пре҃ гд҃е наши҃ да не ѡ самѣхъ мл҃и҃са то҃мо. но и за цр҃а и кы|нази и сущихъ по҃ властїю ихъ.

47. Мц҃а августа кѳ усѣкновенїе чт҃ныа главы Їѡана ктла пр҃тчи гна слово Іоана Златооустаго: Бл҃ви ѡ҃: (л. 155б—158а).

Начало: Пакы ірод̈їа бѣси҃са. пакы и мате҃са паки плашетъ. пакы въ ирода проситъ бе҃закон'аа главы Їѡана кт҃ла оусѣкнути. но слыши҃ Їѡана глща ѡ Іродовѣ безоуми҃, ѡ неистовствѣ блудныа пласавица.

48. Субота а҃ с҃ поста вню҃ празну҃ мченїе ст҃аго феѡдора тирѡна: (л. 158а—161а).

Начало: Маѯимїанъ и маѯен'тиѡ҃ цр҃а посласта по҃сему цр҃твїю въ вса юзыки дръжащїа вѣру хр҃тїан'ску да вкусатъ жрътвены҃ да

спсені бѹдѹ҄ противащаѧ҄ сѧ стртыми мѹками мѹчити на послѣдо҄же ѡусѣкноути мече҄.

49. Неделѧ ѿ митари і фарисеи начинаетсѧ чести за двѣ нлѣ до великаго по҄та притчи ѡ митари и фарисеи ѿ Іѡана Златоѹстаго. Толкованїе Єѵлїе, еже ѿ лѹкы нлѧ ѕї. (л. 161ᵃ—163ᵃ).

Начало: Начало глаанїа єѵлїа. прїйдѣте ѹбо братїе да послѹшавше хва гла Добрѣйши бѹде҄ на покаанїе. ꙗко бо вч҄ѹственыхъ садѣхъ раз личнии плоды сѹ ѡ҄ сладокъ. ин҄ъ на цѣлбѹ. и тако въ стѣй црквы многа ѹченїа сѹть. ѡва милостинѝ и странолюбїи. а ина ѡ оудръжанїи и ѡ чистотѣ и ѡ смиренїи и ѡ покоренїи.

50. Прїтча ѡ блѹдно҄ снѹ ѿ евангелїа толкованїе Ішанна Златоустаго. Блгви ѡ҄: (л. 163ᵃ—164ᵇ).

Начало: Желанїе имамъ и многот щанїе ѹмножити дховное сѣмѧ ѹченїа вшеѧ зрѧ любвѐ ненасыщены и ѹма прїатїа распростерта часто и повсѧ дни нищѹю и хѹдѹю спю тщѹ сѧ поставити пре҄ вами.

51. В нлю мѧсопѹ҄ нѹю поѹченїе ѡ второ҄ пришествїи га ншего Іс. ха ѡ постѣ. Блгви ѡ҄: (л. 164ᵇ—165ᵇ).

Начало: Се приближисѧ братїе время покаанїа се҄ настаю҄ днїе ѡцѣщенїа се бо словеса страшна и грозы исполнена изрицаема ѹсты бжїими ѿ страшно҄ дни въ же прїйде҄ снбси сѹдити првнїи҄ снъ бжїй Іс хс спсь нш҄ь.

52. Внлю сыропѹ҄снѹю по҄ченїе Іоана Златооѹстаго ѡ постѣ. Блгви ѡ҄: (л. 165ᵇ—167ᵃ).

Начало: Братїе послѹшайтѐ ѹмнїа двери ѿврьзше, и слѹха дш҄енїа ѿкрывшѐ и въ сла҄ прїиме҄ стое пощенїе како на҄ легки҄ пѹте҄ веде҄ гь бъ нш҄ь въ безконе҄ное свое црство.

53. Іѡана Златооѹстаго ѡ стѣ҄ постѣ и ѡ средѣ и пѧцѣ: Блгви ѡ҄: (л. 167ᵃ—168ᵇ).

Начало: Братїе нн҄ѣ приспѣ времѧ добраго исповѣданїа а поспѣха еже къ бѹ҄. и нн҄ѣ наста го҄ чтоты. напоѧѧ жаж҄ныѧ постникы себо приближисѧ цѣлите҄ грѣховны҄ вре҄.

54. Всѹ҄ федоровѹ. неторїѧ патрїарха Сло ѡ то҄ что ра҄ памѧ҄ творѧ҄ стого велмчника Ѳеѡра: (л. 168ᵇ—170ᵇ).

Начало: Сице ѹбо начнѹ пове҄ сего свѣтлаго и добропобѣдителѧ мчка феѡра великое и высокое слово. чѹдеси стого глати и вѣрно братїе слѹ҄ приклонше внемлете.

55. Внелю а҃ ст҃аго поста поꙋ҇ніе ст҃го Іѡанна Златоѹстаго. Бл҃ви ѡ҃: (л. 170б—171б).

Начало: Видите ли възлюблен҇ии ѡ самѣхъ веще҇ пон҇ꙋю полꙁꙋ иже бо искꙋси҇ є҃ себе в҇сію н҇длю поста то бо҇ма разꙋмѣе҇ свое приближеніе кь бꙋ҃. да и на прочіа нл҃ѧ подвизае҇ся пост҇.

56. Вн҃лю в҇ю ст҃ого поста поꙋченіе: ст҃ого Іѡана Златоꙋ҇таго. Бл҃ви ѡ҃: (л. 171б—172б).

Начало: Пріидѣте дрꙋѕи и братіа възлюблен҇ое стадо х҃во да мало нѣчто изрекꙋ ва҇ ѡ сѣ҇ ст҃е҇ постѣ є҇гоже ѹже двѣ н҇лѣ преминꙋста.

57. Слово ст҃аго Іѡана Златоѹстаго вн҃лю третюю ст҃аго поста (л. 172б—173б).

Начало: Братїе преплы҇ше нн҇ѣ стыѧ сі҇а дн҇и чт҇наго поста възрадꙋе҇ сѧ дше҇ю покланѧю҇ще сѧ ч҇тномꙋ кр҇тꙋ того наслади҇шесѧ подвигне҇сѧ на про҇ дн҇и къ ст҃рти х҃вѣ.

58. Слово на поклоненіе чт҇номꙋ древꙋ Іѡан҇на Златоѹстаго. Бл҃ви ѡ҃: (л. 173б—175а).

Начало: Поне҇ оубо бл҃гатїю бж҃їею дайдохо҇ слово҇ свѣтлый дн҇ь пра҇дника нн҇го є҃ єсть ꙗвленіе животворѧщаго кр҇та. и принесе҇ ꙗко въ҇можно похвалѧю҇щей и припокои҇ слово гл҇щи: радꙋйсѧ славо хр҇тіа҇скаѧ.

59. Поꙋ҇ніе Іѡана Златоѹстаго внелю д҇ю ст҃аго поста ѡ ачбѣ и ѡ мл҇твѣ І ѡ мл҇тинѣ (л. 175а—176а).

Начало: Пріидѣте нн҇ѣ ц҇ко҇налѧ чада да ѡбичное поѹченіе сътвори҇ ѡ ачбѣ и ѡ мл҇твѣ к҇вашемꙋ събранію. се бо ѹже болшаѧ ч҇а поста прѣминꙋла є҃ и ко҇до васъ вѣсть свой тр҇ имже сѧ подвизалъ є҃.

60. В҇нл҇ю є҇ю стаго поста пооу҇чніе Іѡана Златооу҇го ѡ сн҇ꙋ Зеведеѡвꙋ (л. 176а—177а).

Начало: Поне҇ ѹбо помалѣ по҇ сій ско҇чатисѧ хоще҇ и помалѣ дн҇и гн҇и ст҃рти прихода҇, того рад҇ єже ω ст҃рте҇ слово чте҇сѧ да сѧ к҇ни҇ приготови҇.

61. В҇с҇тꙋ цвѣтнꙋю слово . . . . (л. 177а—178б). Листътъ е наполовина скѫсанъ, та не може да се чете цѣлото заглавие.

Начало: Хв҇о въскр҇ніе се прт҇ча всѣт . . . . се свѣтозарнаѧ пама҇ въсіа . . . . хв҇ы чꙋде҇ ѡбразъ проѧвлѧю҇щи се . . . . въстаніе Лазарево . . . .

62. Вн҃лю . . . . слово Іѡа҇ Златоѹстаго ѡ входѣ въ гра҇ іє҇рли҇ на ст҃рть вон҇ꙋю г҃а нашего: (л. 178б—180б).

Начало: Ѡ чюде́сна чꙋдеси гн҃а и҆де брáтїе ѿ си́лы на си́лꙋ ѿ чꙋде́съ на бо́лшаꙗ чꙋдеса гн҃а прїиде ꙗ҆ко златы плени́ца дрꙋгъ дрꙋзѣса съдръжи тако и҆ гн҃а чꙋдеса̀.

63. Впонело страніа нли сло Їѡана Злаоу ѡ҆ прекрáсно Іѡсифѣ. Блви ѡ҆. (л. 180б—191б).

Начало: Бже Авраáмо, бже Ісаáко, бе Їаковль. бъ блве́нь прно. и҆збавле́и се́мѧ првное свои слꙋгъ възлюбльши тѧ. дарꙋи же ꙗ҆ко блгъ да въски́па въ мнѣ пото́ци блгти твое́ѧ.

64. Слово великїа нли смиренаго̀ чрънца̀ І пресвитера Дамаскина, ѡ҆ и҆сохшей смоковницѣ вышше городѣ. Блви ѡ҆: (л. 191б—195б).

Начало: Движе мѧ на глáніе. слчное слово бжїе и҆ ѿче. и ѿ нѧ́дрь не ѿстꙋплъ и҆ въ ѹ҆тробѣ двчи неѡ҆писаннїе рошееса менѐ дѣлма помнѣ бы.

65. Всре великїа нли сло стго Іоана Е҆фрема пониќа ѡ҆ блꙋдници і ѡ лавастрѣ мира: (л. 196а—202б).

Начало: Мнозѣ сты сꙋщи бжїи достойно хвалѧ́щи всéгда пртаго влкꙋ сподоби̇ хе и҆ азъ недосто́инїи славослови́ти въ блгти вѣры не твори бо̀ ни́гдѣ ѿвръжена быти блгть. — Това слово и началото на слѣдното (до л. 203б) е писано съ по̀ дебело писмо.

66. Вче великїа нли сло їоана златоѹ҆стаго ѡ҆ любодѣици и҆ ѡ҆ мáсти. Блви ѡ҆: (л. 202б—207б — прѣкжснато).

Начало: Всегда бъ ꙗ҆коже члколюбецъ время нá каанїе грѣшнико да є҆стъ. лѣностїюж своею дшꙋ гꙋбитъ лѣни́вый, люба соуеная и҆ земнаа̀. лишаеса нбны і вѣны наслáжде́на блгъ.

67. (продължение отъ слово за третя недѣля слѣдъ пасха — до л. 211б).

68. Поученїе ѡ Іѡсифѣ и ѡ҆ мироносицахъ:. (л. 211б—212б).

Начало: Възлобленїи снце по ѡ҆блáко красꙋетсѧ люби́мо бывае видѧ́ще. тако и гни а҆пло по распѧ́тней смрти хвѣ радо́но въсїа̀ въскрнїе хво.

69. Слово блженаго Кирила̀ ѡ҆ расслаблено ѿ битїа сказанїа Еуліскаго внлю д по па: (л. 212б—216а).

Начало: Неизмѣрна нбнаѧ высота̀ неиспитанна преисподнѧа глꙋбина ни свѣдомо бжїа смотре́нїа таинство̀.

70. Слово внлю патꙋю по пасцѣ. Блви ѡ҆: (л. 216а—217а).

Начало: Азъ ѹ҆бо̀ ѡ҆ дрꙋзи и҆ брáтїа на всѧ́кꙋ нлю боле собрáти людии на послꙋшáнїе бжтве́ны слове. нне же менше прихо́ди.

71. Слово стго Іωанна Златоустаго вн҇лю ѕ҃-ю: по пасцѣ: Бл҇ви ѿ: (217ᵃ—220ᵃ).

Начало: Мл҇ть бж҇їю и҆ чл҇колюбїе г҇а нш҇го і҇с х҇а и҆ ст҇го дх҇а. Дарова́нную на҇ ѡ҆било родꙋ чл҇вкомꙋ сказаю҇ ва҇: добрїи҇ и҆ хр҇толюбивїи҇ послꙋшни́ци чада црковна́.

72. Слово ѕѣлѡ похвално на възнесенїе г҇а б҇а и сп҇са нашего Іс҇ х҇а. Бл҇ви ѿ: (л. 220ᵃ—224ᵃ).

Начало: Се на҇ наста бра́тїе пра́зни҇ х҇а б҇а нашего свѣтлѣе в҆сѣ҇ пра́зни҇ лучамѝ ѡ҆блистае҇. дн҇е бо н҇бнꙋ кр҇ ликоствꙋа ѡ҆бла́ко҇ по҇емле҇ х҇а. на неизречен҇ный пр҇тль ѿ сплотїю въсходѧ́ще. в҆сѧ лики а҆гг҇лкыа на веселїе събира̀.

73. Вн҇лю па҇десѧ҇тнꙋю. Слово ст҇аго Іѡана Златоустаго. Бл҇ви ѿ: (л. 224ᵃ—225ᵃ).

Начало: Любѧщи҇ празнова́нїю го҇ не оугибае҇. се бо дн҇ь на҇ празнꙋю҇щи҇ а҆гг҇лы веселѧ҇сѧ. а҆рх҇аггл҇ы радꙋю҇сѧ. и҆ всѧ нбн҇ыѧ силы снамѝ празнꙋю҇.

74. Пооу҇нїе Іѡана Златоустаго на съше҇ с҇ дх҇а: (л. 225ᵃ—226ᵃ).

Начало: Пр҇но жадаѧй б҇ъ сп҇сенїа нш҇его въсхотѣ свои҇ мл҇рдїе҇ ѡ҆бновити е҆ст҇во нш҇е. гр҇ѣми сꙋще ѡ҆бет҇шанꙋ.

75. Еже въ ст҇ы҇ ѿца нш҇его Іѡана Златоустаго а҆рхиеп҇па Конста҇тино гра҇. Слово на ст҇ꙋю па҇десѧ҇тницꙋ: Бл҇ви ѿ: (л. 226ᵃ—228ᵇ).

Начало: Дх҇ов҇ней бл҇г҇ти съ нб҇си на҇ просвѣти҇шасѧ. дхо҇но дх҇овны҇ пѣнїе҇ въспое҇ ст҇ого дх҇а бл҇г҇ть.

76. Іже въ ст҇ы҇ ѿца нш҇его Григорїа бг҇ослова архиеп҇па Константина града. Слово ѡ ст҇о дс҇ѣ вст҇ꙋю па҇десѧтницꙋ: (л. 228ᵇ—230ᵃ).

Начало: Рц҇е҇ оубо ѡ ст҇ѣ҇ дс҇ѣ дишꙋще҇ еже є третее со҇ство стыѧ тр҇ца.

77. Впоне҇ни҇ слово на съшествїе с҇ дх҇а Іѡа҇ Ѕлоу҇: (л. 230ᵃ—231ᵃ).

Начало: Ѕѣло мѝ н҇нѣ оудрѣжи҇ оу҇: гн҇а пре́дивнаѧ чꙋдеса́ и҆ славнаѧ виденїа таи҇. оужаса́ю҇ ми дш҇евнꙋю мысль.

78. Нл҇ю всѣ҇ сты҇ слово написан҇о въ кра҇цѣ ѡ тръпенїи҇: (л. 231ᵃ—233ᵃ).

Начало: Бжїа смотре́нїа висота̀ неисповѣди́маѧ е҇ и҆ глꙋбина̀ мр҇сти е҆го́ кто ска́же҇ ѿ сложе́нїа всего мира.

79. Мц҇а Априлѧ въ а҇ дн҇ь житїе пр҇пбныѧ Мрїи҇ Египтѧнини: Бл҇ви ѿ (л. 233ᵃ—241ᵃ).

Начало: Тайнꙋ цр҃ꙋ добро е҃ таи҃ти а дѣла бжїа проповѣдати сла҃но е҃ та҃ бо ре҃ а҃гглъ. Кто и҃ тꙋ посла ѡ не҃ прозрѣти ѻчїю ѻслѣпленною не хранити бо таи҃ црл. пагꙋбно е҃ и блазньно.

80. Мц҃а ма҃ въ в҃ днь ѹспенїе иже въ сты҃ ѿца нш҃его Аѳанасїа Еп҃па Алеѯандрїйскаго: (л. 241ª).

Начало: Аѳанасїй ѡцъ нашъ бѣ въ цр҃тво Костентина великого. Бѣже ѿ града Алеѯандрїйскаго. издѣтска ба҃ люба и црко҃наго чинꙋ ѹстроа.

81. Слово ѡ Даниїлѣ пр҃рцѣ ка҃ б҃а вавилонскаго съкрꙋши и змїа ѹмртви и въвръгоша его вро҃ ко҃лва҃. (л. 241ª—242ª).

Начало: Сей ст҃ы Даниї҃ль великꙑ во пр҃рце҃ люби҃ баше вавилонскими цр҃и навходоносоро҃ ва҃тазаро҃. дарїе҃. кꙋро҃ персанино҃.

82. Нл҃ıа пре҃ рожт҃вомъ хв҃вы҃ мч҃енїе и похвала ѡ трехъ ѻтроце҃. Бл҃ви ѡ҃: (л. 242—244ª).

Начало: Похвали҃ нн҃ѣ бл҃гаго б҃а просла҃льшаго стыл ѻчро҃ꙑ крѣпко за҃ подвизавши҃сл. и не ѹкрїе҃ бо сл гра҃ верхꙋ горы стол. ни ст҃ы҃ стр҃ти оутаи҃ти сл могꙋ҃.

83. Мц҃а априла въ к҃е днь мч҃нїе ст҃ого ап҃л҃а и Еу҃листа Марка. Бл҃ви ѡ҃: (л. 244ª—245ª).

Начало: Во ѻна времена по тн҃и възнесенїи҃ ап҃лы въ Їерл҃имѣ събр҃аше сл меташа жребїй на страны лꙋчи сл Маркꙋ въ е҃гипе҃скꙋю страны иты.

84. Мц҃а ноеврїа въ к҃з днь. мч҃нїе ст҃го Ап҃л҃а и еу҃листа Ма҃ѳеа. Бл҃ви ѡ҃: (л. 245ª—247б).

Начало: Въ время ѡ҃ бѣша ап҃лы вкꙋпѣ; и меташа на страны жребїа. и паде на Ма҃ѳеа жребїй ити въ странꙋ чл҃коıаде҃. Чл҃ци же града того ни хлѣба ıадахꙋ. но баше чл҃ча плоти ıадꙋще и пїюще кро҃ и҃.

85. Мц҃а Їюла въ к҃з днь ст҃го великомч҃нка Пантелимона. Бл҃ви ѡ҃: (л. 247б—254ª).

Начало: Цр҃твꙋю҃щꙋ нечт҃ивомꙋ законопре҃тꙋпнику маѯимїанꙋ. и многы҃ прозрлщи҃ живо҃ сїй вѣрꙑ ра҃ бж҃їа е҃ вь х҃а. ѻвїи҃ бо вгора҃ скытаю҃ще сл и въ вертепа҃ страха ра҃ мꙋ҃.

86. Слово ѡ милостиво҃ созомѣ како дал нищемꙋ сторицею҃ прїйме҃ вжизни вѣчной: (л. 254ª—255ª).

Начало: Бѣ нѣкїй чл҃къ живꙑ въ Їерл҃имѣ имене҃ созоми҃. и той ıдаше единою҃ сквозѣ гра҃. и ѹзрѣ нища нага печа҃на. съвле҃сл и да҃ ѥмꙋ ѻдеꙋ свою҃.

87. Мц҃а ѡ҆тѡ҄вріа въ ѕ҃ днь дѣанїе ст҃го Кипріана и҆ дв҃ы Ѹустини. Бл҃ви ѡ҃: (л. 255ª—258б).

Начало: Ѥвле́нїю г҃а н҃шего Іс҃ х҃а съ нб҃си на зе҄лю бы҆шꙋ и пр҃рческы҆ словесе҆ скончав҆шис҆а. и҆ в҆сѧ по҄нбн҃аѧ просвѣти́сѧ слово҆ сп҃совы҆.

88. Прп҃бнаго ѡц҃а н҃шго Авв҆ы Макарїа житїе I слово ѡ҆ ісхо҄денїи҆ дш҃ѣ ст҃ѣла: (л. 258б—259б).

Начало: Бѣ чл҃къ дх҃ове҄ и бл҃говѣре҄ и҆ хт҃олюби҄ стран҄олюбе҄ и҆ нищолюбе҄ боѧ сѧ б҃а и҆ страхо҆ слꙋжа е҆мꙋ. и҆ бе҄слезь николи҄ пребываѧ.

89. На де҄ оусѣкновенїа чт҃ныѧ гла҄ Іѡана пр҃тчї кт҃лѧ гн҃ѧ. єѹ҃лїе ѿ ма҄ка. гла ѕ҃ за҄ кд҃. Которои҆ єѹ҃лїи҆ мае҆ в҆си выслꙋхати: глава р҃: (л. 259б—263б).

Заглавието е писано отъ друга ржка и съ друго мастило; текстътъ си е обикновеното писмо, но езикътъ — малоруски.

Начало: Бы҄ Иро҄ на то҄ ча҄ царе҆. каза҄ пои҆мати Іѡана ст҃го и҆ да҄ е҆го всадити до вазанѧ длѧ и҆родїади жони брата своего. которꙋю бы҄ вза҄ законꙋ и҄ е҆го ѿ того Іѡа҄ ст҃ы ѹпомина҄ и҄ сѧ тобѣ не годи҄ мѣти жоны брата твоего. Ѡнаѧ Іродїада ба҄зо была волѣ злои҆ на него и҆ рада бы ю҄ е҆го затратити мѣла и҆ не могла. Бы҄ ѡ҆ны и҆ро҄ боѧ҄сѧ Іѡана ст҃го вѣдаю҄чи е҆го бити мꙋжа справедливого и ст҃го и҆ пилнова҄ е҆го и слꙋхаючи е҆го много чиниль.

90. Мц҃а с҄тебра въ и҃ дн҃ь слово на ро҄ пр҃сты҄ бц҃а и҆ пр҃нодв҃ы марїа: глава р҃а. Бл҃ви ѡ҃: (л. 264ª—265б).

Начало: Во двою҄ на і҃ племени҆ Іил҃евы҆. бы҄ ѧкій чл҃къ Імене҆ Іѡаки҆ бога҄ велми и прв҃нъ; и҆ женꙋ мѣ҄ та҄же прв҃нꙋ и҆мене҆ ан҄ꙋ и҆ были в҆старости а҆ дѣтїй немѣли. и҆ ѡ҆ то҆ ба҄зо сѧ фрасовали. и҆ прише҄ великїй дн҃ь гн҃ь и принесли в҆си сн҃ове Іил҃евы дары б҃ꙋ. що хто мѣ҄. ѿ ѡ҆вощо҄ и ѿ скота и҆ли ѿ жита пахании своего.

91. Мц҃а ѡ҄товрїа въ к҃ѕ дн҃ь. слово похвалное ст҃омꙋ мч҃никꙋ Деѡмитрїю. Бл҃ви ѡ҃: (л. 265б—268б).

Начало: Пре҄де пло҄скаго пришествїа хв҃а. чл҃ко҆ см҃рть стра҄на бывала. а҆ кды҄ г҃ь н҃шъ Іс҃ х҃с плотїю прише҄ и҆ за на҄ смр҃ть в҆кꙋси҄: и҆ тога҄ чл҃ко҆ сл҃ка см҃рть. и҆ со҆ногою любовїю претрьпѣваю҄ см҃рть. прото҄ ст҃ы велико мч҃никъ Домитрїе. доброе ѿданїе ѹчини҄ х҃ꙋ б҃ꙋ и҆ многоцѣннїй да҄ принесль е҆м҃ꙋ велико даровитомꙋ цр҃вы. ча҄ найполѣ собѣ: що не добрѣ ѿтечествѣ с҆вое҆ такого великого скарбꙋ що мае҄ х҃а въ ср҃ци свое҆. але ѹже пришо҄ ча҄ єго....

92. Мц҃а сентеврїа въ к҃ дн҃ь. житїе и҆ мч҃нїе ст҃аго велико мч҃ника Еѵстафїа I жены̀ его списа҃ ѿ семиона Метафраста: (л. 269ᵃ—274ᵃ). Покрай обикновеното писмо идва и друго по̀ дребно.

Начало: Во дн҃и Троана цр҃а ры҃скаго бы҃ ѹ войскꙋ ры҃скомъ знан҃ы и҆ переднѣйшїй гет҄ма҃ и҆мене҃ плакида а҆льбо Еѵстафїй. великыми звѣтаствы слав҄ный роⷣ и҆ бга҃ствы межи першими. а҆ цнотою҃ и҆ справедливы҃ захован҃ы҃ над҄ и҆ньши҃.

93. Мц҃а и҆юла въ к҃ дн҃ь житїе ст҃го пророка Ілїи҃ выбрано и҆списма ст҃го г҃ цр҃кы҃ книгъ. Гла҃ зі҃ иі҃: (л. 274—276 — прѣкѫснато).

Начало: Ѡнъ Ілиа пр҃ркъ бж҃й. которы взапалчливо̂ти бы҃ свѣ҃то. Ал҄бо лю҃и нбо҃ны голоⷣ морилъ ѻгнь з҄неба на злыи҃ пꙋща҃ фа҃шивии҃ пр҃ркы I еретикы гꙋби҃ црѣ кара҃ ѹмерлыи҃ ѻживла҃ са҃ еще до того часꙋ втелѣ не оум҃елы.

II. Отъ л. 277 захваща вториятъ ръкописъ, който съдържа кратки анегдотични „слова“. Тия слова продължаватъ дори до края и, сѫдейки по писмото и хартията имъ, са отъ по̀ ново врѣме. Послѣдниятъ листъ отъ тая частъ прибрахъ отъ № 340, дѣто бѣше заедно съ други фрагменти.

Хартиенъ знакъ: на първата часть три различни фигури — нѣщо като гербъ, а на втората часть — двуглавъ орелъ.

На л. 162ᵇ, надлъжъ по страничното поле, съ по̀ скорошно писмо, поменикъ отъ влашки имена, отдѣто се вижда, че сборникътъ е употрѣблянъ нѣйдѣ въ Влашко или Молдова.

321 (440).

Скитски патерикъ отъ 1786. Редакция руска. Листи 306, 4° (20×15·3), текстъ 13·7×12·5, писмо полууставно руско (тънко), букви 2 мм., редове на стр. 21.

Началниятъ му листъ билъ хубаво украсенъ (рисуванъ съ перо), но сега съвсѣмъ повреденъ; всрѣдъ художествената му рамка се едва чете: **Ко славꙋ Ст҃ыа единосꙋщныа и҆ животворащыа и҆ нераздѣлныа Тр҃цы. ѿц҃а и сн҃а и҆ ст҃агѡ дх҃а. списаса Бг҃одх҃новеннаа книга сїа Патерикъ, и҆ли ѻ҆течникъ, Пр҃пбныхъ и҆ Бг҃оносныхъ ѿц҃ъ нашихъ егѵптоскѵтскї дѣанїа и҆ словеса и҆хъ. ѕѣло дш҃еполезна. при ѡ҆бители нарицаемой Воронополанiа ҂афпѕ. ѿ рожд: хртока.** (1786).

По̀ долу: (Спи)совалъ послушникъ иѡанъ Мургаковъ.

Първитѣ шесть листа са заети съ предωсловїе ѿ житїи и повѣстѣ Блаженныхъ Стыхъ ѿцъ скитскихъ. Съ отдѣлна пагинация.

Начало: Искони бᲂу́ше къ Бгу Бгъ слово многїа ради блгостыни ввесь мїръ ѿ небытї премдростїю созда.

На л. 7ª, или л. а҃, слѣдъ заставка, заглавие: Словеса дшеполезная, Прпбныхъ ѿцъ и Бгоносныхъ мᲂужей, иже конечнагω ради любомдрїя пᲂустыню и пещеры горскія постигшихъ, ꙗкоже рече Бжтвенный Двдъ: Се оудалихся бегая, водворихся въ пᲂустыни, чаяхъ Бга спасающаго мя и имже ѡбразомъ ѡбрѣтоша желаемое нынѣ кїйждо аки ѡбрѣтателницᲂу хотящимъ наслѣдовати показа.

ѿ безмолвїи. Глава а҃.

Начало: Рече Авва Антоній ꙗкоже рыбы медлящїи на сᲂусѣ ᲂумираютъ, тако и иноци кромѣ келїи съ простою чадїю живᲂуще къ безмолвной крѣпости ѡслабиваютъ.

ѿ ᲂумиленїи. Глава в҃. л. 12б.

Начало: Глахᲂу ѿ Аввѣ Арсенїи, ꙗко вся лѣта житїя своегω егда сѣдаше надъ дѣломъ рᲂукᲂу своею, всегда имѣяше платъ на лонѣ своемъ слезъ ради текᲂущихъ ѿ ѡчїю егω.

ѿ печали. Глава г҃. л. 19б.

Начало: Рече старецъ, горе дшѣ согрѣшающей по стомъ крещенїи, не можетъ бо безпечали быти до послѣднаго издиханїя.

ѿ смиренїи и плачи поᲂученїе новоначалнымъ. Глава д҃. л. 25ª.

Начало: Ѿцъ нѣкїй сѣдяше въ лᲂуцѣ близъ блженнаго Антонїя, ѡбонъ полъ Прибоища, и иде нѣкогда въ Египетъ трѣбованїя ради своего, поемъ и ᲂученика си съ собою.

ѿ воздержанїи неточїю ѿ брашенъ. но и ѿ прочїихъ дᲂушевныхъ поврежденїи. Глава е҃. л. 36б.

Начало: Глахᲂу ѿ ѿцѣ Агаѳонѣ, ꙗко вложи каменъ во ᲂуста своя на три лѣта дондеже исправи молчанїе свое.

Повѣсти различны ко ᲂутвержденїю, востающихъ на насъ браней любодѣянїя, Глава ѕ҃. л. 50ª.

Начало: Рече Авва Антоній, Помышляю ꙗко три сᲂуть телесныя востанїя, едино ᲂубо естественное, дрᲂугое ѿ многоядѣнїя и питїя, третое же ѿ дїавола.

ѿ нестяжанїи, ꙗко не подобаетъ спискивати имѣнїя. Глава з҃. л. 73ª.

Начало: Братъ нѣкїй ѿрекъ ся мїра и раздавъ имѣнїе свое нищимъ, ѡстави мало на потребᲂу свою, и прїйде въ пᲂустыню ко ѿцᲂу Антонїю.

Глава і҃. Ѡ сидѣніи келейномъ и ѿ дѣлѣ ручномъ повѣсти различны мѫжествѹ насъ поѹчающїѧ. л. 79ª.

Начало: Рече Авва Веніаминъ ѹченикомъ своимъ, пѫтемъ црскимъ ходите, и поприща чтите, и не ѹтрѹдитесе.

Ѡ тщеславіи, ꙗко не подобаетъ дѣлъ своихъ пре чл҃вѣки ꙗвлѧти, Глава ѳ҃. л. 91ᵇ.

Начало: Рече старецъ, ꙗко ꙗвлѧѧй дѣла своѧ добраѧ, и ѿкрываѧ славы ради чл҃вѣческїѧ, подобенъ есть чл҃вѣкѹ сѣющемѹ сѣмѧ свое верхѹ землѝ и не покрывающемѹ, ꙗже пришедши птици нбныѧ поядаютъ е.

Ѡ ѡсѹжденіи, ꙗко подобаетъ хранити и не ѡсѹждати никогоже. Глава і҃. л. 97ᵇ.

Начало: Братъ нѣкій согрѣши въ скитѣ, и его ради бывшѹ соборѹ, послаша ко ѿцѹ Моѷсею да прїидетъ, и не хоташе ити.

Повѣсти стыхъ ѿцъ различныѧ. Глава аі. л. 105ª.

Начало: Глахѹ старцы, ꙗко проси нѣкто бга ѿ стыхъ, еже видѣти стыѧ ѿцы, и видѣвъ ѧ въ мѣстѣ свѣтлѣ веселѧщихсѧ, не ѹзрѣ тамо ѿца Антонїа.

Словеса стыхъ ѿцъ, и наказаніе на преспѣѧніе житїѧ иноческаго. Глава ві. л. 112ª.

Начало: Рече старецъ, стани на камени вѣры, и терпи доблественнѣ всѧ находѧщаѧ ти искѹшенїа.

Ѡ разсѹжденіи, Глава гі. л. 142ᵇ.

Начало: Рече старецъ, ꙗко есть лѹчши всѣхъ добродѣтелеи разсѹжденіе.

Ѡ разсмотреніи. Глава ді. — л. 160ᵇ.

Начало: Рече Авва Антоній, ꙗко сѹть нѣціи ѹмертвивше тѣлеса своѧ пощеніемъ и трѹдомъ. и занѐ не имѣхѹ разсмотренїѧ, далече ѿ бга быша, и мнози погибоша.

Ѡ мѫдрости. Глава еі. — л. 187ª.

Начало: Рече авва Еваґрій, поминай прно исходъ твой, и не забывай страшнаго сѹдища.

Ѡ трезвѣніи и млтвѣ. Глава ѕі. л. 197ª.

Начало: Рекоша старци ꙗко зерцало есть инокѹ млтва.

Ѡ страннолюбіи, како подобаетъ странныѧ прїимати съ милованіемъ. Глава зі. л. 205ᵇ.

Начало: Рече Авва Кассіанъ, ꙗко идѹщимъ намъ иногда ѿ Палестины въ Египетъ, прїидохомъ къ нѣкоемѹ старцѹ и ѕѣло любезно прїемъ насъ ѹчреди страннолюбіемъ.

Ѿ послꙋшанїи. Глава ӥі. — л. 210ᵃ.

Начало: Бл҃женный А҃вва А҃рсе́нїй речѐ ӥногда̀ ꙋ҆чн҃икꙋ своемꙋ̀ А҃леѯа́ндрꙋ, егда̀ скончаеши фалїѧ, прїидѝ ӥ вкꙋси со мно́ю.

Ѿ смиреномꙋ̀дрїи. Глава ѳ҃і. л. 224ᵇ.

Начало: Речѐ А҃вва А҃нто́нїй ѿц҃ꙋ Пи́минꙋ, се є҃сть вели́кое дѣланїе чл҃вѣкꙋ, егда̀ кто̀ грѣхѝ своѧ верхꙋ̀ себѣ̀ положи҃ пре҃ Бго҃мъ ӥ да ча́етъ напа́сти до послѣднаго издыха́нїѧ.

Ѿ терпе́нїи ӥ мꙋжествѣ. Глава к҃. л. 240ᵃ.

Начало: Речѐ ста́рецъ, а҃ще дꙋбъ не коле́блемъ ѿ вѣтро҃ пребꙋдетъ, нижѐ расте́тъ ни коре́нїе ӥспꙋща́етъ. та́ко ӥ ӥнокъ а҃ще не постра́ждетъ ни претерпитъ не мо́жетъ бы́ти хра́бръ во́инъ хр҃товъ.

Ѿ любви. Глава к҃в. л. 246ᵇ.

Начало: Речѐ А҃вва А҃нто́нїй, а҃зъ ꙋ҆бо не боюсѧ Бг҃а, но люблю є҃гѡ, ӥбо соверше́ннаѧ любо́въ ӥзгонитъ страхъ.

Ѿ прозорли́выхъ. Глава к҃в. л. 252ᵃ.

Начало: Речѐ А҃вва Данїилъ, ꙋ҆чн҃икъ ѿц҃а А҃рсе́нїѧ, ӕ҆ко повѣда на́мъ ѿц҃ъ А҃рсенїй, а҃ки ѿ ӥномъ гл҃а, са́мъ же то́й бѣ, сѣдѧ́щꙋ речѐ нѣкоемꙋ ѿ ѿц҃ъ въ ке́лїи своей, прїйде къ немꙋ̀ гла́съ гл҃и, воста́въ ӥзїйди да покажꙋ̀ ти дѣла̀ чл҃вѣческаѧ.

Ѿ творѧщихъ зна́менїѧ. Глава к҃г. л. 275ᵃ.

Начало: При Ї꙯ꙋлїанѣ ѿстꙋпницѣ бы҃ нѣчто сицево̀. ӥзш҃ешꙋ емꙋ̀ на Перси́дꙋ воева́ти, посла Дѣмона на западъ, да ше́дъ скоро принесетъ емꙋ̀ вѣсть нѣкꙋю ѿ тꙋдꙋ.

Ѿ житїи разли́чномъ ст҃ыхъ. Глава̀ к҃д. л. 280ᵃ.

Начало: Повѣда на́мъ А҃вва Дꙋ́лъ, ꙋ҆чн҃икъ ѿц҃а Виссарїѡна, ӕ҆ко ходѧ́щимъ речѐ намъ со ста́рцемъ мои́мъ въ пꙋсты́нѣ, прїйдохомъ на нѣкꙋю пеще́рꙋ, ӥ влѣзше вню̀ ѡ҆брѣто̀хомъ бра́та сѣдѧ́ща, ӥ дѣлающа плени́цꙋ.

Ӥсправле́нїе ст҃ыхъ ѿц҃ъ. Глава̀ к҃е. л. 291ᵇ.

Начало: Собра́вше сѧ ӥногда̀ ст҃їи ѿшелници прем҃рїи числомъ дванадесѧтъ, ӥ вопроси́ша дрꙋ́гъ дрꙋга, еже что̀ ӥспра́ви ко́ждо въ келїи своей ӥ коимъ поще́нїемъ постѝ сѧ дх҃овнымъ.

Прп҃бнаго ѿц҃а на́шего Стефа́на за́повѣди в҃і. Глава к҃ѕ. л. 294ᵃ. За́повѣдь а҃. Неимѣй дрꙋ́жбы со жено́ю, да не сгори́ши ѿгнемъ еѧ. в҃. Неимѣй дрꙋ́жбы съ малы́мъ ѡ҆ро́комъ, да не впаде́ши всѣтъ дїа́волю съ нимъ . . . . . .

Прп҃бнаго ѿц҃а нашегѡ Ефрема Си́рина слово ѡ҆ пол҃зѣ дш҃и. л. 294ᵇ.

Начало: Да естѐ вѣдꙋще возлюбленнїи, ӕ҆ко вси пра́вы самѝ соде́ржатсѧ сою́зомъ любвѐ дх҃овнѣ.

Прпбнаго ѿца нашегѡ Макарїа ѿ ѹмиленїи дши. Глава ко. л. 296а.

Начало: Велїа блгть бжїа члвкомъ согрѣшающимъ, даннаа на исправленїе дши, ѹмиленїе.

Ѡ великой блгти бжїей на грѣшными члвки. л. 298б.

Начало: Братъ нѣкїй побѣжденъ бы ѿ бѣса блꙋнагѡ, и по вса дни ѡбрѣташе са въ блꙋдѣ пребываа.

Иже во стыхъ ѿца нашего Іѡанна Златоѹстагѡ къ нѣкоемꙋ Ігꙋменꙋ, посивша послати емꙋ правило дхвнаго ѹченїа, на ползꙋ емꙋ сꙋщи съ нимъ братїамъ. Глава л. л. 301а.

Начало: Понеже писалъ ми еси возлюбленный брате, да предамъ ти правило постническое, но что тебѣ писати не вѣмъ, ѡбаче силенъ Бгъ славы Їисъ Хртосъ наставити ма, аще всѣмъ срцемъ твоимъ принесеши млтвы твоа емꙋ. (Прѣкѫснато съ л. 305).

Послѣдниятъ л. 306, както и залѣпениятъ листъ върху задната кора, съдържатъ пакъ прѣписъ отъ сѫщия Патерикъ, само отъ друга рѫка.

Слѣдъ л. 295 (или спѳ) липсуватъ 7 листа. Краятъ сѫщо липсува. Инакъ рѫкописътъ е добрѣ запазенъ. Подвързия мукава и кожа, но доста повредена.

Хартия тънка, испечена, съ букви С. Я. (Яковлевъ?)

322 (535).

Златоустови и други **слова**, нова сръбско-българска редакция, писалъ попъ Тодоръ отъ Враца на 1756 г. Съдържа на 266 л. **16**° слѣднитѣ слова, писани съ полукурсивно писмо, народенъ правописъ.

1. Иже въ сти ѡца нашего їѡанна, нищолюбиваго Златоѹстаго, слово ради покаıание и кръщенїе. Нравоѹчение а. (л. 1 до 5а).

Начало: Ѥко не подобаетъ да речеме, покаıалъ бихсе и да се исповедамъ, нъ боимсе не могꙋ до последи съвръшити, аще кои речетъ такова речъ, врагъ го е научилъ да речеть тако, да го ѿбиетъ ѿ покаıанїе.

2. Нравоѹчение в ради елини и въскресение мрътвимъ (л. 5б—9а).

Начало: Многꙋ члвци желаютъ. како не сподобиха се да видатъ хa. ıакоже и апли. Егда любиши да видиши хa, азъ да ти покажꙋ како можеши лесно да видиши хa, и не тогда въ ѡниа времена и лета,

егда телесно ходеше х͠с по зем'ли, нъ и въ тиа лета можеши да го видиши: исправи свое житие и да ходиши по правдѹ и по истинѹ, и тогда можеши да видиши х͠а якоже и ап͠ли.

3. Наравоѹчение г͠. а͠ще кои желаетъ епис'коп'ство, и͠ іереис'тво, и егѹмен'ство, или дѹхов'нич'ство или дрѹга некоя власть (л. 9б—22б).

Начало: Всако начел'ство добро есъ и б͠ѹ ѹгод'но. егда добре и͠ б͠ѹ ѹгодно съвръшиме, якоже рече писание всакъ даръ съвръшенъ съвише съходитъ, сиречъ аще кого б͠ъ из'беретъ того и ми да последѹемъ безъ всакое сѹмнение, понеже ѿ б͠а избранъ ес'тъ.

4. Наравоѹчение д͠: на елине, и на расѹжденіе, междѹ Петра и Платона (л. 23—26б).

Начало: Где есѹ елин'ски мѹдръсци, тъщеславни и гръделиви. где аѳин'ское високоѹмие, где философомь бледословие, единъ мало именити ѿдоле въсе ваша мѹдрос'ть. ѡнъ самъ прослави свое ѿтачъс'тво и свое име.

5. Наравоѹчение е͠: како подобаетъ намъ да вънимаемь себе ѿ развращени християне, понеже помногѹ прелъщают'се ч͠лвци ѡ͠ наречени християне, нежели ѿ еретици или ѿ агарене, и како да пріимаемъ запрещение дѹховнимъ ѿцемъ: (л. 26б—34б).

Начало: Многѹ ч͠лвци говоратъ како да естъ х͠с бл͠ги б͠ъ, а идоле нарицают'се лѹкави бози. Да видиме могѹт'ли лѹкави бози да се противатъ бл͠гомѹ б͠ѹ, аще есъ бл͠ги б͠ъ почто лѹкави бози далеко бежутъ ѿ благаго б͠а.

6. Наравоѹчение ѕ͠: ради неисправлено наше житие. (л. 34б—38а).

Начало: Да мислимъ себе и непрестано да плачемъ наше неисправлено житие, некои ч͠лвкъ ѡбещает'се некого ч͠лвка да го гоститъ, или нещо да мѹ харижетъ, никако не забѹварѹватъ ѡнова ѡбещание, тамо мислитъ когда да идетъ да мѹ го дадетъ, кое мѹ е ѡбещалъ.

7. Наравоѹчение з͠: радї кротки и смирени и тръпеливи (л. 38а—47б).

Начало: Кои не би похвалилъ кроткаго и смиренаго, кои не би прославилъ, кои не би възлюбилъ крот'каго и смиренаго и тръпеливаго: кого по многѹ любитъ б͠ъ. кроткаго и смиренаго, кои можетъ но скорѹ да се спасетъ. можетъ кротки и смирени. Нели прекрасни Іѡсифъ с͠ъ

кротость и незлобие и простота поиде въ своимъ братиамъ и продадоше го.

8. Наравоучение и҃: ради спасение: Како подобаетъ да творѫтъ които желаютъ да се спасѫтъ (л. 47б—56б).

Начало: Егда почнемъ некое добро дело ѿ начела приходитъ ѫсилно, нъ да радиме да го не ѡставиме, понеже врагъ даетъ леность, и егда видитъ б҃ъ наше радение хощетъ помогнѫти намъ, можемъ и съвръшити бж҃ствное дело.

9. Наравоучение ѳ҃: ра҃ человеческое сп҃ение колико иматъ б҃ъ радение (л. 56а—64а).

Начало: Како подобаетъ намъ въсегда да се смислиме и да разѫмеемъ колика любовъ иматъ б҃ъ ради чл҃вческое спасение, и ниа да се наѫчиме тако да твориме. Не верѫвахѫ евреи х҃ѫ и порѫгаха мѫ се и заплювaха го, последи на кр҃тъ распеша го, и толика досаждениа иже мѫ сътвориха, и паки не въспоменѫ нихна злоба.

10. Слово і҃ ікѡана Златоѫста: како да внимаемъ себе ѿ мирска радость (л. 64а—71а).

Начало: Да не гледаме на тоѩ с҃тъ мирски радости и красотї, и веселиа, тиа радости въ мало време биваютъ и преходѫтъ. Кои ѡбичатъ и любатъ на тоѩ с҃тъ да прохождатъ на широко на дрѫги є҃тъ хощѫтъ да бѫдѫтъ на тесно. На тоѩ с҃тъ радосни и весели, тамо скръбни и печални. тѫка сити и пиѩни, тамо гладни и жѫдни, тѫва измивени и ѡчистени, тамо смрадни и нечисти.

11. Слово м҃: Ради да се не клънеме ни да проклинѩемъ (л. 71б—76).

Начало: Подобаетъ намъ да се не клънеме ни да проклинѩемъ. и сиромахѫ и болѩринѫ похвално есъ да се не клънетъ, по многѫ потребно есъ сиромахѫ да се не клънетъ, понеже по многѫ есѫ сиромаси, нежели богати.

12. Слово в҃ї ікѡанна Златоѫстаго. ѡ вере и҃ кръщени: (л. 76а—81а).

Начало: Въ времена егда беха а҃пли, многѫ верѫвахѫ и кръщевахѫ се и стаѩхѫ православни христїѩне и кои що имаше богатъство приношаше го и даваше го ап҃ломъ.

13. Слово г҃ї ікѡанна Златоѫста ради искѫшениа (л. 82а—86а).

Начало: Како подобаетъ намъ да се радѫваме. егда прийдетъ намъ некое искѫшение неправда да претръпиме, аще ли и ради грехъ, прїидетъ намъ некое з҃ло, да го претръпиме. и да бл҃годаримъ б҃а, ради

наши грехъ посла намъ такова зло. да потеглиме да ни проститъ и того греха.

14. Слово д҃і: Ради злоба: (л. 86а—89б).

Начало: Да речеме како не подобаеть да дръжиме на ср҃це злоба: които намъ досаждаютъ, да не дадеме зло за зло, ни клевета за клевета, аще кои намъ сътворитъ зло, ниа да радиме да мѹ сътвориме добро, аще покажеши лѹкавомѹ зло по з҃лъ станетъ. Прїиде х҃съ въсему мирѹ да сътворитъ добро и многа зла сътворише мѹ.

15. Слово є҃і їѡанна златоѹстаго ради скрьбъ и печалъ (л. 89б—98а).

Начало: Како подобаетъ въсакомѹ христиꙗнинѹ да се готовитъ да тръпитъ скръбъ и печалъ и теснота и досада и ѹкорение и безъчастїе |. Аще такова претръпиме и да благодариме б҃а ради то: на ѡн҃зи с҃тъ хощеме бити безъпечални и радосни и веселни. Егда приходатъ намъ некои добри дела и ради то почнеме да се радѹваме, не имаме на дѹша никоꙗ помощъ.

16. Слово ѕ҃і ра҃ мирска и дх҃ѡвна радостъ (л. 98а—107).

Начало: Како подобаетъ намъ да познаеме мирска радостъ и д҃ховна радость, една с҃ъ дрѹга не могатъ да се зговаратъ, не можетъ мирска радостъ при б҃а да се приближитъ. Коꙗ радостъ нарицаетсе мирска, коꙗ д҃ховна: мирска радостъ естъ да имаме богатаство и красни премени, и различна ꙗстиа, и бесовски игри и диꙗволски песни.

17. Слово з҃і їѡанна златоѹста. ради гневъ (л. 107—112а).

Начало: Како подобаетъ да се не гневаемъ на некого и да не държимъ на ср҃це паметозлобие. Аще помислиме некое добро да сътвориме, кротко да го сътвориме, ꙗко же рече пророкъ Давидъ въ р҃и ѱалма, гл҃ахъ бо рече предъ цр҃а ѡ сведени твои и не стидехсе.

18. Слово и҃і їѡанна Златоѹста ради цр҃кви: (л. 112а—119б).

Начало: Подобаетъ, които имѹтъ ниви и лозиа и ливади и места, по нихъ да творатъ цр҃кви и молитвеници. Многѹ богати имѹтъ по места имѹтъ мѹшии и велико радение имѹтъ да сътворатъ некоꙗ баниꙗ или некои хѹбави къщи, или кръчабница или дѹкꙗне, да поставлютъ трьговци, да имъ прихождѹтъ на година многѹ фаида . . . .

19. Слово ѳ҃і: їѡанна златоустаго: ради прочїтанїе книги (л. 119б—137а).

Начало: Подобаетъ често да прочитаеме бж҃твное писание и въ цр҃кви да сказѹютъ слово ѹчителе. Много чл҃вци иматъ и знаютъ четати,

и мръзи ги да ꙋзмꙋтъ книга въ свои рꙋце и да прочетутъ некое слово, нъ ниже въ цр҄кви хоцꙋтъ да вънидутъ и да слꙋшатъ.

20. Слово к҃: Ї҆ѡа҃н҄нꙋ Златоꙋстꙋ, р҃а законъ християнски (л. 127—132[б]).

Начало: Подобаетъ въсакомꙋ християнинꙋ да наꙋчитъ законъ християн҄ски, и за себе и дрꙋгаго да ꙋчитъ и да пол҄зꙋетъ, аще кои имꙋтъ ревность да проповедꙋетъ слово б҃жие, потребно есъ емꙋ да иматъ велика надежда нъ въсесил҄наго и въсемогꙋщаго б҃а, да мꙋ дадетъ сил҄но дрьзновение и безъстрашие, ꙗкоже и Павелъ сътвори . . . .

21. Поꙋчение ради мрътви да не плачеме (л. 132—142[б]).

Начало: Не подобаетъ да плачеме ег҄да нѣкой сродникъ нашъ ꙋмретъ: не хоцꙋтъ мр҄тви ѿ насъ да плачеме по нихъ, нъ ицꙋтъ ѿ насъ ради нихна дꙋша да сътвориме мол҄ба и молит҄ва и приношениа въ цр҄кви. Благословени християне да не речете како проста вещъ есъ съм҄ртъ. Да скажꙋ вамъ да разꙋмеете что се нарицаетъ съм҄ртъ.

22. Правоꙋчение к҃в: ради милостинꙗ, бл҃госл҃ ѿ҃е (л. 142[б]—147[а]).

Начало: Ѡ въсака добродетелъ похвална есъ милостинꙗ и постъ и въздържание, а сластолюбие за ꙋкоръ и за присмехъ. Коꙗ милостинꙗ похвал҄на есъ егда ѿ праведно събрание биваетъ милостинꙗ, такова милостинꙗ велика похвала иматъ.

23. Наравоꙋчение к҃г: Ради наше житие да се не надеемъ (л. 147—159[а]).

Начало: Не подобаетъ да се надеемъ на наше право житие да полꙋчимъ спас҄ение, н а н ъ милость б҃жие да се надеемъ. Аще кои се есꙋ сподобиле и познали есꙋ истин҄ною верꙋ и правою, велико внимание да имате, да не досаждате бл҃годателю, егда есме познали истинною верꙋ, да не бꙋдеме по з҄ли ѿ ѡниа, които не сꙋ познале и бꙋдемъ по развращени.

24. Наравоꙋчение к҃д: ради зависъ (л. 159[а]—170[а]).

Начало: Подобаетъ намъ егда видиме некоего християнина да мꙋ придетъ некое добро, да мꙋ не завидиме, нъ и еще да прославиме б҃а; понеже мнози иматъ ѿ новопросвещени завидатъ, егда видꙋтъ дрꙋгаго новопросвещени и ꙋмираетъ, тогда подобаетъ да благодариме б҃а како чисто съхранилъ ст҃ое кръщение и ꙋмираетъ на покаꙗние.

25. Наравоꙋчение к҃е: ради бꙋ҃ неꙋгодна милостинꙗ (л. 170[а]—177[б]).

Начало: Виждѹ како никоі не творитъ милостина, да есь бѹ ѹдод'на, како можеши милостивъ да се наречеши егда тькмо за себе радиши да ти бѹдетъ телесни потреби. На широко да ꙗдеме и да пиеме и красни премени да носиме, а сиромаси гладни и жъдни, голи и боси, ꙗкоже рече писание по вьсьдѹ беше гладъ. Два глада иматъ единъ гладъ телесни, а дрѹги душевни.

26. Наравоѹчение к҃з ради нощна молитва (л. 177б—181б).

Начало: Како биваетъ приетна нощ'на молит'ва и ниа да порадиме въ нощи да се помолиме бѹ҃. Не сътвори бъ҃ големи нощи вьсѹ нощъ да лежиме ꙗко говеда. Да видиме тиа хѹдожници, тер'зиі и златаре и дрѹги занаꙗтлиі и коваче и корабчиі и ѹ цр҃кви ѿ полѹнощъ въстают, въстани и ти, изиди ѿ дома своего и погледни на небо и виждъ како есь ѹкрашено н҃бо с҃ъ различни звезди и по всьдѹ тишина и безъмльвие.

27. Наравоѹч. к҃з. ра҃ по҃тъ и въздръжание (л. 181б—189а).

Начало: Како подобаетъ намъ да похвалиме въздръжание и постъ, а ѡбъꙗдение и пиан'ство и сластолюбие да ѹкориме. Велико добро есъ постъ и въздръжание. егда хощетъ да бѹдетъ рѹкоположение да бѹдетъ постъ и въздръжание.

28. Поѹчение ради високоѹмие и҃ тъщеславие, сл҃о ки҃. (л. 189а—192б).

Начало: Ѡ високоѹмие и тъщеславие многа зла биваютъ, ѿ т'щеславие и чл҃кѹѹгодие. Тиа три страсти съпротивлꙗют'се на дѹшевно сп҃ние. Такови како могѹтъ ѿветъ дати. Ради сѹет'ни вещи ѹпразнꙗют'се, а ради заповедь бж҃и нимало не хощѹтъ да порадѹтъ.

29. Слово к҃ѳ: Ради въходъ ѹ цр҃ковъ, бл҃гослви ѡ҃е (л. 192б—202б).

Начало: Ꙗко не подобаетъ да входиме въ цр҃ковъ до нелиже не исправимъ свое житие с҃ъ покаꙗние и ісповедание, и тако чисти и безъгрешни да въходимъ въ цр҃кви и да сме чисти ѿ грѣхъ, и тако да ѹслишитъ г҃ъ наши мл҃ви. Колико попечение имѹтъ цр҃ковни строителе ради цр҃ковни вещи, ради то съгрешаютъ и не могѹтъ да познаютъ.

30. Слово л҃. Іѡана Златоѹста, ради смереніе и҃ покорение (л. 202б—207б).

Начало: И кои хощетъ да ѹчитъ дрѹгаго потребно есъ емѹ да творитъ, потомъ да сказѹетъ и да ѹчитъ дрѹгаго, и въ цр҃кви не беседѹвати. И ниа длъжни есме да поревнѹемъ смерение, никоꙗ вещъ не е наша, ни таꙗ сама вера наша нестъ, нъ бж҃твна.

Въ края на това слово написано отъ сѫща рѫка: конацъ и҃ бг҃у слава, но и слѣдъ това продължаватъ пакъ слова, писани отъ сѫща рѫка.

31. Иже въ ст҃ихъ ѡц҃а нашего Ιѡанна Златоустаго, Слово і҃ ѡ оклеветание и о досаждение и празнословие. Блг҃ослови ѡ҃ч҃е. (л. 208а—214а).

Начало: Ѡ оклеветание и въсакомъ досаждение, и не празнословите, понеже не тък҆мо убиіства ради и прелюбодеист҆ва и блуда и҆нехъ ради. такови въ муку хощетъ въпасти, нъ и ѡ гл҃ани. и такови҃ ѿ насъ худихъ досаждениа мн҆имихъ.

32. Слово г҃ Симеѡна Новаго бг҃ослова. (л. 214а—226б).

Начало: Како подобаетъ никои да не речетъ въ тиа времена несть възможно да придетъ чл҃вкъ до съвръшено житие. Кои порадитъ съ прилежание и да се уподобитъ прежнимъ ст҃имъ и б҃у угоднимъ. И аще кої противно учитъ нова ересъ поставлıаетъ.

33. Дамаскина̂ їнока и подъдиıакона и студита, поучение како не подобаетъ много желати и плакати. прочитает҆се на погребение. Слово е҃ї. (л. 226б—240б).

Начало: Услишите слово бж҃ие и ѿимете печалъ ѿ ср҃це ваше, понеже множицею слово утешаетъ много печалъ; мнози бѣха в҆чера беседуваху сь нами, и веселıаху се, нъ дън҃съ поидоша, понеже призва ги ѡп҆щи вл҃ка.

34. Дамаскина инока и под҆иıакона и студита и нищолюбиваго Златоуста и Григориа Нис҆каго, повелеваютъ како велика помощъ иматъ дш҃а по см҆рътѝ ѿ приношение, помени и литургі́и̂. писа҃ въ крат҆це. (л. 240б—244а).

Начало: А̂ще кои христиıанинъ по православною веру христиан҆скою и по закону поживелъ есть въ животе своемь како есть сеıалъ. тако и пожнати будетъ. Ѥ̂ко же възревъ богати и виде Лазара. седещаго на колена Авраамова, и засрами се богати ѿ нищаго Лазара.

Слѣдва до л. 244а, ала недовършено, та писачътъ пише:

До зде написа҃, и узеше ми из҆водъ, и ѡста слово несвършено, и ради то много пожалихъ?

35. Иже въ ст҃и ѡц҃а нашего Ιѡанна Златоустаго. Слово ѕ҃ї ради нищолюбие (л. 244б—266б).

Начало: Рече пр҃ркъ милостъ на суде хвалет҆се, ѿ многи руки биваетъ милостиніа, коıа милостиниıа естъ похвал҆на. да видиме коа хощетъ да похвалитъ х҃с.

Слѣдва до края, но има примѣсени въ него и други слова.

Въ края на това слово, на послѣдиия 266ᵇ л., слѣдватъ тия записки:

Ѡ Враца написахъ сию книжицꙋ ѿ изводъ дꙋховника їѡсифъ, ҂з҃с҃з҃д҃ ҂а҃ѱ҃н҃з҃ поп Өеѡдоръ непотрѣбни.

А подъ това съ по ново писмо:

† попъ Крѣско ѿ Влашко сѐло кꙋпи таіа книга ѿ попа То҄ра за .є҃. гро. въ лето. ѿ сътворенїе мира:· ҂з҃:· с҃:· о҃:· лета. велика нꙋжда. беше. чꙋма. по загоре. това. врѐме.

Освѣнъ пагиниранитѣ 266 листа сборникътъ съдържа и други петь листа (отпрѣдъ три и отзадъ два), на които покрай съдържанието на сборника има и много други записки и разни поучения, които продължаватъ по страничнитѣ полета дори до л. 4ᵇ отпрѣдъ, а открая — дори на корицата. Тия писаници изглеждатъ да са отъ попъ Кръстя.

Слѣдъ съдържанието, на третия листъ отпрѣдъ, се чете сѫща записка отъ попъ Тодора, както и въ края на сборника:

Сиа книжица написахъ азъ Өеѡдоръ грешни, ѿ изводъ дх҃овника Їѡсифа. ꙋ Враца, ѿ х҃а ҂аѱ҃нз мц҃а генаръ к҃є.

А отгорѣ прѣзъ първия и втория листъ: попъ Кръско ѿ влашко село кꙋпи таіа книга ѿ попа То҄ра за є҃ гро въ лето ҂з҃.с҃.о҃.а҃.

На л. 207ᵇ: † записа ась по҄ кръ҄ко ѿ влашко село кꙋги ꙋзе таіа книга вь лето .з҃.с҃.о҃. велика нꙋжа беше чꙋм по загоре.

Сѫщиятъ попъ Кръскьо отъ Влашко-село (Врачанско) си турилъ и печата при заглавието на сѣко слово, както и на много други мѣста въ сборника.

Най послѣ на прѣдната корица, върху самата дъска, се чете още слѣдната записка отъ друга (по сетнешна рѫка):

Да се знае кока дойде Софрониа влаика ꙋ Враца ꙋ сене 1795.

Сборникътъ е запазенъ цѣлъ, подвързанъ съ дъсчени кори. Доставилъ отъ с. Г. Бешовица (Врачанско) А. Иванчевъ.

323 (554).

Дамаскинъ отъ XVII в., нова сръбско-българска редакция, съ русизми. Състои сега отъ 173 л., малка 8⁰ (16·5×10·5), безъ начало и край; според старата пагинация липсуватъ отпрѣдъ 61 листъ, а отзадъ колко — не се знае. Книжката била подвързана, ала сега е безъ корици, но колитѣ се държатъ още съшити.

Писмо — черковно-славянски полууставъ, за формата въ з е д р о, по 13—19 реда на страница. Правописъ смѣсенъ: съ ъ и ь (безразлично), ѧ, почти безъ ѣ и много рѣдко ы — повече въ значение на меко и

Съдържа слѣднитѣ слова:

1. На първитѣ 4 листа (по напрѣжни 62—65) е краятъ на слово за в҃-ро пришествїе, а на 66 л. начева:

2. Житїе и жизнь праведнаго и прекраснаго Іѡсифа (л. 66ᵃ—114ᵃ).

Начало: Въса тваръ и зданїе бж҃їе есть премѹдраѧ и дивнаѧ ѿ нихъ же разѹмеетъ въсаки премѹдростъ создателѧ. но премѹдрейша ѿ в҃са, и изреднейша сатвори чл҃ка, на негоже ѹдивисе разѹмь его болше нежели на прочїе твари, понеже ѹкраси го с҃а толики дари іаже не бе возможно да го сътвори совершенейша или премѹдрейша.

3. Мц҃а декемврїа в҃ а҃ днь житїе и жизнь ст҃аго Филарета милостиваг҃ (л. 114ᵇ—152ᵇ).

Начало: Ва страна пафлагонискые, есть село именемъ амныа, еже есть по властїю гагренскїе митрополїи. Въ това село беше некой чл҃векъ бл҃гочестивъ, и добродѣтеленъ, філаретъ именемъ, и велми богатъ дш҃евы и телесно, имаше добицы многи, в҃ї, хѹлади ѡвцы шестотины говеда, коны, нивы лозїе, и дрѹга такова, робове и слѹгы.

4. Мѹченїе ст҃омѹ великѹ мѹченикѹ еустаѳїѹ новомѹ, іѡвѹ, и сѹпрѹги его ѳеопісти, и чедо его, агапїа, и ѳеѡпістѹ; — (л. 153ᵃ—214ᵇ).

Начало: Злины и искѹшенїи иже прїхождатъ на чл҃вецы, ѿ тры вины биваютъ бл҃гословены хрїтїаны. пръво ѿ искѹшенїе, бж҃їа иже искѹшаетъ бг҃ъ чл҃века да видетъ аще и на зло време любитто, или тъкмо на доброполѹчно; второ биває, ѿ попѹщенїе бж҃їе иже ѿстѹпитъ бг҃ъ ѿ некоего чловека ради некой сагрешенїе чл҃векѹ ѡнѹ.

5. Повестъ ра некоѧ жена како ѧ наиде бл҃жены ѡц҃ь марко, въ ѡстровѣ морскомь с сымъ еѧ. (л. 215ᵃ—226ᵇ).

Начало: Бл҃женный ѡц҃ъ нашъ марко калѹгеръ, сказа како иде рече ѿ стараго рима въ цари гр҃а, и пристанахомъ на некое ѡстровъ. понеже дѹхна сѹпротивникъ ветръ, и седехомъ многи дны въ той ѡстровъ, Въ единъ день излезохъ ѿ корабь, и ходещѹ ми по ѡстровѣ, видехъ ѿ далеко како сеика чл҃ка гола и скоро потръчахъ и приближихсе к іавлѧемѹ, и слыша гласъ таковъ;

6. Мц҃а іанѹарїа в҃ кѕ житїе пр҃пбнаго ѡц҃а нашего Ѯенофонта, и дрѹжины его (л. 227 до края).

Начало: ѯенофѡ́нтъ ст҃ый, бѣ̀ є̀ди́нь ѿ первѣ́йшихъ болѧ́ръ въ цр҃и гра́дъ, бога́тъ внѣ́шними и҆мѣнїй, богатѣ́йшїй же внꙋтр҆ними, вѣ́рꙋю и҆ бл҃гочестїе́ и҆ всѣ́хъ за́повѣдей бж҃їихъ ꙋ҆се́рднымь хране́нїемъ, сла́венъ са́на ра́ди и҆ бл҃городїа, славнѣ́йшїйже доброправїа ра́ди и҆ дѣ́лъ бл҃ги́.

Хартия тънка, груба и безъ воденъ знакъ.

Доставилъ Т. Бардаровъ отъ Плѣвенъ.

324 (520).

Сборникъ отъ слова, правила и молитви. По писмо и езикъ прилича на врачанскитѣ дамаскини (№№ 14, 535 и др.). Има 311 листи **16**° (14·5×9·3). Книгата е подвързана, ала прѣднитѣ и̂ 8 листа откжснати.

Тоя сборникъ състои отъ нѣколко дѣла:

I. Слова и поучения, и то:

1. Слово г҃. ꙋкараетъ ра҃и сребролюбие (л. 13ª—17б).
2. Слово д҃. ра҃и милостини (л. 17б—19б).
3. Слово е҃. ра҃и ненавистъ и завистъ (л. 19б—22ª).
4. Слово ѕ҃. ра҃и покаꙗние: (л. 22б—30ª),
5. Тлъкование въ ѿч҃е нашъ: (л. 30ª—37ª).
6. Слово ст҃аго Златоꙋста, ради гневъ и ꙗростъ: (л. 37б—41ª).
7. Мц҃а ферфара ѳ҃. ст҃аго мч҃ника Никифора: (л. 41ª—49ª).
8. Ѿ книга левитска гл҃а кѕ҃. (л. 49ª—63ª).
9. Сло҃во ст҃го ї҆ѡ҃анна Златоꙋстаго: повелеваетъ намъ да се не събираемъ с҃ъ развращени чл҃вци: (л. 63б—73ª).
10. Слово ради евреи: (л. 73ª—76ª).
11. Слово ра҃и пр҃рка: (л. 76б—78ª).
12. Сло҃во ст҃го ї҆ѡ҃анна Златоꙋста. како с҃ъ бл҃годарение да претръпеваемъ. кои намъ досаждаетъ: (л. 78б—88ª).
13. Да нечеме ѡ҃ томъ слово еже рече х҃с. архиереѡ҃мъ и фарисеѡ҃мъ. ꙗкоже рече бл҃говесцикъ иѡ҃анъ. въ ві҃ глава. (л. 88б—93ª).
14. Мц҃а ферфариꙗ въ ѳ. ст҃аго мч҃ника никифора: (л. 93б—98б).
15. Дрꙋго слово ради гневъ и ꙗростъ: иже въ ст҃и ѡ҃ца нашего иѡ҃ана Златоꙋстаго: (л. 99ª—103б).
16. И҆же въ ст҃и ѡц҃а нашего иѡ҃ана златоꙋстаго. слово ради покаꙗние и ї҆споведание (л. 104ª—111ª).
17. Неделю а҃. по въздвижение чт҃наго кр҃ста ѡ҃ еже како бꙋдетъ преставление праведнимъ и грѣшнимъ: (л. 111б—116б)

18. Неделю .в҃. по въздвижиние: како подобаетъ въсакомꙋ християнинꙋ да вънимаетъ ст҃ое писание (л. 116б—121б).

19. Недѣлю г҃. по въздвижение. како подобаетъ въсакомꙋ християнинꙋ да се смериме и да се стисꙿнеме и да приїмемъ страхъ бж҃и на ср҃це. и тако да възможеме ꙋбежати ѿ дꙋшегꙋбнаго врага. бл҃гослови ѡ҃ прочъсти. (л. 121б—125б).

20. Недѣлю д҃ ю. поꙋчение. преподобнаго ѡ҃ца нашего Ѳеѡ҃дора Стꙋдїта: (л. 125б—130а).

21. Неделю е҃ ю. Поꙋчение преподобнаго ѡ҃ца нашего Ѳеѡ҃дора Стꙋдита. (л. 130а—134а).

22. Недѣлю ѕ҃ ю. Поꙋчение: (л. 134б—140).

23. Неделю з҃-ю. Поꙋчение: (л. 140а—144а).

24. Неделю и-ю. Поꙋчение: (л. 144а—149а).

25. Неделю ѳ-ю. Поꙋчение: (л. 149а—154а).

26. Мц҃а септевриа а҃. Поꙋчение: (л. 154а—158б).

27. Поꙋчение на гроздоберъ (л. 158б—164б).

28. Поꙋчение преподобнаго и бг҃оносного ѡ҃ца нашего Ѳеѡ҃дора Стꙋдита (л. 164б—168б).

29. Преподобнаго ѡ҃ца нашего Ѳеѡдора Стꙋдита поꙋчение на въздвижение чъснаго кр҃та (л. 168б—175а).

30. Поꙋчение преподобнаго и бг҃оносного ѡ҃ца нашего Ѳеѡдора Стꙋдїта (л. 175б—181б).

31. Сжщо заглавие (л. 181б—187а).

32. Сжщо заглавие (л. 187—200а).

Слѣдъ това на листъ 200 има още три гръцки тропара, съ славянски букви.

II. На седемъ листа безъ пагинация:

а) Събрание ѿ различни҃ правилъ ѡ҃ еже каꙗ съгрешенна възбранꙗютъ бити священикꙋ. и вꙿнимай семꙋ съ ѡ҃пасение҃ъ.

б) Пророчества їезикилева чꙿтение. гл҃а л҃з. Великꙋю сꙋботꙋ.

в) лѣточисления разни и бѣлѣжки за седемтѣхъ вселенски събори.

г) разни тропари и други дребни бѣлѣжки.

III. Особенъ отдѣлъ, съ друга пагинация, който съдържа на 55 листа разни слова, почти еднакво писмо, но като че отъ друга ржка. Първитѣ 8 листа отъ този отдѣлъ липсуватъ.

На л. 9 продължение отъ едно слово ра҃ евреи.

На л. 10. Слово ради праз҃ници бабини (л. 10—24а).

Начало: Бл҃гословени христиане, рекъ есть прем҃дри соломонъ, кои любать да спасѫть свою дш҃ѫ ѿ грѣхъ, потребно есъ емѫ да испитѫетъ много, които знають право да мѫ кажетъ да не питаетъ наредъ кого наидетъ чл҃ка, нъ да избираетъ искѫсна ѫчителя. кои прочиталъ есть много книги, стого да раз҃говорит҃се.

Ѿ еже како подобаетъ готовити се слѫжити, или причестити бж҃твни таинъ. глава ѳ. (л. 24б—26б).

Начало: Ѡц҃и и братиа. егда схождаше бг҃озрителни моиси ѿ горѫ синаискою. не можахѫ евреи да го видатъ на лице понеже сияше мѫ лице яко сл҃нце. того ради покри лїце свое съ ѫбрѫсомъ да възможетъ въсакъ възирати на лице его и да беседѫетъ съ нимъ.

Слово ради самовили (л. 26б—37а).

Начало: Иже ходатъ на самовили и бродници и които баятъ и залагаютъ и завезѫютъ скоти, такови сѫть антихристови ѫченици, и които ходатъ до нихъ, ѻни покланяют҃се врагѫ, записѫетъ ихъ врагъ како да сѫ негови. и не иматъ дрѫги по велики грехъ ѿ того греха, тои грехъ много. досаждѫетъ бг҃, понеже аще кои сътворитъ дрѫги грехъ, или блѫдъ или ѫбиїство съгрѣшилъ есть бг҃, а не ѿреклъ се есть ѿ ба҃.

Слово ради магестници, събрано ѿ многи книгъ. (л. 37а—39б).

Начало: Егда беше сти҃ врьхов҃ни ап҃лъ Петрь и хождаше по мирѫ и ѫчаше народи и кръщаше ихъ въ име ѻца и сн҃а и ст҃аго дх҃а и въ то време беше единъ магесникъ именемъ симонъ...

И дрѫго слово ради магесница (л. 39б—45б).

Начало: Беше единъ магесникъ въ ѻстровъ Пат҃мо именемъ киноѱъ и многѫ магїа творяше и прелащаше народи.

Дрѫго слово ради магесници и бродници и самовили и баяадници (л. 45б—50б).

Начало: Пишетъ въ книга нарицаема лаѵаикъ, како беше единъ чл҃вкъ падаше ѿ беса....

Слово похвала добрїъ женамъ (л. 50б —).

Начало: вчера многѫ ѫкорихомъ......

Мц҃а їѫна к҃з день, Поѫчение, какъ жени подобаетъ да живеютъ и да възираютъ на ст҃ѫю бц҃ѫ како поживе ѻна на тоя светъ смерено и кротко и благоговейно (л. 53б—55б).

IV. Други отдѣлъ, пакъ съ нова пагинация, съдържа:

а) Молитви; заклинание надболни҃, емѫже стѫкаетъ лукави бесъ. Слѣдватъ 12 молитви „Въсилїа“ (л. 1—16б).

б) Ради родове. Манвилъ К҃сантинъ велицей ц҃ркви книгѹхранителъ написа родове. Слѣдватъ на 11 листа разнитѣ степени родство (л. 18—26).

в) Разни молитви дори до края.

Тукъ-тамъ по празни листи има бѣлѣжки и записки, отъ които нѝ важни са слѣднитѣ:

1. Върху 3. листъ на отдѣлъ III:

Сиѐ книжица написахь азъ даскалъ петко ѡртацийски сасъ Ценко.

2. На л. 17ª слѣдъ 12-тѣхъ Василиеви молитви (отдѣлъ IV):

Да се знае коги се роди мариѧ беше число 1834 на месецъ фервѹариѧ :4: день. бобако и петко майка и елисавета.

3. На л. 27 отъ сѫщия отдѣлъ:

Месецъ ѧнѹариѧ день :15: да се знае коги се женихъ азъ петко попъ їѡѧповичъ беше число 27 сѹпрѹемѹ беше ценка.

4. На л. 37 отъ сѫщия отдѣлъ:

Кой чети тука добро да е ѹчень пакь че да излъже защо кой го писѹвалъ (недовършено).

Туку подъ това написалъ други:

Бихти ѿписалъ. нъ не хотехь. хѹбаво писмо ѻчи нема. закопанъ кладепецъ нема вода.

325 (518).

Сборникъ отъ слова, 86 л. (споредъ пагинацията му — 91, но лл. 2, 4, 5, 58 и 59 липсуватъ), малка 8⁰ (12·5×20·5), безъ край. Писмо доста красиво, полууставно. Редове 17 на стр.. По езикъ и писмо прилича да е отъ XVIII вѣкъ, нова сръбско-българска редакция. Употрѣбя само ь, но тукъ-тамъ този ь има остра опашчица влѣво, та прилича на ъ. Прозира западенъ говоръ. Подвързия съ кожени кори, сега отдѣлени отъ книгата.

Първиятъ листъ съдържа „Ѻглавленїе на сїю книжицѹ“, дѣто се извреждатъ заглавията на 16 слова, но сега нѣма сичкитѣ. Отъ първото „Слово ради хр҃їанско житїе“ липсува началото и краятъ (има отъ него само единъ листъ), на второто „слово ради страхъ бж҃їй“ липсува началото, а другитѣ слова захващатъ тъй:

Слово, г҃, ради покаꙗнїе, (л. 8ᵇ—14ᵇ).

Начало: Гд҃ь бг҃ь на в'сакь день призиваеть насъ на покаꙗнїе. с҃а пр҃рцы и ап҃толи, и са ст҃бе еѵ҃лїе. не ли е намъ срамота и ѹкорь, нелисе боиме ѿ ѡсѫжденїе, гд҃ь прїзиваетъ на да внидиме въ

цр҇тво небн҇ое, а̂ ни́а ни́како не слꙋшаме не́гово повелѣнїе. и не ра́димь ра́ди на́ше спасе́нїе. Послѣди и да пои́деме кога се затвори врата да биеме ꙋ врата и да рече́ме г҇ди г҇ди ѿвори намъ врата да вни́демь.

Сло́во д҇, ст҇аго а̂нтїωха ра҇ любовъ к҇ ближнымь, (л. 14[б]—18[б]).

Начало: Длъжны есмѝ ни́а, единь за дрꙋгаго да пожа́лиме, и да помо́гнеме. и̂лѝ на сїромащїа, и̂ на бо́лесть. тако́вае дѣло оу̂го́дно е̂сть бг҇ꙋ. е̂гдà рабо́тиме тако́ва дѣла, мо́жеме по и̂стинꙋ наректи се рабѝ бж҇їй и̂ слꙋжители и̂стины.

Слово, є҇, ї̂ωа́нна злáтоꙋста ра҇ ненавистницы наши (л. 18[б]—20[а]).

Начало: Ка́ко подобаетъ да се мо́лиме бг҇ꙋ, ра́ди ненави҇тницы на́ши, който мрьза́ть на на́съ и̂ ненави́дать на́сь. и̂ ѡ̂клевета́ють на́сь, а̂ ни́а да се мо́лиме ра́ди ни́хьно спасе́нїе. и̂ да и̂мь простить г҇дь съгрѣшенїето. е̂гдà такò бꙋ́дешы творѝты тебѐ бꙋ́деть бг҇ъ помилꙋва́ты, а̂ на твои̂ сꙋпротивницꙋ̀ бꙋ́де҇ ѿмаститы. какò са тебѐ мислилы ꙃлò. на ни́хьна гла́ва хоще́ть да се саврьши҇.

Слово, ѕ҇, ра҇ милостина (л. 20[б]—24[б]).

Начало: Чл҇ве́че тебѐ да́де г҇дь бога́тество. не ре́че ти да го посво́и̂ши, и да рече́шь мо̀й е̂сть бога́тѣство. немо́й даре́че́шь такà, но г҇дь ти го е̂ даль. бж҇їе нарица́етсе. е̂гдà го ти нарече́шы бж҇їе, не бꙋ́деши ѡ̂скꙋде́ты, въса́гда бꙋ́де҇ тебѐ бг҇ъ милꙋва́ти. и̂ речѝ бж҇е по ми́лости твое́й спаси ме.

Сло́во з҇. ї̂ωа́нна зла́тоꙋ҇ста, ради ми́лости́на и̂ воздаанїе ѿ бг҇а: (л. 24[б]—32[а]).

Начало: А̂ще ко́й да́еть сїрома́хꙋ ми́лости́на, само́мꙋ х҇тꙋ̀ въ рꙋ́цѣ да́еть, и̂ ни́кой не мо́же҇ да ѧ ꙋ҇земеть ѿ рꙋцѣ хр҇то́ви. но пребива́е҇ перꙋши́ма, и̂ мно́го на́мь плодь да́еть. и̂ чл҇вцы та́ко тво́рꙋть. е̂гдà и̂мь не́що хари́же҇ не́кой, и ѡ̂ны въздаю́ть бл҇годаре́нїе. но по мно́гꙋ въздаеть хр҇то́съ.

Сло́во и҇. ст҇аго григорїа па́па ри́м҇скаго, ра́ди стра́но прїе́мство. (л. 32[а]—34[а]).

Начало: Бе́ше не́кой бога́ти и̂ до̀бро ꙋ҇мны чл҇къ, и̂ бе́хꙋ се заговори́ле са҇ своѧ̀ стꙋпаница да прїима́ють стра́ны и̂ сирома́си въ до́мъ сво́й, тако и са торѝха. и въсакъ день прихожда́ха стра́ны и гощева́ха ги и слꙋгꙋваше мꙋ́жь и̂ женà.

Слово ѳ҇, ѿ книга ї̂ѡ́вла: (л. 34[а]—37[а]).

Начало: Послꙋшаите бл҇гослове́чы хртїа́ны, чтò ре́че писа́нїе ра́ди пра́веднаго и̂ бога́таго ї̂ѡ́ва, коли́ка сто́ка и̂маше, гове́да и̂ ѡ̂вцы

и҆ камиле и҆ коне, и҆ дрꙋга мнóга стóка, живóтна. и въ мали дн҃ы погꙋби вса и не рече некоѧ хꙋли҇ речь на г҃да, нò что рече: г҃дь даде г҃дь ꙋ҆зе.

Слóво, ради немилостиваго петра. (л. 37ª—40б).

Начало: Въ є҆динь день седехꙋ просїацы҇ на ꙋ҆лица, и҆ помина петарь покрай ныхь и҆ питаха се є҆динь дрꙋгаго, кóй ꙋ҆зель милостина ѿ него, и҆ вси рекоша како не сме ꙋ҆зеле. є҆динь ѿ ныхь рече, а҆ще а҆зь днесь ꙋ҆з҃ме҇ милостина, вїе щò ми хóщете дà. ѻ҆ный рекоша, що бꙋде҇ днесъ сабрати, тебе кемъ даты.

Слóво а҃ı ради некоѧ девица како побеже в҆ пꙋстиню (л. 41ª—48ª).

Начало: Преподобны҇ ѻ҆ц҃ъ нашъ ї҆ѡаннъ, сказà намъ, како беше некоѧ девица въ ї҆ерꙋсалимь смирена, и благоговѣи҇на. постеше и҆ бг҃ꙋ се мóлеше да и҆ помóгнеть да ꙋ҆чꙋва и҆ телесна и҆ дꙋшевна чистотà. на неи҇ны҇ добрꙋ ꙋ҆мъ завїде и҇ дїаволъ и беше тамо некой мóмкъ, и҆ в҆ложи мꙋ дїаволъ, любовради таѧ д҃вца. ѻ҆на же разꙋме како выложи момóкъ ради неа҇ великъ любовъ. име беше на момата а҆нна.

Слóво ради самовили҇ и брóдницы, и магесницы и ѻ҆баѧлници, (л. 48ª—62б).

Начало: Самовилы҇ брóдницы҇ и҆ ѻ҆баѧлниц҇ є҆сꙋ а҆н҆тихристови ꙋ҆ченицы҇, и кои҇то хóдать на ныхь. врагꙋ покланѧютсе, и записꙋет҆ги врагь како дà сꙋ негови и҆ неймать дрꙋги грѣхъ по големъ и по тежакъ ѿ въсѝ грѣхове. ѿ тоа грѣхь мнóго досадно є҆сть бг҃ꙋ. . . . . . ѡ҇ неразꙋмна и҆ ѿ врага прелащена жено, є҆г҃а повелить бг҃ъ и҆ прїи҇деть а҆гг҃лъ бж҃їй да ꙋ҆з҆меть дш҃а ѿ чл҃ка, можешь ли ты никаквице са҇ твоѐ баѧнїе да се противишъ повѣленїю бж҃ю да не и҆зидеть ѻ҆наѧ дш҃а ѿ тело; коѧ помощь може҇ да сатворить мало важе и҆ ваглень и҆ сино платно, и҆ черно чирень нóжъ, и҆ бꙋрѧнъ, и҆ връбóво древо и҆ дрꙋги мнóги врагоьщины҇ творити, коѧ помощь могꙋть да сатворꙋть болномꙋ.

Второ слово ради магесницы҇ ѿ различнихъ книгъ собрано; — (л. 62б—73б).

Начало: Егдà беше а҆пóстолъ петръ по мирꙋ ꙋ҆чаше народа и крещаваше ги вòиме хр҃ово. и беше некой магесникь и҆менемъ симонъ, и҆ кꙋдѐ петрь ꙋ҆чаше а҆ симонъ и҆деше по петра и҆ говореше на человецыте. не слꙋшайте петра що ꙋ҆чить васъ, мене да вѣрꙋйте, а҆зъ є҆самъ бг҃ъ, и҆ твораше пре҇ них҄ магїй и҆ прѣлащаше народа, и҆ далеко бегаше ѿ петра.

Слово г҃, ради магесницы҃ и҃ самовилы҃ и҃ бродницы҃ и҃ залагание и҃ балание (л. 73б—78а).

Начало: Пишеть вь книга нарицаеми лам҃фаикъ, како беше единь члвекь бесань, и҃ приведоша го при единаго пустине жителя и҃ помоли се бг҃у и҃ изгна беса ѿ члка и҃ сты ѻц҃ь запрети бесу и҃ рече му: запрѣщаю ти лукави враже право да ми скажешь, у мѹката, кои души по много и҃мать, дали мужие и҃ли жены҃; рече врагь по многу жены҃ има҃ у мѹката. и҃ рече ѻц҃ъ не верувам҃те лукаве враже, жены҃ не стрежуть по путища да убивають и да у҃бирають члвцы, и҃ли да хода҃ са҃ бар҃акъ да крадуть.

Слово д҃. ради злѝ жены҃: (л. 78а—81а).

Начало: Помислыхъ да седа да напишем колики враговщины҃ творуть жени ради чародеяние; и҃ воспоменухъ премудраго Соломѡна понеже и҃ ѡнь поче да и҃сьпишеть колика враговщини и҃муть жены҃, и неможи да из҃пишеть, и҃ рече а҃ще кой можеть да препишеть песакъ мор҃скы҃ ѻнь можеть да препише҃ и женскы҃е враговщины҃.

Слово е҃ похвално, добрымъ женамъ; (л. 81а—85б).

Начало: Вчера многу ѹкорихме злите жены҃, понеже тако е҃сть прилично, злоту да се укоревать да се не у҃множеваеть. и добродѣтель в҃сегда подобаеть похвалиты. не у҃караеть писание на реду в҃си жены҃, нь у҃караеть който творать зло. ѿ жена бысть клетва, и вс҃ему миру ѻсуждение. ѿ жена паки бысть в҃сему миру блгословение.

Мц҃а іулїа, кѕ҃, поучение ради у҃крашение женамъ и҃ девицамъ; како да живеютъ. (л. 86а—91б).

Начало: Подобаетъ жены и҃ девицы҃ да гледать на ст҃ую бц҃у како поживе на той светъ смирено кротко и блгоговейно и҃ не тькмо да си криють лицето ѿ мужие да ги не гледать. така и҃ска и҃ да се срамува҃, да не се смеять, и҃ да не думать смешны҃ речи и҃ да си затикають у҃шите да не слушать злѝ думи.

Записки. На прѣдната корица: Сїе словцє повеза попъ Младенъ на ѻц҃а меѳодия више село драгалевски мт҃иръ 1800 ѻкто҃рїя.

На единъ отъ крайнитѣ бѣли листи: Магометь турски цр҃ь властитель македонскую землю и҃ стройтель.

Хартиенъ знакъ: двѣ фигурки — нѣщо като ибричета.

По своето писмо, езикъ и правописъ тоя ръкописъ прилича твърдѣ много на сборникъ № 618, писанъ на 1767 г. отъ монахъ Никифора въ Рилския манастиръ.

326 (509).

Сборникъ отъ апокрифни слова. 151 л. 8° (20·5×15), сръбска редакция съ примѣси отъ новобългарски. Споредъ една стара пагинация, първиятъ листъ липсува; захваща отъ л. в҃ (втори), на който продължава и свърша слово за тачене празницитѣ и за други наредби на светитѣ събори. Другитѣ слова са слѣднитѣ:

2. Сло́во ст҃го ап҃ла па́вла ѿкрьвеніе̑ ѡ праведни̑ и грѣшни̑ ѿч҃е бл҃віи: в҃. (л. 3б—7б).

Начало: Пом҃лисе с҃ти па́вль и ре҃ г҃и б҃е нб҃си и землы и безпа̑ и прѣисподни̑ ѹ҆утврьжденіе. б҃е а҆враа́мовь и҆ иса́ковь і҆аковь. ѹ҆слі́ши ме грѣшна̑ и҆ ѿкрі́ ми видѣти. како прѣдаютсе праведни д҃ше, како ли грѣшни.

3. Житїе сказа́но ѡ прѣмѹдрости а҆кі́риєвѣ ка́ко ѹ҆чаше сестрі́чикю свое̑ а҆нада́на: г҃. (л. 7б—11б).

Начало: Бѣше вь та врѣмена сн҃ь а҆гри́пь цр҃ь. а҆до́рьскы и҆ алевидскы. Бѣхь а҆зь а҆кі́рїе книжни̑. и ре҃но ми бы҃ ѿ б҃а че́до не и҆мати нь и҆манїе па́че вьсѣ̑ чл҃кь и҆ма̑. и҆ пое̑ и҆ сьтвори̑ домь бж҃и.

4. Сло́во ѿ ада́мѣ и҆ ѡ еввѣ ѿ за́чела до сьврьшенїе ѹ҆ка́зь. ѿч҃е бл҃ви: ҂д҃ (л. 11б—18б).

Начало: Бѣше а҆да̑ вь раи прѣж̑ сьгрѣшенїа. и҆ вьсѐ и҆мѣхоѹ вьхо́тѣнїе. ско́ты и҆ п҃тици пер҃натїе. ѻ҆ниже повѣлѣнїе̑ а҆дамовѣ̑ хотехѹ и҆ хранѣахѹ са и҆ летехѹ.

5. Сло́во ѡ праведнаго а҆враама ѡ҃е бл҃ви. (л. 18б—24б).

Начало: Авра̑ ро́дисѧ вь три́ тисоѹщное и҆ вь третїе лѣ҃ по а҆да́мѣ. Бѣше бо́ а҆вра̑ сн҃ь є҆дино́го вѣрѹющаго вь и҆доли. дѣлаше и҆до́ли и҆ нари́цаше и̑ и҆ме́на. а҆вра̑ же ходѣше и про́даваше тѣ̑. вь еди́нои но́щи вьзле́гь а҆вра̑ и҆ виде ѕвѣз҃и на нб҃ехъ. и вьсе божїа вьложи вь срц҃е свое. и ре҃ ѿ велїе чю́до, сїи б҃зи не сьтво́рише н҃бо и землю. вѣсть бо мї люди безоумни є҆сми.

6. Сло́во праведнаго а҆враа́ма єга̑ прїи́де емѹ а҆рхгг҃ль Михаи́ль вь до́мь єго. ѡ҃ бл҃ви. (л. 24б—32а).

Начало: Вьнегда скон҃чашесе дн҃ы а҆врамѹ прѣставитисе є҆моу. и҆ ре҃ г҃ь а҆рхг҃лѹ Михаилѹ. вьста́ни и҆ и҆ды кь а҆враа́мѹ и҆ ре҃и є҆мѹ прѣставитисе хоще҃ ѿ житїа се́го.

7. Сло́во за и҆сака сн҃а а҆враа́мова. ѡ҃ бл҃ви. (л. 32а—33б).

Начало: Та́ко вьсхра́ны а҆вра̑ сн҃а своє́го і҆саа́каа ѡ҃. н҃ лѣ҃. и ре҃ г҃ь кь а҆вра́мѹ. пои́ми сн҃а свое̑ і҆саа́каа. и закол́и то́го и сьтво́ры жрьтвоу бг҃у нб҃ номѹ.

8. Слово за самоилѣ пр̑рка ѡ̑ бл̑вы: (л. 33б—36а).

Начало: Наваходоносо́рь цр̑твяю̑щя вь вавилонѣ и̑ видѣ сн̑ь и стра̑ бы̑ его ка́го ви́дѣ. и сьбра вьсе пр̑ркы и ре̑ и̑мь.

9. Слово ст̑го і̂ѡа́нна ѿ послѣдне̑ врѣменѣ ѿ по́кааніїю ѿч̑е бл̑ви: (л. 36а—41а).

Начало: Кт̑о не чюдитесе, кт̑о не ди́вите̑ ѡ се̑ вѣцѣ. како ѡ̂ста́влена сядь врѣмена сіа̀ за ѹ̂множеніи̑ наши̑. вьнегда пр̑ѣстане̑ на́зы, ꙗ̂ко рожденіи.

10. Сло́во ѿ прѣпираніе а̂ньти́христово̑ сь гь̑мь наши̑ і̂у̑ хм̑ь ѿче бл̑ви: (л. 41а—44а.

Начало: Хо̑у прибли́жишямсе на горя маслиняю и̑ ре̑ кь ѹ̂че́нико̑ свои̑. постимсе ,м̑, дн̑ы и̑ пости се х̑с м̑ дн̑ы сь ѹ̂ченикы своими.

11. Сло́во ѿ антыхриство цр̑тво како хоще́ть цр̑твовать ѡ̑ бл̑ви: (л. 44а—49а).

Начало: Тогдаже вьлезе̑ сн̑ъ погоу́бны въ і̂ер̑лмь. и̑ сѣди̑ вь цр̑квы бж̑іи, ꙗ̂ко бо̑ съ пльтію чл̑кь ѿ мяже́скы по́ль и̑ семенѣ ѿ чрѣва матер̑не рож̑ене. ꙗ̂коже изъ Дама́скаа гле̑тсе.

12. Сло́во ка́ко ѡ̂сяди мар̑ѳа пила́та: (л. 49а—51а).

Начало: По́ вьзне̑ніе г̑а б̑а наше̑ і̂с х̑а мар̑ѳа и̂де вь ри̑ кь цр̑оу а̂гоустя кеса́роу. пріи̂де сѣ̑ плаче̑. глю̑щы. помл̑яи́ ме вл̑ко да виждя ѡ̂бра̑ твой да прогл̑ю пр̑ѣ твои̑ лице̑.

13. Сло́во ѿ флавиѡ̂ане быв̑ши̑ разбойни̑: (л. 51а—52б).

Начало: Бли́зь є̂гип̑та е̑ мона́стирь жен̑скыи вь поу́стиню на го́рѣ. и̑ богать ѕѣло є̑мяже вра́та бѣхоу желез̑ныи, имаше же множе́ство чрьнори́зици вь немь.

14. Сло́во ст̑го и̂сидо̀ра поѹ̑ченіе ѡ̑ бл̑выи: (л. 52б—55а).

Начало: Разѹ̂мею̑щы хо́дити ка́ко ѹ̂ча́ше г̑ь а̂дама гл̑ѥ, го́това ѡ̂буде̑ же́на твоа̀ къ те́бѣ є̂г̑а и̂зи́дешиизраи̑. та́ко и̑ зли̑ же́нѣ. ре̑ г̑ь мяжь ѥ̑ свѣтил̑никь зли̑ же́нѣ и̑ помра́чаѣтсе.

15. Сло́во ѿ си́вилѣ є̑же ѥ̑ мрѣмо́удра: (л. 55а—58а).

Начало: Дв̑дь цр̑ь пр̑ркь г̑нь и̂ма́ше по́хоть великь вь себѣ. Є̂г̑а седе́ше и̂схождаше си́ла и̂знего. и̑ по̑ла̀гахя с̑оу и̑ гре́деше си́ла є̂го вь сядь. вь є̂динь д̑нь ра̀бь є̂го ѿтрѣ̑ зелие̑ и̑ по́врьже вьнь и̑ и̂зеде є̂го гяс̑ка и сьтворисе ꙗ̂йцѐ и̑ и̂зведе женьскы поль и̂зь ꙗ̂ица то́го.

16. Сло́во ка́ко зачесе само́дива ѿкядя бы̑: (л. 58а—59а).

Начало: Бѣше ц̑рь а̂леѯан̑дрь вели́кь пареи̑ въсѣхь цр̑е. сн̑ь фи́липоу ц̑ра вьса цр̑твіа прѣвзеть. и̑ вьси є̂зици поклониш̑е є̂мо́у є̂динагомудрьци не прие́ть ни жен̑ское цр̑тво. Нагомядрьци бо̑ зре́ть г̑а нанбе̑хь сѣдещаго на прѣстоле̑.

17. Сло́во ка́ко ѡ҆сѫди же́на е҆фрема ѡ҇ бл҃ви: (л. 59ᵃ—60ᵃ).

Начало: Ефре҇ бѣше въ поустиню, ꙗ҆ко приєть бл҃ть ѿ б҃а. За́би ѹ҆мь вь бж҃твѣ и҆ про́видѣ ѿ грѣсѣ҇ и҆ ѿ безаконїи и ре́че чт҃о ц҃рїе чт҃о ли є҆п҃кпы и҆ патриа҆рсы сѐ б҃ь не видъ҇ чт҃о творѫть.

18. Сло́во ка́ко и҆спи́сасе ст҃ое є҆ѵ҃лїе ѡ҇ бл҃вы: (л. 60ᵃ—60ᵇ).

Начало: Е҆гда рас҆пехѫ г҃а жидове. поєть і҆ѡан҆нь ст҃ѫю бц҃ѫ вь до́мь свои. а҆п҃лы рази́доше҇ по всѫ землю. лѹ҆ка вь македонїи въ҇ є҆динь д҃нь ре҇ а҆зь и҆доу вь і҆ерс҃мь да поклонюсѧ прѣч҃тей бц҃и.

19. Ѹказь ка́ко ѱалтирь бы҇ вь мо́ри ѡ҇ бл҃ви: (60ᵇ—61ᵃ).

Начало: На́писа Дв҃ь ц҃рь ѱал҆тирь. ꙗ҆коже ѡ҆бе́щасе г҃вы и҆ сътвори ѱалѡ҇. т҃ м҃ є҃, и҆ съ҆стави, и съ҆творы книгоу. и҆ залїа ѡ҆ловѡ҇ и҆ вьврѣже вь мо́ре.

20. Сло́во ѿкрѣвенїе стїе бц҃и вьпрошенїе҇ ѿ з҃ грѣсехь: (л. 61ᵃ—62ᵃ).

Начало: Покло̀нши коле́нѣ. прч҃таа мл҃се кь г҃оу бо҃у гл҃юще. г҃и помл҃ѫи ме и҆ про́сти чл҃ко҇ грѣхи. ре҇ г҃ь слиши прч҃таа за многїе сльзи твои ѡ҆ставоутсе чл҃кѡ҇ грѣхы е҆же сьгрѣшили с҃оу нъ з҃ грѣ҇ не ѡ҆ставѫтсе чл҃кѡ҇.

21. Сло́во ѿ вьскре҃нїе вароуховo е҆г҃а посла҇ бы҇ кь немоу а҆г҃гль вь с҃тѫ го́рѫ нарицаемѫ сїѡнь е҆г҃а пла́касе ѿ плененїе і҆ерл҃има ка́ко плѣнень бы҇. ѡ҇ бл҃ви за молитвь. (л. 62—68ᵇ).

Начало: Е҆г҃а плѣни навахо҃носо҃ ц҃рь і҆ер҃лимь и҆ прѣведе на вавило҇. сѐ а҆зь вароухь немльч҆но гл҃а҇ г҃и почт҃о пра́веднь бы҇ навьхо҃носорь ц҃рь и҆ плѣни гра҇ твои. почт҃о не по́щедѣ гра҇ своѐго̀ і҆ер҃лима. нъ и҆ждеже свою славнѫю.

22. Сло́во настасїю чрѣноризи́цѫ ка́ко вьве҃на бы҇ на н҃ба о҆ч҃е бл҃вы за мл҃твь ст҃ы: (л. 68—72ᵇ).

Начало: Аза же а҆настасїа чрѣноризица повеленїе҇ г҃не҇ вьзв҃е ме а҆г҃гль нан҃ба видѣти ми всѐ҇ бываема и҆же вь покаꙗ҆ны. и непокаа́ни живьше.

23. Сло́во ѿ в҃і прѣст҃и петкь ст҃го є҆фема ѡ҇ бл҃ви: (л. 72ᵇ—75ᵃ).

Начало: Въ за́паднѣи странѣ є҇ землѧ, рав҆на вьни́же є҇ гра҇ вели́кь шинь паль вь немже є҇ множество жидовь. имѣхѫ пи́рѫ великѫ жидове сь хри҃тїане вь пирѣ҇ тои. и҆ прѣпирахѫсе вь трьга҇ а҇ и҆ны вь оулица҇ ѡ҆ви́ вь вра́та градовнѣ҇.

24. Протълкованїе ѿ адама и̑ ѡ бг҃ословца: (л. 75а—81а).

Начало: Възиде г҃ь на гор҄ ѐлеѡ҃скою сь ѹ҆ченикы своими. и̑ р҃е и҃ а҆зь ѿхожд҄ на н҃бо и̑ адама вьзвож҃оу сь собою и̑ и҆же соу били сь нимь. и г҃ла а҆врамъ а҆враме тебѣ прѣда҃ д҃ши разлѹчати на двоє. праведни на н҃бо а҆ грѣшни вь адь.

25. Чюдо .а҃. с҃тго никола ѿч҃е бл҃ви за мл҃твь. (л. 81а—83а).

Начало: Азъ а҆гринь живѣ҃ вь а҆ньтиѡхїю бг҃а м҃ле҃ паче вьсѣ҃ чл҃кь и̑ с҃тго николїа и̑ вьс҄ надеж҃оу и̑маше кь ст҃ом҄ никол҄.

26. Чюдо .в҃. стоѓо николїа (л. 83а—84).

27. Чюдо .г҃. ѿ николае (л. 84а—85).

28. Вь не҃лю православн҄ю и̑же вь ст҃ы҃ ѿца наше҃ а҆ѳанасїа а҆рхиеп҃ка а҆леѯандр҃каго повѣсть ѿ велико҃ чюдо бывш҄ ѿ прч҃тїе и̑ стїе и̑коны г҃а наше҃ ї҃у х҃а. вь виритьсцѣ҃ градѣ ѿбл҃ви за мл.: (л. 85б—90, но л. 87б останалъ празенъ, та отпослѣ нѣкой написалъ: списано въ 1715 го҃ въ хаџаръ).

Начало: Възвѣ҃те ѿчи свои мисльнѣи любомицы и̑ видите страшное новоє чюдо є҆же бы҃ вь д҃ны н҃ши.

29. Слово с҃тго ѿца наше҃ а҆гапїа ѿч҃е бл҃ви за мл: (л. 90—96).

Начало: Агапїа ѡ҃ць нашь и̑змл҃да начеть б҃а бояатїсе и̑зповѣди є҆го посл҄шатыи и̑ жить вь монастирь.

30. Слово с҃тго м҃ника к҄рїка и̑ м҃ти є҆го ѹ҆литы мц҃а юнї єі д҃нь бы҃ мл҃ць бе҃ . ҃. м҃цы .г҃. лѣтнь: (л. 96—102б).

Начало: Вь врѣме ѡ҃, бывш҄ а҆леѯандр҄ цр҄, и̑ макьсимиан҄ бѣхоу же невѣрны и̑ идоло҃ поклонахѹсе и̑ искахѹ кт҃о вь х҃а вѣр҄еть да погѹбеть его, и цр҃кве и҃ разарахѹ.

31. Слово ѿ дрѣве .г҃. на нем҃же распетсе разбоиникь и праведныи ѿч҃е бл҃выи: (л. 102б—105б).

Начало: Ѡ дрѣва ѡного сьнѣдъ҃наго ѿ негоже и̑згнань бы҃ а҆дамь и̑зраıа є҆г҃а бы҃ врѣме потопа Ноева тог҃а и̑знесе є҆го вода потоп҃наа. ѿ дрѣваа того животворещаго да є҆г҃а ѿсѣче се вода потоп҃наа. тьи҃ дрѣво ѿстаа при рѣцѣ мор҃стей.

32а. Слово за глав҄ а҆дамов҄ ѡ҃ бл҃ви: (л. 105б—106б продължение отъ слово 31).

Начало: Глава же Адамова вь корены дрѣва лежаше на краи ıерл҃ма и̑ никт҃о є҆ю не знаıаше. и̑ вь единь д҃нь и̑зиде Соломо҃ на ловь. и̑ є҆ди҃ ѿ рабовъ е҃ вьзь҃ плащь соломоновь и̑ хрьта и̑ стреба на рѣцѣ и не поиде по Соломонѣ.

33. Сло́во за .в҃. разбойника ка́ко зачехѹ се и ка́ко распехѹ се на кр҃тѣ съ христѡ҃: ѻ҃че бл҃ви: (л. 106б—107б).

Начало: Е҃га бы҃ рожество г҃а б҃а нашего г҃с х҃а тог҃а і҆рѡ҃ ц҃рь и҆збиваше мл҃нци искѹще х҃а. тог҃а поеть і҆ѡсифь с҃тѹю б҃цѹ и пойде въ є҆гѵ҃петъ і҆акоже ре҃ емѹ а҆гг҃ль г҃нь.

34. Сло́во ка́ко и҆зьѡбрѣте Костадинъ ц҃рь и҆ м҃ти е҆го блжен҃наа е҆ле́на чт҃нии кр҃ть г҃нь въ і҆ер҃лмѣ ѡ҃че бл҃вии: (л. 107б—112а).

Начало: Въ лѣто .ҁ҃. цр҃твѹющѹ великомѹ ц҃рѹ костан҃динѹ въ великѡ҃ и҆ б҃госъз҃ани҃ градѡ҃ римѣ м҃ца стоуденнаго, събраше се м҃ножество ча́ди рат҃ныи҃ на рѣкѹ реко́мою Дѹнавь. и҆скающа прі҆є́ты и҆ попа́лити тоудѣ и҆ до вьстока.

35. Сло́во ѿ дв҃дѣ ц҃рѣ ка́ко за́чесе и҆ ка́ко вьц҃рисе: (л. 112а—116а).

Начало: Бѣше і҆есей моужь си́лень и҆ крѣпъкь зѣло въ ср҃ци свое҃ б҃а дрьжаше и б҃ѹ слѹжаше вели́ко. и҆ съ женѹ свою є҆зевелѹ имѣхѹ .и҃. синѡвь свои҃.

36. Сло́во ѡ҆ а҆п҃ла Ѳомѣ ѡ҃ бл҃ви: (л. 116а—116б).

Начало: Е҃га бы҃ оуспенїе стїе б҃це, тог҃а а҆г҃гли и҆ а҆п҃ли сьбирахѹ се на ѡ҆бла́цѣхъ. Ѳома же реко́маго бли́знець не бѣ тоу҃ сь ни҃.

37. Сло́во ѡ҆ прѣмѹдр҃ти соломоновѣ ѻ҃че бл҃ви: (л. 116б—120б).

Начало: Дв҃дь ц҃рь и҆ма́ше с҃на прѣмѹдраго соло́мона. соло́мо҃ и҆маше кра́сѹтѹ великѹ зѣло́. соло́монь г҃е чюѧше ѹ҃ и҆ного ц҃ра лѣпѹ цр҃цѹ соло́монь сь хитро́стїю свою стрѹе себѣ ꙗ҆ко е҆ди҃ ѿ кѹнець и҆ли ѿ вой и прі́ходѣше та́мо и҆ ѡ҆блѣгаше е҆мѹ цр҃цѹ и҆ вьзи́маше бѣлегь.

38. Слово ѡ҆ сил҃ниєго сам҆ѱона ѻ҃че бл҃ви за мо: (л. 120б—123б).

Начало: Бѣше моужь нѣкы и҆мене҃ ма́ное. и҆ бѣ неплодь то́го ра́ди бѣхѹ въ пе́чали, и҆ въ еди҃ днь маное ѡ҆рѣше. а҆г҃ль г҃нь прі́йде въ дѡ҃ его и ре҃ къ же́нѣ е҆го.

39. Сло́во ка́ко и҆зби́ше се вьси цр҃тва хананскаа ѻ҃че бл҃ви за мл҃твь: (л. 123б—127).

Начало: Бѣше гр҃а вели́кь въ а҆ньто́листѣи земли на мѣс҃тѣ скаман҃дрѣ и҆ма́ше .м҃ѕ҃. вра҃ и҆схо́ждаше и҆зне́го вое .о҃. сте́говь и҆ въ стегѹ бѣше по .ҁ҃. вое и҆ ть гра҃ зовѣш҃е тро́ать.

40. Сло́во ка́ко погѹбы ѳеѡ҆фа крьчюмарица .о҃. братїа вьсѐ царїе въ еди́но нощ҃ ѡ҃ бл҃ви: (л. 127б—129б).

Начало: Въ ѻ҆на вре́мена бѣше ц҃рь фо́ка и҆ма́ше братїа .и҃. а҆ онь бѣ .о., и҆ бѣхѹ вьси доб҃ри и вел҃ми храб҃ри и ѻ҆бьхо́ждахѹ вьсѹ землю да би҃ где ѻ҆брѣли наси́тититисе вое.

41. Сло́во і҆ѡа́нна зла́тооустаго ка́ко заче́хѫ се павли́кѣне ѿч҃е бл҃ви за мл҃твь: (л. 129б—131б).

Начало: Сътво́рисе діаволь ꙗ҆ко є҆ди҃ грама́тникь лѣпотѫ и҆мѫщїа вели́кѫ и҆ мѫдро҃ крот҄ко и҆ тихо глю҃щи и҆ долѫ гледаю҄щи и҆ вели́ко смѣренїе имѫщи.

42. Сло́во ст҃го васи́лїа ка́ко и҆зеть чл҃ка ѿ дїавола фар҄макїа ѿч҃е бл҃ви за мл҃твь: (л. 131б—135б).

Начало: Въ ѻ҆на врѣмена бѣше моу҃, и҆мене҃ сикли́тинꙋ҃ и҆ бѣше вь велико҃ севастин҄ствѣ, и҆ма́ше дыще҃ є҆ди́нѫ. и҆ме є҆и бѣше корасїа.

43. Сло́во ѿ прѣкра́сниго і҆ѡси́фа ка́ко прода҃ бы҃ вь є҆гип҄ть ѿ братїа свои ѿ бл҃ви за м҃: (л. 135б—151б).

Начало: Бе҃ а҆вра́мовь, б҃е и҆са́ковь б҃е и҆аковь б҃е ѻ҆ц҃ь наши҃ и҆збра́ви прѣп҃обнаго сѣме́нѣ слѫгь твои҃ вьзлюбльши҃те. дарѫи ꙗ҆ко бл҃ь про́ꙗ҆ви да вьски́пить вь м҄нѣ потокь чю́десь твои҃.

Хартиенъ знакъ: трифиль между двѣ букви, които не личатъ ясно.

Ржкописътъ е доставенъ отъ Чирпанъ. Билъ по едно врѣме имотъ на Чирпанското читалище, както се вижда отъ двата печата върху първия листъ.

327 (166).

Дамаскинъ студитъ, прѣвелъ їеродїаконь Самѫиль Бака́чичь Русинь на 1691 г. Редакция сръбска, едноеровъ правописъ. Листи 305, гол. 8⁰ (21×15, текстъ 15·5×10·2), писмо — дребенъ, твърдѣ четливъ и красивъ новъ уставъ, букви 2 мм., редове на стр. 23. Колитѣ отбѣлѣзани само на първия л. долу. Първата сега кола трѣбва да бжде послѣдна.

На крайния листъ 305 е **ѡ҆главлѥ́нїє вє́щєн вь се́н книзѣ ѡбрѣтающи҃се:**

Съдържа:

На л. 7а: септемврий 14. **На вьсєѹ҆҃ное вьздвиже́нїє Ѹ҆ч҃наго и҆ живоворе́щаго Кр҃та, сло́во.** Начало: **Мно́гоє весе́лїє и҆ ра́дость и҆ма҃ дш҃а моꙗ҆ Бл҃вєнни҃ Христиꙗ҆нє . . .**

На л. 38а: ноемврий 13, житие на св. Іоана Златоуста, архиеп. Константинополски. Начало: **И҆ вьсе́хь оу҆бо и҆ны҃ ст҃ы҃ и҆же жителствова́ше по бз҃ѣ, бл҃ве́ннїи христиа́не жи́тїа и҆ дѣа́нїа соу҆ть поль́зна . . .**

На л. 110а: декемврий 6, житие на св. Никола, Мири-Ликийски чудотворецъ, съставено отъ Дамаскина иподякона и студита. Начало: **И҆зре́дноє нѣчто є҆сть бл҃ве́ннїи христиꙗ҆не да подража́ѥть живопи́сьць и҆стинны . . .**

На л. 136ª. ноемврий 30: **Ѡ скончанїи Тегенїа, и ѡ еже по хѣ смрьти. Сго славнаго и Всехвалнаго Апла Андреа Прьвозванънаго.** Начало: **Много крать мысль мӣ такокаа прихождаше блженнїи хртїане. Яко коего ради ѡбраза. толикое множьство члкь ...**

На л. 156ª. м. декемврий: **Въ нлю прѣ Рождество Хвы сты ѡць. паметь творѧ Прркꙗ Данїила, и трїехъ отрокь и чьтимъ слово сие:·** Начало: **Днь Црьковь хвꙗ Блженнїи Христиане празнѹеть нлю сты ѡць Сӣ есть Аврама. и Исаака. и Іакова ...**

На л. 176ª: януарий 1, обрѣзание Господа нашего І. Христа и св. Василий Велики. Начало: **Четырема ѡбразома бываеть блгодѣанїе. занеже или именїи блгодѣтелствѹе члкь члка ...**

На л. 208ª: житие на св. Атанасия велики, архиеп. Александрийски. Начало: **Мнози члцы, егда видѣ нѣкоего яко имать стежанїе и богатство многое, похвалꙗють и оублажають его.**

На л. 253ª: **Въ Соуботоу Акаѳиста. ѡ преславнѣ чюдодѣиствїи, бывшо ѿ пресвтые блѵце нашеѥ бце и прно дѣвы Марїа вь Константинополи егоже ради и акаѳистово пѣние съвршаѥ вь е Соуботѹ стго великаго поста:·** Начало: **Въсегда оубо и прно длъжни есьмы христиане да поемь и да блгодарї блѵцѹ нашѹ бцѹ за блгодѣанїе ...**

На л. 265ª: на пета недѣля отъ великия постъ — житие на прѣп. Мария Египтянка, написано отъ Дамаскина Иподякона и Студита. Начало: **Великое есть нѣкое добро блженнїи христиане покаанїе и таковое добро есть. яко всакаго члка спсаеть.**

На л. 277ª: Мѫчение на св. вмч. и побѣдоносецъ Георгия, написано отъ сѫщия Дамаскина, и нѣкои отъ чудесата му. Начало: **Трьжества и празники црькве нашеє блженнїи слышателие иного ради чесого не бывають развѣ тьчїю дшевные ради ползы ...**

На л. 297ª: Страдание на св. славенъ мѫченикъ Вонифатиа. Начало: **Бѣ нѣкаа блгороднаа жена вь Римѣ Агланда имене ѿ рода свѣтла и красна добротою тѣла ...**

На л. 1ª: **Повѣсть красна. Ѡ единомъ простомь члцѣ.** Начало: **Ѡбрѣтаесе азь вь едино време вь поустыни свщенные ѳиваиды, да се ползѹю нѣчто, ѿ препобныи и чюдны моужь живоущи вь пѹстыни тои.** — Тая повѣсть при подвързията минала на първо мѣсто въ книгата.

А на л. 304ª (сега) е заглавието: **Краснаа и дшеползнаа ѕѣло книга нарицаема ТИСАВРОС сї есть Скровище юже списа вь иноцѣ Дамаскинь. Иподиаконь стѹдить Солѹнїенинь. Грьчьски. Прѣведеже на**

езыкь словенскии вь Іеромонасѣ Самоилъ Какачичь Рѹсинь вь стон горѣ Аѳосцѣи. Вь скитѫ стыє и праведныє Анны. Вь лѣто ѿ вьплъщенія хва ҂ахчѫ. и мца августа .д. днѐ вь тоѥже лѣто Коньць ѥн сьтвори, — значи прѣзъ 1691 год.

Върху опакето на сѫщия листъ четемъ една записка съ гръцко курсивно писмо, отъ която се вижда, че на 1788 книгата била имотъ на Бачковския манастиръ, подарена отъ іеромонахъ хаџи Козма, както се вижда отъ друга записка:

Τω παρόν βηβλήων ὠνομαζόμενον θησαβρός ὑπάρχει τȣ Ιερȣ̃ μωναστηρηȣ τις ὑπεραγγήας θε̃κȣ' τις περιτζηωτήσις το μπατξκώβο και ὅς της βουληθοιτω ἀπωξενόσι εκ τις μωνίς τεαύτις ἔχει ανθήδηκω τιν παναγίαν καὶ των τριηκοσίων δέκα καὶ ωκτό δεωφώρον πατέρον καὶ πάντων τον ἁγίων ἀμίν. αψπη μάιȣ ῆ.

А на празния прѣденъ листъ бѣлѣжи сѫщата рѫка:

Τω παρόν βιβλήων ὑπαρχει να μȣ̃ τȣ ταπηνȣ και αναξηȣ δȣ̃λȣ τȣ θεȣ̃. Ἁάτζή Κοσμά Ιερωμονάχȣ και ἔστω ις ανθήμησιν τȣ μπατζκωβεανȣ' αψπη.

И най-сетнѣ на прѣдната кора:

Сїа божѣствьна словеса иже писаютъ философи вь светои кнйзѣ ѡбрѣтаюштѫ се здѣ васе ми бй вазлюблено а найвише стомѹ Іѡанѹ Златоѹстомѹ оно ми сриє рапали вѣ.

Подвързия дъски съ кожа, добрѣ запазена.

Хартия дебела гладка съ знакъ: корона и надъ нея звѣзда и мѣсецъ.

328 (62).

Дамаскинъ отъ 1750 г. Редакция нова сръбско-българска. Листи 353, **16**° (15·5×10), текстъ 13×7 см., писмо раскривено и нехубаво но четливо, букви 2 мм., редове 22. Правописъ народенъ: безъ ударение, безъ **ѣ, ы, ж** и **ѫ** и само **ъ**.

Отначало единъ листъ неписанъ и непагиниранъ, а тъй сѫщо и лл. 1ª, 84б, 103б, 129б останали неписани. Пагинацията побъркана.

Хартия жилава. Подвързия здрава.

Съдържа:

На л. 1ª: отъ І. Златоуста слово на втората недѣля отъ поста: за покаяние и за Каина, Ирода, Авела, прор. Даниила и за царетѣ Ахава и Давида и за апостола Павла. — Начало: Видесте ли въ мимою неделю сиречъ въ първа недела пази се сти постъ ...

На л. 12ª: въ средꙋ е҃ ю нел҃ю Кирила Монаха. — Начало: Беше неко чл҃вкъ богати и насади лозие, и загради го наоколе . . .

На л. 16ª: Отъ І. Златоуста ради дворе, и змию, и ради житие вѣка сего свѣтнаго. — Начало: Потребно естъ и то да знаеме . . .

На л. 27ª: Отъ сѫщия слово на цветоносіе, почнато но недовършено. — Начало: Егда видиме едно чꙋдо. чꙋдиме се.

На л. 27ᵇ: Слово ст҃го върлама ради свѣтнаго вѣка сего. — Начало: Тоꙗ нашъ лъжовни животъ приличанъ естъ како некои чл҃вкъ . . .

На л. 29ª: Слово боитъсе врагъ ѿ смерение. — Начало: Беше некои богати чл҃вкъ . . . Вж. по̀ голѣмъ извадъкъ у Вуловича, стр. 18.

На л. 30ª: Слово за трети въселенски съборъ. — Начало: Въ ѡніа лета въ костанъдиновъ градъ недостойни несторіа патриаръшески престолъ ѿправлаше . . .

На л. 32ᵇ: Ст҃и мꙋченіци Минодори Митродори Нинфодѡри. тие бехꙋ три сестри, девици. — Начало: Тие ст҃и мч҃еници бехꙋ при маѯиміана цара. сестрици бехꙋ ѿ единаго ѿца . . .

На л. 34ª: Павелъ моновъсиски епискꙋпъ. сказана намъ. како три жени наидоха на една пꙋста гора въ една пропастъ. — Начало: Павелъ синъ леѡвъ беше царовъ послꙋшникъ . . .

На л. 37ª: Поꙋчение Ѳеѡдора стꙋдита. — Начало: никои да не речетъ многꙋ самъ грешанъ и҃ не хощетъ бг҃ъ прости҃ мое сагрешение . . .

На л. 38ᵇ: Слово ради некоꙗ блꙋдница. — Начало: Два калꙋгера идехꙋ ѿ пꙋстиннꙋ прийдоха въ тръсисъ градъ . . . . .

На л. 39ᵇ: Слово ст҃го анъдіоха ѿ ѿбъꙗде. — Начало: Въсакомꙋ чл҃вкꙋ потребно естъ да вънимаеⷮ себе егда седнеⷮ да ꙗдетъ . . .

На л. 42ª: Слово ради піанъство ст҃го анъдиѿха. — Начало: По зло ꙗ҃ піанъство ѿ обладение . . .

На л. 43ᵇ: Благословѣни хрістиане хощꙋ вамъ сказати на въше господъство ради блеженою таісію начело и конацъ . . .

На л. 47ª: Захванато: Слово ради милостіна, но прѣписвачътъ тутакси бѣлѣжи: оузеше мі изводъ и ѡстана слово не писахъ го.

На с. л.: Слово ради ѿніа ко искатъ да се спасꙋтъ . . . Начало: Рече с҃ти дороѳеꙗ егда ме болеха нозе и стана҃ боленъ . . .

На л. 56ª: Въ с҃ти вѣлики понъделъникъ отъ І. Златоуста слово како исахънꙋ смоковницꙋ. — Начало: Така да речеме неко чл҃вкъ, егда видитъ, некое древо, да се е разъцавътело хꙋбаве . . . .

На л. 58б: Слово како нестъ подобно и не е при(ли)чно да беседꙋ съсъ ра(з)вращена жена. които се китатъ и пременуватъ рече злато оустъ. — Начало: Приде при смоковъницꙋ г҃дъ . . . .

На л. 61б: Что хощетъ да речетъ ради десетъ деви. — Начало: Царъсто неб҃но оуподоби се десетимъ девамъ . . . .

На л. 63б: Въ с҃ти вълики вторъникъ отъ I. Златоуста. Слово иже рече ѿче мои аще всъможно бꙋдетъ да мимо идетъ таꙗ чаша ѿ мене. — Начало: Повъсемꙋ подобни есꙋ ꙋчителе цръковни ꙗко некоꙗ чедолюбна жена много трꙋдитъ се да би ѿхранила чедо.

На л. 66б: Мѣсецъ май 21 день ст҃го и҆ вѣликаго цара и равно ап҃ла костъдина. — Начало: Въ ца(р)ство диѡклитиꙗново и маѯимїаново. иеръкꙋлїа беше зеть маѯимїановъ . . . .

На л. 86а: Мц҃а генара в҃ ѿца нашего, силивестра, папа римъскаго. — Начало: Ст҃и и бг҃овит҆ци ап҃ле по въсу земли поидоша.

На л. 104а: Мц҃а юлїа к҃ ст҃аго славнаго пр҃рка ї҆лїа тезъвитенина. да речеме предесловие. — Начало: Аще кои чл҃вкъ хощет҆ да оучит҆ потребно естъ емꙋ да имат҆ четири добра дела.

На л. 130а: мц҃а дикеврїа з҃ иже въ свети ѿца нашего амъвросїа медиѡлъскаго. — Начало: Рече г҃ъ да просветит҆се свет҆ вашъ предъ чл҃вци и да видꙋт҆ дела ваша.

Въ края на това житие прѣписвачътъ пише (на л. 154а): написа това житие оу враца въ домъ димо николови синъ. въ лето ҂аѱн҃ азъ ї ѡ с ї ф ъ, — значи на 1750 год.

На л. 154б: Мц҃а генара г҃а, прѣподобнаго и богоноснаго ѿца нашего Θеѡдосїа ѡбъщежитела. — Начало: Ꙗко же естъ пролетъ ѿ дрꙋгите времена прѣзъ въсего лета по любимо и по благо и по красно.

На л. 176б: Мц҃а ноемъврїа ї҃г, иже въ с҃ти ѿца нашего Iωана Златоуста Нищолюбива. — Начало: Тои ѿцъ нашъ имаше ѿтачество ѿ града анъдиѻхїа и ѿ нарочити родителе.

Въ края на житието прѣписвачътъ пакъ бѣлѣжи (на л. 271аб): ѿ много любовъ имꙋщомї ст҃омꙋ ωцꙋ ї҆ѡаннꙋ многꙋ страдалъномꙋ написахъ житие и҆ битие и всъвращение чесни мощи м҃ца ї҆юнїа з҃ въ лето ҂зс҃нѳ ҂аѱна҃ оу самоковъ писахъ въ дом҆ хаџи ї҆ωанъ ерїна ї҆ωсїфъ непотрѣбни.

На л. 271б: Мц҃а ї҆юнїа к҃ѳ, празнꙋемъ преставление ст҃ими ап҃ломъ петра и па҃ѵла. — Начало: Рекоше с҃ти ω҆ци цръковни оучителе.

На л. 301б: Мц҃а ноем҆врїа въ л҃, с҃томꙋ и҆ всехвалъномꙋ и҆ връховномꙋ Андреꙗ Пръвозванаго Петрова сародника. — Начало: Многажде помишляю, егда беше хъ телесно на земли . . . .

На л. 325[аб]: Мца ѿктоврїа ѕ стаго апостола Өѿма. — Начало: По въвнесение разидоха се апостоле по всѣ земли да проповѣдяютъ слово бжие. то и аполъ Өома проповѣда мидимскою землю (Недовършено).

На л. 327[а]: Отъ І. Златоуста слово поучителъно въ сти вѣлики четвртъкъ. — Начало: Благословѣни християне видѣ въше оусрьдие ... Друго писмо — по едро и по разрѣдено.

Въ края на това слово (л. 340[б]) прѣписвачътъ бѣлѣжи: писах сїю книжицу оу самоковъ оу хаџи їωана иерїна въ лето ,аѱмѳ мца мтїа їѳ, — значи прѣзъ 1749 г., но това слово като че е отъ друга книга.

На л. 341[а] съ по дребно писмо, пакъ първата ржка, продължава: наравооученїе г аще кои желаетъ епископъство, или їереиство, или егуменъство или духовничество или учителъство или аще кое друго начелъство будет.

Слѣдъ това, на двата послѣдни листа, иде ѿглавлени въ тою книжицу.

Освѣнъ приведенитѣ приписки, на първия листъ отъ лице четемъ: 1768 Знáнω бyди кàко рωдѝсе пóпъ стойковъ отрóкъ мцъ ӥанyáрйй аї на паметъ прпдбнаго Өеосїа да служй.

За тоя сборникъ вж. у мене, Новобълг. писм. прѣди Паисия, Бълг. Пр. І. 8. стр. 86. М. Сперанскій, замѣтки о рукописяхъ Бѣлградскихъ и Софийской библіотекъ, 84—86.

329 (434).

Новобългарски **Дамаскинъ** отъ XVIII вѣкъ. Листи 145, **16**° (15·5×10·5), текстъ 12·2×8·5, писмо срѣдно-уставно, букви 2·5 мм., редове на стр. 18. Подвързия дъски съ кожа. Нарѣчие западно; правописъ народенъ едноеровъ (ъ твърдѣ рѣдко) съ ударения, безъ юсове, ѣ и ы. Тукъ тамъ идва ы, за да се изрази меко **и**.

Повече отъ словата са кратки — отъ по единъ-два листа и по малки.

На л. 3[а]: Слово отъ св. І. Златоуста ради покаянїе, и ради âвела, ӥ пророка данїила ї ѿ ахава цара, ӥ ѿ апла павла. — Начало: Много члци ӥма ӥ думать велика сила ӥма врагъ. Кога толика сила ӥма врагъ, кога му покáжеши пóсть ӥ покаяние защò дїяволе бóиши се ѿ честнаго поста.

На л. 11[б]: Отъ Кирила монаха нѣкоя причта дше полезна Начало: Бѣше нѣкои богатъ члкь посадѝ лóзе, ӥ загради го на ѿколе...

На л. 14[а]: Отъ І. Златоуста радѝ двóра, ӥ светнаго вéка. Начало: Потрéбно е ӥто да знáеме, ѿначéла показà бгъ пастире ӥ

ѹчи́теле. ра҃и на҃ и҆ ні́е ѿ ни҃ пріе҃ме, и҆ сьс҆ внима́ніе на др҄ги҃ да предаде҃.

На л. 27ª: м. юний 24: поѹче́ніе, на рож҃ество ст҃а́го і҆ѡ́ана кр҃ти́телю. За мл҃твь. — Начало: Бл҃гослове́ни хр҃тіане длъжнис҆ме кога̀ пріидѹтъ господ҆скы̀ праз҃ници. да тво́риме всѐ но҃щ҆на мо́л҆ба и҆ моли́тва.

На л. 38ª: па сѫщия день: — Начало: Той бл҃же́ни свидетел҆ствѹвань бы҃ ѿ хр҃та си̏ ре́чь, похва́ли го хс҃ь. ка́ко щѐ ѿ всѝ ѹ҆годници бж҃и, по вели҃ да бѹ́де.

На л. 39ª: чѹ҆до ст҃о́мѹ сі́меѡ́нѹ стльпни҃. — Начало: Бе́ше не́ко́й по́пь, и҆ вь е҆ди́нь де́нь седе́ше в҆при́творь црько́в҆ни, и҆ чете́ше ст҃ое е҆ѵ҃лі́е. и҆ пріиде при не́го дія́воль, като̀ те́м҆ни ѡ҆блакь, и҆ покри́ мѹ гла́вѹ.

На л. 42ª: Слово пре҃бнаго о҆ц҃а наше҃ і҆ѡа҃: — Начало: Преподо́б҆ни ѡ҆ц҃ь і҆ѡа́нь сказа̀ на҃. Бе́ше не́кой мла́дь мома́кь, и҆ наѹ҆чи́ль бе́ше не́кое зло̀, гле́даше дека ѹ҆мре не́кои чл҃кь и҆лѝ мѹ́жь и҆лѝ жена̀. и҆ ѡ҆ста́веха ѹ҆бави преме́ни на мрь҆т҆ваго а҆ ѡ҆нь и҆деше вь но́щи и раскопа́ваше гро́бь и҆ ѡ҆би́раше мрътваго.

На л. 44ª: Сло́во радѝ гне́вь і҆я́рость, и҆ мрьзи́ть на не́го, и҆ неща҃ да сѐ проста҃ снего, тако҃ вра́гѹ слѹга̀ є҃. — Начало: Не́кой о҆ц҃ь и҆мене҃ и҆са́кь ре́че вь е҆ди́нь седе҃ вь килію свою̀, и҆ доидѐ е҆ди́нь бра́ть, и҆ ре́чь по ре́чь скара́х҆месе.

На л. 45ª: обѹче́ніе ст҃а́го васи́лія. — Начало: Добрѐ да ви́диши, и҆ да поз҆на́еши кои̇ чл҃ци и҆мать бл҃гогове́н҆ство на се́бе, и҆ боѧ҆т҆се б҃ѹ.

На л. 45б: Слово 11. захарія пр҃ро́ка. който са нем҃лти́ви сѹ҆дія. Начало: Та́ко ре́че г҃ь. б҃ь вседрьжи́тель, на неправе҃нимь сѹдія҃. да ста́нать пр҃вни и҆ ще́дри да сѹ҆да҃ по прав҆да.

На л. 47ª: Слово 12. ра҃и без҆до́ж҃ие. — Начало: Помл҃исе не́кой ста́рець и҆ пріиде до́ждь. Вь китари́ские страни вели́ка сѹ҆ша сатвори се вь е҆дно ле́то, и чѹ҆дихѹ се лю́діе что̀ да чина҃.

На л. 49аб: Слово 13. за ѡ҆сѹж҃е́ніе. — Начало: Ни́кой ненави́ди гре҃, я҆коже ст҃и, и҆ бг҃ѹ оуго́дници ненави́да҃ които сагрешаю҃, но не ѡ҆сѹж҃аютги и҆ не гонат҆ги ѿ се́бе.

На л. 50б: Слово 14. како и҆зі́де бе҃ ѿ чл҃ка. — Начало: Ста́рець а҆гато́нь седе́ше ѹ҆ пѹ҆с҆тиня, и принесо́ша е҆мѹ̀ е҆ди́на чл҃ка бе́сна.

На л. 51ª: Слово 15. ра҃и покая́ніе. — Начало: Неймать ни́коя ве́щь да ста́не҃, противо да ѿбие҃ чл҃ка ѿ покая́піе, нейма҃ ни́кой гре҃.

На л. 53ᵃ: Слово 17. і̂ѡа́на златоȣ҆ста. — Начало: Ре́че кога̀ и҆скашь да прочети́шь писа́ние, помоли се бг҃ȣ, да тѝ просвѣтѝ оумь.

На л. 54ᵃ: Слово 18. ра҃ди гне́вь и҆ ꙗ҆рость. — Начало: Бе́ше не́кои чл҃кь, и҆ срьдеше се на дрȣгаго чл҃ка, ѡ҆нь же раз҆бра̀, ка́ко и҆маше на нѐго кара́зь.

На л. 55ᵃ: Слово 19. ра́ди пла́ча. — Начало: Бе́ше не́кой ѡ҆ц҃ь, вь нитри́н҆скꙋю го́рȣ, та́мо бли́зȣ при не́го. бе́ше не́кой брать; на вса́кь день пла́чеше. Кога преста́неше да нѐ пла́че, а҆ ѡ҆нь ȣ҆змеше тан҆ка̀ пра́чка, и҆ би́еше се по те́ло своѐ.

На л. 55ᵇ: Слово 20. ра҃ди мл҃ти́нꙗ. — Начало: И҆маше не́кой чл҃кь, ȣ҆ цр҃игр҃а҆, и҆ бе́ше мл҃тивь. наоучи́ль бе́ше сирома́си, кога̀ и҆деха по не́го, хоще́ше да скрїе се́бе, да го не похва́лю҃ лю́дїе.

На л. 56ᵇ: Слово 21. ра҃ди не́коего і̂ѐре́ꙗ. — Начало: Не́кой вл҃ка ѿлȣчи́л҆ беше некоего попа̀ радѝ не́кое прегреше́нїе.

На л. 58: Слово 22. ка́ко подобае҃ в҆са́комȣ хр҃тїанинȣ да хо́ди҃. Начало: Вса́комȣ хр҃тїанинȣ, подобае҃ да са̀ разлȣ҆че́ни ѿ дрȣгите ве́ри, да сѐ позна́ва҃ хртїа́не и҆ ѿ ѡ҆дежди и҆ ѿ бесе́да, и҆ ѿ ꙗ҆стїа и҆ ѿ пра́вда и҆ ѿ и҆с҆тина и҆ ѿ сич҆ки҆ ра́боти.

На л. 59ᵇ: Слово 23. ра҃ди немил҃тиваго петра. — Начало: Вь е҆динь де́нь седе́хȣ про́сеци на ȣ҆лица, и по́мина пе́трь, покра́й ны҃, и пита́ха се е҆ди́нь дрȣгаго, кое́ ȣ҆зель ѿ пе́тра мл҃тинꙗ.

На л. 62ᵇ: Слово 24. ка́ко і̂ѡа́нь бг҃осло́вь, сп҃е е҆ди́наго разбоо́йника. — Начало: Вели́ки І̂ѡа́нь бг҃осло́вь прїи́де въ а҆си́с҆кȣ землю и҆ ȣ҆чеше҃ народомь. . . . .

На л. 65ᵃ: Слово 25. ра҃ди ѻ҆сȣж҃енїе. — Начало: Да ви́диме и҆ да сѐ разȣме́еме ко́й гре҃ по́тежакь нарица́етсе. нема по́ тежакь гре҃ ѿ ѻ҆саж҃енїе . . . . .

На л. 66ᵇ: Слово 26. ра҃ди наказа́нїе, е҆́же неленитесе: — Начало: Да ванимае҃ се́бе додѐ и҆маме вре́ме, да́де на́мь г҃ь то́ꙗ живо́ть за покаꙗ҆нїе, ще́ме да и҆скаме тїа днѝ и҆ вре́мена и҆ да рече҃ по что̀ не покаꙗ҆҃ме се . . . .

На л. 68ᵃ: Слово 27. грїго́рїе двоѐсло́ва за покꙗ҆нїе. — Начало: Ре́че григо́рїе двоѐ сло́вь, не́ма по́голе́мо чȣдо ѿ сич҆ки чȣдеса̀ да ȣ҆чишь чл҃ка на покаꙗ҆нїе.

На л. 68ᵇ: Слово 28. і̂ѡа́на златоȣс҆таго радѝ покаꙗ҆нїе. — Начало: А҆́ще ко́й се бои҃ да не сагреши҃ пре҃ бг҃а се́кога да воз҆поменȣва ча҃ самрьт҆ни.

На л. 71ª: Слово 29. ради плача. — Начало: Беше некой калугерь седеше на без'мльв'но мес'то и упразнеаше се на мл҃тва.

На л. 72б: Слово 30. ст҃аго василїа ради тьщеславїє. — Начало: Ѿ много богатство ли се величаеши, или си ѿ богата рода...

На л. 74аб: Слово 31. да не верꙋеши сань вь нощи. — Начало: Много вероваша сасїе, прелас'тишасе, и в'з'вратиша се ѿ прави пꙋть.

На л. 76ª: Слово 32. ради сп҃енїе. — Начало: А҃ще кой бꙋдеть кротакь и смерень и незлобивь и непаметозлобивь. такова срц҃е престоль бж҃їи нарича се.

На л. 78ª: Слово 33. ан'дїѡха како призивае҃ на҃ б҃ь на покаеанїе. — Начало: Гд҃ь бг҃ь на всакь день призива҃е на҃ на покаеанїе сась пр҃роци и ап҃ли и ст҃ое еv҃лїе.

На л. 82ª: Слово 34. како прилич'но е҃ да живꙋ҃ хр҃тїане право. — Начало: Заповеда б҃ь пр҃рокꙋ моїсею да рече҃ люде҃. се пре҃ ва҃ два пꙋти поставлꙗю.

На л. 86ª: Слово 35. ст҃го генадїа патрїар'ха цари града, како да имаме стра҃ бж҃їи. — Начало: Много чл҃ци има и дꙋма҃ не могꙋ да наида искꙋсна ꙋчителꙗ да ме наоучить како да се сп҃ꙋ.

На л. 89ª: Поучение 36. ст҃го ӏѡана злитоꙋста. — Начало: Ꙗко два раз(б)ойника, едннь разбоийникь нарицает'се кой саблача сиромаха . . .

На л. 92ª: Слово 37. ра҃и мл҃тинꙗ. — Начало: Члв҃че тебе даде г҃ь богатество рече|ти да го посвои҃ и да ре҃шь мое е богатество.

На л. 95б, слово 38. отъ І. Златоуста: како подобае҃ да стоиме в'цр҃кви. — Начало: Чл҃че смисли себе и ꙋбойсе ꙋ цр҃кви...

На л. 101ª, слово 39: како беше некоꙗ дв҃ца побеже ꙋ пꙋс'тинꙗ. — Начало: Прп҃б'ни ѿц҃ь нашь, ӏѡань сказа на҃. Беше, некоꙗ девица в' іер҃ли҃. беше смерена и бл҃гговена.

На л. 106б, слово 40: како полаз'но е҃ често да прочитаме писанїе. — Начало: Некой ѿц҃ь живеше в'ѡ҃б'що житїе, ленꙋваше се да чети пооученїе

На л. 107б, слово 40 (тъй!) отъ І. Златоуста. — Начало Чꙋйте бл҃вени хр҃тїане что ре҃ ап҃ль павель покорите се наставнико҃ ваши҃.

На л. 109ª, слово 41: ѡ добро хотенїе и ѿ зло хотенїе. — Начало: Некой бра҃ пита едного стар'ца и рече мꙋ ѿче кое нарича се добра дела, и зла.

На л. 110б, слова 42. отъ I. Златоуста. — Начало: Помисли чл҃че страш'ни де́нь ѿнь сѫ'дни ....

На л. 113б, слово 43. отъ св. Андиоха. — Начало: Длъж'ни сме нїе еди́нъ за дрꙋгаго да пожа́лиме ....

На л. 117а, слово 44. отъ I. Златоуста. — Начало: Ка́ко подобае да сѐ мл҃ме за наши ненави́ст'ници, който мраза҇ на҇.

На л. 118б, слово 45. отъ св. Ефрема: радѝ покаꙗнїе. — Начало: Ѿ чл҃че доко́ле да работа́еши врагꙋ ....

На л. 121б, слово 46. отъ I. Златоуста: ра҇и млти́нѧ и҆ взаꙗнїе ѿ г҃да. — Начало: Ѧ҆ще ко́й да́еть сиромахꙋ мл҇ти́нꙗ...

На л. 127б, слово 47: ни́кои да сѐ ненадее на своѐ и҆зправле́нї(е), но да сѐ бойме, до смръти. — Начало: Рече не́кой ста́рець дрꙋгомꙋ. ꙗ҆са҇ ѡ҆старе́ль, ста́р'са҇ като̀ мрътавь са҇ на то́ꙗ све҇.

На л. 128б, слово 48: ра҇и покаꙗнїе. — Начало: За покаꙗнїе щѐ да ка́жа ва҇ ко́л'ко добро̀ приходи чл҃кꙋ ѿ покаꙗнїе.

На л. 130б, слово 49. отъ св. Григория папа римски: радѝ странопрїе́мство. — Начало: Бе́ше не́кои бога́ти чл҃кь и҆ доброꙋ҆мень и҆ бе́хꙋсе зговориле сасвоꙗ стопа́ница ....

На л. 131б слово 50: ѿ кни́ги і҆ѡ́ве́ви. — Начало: Послꙋшайте бл҃гослове́ни хр҇тїа́не що ре҇ писа́нїе ва праведнаго і҆ѡва ...

На л. 134а слово 51: за злѝ же́ни. — Начало: Помисли҇ да се́дꙋ да на́ч'нꙋ да пи́ша, жен'ски врагов'щи́ци, кой чи́на҇ магїи ....

На л. 136б слово 52: по҇вала добри҇ и҆ бл҃ги҇ жена҇. — Начало: Вче́ра мно́го ꙋ҆кори҇ме който же́ни не чи́на҇ добро̀ ....

На л. 139б, Мц҃а і҆ю́лїа к҃з де́нь. Поꙋче́нїе ка́ко подобае҇ да живꙗ҇ же́ни; да гле́да҇ на ст҃а бц҃а ка́ко поживе на тоꙗ светъ ...

Приписка. На л. 1б: да се знае кꙋга се і҆обра църквата та затвориха попъ манолъ и҆ попъ хаинъ и попъ цꙋно на правда на ст҃и Ѳеодоръ тиронъ като го затвориха на сене .... (датата неясна).

330 (483).

Сборникъ отъ XIX вѣкъ, редакция новобългарска, съ руско влияние. Листи 57, 8° (22×18), текстъ 19×15·5, писмо ново уставно, букви 2 мм., дългнести и коси, редове на стр. 27.

Нарѣчие западно съ ударение. Употрѣбя само ъ, а ь повече у меки основи.

Съдържа слѣднитѣ слова:

На л. 1ᵃ: Сѫдба баща сосъ сына. — Начало: Едно време отидоха при едного сѣдника да се садатъ баща и синъ.

На л. 2ᵇ: Слово заради страшенъ сѫдъ бжїй и второе пришествїе хрїстово. — Начало: Во творенїхъ рѫкѫ твоею поучахся, глаголетъ пророкъ: дхъ сватый учи человѣцы, да познаатъ ѿ стихїи бга.

На л. 7ᵃ: Слово на воздвиженїе честнаго и животворящаго креста гдна месеца септемврїа, дı: день. — Начало: Краснїй день, и свѣтлый праздникъ, и весело собранїе празднуваме днесъ . . .

На л. 12ᵃ: Кратко списанїе на сватыйте двадесатъ монастыри, заради поклонниците що йдатъ на свата гора, и за други що желаатъ да знаатъ чудесите, що са по све(то)горските монастыре.

На л. 17ᵇ: Мартъ вторый день. — Начало: Во онова врема въ царство александрїйско и дїоклитїана беха невѣрны и покланяха се на їдолите . . . (Житие на св. Кирикъ и Улита).

На л. 23ᵇ: Видѣнїе грїгорїа ученика васїлїева чудно зѣло. Начало: Въ таа нощь като лежехъ на ударатъ си . . . .

На л. 50ᵃ: Житие на св. Василия, — безъ начало.

На л. 51ᵇ: Житие на св. пророкъ Илия — Начало: Великоименитїй пророкъ илїа бѣше ѿ градъ галаадскїй . . .

Доста овалянъ и оцапанъ съ нѣкаква боя. Липсуватъ листи между лл. 5 и 6, 17 и 18, 36 и 37, 38 и 39, 49 и 50. Подвързия — нѣма.

331 (485).

Новобългарски **дамаскинъ** отъ XVIII вѣкъ. Листи 55, 8⁰ (17·5×12), текстъ 16·5×11, писмо полууставно, косо и нехубаво; букви 2 мм., редове на стр. 18—25.

Нарѣчие западно. Правописъ народенъ: безъ ж, ѣ и ы, безъ ударение и само ъ. Върху н, л и ѡ има винаги точка. Любопитна е формата на ж — като Ӂ.

Съдържа слѣднитѣ статии:

На л. 1ᵃ: канѡнъ кѡндакъ пѡканї.

На л. 3ᵇ: Антхрис ѿкупеше да пусне своите слуги диаволе . . . — расказъ за второ пришествие.

На л. 30 и 31ᵃ молитви, а на л. 31ᵇ: стго апостола павла ѡбхождение раю и муки и какѡ вѡсхищен бистъ по третиегѡ небесе.

ѿче бл҃ослови. — Начало: ап҃столь павелъ некѡга вознесенъ бистъ до третое н҃бо ѿ бг҃а г҃ла тамѡ каже рече на тиꙗ людие на тозе светъ живи престꙋпꙋватъ моѧ заповетъ и творетъ грехъ на грехъ . . .

На л. 47б слѣдъ единъ тропаръ: Мц҃ъ декемвриа ва : в҃і денъ мꙋчениѧ ст҃иѧ мч҃ници многꙋ срдални июлиани. — Начало: ва време ѡно цàрствꙋщи ц҃ръ маѯиминꙋ и кꙋмиромъ бесовомъ дръжащимъ . . .

Послѣднитѣ 7 листа останали неписани, а сега съдържатъ нѣкакви смѣтки. На единъ листъ между друго има азбука заедно съ ѫ. Подвързия мукава съ кожа.

332 (495).

Дамаскинъ отъ 1770 год. Редакция сръбско-българска. Листи 98, 8° (21·5×16), текстъ 19×12, писмо полууставно, нехубаво, букви 2—3 мм., редове на стр. 21, съ едри червени точки. **о** и **и** винаги съ обло ударение, а **ѡ** винаги ѿ.

Личи западно нарѣчие, правописъ народенъ: безъ ударения, безъ **ѣ, ы, ѫ, ѧ,** и само **ь**.

Текстътъ писанъ въ двулинейна рамка; съдържа:

На л. 1б сл҃ѿ светаго ап҃тла павла васхищень бисть до третое небо. — Начало: Ап҃ль павель некǒга вазнеснь бисть дǒ третǒе небесь. и оиде мꙋ ѿ б҃га глась. речӣ на тӣꙗ лꙋдӣꙗ що са жӣвӣ защо престꙋпꙋвать мои заповеди.

Лл. 17б—20а неписани.

На л. 20б прѣдисловие къмъ житието на св. Харалампия, а на л. 21а: мѣс. февр. 1. страдание светагѡ свещено мꙋченика харалампа епискꙋпа магнисии грда и сь немь пострадавши. — Начало: светаго свещено мꙋченика хараланпиꙗ . . . Ва времена нечьстӣваго̂ цара рӣмскаго̂ севӣра бе̂ то̂гда ва магнисиꙗ гра҃ъ епӣскꙋпь светӣ хараланпиꙗ.

На л. 43а слово отъ патерика (заглавието му изрѣзано). — Начало: Брать некӣ вапросӣ ѡца пимена гле сътворӣхь велӣкь грехь ӣ хощꙋ каратӣ се трӣ лета.

На л. 43б сѫщо (заглавието му изрѣзано). — Начало: Пѡведаше ава старць ѡ даниле египтенина . . .

На л. 44б сѫщо. — Начало: Лаѡдикиꙗ градь маль є҃ть кь горе елеѡ̂ньстеи.

На л. 45б сѫщо. — Начало: Темь ваистинꙋ братие велӣкь члвекь ӣ чьстень мꙋжь мӣло̂стӣвӣ.

Лл. 46—48 неписани.

На л. 49а: Мцъ ю҆лі́а ві҃ днь: мчение свт҃аго мчнїка великаго Кирика и мати его Улита. — Начало: Ва време ѻно бивше алеѯанд(р)ꙋ царꙋ и макѯимıанꙋ . . . .

На л. 69а: Стї́хи сложе́нны по подо́бїю пѣ́сны на по́хвалꙋ с҃то́мꙋ са́ввѣ се́рб҃комꙋ. — Начало: Ра́дꙋйтесе высо́кы пла́нине. | Сла́дке гла́се по́йте ѡ҆у вы́сине. | Сва́ко цвѣ́тїе и҆ рꙋ́же рꙋ́мене. | По́лска дре́ва и҆ тра́ве зеле́не и пр. — Писани съ другъ почеркъ.

На л. 71б се изброяватъ двайсетѣхъ митарства.

На л. 72б: Сло́во, ѡ҆ и҆схо́дѣ дꙋ́ши, и҆ ѡ҆ восхо́дѣ на нб҃си́ по сме́рти, ѿ с҃та́гѡ сѵмеѡ́на. — Начало: Бл҃же́нный Ї҆ѡа́ннъ мл҃тивый, ѡ҆ па́мети сме́ртнѣй . . . Писано съ другъ почеркъ и на черковнославянски езикъ. Недовършено.

Лл. 73б до края неписани; само че на л. 83б и на слѣднитѣ листи до края има разни смѣтки и бѣлѣжки, цѣни за купувани прѣдмети — ядива и др., отъ които може да се видятъ цѣнитѣ въ края на XVIII вѣкъ.

Приписки. На л. 44а подъ текста: ведомѡ да есть кѡга беше 1777-та година на божичь толкꙋ беше времето жешкѡ та и трите дни дрьжахме пенџерите ѡтворени на ѡдаıата и на фесове седехме.

На л. 97б Мано Калпакчи бѣлѣжи:

1768 — година месець ѡктомвриıа — 10 — день вали снекь

па — 1786 — година м҃ць ѡктомриıа — 11 — день вали снекь а сланата па таıа година ꙋдари ме҃ць септемриıа — 20 — день та попари лозıата све҃

1787 — година послешни҃ѿ пьть праихь мо҆стѿ на мраморь азь многѿ грешни манѿ калпакчи҃ знати҃се мсець ѻ҆ктѿмриıа — 1 — день.

Вижда се, че Мано е билъ отъ София, но дали за Софийски лозя говори? Може да е имало такива около София прѣзъ онова врѣме.

На л. 98б сѫщиятъ бѣлѣжи:

1785-та година

да се знае кога ꙋдари големиѿ снекь на м҃ць марть — 14 — день ꙋ петокь беше на҃ветаго венеди҃кта — 3 — педи та стоıа — 6 — дни та големь ст(р)ахь нападна на чловеци ꙋ софиıа за дрьва и за вьглища това пишемь за ꙋ градо що видохь выглища името имь беше по — 2 — п҃ри ѡката ама҃е ненаходеха — 1 — днасе врьба ѱродаде за — 12 — гр(о)ша толкꙋсе лꙋге беха ѡслободили на лето а на селата г҃ь имь заеше мьката за сено и за слама що теглиха.

па — 21 — день ꙋ четврьтокь на҇та фотиниꙗ самаранина ꙋдари — 1 — юкь та се стопи снего тогаꙗ се лꙋге ѡслободиха и҃ — б҃ꙋ слава и сила ва веки аминь много грешни маnѡ калпак(ч)иꙗ крьстовичь писа кои чете да се неѡс(л)обажда на марта наль да си има дрьва и вьглица да не пропада зле.

На л. 68б подъ текста, слѣдъ житието на свв. Кирика и Улита: Прими моление мѡе раба своа ѡ многѡ страдалче кириче и ꙋлитѡ. сие писахь азь многѡ грешни маnѡ калпакчи крьстовь синь. ва лето 1770 — ферфарь — 20 — писа҇е б҃ъ да пр҇ти кои писа и кои чати.

На л. 96б съ другъ почеркъ: 1794 — година да се знае таꙗ година стана житото по — 100 — п҃ри паницата толкꙋ стана кьть житото по васа земла и градове та ꙗ хаџи маnѡ кꙋпихь — 4 — паници царевици по — 90 — пари дадохь цали — 6 — пꙋли за — 4 — те паници.

По̀ долу сѫщиятъ: 1795 — година ѡбраха крьџалите колата сливенски вечна имь мꙋка било.

Другъ по̀ долу: 1841: знатисе що самъ заложилъ у҆ решитъ ефендиѧ кеорафиї̀о 265: драмь сребро и единъ сахатъ за :430: гр҇о.

Подвързия дъски съ кожа, хубаво щампосана.

Отъ библиотеката на П. Р. Славейковъ.

333 (117).

Сборникъ отъ края на XVIII или начало на XIX вѣкъ. Листи 234, 8⁰ (19·5×14·5) и 6 неписани, безъ означение, отначало; текстъ 16·5×10·5, писмо ново-уставно, букви 2 мм., редове на стр. 19.

Съставенъ отъ двѣ части: до л. 109 е отъ една рѫка и на черковно-славянски, а слѣдъ това иде друга рѫка, и вѣроятно отъ друга книга, дѣто личи повече новобългарски (сѣверозападенъ говоръ), но пакъ съ много черковнославянски примѣси. Въ първата половина и се бѣлѣжи ӣ и і, а вь втората — ӣ. Идва и ы вмѣсто ӣ.

Съдържа:

На л. 1а—106а подъ общо заглавие: страсти г҇дни: Во ст҃ый ї велики пꙗтокъ страдание: или сказание ѿ волнемъ страданї і ѿ тайне вече́ри г҇да б҃га ӣ спаса нашего ї҆ис҃а хр҇та како волеѡ нашегѡ҇ ради сп҃сніѧ страстъ восприѧлъ. — Начало: Нінѣ всѣхъ пр҇рокъ пр҇рочествіѧ збиса . . . .

На л. 106б: м. февр. 5, великомѫченица Агаѳй, пострадала въ царството на Декия. — Начало: Въ д҃ни нечестиваго ц҃рѧ дѐкеѧ ӣже ꙋбӣ ц҃рѧ фі́липа . . . .

На л. 109б: Слово ѿ патерика ѡ первихъ монасехъ и ѡ последни и ѡ нинешнихъ. — Начало: Сти оцискитски прпчествяюще ѡ послед(н)ем роде глахя что сотворіхомъ пре бгомъ . . .

На л. 112а: Слово а ради покаание, — безъ начало; оставени прѣди това неписани два листа, види се, за началото.

На л. 118б: Мца априлиа кг день стаго взликомчніка Георгиа, негова мучениа и чядеса: хощя сказати днесъ вакратце на простѡ ѩзикомъ тлкявано ѿ дамаскина їнока. — Начало: Празници ї торжества црковні ради что ги поставиха сты ѿцы . . . . Недовършено, а оставени 10 бѣли листа слѣдъ това.

На л. 148а: м. февруарий 10, страдания стаго священномученика Харалампия епкопа мгнісии града ї иже са ни пострадавши. — Начало: Цртвяющя гдя нашемя іися хртя скончевашеса творимаа бѣсомъ слязба и разораше се идолопоклоненіе.

На л. 164а: Слово ради стага гѣнадіа патріхара цра града какѡ да имеемъ страхъ бжіи. — Начало: Многя члвѣци иматъ та говоратъ не могя да найда искясна ѹчитела да ме наячитъ . . . .

На л. 166а: Слово стаго їѡана златоѹстаго ради млтина. — Начало: Аще кой даетъ сіромахя мілостиню самомя хртя в рядце даетъ.

На л. 169б: Мца декевріа д днъ. ста вѣліко мчніца Варвара. — Начало: Въ цртво мазіміана на восточною странѧ беше некой начелникъ въ илиѡ полѣ именемъ діѡскоръ.

На л. 173б: Мца авгяста еі днъ слово на успение престеы влчцы нашей Богородицы и приснодви маріи. — Начало: Три нрави иматъ всаки члвѣкъ ѩкоже пишят црковни кніги . . . Безъ край.

Лл. 184—210 бѣли, види се, прибавени за да се прѣпише краятъ на прѣдното и други слова, които липсуватъ, както и почти цѣлото слово за Архангелъ Михаила, отъ което има само една страница (краятъ) на л. 211а.

На л. 211б: Слово ради вторагѡ пришествиа и ради скончаниа вѣка. — Начало: Многя страхъ и трепетъ иматъ кои члвѣкъ бядетъ ѡсяжденъ на смертъ . . . . Безъ край.

На л. 232а: Слово з їѡана златоястагѡ ради смертъ. — Начало: Аще кой се боитъ да не согрешитъ предъ бга всегда . . . . да воспоменяетъ часъ смѣртний.

На л. 233б: Слово грігоріа двое слова ради покааніе. Начало: Рече григориа двое словъ по велико чядо ѿ вси чядеси да ячишъ . . . . члка на покааніе.

Отначало 6 неписани листи па и лл. 110—111, 138—147 184—210, 226—231, както и последниятъ, са тъй сѫщо неписани. Лл. 132, 152,165—168 повредени.

Приписка. На първия неписанъ листи отначало четемъ: таѧ кни́га на делна илïевъ 1858 ïѹнïа 12 денъ цена 100 грошъ.

Подвързия дъски съ кожа. Доставилъ Хр. Марковъ отъ село Доспей, Самоковско.

334 (502).

Новобългарски **дамаскинъ** отъ началото на XIX вѣкъ, 358 листа 4° (23×19), безъ първитѣ 17, които липсуватъ. Споредъ нарѣчието изглежда да е писанъ нѣйдѣ въ източна България. Между друго съдържа и повѣстьта за падането на Цариградъ, обнародвана въ списание Искра год. IV. кн. 4—8. Писмо грозно; правописъ неправиленъ съ черковно-славянски примѣси. и се бѣлѣжи съ обло ударение: ӣ. Има и заставки съ червено и черно мастило, нехубави.

Съдържа:

1. Краятъ на Свети-Георгиевото житие (л. 18—38).

2. Слово сто̃го ı̈ѡ̃ана златоѹстаго ѿ зли жени (л. 39—43).

Начало: Ни́что нïе прили́чно таквѝзи като жена ѕлò ѐзи́чна̀ и́ никаќвъ лють ѕвѣрь ни́щеса̂ ѹ̂такми́ като лѹка̂ва жена крамолни́ца.

3. Мцⷭ҇а ѡктоврïе въ кѕ҃ денъ сто̃го славнаго великомчⷭ҇еника Димитрïе мироточиваго и чѹдотворца. ѡ҃че бл҃гослови мл҃твами сти̃хъ (л. 43—64ª).

Начало: Ѡбичай и́матъ цр̃ïе, бл҃гословени хр̃тïани, кога щатъ да да гѹстѣтъ нѣкои́ чл҃ка болѣрина не стоитъ сами преть тахъ да имъ сложетъ, ами ѡставетъ свои чл҃ци да слѹгѹватъ на ѡнази цр҃ка трапеза. Така ѧ прелична и днешнïятъ денъ. Трапезата є празникъ великом҃чни́къ Димитрïю а̂ въ господство та сте зовани ѿ сто̃го Димитрïю и́ а̂зъ робъ христовъ та самъ слѹга на тази трапеза. Ѡти лѣгоми с҃ти мч҃никъ Димитрïє днеска насъ гостѣва нïе са҃ гозба тѹкашна, ами да ричемъ сïере̃ земльна, дѣто, днеска ѧдемъ, а пакъ наѹтре сме пакъ гладни, ами са҃ гозба н҃бна, дето ѧде чл҃къ ѿ неѧ и ни ѡгляднава никога.

4. Ѡ превелики̃ и чиноначални а̂рхаги́лъ михаı̈лъ. Сло́во а̂рхаггилѹ Михаилѹ сти̃ молитвами (л. $64^б$—$73^а$).

Начало: На три дѣловни разде́ли бг҃ъ сичка тваръ, бл҃говени хр҃тïени. въ чѹственае, въ мисленаѧ и съставнаѧ. и чѹвствена се ѕѹвѣ, които са види и гледаш҃го са҃ ѡчити си, или пофа̂ташъ са҃ рѹка да ричемъ, що е́то може чл҃къ да разѹмеи и да ѹсети са҃ є҃ негѹви чѹвст҃ни,

сїречь да види, да вкуси, да чуи, да помириши, да пофани и това са звѣ чустъвно.

5. Сти павелъ детꙋ оуби макити (л. 73а—100а).

Начало: Аплъ павелъ нѣкꙋй вознесинъ билъ дꙋ третїе небо и бꙋде ѿ бга гла, та ми кажи: речи на тейзи хора, щото са на тойзи свѣтъ живи, защо пристапатъ заповѣтъ мой и прилагатъ грѣхъ на грѣхъ и прогнѣва бгъ, щото гїе сторилъ; наричетса токмо хртїани, а дїавол'ска рáбꙋта стрꙋватъ и ѡсирꙋмашаватси дꙋшата и снагата своѧ волѧ исполнати та ны мыслити смертнїе часъ и страшнїе денъ сꙋднїй.

6. Дамаскина инѡка иподїаконства и стꙋдита сказанїе за фторꙋ прїшествїе гда нашего їиса хрта за антихта ѡчи блгслови ни (л. 100б—142а).

Начало: Законъ иматъ црето, блговей хртїени, кой щатъ да идатъ на вꙋиска а тїи първо пꙋскатъ свои хóра та йдатъ напретъ на ѡ́нейзи грáдове и кадето ще да помине царетъ да кажатъ на ѡнейзи хóра като да излазатъ да го посрещнатъ и да го почитътъ като цръ.

7. Въ стꙋю великꙋю сꙋботꙋ слѡвѡ на погрѣбенїе гда и спа нашего іиса ха и ѡ реданїе пртїи бце. ѡ́че блви за молитафъ (л. 143а—158б).

Начало: Злинá й напасъ, что находи члци. ѿ тры работи бива, блгвени хртїане, еднѡ искꙋшенїе бжїе кóга йскꙋшава бгъ члка да го види, да ли го люби, кога мо доди нѣкоѧ бѣда злй, илй люби бга, та мꙋ е весело и проважда си дните свои добрѣ, пакъ бива, кога се ѿлъчи бгъ ѿ некога члка заради прѣгрѣшенїе некое.

8. Встй велїкї четверткь слово ѡ́ прѣданїе гда ѐвреѡ́мъ, ѡ́че благослови стихъ за млтвꙋ сти ѡцъ (л. 158б—167б).

Начало: Добре ѐ, възлюблен'на братїе да ви кажимъ, какь добрó думàль їѡанъ пртча въ адъ. Амй да чуетй по голѣмй дꙋми, какъ е пре хво рожство иѡрдан'го кртилъ. Той щи и въ адъ да иди напре, ѡ́ти щатъ да го попитатъ тамъ щото сâ въ адъ првнй, âми âкꙋ не знае, що ще да риче са перстъ показува и каже: ето âгн'цъ, бжїи, дето зема грѣхатъ на сичкйатъ светъ.

9. Мцъ ѿктомврїй: дї: житїе преподобнїе мтре наше: Петъки Търновскї: блви ѡче с за молитвꙋ стыхъ. (л. 168б–176а).

Начало: Слнце колкото има свѣтъ и свѣтй, толкозїе и на преподобна така Петкâ памѣтъ, що съй просвѣтилá: по сички: свѣтъ. Нейно чꙋдо и неинъ по кои може ꙗзыкь из исказа, що е тїа сторила добра работа нâ зéмѣ на епиватско мѣсто и на тракїиско и на транôвъ и на мисїа.

10. Мц҃а септевриа а҃ начело индикто: паметь преподобнаго ѡц҃а сїмеѡна стлъпника: ѡч҃е бл҃ви за молитвъ (л. 176⁶—186⁶).

Начало: Чудно и дивно се стори въ нашити дн҃и слѵчи се и менї грѣшномѵ андонїю та написахъ. ами ви са молѧ ₒутворети си ₒушити ваши и послѵшаити, що имамъ да ви казвамъ за ст҃аго сїмеѡна: Ст҃и Сѵмѡнъ кога бѣши младъ пасѣши ѿвце своемѵ бащѵ, като и прр҃къ дв҃ъ.

11. Десѧтъ заповѣди бжїѧ щѡ гй самъ бг҃ъ даде на две плочки на Моѵсеа написани (л. 187ᵃ—187⁶).

Первая заповѣдъ: Азъесмъ гд҃ъ бг҃ъ твои, що та изведохъ ѿ земѧта масарскаѧ ѿ робство, да не бѫдитъ тебѣ дрѵги богове ѡвсенъ менй.

Втораѧ заповѣдъ: Да ни направишъ себѣ їдолъ на нѣкоѧ прилика каквото на небето горѣ или каквото на землята долѵ или каквото у водата подъ земята да са не поклонишъ тамъ нито да имъ послѵжишъ.

12. Седмъ таини новаго завѣта: кр҃щенїе: мѵропомазанїе: причещенїе: (п)окаанїе: св҃щенство: свадба: масло свѣщенїе (л. 188ᵃ).

13. Седмъ работи милости: тѣлесныа: гладинъ да нахранишъ: жаденъ да напоишъ: голъ да ѡблечешъ: чѵжденецъ фкащата си да ѵведешъ: боленъ да наведишъ и щото са фтемница запрени да ходишъ при тахъ и да ѿкѵпишъ поробини и мертвйцъ да погребѣшъ. (л. 188ᵃ).

14. Слово ст҃аго Генадїа: патрїарха царе градскаго (л. 188ᵃ—190⁶).

Начало: Возлюби гд҃а бг҃а ѿ сичка дѵша твоа и ѧкостъ твоа й стрѵвай сички твои работи дѣто са томѵ драги. — Возлюби секиго хр҃тїанина человѣка каквото себѣ си ѡбичашъ й щото тебе неѣ нащо драго й ѡбично й томѵ го не стрѵвай... и т. н. такива 26 поучения.

15. Мц҃а мартїа въ к҃ѕ дн҃ъ (ж)итїе пр҃побнаго ѡц҃а нашего Василїа новагѡ (л. 190⁶—218⁶).

Начало: Во дни блг҃очестивыхъ царей греческихъ Лъва премѵдраго и Алеѯандра брата его синови Василїа цара македона въ десетоа лѣто цр҃ствованїе тѣхно црскїа слѵги нѣкои ѿ асїйскїе страны повеленїемъ цр҃скимъ проводини били и като са вращаха ѿ тамъ камто цр҃ы градъ и минѵваха мимо нѣкой пѵстинї й гори, видѣха тогосъ чл҃вѣка, дѣто щемъ сига заради того да казвами, бл҃женаго: (Василїе): чи ходй по пѵстината ѡблечинъ са съдраны дрехи.

16. Слово с҃таго иωан҃на злато꙯уста|таго ѿ дн҃евно покааніе ωч҃е бл҃ви за молитвъ ст҃ыхъ ωц҃ъ нашихъ г҃ди: (л. 219ª—223б).

Начало: Кои да са не почюди или да се не ꙋплаши за тойзи свѣтъ: като са оставины тіе времени за нашити грѣхове. Ето видишъ, че имашъ иманіе много ꙋ тебѣ и не кажишъ ѿти ми ѿ бг҃а дадень тойзи даръ: ами сѣкашъ чѣ е ѿ това хитрина дошло тебѣ, а на знайте ли братіе, ѿти болѣри людіе или книжницы, та ги са исписали агг҃ли бж҃іе за мартѵріе сиромасемъ, защо като едніи стражаре, дѣто пазатъ градъ, така и болѣри да пазетъ сиромаси.

17. Кюллюети ниазъ единъ мѹѹминъ христианлари шифеликъ еїликъ ве салихъ кефаетлеръ џюмлесине (Слово на караманлийски, л. 224ª—227б) подписалъ Адаллѵ Серафімъ Іеромωнаха.

Начало: Азиметлю мѹѹминъ христіанларъ херъ кимъ бѹ іеди насаатрари кабѹлъ едерисъ ніазъ идеримъ сизлери кабѹлъ едесѵнѵсъ ве херъ тюрлю ихтикатиланъ ве иллахіетъ изетиле азимъ хр҃тосъ ефенџинин џефелерини чектіи езіетлери бизимъ ичинъ.

18. Ст҃ый Ефремъ ѿ стѣи литѹргіи како стоитса ѿ са҃ъ страхомь, ωчи блг҃слови за молитавъ (л. 228б—230б).

Начало: Ст҃ій Ефремъ излези испѹстинатѹ и доде при ст҃аго Въсиліа та са блг҃словетъ единъ дрѹги. И речи Василіа ка Ефремѹ: да станемъ на молба и да чѹи гдъ молбата наша и да ѿкріетъ намъ ωчите, що ги имаме на ср҃цѹ и да видимъ, какъ са пріема ст҃а литѹргіа.

19. Слово за чт҃наго кр҃та (л. 231ª—235б).

Начало: Да скажиме, блг҃веніе хр҃стіани. Ами кога ωставѣшъ ръката си правѣнь на челото си та че на дѣсно рамо или на лѣво, та че насетніа ωставишъ на корѣматси, какъвъси кр҃тъ сторилъ тогива. защо това не е кр҃тъ, аміе повечи игра.

20. Мц҃ъ марта вь л҃г денъ преподобнаго ѿц҃а нашегω алеѯіе чл҃ка бжіе. Блгослови ѿче (236ª—241б).

Начало: Бисть чл҃кь бж҃ій бл҃говѣрнь въ Риме граде именимъ Ефиміанъ, славенъ бе царемъ римскимъ и богатъ бе твърдѣ имаще роби въ домь его чедцъ р҃ въ свилнихъ ризахь и въ златахь поасехь. И немаше свое чедо никакво, понеже дрѹгъ егω безчаденъ бѣше.

21. Слово поѹченіе къ цремъ и ваіводашъ (воиводамъ?) и владикамъ и поповонъ и въсемъ христіаномъ: не опиваите са воиномъ (sic) бл҃ви ѿче за молитавъ ст҃ыхъ. (л. 242ª—244б).

Начало: Бл҃вени ѿц҃а дх҃овнаго ѡ гд҃и въсакомѹ хр҃тїанѹ дето мѹ е далъ бг҃ъ талантъ сермїа и гдето ще да го испитѹва бг҃ъ на страшно съдовище. И що е талантъ. ето да са грижите за дш҃ите ваши и да сеити ѹ вашите дш҃и дѹми бж҃тъвни, кога ходите по законъ хр҃товъ. тѹгива са радѹа бг҃ъ и агг҃ли негови, и коги пристъпати законъ бжїи, тогива ма грижа ıаде.

22. Сїю епистолїю гд҃а бг҃а и спаса нашегѡ їс҃а христа како сънидe съ нбс҃е. (л. 245ᵃ—254ᵇ).

Начало: Вѣдомо да естъ сїю ст҃аѧ епистолїа сънидe въ нб҃се въ градъ їерл҃имъ ка патриархомъ іерѹсалимскомѹ за вась ѡвакaнїe иже творитъ чл҃ци на земли и за съгрѣшенїе волна и неволна.

23. Слово избраннїе различнї ѿ правѣшнихъ людїе добро има кои чите и кои слѹша соломонъ рече (л. 255—260ᵇ).

Начало: Времето и҆ годините и҆ часовети и҆ сички работи, що са по҃ сл҃нцето, време има да са роди, време и҆ма да ѹ҆мре, време и҆ма да плаче, времѧ и҆ма да са смѣитъ, ето тѹка да речемъ сичката работа с҃ време бива. Подобре и҆ двама, нежели единъ. Тешко и горко единомѹ на сѣко мѣсто, оти акѹ падни, ато нема кои да го вдигни.

24. Їстѡрїѧ ѿ пленѣнїѧ славнаго цр҃ѧ града иже константи҆на града и нови҆и ри҆мъ нарицаи҆тсѧ: єгоже плени҆ мохаметъ вторїи ѡ҆смый сѹлтанъ тѹрецкїи: въ летѡ ѿ х҃а ,а҃ ѹ҃ н҃ г҃ (л. 261ᵃ—300ᵇ).

Начало: Мѹхаме́тъ сѹл҃танъ тѹрскїи ка́то ѹ҆мрѣ баща мѹ҃ а҆мѹра́тъ на Брѹса гр҃а, погрѣби го при҆ли҆чно и безни́какавъ кїде́ръ, па мето́хъ на ба҆щи҆ното си цр҃тво и҆ перво простре си войската своѧ несвершенаѧ, щото ѧ їѡщи ѿ баща си и҆маши на караманскїѧтъ беи и҆ нави го и сто́ри го по҃данаго себѣ.

25. Поученїе избрано ѿ ст҃аго еѵ҃ла и ѿ многи҃ бж҃ественныхъ писанїи въ недѣлю провозвѣстнѹю притча ѡ мытари и҆ фарїсеи и҆ ѡ тщеславїи гордины и величанїи и ѡ ѡсѹжденїи е҆ѵ҃лїе ѿ лѹки. Блг҃ослови ѡ҆че. слово а҃. (л. 301ᵃ—308ᵃ).

Начало: Бж҃ственныи и҆ чт҃ныи ѡц҃ы наши повела́ха да се сподобимъ да прочите́мъ днесь та҃ притча митара́ и фарисе́ѧ чѡты защо приближава ст҃ый постъ, та да ѹго́твимъ себѣ на пока҃ѧни дѹховноѐ. Заради това тосъ недѣлѧ нарекоха провозгласнаѧ, защото казва намъ постнотѹ дохождаңы и ѿнапре҃ возбѹжава насъ на покаѧнїе. чоти зара҃ също да уготвимъ насаси ıако ценкъ да сторимъ.

26. Поꙋченїе въ нл҃ю глꙋдаго (sic) сина. блгослови ѡче. слово в҃. (л. 308б—318а).

Начало: Гдъ бг҃ъ на сичките чл҃ци добръ е҃ и҃ мл҃тивъ и҃ ѡбича ги, ала тверде много си добрини показва на грѣшниците, а на праведните секоги са показва тежокь и мъчи ги и никакъ имъ почифъ не дава. а на грѣшниците скоръ е҃ помощникъ и мил҃тивъ и дига ги ѿ грѣховното паданїе и настава ги на покаанїе живꙋ.

27. Поꙋченїе въ неделю месопꙋстнꙋю, еѵ҃лїе ѿ матеа: глава ке҃. Слово г҃. (л. 318б—328а).

Начало: Страшенъ е҃ денъ ѡнъ втóрое пришествїа хв҃о, братїе, и трепетно е намъ ѡнова съдовище, защо тогива ще бъди плащани сѣкїймꙋ чл҃кꙋ спорéтъ работата и испътванїето мꙋ по страшно. Кога са престолите поставатъ и книгите ще са разгънатъ и нелицемѣринъ сꙋдїа ще седни и ѡколо тóго безчетъ хилѣди а҃нгг҃ли ща҃ слꙋгꙋватъ по бж҃твꙋ.

28. Поꙋченїе въ неделю сїропꙋстнꙋю, е҃ѵ҃лїе ѿ матѳеа, глава ѕ҃. слово д҃. (л. 328б—340б).

Начало: Ето братїе, отвара са намъ дн҃е постнїа пътъ: ето достигнахма҃ на постните врата и начена се дꙋховнїй подвикъ ето сега приближи спасенїето наше. Затова трѣбва синца да҃ радваме и да҃ веселиме, а не като ꙗдехма и пїехме и҃ по много фмрасоти валехме.

29. Поꙋченїе въ неделю первꙋю ст҃аго поста, сїречъ православнꙋю. Еѵ҃лїе ѿ їѡана: глава: слово е҃. ѡ ст҃ыхъ и҃кѡнахъ (л. 341а—347а).

Начало: Четверидесатный тойзи ст҃ый постъ, ѡ братїа, та е като една высока столба стои пре҃ на҃, а недѣлите като на столбата степенйте и по теизи степени поедно по еднѡ стъпаме и са҃ бжїета помощъ на добрината на верхатъ излáзáма҃ и сподобáвами са на бл҃женствѡ и на хꙋбостъ дето са и надѣимъ да полꙋчимъ щото са е бг҃ъ ѡбреклъ на достойните.

Словото е недовършено. На л. 347а има отъ него само единъ редъ, а тукъ подъ него съ нò ново писмо записано: Да са знаї въ летꙋ: 1834: мц҃ъ априрїа дни: 22: катꙋ доди царꙋю сꙋлтанъ мамꙋтъ на шꙋменъ на васкрїсенїе на четвертꙋ день.

Листъ 347б съвсѣмъ празенъ, а на л. 348а отъ друга, пакъ нò нова ржка, слѣдва: мл҃тва: дв҃о: бц҃а:

Начало: Прт҃áа бц҃а марїа и҃щеши да вúди сúте мꙋки и ꙋтúди нá гꙋрáта е҃леѡнскаа висóка, помóли са на г҃да и рéчи: воима ѡц҃а и

си́на и светаго дх҃а, восвети́мѧ гд҃и а̑рхистратига Михаи́ла да ми́ ка́жи на нибе́тѫ и на зимѧ́та що и́ма. И фто́зи ча́съ сле́зи Архагилъ Мїхаїлъ и че́тири сто́тинъ а̑нгели сасъ негѫ: ѿ и́стокъ дохо́детъ: 100: тима и ѿ запатъ дѫхо́детъ: 100: тима, ѿ полѫно́щъ дохо́детъ: 100: тима и ѿ пла́дне дѫхо́детъ: 100: тима . . . . Прѣкжсва се на л. 349б. Лл. 350 и 351 — празни, а на л. 352а слѣдва като продължение житието на св. Пантелеймона, което прѣкжсва на л. 355а. Слѣднитѣ три листа 355б, 356 до края — бѣли. На прѣдпослѣдния и послѣдния листъ има оглавление на статиитѣ въ сборника, писано въ ново врѣме.

Спорѣдъ пагинацията на сборника се вижда, че той ималъ нѣкога 401 листъ, но сега има само 358.

Доставилъ Я. Герджиковъ, отъ Шуменъ.

За тоя сборникъ вж. освѣнъ Искра IV, 4—8, още и Мсб. XII, 399—463, Л. Милетичъ, Повѣсть за падането на Цариградъ.

335 (433).

Новобългарски **дамаскинъ** отъ 1827 год., писалъ и зографисалъ даскалъ Тодоръ Пирдопски. Листи 262, 8° (20×12); текстъ 16×8, писмо ново-уставно, разрѣдено, малко косо влево, букви 2-3 мм., редове на стр. 21. Езикъ доста чистъ народенъ (източно нарѣчие). Ударение правилно и означавано сѐ съ ̀.

Не липсва нито единъ листъ, ала нумерацията е погрѣшена на 2-3 мѣста. Тъй слѣдъ л. 40 (м҃) слѣдва 51 (н҃а), сл. л. 104 (р҃д) слѣдва л. 106 (р҃ѕ), слѣдъ л. 127 (рк҃з) — 129 (рк҃ѳ) и слѣдъ л. 129 — 131 (рл҃а). Отначало 6 непагинирани листи съ прѣдисловие и съдържание на словата и сказанията. Слѣдъ това на цѣла страница изображение: Хр҃тосъ ѡ̑бличи безбожнїѧ ї8дей еже рече ст҃ое еѵ҃лїе. Прѣдъ сѣко слово има и ликъ на съотвѣтния светия или изображение на събитието, за което се расказва. Подвързия дъски съ кожа.

На втория листъ отъ първитѣ 6 четемъ: Во сла̀вѫ ст҃ыѧ живоТворѧ̀щыѧ. и̑ неразде́лныѧ тр҃цы: ѻ̑ц҃а, и̑ с҃на, и̑ ст҃а́го д҃ха. Повѣлѐнїемъ бж҃їимъ. и̑зпѝсаса сїѐ кнѝжица нарица̀емаѧ Дамаскѝнъ ѕѣлѡ̀ и̑зрѧ̀дный, и̑ д҃шеспасѝтелный. на всѣ́хъ пра́здницѣхъ, въкѫ̀пѣже и̑ поѫчѐнїѧ д҃шеспасѝтелный є̑стъ: Йспѝсаса ѿ менѐ недосто̀йнаго, и̑ много грѣ̀шнаго ѳео̀дѡра да́скала. въ селѡ̀ бг҃охранѝмое нарица̀емый пїрдо̀пъ. прѝ а̑рхїеп҃кпе, и̑ є̑п҃кпа на́шего А̑нѳѵ́ма, ст҃ыѧ ло̀вченскїѧ є̑пархї́й, и ѕлатѝшкїѧ. во врѐмѧ хацѝ Тосѵ́нѡво г҃дрѧ на̀шего Въ лѣ̀то ѿ созда́нїа мі́ра 7335. ѿ рж҃твѣ̀ по плѡ̀ти бг҃а слѡ̀ва :1827. февр8а̀рїа :20.

Начна̀сѧ то̀зи дамаскин҇. д҇шеспасітелный, да са пише. ѿ деке̇мвріа м҇ца. а҇ совершѝса на февруа̀ріа :20.

По̀ долу другъ бѣлѣжи: Сие книга нарицаемаѧ дамаскинъ на георги аггеловъ илемъ кога Доде човекъ да ѧ иска да ѧ давашъ Брате мой защо е добре на душата ти, кога са прочита таѧ книга своѧ рука писа азъ іωанъ груйовъ.

На л. 1б: лѣта ѿ хр҇та 1882 груию василовъ писахъ.

Съдържа слѣднитѣ статии:

На л. 1. Мц҇а септе̇мвріа въ а҇ де̇нъ. Начало индикта. И пр҇бнагω ѻц҇а нашегω св. Сѵмеωна Столпника. — Начало: Въ е̇дно̇ вре́мѧ. когато бѣше, ст҇ый сѵмеωнъ младъ. Да пасе̇ши ѻ̇вцы бащѝ си . . .

На л. 12. Мц҇а тогω̑жде. въ и҇ денъ. Слово на Рождество престыѧ вл҇чцы нашеѧ Богородицы и҇ пр҇но двы м҇рїи. — Начало: Като́ создадѣ б҇гъ чл҇вѣка. за добро́ гω созда́дѣ . . . .

На л. 18. Сѫщия м. 14: кръстовдень. — Начало: Въ лѣто се́дмое. ѿ кога бѣше начелъ ц҇ръ костанди́нъ да цр҇ува . . . .

На л. 27. Сѫщия м, 25: смърть на св. еванг. Іоана. — Начало: То́зи ст҇ый іωаннъ бѣше с҇нъ зеведѣовъ и селомїинъ . . . .

На л. 36. М. окт. 6: св. ап. Тома. — Начало: Въ ѻ̇нова̀ вре́мѧ когато̀ ѿво́даше ст҇ый а҇п҇лъ Ѳома̀ въ і̇ндіѧ . . . .

На л. 46. Сѫщ. м. 14: св. Параскева. — Начало: Та̀зи пр҇бнаѧ ста́ѧ пе́тка бѣше ѿ е̇пива́гъ. Баща̀ и҇ и ма̀йка и҇ бѣха хр҇тїа́ни.

На л. 53. Сѫщ. м. 26: св. вм. Димитрия. — Начало: По рж҇тво х҇во по̀слѣ до три́ста годи́ны. бѣше нѣкой ц҇рь . . . .

На л. 59б. М. ноември 1: св. безср. и чудотворци Косма и Дамянъ. — Начало: Ст҇ыхъ вра̀човѣ косма̀ и҇ дамїа̀нъ бѣха същы бра̀тїѧ . . . .

На л. 64. Сѫщ. м. 8: чудесата на свв. арханг. Михаила и Гаврийла. — Начало: А̑враа̀мъ гостолю̀бный когато го и̇скуша́ваше а̑враа̀ма̀ да го̀ ви́ды далѝ го люби . . . .

На л. 72. Сѫщ. м. 13: св. Іоанъ Златоустъ. — Начало: То́зи ст҇ый вели́кїй і̇ωа̀ннъ. да е свѣтѝлникъ, и҇ ѹчи́тель, и҇ просвѣти́лъ е по си́чки свѣтъ бѣше ѿ а̀нтїохїѧ гра́да.

На л. 79. Сѫщ. м. 14: житие на св. Филипа. — Начало: То́зи ст҇ый а҇п҇лъ фі̇липъ бѣше ѿ гра̀да видсаі̇да . . . .

На л. 85б. Сѫщ. м. 21: въведение въ храмъ на св. Богородица. — Начало: Въ ѻ̇нова̀ вре́мѧ, когато щѧ̀ха да са напи̇шатъ...

На л. 93. Мѣс. декември 6: св. Николай Мирликийски. — Начало: На восточна страна на мѵрликийска страна ймаше градъ да са наричаше патаръ.

На л. 115[б]. Сжщ. м. 12: Спиридонъ, архиеп. тримитунски. — Начало: Кѵпрскій островъ бѣше ѿтечество на тогова чѹднаго спѵридѡна.

На л. 126[б]. Сжщ. м. 25: Рождество Христово. — Начало: Бгъ стый когато положилъ въ ѹстата мѹ, пророчество, пророкѹ валаамѹ, да проказѹва...

На л. 135. Мѣс. януарий 1: св. Василий велики. — Начало: Този стый васілїе великій. да бѣ рожденъ ѿ кесарїѧ кападокійски велеѧтъ ....

На л. 143. Сжщ. м. 6: Богоявление. — Начало: Гдѣ бгъ нашъ блвени хртїане, авися днесъ на свѣта да ѹкраси сички свѣтъ и грѣхатъ на сички свѣтъ воспрїемна.

На л. 151. Сжщ. м. 18: св. Ананасия, патр. александрийски. — Начало: Бжтвенное слово. кога са прочита сѧкога да е като нѣкой дрѹги рай много цвѣтенъ.

На л. 159. Сжщ. м. 30: свв. Вас. Велики, Григори Богословъ и Іоанъ Златоустъ. — Начало: Въ ѡнова врѣмѧ, когато бѣше цръ алеѯїа комнина, стана голѧма кавга и голѧмо припирани въ цри градъ.

На л. 160. Мѣс. февр. 2: Срѣтение Господне. — Начало: Въ ѡнова врѣмѧ, когато завѣдоха хрта на іерлимъ сосъ стаѧ бца.

На л. 172. Сжш. м. 10: св. вм. Хараламппия. — Начало: Во врѣмѧ нечестиваго цря севира. бѣше во магнисїа града влка този стый.

На л. 187[б]. Мѣс. мартъ 9: свв. 40 мжченици. — Начало: Много пъти хората блгвени хртїани, едни богаство хвалатъ да са чѹдатъ на него а дрѹги хвалатъ почетатъ й юнашството.

На л. 191. Сжщ. м. 25: Благовѣщение. — Начало: Въ шетстїатъ мцъ, послѣ ѿ зачатїето ѥлїсавѣтино. проводенъ бы архаггль гаврїилъ.

На л. 194[б]. На връбница: Сказанїе за цвѣтоносїе гда бга и спса нашего їиса хрта. — Начало: Предѹ пасха шестъ дни, додѣ їисъ въ вїѳанїа, дѣто бѣше лазаръ ѹмрѧлъ. да го воскреси ѿ гробатъ.

На л. 200[б]. Мѣс. априлъ 23: св. вм. Георги. — Начало: Въ ѡнова врѣмѧ, когато црѹваше нечестивый дїѡклитїанъ ....

На л. 218б. На възнесение. — Начало: Въ ѡнова времѣ, когато воскр҇на хр҇тосъ ѿ мертвыхъ и стана посредъ ꙋчениците си.

На л. 224. На св. Троица. — Начало: Авраамъ гостолюбный ймаше ср҇це тихо несърдито. потова не ꙗдеше той никога сами дома си.

На л. 229. Мѣс. юни 24: рождение на св. Іоанна Прѣдтеча. — Начало: Во едно врємѣ когато ц҇рꙋваше ц҇ръ іродъ, ймà не тозн іродъ що йзбы :д҃і. хіляды дѣца.

На л. 235. Сжщ. м. 29: свв. ап. Петръ и Павелъ. — Начало: Ап҇лъ петръ, бѣше ѿ града відсайда, й тамо бѣше женетъ, и дѣца ймаше...

На л. 242б. Мѣс. юли 20: св. прр. Илия. — Начало: Този ст҇ый пр҇рокъ їліꙗ бѣше с҇нъ саваковъ ѿ ѳезвита града....

На л. 251б. Мѣс. августъ 6: Прѣображение. — Начало: Послꙋшайте братїе, да вы скажемъ вамъ силата й величеството на този чт҇ный праздникъ що го празд(н)ꙋваме днесъ.

На л. 257б. Сжщ. м. 15: Успение на св. Богородица. — Начало: Гд҇ъ нашъ ії҇съ хр҇тосъ, когато йзволи да земи м҇тръ свою ѿ този лъжовный свѣтъ й да си ѧ прибѣри въ бж҇твенныхъ и не йзреченныхъ рай.

На л. 264. Сжщ. м. 29: Усекновенїѧ ч҇тныѧ главы ст҇омꙋ Іѡанꙋ Кръстителю. — Начало: Този с҇тый славный пр҇рокъ. пр҇теча, й кр҇тителъ гд҇нъ іѡаннъ великый во пр҇роцѣхъ бѣше на захарїꙗ пр҇рока с҇нъ.

Рисункитѣ са твърдѣ посрѣдствена работа.

336 (523).

Простонароденъ **дамаскинъ** отъ 1826 год., намѣренъ въ Дрѣново. Съдържа на 30 листа **4°** (24×18) шесть сказания, и то:

1. За второ пришествие, безъ начало, а свърша на л. 15а.

2. Воспоминанїе стый мꙋченикъ андреа (л. 15а—16б).

Начало: Ймаше братїе едно време йдинъ болеринъ на цариградъ копецъ че копи млого роби и искꙋпи роба малко ѿроче андреѧ й го даде на книга й наꙋчи книга добра й ꙋмъ й разꙋмъ и седеше фафъ келиꙗта й молише бг҇а а завидникъ деꙗволъ стрꙋваше гласове страшне й грозне прѣтъ келиꙗта нощѧ а то са оплаше младо ѿроче андреѧ й сабꙋди са ѿ санъ й легна пакъ й заспа й ведѧ на санъ в҇ табꙋра хора единиꙗтъ таборъ черни и грозне арапе пакъ дрꙋгиꙗтъ таборъ светливе ангеле.

3. Чудеса на св. Богородица (безъ заглавие), л. 16б—19а.

Начало: Послѹшаите блгословени хр҇тене тиѧ чѹдеса кога излезе с҇та бц҇а на гора єлеона и̂ весока и̂ помолиса г҇дѹ бг҇ѹ и рече воимѧ ѿц҇а и̂ с҇на и с҇таго д҇ха пости ме бж҇е а̂рхангела михаила да ми каже на небето и на земета що и̂ма тоизе часъ слезе архангелъ михаилъ и̂ четире стотине а̂нгеле и престапиха и̂ цалѹваха полите на прес҇та бц҇а и̂ дѹмаха.

4. Сказание за владиката (л. 19а—21а).

Начало: Послѹшаите братїѧ какви чѹдеса стори г҇дъ за наша вера хр҇танска и православна. И̂маше едно време є̂динъ царъ тѹрски седе на масаръ детѹ са споменѹва по книгете є̂гипетъ. тамъ и̂маше единъ вл҇ка беше челѧкъ бл҇женъ и̂ православенъ и̂ добродецъ и пре царѧтъ и̂маше единъ евреинъ неверникъ и̂ завистникъ на хр҇тенете като бесенъ влакъ гледа кога да флезе ѹ ст. . . . (изръфано) ваде сичкете ѡ̂фцѐ.

5. Тал с҇та епистолїѧ ѿ г҇да нашего ї҇и҇са хр҇та пѹстена (заглавието писано съ друго писмо отъ по ново врѣме), л. 21б—29а.

Начало: Да знаите блгословени хр҇тене каке паднала тал с҇та епестолиѧ ѿ г҇да нашего ї҇и҇са хр҇та и̂ като слезе ѿ н҇беса во ї̂ер҇лимъ града во ст҇аѧ цр҇ква зав|ваше безаконїе дето стрѹвате грехове по землѧта волне и̂ неволне. послѹшаите сипца ѻ̂ц҇и и̂ братїѧ и̂ попове и̂ чѹрбацие и сичке саборъ хр҇тенске бл҇гтъ вамъ и миръ ѿ г҇дѧ бг҇а нашего ї҇и҇са х҇та чѹдиса и дивне тезе рабѹте и̂ дѹме бжїе дето жда с авамъ кажатъ сега . . . . . и т. н. слѣдва извѣстното сказание Камъкъ падна.

6. Сказанїе за ст҇ыи мѹченика геѡргїѧ, л. 29б до края, безъ да свърши.

Начало: Послѹшаите блгословени хр҇тени ст҇го геѡргїѧ чѹдесата и̂ велике маке за ст҇ого георгиѧ кои брат҇ хртенинъ и̂стегли такива маке. послѹшаите на ст҇ого маките какво са е мачилъ ст҇ый Георгїе за вера хр҇тѧнска ѿ деѹклетеѧнъ цр҇ъ за вера хр҇танска.

Слѣдъ „сказанието за владиката“ слѣдва (на л. 21) отъ сжща ржка и отъ сжщо врѣме:

ѿк҇з лето месицъ маиѧ к҇ѳ дена
да са знае кѹга писахъ асъ хр҇тю
Димовъ тоѧ дамаскинъ писахъ сасъ моѧ
грешна рѹка да прочитамъ претъ хора
да слѹшатъ да са молатъ бг҇ѹ за спасенїе.

Дамаскинътъ е написанъ на въздебела, груба хартия съ полукурсивно писмо по 25 реда на страница. Листигѣ са подшити въ една

тетрадка и са доста изрѣфани по крайщата и много оваляни. Послѣдниятъ (30) листъ е скѫсанъ на половина.

Доставилъ отъ Дрѣново С. Руневски.

337 (510ª).

Чудеса Богородични, новобългарски сборникъ отъ началото на XIX вѣкъ, 83 листи 8⁰, (21×14·5) безъ начало и край, пришитъ заедно съ № 510ᵇ (Прѣписъ отъ Паисиевата история). Сборникътъ съдържа 47 богородични чудеса, отъ които първото откѫснато (запазени само 8-тѣхъ му крайни реда), а отъ послѣдното запазена само първата половина. Нарѣчие источно, правописъ народенъ, безъ ударения; ъ и ь смѣсено, ж като Ѫ.

Како една жена доила ѹмрело дете свой една година пакь ѡживело. чѹдо 2.

По спасофъ дн҃ь тоесть по вазнесениѧ гдⷭ҇а нашего іиⷭ҇са хрⷭ҇та п. 16: годи́нї евреи ѹбили сась камани́ ст҃аго первомѹчени́ка Стефа́на и҆спадилї си́чките ст҃иї апⷭ҇ли ѿ ерѹсалима и҆ сички кой варвали вара хрⷭ҇това. Биль единъ ѿ 721. апⷭ҇ли и҆мето мѹ Маѯімин͏ь тоӏ биль дось сось Марта и Мариѧ сестри лазарѹви. немомѹ рекаль ст҃ї апⷭ҇ль петарь ѿ тези две жени да ни са ѿдела ѿ тѧхь защо и҆мь биль катѹ брать а той побѧгналь фъ кипарѣ ѿ страхь еврейцкӥ да не гѹ ѹбиѧть и сетри негѹвӥ ѿстанать ѹ ерѹсалимь сь бгоматерию до неино преставлені ѿ земли на небо. подире тези ст҃ї жени продали тѧхна стока и далиѧ по сирмасї ходили катѹ апⷭ҇ли видели ги евреїте защо ѹчать хората да варвать име хрⷭ҇тово їги тѹрили ѹ единь гимиѧ бесь платна и безь дюмень да се ѹдаветь ѹ морето.

Хартия обикновена прозорчена, безъ бѣлѣгъ. Доставилъ отъ Търново Н. Чехларовъ.

338 (14, 22, 40, 41, 45 и 498).

Дамаскинъ отъ 1761 (Врачански дамаскинъ), писалъ попъ Тодоръ. Огроменъ томъ, който съдържалъ 112 разни слова, жития и поучения, въ 63 коли отъ по 10 листи фол. но сега разнебитенъ и пръснатъ въ шесть №№. Най-голѣмата и свързана часть бѣше подъ № 14 (319 л.), докато въ другитѣ №№ бѣха или отдѣлни листи и коли, или пъкъ цѣли тетради, подшити заедно или съ други рѫкописи безъ редъ.

За щастие томътъ билъ пагиниранъ отъ самия писачъ и то съ двойна пагинация: външнитѣ листи долу на сѣка кола и сѣки листъ отъ двѣтѣ му страни, та може лесно да се състави.

Слѣдъ като разпоредихъ колитѣ и листитѣ по мѣстата имъ, излѣзе, че отъ цѣлия томъ, първоначално 630 лл., липсуватъ само 40 лл., и то: 2 лл. отъ 1. кола, 1 л. отъ 38. кола, 8 лл. отъ 39. кола, 2 лл. отъ 55. кола, 9 лл. отъ 56. кола, 6 лл. отъ 57. кола, 2 лл. отъ 60. кола, 2 лл. отъ 62. кола и 8 лл. отъ 63. кола.

Текстътъ и пагинацията захваща на 6 л. отъ първа кола, а на прѣднитѣ листи отъ сѫщата кола е съдържанието на сборника.

Писмо полууставно, което минава къмъ бързописъ; такова писмо е свойствено на повечето дамаскини, въ които личи нова сръбско-българска редакция, както и въ тоя.

Правописъ народенъ, безъ ударения, безъ юсове, ѥ и ы и само ъ, който въ много случаи прилича на ь или на ѣ.

Съдържа: слова за сичкитѣ недѣли и главни празници прѣзъ годината — сичко 67 слова; освѣнъ това още:

68. Мц҃а мартиа .зі҃. житие. преподобнаго и бг҃оноснаго ѡ҃ца нашего Алеѯиа бж҃їи чл҃вкъ: ѿ бл҃ви прочъсти — л. 367.

Начало: Приближи се време подвига. и подвижникомъ положникъ цр҃ъ х҃с съвише привираетъ.

69. Житие и жизнъ. праведномꙋ и прекрасномꙋ ιѡсифꙋ. — л. 373 (останали 18 реда отъ краятъ му).

70. Житие ст҃омꙋ пророкꙋ иеремию — л. 382.

Това заглавие стои въ съдържанието, а самото слово нѣма заглавие, а захваща направо тъй:

Хощꙋ сказати како плака прр҃къ иеремиꙗ. запꙋстение гр҃а иерꙋсалима. и како с҃па авемелехъ:

Иеремиа прр҃къ бѣше ѿ село анаѳотъ и много прорече ради Иерꙋсалима и възилона. и ради въплъщение хв҃о.

·71. Мц҃а ферфариа .ѳ҃. ст҃аго мꙋченїка Никифора: — л. 385.

Начало: Ѡ въсако писание. ѿ стари заветъ. и ѿ нови бл҃годати. можетъ въсаки да разꙋмеетъ и да верꙋетъ како есть добро кои любитъ ближнꙗго своего. по правдꙋ и по истинꙋ.

72. И друго слово. ѕело дш҃ꙋ полъзна. л. 390. (тъй въ съдържанието, а въ самия текстъ):

Повестъ ѕело дш҃ꙋ|полъзна, — Неки иереи, съ некимъ блг҃словениемъ диакономъ велика по бозе любовъ имеахꙋ.

73. Мꙋчение ст҃аго мꙋченика андроника и наталїа: и дрꙋжини его. — л. 391:

Начало: Мѹченикъ Андроникъ и жена негова наталїа бехѹ ѿ никодимиа: и въ второ ѡбъхожденїе Маѯимъıаново. поимаша мѹжие христиıане .к҃г. беха съкръвени ѹ пещери. и тамо наидоха ги воине.

74. Слово иѡанна Златоѹстаго, како подобаетъ намъ тръпети. — л. 392.

Начало: Аще кои любитъ да творитъ милостиню. ѿ праведни свои трѹди да творитъ. а не ѿ лихоимство и ѿ неправда:

75. Слово ст҃аго Въсилїа: (л. 392[б]): Въсегда да ревнѹеши и да завидиши. които живеютъ по правдѹ и по истинѹ. ѿ нихъ да се ѹчиши.

76. Житие и жйзнъ, преподобнаго и бг҃оноснаго ѻца нашего и равноапостола ӣѡасафа. сн҃ъ цр҃а индискаго. съписа се ѿ преподобнаго ѻца нашего. иѡанна дамаскина: тлъковано бистъ на простомъ езикомъ. ѿ агапиа инока: ѡ҃ блг҃ослови прочъсти:

Начало: Ӣмѹтъ ѡбичаи искѹсни и ївесни воине. много пѹти ходиле есѹ на воиска и наѹчиле са есѹ како да се биютъ.

78. Мц҃а Ноевриа .и҃. Събрание ар҃хагг҃ела Михаила и Гаврила: тлъкѹвано на простомъ езикомъ ѿ дамаскина инока и подъдиакона. и стѹдита. ѡ҃ блг҃сви прочъсти: — л. 421[б].

Начало: На три чъсти есѹ разделена здания бж҃иа: на видима. и невидима и на мислъна.

79. Ѿ словеса иѡанна златоѹстаго: — Иѡаннъ нищолюбиви. златоѹстъ. егда бѣше патриıархъ ѹ цр҃градъ. ѿ въса своıа исправлениа по велика грижа имаше ради сирота и сиромаха.

80. Мц҃а їюлиа .в҃. положение чъсние ризи. прест҃еи вл҃ци наши бц҃и и присно дв҃и марии. и принесени биша ѿ иерѹсалимъ въ цар҃твѹющаго града и положени биша въ цр҃ковъ нарицаемаго влахерна. въ ѵ҃ли: при цр҃е лъва и жени его ирини. ѡ҃ блг҃ослови прочести: — л. 435.

Начало: Ӕкоже съи градъ създанъ бистъ ѿ начела. ѿ бл҃гочъстиваго и хр҃толюбиваго цр҃а костан҃тина. и с҃ъ много бл҃го говенство поклони го и врѹчи го въ име прест҃еи пречт҃еи вл҃ици наши бц҃и. и въсемъ цр҃ици.

81. Мц҃а ав҃гѹста .л҃а. положение чъснаго поıаса. прест҃ие бц҃и: Въ пречъсномъ еи храме. сѹщимъ въ хал҃копратие. ѿ епискѹпа зиле. въ лето ҂е҃р҃п҃и҃ въ цр҃тво иустиıана: бившимъ чѹдеса положение чс҃наго поıаса. на цр҃ице зои въсъмѹщаеми ѿ дѹха нечистаго. жена лъва цр҃а. — л. 439.

Начало: Презъ въсего лета длъжни есми да блг҃одаримъ и да славословимъ. прежде въсест҃ѫю троицѫ. оц҃а и сн҃а и ст҃аго дх҃а и едино бж҃ство. иже създаде насъ.

82. Въ велики постъ, въ е҃ сѫбота. прест҃аѭ бц҃а, въ преславна чѫдеса. иже сътвориша се ѿ прест҃ѫю бц҃ѫ. ѫ цриграда. нарицаемаго акатистъ: — ѿ блг҃ви прочъсти: л. 441.

Начало: Въсегда длъжни есми да блг҃одариме и да прославлѩемъ прест҃ѫю вл҃чцѫ нашѫ бц҃ѫ. ради блг҃одеание колико творитъ родѫ християнскомѫ.

83. Мц҃а септевриа .ѕ҃. иже въ колесаи. фрисиские. бивши чѫдеса архистратига михаила иже нарицаетса хонесъ. ѿ блг҃ви прочести, — л. 447.

Начало: Егда похвалѩемъ ст҃и и бг҃ѫ ѫгодни. не тъкмо бг҃ѫ ѫгодно бѫдетъ. нъ и намъ многа дш҃евна полза биваетъ.

84. Мц҃а сеп҃тевриа .дı҃. чс҃наго и животворещаго кр҃та. ѿ бл҃ви прочести. — л. 450.

Начало: Велика радостъ и веселı҃а имамъ егда виждѫ како са сте събрали да ѫслишите слово бж҃ие.

85. Мц҃а априлı҃а .кг҃. мѫчение ст҃аго великомѫченика Геѡргиѩ. Слово тлъкѫвано ѿ дамаскина инока. и подиѩкона и стѫдита. ѿ бл҃ви проѫъсти. — л. 456.

Начало: Празници и тръжаства ст҃имъ. почто ради поставлени биша. не за дрѫго нъ тъкмо ради дш҃евное сп҃ение.

86. Мц҃а феврѫариѩ .и҃. и ї юниѩ .и҃: ст҃аго мѫченика Өеѡдора Стратилата: — л. 460.

Начало: Тои ст҃и Өеѡдоръ беше въ цр҃ство ликиѩново. въ ефхата рожденъ. тогда беше въ Ираклиѩ. и беше съвръшенъ на всака добродетелъ.

87. Мц҃а ї юниѩ .кө҃. ст҃и ап҃лъ Петра и Павла. — Да речеме ра҃ ап҃ла петра: потомъ хощѫ сказати и ради ап҃ла Павла: ѿ бл҃ви прочести. — л. 460б.

Начало: Ст҃и Петаръ беше ѿ еврейскаго рода. ѿ некое мали и хѫди градецъ. виөсаида нарицаема: иже есть въ предели галилейски.

88. Мц҃а септевриа .к҃. мѫчение ст҃аго мѫченика евстатиа и дрѫжини его. негова сѫпрѫжница өеѡ҃пищи и чеда агапиа и теѡпищи. Слово тлъкѫвано на простомъ езикомъ. ѿ дамаскина инока иподиѩкона и стѫдита: — л. 469.

Начало: Злоби и ӥскѹшениа ѿ три вещи биваетъ на чл҃вка. пръва ѿ ӥскѹшение бж҃ие. Хощетъ бг҃ъ да видитъ некоего чл҃вка да ли по правдѹ любитъ бг҃а.

89. Мц҃а йюлиꙗ .ві. ст҃а великомѹченица марина: — л. 472.

Начало: Таꙗ ст҃а великомѹченица марина беше ѿ антиωхиа. посидим҆скою, въ време диωклитиꙗна цр҃а.

90. Мц҃а ӥюлїꙗ .и҃, ст҃аго велико мѹченика прокопиꙗ: — л. 476.

Начало: Въ цр҃тво нечъстиваго цр҃а диωклитиꙗна, велико гонение беше на христиꙗне.

91. Мц҃а ӥюлиꙗ .кз. ст҃аго мѹченика пантелеимона: — л. 483б.

Начало: Съи беше въ лета нечъстиваго цр҃а маѯимъꙗна, ωтъчъство имеꙗше никомидиа.

92. Мц҃а ноемвриа .а҃. Мч҃ение великаго мченика мина, и неколико чѹдеса иже сътвориха с҃ти. — л. 491.

Начало: Много полъзна есть и дш҃евно сп҃ение биваетъ. егда кто сказѹетъ мч҃еникомъ мѹчение. и не тъкмо кои сказѹютъ пол҃зѹютсе нъ и които слишѹтъ дш҃евна помощъ прїимаютъ.

93. Мц҃а ωктов҆риа .к҃. мч҃ние ст҃аго велико мѹченїка артема: — л. 498б.

Начало: Рече г҃дъ не ѹбоите се ѿ тия землъни црие и мч҃ителе. понеже они могѹтъ тъкмо тело да ви ѹбиватъ. дш҃ѹ не могѹтъ да ѹбиютъ.

94. Мц҃а ноевриа .єі. паметъ и мч҃ение ст҃имъ исповѣдникомъ Гѹриа Самона и Авивѹ. — 506.

Начало: Самона и Авива пострадахѹ въ цр҃ство диωклитїана. андонинѹ дѹк҆сѹ: гѹриа беше ѿ село Сар҆кокитиа. самонъ беше ѿ село ганадонъ.

95. Мц҃а декев҆риа .гі. мѹчение с҃ти мѹченици. евстатиа. ав҆ѯентиа. евгениа. мар҆дариа. и҆ ωреста. На простомъ езикомъ тлъкѹвано. ѿ агапиа монаха. — л. 508.

Начало: Въ лета ц҃ра маѯиміана. и диωклитиꙗна много ѿ богати христиꙗне идехѹ и покланꙗхѹ се на идоли.

96. Мц҃а ӥюлїꙗ .к҃. ст҃аго пр҃рка ӥлїꙗ, — л. 516.

Начало: Аще кои чл҃вѣкъ хощетъ да ѹчитъ. потребно естъ емѹ да иматъ четири некои вещи. първо благочъстие. второ праволюбие, трето да есть ѿ въси людие възлюбленъ. и четвръто да есть православенъ и право да ѹчитъ.

97. Мц҃а авгѹста въ .ѕ҃. Ст҃ое преωбражение г҃дѹ бг҃ѹ сп҃ѹ нашемѹ ис҃ѹ х҃ѹ: — л. 525б.

Начало: Въси христиане вервемъ и ї́споведвемъ како бг҇ъ есъствомъ есть бл҇гъ. щедръ длъготръпеливъ. никогда не хощетъ никоемв чл҇вкв зло да патитъ.

98. Мц҇а авгвста .к҇ѳ. всекновение чъсн҇іе глави. предитечеви. — л. 535б.

Начало: Ради петъ вещи имвтъ чл҇вци междв собою любовъ или бг҇а ради, или ѿ есъство. или тъщеславие ради или сластолюбие ради или сребролюбие ради.

99. Мц҇а декемвриа .к҇ѕ, ст҇аго велі́ко мченика димитриа. — л. 548 (липсува).

100. Мц҇а ноевра .а҇. с҇ти бесребрници Косма и дамиянъ. — л. 556 (началото му липсува).

101. Мц҇а маиа .к҇а. Ст҇аго ц҇ра костантина и елена. — л. 562 (началото липсува).

102. Мч҇ение велико мч҇еника ѳеѡдора тирона: тлъквано на простомъ езикомъ. ѿ инока дамаскина иподиакона и студита. Сл҇о чъзтетсе въ пръва свбота ст҇го великаго поста: — л. 571б.

Начало: Егда беше маѯимъ. и маѯентиа. тиа двои цр҇ве царвваха тогда велика теснота беше повсвдв.

103. Мц҇а генара .и҇ї. иже въ ст҇и ѿ҇ца нашего Атанасия архиепискупа Алеѯандрискаго: иже бистъ на пръви съборъ .м҇ѕ. летъ впасе цр҇ковь вь цр҇тво великаго константина. — л. 576б.

Начало: Тои ст҇и имаше ѿчъство алеѯандриа ѿ блгочъстиви рожденъ. еще ѿ мало дете познаваше се с҇ти до послѣди каковъ хощетъ да бвдетъ.

104. Слово ѿ маргаритъ ст҇мв и ѡ҇анв златоуств слово .в҇. что естъ красота женска. — л. 585. (Началото липсува).

105. Слово .г҇. ѡ҇ како не подобаетъ да вничижаемъ цр҇ковъ бж҇ию. и бж҇твна таинства: ѿ слово ст҇омв Петрв ї́илію. — л. 588.

Начало: Дн҇ъ малв братиа приї́доша въ цр҇ковъ нашв, ѿ каіа ли вещъ не можиха да прії́двтъ ниа съвръшаемъ ст҇имъ мвченикомъ паметъ. никои не приї́де при насъ или беше далеко ходити. и тогоради разлениха се и не приї́доха.

106. Иже во с҇ти ѿ҇ца нашего ї́ѡ҇анна нищолюбиваго Златоуста. сл҇о .л҇г. ради п҇етъ д҇въ. чъзтетсе въ великвю средв. — л. 594.

Начало: Егда въспоменв вамъ братиа краткаго живота нашего и како преходатъ лета и многи трвдни животи чл҇вчски и печалние вещи века сего и како скоро преходитъ векъ съй . . . .

107. Дамаскина инока иподиакона и студита. Поученіе како не подобаетъ много желати и плакати ради умръшиⷯ. Прочитаетсе на погребеніе. слоⷡ .еі. — л. 596б.

Начало: Оуслишите слово бжїе и научите се. и ѿимете печалъ ѿ срца ваша. понеже множицею слово утешаетъ многу печалъ. Мнози беху вчера и беседуваху съ нами и веселиахусе.

108. Дамаскина инока иподиакона и студита: и нищолюбивиї. златоустъ. И великаго въсилїа. и григориа нискаго. Повелеваютъ како велика помощъ иматъ дша по съмръти. ѿ приношеніе помени и литургиї. писахъ въ кратце: — л. 600б.

Нaчоло: Аще кои христианинъ по православною христианскою веру и по закономъ поживелъ естъ. въ животе своемъ и како естъ сеиалъ тако и пожнати будетъ.

109. Преподобнаго и бгноснаго ѡца нашего Ѳеωдора студита. предисловіе. иже въ сти ѡца нашего Иωанна златоустаго. Въ сткю и великою неделю пасхи. — л. 602б.

Начало: Что естъ сиа блгословени христиане. что естъ такова и толико светоносиа. кто укасни толико бжтвна црква что естъ толико и такова събраниа. вчера ухилни и печални: днъ весели и радосни. вчера въ безъчастіе. днъ въ много почетаніе. вчера въсклицаніе. днъ въсклікновеніе.

110. Мцъ Ноемвриа .ді. сти славнаго. апла филипа. л. 603б.

Начало: Тои беше ѿ .ві. апли ѿ видсаида ѿ отъчъство петрово и андреωво. Беше научилъ моисеωвъ законъ и ради ха познаваше како хощетъ да приїдетъ.

111. Ѡ книга левитска. слово ради евреи: — л. 606.

Начало: Въсхоте бгъ да покажетъ роду евреиском8. да знаютъ когда съгрешаютъ и когда не съгрешаютъ. и рече имь егда удръжите и сътворите мое повеленіе. хощу послати ѿ нбо дождъ и да родитъ земліа пшеницу . . . . .

112. Неделю митара и фарисеа: поученіе. Слово стго преподобнаго ѡца нашего Ѳеωдора студита: Слово на простомъ езикомъ ѿ гръчъски изводъ. — л. 609.

Начало: Благословени христиане. прблги бгъ въсхоте и създаде ѿ небитіе въ битиа и постави насъ въ мира сего. иако въ некое училище. да се учиме како да твориме заповеди бжїе.

Това слово не е запазено цѣло. То състои отъ нѣколко по̀ малки слова: „за недели и среди и петоци“.

А най долу въ края на съдържанието пише самъ попъ Тодоръ: (Отъ гр)чъски изводъ написахъ ѿ дховника іѡсифа ѿ монастиръ... ...ки: при влка Θеофила. и питропа попа крка.

(Попъ) Θеѡдоръ ѿ враца. Много трꙋдъ положихъ ради сию (книгꙋ) догде ю исписахъ и ѿ много изводе приложихъ тлъкꙋвание... ...и.....житиа стимъ мꙋченикомъ и преподобнимъ. малимъ...... и великимъ празникомъ. бгродични и стимъ: тъкмо..... блгословите а не клъните. понеже не писахме ѿ много книго.... много ꙋсрьдие и ревность: ҂зсѯѳ — ҂аѱѯа.

....итъ мои родители.... драгана и чада.

Прѣднитѣ два празни листи съдържатъ имена отъ Врачанско.

Книгата е била въ манастиръ св. Врачъ, както се вижда отъ слѣднитѣ записки на л. 2:

Да се знае таіа книга кꙋпена ѡпщо на сти врачи ꙋ храмъ ꙋ село Стꙋбелъ.

Село Крпчене далѡ ї грша: Стаменъ, Гено, Симъїѡнъ, попъ Пешо попъ Стоꙗнъ попъ Младенъ: селски дали тиꙗ пари.

По долу на сѫщия листъ: Село Затворникъ: Цоне, Иванъ, Ралчо, Млаџо, Тома, Їѡване, Нено харизаха ꙋ дръква ꙋ село Стꙋбелъ на сти бесребрници .г. гро.

Село Белотинци предале на таа книга: Цаѡї (?) ї па, Кнчо д па, Никола .л. па, Велко .є. па, Спасъ .д. па, Лало є па, Христо .ї. па, Нино ї па, Павелъ .і. па.

За тоя дамаскинъ вж. у мене: Новобълг. писм. прѣди Паисия, Бълг. Прѣгледъ I., кн. 8. стр. 7.

339 (438, 439).

10 листа 8⁰ отъ новобългарски **дамаскинъ,** вѣкъ XVIII. Голѣмина: 21×15·5, текстъ 14·7×10, полууставно, въздребно писмо, букви 2 мм., редове на стр. 20.

Нарѣчие източно съ ударения. Употрѣбява само ь.

Въ единия откѫслекъ подъ № 438 (4 листа) е часть отъ поучение за св. вмчч. Димитрия: мнеіе стго и славнаго великомченика Димитрїа мѵроточи́ваго. ѝзва́дисе на но́вѝ єзыкь ѿ дамаскѵна ѝнока, ѝподїакона ѝ стꙋдита. показꙋва ѝ за чюдеса̀ єго̀. — Начало: Ѝмть зако́нь црїе блвени хртїане. Кога̀ щѣть да гостеть нѣкого члка болгарина. не стою́ть самѝ прѣ тѣх' да ѝмь слꙋжеть. амѝ ѿста́веть свой вѣр'нїи члци да слꙋгꙋвать на ѻнѣзи цр'ьскаа трапеза....

Краятъ на поучението липсува.

На другия откжслекъ подъ № 439 (6 листа) е цѣлото: житїе прѣпо̑обные ма́тере на́шее пе́т̓ки трьнов̓скые. — Начало: Сл҃нце ко́л̓кото ймa свѣть, й свѣти. то́л̓кози й на пр҃обнаа пе́т̓ка па́меть ще нѐ просвѣтила по си́ч̓ки свѣть. не́ино чюдо й не́инь п̑о ко́й ѥ҃зыкь мо́же йска́за, що ѐ тїна сто́рила добра̀ ра́бота на зе́млю, на є҆пива́т̓ско мѣсто, й на тракїйско, й на трьновь, й на месїа, й на дал̓ма́ти, й нѐ тькмо по тїа мѣста. а̑мѝ й по сич̓ки свѣть . . . . .

340 (533).

Дамаскинъ отъ края на XVIII вѣкъ, 212 л. 8° (21×14·5), по 15 реда на стр. нехубавъ полууставъ, простонароденъ езикъ и правописъ (само ь). источно нарѣчие, правилно ударение, съ руско влияние. ж — както въ № 485 (Описъ № 331), само че тукъ горната хоризонтална линия завърша и отъ двѣтѣ страни съ кукички: Ѫ.

Първитѣ 18 листа на дамаскина липсуватъ; на първия сега запазенъ листъ ѳ҃ї продължава поѹченїе въ не̑лю а҃ю поста, което свършва на л. 35а (н҃г), а на л. 35б захваща:

Во ст҃ы велики четвертокь слово ѡ҆ преданїе г҃да евре́ѡ҆ оч҃е бл҃ви ст̑и: мл҃твами ст҃ихь (л. 53б—69а).

Начало: Добрѣ е воз̓любле́ни бра́тие да ви ка́жимь, какь ѐ добро̀ дѹмаль їѡа́нь пр҃тча в̓адь ӑмѝ да чѹити по́ голѣми дѹми какь ѐ пред̓ хв҃о рж̑ество. й на іѡ̑рданъ го кр̑ль, то́и щи й во адь да и́ди напре́дь й зна̀е ѿти щать̓ да го питать щото са тамь вь ӑдь пра́ведни, ӑмѝ ако̀ не знаѐ що щѐ да ричѐ са́сь пра́сь пока́зва и кажи́ ӗто ӑганици бж҃и щото̀ зе́ма грѣха̀ть на сичкиѧть свѧть.

Другитѣ слова са̀:

2. Слово ст҃аго їѡана златоѹстаго ѡ҆ покаѧ́ни дш҃евнемь сл҃ви оч҃е с҃: моли́твами ст҃ихь (л. 70а—82б).

Начало: Привла́че риболо́вицъ мрежѹ оу дал̓бо́ка вода̀. и кога̀ ме́тни мре́жата оу да̀лбина̀ вода̀ та мѹ са̀ фа́теть мно́го ри́би й те́гли мре́жата на сѹхо са̑ голѧ́ма веселба̀. И ловцѝ кога̀ лове́ть ло́вь й йщать звѣрие по го́рие й по дол̓чинї й по га́сто шуми, й кога̀ ѹловѧ́ть ловь й сѧ́какви гади́ни, тоги́ва са варнать ѻ҆у дома̀тси са̑ голѧ́ма веселба̀.

3. Сло́во ѡ҆ жена́хь добри́хь и малчели́вихь (л. 82б—83б).

Начало: Речѐ г҃дь кь єви кам̓то̀ мѹжѹ твоемѹ да ба́ди твоѐто повращѐнїе, й то̀и тебѣ да са́ди де́то щишь тѝ не́мѹ да са сра́мешь вь малча̀ние жената мѹжа своего̀ стрѹва поче́тень. па́рвое ѩ҆ко за́поветь бж҃ию ѻ҆дарж̀и, й бл҃вена би́ва, ӑ вто́рое па́кь ѿ хо́рата похва́лена.

4. Вь сꙋбо́тꙋ вели́кꙋю сло́во на погребение гд҃а и ѿ рида́ние пр҃тиѧ бц҃и, о҃че бл҃ви ст҃ихь молитва̀ми ст҃ихь оц҃ь наши҃ (л. 83б—121б).

Начало: Злинѝ и̑ напа́сь что нахо̀ди чл҃ците ѿ трѝ ра́боти би́ва бл҃вени хр҃тиани, є̑днò и̑скꙋше́ние бж҃иѧ, кога̀ и̑скꙋса́ва б҃ь чл҃ка да го̀ ви́ди далѝ го лю̀би, кога̀ мꙋ до́ди на́коѧ беда̀ и̑лѝ ѕлина̀, илѝ та̀кмо лю̀бї | б҃а, кога̀ мꙋ е ве́село, и прова́жда си динѐте добрѧ.

5. Слово поꙋченї̈е въ цр҃емъ и воево́дамь и вл҃камь и̑ попова҃ и все́мь хр҃а́номь, не ѿпивайти сѧ вино́мь, оч҃е бл҃ви с҃ мл҃итвами (л. 121б—131а).

Начало: Блг҃ве́ни оц҃а дхо́внаго, ѻ г҃дѣ вьсѧ́комꙋ хр҃тиа́нинꙋ, детꙋ мꙋ е да́ль б҃ъ талантъ сермі́ѧ, дето ще да го̀ и̑спѝтва б҃ь на стра̀шно садо́вищи, и̑ що е талантъ, є̑то да са грѝжа за дш҃ите ваши и̑ да се́ѧ оу ва́щте дш҃и дꙋми бж҃ественн.

6. Мц҃ъ ї̈ꙋлє҃ вь к҃ де́нь и̑же на небеса̀ о̑гнои восхо́дь ст҃аго прр҃ка И̑лѝѧ Ѳезви́тенина оч҃е бл҃гви. мл҃твами ст҃ихь оц҃ь на́шихь (л. 131б—137а).

Начало: Ето сега ст҃илѝво сл҃нци нб҃но колело́ возносе́нї̈е ѻ̑гнени конѐ све́тло просветлѝво. Сега̀ ре́домь по света́ть свѣтоза́рна виделина̀ просветѝ са са̀сь ра́дось вь пресвѣ́тла хꙋбось и̑ па́меть ѻ̑гннаго прр҃ка И̑лї̈ѧ. Са́борь да стрꙋвами на тво́ѧ дѐнь И̑лѝѧ пре́чꙋдни.

7. Сло́во ст҃аго ѿц҃а на́шего І̑ѡа́на Златоꙋстаго о дш҃евномь покаанiѧ оч҃е бл҃гви. ст҃: мл҃твами ст҃ихь (л. 137б—146б).

Начало: Ко́и̑ да са̀ не почꙋди, илѝ да са̀ не ꙋпла́ши за то́зи свѧ́ть, като са оста́вени те́зи временѐ за на̀шите те́шки греховѐ. Ето видишь чи и̑машь и̑ма́ние много оу те́бе и̑ не кажишь ѿти ми е ѿ б҃а да́день то́зи да̀рь, а̑мѝ сѧ́кашь чи е ѿ тво́ѧ хитрина̀ дошлò те́бѣ, а ни зна́иты ли братї̈е ѻ̑ти боле́ри хо́ра и̑лѝ кни́жници таси са̀ и̑спї̈сали агг҃ли бж҃и за мартꙋрі̀ѧ сиромасемь.

8. Сло́во ст҃а́го І̑ѡа́на Златоꙋстаго ѡ ѕлихь жени҃. ѻ҃че бл҃сви молитвами (л. 147а—150а).

Начало: Ни́что пиѐ при́лично таквòзи, катò жена ѕлоѧзѝчна, и̑ ни́какавь лю́ть звѣ́рь нищѐ са оутакмѝ катò лꙋка́ва женà крамо́лница, что е́ по́ ѕло ѿ раслань, и̑лѝ ѿ змї̈ѧ по́ люто нема дрꙋго нищо, а̑ми е по́ ѕло женà Ѕлоѧзична, ,послꙋшаити що ка́жи премꙋдри соломо́нъ' по́ добре да седи҃ | са҃ раслàни и са҃ за́мї̈е вь постї̈на̀ | не́жели да живе́ишь са҃ женà нераз'бра́на и̑ прокодлѝва.

9. Слово избраннї и различни ѿ па́рвешниxь людїе, добро̀ и҆ма кои читѐ и҆ ко̀и слꙋша соломонь речи (л. 150б—162б).

Начало: Вре́мито и годи́ните, и҆ часовете, и҆ си́чките ра́боти щото са по̑ сла̀нцито, вре́ми и҆ма да са̀ родѝ, врѐми и҆ма да умрѐ, вре́ми и҆ма да пла́чишь, вре́ми и҆ма да са̀ смейшь, е҆то тꙋко да риче́мь си́чката ра́бота с̑а вре́ми би́ва.

10. Мц҃а ма́рта в̀ к҃з денъ, житиѐ преподо́бнаго ѻ҆ца̀ на́шего Васи̇лїе нова́го, ѡ҆че бл҃гви с̑ молитва̑ (л. 163а—216а).

Начало: Во дни̇ бл҃гочести̇ви̑ царе̇и грѣчески̑ Лева прем̑драго Алекса̀ндра бра́та его̀, си́нови Васи̇лиѧ ц҃рѧ Македо́на, вь десетое лѣ̀то, ца́рствованїе тѧ́хн̑о царскїѧ слꙋгѝ нѧ́кои ѿ асийскиѧ страни̇ повелѐнїѧмь ца́рскимь прово́дѣни билѣ̀ и като са ва́рнаха ѿ та̀мь ка̑то̀ ца̀ри гра̀ть, и минꙋваха ми́мо нѣ́кои по́стинїи го́ри, видѣ́ха того́сь чилѧ́ка дѣ́то щѣ̀мь сега заради̇ не́го да ка́звами . . . .

Въ това слово е вмѣстено и житието на света Теодора и митарствата и҆.

11. Мц҃а ѻ҆ктовриа въ д҃і денъ житїе преподобнїе матре на́шеѧ Пе́тки Тарновскїѧ, бл҃гви о҆че мл҃твами (л. 216б—230б).

Начало: Сл҃нце ко́лкото и҆ма све́тъ и с҃ти̇, то́лькосъ е и на пре́подобнаѧ Петка па́мѧть що са́ е просвети́ла по си́чки свѧ́ть.

Освѣнъ разни драскотини по корицитѣ, на л. 10б отгорѣ написано: да са знаи тази книга кой ѧ пи́са Никола Петкꙋхъ.

Книгата доставилъ г. Н. Бобчевъ отъ Елена.

341 (432).

Новобългарски **Дамаскинъ** отъ 1805 год., писалъ даскалъ Тодоръ. Съдържа: Сказа́нїе за вто́ро прїшествїе хр̑товѡ и за антїхрїста: поꙋче́нїе всѣмъ хр̑тїано́мъ на всѧкомъ мѣстѣ и житїе с҃: фїларета. Листи 128, **32°** (10·5×8), текстъ 8·2×6, писмо ново-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 12.

Почва съ заставка, въ която са нарисувани трима светци (три светители?).

Първото „сказанїе“ се свършва на л. 72а, поучението на л. 74а. Лл. 75 и 76 са откъснати; значи началото на Филаретовото житие липсува. Подвързия мукавяна, здрава.

Нарѣчие централно, правописъ доста упростенъ: само **ъ**, безъ **ы** и **ѫ** и съ правилно ударение.

Приписки: На л. 72а отдолу: :о҃: :д҃: :є҃: :к҃: :п҃: :ѿ: :л҃: :ѿ҃: :м҃: :с҃: :г҃: :· 1805.

На л. 128ᵃ: ѳеѡ́доръ — да́скалъ — :1805: м҃цъ, їѹнїа .20. днѝ. Цѣна̀ со҃ преплѐтою, и҃ со всѣ́мъ, трѝ, и҃ по҃:·

Тая книжка на Пирдопския даскалъ е изработена много по̀ грижливо, отколкото другитѣ му, по̀ сетнешни сборничета.

342 (402).

3 листа **16⁰** (16×10·5) отъ новобългарски **Дамаскинъ** — чудеса богородични. По 21 редъ на стр. нехубаво писмо. Нарѣчие западно. Правописъ едноеровъ (само ь) съ ударения, безъ ѫ и ы, а ѧ се употрѣбя по руски. ж като въ № 533 (описъ № 340).

343 (541).

Дамаскинъ „прописалъ“ монахъ Никифоръ на 1768 год. въ Рилския манастиръ (срв. № 618). Има 138 листа **16⁰** (16×10) по 17 реда на стр. хубавъ полууставъ. Запазенъ цѣлъ и подвързанъ; липсува му само л. 3. Твърдѣ важенъ зарадъ езика: писанъ на западно нарѣчие съ руско влияние въ правописа и сръбско въ езика. Правописъ доста неправиленъ; донѣкждѣ се забѣлѣзва правилпа употрѣба на ь у меки основи, но изобщо ъ и ь се смѣсватъ.

На прѣднитѣ два листа, които не са пагинирани, е написано прѣдисловието и съдържанието на книжката:

Сїю кни́жицѹ прописа́хъ а҃зь многѹ грѣшный и недосто́йный монахъ Никифѡ́ръ, ѿ и҃зво́дъ д҃хо́никѹ І҃ѡ́сї́фѹ Ры́лскаго, въ ст҃ое ѡби́тель препо҃бнаго и҃ бг҃оно́сна ѻ҃ц҃а нашего І҃ѡа̀нна ры́лскаго пѹсти́ножителѧ пре е҃клисїа́рха дх҃овника кѵ́ръ Васи́лїа, и҃ намѣ́стника кѵ́ръ Пахо́мїа мона́хъ. въ лѣта ѿ хр҃та. ҂а҃ ѱ҃ ѯ҃ и҃, м҃ца деке́мврїа пе́рви де́нь. читѹ҄щи ѻ҃ц҃ы и҃ бра́тїа, а҃ще что̀ ѡ҃бре́щите и҃зъ|грѣшено, и҃спра́вите бг҃а ра́ди, и҃ на́съ прости́те, ꙗко невѐжди и҃ неискѹ́сны҃ е҃смѝ въ писа́нїе, и҃ вы́е да полѹ́чите милостъ въ де́нь сѹ́дный. а҃минь.

Съдържа слѣднитѣ 20 слова:

1. Сло́во а҃, Дамаски́на и҃но́ка, ѵподїакона и҃ стѹди́та, на десетословїе мѡѷсе́еѡвы҃, прївиеде́ны҃ ѿ гре́ческаго ꙗ҃зы́ка на бл҃гарскый ꙗ҃зыкъ, по про́сто. ѿ ме́ншаго въ и҃но́цехъ Никифо́ра Ры́лскаго. Бл҃гослови ѡ҃че: (л. 1—25ᵃ).

Начало: Де́сеть за́поведи е҃сѹ̀, щóтѹ заповеда̀ бг҃ъ пр҃ро́кѹ моѵсе́ю, да ги ска́жеть на лю́дїе, и҃ ко́йто ги совършитъ, да иде҃ ѹ҃ ра́й, а҃ ко́йто па́ки не чѹват҃ги, да и҃детъ ѹ вѣ́чнаѧ мѹ́ка. Пе́рваѧ за́поведь и повеле́нїѧ

бж҇їа ѥ҆сть да се не кла́наш дрꙋгомꙋ бо́гꙋ, тъкмо бг҇ꙋ що́то е сътворилъ н҇бо и зе́млю и҆ си́чкїать светъ.

2. И҆́же во ст҇ы́хъ ѿц҇а на́шего І҆ѡанна Златоꙋ҆стаго, сло́во в҇, ра́ди покаѧ́нїе и ради А҆́вела и пр҇ро́ка Данїи́ла и Аха́ва ц҇ра, и Дв҇да ц҇ра, и҆́ ѿ а҆п҇тла Павла (л. 25б—37б).

Начало: Мно́го чл҇вѣ́ци говоратъ, ка́ко вели́ка си́ла и҆́матъ вра́гъ. Егда̀ толи̇ка си́ла и҆́матъ; егда̀ мꙋ пока́жешъ, по́стъ, и воздержанїе, и чистота̀, по что̀ бежитъ. Почто̀ дїаволе бойши се ѿ честна́го по́ста; самъ г҇дь и҆ в҇сѝ а҆г҇гли, и в҇сѝ силы нбс҇ныи ра́дꙋютсе егда̀ прїи́де҇ ст҇ый постъ и҆ че́стный, а ты̀ дїа́воле по что̀ ненави́дїши по́ста и воздержанїе;

3. Слово г҇ Ки́рїла мона́ха д҇шепола́зно, ра҇ лозето; (л. 38а—41б).

Начало: Бе́ше не́кой чл҇вѣ́къ бога́тъ, и҆ насадѝ ло́зе, и загради́ го наѡ҆коле, и҆ направѝ врата̀, и сътворѝ въ не́мъ точи́ло, и҆ ѡ҆ставѝ врата̀ ѡ҆тво́рена, и҆ ѡ҆тидѐ въ до́мъ свой, и҆ помислѝ когѡ̀ да ѡ҆ста́витъ да чꙋва ло́зето, ре́че, а҆ко ѡ҆ста́вимъ ѿ мо́й слꙋгы҇, а҆ ѡ҆ны̀ зна́ютъ ме́не, ка́ко есамъ кро́токъ и҆ поѧ҆дꙋ́тъ в҇са̀ ѡво́щїа коли́ко на́йдꙋтъ по ло́зето.

4. Слово д҇, и҆́же во ст҇ы́хъ ѿц҇а на́шего І҆ѡа́нна Златоꙋ҆стаго, ра́ди дво́ра и змїа̀ и сꙋе́тнаго вѣ́ка; (л. 41б—57б).

Начало: Потре́бно ѥ҆сть и҆ това́ да знаа́емо, како ѿ нача́ло показа́ б҇гъ па́стиры҇ и҆ ꙋ҆чи́тели ра́ди на́съ, и҆ мы ѿ ны҇ прїех҇ми и҆ са҇ внима́нїемъ дрꙋгымъ да предаде́ми, мы̀ ꙋчи́телїе ѿ про́сти лю́дїе и҆ме́емъ похва́ла, и про́сти лю́дїе сна́ми похвалѧютсѧ ка́ко и҆ме́ютъ пасти́рїе и҆ ꙋ҆чи́тели.

5. Мц҇а і҆ꙋнїа к҇д поꙋче́нїе на рж҇ство і҆ѡа́нна кр҇тителѧ (л. 58а—69б).

Начало: Бл҇гослове́ны҇ хр҇тїаны҇ длъжны҇ ѥ҆смѝ, ѥ҆гда̀ прїи́дꙋтъ госпо҇скы҇ пра́з҇ницы҇ да твори́мо в҇сѐ но́щна мо́лба и҆ моли́тва, и да се мо́лимо за в҇сѝ чл҇вѣ́цы҇ и за властели́не.

6. Въ то́й же де́нь слово похва́лно на рж҇тво ст҇а́го і҆ѡа́нна кр҇ти́телѧ; (л. 70а—71а).

Начало: То́й бл҇же́ны҇ І҆ѡан҇ъ Кр҇ти́телъ свидетѣ́лствова́нъ бы́сть ѿ х҇та, сїре́чъ похвали́ го х҇с ка́хо хо́щетъ ѿ вси ѹ҆годницы҇ бж҇їи҆ по вели́къ да бꙋ́детъ.

7. Слово з҇, како подоба́етъ в҇се́комꙋ хр҇тїа́нинꙋ да хо́ди на то́и светъ. (л. 71а—75а).

Начало: Въса́комꙋ хритїа́нинꙋ подоба́етъ да ѥ҆сꙋ разлꙋче́ны҇ ѿ дрꙋгыте вѣ́ры҇, да се позна́ютъ хртїа́не и҆ ѿ ѡ҆де́жды, и҆ ѿ бесе́да, и҆ ѿ

ќастїе, и̑ ѿ пра́вда, и̑ ѿ и̑стина ѿ в᾿сѝ ра́боты да сми ѿлꙋче́ны̏ ѿ дрꙋгыте вѣ́ры̏.

8. Слово и҃, ра́ди милости́нѧ (л. 73ᵃ—77ᵃ).

Начало: Чл҃вѣче, тебѣ́ да́де гдь бога́тество, не ре́калъ ти да го посво́йшъ и̑ да рече́ши моѐ є̑сть бога́тество. не мо́й да рече́ши тако, но гд҃ь ти го е далъ, бжїй нарїца́етсе, є̑гдà го ти нарече́ши бж҃їе, небо́й се ни́како не бꙋ́деши ѡ̑скꙋде́ты.

9. Слово ѳ, ра́ди немилости́ваго Петрà (л. 77—80ᵃ).

Начало: Въ є̑ди́нъ де́нь седе́хꙋ просїа́цы̏ на ꙋ̑лица и̑ поми́на Пе́таръ мита́ръ покра́й ныхъ и̑ попи́тахꙋ се є̑ди́нь дрꙋгаго, дали є̑ ꙋзе́лъ не́кой ми́лостиню ѿ не́го. и̑ в᾿сѝ ре́коши ка́ко ни сꙋ̀ ꙋ̑зе́ли. Единь же стра́ненъ просїа́къ речѐ, а̑ще а̑зъ дне́съ ꙋ̑змемь ѡ̑ негѡ̀ ми́лостинѧ, вы́е что̀ ми хо́щеты̏ да́ты̏. о̑ный ре́коша, что̀ бꙋ́демъ дне́съ собра́ты, тебѐ хо́щемꙋ да́ты.

10. Слово і҃, ст҃а́го Григорїа па́па ри́мскаго, ра́ди странолюбїе (л. 80ᵃ—82ᵃ).

Начало: Бе́ше не́кой бога́тъ и доброꙋ̑мны̏ чл҃вѣ́къ, и бе́хꙋ се зговори́ле са҃ свою ствпа́ницꙋ да прїймаютъ стра́ны̏ и̑ сїрома́си въ до́мъ сво́й. Та́ко и̑ сотвори́ша на вса́къ де́нь прїхожда́хꙋ стра́ны̏ и гощавахꙋ и̑хъ и слꙋгꙋ̑ваши мꙋ̑жь и̑ женà.

11. Слово л҃.. ѿ кни́гы̏ пра́веднаго Їѡ҆ва, ра҃ и̑скꙋше́нїе и̑ тръпе́нїе (л. 82ᵃ—85ᵃ).

Начало: Послꙋ̑шаите бл҃гослове́ны̏ хр҃тїаны̏, что̀ ре́че писа́нїе ра́ди пра́веднаго Їѡ҆ва коли́ка сто́ка и̑маше, гове́да, ѡ̑вцы̏, ками́ле и̑ ко́не и̑ дрꙋгы̏ мно́гы̏ живоѳи́ны̏. и̑ въ ма́ли днѝ погꙋбѝ в᾿сà. и̑ не ре́че не́кої хꙋ̑лна ре́чъ на бг҃а, но что̀ ре́че, гд҃ь да́де гд҃ь ꙋ̑зе́.

12. Слово в҃і, Їѡ҆анна Златоꙋстаго, ка́ко подобае҃ стоꙗ́ти ꙋ цр҃ко́въ:· ⁓ (л. 85ᵃ—90ᵇ).

Начало: Чловѣ́че смислѝ въ себѣ. и ꙋ̑бо́ы̏ сѧ, ѻ҆у цр҃кви бе́зъ стра́ха стои́ши; не ви́деши ли цр҃ко́въ нб҃о нарица́етсе; и̑матъ не́кой бл҃гоговѣ́йны̏ чл҃вѣцы̏, и̑ сотвори́ха до́мовы̏ сво́й цр҃кви. въ домъ го҃по́день седи́тъ на престо́лъ слꙋгы̏ слꙋгꙋ̑ютъ, послꙋ̑шницы̏ є̑днѝ предꙋ́тъ дрꙋгы̏ ткаютъ дрꙋгы̏ шию́тъ; господи́нъ са҃ своѧ стопа́ница ѿ зако́на бжїа поꙋ̑ча́ютсѧ и поле́знаѧ бесе́дꙋютъ.

13. Слово, г҃і, Їѡанна Златоꙋста, ра́ди мертвы̏:· ⁓ (л. 91ᵃ—93ᵇ).

Начало: А̑ще ко́й се бои́тъ да не съгрѣ́шитъ пре҃ бг҃а, въсе́гда да воспомена́етъ ча́съ самрътны̏. Поне́же не зна́емо ко́й ча҃ хоце҃ да

прїидеть съмрѣть, и да не нѧ́йдеть на́съ негото́ви, и неѡчищє́ны; да поми́слимъ гдѐ сѫ́ть роди́тели и҃ саро́дницы на́ши. въсѝ ѿтидо́ша. и мы по ни́хъ хо́щемо да по́йдемо.

14. Слово д҃ї, І҆ѡан҃а Златоѹ́ста, ра́ди стра́шны де́нь сѫ́дный: — (л. 94ᵃ—98ᵃ).

Начало: Помислѝ чл҃вѣ́че стра́шнаго ѡ҃наго де́нь сѫ́дный прїдеть же и но́щь стра́шна; стра́шна но́щъ грѣ́шнымъ, де́нь свѣ́тли пра́ведны, є҆гда̀ рази́дѫтсе кѹпѹ́ющїй и҃ продающїй; є҆гда̀ поги́бнеть в҆са́ка лъжа̀ и҃ непра́вда.

15. То́го же ст҃а́го і҆ѡан҃а Златоѹ́ста, слово, є҃ї, ра́ди стра́шнаго сѫ́да: — (л. 98ᵃ—101ᵇ).

Начало: Ꙗ҆ко два разбо́йницы ѡбрѣта́ютсѧ въ мїрѣ. еди́нъ разбо́йникъ нарица́етсѧ ко́й сабла́четъ сїрома́ха, а҃ дрѹгы разбо́йникъ, ко́й не ѡблече́тъ сїрома́ха, немилостивы, бога́ты разбо́йци нарица́ютсѧ. Такові́ в҆се́гда да ми́слатъ ра́ди стра́шнаго сѫда̀, є҆гда̀ се́днетъ пра́ведный сѫдїа̀ на престо́ле и кни́гы разгнѹ́тсѧ и сокрове́ни грѣ́хови та́мо хо́щѹтъ мно́гы да гы ви́дѫтъ.

16. Слове, ѕ҃ї, ст҃аго ан҆тїѡха ра́ди любовъ кь бли́жнымъ свои́мъ (л. 101ᵇ—106ᵃ).

Начало: Длѣжны є҆смо̀ мы̀ единъ за дрѹ́гаго да пожа́лимо и да помо́гнемѹ є҆ди́нъ дрѹ́гомѹ и҆лѝ на сїромащїа и҃ на бо́лесть и на дрѹгы на́пасты и҃ бѣ́ди. Тако́ви дѣ́ла ѹ҆годны сѫ́тъ бг҃ѹ. Є҆гда̀ рабо́тимо тако́ва дѣ́ла, можемсе по и҆стинѹ наре́кти се рабы̀ бжїй и слѹжи́тели истиный.

17. Слово, з҃ї, ра́ди ѕлы̀ же́ны. (л. 106ᵃ—108ᵇ).

Начало: Помислы́хъ да се́днѹ и да на́чнѹ да пи́шѹ же́н҆скы враго́вщины, който тво́ратъ маги́й и воспоменѹ́хъ премѹ́драго Соломѡ́на. поне́же и҃ ѡ҃нъ почѐ да пи́шетъ коли́ко и҃мѹтъ враговщи́ны жены но помислѝ и҃ речѐ. а҃ще ко́й мо́жетъ да из҆четє́тъ пе́сокъ мо́рскы, ѡ҃нъ може҃ из҆че́сты жен҆скы врагов҆щи́ны маги́й. и҃ а҃зъ не хотѣ́хъ писа́ти.

18. Сло́во .и҃ї. по́хва́лно до́бры и бл҃гы́мъ жена́мъ (л. 109ᵃ—113ᵇ).

Начало: Вче́ра мно́гѹ ѹ҆кори́хомъ коє́то жены̀ не тво́рѫтъ добро̀, а҃ дне́ска да похва́лимъ коє́то тво́ратъ добро̀. Поне́же тако́ е прили́чно, ѕло́то да ѹ҆ка́раме да се не ѹ҆множа́етъ ѕло́ба, а҃ до́брал дѣ́ла в҆се́гда да се похвалаютъ.

19. Мц҃а і҆ѹлїа, к҃ѕ де́нь, поѹче́нїе ра́ди ѹ҆краше́нїе жена́мъ и҃ дѣви́цамъ, ка́ко да живеютъ (113ᵇ—120ᵇ).

Начало: Подобáеть жéны҃ и мóми да глéдать на ст҃ѹю бц҃ѹ, кáко живéла ѽна на тóй свéть, смирéно и крóтко и бл҃гоговѣ́йно; прілѝчно ѥ҆сть женáмъ и мóмымъ да си крѝѧть лицѐ своѐ да ги не глéдатъ мѹ́жіє. да се срамѹ́вать и да не дѹ́мать мнóгѹ. и҆ да се не смѣ́ѧть.

20. Мц҃а ѻ҆кто҃врїа .кѕ. де҃ ст҃аго великомѹченѝка димѝтрїа мѵроточѝваго; пре҃словїє (л. 121ᵃ—137).

Начало: И҆́мѹть ѽбичáє ц҃рїе є҆гдà хóщѹть да гостѹть свóй любóвникы҃, не пре҃стою҃ сáми да слѹ́жѹть, но поставлѧ́ють вѣ́рны҃ свóй слѹгы҃ да пре҃стóють на трáпеза. тáко и҆ мы днéсъ. Трапеза постáвилъ ѥ҆сть велѝкомѹченикъ димитрїа. вáше го҃под҃ство же звáны ѥ҆стѐ на трáпеза да гóститъ сты҃ Димѝтрїа, а҆́зъ же ѥ҆самъ слѹга на трáпеза.

Приписки. Прѣзъ долнитѣ поли на прѣднитѣ 25 листа четемъ: Сѝѧ книта гл҃гóлемаѧ . . . кѹпи се сось цр҃ковни пáри да слѹ́жи во храмѣ́ ст҃мѹ а҆ѳанасїю, и҆ а҆ще ктò ѧ ѹ҆крáдне и҆лѝ изсвóй да є прóкле҃ ѿ трѝста и҆ ѹ҆семнáдесе҃ ѽць и҆ ст҃и атанáсїа да мѹ сѹ́ди на стрáшни сѹ́дь 1783.

На единъ отъ бѣлитѣ листи въ края четемъ слѣдната записка отъ по ново врѣме: Сиа слово па даскало кѹпи҃ го за 16 грша знати҃ са Ми҃тра го пи҃са. За забѣлѣзване е буква ѧ въ тая записка, понеже е писана тъй, че може да се земе и за ѧ и за я — нѣщо срѣдно между тѣхъ.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

344 (272).

Новобългарски **Дамаскинъ** отъ XVIII в. Листи 286, 8° (22·3×15·5); текстъ 15·5×10, писмо полууставно, букви 2-3 мм., редове на стр. 20. Нарѣчие западно, правописъ едноеровъ (ъ идва много рѣдко) и съ ударение правилно. Съдържа слѣднитѣ проповѣди:

На л. 1ᵃ: м. окт. 26: мѫчение на св. вм. Димитрия, и҆звáдисе на нóвы ѥ҆зи́кь ѿ дамаскѝна и҆нока и҆ подиакона и҆ стѹ́дита показѹ́ва и҆ за чюдеса є҆гѡ.

Начало: Ѿбичáи и҆мать ц҃рїе бл҃вéнїи хр҃тїане когá щатъ да гостáть нéкогѡ чл҃вка болгарина. нестоѧ́ть самы̀ пр҃ѣ тѣхь . . .

На л. 31ᵇ, м. ноемврий 8, отъ сѫщия, сказáнїе ѿ чѹдесéхь чтоѐ билѡ ѿ превелики҃ чѝно начéлникь михала и҆ гаврѝла, ѿ дрéвны҃ времéнь, и҆ ѿ нóвы зáкѡнь, чѹдеса щѡсá сторѝле на нóвагѡ ѧ҆зи́ка.

Начало: На три дéлове разделéнна е сѝчка тварь бж҃їа чтоѐ бг҃ъ сториль . . .

На л. 90ª, м. дек. 6, отъ сжщия житие отчасть и чудесата на иерарха и чудотворца Николая.

Начало: Дѐто е въ трⷪ҇цы ѐди́нь бг҃ь томꙋ се си́чко покланюва. дѐто мꙋ е ѥⷭ҇ство прѣвѣ́чно. томꙋ се, не зна́е поче́ло ѿ кога́ е . . .

На л. 140ᵇ, отъ сжщия, слово за Рождество Христово.

Начало: Приличнн сѝ цр҃ковните праз҃ници бл҃гвенїи хрⷭ҇тїане като́ не́коıа голѣ́ма ѡ҆града что ѐ насадена вътре ѿ се́каквы цветове миризливо . . .

На л. 170ª, отъ сжщия, слово на поклонение честнаго и животворящаго кръста.

Начало: Прили́чень ѐсть дне́шны ст҃ый дн҃ь бл҃гве́ны хрⷭ҇тїане ко́лко като́ ѐдинь цр҃ь ѝде на войска ѝ нави́ль е на ѡ҆нı́а вра́гове ѝ върна́се цр҃ь . . .

На л. 182ᵇ, отъ сжщия, слово на цвѣтоносие господне.

Начало: Ѝмать ѡ҆бича́ю цр҃їе бл҃гве́нїи хрⷭ҇тїане кога щать не́кого голе́ма чл҃вка да гостать, не стоѧ́ть самѝ преде техъ. да ѝ слꙋ́жать. а҃мѝ ѡ҆ставеть свои ве́рни чл҃вци . . .

На л. 198ª, отъ сжщия, слово на погребение Христово.

Начало: Злина́ ѝ на́пасть чтѡ́ находи на чл҃вци. ѿ трѝ ра́боты быва́еть . . .

Лл. 211 и 212 развързани. Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На л. 139ᵇ на полата четемъ: Сие книга прочетел станчо николовичь ва лето :1828:

На л. 147ᵇ на полата: да са знае кꙋга челъ таѧ книга асъ никола вълковъ лето 1873 месецъ иꙋни денъ 14.

На л. 212ᵇ на полата: да се з(н)ае кꙋга четохь азь юваиь радовь 1817.

На листа, залѣпенъ отвжтрѣ на задната дъска: зна́тисѧ какѡ́ а҃зъ четꙋхъ на та́зи кни́га на летѡ ҂аѱче 1795 мⷭ҇ца маїѧ дн҃ь 25 езѡ зецѡ҆вꙁлѡ҆ъ ѳклѱлѳзвѡ҆нъ ѡцлѡ҆ъ ѳкхѱлꙋвовизѳць ꙁѳиѳѡ҆ѱвцъ ѿ хрⷭ҇та летѡ ҂аѱче, то значи: егѡ герасимъ апо то агиѡнъ ѡросъ апу тоꙋ илиндарь манастиръ. — 1795 г.

Испратилъ отъ Панагюрище свещ. Петко Королеовъ.

345 (569).

Дамаскинъ отъ 1752 г. Състои отъ 413 листа 8⁰ (сега 20·5×15), отъ по 20 реда на страница различно писмо, но прѣобладава дребенъ полууставъ. Подвързанъ и здравъ, но при подвързията са разметешени нѣкои

листи, та сега съдържанието не върви наредъ съ пагинацията. Нѣкои букви и редове са изрѣзани при подвързията. Листитѣ са отбѣлѣзани тъй, че една и сѫща цифра се повтаря на два съсѣдни листа, т. е. като се разгърне книгата, долу на политѣ на двата листа стои една и сѫща цифра. Друго необикновено въ тоя дамаскинъ е, че сѣка страница начева съ инициалка (червена, нехубва), безъ да се гледа, да ли захваща нова глава, или не.

Прави впечатление като да е прѣвежданъ направо отъ гръцки; при това прѣводачътъ му владѣе добрѣ и двата езика и често пѫти си играе съ писмото: ту български думи пише съ гръцки букви, ту гръцки думи — съ български. Извадки отъ Св. Пис. се цитиратъ често по гръцки.

Навредъ прозира южно-българско нарѣчие подъ сръбско книжовно влияние. Правописъ народенъ: безъ ж и ѧ, твърдѣ рѣдко ѣ и ы, а само ь — съ исключение на нѣколко листа отпрѣдъ, писани съ по̀ едро писмо, дѣто прѣобладава ъ. Съ много надредни знакове. Интересна е буква ж: като наведено вдесно ѣ. За акцентенъ знакъ освѣнъ ´ и ` се употрѣбява ˝ ̏ и даже и ¨. Заглавията не са вредъ поставени, а на много мѣста намѣсто български стоятъ гръцки заглавия, но както се вижда, отпослѣ писани.

Съдържа:

1. Отъ чудесата богородични: θαῦμα της ἐξορίξασις τοὺς ὀφᾶλμȣς (л. 1—4).

Начало: Послȣ̋шайте̂ бл҃вены хр҃тїа́не̂ сказа̋нїе чȣде̂с̒но̂ да̂ прие̂ме̂те̂ ра̂достъ и̂ весе̂лъба́ дш҃евна. Въ пръви̂на̂ е̂га́ прие̂ ве̂ра хр҃тианска земи̂а вретани̂ска що се́ зо̂ве̂ ї̋глисъ . . . .

2. Слово за въ недѣля на разслабления, л. 4[б] — (Имало гръцко заглавие, но изрѣзано).

Начало: Во вре́ме о̂но възи̋де ї҃с вь е҃̋русали̋мь на о̋вчии кȣ̏пель що се̂ зо̋ве̂ше евре̋иски виѳезда̂ пе́ть при̋тво́ра и̂маше ва́ те̂хь леже̂ха мно̋жество́ больни̂цы сле̂пи хрôми и сȣ̋хи че́кеха дви́же̋ние воде̂

3. λό΄γος ανἄστασί΄ȣ θεω πολεος αντιοχί΄ας, — л. 9.

Начало: Ра̋ди́ кôи хесa̋пь хс҃ь обикна́ и прослa̋ви и̂ почта̂ е̂саство̂ чл҃ве́ча̂ко пôвеке ѿ a̋ггелe̋то. e̋линскиите дa̋скале кa̋жеха őти сa̋ки чл҃кь де̂то сась дрȣ̋ги хôра стече̂ нêкоıа стôка . . . .

4. Κιριακη ї҃є лȣка 1752. — л. 15.

Начало: Васа̂ка не̂пра́вда и̂ васа̂ко гра̂бли̂фство и ли̂хоимe̋нїе та е̂ зло и мe̋гю бг҃олю́безните и ра̋зȣ̋мните хо̂ра гнȣ̋сна̂во и мрьзőшно.

5. Κυριακι .ιʹζ. τȣ ματθεοῦ τῆς Χαναν̃εας. — л. 20.

Начало: Велико добрѡ е мольба бл̑вени хр̑тіане ега бива сась ми̑ль и сась ȣ̑мь бл̑годарьни и ако са педеѱаме да бл̑гдариме бг̑а ега ны не дава онова дето просимь така да знаеме като че ни го е даль оти дрȣги пт̀ь не чȣе г̀ь та дава на оногози дето мȣ се моли.

6. Κυριακὴ εʹ λȣκα τȣ̃ πλȣσιȣ. — л. 24ᵃ.

Начало: Рече г̀ь чл̑вкь некои богать и облачаше се въ порфірȣ и висонь весель е на вьсакь дьнь светломь. иниже бѣ̑ нѣкто іменемь Лазарь иже лежїаше предь врати е̃го . . .

7. Слово за недѣля десета, л. 26ᵇ (гръцкото заглавие изрѣзано).

Начало: Бл̑вены хртіане господи̑ньнь бг̀ь ѡц̀ь нб̑сни любеше повеке евреиските лю̑е ѿ дрȣгите вѣри ега беше на неговото време.

8. Κυριακυ του ασωτω. — л. 35.

Начало: Сѣкоги е камьто сичките хора г̀ь благь и чл̑колюбець и мнѡ̃го дльготрьпеливь ами повеке милость и благость има на грѣшните хора. . . .

9. δαμασκινȣ̃ μοναχȣ̃ τȣ̓ ὑποδιακόνȣ και στουδίτου πεζῇ φρασι εἰς τὸν δεκαλὀγὀν τοῦ μοὐσἐὸς ευλο̃γἠσὀν πἀτερ. — л. 40.

Начало: Десеть заповѣди са дето заповеди г̀ь на мѡишеа̃ да ги каже на ст̀ть.

10. Да кажеме за онія дето са приче̑тіават до̑тоино. — л. 47.

Начало: Имаше една жена достоина и ст̑ов̑на като недл̑ıа са причестıа̀ваше сас̀ь бл̑гоговѣніе и сас̀ь мно̑ ра̑ость дш̑евна.

11. Κηρίακί ιʹγ λȣκᾶ. л. — 55.

Начало: Вь време оно чл̑векь некои престȣпи ка їисȣса и γо̑еше да го искȣси и каже мȣ ȣчителю бл̑ги що да сьтвора животь веч̑ны да наслѣ̑ь.

12. λογος εις την γενησιν τοῦ χριστȣ. — слово на коледа. л. 55.

Начало: Днѣска бл̑вено сьбраніе мали и велики м̀ьже и же̑ни и васи бл̑вены хр̑тіане дето сте се сьбрали ȣ ст̑а црьква хр̑това заради ча̑сть и поклоненіе г̑ȣ нш̑емȣ иіс̑ȣ х̑ѵ̑ дето вь дене̑шень де̑нь бл̑говоли̑ неговѡ мл̑осрьдіе и негѡва̀та вел̀и̑ка ми̑лость щото има на нась гре̑шны . . . .

Листове 61ᵇ, 62 и 63 празни.

13. Слово за Св. Апостоли Петра и Павла. (Гръцко заглавие, но изрѣзано). Писмо като прѣднитѣ три листа.

Начало: Бл̑вены хрт̑іане да ви̑ ка̑жеме малко нѣщо заради ст̑и̑ ап̑пль Пе̑тра и Па̑вла Тоизи ст̑и пѣтар̀ бе̑ше ѿ родь симеѡ̃новь сн̑ь іѡ̃новь брат̑ь ст̑омȣ андрѣю.

14. Περι προορίσμου. — л. 69.

Начало: Бл҇вены хр҇тїане има едны люде тá кижать такá мѹ е билö пїсано на онöгóва чл҇вѣка затовá такá пати или затôвá такá испадна да тёгли злö . . . . . (краятъ на това слово липсува, както и началото на слѣдното).

15. Слово върху евангелето отъ Марка за спуснатия прѣзъ покрива боленъ. — л. 72. (безъ начало).

16. Нел҇на пред҇ъ рождéство хр҇тöво Докимїонь. — л. 90.

Начало: Онизы стари и бе҇став҇ни мѫже детó бéха преди закóнь не . . . . . éха сáсь писáнїе нети сась кнïги ами защö имаха мисáль и ѹмь чи҇ть тá са прöс҇щаваха ѿ ст҇го д҇ха.

17. Περί пирéтѹ҇ їγѹнь θерь҇маѿиωсь. — л. 96[б].

Начало: О пирётóсь гинетé кат҇а диáфорѹсь тропѹсь каθóѹ истö тäтрї софонтѹ але҇ѯандрѹ . . . .

18. Слово за . . . . съ гръцко заглавие, изрѣзано. — л. 98.

Начало: Блáзё на онїä хω҇ра дéто стóровать добрö и хω҇дать по бж҇и зáконь кöлко са бéзможны и имать страхь бж҇и срьцётó химь не é нá земльните рáбóти прïдáдено. áми ткѣмо на б҇га.

19. Слово за св. Богородица (съ гръцко заглавие, но изрѣзано), л. 102.

Начало: Въсéгда смé длаж҇ни бл҇ны хртїáне да пѣéмь и стое бдц҇ы да благ҇одаримъ вл҇чиц҇а наш҇а бц҇а ради мнóгóто добрö дéтостöри нá чл҇вѣчьски рωдь отú рöди х҇та и с҇па нш҇го та ны изьбáви ѿ диáволски р҇це.

20. Слово на въскресение (съ гръцко изрѣзано заглавие), л. 108.

Начало: Ѩ кáжете҇ ми бл҇вёны хр҇тїане за коѩ҇ ра҇бота бéхме вче҇ра и҇ оне дéнь тòлкова охилны и то҇лькóва о҇грïжены и оскрѣбены а дне҇ка вѣсéли и зáра҇ováни и прёмёнети сäсь прёмéна крäсна.

21. Недѣлѩ д҇ по҇стѹ. — л. 115.

Начало: Бл҇вéны хр҇тїане дá послѹша дне҇скá що писѹва с҇ти мар҇ко ѹ с҇то евáнгге҇лїе на онова врéме каже чл҇векъ нѣкои прийде кь їисѹ҇са та мѹ се пöклöни и рéче мѹ . . . . Върху листа който слѣдва слѣдъ края на това слово, има писани отъ сѫщия писачь нѣколко изречения на гръцки и на черковнославянски:

αρχήν α πάντων και τέλος ποιοῦ θν҇.

Начало всéхь и конец твори Ба҇. и пр.

22. Κιριακή πρωτη τωνηστίων. — л. 119. Тритѣ първи страници на това слово са писани съ гръцки букви:

Начало: να όνος βρέμε εγά σϊν μπόζη σλέζε ѿ νεμπεσά νάζεμε ησκά δα νή δαδέ εδήν κανόν δέτο ήμαμε δα βεροβαμε ή κακβο δα ζη-

βήμε ζαμδά δοστΐγνεμε τζαρστβο νεμβεσνο ωτβόρή κατο δα ρετζεμ δβά δρϋμα εδίν δρούμ δάδε νοί ουμ δα ράζϋμέβαμε στοε ήστηνα δρούγη δρόυμ δα στορούβαμε στό'ε δομπρό.

23. Киріаки трйтй тѕ матѳеѕ докймионь. — л. 127.

Начало: Бл҃вены хртіáне днéска с҃ти матѳéа еѵ҃елистія писѕва ѕ с҃то еаѵ҃еліе що ё ѕчиль х҃сь на онова врѣме лю҃ето́.

24. Киріки д҃ тѕ матьѳéѕ — докйміóнь. — л. 127б.

25. Кѵриакӥ є҃ тѕ матьѳéѕ докѵмиóн тѕ кондили. — л. 128.

26. Θаѕ҆ма́ ти҆сь҆ пăнагиáсь҃. — л. 128б.

Начало: Когă чѕé нек҆о болнйкь дето да лежӥ ѿ мно́гω҆ врёме болень дочѕе öти са нăйдé едйнь҆ хéкӥминь ıа҆ко҆ мăйстор҆ь тол҆кóва öтй нёма болесть нӥкаквá дёто да ıа҆ не исцелӥ.

27. Киріакӥ г҃а. тѕ҆ матьѳéѕ. — л. 133б.

Начало: Рéчé г҃ь причтѕ сию̀ ѕподобй се црьство́ нбн҃ое чл҃вéкѕ ц҃рѕ да речёмь прилйка е црь҆ство н҃бно катö еднь҆ цр҃ь кога викна лю҃дието си да҆ чини хесáпъ.

28. Ёвангеллїон ти҃сь агиáс҃ъ метаморфöишеось. — л. 135б.

Начало: Пöслѕ҆шайте бл҃вены хр҃тіáне щó писóва с҃ти матѳеа ѕ с҃то еѵ҃éліе денеска за с҃то преображеніе х҃тово.

29. Κυρϊκή ϊ҃β λουκα҆ τῶν δεκα λιπρω҆ν. — л. 142.

Начало: Катöто кáкь҆ е неблг҃одарéніе велико злö и дш҃ощетно безáконїе така ė пакъ блг҃одареніе велико́ добрó дш҃опотрéбно́ деланйе.

30. Κυρϊακή δ҃ λουκα. — л. 148.

Начало: Рече́ г҃ь прітчѕ сию̀ излé сéець да сéе семéто си та кáтö сéеше едно пад҆на на пьт҆ть дрѕго пăднá на камикь и҆ дрѕгω падна мегю҃ трьнето. — Слѣдъ края на това слово отъ лл. 151б до 156, има нѣщо като гръцко-български рѣчникъ сè отъ сѫщия писачъ.

31. Слово поѕчéніе ст҃го григóріа за гневлйвъ чл҃вé҆къ.

Начало: Немóите давá брăтіа мѣсто ѕ сéбе си на гнѣвь öти е́д҃нь чл҃вéкь дѐтó е лють той се зове гнéвливь.

32. Εις τήν κοίμησιν τής ϑκ҃ѕ. — л. 159.

Начало: Бл҃вены хр҃тіáне да ви прйкаже за с҃та бц҃а да разѕміасате кáкь е било нéхно с҃то ѕспёніе та послѕ҃шаите хăрно.

33. Слово за милостиви люде (безъ заглавие). — л. 164.

Начало: Бл҃вѣны хр҃тіáни да ви прикаже҃ за мл҃тйвите лю҃де нăкои речи ѿ с т҃о м ѕ г҃ω м҃тиваго на гра҃ь що се зове никомидїа ймаше едйнь чл҃вѣкь йме мѕ бёше филăреть.

Въ края на словото отдолу забѣлъжка: Товá прь̂во прокажи ако ймашь да извáдишь дйско за м҇тинꙗ тапа пóсле на с҇та бц҇а.

34. Κυ̃ρίακῆ πρω̃της χυ̃ γενήσιως. — л. 170.

Начало: Ега҇ о҇нїа све҇тли҇вите за҇рй на ст҇мѹ дх҇ѹ прост҇ть чл҇вé-чкиꙗ ѹ҇мь тóизи чáсь ѻнзи члвéкь акó би҇ биль и нáи҇ лошь ѿ варь-варé҇те по ѻ҇щество áко҇ би҇ би҇ль наи҇ лѹкавь и хитáрь на ди҇аволските запаꙗ҇те ...

35. Подъ сѫщото заглавие. — л. 174[б].

Начало: Κάζε σφετι̃ ιω̃ πογο̃σλο̃φ βιδο̃χ καζε βελικαγω μπόγα на пре҇стол҇ висóки де себѣ҇ ѝ ѹ деснйца своꙗ҇ дрьжи чудна и славна книга.

36. Κηρи҇аки҇ є҇ тѹ матьѳеѹ̃ докимйон тѹ кондилї . . . л. 180.

Начало: Нá ѻнова҇ врѣ̂ме каже бг҇гласни матьѳéа влезе х҇с ѹ една гꙗ҇мйа малька и зé сите апо҇толе са себе ѹ гꙗми҇ата.

37. Ти҇ евдомѝ кйриакѝ тѹ матьѳеѹ̃. — л. 182.

Начало: Като нéкои пьть едйнь доба҇рь от҇аць не щё да стó҇ри вóлꙗ на детётó си кога мѹ пойска нéщо на тóꙗ чáсь заради҇ нéкои хесапь.

38. Κυρίκι τη̃ς απο κρεού. — л. 186.

Начало: Рѣ̂че г҇ъ ѥ̂гда приїде сн҇ъ чл҇вчскы вь слáве свóеи и вьсй ст҇и а̂ггли сь ниїмь тога҇ва҇ ще да седне на престòль слáви своеи и да сá сьберть пре҇ нимь вьси езйцы та да ги разла҇чова дрѹкь ѿ дрѹгаго.

39. Нá вь̂веденїе бц҇и Ноемврїа к҇а. — л. 194.

Начало: Пáкь да прáзнѹваме ѝ да па҇ни҇гири҇сѹваме бл҇вёны хр҇тїане прáзнїкь. Не ё катò вч҇ера҇шнї҇а и онéдé҇шнїа áми҇ е празникь вели҇ки и чѹдéсень.

40. Поучение върху оче нашъ. — л. 208. — Намѣсто заглавие изрисувана змия съ червено мастило.

Начало: Ѡче нáшь що си҇ на нéбеса да зовé не҇óи҇ х҇а оч҇е твръде добро ѥ҇ отй и ѻнь са҇ каже азь рекòхь бози бѹ҇дéте ѝ си҇нове вйшьнéго вьси

41. Разни поучения — като ония, които бѣ печаталъ Новаковичъ въ Starine кн. VI. 31, изъ Бѣлградския Дамаскинъ № 106 (Бѣлгр. нар. библ.). Изглежда да са прѣписани отъ другадѣ, защото има доста грѣшки:

Начало: Тѣ҇шко еднóмѹ чл҇вéко на секо мéсто (ако) падне то нéма кои҇ да гó вдйгне. вь безѹмы хóра не дѹ̂маи нйщо тàйно тà ти се не на-смéать на҇ твоꙗ҇та рáзумь. Езикь чл҇вéкѹ та е пòчесть и҇ хвала езйкь емѹ смéхь и хѹла. Дрѹ҇га҇рь невéрень та҇ е като зи҇мно слнѝцé: ѿ еднà странà грée, а ѿ дрѹгá стѹдй. Кога пиешь и ꙗ҇дешь, и тòи сá веселй; а кога ми доиде неволꙗ, а тои са крие. По добрѣ е въ горàта да вйкашь тà ти҇

ще гора̀та̀ отговори, не ли да ꙋчишь щото ти дꙋма пе при̇фата чл҃вѣкь. Зато̀ва̀ каже: празна тиква надꙋваи и безꙋмнаго чл҃вѣка ꙋчи на една трꙋдь и на двата. Като чл҃вѣкь болень не може ни мет да едѐ оти̇ мꙋ горчи, така и зль чл҃вѣкь не ще правина да гони оти мꙋ горьчи. Воденица не меле сас дꙋми̇ ами сась вода така и безꙋмни не приема сас дꙋма ами сась тоꙗга. По зль е клеветникь и сваднкь ѿ влька, ѿти влькь земѣ месо та бега, а сваднкь сити хора затрива. Ꙋ҆чи се книга да си ꙋмовит и почитень, ꙋчи се знаꙗть да си сит и облечень. Лако̑ ꙋмь та прилича на рѣшето: ни ращето вода држи, ни лако̑ ꙋмь насита има. По-добрѣ е ꙋ пробита гимїа да са возишь нели на лꙋкава женâ скрита работа да обьдишь: арслань и мечка на очи щешь, а лакава женâ немошь наꙋчи. Лꙋкава жена наидѐ мрьтваго мꙋжа плаче, а за дрꙋгиго мисли. По зло о ленливь члвѣкь ѿ болника, оти болень лежи та не ꙗдѐ и б҃а мл҃и за здраве, а ленливь ꙗде и не работи и б҃а никакь не мисли.

42. Κυρϊακη του θωμᾶ. — л. 212б.

Начало: Бл҃вены хр҃тїане ѐто сасъ блгодать и помощъ и сила бжїа празнꙋвахме колко бехме кадрь ст҃ое васкрьсенїе хв҃о и насладихме са сась радость дшевна и дрꙋг̇ дрꙋгиго цаливах̇ме цаливанїе брат̇ско и опростихме на вьсихь вьсехь що ни са̑ прегрешиле.

43. Ꙋ҆ петкь по великенъ. — л. 220.

Начало: На цр҃ы гра҃дь бл҃ве҃ны хр҃тїане внька ѿ град҃ть има црꙋкова на ст҃а бц҃а сѐ зове по грьчки την ζωοδόχον πηγήν ще да рече живоносны источникь тꙋрски ги зовт҃ь балкꙋли̑ аꙗзма.

44. Κυρϊακη ιᾶ λουκᾶ. — л. 222б.

Начало: Ако би̑ сториль некои велики цр҃ъ богата гозба и вели̇ка трьпеза та̑ зове̇ чл҃вецы дѣто са по̑ негово властїе малы и вели̇кы богати и сиромаси да приготви сакакви манџи похотливи и скꙋпи та кога̑ доиде вре̑ме за обедь да прати своиго единородны̑ сн҃ь да зовѣ чл҃вецыте.

45. Слово ст҃го ιωанна златоꙋстаго ω покаꙗнїи дш҃вне̑. ὤче бл҃выи — л. 230.

Начало: Привлачи рыболовець мрежꙋ ꙋ дльбока вода и кога̑ метна мрежата оу дльбина водная та мꙋ се фа̑тетъ мно̑го ры̑би и тѐглы мрежата на сꙋхꙋ сась голема веселба̑.

46. Слово ст҃аго ап҃тла павла обьхожденїе раю и мꙋ҃кы и ка̑ко вьсхы҃щень быстъ до трѐтїего нѐбесе ѿче бл҃ви с҃ за молытавь сты. — л. 238б.

Начало: Апл҃ь па́вель нѣкога вазне́сень бы҃ до третїе н҃бо и дойде ѿ б҃а гла́сь та мꙋ каже речи на тїа людїе щото са на тѣе с҃ть живи защо престапꙋве҃ моꙗ запове҃ и това́ре҃ грѣхь на гре҃ и прогнева҃ г҃а б҃а щото гы е сътворилъ.

47. Сло҃во прѣкра҃сномꙋ їωсифꙋ кь го са прода҃ли бра҃тїа́та мꙋ ѿче бл҃вй. — л. 254.

Начало: Го҃столю҃бны патрїархь авраа҃мь роди҃ ї́саа҃ка їсаа҃кь роди҃ їакова ї́акω҃въ роди҃ в҃ї си҃нове . . . .

48. Κυρϊακή ε΄ τῶν νιστειῶν. — л. 270.

Начало: Чловѣ҃цыте дето са сѫ҃що непра҃ведны да́вать по́чить тамо дето хи҃ са прїателе или родни҃на а гь б҃ъ де҃то е сѫ҃що праведенъ дава по́чить т҃амо дѐто са достойны и вре́дны.

49. Дамаски҃на ино҃ка иподїа́кона и стꙋди҃та на погребе́нїе х҃во вто҃ро пришьствїе вели҃ко ѿче бл҃ви за молит҃вь ст҃ы ѿць. — л. 281. Надъ заглавието има малка заставка, а надъ нея: кь го писахь 1753.

Начало: За҃конь и҃ма҃ ц҃рїе бл҃ве҃ хр҃тїа́не кога҃ щ҃ть да и҃да҃ на во҃йска а тїе прь҃вень пꙋсте҃ сво́и лю҃дїе та ѿтида҃ вь онїа гра҃дове кадёто ще да помине ц҃рь.

Крайниятъ листъ на това слово е прѣфърленъ при подвързията 4 листа напрѣдъ. — Най на края пакъ пише: Кога се писа това 1753 μῆν ἰουνίος.

50. Περὶ ἀγάπης λόγος ἰῶ τυ χρυσοστωμυ. — л. 317.

Начало: Іс҃ х҃сь и б҃ь н҃шь запове́да на ст҃и ꙋченицы и апостолы негωви и рече имь мирь мой да́дохь ва҃ ꙗкоже посла́ ме ѿ҃ць и а҃зь посилаю ви идете проповеди҃те по сичкиа свѣть.

51. Λόγος τοῦ ἁγίου νικολάου. — л. 321ᵃ.

Начало: На а҃надо́лска зе́мїа и́ма еди́нь градь дето са зове па̀тара та́мо де́то е на стра́на лїкииска ѿ тоизи градь бѣше то́изи чуде́сни и вели́ки Нїколае.

52. Апостолъ и евангелия (на погребение) български прѣводъ. — л. 331ᵇ и 332 (писано отъ другиго и отъ по̀ ново врѣме):

Бра́тїе нащà ви васъ да нѐ зна́ете за ꙋмира̀лката да се не скърбите като̀ ня҃кои детò нѐматъ надѐжба . . . .

53. Περὶ φυλαργυριάς απόστολος παύλος: ρῖζα πάντως των κακῶν εστίν η φιλαργυρία. — л. 333: Апо́столъ па́вель каже: ко́рень е҃ на васа́кω зло́ сре́бролю҃бие: бл҃ве́ны хртїане дне́шното преказꙋва́нїе твръде да го слꙋшате и да го запо́мните о҃ти ѿщ҃ едн҃шь не ще́те да го́ чꙋете...

54. Κυριακὺ της Σαμαριτῖδος (л. 342): — Чл҃вѣците де́то земльната длъбина раскопа́ватъ та тръсатъ среброто. бл҃ве́ны хртїане, та кога̀ на́идать жи́лата щото пока́зува на сребро́то руда́та, радуватса ка́кса е нашле́ ала ıа не оставїатъ да се загуби.

55. На л. 354. Λογος εις τόν μέρα βασεῖλιον: На че́тери хесӓпе бйва бл҃гдеӓнїе, бл. хр., бл҃годеӓ що щѐ да рёчё щото̀ чи́ни чл҃къ добро друтиму чл҃вку, та бйва че́тери турлйй, йли́ би́ва са́сь аспри щото̀ даде́ члкь чл҃ку, или сасьнагата́ си, йли сась занаıататси, или сась дума.

56. На л. 366. Λόγος εἰς κοιμηθηντας ψυχοφελής: Едйнь чл҃вѣкь ега̑ се издалечи̑ на чуз̆да зе̑мıа свѣ̑ прѣѡ̑сщ҃ни на̑шь г҃дине и вл҃ко ч҃тнїи клирѝцы бл҃гове̑ни сщ҃е́ницы бл҃горо́дны болıаре и прѣ̑стоıа̑теле и вьси̑ го́споду моѐму х҃тоимените̑ хр҃тїа́не . . . .

57. На л. 372—383. Гръцко-българско рѣчниче, ала не е продължение отъ онова на лл. 151⁶—156. Слѣдъ свършъка на рѣчничето забѣлѣзалъ: Кога се пи̑са 1753 това на пазарь.

58. На л. 384. Θεωρῖα περί του νεου κοσμου: — Нѣкои географически и други свѣдѣния (на гръцки).

59. На л. 393⁶. Лѣчебникъ, прѣди който пише: 1753 μῆν ιυνιος κ҃ι εγρἀψαμεν εἰς το παζαρτζίκι:

За о́чи кога̀ има̑ перде́: ѿ при́лепь крвь ѿ гълъпь жлъча ѿ жена млѐко сме́си та сътворѝ ми́ль ѿ папѣкъ та сась не́го тури́ . . . .

60. На л. 396. Εκθεσις κεφαλαιων πραγματικῶν σχεδιασθεἰσα παρα αγαπη τοῦ διακόνου τῆς αγιωτάτης τοῦ θεοῦ μ'γαλῆς εκκλησιας ῶν ηἀ κροστιχις ωδέ πῶ ἐχει τῶς θειοτάτω και ευσεβεστατω βασιλεἰ ημῶν Ἰουστἰνἰανῶ.

Въ края на тия глави (72) пише съ червено мастило: Και ταυτά εγράφἰσαν εν παζαρτζἰκην ὁτάν ημην στω δασκάλω στὺ παπὰ παρασκευὰ μετα στον ωδά — 1753 φευβραριου ημεράις 22.

На лл. 405 и 406 е показалецъ на словата отъ л. 9 до 366. Тоя показалецъ е напечатанъ у Лаврова, въ книжката му Дамаскинъ Студитъ, стр. 14—16.

На л. 408 до края има нѣколко образци за писма (на гръцки).

Пратенъ на Библиотеката отъ Просвѣтното Министерство.

346 (338).

Единъ листъ гол. 8⁰ (24×17) отъ ново-български **дамаскинъ**, откжснатъ отъ по̀ голѣма книга, понеже има отбѣлѣзани стр. 97 и 98. Писмо черковно-уставно, нехубаво и косо, по 20 реда на стр., вѣкъ XIX.

Съдържа часть отъ слово за добри жени.

Редакция българска, но силно повлияна отъ руски и сръбски. Изглежда като продължение на по̀ старитѣ сръбско-български дамаскини отъ сѣверо-западнитѣ краища: безъ ѣ, безъ ы, само ъ и съ отразъ отъ сѣверо-западно нарѣчие.

347 (575).

Сборниче отъ XVIII вѣкъ, редакция руска. Листи 14, 16⁰ (17×11·7), текстъ 13·6×7·5, писмо — дребенъ новъ уставъ, букви 1 мм., редове на стр. 33.

Съдържа:

1. Ѡ лѣствичника з҃ степене: сло: нз: ѡ разсꙋжденїи л. 1.

2. Пречестнои Госпожи Марїи съ Бгособранными сестрами. л. 1б—8б, — послание, което сключва тъй: Пречесности твоей со всѣми стыми во имѧ Хртово собравшимисѧ сестрами, совершеннаго въ заповѣдехъ еуглскихъ предꙋспѣанїѧ всеꙋсерднѣйшїй желатель, и недостойный Бгомолецъ оу]чнихъ и стыхъ Монастырей сто Вознесенскагѡ нѧмецкаго, и пртечева секꙋлскагѡ Старецъ и Архїмандритъ Паїсїй. — Лл. 9 и 10 неписани.

3. Ода за архимандрита иеросхимонаха Паисия, нѧмецкїѧ ѡбители и всеѧ молдовлахїи, който се поминалъ на 1794, ноемврий 15, както се вижда отъ слѣдното прѣдисловие къмъ одата:

Престависѧ ѿ сеѧ временныѧ жизны, на вѣчнꙋю жизнь, Сщенно Архимандритъ Їеросхїмонахъ Паїсїй, нѧмецкїѧ ѡбители, и всеѧ молдовлахїи Старецъ. ҂аѱчд. годꙋ, ноѧбра .еі. днѧ со захожденїемъ солнца въ средꙋ первого днѧ поста ржства Хртова, и рыдахꙋ по немъ вси ѻбще ѻтцы и братїѧ не ѹтѣшно три дни, въ сꙋббѡтꙋ же положиша мощи его въ гробницꙋ. Емꙋже и надгробное рыданїе ѿ лица всѣхъ їеросхимонахъ Іѡаннъ дїаковскїй сочины. (Слѣдва веднага на сжщия редъ заглавието): Паїсїю Старцю ѿ чадь своихъ всѣхъ.

Одата състои отъ XI нееднакви строфи. Слѣдъ нея идатъ бѣлѣжки къмъ словата и къмъ самата ода.

Отъ една по̀ сетнешна записка (на л. 8б) се вижда, че книжката била въ Рилския манастиръ:

И сїѧ книжка Евгенїя Їер. Рылскаго, постриженца 1811' май, 8.

Подвързана само съ мукава. — Купена отъ П. Гжбевъ.

348 (556).

Хрисмо́съ и҆ли: Проро́чество блаже́нному І҆еромона̀ху А҆гаѳа̀ггелу̀ ѿ мона̀шескаго степѐнѧ на̀ Вели̇кагѡ Васи́лїѧ, пра̀вено и҆ли̇ пи̇сано ꙋ҆ ме̇си́нїи Сикелі҃стеи, вь лѣ̇то ѿ хт҃а 1279: каквѡ́то нѐмꙋ ѿ Бг҃а мꙋ са ѿкри̇. И҆ по́слѣ ту́и вѐ зѐмлю Медиола̀нскꙋю вь лѣто 1555: и҆зда̀ди са на̀ свѣ́тъ ѿ преподо́бнагѡ ѻ҆тца̀ І҆еромона̀ха ѿ ст҃аго Венеди̇кта І҆а́кѡва Палеѡ́та, и҆сталкꙋ̀вано ѿ францꙋ̀ски ꙗ҆зи̇кь па гре́чески. и на лѣ́то 1818: дади са на́ ту́пъ на́ вла̀шки ꙗ҆зи̇кь.

а҆ сига́ на лѣто 1830: сто́рихь ма́ло трꙋд а҆҃зи нижеподписа́ннїй: да го приве́дохь ѿ вла́шки и҆ препи̇сахь на бо́лгарски про́сти ꙗ҆зи́кь.

Всѣ̇хъ послѣ̇дне́ишїи и҆ поко́рнеишїи: Вла҃: П: пет҃.

Това е подвързана (съ мукава и кожа) книжка отъ 38 листа голѣма 8°, писана съ хубавъ бързописъ въ Плѣвенъ на 1830—31 год. отъ Владъ папа Петковъ Габровали, както се чете на стр. 58.

Вѣроятно е готвена за печатъ, та на заглавната ѝ страница е залѣпена една гравюра (види се отъ влашкото издание), която прѣдставя свѣтовно колело, на което стоятъ трима души съ болярско облѣкло: единиятъ туку що се качилъ, второиятъ стои на върхътъ, а третиятъ пада надолу; до първия човѣкъ пише: во́ю̑ съ мощене́ск, подъ втория: мощене́ск, а подъ третия: а҆м мощени́т (искамъ да владѣя, владѣя, владѣхъ). Колелото го върти единъ старецъ — смъртьта — съ крилатъ пѣсъченъ часовникъ на глава. Подъ колелото се виждатъ емблеми на буренъ и тлененъ човешки животъ: надгробна плоча съ кръстъ, змия, коса, а надъ надгробната плоча надписъ: дин пъмѫнт сѫнт ши ⱡ̑ пъмѫнт мам ⱡ̑торс (отъ земя съмъ и въ земя ще се върна); а по̀ отсамъ — развълнувано море съ давещъ се корабъ.

На сѫщия заглавенъ листъ отъ опакето са слѣднитѣ стихове:

Бж҃їю по́мощїю написа́сѧ.
Кни́шка сїѧ а҆гаѳа̀ггель назива́емаѧ,
Ревни̇телы, вкꙋсомь наслажда́емаѧ.
Некото́рымь мо́жно бы̇ть прїѧ̀тна,
Не ревнꙋ̀ю̑щы҃ и҆ за ма́ло щѐ недосто́ина.
Любочета̀телы без̓ ле́ности прочита́ите,
И прощѐнїю мнѣ̇ сподобла̀ите.
лѣ̇та: 1831: Плевень.

Книгата е раздѣлена на глави; слѣдъ десета глава, която обаче не е довършена, слѣдва (на стр. 55—58) това послѣсловие отъ прѣводача, което привеждамъ за образецъ на езика и правописа:

Сїѧ малаѧ книжка нарыва́емаѧ ѓагаѳаггель, дотѣкь са намѣри на влашки ꙗзикь тѵпосана, и азь до тѫка написахь: сирѣчь до десѣта глава и тїѧ не искарана. За тѫи са виде да е имало їѡще нещо: ала изгѫбено, защо каквото вь предисловїето и глѣдаме чи показва: ѿ времѣто що е писана ѿ Їерѡнима ѓагаѳаггела на лѣто 1279: чи е била салть на францѫски ꙗзикь, и стоѧла 276: лѣть, чи тогива на лѣто 1555: са исталкѫва ѿ Їакѡва палеѡта, ѿ францѫски на греческы ѧзикь. После тѫи слать 263: годинь исталкѫва са ѿ грачески на влашки ѧзикь: на лето 1818: и са дади на тѵпь ѿ тамь ѧвно са виде, чи в'голѣмо забвенїе стоѧла, едно ѿ тѫи, и дрѫго дето нїе секимѫ полезна: та са весма рѣдко намѣрвать таквись книги, по тази наща страна, тоєсть по урѫмелїата, и по влашка, дахи и неиде да са намерва, и то на вань не излазва. На тѫи лѣто 1830: почтенномѫ кѫпцѫ: кѵр Ѳеѡдѡру Живковь ѿ Плевень, като мѫ са слѫчи да ѧ виде у едногѡ прїѧтела у Кралїѡво, и са голѣмо прилежанїе стапа мѫкаѧть, и повече нїѧ остави у него: ами ѧ зе, са какимто ѡбразомь може. После тѫи ази нижепописаннїи, сторихь мало трѫдь да ѧ преписахь ѿ влашки: на болгарски прости и размесанны ꙗзикь, затѫи и мола любочетателыте, дето видать нещо погресности: да прощавать, понеже не смѣ искѫсни на правописанїето по грамматика: нето на добро сочиненїе, ами като прость просто написахь. Зато са великаѧ благодарность слава всемогѫщаго Бга, дето чи и ѿ тѫи мало нещо що знаимь: не смѣ остале и бись него, защото Болгарїѧ ѿ бедность до наще времена: весма мало плодь воздавала. За преписованїе то е трѫдать малакь, повече са постарахь за тѫи: дето исперва ѿ ѓагаѳаггела тай е создадена тази книжка напримерь каквѡто мѫ са немѫ ѿкри темно и покрито са прйчты: таи и тои намь написа. Затѫи са чалащисвахь: като са нѧкои колай по из'ясненно да са приведе и напише, ала нїе возможно мень, перво ѿ прйчтыте пророческы, дето сето беседованїе ѓагаѳаггелѫ са тѧхъ стана: и са тѧхь са ѿкри, и вторѡ ѿ имена та на вехтите народы: царствата: и епа'рхїите, който не можимь се'те на това време да знаимь, ала совсемь да не замолчимь, ами во кратцѣ да речемь мало що.

всѣхъ последнеишїи и покор:

Влать па Петко Габровал.

Слѣдъ това иде:

„кратко толкованїе" върху десеттѣхъ глави — вѣроятно отъ прѣводача (стр. 58—69).

Начертанїе за неколико случаи—нѣколко лѣточисления (стр. 69).

И най сетнѣ на послѣднитѣ два листа (безъ страници) е краткое начертанїе ѽ прїшествїѧ ѧнтїхристова: исписано ѿ книга називаемаѧ: Стефань Митрополить Рѧзански Муромски печата 1765, — а на прѣдния листъ, пакъ безъ страница, е извадъкъ ѿ Мартинь Задека Швеицарскаго Стошестолетнаго старика — по руски, но безъ ѣ и само съ ь, както е написана цѣлата книжка.

Доставилъ отъ Плѣвенъ Тодоръ Бардаровъ.

349 (515).

Тлъкувание евангелско „исписалъ“ на 1778 г. иеромонахъ Ѳеофанъ Рилски. По писмо и езикъ съвсѣмъ като Попъ-Тодоровитѣ дамаскини. Има 318 листа **16°** (15×10), добрѣ запазени и подвързани, по 16 реда на стр. Споредъ пагинацията му трѣбва да има 324 л., но листове 248—254 откжснати. На послѣдния листъ:

Исписахъ азъ иер҇монахъ Ѳеофанъ Рил҇ски сие тлъкувание еѵ҇елско .л҇в. не҇ли. понеже гръчъски редъ не идетъ. с҇ъ наши. того ради написахъ л҇в недели. —

҂зспѕ ҂аѱои: у пазар҇џикъ у храмъ успение б҇ци при питропа папа курь пав҇ла: рукою грешною. непотребанъ ни б҇г҇у ни чл҇вку.

А на единъ отъ бѣлитѣ прѣдни листи слѣдъ 9 години писано: Весно д҇а знае како купи҇хъ азъ попъ андреѿ си҇ книга тлъковани҇ еѵангеско ѿ попа теѡдора — за ѕ҇ гро҇ — сене 1787.

Тоя попъ Андрея билъ священникъ въ село Горна-Бешевица (Врачанско), както се вижда отъ една друга записка върху прѣдната корица отъ 1791 година:

Писахъ азь андрей ѿ горна Бешовица на попа Васила ѧѱҁа.

Тоя попъ Тодоръ пъкъ, отъ когото е купена книгата, може да е сжщия попъ Тодоръ Врачански, който е писалъ голѣмия дамаскинъ № 14 (Описъ № 338).

Ржкописътъ е доставенъ отъ Горна-Бешовица. Езикъ: сѣверо-западна (нова) сръбско-българска редакция: безъ ѣ, безъ ы, ї много редко, и само ъ. Безъ ударение. — Съдържа:

1. Въ҇ недѣлю҇ в҇ю. по въсехъ ст҇хъ. гл҇ъ а҇: ѡ҇че бл҇ви прочести (л. 1—17б).

Начало: Понеже ради преступление прьвозданнаго адама из҇гнани бихомъ ѿ онова бл҇женство и придохомъ на сего труднаго и безъчаснаго

живота и по правдѫ предадохомсе на смрътъ. и предадохомсе въ множъство прелащени ѹмъ и деѧние. въ нечистота. въ сладострастие и плътско ѹгождение . . . .

2. Въ неделю г҃ю: гл҃ъ в҃. ѿ бл҃ви прочъсти (л. 17б—36б).

Начало: Неиматъ дрѹго по безаконо дело ѿ сребролюбие. понеже ѿ сребролюбие доми ѿ основаниа разрѹшиша се и гради много запѹстеша. велико гонение въздвиже сребролюбие братъ на брата ѿцъ на чадо и едина на дрѹго ненавистъ.

3. Въ неделю д҃: гл҃ъ г҃: ѿ бл҃гослови прочъсти (л. 36б—48).

Начало: Неиматъ ниедна вещъ по крепка и по ѹтвърждена ѿ чиста вера. и несѹмнена на б҃га надежда. понеже аще кои право и безѹмно верѹетъ. велико дрързновение иматъ предъ б҃га и с҃ъ многимъ дрързновениемъ аще кое прошение проситъ ѿ б҃га вскоро приемлетъ.

4. Въ неделю є҃. гл҃ъ д҃: ѿ бл҃гослови прочъсти (л. 49а—62а).

Начало: Источникъ дх҃ов'ни и сп҃ителни ѿ въсѹдѹ ѡбиколилъ е҃съ насъ и възвишаетъ насъ на еѵ҃лскаго источ'ника и сла҃кие речи и никогда не имѹтъ ситостъ. и колико пиеме ѿ того дх҃овнаго источника повелика жажда и распалениа приходитъ намъ.

5. Въ неделю ѕ҃. гл҃ъ є҃: єѵ҃лие ѿ маѳеѧ: за҃: — :· Въ (само това). — л. 62а.

6. Въ неделю з҃. гл҃ъ ѕ҃: ѿ бл҃ви прочъсти (л. 62б—76а).

Начало: Ѩкоже неки добри и разѹмни ѿ҃цъ. егда видитъ своего сн҃а и проситмѹ некое прошение и нехощетъ вскоро да мѹ го дадетъ. понеже радѹетсе ѿ҃цъ да се милкѹетъ с҃нъ при ѿ҃ца своего и да проситъ прошение ѿ ѿ҃ца своего. Разѹмни ѿ҃цъ разумно расѹждаетъ с҃нѹ своемѹ и да искѹситъ с҃на своего да видитъ дали с҃ъ све ср҃це проситъ ѿ҃нова прошение.

7. Въ неделю и҃. гл҃ъ з҃: ѿ бл҃гослови прочести (л. 76а—89б).

Начало: Ради нашего сп҃ениа въсегда радитъ пребл҃ги б҃гъ въсегда призиваетъ насъ на дховною трапезѹ. с҃ъ различно поѹчение и порѹчаетъ намъ добре да се чѹваме ѿ сѹетни вещи мирски и да се наситиме ѿ дховною трапезѹ. нъ мали иматъ да желаютъ да се наситатъ ѿ дховною трапезѹ.

8. Въ неделю ѳ҃. глъ и҃: ѿ бл҃гослови прочъсти: (л. 89б—101а).

Начало: Егда кто хощетъ доволно да гоститъ свои любовники. не поставлѧетъ еднѡвидно ѩстие на трапеза нъ многа и различна егда ѿ едно не бѫдетъ имъ ѹгодн'о да ѩдѹтъ ѿ другое. тако творатъ и мѫдри ѹчите(ле). егда хощутъ да поставатъ дх҃вна трапеза.

9. Въ неделю .і҃. глⷭ҇ъ а҃: ѡⷮ бл҃ви прочъсти: (л. 101ᵃ—113ᵃ).

Начало: Въсегда длъжни есми да порадиме ради дш҃евное спасение и никако ѡ҃ томъ да не раз . . нимсе҆ того ради дн҃ъ хощѹ вамъ сказати да не слишимь ст҃ое писание просто и безъ ср҃це и не тъкмо с҃ъ телесни ѹши.

10. Въ неделю аі҃. глⷭ҇ъ в҃: ѡⷮ бл҃гви прочъсти: (л. 113ᵇ—122ᵇ).

Начало: Иногда на ꙗве беседуеть г҃дъ нашъ и҃съ х҃с ст҃ое еѵ҃гелие. иногда покръвено иногда въ притчи. тако творитъ пребл҃ги бг҃ъ да би ѡ҃братилъ ѹмъ нашъ ѿ мирские млъви и метежи. и да го приведеть на бл҃горазѹмие.

11. Въ неделю ві҃. глⷭ҇ъ г҃: ѡⷮ бл҃гослови прочъсти: (л. 123ᵃ—130ᵃ).

Начало: Не иматъ дрѹга вещъ да замаетъ и помрачитъ чл҃вчски ѹмъ. ꙗкоже ѡ҃пиа които имѹтъ много любовъ па бгатъ ство и дрѹги много сладострастиа. и ѿсѹдѹ биваетъ многа зла. ненавистъ. завистъ с҃ъ свои и с҃ъ чѹжди. и които са ѹпали ѹ сребролюбие. и въ сластолюбие.

12. Въ неделю гі҃: глⷭ҇ъ .д҃.ˈ ѡⷮ бл҃гослови прочъсти: (л. 130ᵃ—139ᵇ).

Начало: Еѵ҃елие ѿ матеꙗ :за҃ пз҃: Рече гд҃ъ притчѹ сию. чл҃къ некиї бе домовитъ иже насади виноградъ и ѡ҃плотомъ его ѡ҃гради и їскопа въ немъ точило и създа стлъпъ. и предаде его делателемъ и ѿиде:· Създателъ бг҃ъ ради чл҃вколюбие нарече се чл҃вкъ. създателъ и творацъ. въсемъ създаниемъ. и естъ и домѹ вл҃ка ѡ҃бладаетъ и заповедѹетъ на всей твари.

13. Въ неделю ді҃. глⷭ҇ъ е҃: ѡⷮ бл҃гослови прочъсти: (л. 140ᵃ—149ᵃ).

Начало: Седъмъ есѹ сърмътни грехове. и ѡ҃ нихъ раждаютсе дрѹги многи грехи. ꙗкоже ѿ коренъ зелие пѹскаетъ младоки.

14. Въ неделю еі҃. глⷭ҇ъ .ѕ҃: (само това!). л. 149ᵃ.

15. Въ неделю ѕі҃. глⷭ҇ъ з҃: ѡⷮ бл҃гослови прочъсти: (л. 149ᵃ—158ᵇ).

Начало: Имѹтъ ѡ҃бичаи҆ землюделци да събираютъ различна семена и да сеютъ по градини. и егда се родатъ различни цветове и да ги събираютъ и да избираютъ меризливи цветове. и да ги носатъ господиномъ своимъ на похвала.

16. Въ неделю зі глⷭ҇ъ и҃: ѡⷮ бл҃ви про҃сти: (л. 158ᵇ—168ᵇ).

Начало: Велика добродетелъ естъ молитва. егда биваетъ с҃ъ въ нимание и с҃ъ благодарни ѹмъ. егда приїдетъ намъ некое наказание да

благодариме бга и егда просиме некое прошение ѿ бга и не можемъ да го приїмемъ. понеже иногда даетъ бгъ просещемѹ. иногда въскоре не даетъ. може едно де есми или приели или неприели.

17. Въ неделю иі: глъ а: ѡ бл̃гослови прочъсти: (л. 168б—177а).

Начало: Ѩкоже некои добри ловецъ. егда хощетъ да ѹловитъ многѹ рибѹ: много съсѹди ѹзимаетъ съ собою. аще съ едина вещъ не можетъ да ѹловитъ а ѡнъ съ дрѹга да ѹловитъ.

18. Въ неделю ѳі глъ в: еѵгелие ѿ лѹки. за кз: (л. 177а—186б).

Начало: Ѿ въсаки добри дели любовъ по велика заповедъ естъ. аще кои таѩ заповедъ съвръшитъ. въси заповеди съвръшилъ естъ.

19. Въ неделю к. глъ г: (л. 187а—194б).

Начало: Не тъкмо съ слова и съ поѹченїе показѹваше измрътви свое въскресение хс. нъ и съ многа чѹдеса, начинаетъ ѿ низѹ и въсходитъ на високо. и по мало възводитъ члвци на високо въ разѹмление.

20. Въ неделю ка. глъ д: (л. 194б—207б).

Начало: Поѹчениа црковна прилична есѹ како некое красно цветие. и ѿ таково красно цветие на въсакъ денъ събираемъ дховни плоди и насищаемъ свои дши и наставлѩемсе. и въсаки да глетъ съ пррка Два коль слатка грътанѹ моемѹ словеса твоѩ.

21. Въ неделю кв: глъ е: (л. 208а—221б).

Начало: Въса бжтвна словеса добра есѹ и праведна на ѡниа които вънимаютъ. того ради и гдъ нашъ исъ хс непрестано въспоменѹетъ намъ въса дшѹполъзна словеса.

22. Въ неделю кг. глъ ѕ: (л. 221б—232а).

Начало: Ѩкоже некои немощенъ члвкъ. егда видитъ некоего силнаго и страшнаго идетъ да се боритъ снимъ. боитсе и треперетъ ѿ него. понеже познаютъ свою немощи. и противниковою силѹ. и ѿ далеко показѹетъ покорение....

23. Въ неделю кд. глъ. з: (л. 232а—238б).

Начало: Многажди печалъ и нѹжда скръбъ и теснота приводитъ члвка на верѹ и любовъ на бга. и да творитъ повелепие бжие. ѩкоже рече пррокъ. броздами и юздою челюсти ихъ въстегнеши. неприближающимсе тебе.

24. Въ неделю ке. глъ и: (л. 238б — краятъ липсува).

Начало: Велико вреждение на добродетелъ биваетъ ѿ високоѹмие и които не могѹтъ да познаютъ колика зла приходитъ ѿ високоѹмие. имѹтъ себе за велика похвала. и тако лесно падаютъ въ ровъ погибелни.

25. Началото на това поучение липсува, а краятъ му свърша на л. 266ᵃ.

26. Въ неделю к҃з. гл҃ъ в҃: (л. 266ᵃ—276ᵃ).

Начало: Прежде много люблюаше г҃ъ евреискаго рода и непрестано въсегда наказѹваше ги с҃ъ различно поѹчение. иногда с҃ъ добро наказѹваше ги. иногда с҃ъ зло. иногда многа чѹдеса показѹваше имъ. и егда мало нещо съгрешеха наказѹваше ги с҃ъ прещение.

27. Неделю к҃и. гл҃ъ г҃: еѵ҃елие за҃. о҃з: (л. 276ᵃ—284ᵃ).

Начало: Рече г҃ъ прит҄чѹ сию. чл҃вкъ некиї сътвори гоз҄ба и хотеюаше много чл҃вци да призоветъ на трапезѹ. и посла свои слѹги. да призовѹтъ гостие. ѿидоша слѹги и рекоша званимъ. посла насъ господинъ въса готова есѹ и зоветъ васъ на трапезѹ. ѹчитъ насъ г҃ъ да се досетиме· колико благодеюание показа бг҃ъ и ѡ҃цъ родѹ чл҃вческомѹ.

28. Въ неделю к҃ѳ. гл҃ъ д҃: еѵ҃елие ѿ лѹки за҃ п҃е: (л. 284ᵃ—24ᵃ).

Начало: Въ време ѡ҃но вѣниде ис҃ъ въ некоӣ градъ. сретоша его десетъ прокажени. и възѹпиша велики҃ъ гласомъ: ис҃е наставниче помилѹӣ насъ: Беше х҃с въ галилеи· въсхоте да идетъ въ ерѹсалимъ. идѹщѹ емѹ пѹтемъ· доиде междѹ самариа и галилеюа и тамо беше близѹ едно село, изидоха десетъ прокажени и сретоша го, поклониха мѹ се и рекоха мѹ:

29. Въ неделю л҃. гл҃ъ е҃: (л. 294ᵃ—304ᵃ).

Начало: Юакоже ѿ много юастиа много телесна болестъ биваетъ. и потомъ съмрътъ· тако и ѿ много сребролюбие. ѿ сребролюбие раждаютсе много въжделениа. неподобни и неприлични вещи, и толико не желаетъ сиромахъ ради телесние потреби, елико желаетъ богати ради богатъство и ненасищение и немилосръдие. колико богати иматъ богатъство. толико по зли стаютъ· зли· и никомѹ се не боютъ и не срамлютъ и безъ страха творѹтъ зло.

30. Въ неделю л҃а. гл҃ъ ѕ҃: (л. 304ᵃ—310ᵃ).

Начало: Ѿ въсакие телесни ѹди зрение по потребно естъ и по слатко· и кои не иматъ таково зрение· горки животъ проваждатъ много иматъ слепи· желаютъ съмрътъ нежели да са живи.

31. Въ неделю л҃в: гл҃ъ з҃: (л. 310ᵃ—320ᵃ)

Начало: Въсака неправда и грабление и ненасищение да ги ненавидимъ и да мразиме на нихъ· и митаръ неправедни нарицаетсе. юакоже есѹ лъви по гори по люти ѿ дрѹгите звери: тако и въ градове и села иматъ митари и клеветници по зли нежели по гори люти звери.

32. Слѣдъ това слѣдва отъ л. 320 до л. 324 (послѣденъ):

Ѡ словеса нищолюбиваго Златоѹста· ради архиереи иереи и които са недостоини причещаютъ.

Начало: Аще кто епискѹпъ въсе житие свое исправитъ и по закона поживеетъ и непорадитъ ѡ҇ народа да ги приведатъ на бг҇оразѹмие· вьси свои трѹди погѹбилъ естъ.

Въ края на тия словеса е записката на іеромонаха Теофана Рилски.

350 (69).

Сборникъ отъ началото на 19 вѣкъ, редакция черковнославянска съ новобългарски и сръбски примѣси. Листи 61, 4° (22×19), текстъ 14·5×13 (въ линейни рамки); писмо ново-уставно едро, букви 2 мм., редове на стр. 20. Безъ ы и безъ ъ, който е замѣстенъ съ '.

Заглавенъ листъ (втори):

Во̀ сла́вѹ ст҇ыѧ е҆диносѹщныѧ, животворѧщїѧ и҆ нераздѣли́мїѧ троицы, Оц҇а́, и сн҇а и ст҇агѡ дх҇а: Кни́жица сї̀ѧ содѣржа́щаѧ в'себѣ:

Слѹ́жба но́вомѹ стомѹ великом҇чникѹ І҆ѡа́ннѹ трапезо́нскомѹ: И҆ повѣствова́нїе ѡ҆ плене́нїе ст҇ѣй горѝ А҆ѳѡ́нстѣй: И҆ ѡ҆ нѣкїй хр҇тїа́ни непра́ведно и҆збие́нних' ѹ҆ Болга̀рїю ѿ а҆гаранѝ.

По̀ благослове́нїю Преѡс҇щеннѣишагѡ и҆ превосходителнѣишаго правосла́внаго А҆рхїеп҇копа Стефа́на Ка́рловачкагѡ . . . . (Слѣдватъ титлитѣ му) Трѹдом'и҆ всаким' прилѣ́жным' тща́нїем', и по возмо́жности во всѣм' и҆спра́вленнаѧ ѿ почте́нних' во̀ І҆еромона́сѣх' Ники́фора, и҆ І҆ероѳеи, ст҇огорски постри́жници. В'че́ст' ст҇опомѧнѹтагѡ великомч҇еника І҆ѡа́нна терновскаго, в'ползѹ же и҆ бг҇ѹмолство ст҇ых' ѡ҆бителей и҆ цр҇квей бо́лгарскїѧ землѝ во воспоминанїе же и҆ подражанїе православнаго бо́лгарскаго народа. Напечата се со̀ иждивенїем' (недовършено). Книгата е готвена за печатъ, но вѣроятно не е печатана. Въ книгописа на Теодорова я нѣма.

На л. 1 четемъ: Сї̀ѧ кни́га подвеза́сѧ ѿ почѐннаго кѷр' Констанди́на І҆ѡа́новича Анѳо́пѹла за̀ воспомина́нїе е҆гѡ̀ и҆ за дш҇ѹ спасе́нїе, и҆ за̀ тѣле́сно егѡ̀ здра́вїе. Ѹ҆ Земѹ́на. 1824 лѣто. Мц҇ъ І҆ѹнїе 17.

Л. 3 и 4 неписани.

Л. 5ª: Службата на св. Іоана Търновски.

Л. 24ª: Житието му.

Л. 41ª: Стихове пїитѝческй на̀д' тогѡ́жде ст҇агѡ великомч҇ника І҆ѡа́на.

Л. 42ª: Повѣствование за плѣнението на св. Гора отъ турцитѣ.

Л. 54ª: Стихове пїитически нà вл҃чицѫ нашѫ Бц҃ѫ и пр҇нѡ д҃вѫ Мр҃їю.

Л. 55ª: Повѣствованїе за страда́нїе Болга́рїй ѿ а̂гара́нов҆, и̂ за̀ не́колико бл҃гочести́вй хртїани и̂хже и̂збие́ний бахѫ по̀ места̀м҆ и̂ по̀ градове ѿ рѫкѝ нечестивих҆ па́кй ѹ̂ ѻ̂но смѫще́нїе и̂ ѹ̂ ѻ̂но лѣто ҂аѡ҃ка ꙗ̂коже ꙗви́хом҆ ѹ̂ ст҃го́рское повѣствованїе.

По́ ѹ̂биенїе Патрїа́рха Григо́рїа ѹ̂ Ца́риград҆ во́ ҂аѡ҃ка лѣ́та ѿ хр҇та̀, ѹ̂ мц҇а а̂при́лїа: И̂ разсвире́пеющѫ сѧ а̂гара́ни повсю́дѫ нача́ша и̂ ѹ̂ Болга́рїю па́кост҆ дѣ́ѧти непови́нним҆, но̀ пре́жде собра́вшй и̂ взе́мшй ѿ ни́х ѻ̂рѫ́жїе, тогда̀ мно́зй хр҇тїани ѹ̂бива́хѫ напра́сно и̂ без҆ сѫ́д҆. И̂ на̀ свидѣтелствѫет҆ нѣкїй Їеромона̀х҆ и̂же прилѫчи́лсѧ тогда̀ во́ ѻ̂но врѣмѧ та́мо ѹ̂ Болга́рїю, ѹ̂ ва́рош҆ и̂же зове́тсе Се́лви (бѣлѣжка отстрани: Кипарис҆), бли́з҆ ста́рѫ плани́нѫ что̀ теч̀е ре́ка зово́мая Росита вскра́й ѻ̂наго ва́роша, и̂ ви́дѣл҆ со̀ ѻ̂чи́ма свои́ма коли́ко чл҃цы пра́ведни, непра́ведно ѹ̂мре́ша ѿ руки̇ нечестивих҆, за̀ ма́лоч то́ ние̇ стра́дал҆ и̂ ѻ̂н҆, но̀ побѣ́гнал҆ и̂ сказова́ше на́м҆ сїѧ̀ всѧ̀ подро́бно. Тогѡ̀ ра́ди не хощѫ ѹ̂молча́ти и̂х҆, но̀ ма́ло ѿ ча́сти҆ хощѫ повѣсти́ти ѡ̂ непра́ведно ѹ̂бие́нных҆ нѐ ꙗ̂коже да̀ и̂мѣ́ю и̂х҆ за́ ст҃ый пишѫ, но̀ ꙗ̂кѡ да́ е̂сѫ спаси́ли дѫшѫ свою̀, и̂ ꙗ̂кѡ да̀ па́мѧтствѫется ѿ послѣ́дних҆ на́ших҆ ро́д҆ бо́лгарскїй, та́кѡжде и̂ всы̀ прочїй ꙗ̂зы̀ци.

Слѣдъ това разказва, какво станало и кои загинали по онова врѣме въ Търново, Трѣвна, Габрово, Севлиево, Ловечъ, Никополъ, Карлуковския манастиръ, Пиротъ, Нишъ, Шуменъ, и свърша съ тия думи:

Нн҃ѣ же ни́где нико́гоже не ѹ̂бива́ет҆, то́кмѡ что̀ е̂ст҆ напа́л҆ на̀ ни̇х҆ ца́р҆ а̂гара́нскїй с҆ вели́кою да́цию. и̂ ѡ̂скѫдѣ́ша ѡ̂ка́ѧнни хр҇тїани ѿ и̂мѣ́нїе, и̂ сте́нѧт҆ сирома́сй и̂ до̀ нн҃ѣ по҇ и̂го а̂гара́нско, ꙗ̂коже ви́дите всы̀ со́ ѻ̂чи́ма ва́шима. то́кмо. бг҃ мл҃тив҆ да́ бѫ́ди и̂м҆ и̂ нам҆.

А̂з҆ бра́тїе, е̂ще́ мно́го хощех҆ и̂ꙗви́ти и̂ написа́ти ва́шемѫ любовїю ѡ̂ страда́нїе Бо́лгаров҆: но̀ е̂гда́ с҆ па́мѧтїю мое́ю и́з҆ глѫбинѝ поми́слих҆, ꙗ̂кѡ да̀ Болга́рїѧ ѿ кад҆ е̂ воста́ли си́ра ѿ свои̇ цр҃їе; все̇ и̂на́ко непра́ведно страда́; сегѡ̀ ра́ди подви́жесѧ се́рдце моѐ на́ плач҆, и̂ и̂спо́лниша сѧ ѻ̂чи мои̇ со́ слеза́ми, и не возмого̀х҆ зрѣ́ти на словеса̀ и̂же пи́шах҆, сего̇ ра́ди до̀ ꙁдѣ̀ напи́сах҆ Вы́же кои̇ е̂стѐ ѻ̂течестволю́бцй и̂ ревни́телй за̀ ро́да своегѡ̀, ѿ сїѐ ма́ло повѣствова́нїе. вразѫми́те сѧ и̂ за̀ мно́го, и̂ р҆ци́те сице: Гд҃и Їи҃се хр҇тѐ сн҃е бг҃а жи́ваго, мл҃твами ра́ди преч҇тиѧ твоеѧ̀ мтри̇, и̂ ст҃а́го великомч҃ника Їѡа́нна но́ваго, и̂ всѣх҆

твоѝхъ, ѝзбáви ѿ всѧ́кїѧ напáстѝ ѝже сѫ́тъ подъ ѝго агарѧ́нское, ѝ помѝлѹй ѝхъ ѝ во вѣки, вѣкѡвъ.

Слѣдъ това слѣдватъ на л. 61[б]: извѣстнитѣ стихове пїитически къмъ св. Богородица — да пази българския родъ.

Подвързия нѣма, а е само подшита и подлѣпена.

Подарена отъ П. Кисимовъ на 1 марта 1884 г.

351 (77).

Сказанїе ѡ стѣй Горѣ Аѳонстѣй, руски бързописъ отъ началото на XIX вѣкъ, твърдѣ красиво писмо и малко наведено вдесно. Листи 49, **16⁰** (16×10); текстъ 12×7.

Пълното заглавие: Сказанїе ѡ стѣй Горѣ Аѳонстѣй Кáко быстъ жребїй Престѣй Влчцы нашей бцы. Й како наречéсѧ стáѧ гора ѝ сáдъ ѐѧ. Йже ѝ пóвѣсть ѡ Бжественныхъ ѝконахъ чѹдеса, ѝ ѡ ѡбы́телехъ: ѿчéсти здáнїе, ѝ воспоминáнїе впослѣднихъ. ѝже на стихъ ѝ Бгнóснихъ ѡцъ приключшѝсѧ ѿ мерскї Латинь: Й тѣхъ понѣстей воспоминáнїе. Спи́санно Бжественны Стефáно.

На л. аі (11) се почва ‚Повѣсть‘ въ която се говори за основаването на Зографския манастиръ прѣзъ 919 год. и послѣ (л. зі) за войната между царь Калояна и Византийския царь Михаилъ Матеолога, „ѝже есть суетно словъ“. Тоя, за да отмъсти на побѣдителя, повикалъ латинитѣ отъ Италия. Тѣ дошле и опустошили Света-Гора. Разказва се надълго за изгоренитѣ български мѫченици въ Зографъ на 10 октоврий 1276 година.

Най накрая свърша съ тропарь Христосъ въскресе (писанъ отпослѣ), а подъ него име: Георгиѧ.

Приписки: На прѣдпослѣдния листъ отлице четемъ: Сиé слòво на георгия кѹпи го за — 30 — пари месецъ авгѹстъ 1817 лето аминъ.

На сѫщия листъ отопаки: преставися кѵръ хаци арсенїе Арсéнїе проигѹмéнъ хилиндарскїи иѹлїя :15: 1755: на стѹю мѹченицѹ ѐфимию ѹ монарѹ воиловицѹ.

Сѫщата рѫка пише пò долу: представисе дѹхóвникъ кѵръ григорие мца декемврїа 9: :1758: на зачатїе стїя анни єгда зачатъ престѹ бцѹ ѹ Белградѹ.

На послѣдния листъ отлице трети пише: да се знае кога било стоилко и яначо и горие на едрене капиѧ седеле ако са живи

госпотъ здраве да имъ дава (ж)ивотъ ако ли са ѹмреле бог да ги прости 1000 800 години.

Листъ и҃ (8) развързанъ. Подвързия мукава. Продалъ я на Библиотеката Д. Карастояновъ отъ Самоковъ.

352 (613).

По́вѣсти ст҃ы́х ѿц҃ъ къ хотѧщи́м по́лзи пріима́ти братіѧмъ. Черковнославянски прѣписъ отъ 1801 год. 32 л. гол. 8° (23·5×17) новоуставно писмо, нееднакво: въ начало по́ дребно, послѣ по́ едро.

Съдържа кратки анегдотични расказ и, извадени отъ патерика, както е и отбѣлѣзано върху първия листъ:

Сїѧ по́лзи отъ ст҃ы́х ѿц҃ъ дре́вны́х сказанїѧ, хотѧщи́м спастисѧ ѝсписа́хо́м въ кра́тце ѿ патери́ка ста́раго: в҆ лѣ́то: 1801: м҃ца маїа — 20 на ѻ҃чова рѣка̀ въ ры́лѹ, грѣшною рѹко́ю ішани́кїѧ іеромона́х ры́лецъ, а҆́ще же ѡ҆бра́щеши в҆не́мъ нечто̀ погрѣши́телное простѝ чита́телю любе́зный, бл҃гословѝ и҆̀ ѝсправѝ, во времѧ ігѹмена ѳеѡдо́сїѧ. и все́й м҃цъ ѿста́ви ігѹменство ѳеѡдо́сиѧ, и҆̀ воспрїѧ бра́тъ е҆гѡ̀ ѳеѡфа́нъ ігѹменство въ сей го́д беше моръ по всю́ ѿ кѹги, сирѣ́чъ ѿ чѹми: : ҂аѿа҃ : ма́їи : к҃:

Подвързия мукавяна. — Доставилъ Т. Куневъ.

353 (614).

12 листи гол. 8° (22·5×16·5), на които е черковносл. прѣписъ отъ:

1. Пра́вило ѡ изба́вле́нїи ѿ злы́хъ по́мысловъ.

2. Кано́нъ покаѧнный ко г҃дѹ бг҃ѹ на́шемѹ іи҃сѹ хр҃тѹ. Писмо ново-уставно отъ края на XVIII или началото на XIX вѣкъ. Листоветѣ са неподшити. Бѣха въ № 613.

354 (619).

Сборникъ отъ XVIII—XIX вѣкъ, 135 л. 8° (20×13·5). Първитѣ 39 листа съдържатъ слова на простобългарски, западно нарѣчие, безъ ѣ, а ѧ по руски, правилно ударение (´), ново-уставно писмо, въздро, по 12 реда на стр.

1. Сло́во ради̑ сімона маге́сника.

Начало: И҆́маше не́кой маге́сникъ и҆̀ прелеща̀ше лю́дие и҆̀ гово́решеимъ ви́дители какво̀ чи́н а҆́зъ чѹдеса̀ а҆́зъ е҆́самъ бо́гъ; и҆̀ несме́еше. да сѐ ѧ҆́ви пре́дъ лицѐ петро̀во кри́ешесе даго неви́дитъ пе́търъ . . . л. 1.

2. Сло́во ради̇ Ки́нопса маге́сніка.

Начало: Ӥ дрѹго сло̀во даре̇чѐме ради̇ маге́сніцы, бе́ше е̇ди́нъ маге́сникъ во ѡ̇стро̀въ, кинописъ и̇ много магі́и чи́неше и̇ прелща́ваше лю́дїе . . . . л. 3.

3. Сло́во ради̇ кі́пріа̇на маге́сніка.

Начало: Бе́ше не́кой маге́снікъ и̇́мемѹ бе́ше кипрїа̇нъ, прі́йде прі него̀ е̇ди́нъ млáдъ момо̀къ и̇ речѐмѹ мо́лимти се кі́приа̇не дати̇ да́мъ мно̀го гро̀ша возлюби̇хъ е̇дна̀ мома̀ и̇ска̀хъ да ѧ ѹ̇зма за жена̀ а̇ она̀ не хо́ще да прі̇ста̀не . . . . л. 3[б].

4. Сло́во ради̇ маге́сніцы и̇ самови́ли и̇ бродни̇.

Начало: Пи́шет кни̇га нарица́ема лапь\|/айкъ ка́ко бе́ше е̇ди́нъ чл҃вкъ па́даше ѿ бе̇са и̇ приведо́ха го прїеди́наго ѻ҃ца и̇ помоли́се ѻ҃цъ бг҃ѹ и̇ и̇зле̇зе бе̇съ ѿ ѳного́ва чл҃вка . . . . л. 11[а].

5. Ради̇ враговщі́ни же́нски.

Начало: Премѹ̇дри соломо́нъ почѐ да пи́шетъ ко́лко врагощі́ни и̇́мѹтъ жени̇ помисли̇ и̇ речѐ а̇́ще кой мо́жетъ да преброи́тъ пе́сокъ морскі́и̇ ѻ̇нъ мо́жетъ и̇зброи́ти же́нски враговщи́ни. — л. 14[а].

6. Сло́во, г҃а ради̇ не́коѧ дв҃ца а̇́нна и̇́менемъ ка́ко побежѐ въ пѹсти́ню. — л. 15[а].

Начало: Препбні́й ѻ҃цъ на́шъ і̇ѡ́аннъ сказа̀ на́мъ: бе́ше не́коѧ дв҃ца во иерѹсалі̇мъ смире́на и бл҃ве́на . . .

7. Сло̀во в҃і ради̇ странопрі̇ѐмство ст҃а̀го григо́ріѧ па̀па ри́мскаго. — л. 22[а].

Начало: Бе́ше не́кой чл҃вкъ бога́тъ и̇ доброѹ̇мныи чл҃вкъ бе́ха се зговори̇ли со́съ свою̇ стопа̀ні̇цѹ да прі́имать . . . .

8. Сло́во г҃г ѿ к(н)и̇га і̇ѡва; л. 24[б].

Начало: Оу̇слы́шите бл҃гословѐни хр҃тїа̀ни что̀ речѐ писа̀нїе ради̇ пра̀ведпаго и̇ѡва ко́лко сто̀ка и̇маше . . .

9. Сло̀во д҃і да се не надѐемъ на своѐ и̇справлѐнїе но да се бойме до смѐрти; л. 26[б].

Начало: Речѐ нѐкой ста̀рецъ дрѹгѡ̇мѹ ста̀рцѹ а̇зъ е̇самъ ѡ̇старѐлъ ста́ръ е̇са҃ ꙗ̇коже ме́ртвъ е̇самъ на то̀й све̇тъ.

10. Сло̀во е҃і, мц҃ъ ма̀ртъ а҃ да̀нь ст҃аѧ еѵдокіѧ самарѧні̇ни кр щѐна ѿ е̇пи́скѹпа Ѳеѡ̇до̀та; л. 27[а].

Начало: Въ Тра̀йново бѐше не́коѧ дв҃ца ѿ самарі́ѧ и̇ли̇ ѿ епл҃ски предѐли; толи̇ко бѐше прекра̀сна, и̇ немо̀жеше чл҃вкъ да напи̇шетъ нѐйно кра̀сное лицѐ. (Недовършено; оставено 5 бѣли листа).

11. Сло́во ста́го ни́фонта заради̇ сви́рки защо́ са да́ръ и҆ кѫрба́нъ дїа́волски; л. 45.

Отъ тоя л. 45 захваща друго писмо: полу-курсивно, по̀ дребно и тънко, по 19 реда на стр.

Начало: Блаже́нный сты́й ни̇фонтъ видѐ е҆ди́нъ че́рнъ хара́пинъ какво̀ е҆дни̇ чл҃вѣцы везѫваше ги со́съ е҆дна хо́ртома и҆ во́деше ги по се́бе и҆ и҆деха по е҆ди́нъ свире́цъ ти́я си́те чл҃вѣцы и҆деха по не́го ска́чаха а҆ дрѫги мно́гѫ пойдоха по ни́хъ по́еха сра́мнїй зборови и҆ ре́чи гна́сни дѫмаха и҆ пле́скаха со́съ раце́те си.

12. Поучѐнїе со́брано ѿ кни́га сборникъ; л. 48[б].

Начало: Сло́во за стра́шенъ сѫ́дъ бж҃їй що кѐ да би́де кога̀ ке до́йде да сѫди хрⷭ҇то́съ бг҃ъ на́шъ со́съ голе́ма сла́ва, пе́рво и҆ма да сѐ чѫе гла́съ ѿ трѫбы̀ а҆гглⷭ҇кїи и҆ а҆рха́гглⷭ҇кїй, ке да̀ затрѫба́тъ да ви́катъ си́те чл҃вѣцы на сѫ́дъ бж҃їй.

13. Ст҃а́гѡ ї҆ѡа́на златоѹ҆́стаго бесѣ́да; л. 53[а]. (На черковнославянски). —

Начало: П(о)что̀ толи́ки согрѣше́но бы́сть тѣ́ми речѐ: ꙗ҆́ко и҆згна́ти ѿ сщ҃е́нныхъ сихъ предвѐрїй: да кото́рїй и҆нъ грѣ́хъ бо́лшїй сего̀ и҆щеши: е҆гда̀ прелюбодѣ́й себѣ̀ сотво́рше совершѐны, и҆ безстѫ́дствѫютъ ꙗ҆́коже псѝ.

14. На л. 59[а] слѣдва съ по̀ дребно писмо, но като че пакъ втората рѫка: По пяты́хъ чѫвствахъ дѫше́вныхъ дадѐ и҆ пяти̇ кни́ги; про́стимъ дѫша́мъ прочита́ти и҆́хъ и҆ ѹ҆пражня́ти ся въ нихъ и҆ поѹча́ти ся ѹ҆мо́мъ непреста́нно . . . .

15. На л. 59[а]: Ка́ко подоба́етъ бра́тїе дая́ти за ѹ҆ме́ршимъ трети́ни и девяти́ни, та́кожде и̇ чети́редесяти́ни; трети́нѫ ѹ҆́бо твори́мъ — ꙗ҆́ко въ третїй де́нь чл҃къ по ѫмѐртвїй, вида и҆змѣняетъ; девяти́ны же твори́мъ ꙗ҆́ко тогда̀ все растече́тся: четиредесяти́ны жѐ твори́мъ, ꙗ҆́ко и҆ то̀ срⷣ҇це тогда̀ погиба́етъ.

Въ зача́тїй бо си́це мл҃нцѫ бывѐетъ, въ тре́тїй де́нь живописѫется срⷣ҇це; въ девя́тїй соста́вляется пло́ть, въ четиредеся́тый же совершѐнъ видъ вообража́ется.

16. На сѫщия листъ и на л. 60[а] — афоризми за добра и лоша жена — сѫщо писмо и пакъ на черковнославянски.

Листове 60—67 останали неписани.

17. На л. 68[а]: Зна́менїе предваря́ющее прише́ствїе а҆нтїхрїстово.

18. На л. 71[б]—78 образци за писма, по̀ дребно писмо (вече курсивъ) на черковнославянски. Слѣдъ л. 78 откѫснати насила 6 листа.

19. На л. 95ª. Показанiе ка́кѡ можетъ всякъ чл҃къ писа́ти Патрiа́рхꙋ; — това е вѣроятно продължение отъ писмовникъ, ала писмото не е като на лл. 71—78, а по̀ едъръ и по̀ упражненъ курсивъ.

Други, по̀ сетнешни бѣлѣжки, има по празнитѣ листи извжтрѣ и по коричнитѣ листи:

1. Върху прѣдния листъ: прѣдсказване врѣмето споредъ положението на луната въ първия си день.

2. На л. 66, останалъ празенъ, има едно копие (черновка) отъ слѣдното любопитно изявление:

Высоко превосходителный господи́нъ консулъ посланникъ на великитѣ силы!!!

Оу҆достоихме се да разꙋмѣеме ваше превосходителство защо́ сте посланницы ѿ великите союзны силы, и҆ и҆спита́тели на масла́атите въ союзната ѻ҆тома́нска держава: ѡ҆бявяваме нашите благодаре́нiя ѿ оуправляющите на̀съ сысо̀ки власти, перво сме благода́рны ѿ высочайшаго нашъ а҆ялетѝ и҆смаилъ паша̀ е҆фендъмисъ. Благодарни сме ѿ владѣтеля на́шего каймака́мина и҆зе́тъ бей е҆фендимизи: Благодарни сме и҆ ѿ высокiо ца́рски мезли́чъ, такожде и҆ ѿ отоманите наши соотечественницы: благода́рни сме и҆ ѿ а҆рхiере́ата нашъ Господина Матѳеа и҆ сакаме гѡ да до́и҆де, а҆ не сме возможны за но́въ а҆рхiере́а, прочее приносиме настоящее то ни возноше́нiе вашемꙋ превосходителствꙋ да го прѣдставите гдѣто требꙋва

и҆ подписꙋваме се.

3. На л. 78б е пакъ черновка за писмо отъ Самоковския владика до архиерейския намѣстникъ въ Дупница:

. . . знаи̂ какво приходи сiнайтецо нарочно ѿ филибе за да отвори кꙋтiята що и҆мъ работи презгоди́ната, и за то да обадишъ на чорбацiйте, и да се събе́ратъ та да отворите кꙋтiята и да мꙋ врꙋчите по ѻ҆бы́чаю пари́те какводо и҆ дрꙋги пꙋть що е пра́вено.

827. апри́лiа.

Това и горното писмо са отъ една ржка.

4. На задния кориченъ листъ се чете слѣдната записка:

И҆маше въ дꙋпница 1820 лѣто е҆дѐнъ ста̀ръ сщ҃е́никъ и҆менемъ попъ Iовчо халде́ище, казꙋваше защо Господинъ Серафимъ вл҃ка болгари родо изъ разло́га седелъ въ дꙋпница защо въ Самоковъ владичка каща немало ни цръква въ градо, само Белѳова. затова ѡ҆битавалъ въ дꙋпница па̂ говорил на сщ҃е́нниците, ча̀да, неседе́те тꙋва сите, ходете по селата, ѡ҆бика́ляйте кащите да не испꙋщате не́кол дꙋша̀ да

се загӯби, чӯвайте да не ѡумре нѐкой непречéстенъ ѝли нéкое детѐ не кр҃тено, защо ѿ вáсъ ке да се ѝстрàжӯватъ, тая должность ѐ ваша, беше мой, но вїе се ѡбещахте като се запопихте земахте тѡя товаръ на вáсъ а ıазе веке ѡстарехъ.

После като падна Болгарската патрїаршúя повикали вл҃ката на Цари грáдъ ѝ дали мӯ ѐднà ѻдáя ѡбиталище ѝ той по време попросилъ слӯга чл҃вѣка ѝ дали мӯ дїаконъ Г. Филоѳеа защо тóй билъ простонравенъ немаль гр҆чка гóрдостъ ѝ слӯгӯвáлъ на бóлгарина нéколко врéме —3— м҃ца ѝли —6— не знáемъ! ѝ тамо като былъ на х҃ Захарıа деда мӯ бегличѝ башíя па канúлъ вл҃ката да си ѝдатъ, â тѡй казалъ защо нѐма нищо ѻправíя. рекалъ мӯ чорбаџíята каква ѡправíя ѐтé си старъ веке ѝскай ѐденъ младъ вл҃ика та си ѿведи ѝ совѣтовали се да ѝскатъ дїаконъ филоѳеа да го хиротонисатъ защо мӯ вл҃ката возлюбúл нравите былъ послӯшливъ ѝ покóренъ, ѝ така я҆вили на собóро ѝ тíя готови направили го вл҃ка ѝ дошли ѡу самоковъ ѝмали каща за митрополíа ѝ седели ѝ при смерти далъ мӯ пари ѝ заповѣд за церква.

Подвързия мукава съ кожа.

Доставилъ отъ Самоковъ В. Карастояновъ.

355 (608).

Сборниче отъ първата половина на XIX вѣкъ, съ образи, 40 листа **16⁰** (15·5×10·6) писано отъ двѣ ржцѣ, или пò добрѣ, съставено отъ двѣ разни книги. Има изгледъ като да е прѣписвано отъ подобни сборничета на даскалъ Тодора Пирдопски. Съдържа:

На л. 1., слѣдъ едно изображение на ст҃ый ѻ҃цъ. Арсенїе, τύχον стои заглавие: Поӯчéнїе за дӯшéвните во всѣхъ, което заглавие отпослѣ е написано съ голѣми букви и на коричния листъ, и то отъ сжща ржка, която е писала заглавието (пакъ на сжщото мѣсто) и на ркп. № 607. — Слѣдъ това заглавие захваща текстъ за видѣнията на св. Макария:

Нéкога ходеше ст҃ый макáрїе по пӯстинéто: та сà мóлеше б҃гӯ данó мӯ ѿкрый г҃дъ да познàе нàкое чӯдо. за сúчки свѣтъ дѣто оумúратъ какò са намúратъ на ѻн҆зи свѣтъ.

Въ края на това слово (л. 7⁶) има тая дата:

Сенѐ 1839 м҃цъ мартъ.

На л. 8ᵃ: десетьтѣхъ заповѣди на славянски. На сжщия листъ отопаки — ликътъ на св. Богородица.

На л. 9ᵃ: мл҃твы ѹутреныѧ.

На л. 12б: мл҃тва пре́ст҃ыѧ славныѧ вл҃чцы на́шеѧ бц҃ы и̂ пр҇но дв҃ы м҃рїи.

Въ края на тая молитва, на л. 15а:

Тї́пи̇къ. Та̀зи мл҃тва ꙗ̂ви́сѧ нѣ̂кога ст҃аѧ б҃ца на вл҃ката кантарїйскихъ и̂ ре̇че му: ст҃че бж҃їй да стане̇шъ мѫка́стъ да и̂спи̇шишъ та̀зи похвала̀ моѧ̀, и̂ да ѧ̀ разнесе̇шъ по лю́дї̈ето да ѧ четатъ. Ѻ̂ти който ѧ чете̇ днє̇съ и̂ли́ ве̇черъ пред̑ о̂бразъ мо̀й а̂зъ не́го не ѿста́вамъ ни́кога. а̂ми̇ мѹ помагамъ на си̇чко: и̂ на смѐртный ча̀съ ща̀ да го̀ избава ѿ лютиты болѣ̂зны, и̂ ѿ вѣ̂чната. мѹка ща̀ да го̀ и̂зба́ва.

На сѫщия листъ отопаки пакъ ликътъ на св. Богородица.

На л. 16а: Мл҃твы на со҇ градѹщы҇.

На л. 19а: Молитва за пѫть: Кога тргне҇ на пàтъ а̂ ты̀ са прекр҇ти̇ речи: (слѣдва молитвата).

На л. 20б: Ликътъ на аранг. Михаила, а на слѣдния листъ е мл҃тва ст҃аго архї̈стратѝга Михаила архаг҃гла и̂ воевода̀ нб҃наго. Подъ ликътъ на светеца пише:

Който чите секой денъ таѧ молитва не може̂ да се прибли̇жи̂ до него ди҃(а)волъ нити зол̑ человѣк̑ нити ще мѹ доде зла ми́сл̑ на сърцето.

На л. 22б: Мл҃тва ст҃ымъ дѣваты мч҃нковъ, и̂же въ кѣзицѣхъ. чтетсѧ ѿ тресѧ̀вичныѧ болѣ̂знахъ:

Ѽ всехва̀лны҇ страда́лцы и̂ до́блествены҇ мѹченицы: рѹ҇фе. а̂нтипа̀тре. ѳеѡто̀те. магне. ѳеѡфѹле. филимо̀не. сиси̇нї̈е. и тавма̀сї̈е и̂хже хр҇та̀ ра̀ди ѿ ра̀зны҇ стра̀нъ собра̀сте сѧ и̂ дерзнновѐно въ кизи̇цѣ бг҃а пропове̂дастѣ. и̂ принѹжде̇ны бы̀стѣ пожре̇ти ї̈доло҇. (поклонъ).

Вы̀же ї̈долы попра́стѣ и̂ кнѧза посрами̇стѣ и̂ разли̇чны҇ мѹкъ пос҇традастѣ. и̂ ѻ̂гнен҇аго прещѐнї̈ѧ не оубоѧсте сѧ и̂ посе҇ ѿ ѻ̂страго мѐча посѣ̂чѐны бы̀стѣ и̂ пролї̈ѧстѣ кро̀вы ва̀шѧ ꙗ̂ко во̀дѹ и̂ цр҇ко̀въ хв҇ѹ ѹ̂красистѣ ꙗ̂кѹ невѣ̂стѹ съ страда̀нї̈е҇ ва̀шы҇. (поклонъ).

Та̀кожде въ неѹвѣ̂да̀емый вѣ̂нцы̀ ѿ бг҃а прї̈ѧстѣ. и̂ съ ли̇кы ст҃ы҇ а̂гг҃ло҇ во дворе҇ наслади̇сте сѧ: сего̀ ра̀ди и̂ мы̀ смире́нно къ ва҇ прибега́е҇ и̂ ѹ̂ми̇лно мо̀ли҇ ꙗ̂ко дерзновѐнї̈е и̂мамы къ ва̀шимь мл҃твами: ꙗ̂ко дадѣ̂ сѧ ва҇ бл҃года̀ть врачѐвны в(с)ѧ̀кїй недѹ̂гъ (поклонъ) И̂ ны̂нѣ̂ и̂збавите раба́ бж҃ї̈ѧ ѿ тресàвичнї̈ѧ болѣ̂зны ꙗ̂коже ѻ̂наго сла́внаго мѹ̂жа ѹ̂врачева̀сте: та̀жде и̂ мы̀ полѹ̂чи҇. да вы кѹ̂пно просла́ви҇ ѻ̂ц҃е҇ и̂ сн҃о҇. и̂ ст҃ы҇ дхо҇. ны̂нѣ̂ и̂ пр҇но. и̂ вове̂ки вѣ̂ко҇ а̂ми̇нъ.

На л. 23б: Мл҃тва ст҃аго сщ҃ѐномѹченика а̂нтї̈па а̂рхї̈еп҇кпа ї̈асї̈йскаго. чтѐтсѧ ѿ зѹ̂бныѧ болѣ̂зны:

Ѡ архїерею бж҃їй сщ҃еномꙋчениче х҃въ антї по пр-|клажене, иже ап҃ломъ сопр҃толникъ, и ст҃ителе слава. ты архїерею бж҃їй цр҃ковное быстъ ст҃ꙋло и ꙋтвержденїе вѣры предпротивнимы бг҃оборцы дерзновено хр҃та исповѣдавъ (поклонъ).

И себѣ принесъ ꙗко кадило блг҃овоное, и ꙗко агнецъ незлобивъ и мч҃никъ праведе и волъ мѣдꙗ вражде вшедъ. въ не мл҃твы блг҃одарственїꙗ возсїлаꙗ бг҃ꙋ и оцꙋ (поклонъ).

И пото возсїꙗ ꙗко сл҃нце съ мꙋченїе свои томителꙗ велїара до конца сокрꙋшивъ: сего ради хр҃тосъ тебѣ прослави по всю вселенꙋю. данꙋю ты блг҃одатїю страждꙋщи въ неꙋтѣшимїꙗ и нестерпимїꙗ зꙋбныꙗ болѣзны цѣлбы подаеши. (поклонъ).

Непрестанно призывающи тꙗ ꙋслыши мꙗ. грѣшнаго и недостойнаго раба твоего: еже тебѣ моленїе мое приношꙋ: поманимꙗ ко гдꙋ. еже ѡпроститы грѣхи моꙗ. и нб҃наго цр҃твїꙗ сподобимꙗ мл҃твами ст҃е твоими . . . (и поклонъ).

На л. 25б: ликътъ на св. Хараламния, а на слѣдния листъ молитва къмъ него.

На л. 27а: Имена хр҃товыхъ число: ов.

Който члвѣкъ четѣ тези зри имена хв҃ы или бг҃ородичны и носи ги съ сѣбе си този чл҃вѣкъ избавленъ быва ѿ сичко зло и ѿ напрасныꙗ смерты избавленъ бꙋдетъ. Слѣдватъ имената. Въ края на тоя листъ, който завърша първата (по нова) часть на ржкописа, пише:

цѣна совсѣмъ пꙗтъ лева. 1839. Серафїмъ видрарскїй. — Забѣлѣжи левъ като монетна единица отъ 1839 година! Срв. и ркп. № 69, л. 56а (отъ 1824 г.) дѣто левъ значи грошъ.

Останалитѣ листи до края съдържатъ по старъ текстъ, откжслекъ или извадъкъ отъ по голѣмъ сборникъ, но тукъ само едно слово: Въ сѣдмꙋю сꙋботꙋ по пасцѣ слово 78. бл҃гослови оче прочести . . .

Да принесемъ и на тоя денъ това слово хꙋбово що е ѿ вехти дни ѡстало и да идемъ на поꙋченїе слꙑшатели мои понеже слово много знае да ꙋтешава скорбъ и болестъ и поꙋченїе расипва грижованїе почто гледаме нѣкое хора вчера съ на беха а сега не види и ала не знаи дали са ѿ бг҃а позовани и ли болни на постилка лежатъ.

По езикъ и правописъ това слово изглежда да е прѣписъ отъ сѣверо-западенъ дамаскинъ по нова сръбско-българска редакция. Въ него личи книжовно влияние черковно-руско и народно — источно нарѣчие.

Книжчето е здраво и подвързано съ тънка мукава.

Доставилъ Т. Куневъ.

356 (98).

Поучение и словосказания, Софрониевъ оригиналъ отъ 1802 г. Листи 7+377, 8° (22×15·5), текстъ 18·5×11·5, ново-уставно писмо, букви 2 мм., редове на стр. 25. Езикъ словѣно-български, правописъ едноеровъ (само ь).

Листъ 1 неписанъ. На л. 2ª прѣдисловие:

Во слáвꙋ стыѧ єдиносꙋщныѧ и нераздѣли́мыѧ трцѣ, оца́, и сна, и стгѡ дха.

Люботрꙋдны́мь тщáнїемь сьбрàхь и исписáхь, и ꙋчини́хь сїю дꙋшеполе́знꙋю кни́гꙋ поꙋче́нїе, и словоскaзáнїѧ, на прáздникѡ гпдкихь, и на бгроди́чныхь, и на бгоꙋго́дныхь стыхь: и дрꙋгое ѿ мно́гихь стыхь и бгдꙋхнове́нныхь мꙋже́й собрàно, иже вь пролозѣхь ѡбрѣтáющихсѧ.

И приведо́хь ихь ѿ слове́нскаго ѧзыка, на бо́лгарскїй про́стый ѧзыкь, кь разꙋме́нїю и кь ꙋвѣдѣнїю про́стомꙋ и невѣжомꙋ бо́лгарскомꙋ наро́дꙋ на по́лзꙋ дꙋше́вномꙋ. и вь совершéнїе доспѣ: вь лѣто, ,аѿв. мáїа, ки.

Подписътъ му е твърдѣ завързанъ, оригиналенъ автографъ на гръци:

Βράτζας Σώφρόνιος.

На л. 3ª почва ѡглавле́нїе ѡ сло́вїе повѣстей и поꙋче́нїѧ различныѧ ѡбрѣтáющихсе вь книзѣ сей:

1. Поꙋченїе вь началѣ индíкта, септе, а: ли: а.

2. Сло́во на рожство престый бцы ли́сть: з:

3. Сло́во на воздвиженїе чтнáго и животворѧщаго крта гдна. ли́сть: ві:

4. Сло́во вь де стгѡ Іѡанна златоꙋ: ли: иі:

5. Сло́во на вхо́дь вь хрáмь престый бцы ли: ки:

6. Сло́во вь де стгѡ оца николаѧ. ли́сть: ле:

7. Сло́во на препрáзденство рожства хва, вь де стго сщенномꙋченика игнáтїа. ли́сть: мг:

8. Поꙋче́нїе на препрáзденство рожства хва на двáдесѧть и четвертый де. ли́сть: ме:

9. Сло́во на рожтвò гда наш інса хртà. ли: мз:

10. Поꙋче́нїе пре крещéнїе гдне, інꙋа е. ли: нд:

11. Сло́во на стое бгоѧвлéнїе гда наш інса хртà ли: нз:

12. Сло́во на срѣтéнїе гда наш інса хрта, ли: ѯ:

13. Сло́во на блговѣще́нїе престый бцы, ли: ѯи:

14. Сло́во на вознесе́нїе г҃да на҃ ї҆и҃са хр҃та, ли҃: о҃в:

15. Сло́во на соше́ствїа ст҃гѡ д҃ха вь де́нь петьдеся́тный. ли́сть. п҃:

16. Сло́во вь де҃ ст҃гѡ великомч҃еника Ѳеѡ́дора стратила́та, ли́сть. п҃з: [1])

17. Сло́во вь де҃ ст҃ыхь первоверхо́вныхь а҆по́столь петра̀ и҆ па́vла. ли́сть: р҃:

18. Сло́во на ст҃ое преѡ҆браже́нїе г҃да на́шегѡ ї҆и҃са хр҃та̀. ли́сть: р҃и:

19. Сло́во на ѹ҆спе́нїе пре҃стый бц҃ы. ли҃: рѕ҃і:

20. Сло́во вь де҃ ѹ҆секнове́нїе гла́вы ст҃гѡ ї҆ѡа́н҃а кр҃тителя гд҃на. ли́сть: рк҃д:

21. Сло́во ѡ҆ то҃, како ни́кое зва́нїе не препя́тствѹеть на сп҃се́нїе чл҃ч҃кое. ли́сть. рл҃а:

22. Сло́во ѡ҆ кра́ткости жи́тїя чл҃ч҃каго, и҆ ѡ҆ неизвѣ̀стное е҆гѡ̀ конча́ны. ли́сть рм҃в:

23. Сло́во вь не҃лю пе́рвѹю ст҃аго вели́каго по́ста ѡ҆грѣ́хѣ. ли́сть: р҃н:

24. Сло́во ѡ҆ и҆́стинѣ, ка̀ко и҆́стина весма̀ ѹ҆ма́лися вь мі̀рь. ли́сть: рн҃ѳ:

25. Сло́во ѡ҆ ласка́телствѣ, спре҃: да ѹ҆ма̀йшъ чл҃вка на ѕлѡ̀. ли́сть: рѯ҃ѳ:

26. Сло́во ѡ҆ бо́гѣ ѿмсти́телѣ. ли́сть: ро҃д:

27. Сло́во ѿ жи́тїе пѹстошно҃. ли́сть: рп҃в:

28. Сло́во ѡ҆ долготѹ̀ дней за добродѣ́телное жи́тїе чл҃вкѹ ѿ б҃га пода́емо҃. ли́сть: рч҃в:

29. Сло́во ѡ҆ вели́ко҃ кь грѣ́шнико҃ мл҃рдїи и҆ долготерпѣ́нїи б҃жїи. ли́сть: с҃в:

30. Сло́во ѡ҆ плаче́вно҃ и҆ много бѣ́дствено҃ стра́нства̀нїи д҃шы чл҃ч҃кїи вь жи́зни сей. Ли҃: са҃і:

31. Сло́во ѡ҆ бра́ни. ли́сть: ск҃:

32. Сло́во ѡ҆ па́мати сме́ртной. ли́сть: ск҃и:

33. Сло́во на ѡ҆с҃щѐнїе це́ркви. ли́сть: сл҃ѕ:

34. Сло́во ѡ҆ е҆vло́гїи ка́меносѣ́чцѣ. ли́сть: см҃з:

35. Сло́во ст҃гѡ ї҆ѡа҃нна златоѹ́стаго ѡ҆ мл҃тыни и҆ ѡ҆ рабѣ́хь. ли́сть: сн҃е:

36. Сло́во ѡ҆ ня́кое҃ во́йнѣ воскр҃ше҃ и҆змер҃: ли҃: сн҃и:

37. Сло́во ст҃гѡ ї҆ѡа҃нна златоѹстаго ѡ҆ гл҃ющи҃ ꙗ҆́ко нѣ́сть грѣ́шны҃ мѹ́ка. ли́сть: сѯ҃а:

---

[1]) Въ текста: ны́нѣ но́во приведе́но ѿ гре́ческаго ꙗ҆҃зы҃ка на славѐнскїи.

38. Сло́во космы̀ презвѵ̈тера, и҆ ѿ дрꙋгі́й ꙋ҆чи́тели ѡ҆ хотѧ́щи҃ бы́ти мона̀хъ. ли́сть: с҃г:

39. Сло́во ѡ҆ на́коеⷨ кꙋпцѣ, ка́ко погꙋби́ ꙋ҆ мо́ре все́ и҆мѣ́нїе, и҆ своѐ и҆ чꙋ́ждое. ли́сть: с҃ѳ:

40. Сло́во ѡ҆ мона́сехъ и҆̀хже нехо́щꙋ҃ да сѣ́дꙋть ꙋ҆ монасты҃ по̾лежа́ти трꙋдо̾ мон҃а: ли҃: с҃а:

Безъ начало — листътъ изгубенъ.

41. Сло́во варлаа̀ма ста́рца, ѡ҆ трѐхъ дрꙋ̑зѣхъ человѣ́ческихъ. ли́сть: с҃в:

42. Сло́во ст҃гѡ нїфо́нта ѡ҆ и҆скꙋше́нїе: лис҃: с҃е:

43. Сло́во ѡ҆ на́коемь хр҃тїан҃ѣ̀ вземши̾ зла́то ѿ е҆вре́йна и҆ заклѧ́сѧ ꙗ҆́ко невзеⷨ. ли҃: с҃з:

44. Сло́во ст҃гѡ і҆ѡа̑нна златоꙋ́стагѡ, ѡ҆ кленꙋ́щихсѧ ло́жно. ли́сть: с҃ѳ:

45. Сло́во ѡ҆ дѣви́цѣ сотво́рше̾ мл҃ть на̾хотѧ́щи҃ ꙋ҆да́витисѧ до́лжнико҃ ра́ди. ли҃: с҃а:

46. Сло́во ѡ҆ на́коеⷨ кꙋпцѣ, е҆мꙋ́же сотвори́ дїа́во҃ па́ко҃ нетерпѣ́ мил҃тыни е҆гѡ̀. ли҃: с҃д:

47. Сло́во ѡ҆ разбо́йницѣ сп҃сшемсѧ ма́лы҃ ра́ди слезы, въ десѧ́ть дни́. ли́сть с҃з:

48. Сло́во ст҃гѡ варла́ама при́чта ѡ҆ жи́тїе и҆ ѡ҆ сме́рти чл҃ческїѧ. ли́сть: с҃ѳ:

49. Сло́во ѡ҆ на́коеⷨ ста́рицѣ и҆ по́стни҃. ли҃: с҃а:

50. Сло́во ѡ҆ безстра́шїй. ли́сть: с҃е:

51. Сло́во ѡ҆ мл҃тыни, ꙗ҆́ко да́ѧй мл҃тыню ни́щемꙋ, хр҃тꙋ̀ бг҃ꙋ дае́ть. ли́сть: с҃е:

52. Сло́во ст҃го і҆ѡа̑нна златоꙋ́стаго, ѡ҆ мл҃тыни, и҆ ѡ҆ воздаѧ́нїи мзды̀ ѿ б҃га. ли҃: с҃ѳ.

53. Сло́во ст҃гѡ ѳеѡ́ра е҆п҃кпа е҆де́скаго, ѡ҆ на́коемь ди́внѣмь сто́лпницѣ. ли́сть: с҃ѳ:

54. Сло́во ст҃гѡ і҆ѡа̑нна милости́вагѡ ѡ҆ пе́трѣ мыта́рѣ. ли́сть: т҃г:

55. Сло́во ѡ҆ мꙋ́сѣ десѧти́никѣ, ка́ко сотвори́ мл҃ть со ꙋ҆бо́гою жено́ю. ли́сть: т҃е:

56. Сло́во ст҃гѡ григо́рїа па́пы рі́мскаго ѡ҆ страноприи́мствѣ. ли́сть: т҃и:

57. Сло́во дрꙋ́гое ѡ҆ стра́нопрїи́мствѣ, ка́ко стра́нопрїи́мство болѐ е҃ пꙋсти́наго жи́тїѧ. ли҃: т҃ѳ:

58. Сло́во ст҇гѡ і҆ѡа̑нна златоу҆стаго ѿ пра́ведне҇ і҆ѡвѣ, и҆ ѿ нищелю́бїи: ли́сть. т҇і:

59. Сло́во ст҇гѡ і҆ѡа̑нна златоу҆стаго. ѿ творѧ́щи҇ зло̀, а҆ не прїе́млю҇ здѣ̀ ка́знь. ли́сть: т҇аі:

60. Сло́во ѿ кꙋзнецѣ, и҆̀же мл҇твою сотвори́ воз҇вигнꙋтисѧ горѣ, и҆ воврещисѧ вь нı̈ль. ли҇: т҇гі:

61. Сло́во ст҇гѡ пафнꙋтїа, ѿ добродѣтелей старе́йшины се́ла. ли́сть: т҇ѕі:

62. Сло́во ѿ пр҇рческаго ѹ҆каза́нїѧ кь е҆п҇кпо҇, и҆ кь все́мꙋ с҇щеническомꙋ чи́нꙋ. ли҇: т҇к:

63. Сло́во ст҇гѡ і҆ѡа̑нна златоу҆стого, ѿ че́сти с҇щѐнническїѧ. ли́сть. т҇кд:

64. Сло́во кь ца́ре҇, и҆ кнѧ̑зе҇, и҆ кь е҆п҇кпо҇, и҆ по́по҇, и҆ кь всѣ҇ хр҇тїа́но҇, е҆̀же не ѹ҆пива́тисѧ. ли҇: т҇ки:

65. Сло́во кь жена҇, ꙗ҆̀ко да бꙋдꙋ҇ молчали҇: ли҇: т҇мв:

66. Сказа́нїе григо́рїа двоесло́ва, ѿ просфорѣ, е҆̀юже слꙋжа҇ лїтꙋргїи за ѹ҆со́пши҇. ли҇: т҇мд:

67. Сло́во ѿ наказа́нїи ча́дь свои҇. ли҇: т҇мз:

68. Сло́во ка́ко по҇оба́еть дѣтемь чти́ти роди́тели сво̀й. ли́сть: т҇н:

69. Сло́во ѿ презви́тери, е҆гѡ́же свѧ́за е҆п҇кпь, и҆ ѿлꙋчи́ ѿ слꙋже́нїе церко́вной. ли҇ т҇нв:

70. Сло́во ѿ сꙋдбы б҇жїи, ꙗ҆̀ко нейспи́тани: ли҇: т҇нд:

71. Сло́во е҆̀же неѡ҆сꙋждати ближнаго: ли҇: т҇ни:

72. Сло́во ст҇гѡ і҆ѡа̑нна златоу҆стаго, ѿ леча́щих҇сѧ волхвова́нїемь. ли́сть: т҇нѳ:

73. Сло́во ѿ е҆ѵа́рїи фїлосо́фѣ, е҆̀мꙋже даде сѵне́сїа е҆п҇кпь рꙋкописа́нїе мл҇ты҇ ра́ди. ли҇: т҇ѯа:

74. Сло́во ка́ко по҇оба́еть хр҇тїа́но҇, ѡ҆ста́вити дѣ́ло и҆ и҆̀ти на це́ркви. ли́сть: т҇ѯд:

75. Сло́во кь лѣни́вы҇ и҆̀же нехо́щꙋ҇ дѣ́ла҇: ли҇: т҇ѯѕ:

76. Сло́во и҆са́їа мона́ха ѿ безло́бїи. ли҇: т҇ѯз:

77. Сло́во ст҇гѡ а҆ѳана́сїа ѿ мелхїсе́децѣ. ли҇: т҇о:

78. Сло́во ст҇го і҆ѡа̑нна златоу҆стаго, да не́ пла́чемсѧ ѕѣлѡ ѿ ѹ҆ме́ршихь. ли́сть: т҇од:

79. Сло́во дрꙋгое ст҇гѡ і҆ѡа̑нна златоу҆҇: ли҇: т҇пѕ:

На л. 6ª нѣщо като позивъ къмъ духовницитѣ, да пазятъ божиитѣ заповѣди и да прочитатъ сїю дꙋшеполе́знꙋю кни́гꙋ во це́ркви кь хр҇тїа́но҇.

Л. 7 неписанъ. На края, л. 378, послѣсловие, въ което се проси извинение отъ четцитѣ за грѣшкитѣ, понеже ӑзь не бы́хь ӥспе́рва ȣче́нь ӥ ӥскѫсень вь граматикаⷯ ӥ вь правописа́нїй, но просто написа́хь: ӥ мо́жно негдѣ да бѫдѣ погрѣше́но. еди́но сла́бостїю ӥ невѣжество скѫдоѫмїа моего̀: вто́роеже, кра́ткости ра́ди ꙗзы́ка бо́лгарскаго, поне́же не мо́жеть бо ӥспо́лнити бо́лгарскїй ꙗзы́кь вса слова ӥ нарѣчей слове́нскаго ꙗзыка: того̀ ра́ди положиⷯ ӥ смѣсиⷯ на́колико нарѣчей ӥ ѿ тȣрец̾скаго ꙗзы́ка. почто̀ бо́лгарскїй наро́дь в̾та̀ времена̀ вь тȣрецкїй зе́мли нави́кли ѥ̑ста вы́ше тȣрецскаго ꙗзы́ка бесѣдова́ти, а̑ своего̀ ꙗзы́ка погȣби́ли ѿ ӥновѣрныхь наси́лїа.

Нумерацията отъ 329 (ткѳ) нам. 330 прѣскача погрѣшно на 340 (тм). Съ брой 382 (тпв) са означени два листа. Листъ 271 липсува.

Приписка. Отъ л. 250[б] се почва подъ текста слѣдната приписка и свършва на л. 258[б]: Сїе дамаскинь книга написасе ѿ рѫка словие наречеса архиепископа нашего софроние терноски и преложи се во храмь сию светителю ѻ҃цѫ николаю ѿ рождества по плоти г҃днѣ 1808: егда же приложи се ѫ царкѡвь ѫ граде нарицаем плевень благочестивимь настоатели киⷬ ц҃и нешко и киⷬ симеѡнь киⷬ хр҃то илиювъ киⷬ геѡрги михаловичь киⷬ банко зечовичь свещеници: стамѡ їереи дамнаⷩ їереи златань їереи:: архиепискѫпь нашего антима врачански писахь азь ѻѳгѳць: ѕвⷢ҇вѱцливїъ (т. е. лазарь димитрѫвичъ) сакеларїе папа хрїсто ӥконома ӥ прочїй називаетса:— 1800:— Послѣднитѣ думи отъ Лазарь са съ по̀ черно мастило.

Купенъ (за 500 л.) отъ свещ. Кръстьо попъ Кръстевъ отъ с. Клисура, а той го купилъ отъ единъ турчинъ на 1878 год.

За тоя ръкопись писа най напрѣдъ г. В. Д. Стояновъ, Псп. XXVIII—XXX, стр. 787—789, Два новооткрити саморъчни трудове на Софрония.

Послѣ: А. Теодоровъ—Баланъ, Софроний Врачански (Българска библ. бр. 8), стр. 63—109.

357 (92).

Театронъ политиконъ сирѣчъ **гражданское позорище,** содержава̀етъ ꙗ̑вный совѣтъ що̀ потрѣбно е̑ст̾ творѝти, ӥ ѿ что̀ ѿдалати ся. Софрониевъ оригиналъ отъ 1809 г. Листи 5+349, 8⁰ (23·5 × 18·7), текстъ 17·2 × 14, писмо полууставно, дребно, букви 2 мм., редове на стр. 25.

Текстътъ е заграденъ въ рамки отъ линии, които отгорѣ и отстрани са двойни. Тукъ-тамъ мастилото изгорило хартията (груба и проста). Пълното заглавие му е (л. 1[а]):

Въ сла́вꙋ стꙑ҃ѧ є҆ди́носꙋ́щныѧ и҆ неразде́лимыѧ трцҍ҃, ѻ҆ц҃а, и҆ сн҃а, и҆ ст҃гѡ дх҃а. а҆ми́нь.

Любопрꙋ́днымъ тща́нїемъ приведо́хъ и҆ препи́сахъ сїю кни́гꙋ нарица́емый Ѳеа́тронъ политі́конъ, сирѣчь, гражданское позо́рище, ѡ гре́ческаго простра́ннаго ꙗ҆зы́ка, на бо́лгарскїй на́шїй про́стый ꙗ҆зы́къ: къ разꙋмѣ́нїю и҆ ꙋ҆вѣдѣ́нїю про́стомꙋ бо́лгарскомꙋ наро́дꙋ, на внѣ́шнюю и҆ дꙋше́внꙋю по́лзꙋ. и҆ на соверше́нїе доспѣ. въ лѣто, ҂а ѡ .ѳ: а҆ѵ҆гꙋста, к҃е.

Съдържанието му е изложено на лл. 2 и 3 подъ заглавие: ѡ҆главле́нїе ѡ҆брѣта́ющихсѧ въ кни́гы сеѧ.

1. гла́ва а҃. Гд҃а҃ долже҃ е҆́стъ, почете́но да проминꙋ́ва жире́нїе свое и҆ та́кѡ спроти́ тогѡ да хо́да҃ по҃дан҃ицы е҆гѡ. ли҃, а҃.

2. глава, в҃. Гд҃аръ кога́ и҆ма сожи́телницꙋ при себѣ пра́вда, тоги́ва на мно́го годи́ни цвѣ́ты гд҃арство е҆гѡ: ли҃, в҃ї.

3. глава, г҃. На цр҃тво и҆ на гд҃арство тве́рдостъ и҆ крѣпостъ е҆стъ мл҃рдїе и҆ кро́тостъ: ли́стъ, к҃и.

4. глава, д҃. На чете́нїе щѐ прилѣ́жава г҃да҃, мно́го любе́зе҃ и҆ стра́ше҃ бы́ва, и҆ въ сла́вѣ разширѧ́васѧ г҃да҃ство е҆гѡ: ли҃, м҃е.

5. гла́ва, є҃. Гд҃а҃ское состоѧ́нїе, кога̀ е всѧ́коги бѣ́днѡ, ко́ѧ по́лза е҆́мꙋ ѿ бдѣ́нїе. ли́стъ, ѯ҃д.

6. глава, ѕ҃. Бдѣ́нїе гд҃арское, спс҃енїе е҆стъ людемъ: ли҃ ѻ҃ѳ.

7. глава, з҃. Гд҃арское молча́нїе, ꙋ҆правле́нїе дꙋ́шы е҆сть: ли҃, п҃и.

8. глава, и҃. Гд҃арско воздержа́нїе, голѧ́мое бл҃годѣѧ́нїе е҆стъ на гд҃арство е҆гѡ: ли́стъ, ч҃г.

9. гла́ва, ѳ. ѵ҆кономі́а чи́ста и҆ ра́зꙋмъ ꙋ҆крашава гд҃арѧ, и҆ па́мѧ҃ е҆гѡ въ бл҃гвенїе бы́ва: ли́стъ, р҃ѕ.

10. гла́ва десѧ́таѧ. На соверше́нїе нꙋ҆́жныѧ ве́щи, до́брый и҆ и҆збра́нный совѣ́тницы да тра́жи гд҃аръ тоги́васѧ разширѧ́ва держа́ва е҆гѡ: ли́стъ, рк҃и.

11. гла́ва е҆динона́десѧтаѧ. Гд҃аръ какво҃ ѻ҆ц҃ъ ꙋ҆мѣреное бре́мѧ да пола́га на лю́дїето, тоги́ва ми́рно бы́ва мѣсто е҆гѡ: ли҃, рн҃а.

12. гла́ва дванадесѧтаѧ. Гд҃аръ кога́ пода́дѐ нѧ́кой за́ко҃, поо҃бно е҆стъ первѡ ѻ҆нъ са҃ да го̀ держѝ, тоги́ва нахо́жда бл҃гть: ли҃, р҃ѯ.

13. гла́ва тринадесѧтаѧ. На гражда́нскаѧ пра́востъ и҆ на бж҃їа заповѣдь кога̀ сѧ покорѧ́ва гд҃а҃, бл҃гвѣнїе прїема ѿ гд҃а: ли҃, р҃ѯи.

14. гла́ва четыри́на́десѧтаѧ. Сла́ва е҆стъ на гд҃арѧ да па́зи вѣрꙋ, а҆ко лѝ не радѝ, вели́кое безꙋ́мїе е҆стъ е҆мꙋ: ли́стъ на ѡ҆боро́тѣ, ро҃з.

15. гла́ва пѧ́т҃надесѧ́таѧ. Гд҃а҃ кога̀ и҆ма скни́жное ꙋ҆че́нїе содрꙋже́на держа́внаѧ вла҃ свою, тоги́ва бива и҆мѧ е҆гѡ сла́вно: ли҃ рп҃ѳ.

16. глáва шéст҇надесѧ́таѧ. Со бл҇тынѧ, и҆ премꙋ́дро҇, и҆ са҇ добротворе҇ ꙋ҆кра́шен҇ный г҇да́ръ тогѝва и҆́ма е҆гѡ̀ бл҇г҇вен҇о бы́ва: ли҇, рч҇и.

17. глáва седм҇на́десатаѧ. Сщ҇е́ннаѧ писа́нїѧ прилѣ́жно кога̀ прочи́та гд҇аръ, тоги́ва ми́рно ꙋ҆пра́ва гд҇арство своѐ. ли҇ наѡ҇: сн҇і.

18. глáва ѡ҆см҇на́десатаѧ. Ча́сто да помышлява гд҇а҇, ка̀ко чл҇в҇къ е҆́сть. и҆ зара҇ нб҇о рожде҇ е҆́стъ, и҆ тоги́ва не хо́че да и҆́ма на свѣто̀ ни҆ е҆ди́наѧ ве́щь непочете́на: ли́стъ, ск҇е.

19. глáва девѧ́т҇на́десатаѧ. Лѣ́сное и҆ свобо́дное до гд҇а́рѧ прихо́дно, сла́вно е҆́стъ, и҆ тоги́ва на всѝ ѧ҆зы́цы похвале҇ бы́ва: ли҇, сл҇з.

20. глáва два́десатаѧ пе́рваѧ. Ласка́телїй като̀ ѡ҆́гница да не нави́дѧ гд҇аръ тоги́ва сла́вно бы́ва и҆́ма е҆гѡ̀: ли́стъ, см҇е.

21. глава̀ два́десатаѧ. Клеве́тника, досади́телѧ, и҆ шепо́тника да не слꙋ́ша гд҇а҇, за̀мъ да бꙋ́дѣ гд҇арство е҆гѡ̀ мѝрно: ли҇, наѡ҇: с҇м.

22. глáва два́десать вто́раѧ. Вѣ́ре҇ прїѧ́тель, и҆ въ нꙋжда҇ и҆спита҇, да не ѿлꙋча́ва е҆гѡ̀ ѿ себѣ̀ г҇да҇, тоги́ва крѣ́пко бы́ва гд҇а҇ство е҆гѡ: ли҇, сн҇д.

23. глáва два́десать тре́таѧ. Оу҆ бл҇гополꙋ́чїе дасѧ́ невоздыга гд҇а҇, тоги́ва не са покла́та гд҇а́рство е҆гѡ̀: ли́стъ, наѡ҆́бо҇: сн҇ѳ.

24. глáва два́десатъ четве́ртаѧ. Оу҆ небл҇гополꙋ́чїе да нѐ ѿпа́два гд҇аръ, и҆ тоги́васѧ боѧ҇ ѿ негѡ̀ всѝ ѧ҆зы́цы: ли́сть, со҇г.

25. глáва два́десать пѧ́таѧ. Въ нꙋ́жда҇ на сїромасы мл҇ти́въ па бꙋдѣ гд҇аръ, и҆ тоги́ва пове́чесѧ ꙋ҆множа́ва и҆мѣ́нїе е҆гѡ̀: ли҇ наѿ҇: со҇и.

26. глáва два́десать ше́стаѧ. Всѧ́коги да мы́сли гд҇а҇, ка̀ко хо́че наско̀ро да са̀разсы̀пи живо҇ е҆гѡ̀, и҆ всѐ гордо҇ е҆гѡ̀ хо́че да поги́не: ли҇ наѡ҇ сп҇з.

27. глáва два́десать седма́ѧ. Бл҇гоче́стїе и҆ стра́хъ бж҇їй, кога̀ и҆́ма г҇да́ръ на ср҇це своѐ тогѝва бы́ва сѣ́мѧ е҆гѡ̀ ѿ г҇да бл҇г҇вен҇о: ли҇ наѡ҇: т҇е.

28. глáва двада́десать ѻ҆сма́ѧ. Гд҇а́ръ да приклонѧ̀ва себѣ̀ по҇ крѣ́пкаѧ рꙋ́ка бж҇їа, тоги́ва са превозно́си гд҇а́рство е҆гѡ̀: ли҇, т҇к҇г.

29. глáва два́десать девѧ́таѧ. Сщ҇е́нницы слꙋжи́тели бж҇їй са҇ бл҇гоговѣ́нїе кога́ почѝта гд҇а́ръ, тоги́ва хо́че като́ крі́нъ да процвѣ́тне гд҇а́рство е҆гю̀: ли́стъ, т҇л.

30. глáва три́десатаѧ. Гд҇а́ры щѝ люби́ли хр҇тїа́нское бл҇гочестїе, ѻ҆́ны са҇ голѧ́мое благополꙋ́чїе цр҇ꙋвали, а҆ щѝ воста́нали противо е҆гѡ̀ бѣ́дно сконча́ли живо҇ своѝ: ли҇ наѡ҇: т҇м҇є.

На л. 4ᵃ слѣдва предисловие: къ любезнѣ́йшемꙋ четáтелю, въ което се говори, че историитѣ въ тая книга гражда́нское позорище, пе́рво были собра́ны и҆ преписа́ны на латі́нскїй ѧ҆зы́къ: а҆ пото҇ ѿ бл҇гочестивѣ́йшаго ꙋ҆ггровлахі́йкаго гд҇а́ра никола́ѧ маврокодра́та препи-

саны были ѿ латі́нскій на гре́ческій ꙗзы́къ, и҆ ѡ҆ста́вилъ зна̑мѧ на добродѣтель свой. Веднага слѣдъ това Софроний прибавя: а҆ а҆́зъ смире́нныи по ре́вности ро́дꙋ моемꙋ̀ потрꙋди́хсѧ и҆ преписахъ ю҆ ѿ гре́ческаго ꙗ҆зы́ка на бо́лгарскій про́стый ꙗ҆зы́къ. почто не́ са нахо́жда та́ѧ ни на слове́нскій, ни҆ на рꙋ́скій ꙗ҆зы́къ. поне́же та́ѧ кни́га мно́го поле́зна и҆ потрѐбна е҆́сть на чл҃вците а҆́ла нето́кмо на гд҃а́рыте щѐ са нахо́ждатъ на вла́сть, що гѝ пооꙋча́ва кротко, пра́ведно и҆ са̑ бл҃гоче́стіе да ꙋ҆пра́вѧ̑ гд҃а́рство и҆ по̑да́нницы свои̑: нѝ и҆ на всѧ́кого чл҃ка потре́бна и҆ поле́зна е҆́сть.

Прѣдисловието свърша тъй: Пріимѝ ве́че ѡ҆ чета̑телю та̑ѧ кни́га бл҃года́рна, и҆ ча́сто со внима́ніе и҆ со прилѣжа́ніе прочета̑й ю҆ за мно́гое добро́ тво́е щѐ хоче̑ш да придоби́ешъ ѿ не́ѧ какво̑ и҆ ѿ напре́ди рекохме. По това́ и҆ а҆́зъ не гледа̑х и҆ не брои̑х то́ѧ трꙋ́дъ нѝ са̑ тща́ніе мно́гое преписахъ ю҆, и҆ ко́ѧ прочетѐ да сѧ̀ ꙋ҆ползи́, и҆ за ме́не грѣшнагѡ да мо́ли всеми̑ти́ваго, Бг҃а, та̀ данѝ ꙋ҆лꙋчи́мъ и҆ мы ми̑ть ѿ всещедраго бг҃а въ де̑н сꙋ́дный, а҆ми̑. Здра̀вствꙋйтѧ (подъ това нѣщо писано, па заличено. А най долу подписъ):

Сѡфро́ніѧ смирѐній
е҆п҃кпъ вра̑ча̀нскі́й.

Приписки. На листа, залѣпенъ о прѣдната дъска отвжтрѣ: сие книга да се знае как ми ѧ харизаха заради щꙋ имь хизмитꙋвахь на хасталакать 64 дни шиисеть и четери дни на месиць септемвриѧ 25 дни въ лето 1813 що имахь харчь 870.

На л. 1[б] други бѣлѣжи: 1876: марть :28: го ѿъ медвенъ ѡ҆ставамъ ѧ това̀ гражда́нскꙋе позори́ще на̀ бацана́кꙋ жела́ска атанасꙋфъ рехи́мъ за гроша 96: сиречь деведиси и шесъ катꙋ мꙋ бръѧ тесъ горнити пари ше си земна книгата коѧтꙋ е поминава въ записа азъ ю(р)да́нъ ва́лкꙋ.

На л. 350[а]: Никола Юрдановъ 1879-го Октоврый 4-ый. И по̀ долу: Претижятель Н. Ю.

Най-послѣ върху единъ откжснатъ листъ, на една страница само, се намиратъ отбѣлѣзани смѣтки за расходитѣ по свадби и направа на кжща. Тѣ сж твърдѣ интересни за узнаване цѣнитѣ на стокитѣ по онова врѣме.

Подвързия дъски съ кожа. Купенъ (за 800 л.) отъ Вас. Йордановъ.

Тоя ржкописъ видѣлъ г. В. Д. Стояновъ още на 1873 г. въ Медвенъ у Йорд. Вълкова (вж. Псп. XXVIII—XXX, 790) и Проф. Иречекъ на 1884 г. — у сина му Никола Йордановъ, Айтоски сждия (вж. Псп. XII, 11 и Княжество България II (Пжтувания по България) стр. 728. За него писа и А. Тодоровъ-Балanъ, Софрони Врачански (Бълг. библ. бр. 8) стр. 119—132.

358 (605).

Ирмология, черковно-славянски прѣписъ отъ 1820 год., 114 листа **16°** (10×7) срѣденъ уставъ. Прѣднитѣ два листа, на които е заглавието и съдържанието, не са пагинирани.

Заглавието гласи: Во слáвꙋ сⷮы, единосꙋщнїѧ, и̂ нераздѣли́мїѧ трⷪцы: ѻцⷭа, и̂ сⷭна и стⷭаго дⷯха: повелéнїемъ же архїепископа нашего а̂нти́ма, ловча̀нской е̂пархї́й: совсѣⷨ державе е̂гѡ: блⷭгословенїемъ же ѩгꙋмена въ мⷭтире сⷮыѧ трⷪци: глагóлеми варовйтецъ ѻби́телѧ е̂тропóлскаго: напеча̀та сѧ книга сїѧ, е̂рмꙋлóгыѧ, въ гⷭдствꙋющемъ вели́комъ гра́де е̂трополїѧ: въ лѣ́то ѿ сотворенїе мира ҂зтⷦѳ: (7329) ѿ рождества́ же по плóти бⷭга слóва, ҂аѡⷦк (1820) їꙋлїа кⷭ и̂нди́кта иⷭ:

Книжката съдържа:

1. Послѣ́дова́нїе чи̂нъ вѣ̂чѐрнїй, съ отдѣлна пагинация л. 1—12.
2. Образъ на Исуса Христа, л. 12[б].
3. Катавасїй на рождество̀ Хрⷭтово: л. 1—8.
4. Катава́сїй на сⷮое бⷭгоꙗвленїе: л. 8[б]—15[а].
5. Катава̀сїй на срѣ̀тенїе Христово: л. 15[а]—18[а].
6. Катава̀сїй на бл̃говѣ́щенїе бцⷣы: л. 18[а]—21[б].
7. Катава̀сїй въ нⷣлю ваїй: л. 21[б]—24[б].
8. Катава̀сїй въ вели́кїй четвъртокⷦ: 24[б]—27[а].
9. Катава̀сїй на поклонѐнїе крⷭтꙋ: л. 27[б]—29[б].
10. Катава̀сїй во велѝкꙋю сꙋббѡ̀тꙋ: л. 30[а]—30[б].
11. Катава̀сїй во сⷮꙋю и̂ вели́кꙋю недѣ́лю па́схи, и̂ вовсю̀ свѣ́тлꙋю седми́цꙋ: л. 33[а]—51[б].
12. Катава́сый въ недѣ́лю Ѳо̀минꙋ: л. 52—54[а].
13. Катава̀сїй на вознесѐнїе хри́сто̀вѡ: л. 54[а]—56[а].
14. Катава̀сый въ нⷣлю пѧ̀тдесѧтнꙋю: пресⷮыѧ трⷪцы: л. 56[б]—59[а].
15. Катавасїй на преѡбраженїе гⷭне: л. 59[а]—61[а].
16. Катавасїй на ѹ̂спѐнїе пресⷮыѧ бцⷣы: 61[а]—63[а].
17. Катавсїй на рⷤтво̀ пресⷮыѧ бцⷣы: 63[а] 65[б].
18. Катава̀сый на воздвиже́нїе чⷭтнаго крⷭта: 66[а]—69[а].
19. По непоро́чнахъ: гла́съ е҃: л. 69[а]—70[б].
20. Степѐнны на ѻ̂смъ гласоⷡ-кі́йждо стїхъ повторѧемъ: л. 70[б]—81[б].
21. Прокїмни воскрⷭни: л. 81[а]—83[б].
22. А̂нти́фонъ а҃: дⷣго гла̀са: л. 83[а]—83[б].
23. По е̂ѵⷢлїе сла́вы: л. 83[б]— .
24. Всѧ́кое дыха̀нїе да хвалитъ гⷭда: л. 86—93[б].
25. Послѣ́дова̀нїе бжⷭественныѧ лїтꙋргїй . . . . л. 93[б]—100.

Книжчето е здраво и подвързано съ кожа.

359 (607).

Жития на светиитѣ, новобългарски прѣводъ или прѣписъ отъ 1850 год. Листи 50, **16°** (14·5×9·5), нехубаво черковно писмо по 19 реда на стр.

На най прѣдния листъ заглавие: Кни̑га житі̑е на ст҃и̑те, издалъ Василъ Велювъ ръкописъ съ голамъ трꙋдъ 1850.

Нарѣчие централно съ руско влияние въ правописа; ударение правилно. Съдържа:

На л. 1. Мц҃а септе̑врїа въ а҃ де̑. Жїтїе пре̑пбнаго ѡ҃ца нашего сѷмеѡна столп̑ л. 1—9.

Начало: Седѧ на е̑ди мн̑тиръ и̑ на си́чките сѧ повинѧ́ваше и̑ сра́маше и̑ и̑зꙋчи ѱалтѝрѧ наꙋсъ за ма́лко време и̑ построиже сѧ на и҃ї годы̑ и̑ ѿ та̑ побегна и̑ ꙋтиде́ на една̀ гора̀ щѐ е бли́зꙋ то́я гра̑ що са нари́ча таланѝсъ и̑ та̑ намѐри келїѧ ма̑ка ѿ ками̑ и̑ затвѝри са ст҃ый та седѧ ѡ҃у неѧ г҃; годы̑.

На л. 4. Мц҃а септе̑врїа: и҃ де̑. Рож̑тво прест҃ыѧ вл҃дчцы нашеѧ бц҃ы и̑ при́сно двы мрї́и̑.

Начало: То̀й ї̀ѡаки̑ ѿ цр̑ко колѣ̑но бѣ́ше и̑ а̑нна и̑ то̀й и̑ бѣ́ха хр̑тїане и̑ чт̑о си̑ держа̀ха житї́ето и̑ почи̑таха сиромахси па̑тници и̑ про́сецы и̑ бѣ́ха богати а̑ма и̑маха гри̑жа зе че́до ѿти бѣ́ха без̑че́дни.

На л. 6б: Мц҃а септе̑врїа в҃ :ді: денъ. Сло̀во на воздвиже̑нїе чт̑наго и̑ животворащаго кр̑та.

Начало: Цр̑твꙋющи̑ вре̑мѣ маѯе̑нтеа мꙋчи́тель. и̑ мно́го зло̀ стрꙋ́ваше на лю́дїето не токо̀ на хр̑тїа̀не да го́ни да ма̀чи, а̑мѝ и̑ не́гови хора ѡ҃убы́ваше и̑ наси́ла не́що зе́маше и̑ злѐ живее́не и̑ бѐ си̑чки рі̀мъ на голе̑ ско́рп ѿ то́зи дїа̀вол̑.

На л. 12. Мц҃а септе̑врїа в҃ кѕ де. Жїтїе ст҃аго сла̀внаго и̑ всехва̀лнаго а̑п҃ла и̑ е̑у҃та Їѡанна бг҃ослова.

Начало: Ст҃ый а̑п҃лъ и̑ е̑у҃лист̑ ї̑ѡанъ бг҃ословъ сн҃ъ бѣ̑ заведеѡвъ и̑ соломї́ю що бѣ̀ дщера̀ на ї̑ѡсиф ѡ̑бръ́чника. то̀й бѣ̑ викан̑ъ ѿ рибари на пропове̑ е̑у҃лїа. Когѝ хр̑то̑ хо́деше прї̀ галї́лейско мо́ре и̑ и̑збираше ѿ рибарїи а̑п҃лы и̑ вика̀ :в҃: бра́тїа пе́тра и̑ а̑ндрѐа и̑ по́сле ви́да ї̀акова зеведе́ова и̑ѡа̀на вкѝраб̑ че запы́саха пре́ждата прї̀ баща̀ си..

На л. 16б. Мц҃а ѡ̑ктомврїа в҃ ѕ҃ де̑. Жїтїе ст҃аго а̑п҃ла Ѳомы.

Начало: Ст҃ый а̑п҃лъ Ѳома що ги̑ нари́чаме близне́цъ бѣ̑ ѿ гра̑ панеа́да галиле́йски, и̑ кога̀ х҃с ходеше по земѐта и̑ ꙋ̑чеше люди, и̑ и̑сцеле́ваше се́какви недꙋ̑ги а̑ ѳома̀ чꙋ че хо̀ди хр̑то̑ по градѝщата и̑ ѡ̑утидѣ̑ с̑ нѐго и̑ ѡ̑учеше са на дꙋ̑мите мꙋ̑ **сла́тки.**

На л. 20. Мца ѡктомвріа в дı. де. Житіе прпбніа мтре нашеа параскеви.

Начало: В земли сербской близо прї гра килїкратіа весъ нарицаетса епиват. и ѿ тамо бе са родила прпбнаа параскева ѿ родители блгочестивы и ходеха по заповеть гднь и миловаха сиромаси и просецы и патницы.

На л. 23. Мца ѡктоврій в :кѕ днъ. Житїе стаго славнаго велико мчника димитріа мvроточца.

Начало: Стый велико мчник димитріе родиса в гра соло ѿ блгочтиви родители: баща мѹ воевода в града, и потайно вѣрѹваше гда нашего їиса хрта че не смееше на ꙗвѣ защо имаше големо гоненіе на хртїанете ѿ невѣрны црей.

На л. 26. Мца ноемвріа в и днъ. Слово на собор стаго архистратига михайла и прочи.

Начало: В колосаехъ фригиски бли ієраполa бѣ хра стаго архїстратига мїхайла та имаше та источник чѹдотворенъ и ѿ неа болни піаха и ѹздравеха: и по голема бѣ ѿ кѹпе сілоамскы.

На л. 30. Мца ноевріа гı днъ житїе стаго їѡана златоѹстагѡ.

Начало: Стый їѡанъ златоѹст роди са в антїхоїа ѿ родители невѣрни, та беха богати много баща мѹ бѣ воевода нама бѣ секѹн а мапка мѹ антѹса.

На л. 32б. Мца ноевріа дı днъ. Житїе стаго апла Филипа.

Начало: Прї море галилейско бѣ гра що са нарича вїсантїа близѹ прї капернаѹ, и бѣ еврейски езыкъ ѹ този гра :г: аплы са бѣха родиле, та петръ и андрей и филп петръ са андреа бѣ рибари по морето доде прї хрта отидоха.

На л. 34в. Мца декевріа в ѕ днъ житїе иже во сты ѡца нашего николаа мірлїкійскихъ чѹдотворца.

Начало: Стый ѡцъ ніколаа бѣ роде ѿ гра патара ѿ чтны бгородны правовѣрны родителй, баща мѹ бѣ бога найма ѳеѡфа а майка мѹ нона, и много млтина стрѹваха на сіромаси и просеци.

Слѣдъ това на л. 37б слѣдва (отъ по ново врѣме):

Должности потвердителны. Колкото работи долженствѹваме да правиме въ блгодѣанїа на дрѹгите тыа са, който се именѹват дѣла милостыни тѣлесни и дѹховни.

Тѣлесните са (изброяватъ се 7 „тѣлесни“ и 7 „духовни“ добродѣтели): 1. гладните да нахраниме, 2. жедните да напоиме и пр.

На слѣднитѣ листи 39—46 слѣдватъ извадки отъ стария завѣтъ и други четива и молитви на черковнославянски, а на л. 47 слѣдватъ разни поучения на новобългарски:

Ученью сички светъ гледа като на огледало, а неученiю секога е втемница затворенъ и не видй нищо. — Бѣгай ѿ пiанството като ѿ утрова. Бегай ѿ злонаравните като ѿ краста.

Послѣ на л. 47[б] слѣдватъ до края въпроси и отговори върху божй промисалъ и върху молитвата.

На л. 76[б] прѣзъ надлъжната и горна пола писано съ сѫщо писмо както и самиятъ текстъ:

Йздателъ теодоръ хрелювски леско . . . книгъ на христаки Павловича македонскаго славни учител свищовски.

Доставилъ Т. Куневъ.

360 (615).

Блгодарственное страстей хрстовыхъ, черковнославянски прѣписъ отъ 1824 г., 20 листи гол. 8° (23·5 × 17), новоуставно писмо.

Слѣдъ „благодарственото", което състои отъ 33 „стиха" слѣдва (на л. 9): Цѣлованiе оудовъ и раны гда нашего Іиса Хрта на всяки денъ:

Радоуй сѧ оужаснаѧ всѣмъ державамъ престаа главо и пр.

Подиръ това на л. 10:

Поклоненiе гдв нашемв Іисв Хртв:

Покланѧемсѧ твоемв тайномв снисхожденiю и дѣйство стагѡ дха во оутробѣ двческой воплощенiю, рождествв, и во ꙗслѣхъ плотскихъ положенiю ради спсенiѧ нашегѡ человѣколюбче гди.

Покланѧюсѧ твоемв прежде денници ѿ оца без мтре рожденiю, и неизреченномв, еже ѡ насъ смотренiю сне бжiй! и пр. Погрѣшно е туренъ първия стихъ за втори, а втория за първи.

И най сетнѣ на л. 12:

Глголъ грѣшнаго ко Магдалинѣ плачвщей оу ногъ христовы.

Оустнй магдалино ѿ хртовв ногв:
Мнѣ даждь мѣсто: азъ имамъ ѡ грѣсѣхъ скорбъ многв.
Оуже твоими слезами скерны ѡчищены.
И безаконiѧ твоѧ оуже ѿпвщенны.

Ӑзъ ѐщѐ валѧ́юсѧ въ грѣхо́вной ти́нѣ:
Ӑзъ хощꙋ̀ ꙋ̓ но́гъ ѐго̀ ӥска́ти простынѣ.
Оу̓стꙋпи̇̀ ѿ жено! ѿ но́гꙋ хр҇то́вꙋ.
Да ӥ ӑзъ ми́лость ѐгѡ̀ ѡбрѧ́щꙋ гото́вꙋ.
Оу̓же ты ӥхъ дово́льнѡ слеза́ми ѡ̓ми́ла.
И проще́нїе грѣхѡ́мъ твои́мъ полꙋчи́ла.
Ӑзъ ѐщѐ хощꙋ̀ ѐмꙋ̀ ꙋ̓па́сти на но́зѣ.
Ӥ ꙗ̓кѡ грѣшни҇ бо́лше рыда́ти на мно́зѣ.
Оу̓стꙋпи̇̀ Магдали́но, возлюби́вшаѧ хр҇та̀ не ле́стнѣ,
И припа́дшаѧ къ ѐгѡ̀ ст҇ѣй плеснѣ.
Ѻу̓жѐ ты до си́тости ср҇це ꙋ̓услади́ла.
Лобза́нїемъ любе́зны҇ томꙋ ꙋ̓годи́ла.
Ӥ ӑзъ хощꙋ̀ въ люби́момꙋ мнѣ̀ припа́сти бг҇ꙋ.
И лобза́ти ꙋ̓се́рднѡ чи́стꙋю ѐгѡ̀ но́гꙋ.

Ѿвѣтъ Магдали́ни҇ грѣшникови.

Всѣ̀мъ ще́дръ ѐсть гд҇ь на́шъ, всѣ̀хъ вмѣща́етъ нете́снѡ:
Всѣ̀хъ прїе́млетъ, всѣ̀мъ радъ, всѣ҇ лю́битъ ӥзвѣ̀стнѡ.
Ӑще бы ѿ всегѡ̀ мїра здѣ̀ притека́ли люди.
Оу̓ но́гъ хр҇та̀ моегѡ̀ нете́снѡ ӥмъ бꙋ́ди.
Вкꙋпѣ̀ ꙋ̓бо со мно́ю ногъ ѐго̀ ӥми́сѧ:
Ӑзъ ѡ̓ мои́хъ ты́же ѡ̓ свои́хъ грѣсѣ̀хъ моли́сѧ.

Слѣдъ това съ киноваръ:

Бл҇года́рственное страсте́й хр҇то́вы҇ воспомина́нїе и моли́твенное размышле́нїе па́че всѣ҇ ӥныхъ мл҇твахъ ꙃѣлѡ̀ дш҇и̇ поле́знѡ ѐже до́лжно по всѧ̀ пꙋткѝ соверша́ти со вниманїе ӥ ꙋ̓миле́нїемъ ср҇ца̀. писа́сѧ въ мн҇тиръ рыла ӥларїѡ́нъ проигꙋменъ їеросхимъ. влѣ́то аѿкд҇ ӑпри́лїа — л҇ —

ОстаналитѢ 8 листа, отпослѣ пришити, съдържатъ:

Чи́нъ ѡ̓ причаще́нїи воды̀ ст҇обогоꙗвле́с҇ки.

Върху листа прѣдъ тоя чинъ нарисуванъ, доста хубаво (вѣроятно по литографиранъ изводъ): Исусъ Христосъ до колѣнѣ въ вода и до краката му отъ двѣтѣ страни двѣ рибки, а отстрани тия стихове съ курсивъ:

На Іѡрданѣ вѣрнїи прїид(и)те,
Источника спасенїя почерпите.
Ӑзъ дамъ воду живу жаждущимъ,
Любовїю къ мнѣ прибѣгающымъ.

Слѣдъ свършека на чинътъ изрисуванъ потиръ, а отъ двѣтѣ му страни тия стихове:

Пивый ѿ чаши кровь мою,
Всегда будетъ сей со мною,
Ꙗдущїй же всегда мое тѣло,
Той возведенъ будетъ мною на небо.

Най сетнѣ на лл. 18б и 19а е млтва ѡ̑ ижe сáми себѐ заклаша. Подвързия мукавяна, здрава.

361 (224).

Алфавитъ д҃хóвный отъ 1825 г. Редакция новобългарска. Листи 104, 4° (23·5×18·5), текстъ 17·7×14·5, писмо — ново-уставно, дребно, букви 2 мм., редове на стр. 23.

Заглавие: А̊лфавитъ дх҃óвный, преведéсѧ на прóстый ѧ̑зы́къ болгáрскїй. — Съдържа прѣди сичко поучения по азбученъ редъ, л. 1—3а, а отъ л. 3б до 90:

1. Чáсть пéрвая. Глава а҃. Зарáди пáднованїе а̑дáмово, (нáй первата[1]) причи́на бѣше нéмꙋ неразꙋ́мїе, и̑ крáйное що нéпознà сéбеси.

2. Главà вторáѧ. Зарáди каквѡ̀ трéбва да рáботимъ съ рáзꙋмъ и̑ да пáзимъ зáповѣди бж҃їѧ.

3. Главà трéтїѧ. Зарáди да нѐ рабóте чл҃вѣкъ съ рáзꙋматси, и̑ а̑когò не ѡ̑чи́сте, неѐ прáвъ. и̑ неѐ и̑стиненъ рáзꙋмъ.

4. Главà д҃. Зарадѝ до тогáзи въ дх҃óвное дѣланїе и̑ма трꙋдъ и̑ понꙋждáванїе, догдѣ́ не дойде кóй да просвѣти́ свóй рáзꙋмъ.

5. Главà є҃. Зарадѝ на всѝчко да хóдишъ на слѣ́дъ рáзꙋмꙋ и̑ разсꙋждéнїю, а̑ не подѝръ безсловѣстната плóть.

6. Глава ѕ҃. Зарадѝ да бáде предпочтéнъ пóстъ, и̑ да и̑маме на всѝчко воздержáнїе.

7. Главà з҃. Зарадѝ дасѧ̀ не порóбваме на плóтските слáдкїѧ стрáсти, но дх҃óвное ꙋтѣшáванїе въ г҃дѣ да и̑щемъ всѧ́кога.

8. Главà и҃. Зарадѝ всѧкога на всѝчко да хóдешъ подѝръ рáзꙋма, а̑ не подѝръ плóтското безрáзꙋмное и̑сканїе.

9. Главà ѳ҃. Зарадѝ дасà не распáловя чл҃вѣкъ на чꙋ́ждо лицѐ, и̑ дасà не прóбꙋва на плотската пóхотъ. (и̑сканїе хотѣ́нїе).

10. Главà і҃. Зарадѝ даса не порóбова всѧ́кїй на блꙋ́дны пóмыслы, и̑ сквéрное похотѣ́нийе.

[1]) Думитѣ, поставени въ скоби, са писани надъ редътъ.

11. Глава̀ а҃ı. Зарадѝ каквѝ неѐ свойственно на чл҃вѣка плотското похотѣнїе, (ѝсканїе) по ѿкогато престапи ада̀мъ заповѣдъ ѡстана на на̀шъ ро̀дъ.

12. Глава̀ в҃ı Зарадѝ да несѝ прилага̀шъ ср҃цѐто на сигашните вещи, ѝ да не ѝскашъ въ земалните сласти покой ѝ ѹтѣшаванїе, но са̀мѡ въ г҃да бг҃а да ѝщишъ всѧ̀кога.

13. Ча̀сть втора̀ѧ. Глава̀ а҃. Зарадѝ даса̀ пазиме на всѝчко даса̀ не хва̀лимъ съ лажо̀вно похвалѧванїе.

14. Глава̀ в҃. Зарадѝ даса̀ не ра̀дѹвашъ мно̀гѡ на почита̀нїе человѣческо, защо̀е прелѐстно.

15. Глава̀ г҃. Зарадѝ да неса̀ го̀рдимъ (фодѹли҃) за нѝкоѧ вѣщь на то̀зи ми҃.

16. Глава̀ д҃. Зарадѝ на всѝчко всѧ̀кога даса̀ смирѧ̀ваме прѣдъ бг҃а ѝ предъ чл҃вѣцыте.

17. Глава̀ є҃. Зарадѝ ни ма̀ло нѣчто да ѝмашъ ѿ сѐбеси.

18. Глава ѕ҃. Зарадѝ да не ѡсѫждавашъ дрѹгиго когѝ, но своетоси ѕло̀ да глѐдашъ.

19. Глава з҃. Зарадѝ даса̀ пазешъ ѿ смѣха, ѿ празднословїе ѝ ѿ кощѹнство.

20. Глева и҃. Зарадѝ всѧкога даса̀ ка̀имъ ѝ да пла̀чемъ за своѐ согрѣшѐнїе въ то̀зи до̀лъ плачѐвный.

21. Глава̀ ѳ҃. Зарадѝ да помѧнѹваме всѧ̀кога смѐрть, ѝ да неса̀ прельщаваме съ гнилитѣ рабѡти (вѐщи щоса̀) на то̀зи мı̈ръ.

22. Глава̀ ı҃. Зарадѝ каквѡ нѐма покой на то̀зи мı̈ръ ни въ ѐдно̀ нѐгово нѐщо, но са̀мѡ въ ѐдно̀го бг҃а ѝма вѣчный покой.

23. Ча̀сть г҃ ѧ. Глава а҃. Зарадѝ да не бѹдемъ сребролюбцы, но то̀кмѡ на ѐдно̀го бг҃а даса̀ на̀дѧваме.

24. Глава̀ в҃. Зарадѝ да не завѝждашъ нѝкомѹ ни на нѝкоѧ вещь на то̀зи мı̈ръ.

25. Глава̀ г҃. Зарадѝ даса̀ не гнѣваемъ, нито̀ да даржѝмъ ѕло̀ба на нѝкого.

26. Глава̀ д҃. Зарадѝ да не скорбимъ мно̀гѡ кога̀ до̀де на҃ нѧ̀коѧ скорбь.

27. Глава̀ є҃. Зарадѝ каквѡ всичките ст҃ı̈и въ скюрби ѝ печа̀ли ѝспрово̀диха всѝчкїй сво̀й живо̀тъ.

28. Глава̀ ѕ҃. Зарадѝ да терпѝмъ всѝчко що до̀де до̀блественнѡ. (ю҃на̀чески).

29. Главà з҃. Зарадѝ да несмѐ лѣни́вы, но тре́звенны (сабꙋ́дени) на бж҃їето рабо́танїе вса́кога.

30. Главà и҃. Зарадѝ да не ба́дешъ лѣни́въ, нитò ꙋ҆ны́лъ, но вса́кога де́нь и҆ но́щь ꙋ҆се́рдень да ба́дешъ, и҆ за себѣ̀ да сѧ̀ гри́же҃.

31. Главà ѳ҃. Зара́ди да принꙋжда́ваме се́беси вса́кога серде́чно къ топлинà гд҃на.

32. Главà і҃. Зарадѝ всичко жела́нїе своѐ да и҆́маме къ бг҃ꙋ, и҆ любе́зно къ не́мꙋ ди сѧ̀ прилѣпа́ваме.

33. Главà а҃і. Зарадѝ на є҆ди́наго бг҃а да и҆́маме любо́вь, и҆ ни́що да не пота́чеваме дрꙋ́го по мно́гѡ ѿсве́нъ не́гова любо́вь.

На л. 90[б]: Стїхослѡ́вїѧ пе́рваѧ, любе́зное къ бг҃ꙋ ви́канїе На л. 92[б]: Стїхослѡ́вїѧ втора́я. Любе́зное събг҃а разгова́рванїе. На л. 94[б]: Стїхослѡ́вїѧ тре́таѧ: Любо́вническое на бг҃а ви́канїе. На л. 98[а]: Стїхослѡ́вїѧ д҃. жела́тельное къ бг҃ꙋ ви́канїе. На л. 101[а]: Стїхослѡ́вїѧ па́таѧ Прежели́телно на бг҃а бл҃годаре́нїе за доброе не́гово пода́ванїе. — Тия стохословия са отчасть изводъ отъ давидовитѣ псалми, отчасть написани самостойно по подражание на първитѣ.

Книгата била готвена за печатъ. Ето какво пише прѣводачътъ найпослѣ: Преведе́сѧ сїѧ̀ кни́га щосà нари́ча а҆лфави́тъ дх҃о́вный, на про́стый ѧ҆зыкъ бо́лгарскїй мно́ю невѣ́жою рꙋвı́момъ сщ҃е́нносхїмона́хомъ, ꙋ҆ сщ҃е́нной ѡ҆би́тели троѧ́нскїѧ, хра҃ ржтво престы́ѧ бц҃ы, въ пꙋсти́нной скѵтѣ̀ ст҃лѧ нїкола́а списа́ся. Настоѧ́нїемъ же и҆ и҆скꙋплѣ́нїемъ хрїстолюби́ваго и҆ ꙋ҆серднолюби́ваго ревни́телѧ, Гд҃на Гд҃на кѵ҃: Х: Михаı́ла .....[1]) ѿ се́ло те́тевене, за да сѧ̀ разда́ватъ правосла́внымъ хр҃тїанѡмъ, за ѡ҆́бщаѧ по́льза, и҆здадѐ на ти́помъ печа́татисѧ, са́съ своѐ прохáрченїе, за дш҃е́вное є҆гѡ̀ спасе́нїе, и҆ за вѣ́чное є҆гѡ̀ помена́нїе, и҆ за роди́телеи и҆ сро́дникѡвъ є҆гѡ̀.

По́слѣ сїѧ̀ преведе́сѧ и҆ за страсте́хъ хр҃то́ви҃ моли́твенное размышле́нїе три́десатъ и҆ трѝ тропа́рѧ: и҆ сказа́нїе за разли́чнїи грѣхѡвѐ изгре́ческа кни́га щосà зовѐ, а҆ма҃тωλω҃ σωτηρία.

Свидѣтелствꙋю и҆ а҆́зъ за товà всичко преведе́нное за пра́веднѡ съ своерꙋ́чнымъ подписа́нїемъ, ловчꙋ̀ є҆п҃кпъ а҆нѳı́мъ. 1825 ѿ ма́рта писа́ся до а҆́вго҃ м҃ца.

Най-послѣ прѣводачътъ притуря: товà печа́тай въ началѣ̀ а҆ нѐ.....[2]) и҆ ѡ҆щѐ преложѝ на потписа҃ъ.....

---

[1]) Оставено празно мѣсто за прѣзимето.

[2]) Подрѣзано — не се чете.

На послѣдния листъ отопаки забѣлѣзана тази рецепта за маджунъ: ѿ слатки корень 5 драмъ и метъ 50 драмъ па го пресеи убаво па го чакаи да поистине колкото да трае праста па го смеси да стане мажүнъ та да ꙗде вечеръ и заранъ.

Подвързия — мукава, обвита съ мушама.

362 (609).

Кириакодромионъ, (извадки отъ него), писанъ на 1850 г. 73 л. 8⁰, нехубаво писмо.

На първия листъ има слѣдното заглавие:

Ӥзбрано ѿ толкованїа и ѿ кнѝги сїраховѝ ӥ дрүги много еѵ҃лско ӥ ап҃лско толкованїе дүшейх҃целѝтелна книга.

Краткое толкованїе (написано въ нѣкакъвъ орнаментъ) 1850.

На сѫщия листъ отопаки:

ү вӥдраре ӑзъ василъ Велювичнъ сторӥхъ трүдъ сас҆ тази книга дүше полезна 1850 лето сас҆ моꙗ рүка пи́са҃. ко(й)то вни́кне внеꙗ неще без҆ полза да оста̀не.

На л. 2 е ѽглавленїе.

На л. 3ª подъ единъ черъ орнаментъ, съ ликътъ на Ис. Христа: Кѵрїакодромїо҃ сиречъ недѣлникъ.

Поу҃ченїе на всѣхъ православни҃ цр҃квах҆ толкованїе справоүченїе дүшеполезно ӥзбрано ѿ много кнѝгѝ за полза в(с)ꙗкиму чл҃вку кои какво жалѝ намѝра въ неꙗ защо е сас҆ много трүд҆ собрана понеже чл҃вк҆ неүченъ като дрво неүделано ўченїето е светосъ ўченїе ѡ҆утешенїе ӥ үправленїе сер҃ца ӥ ўма. Блж҃ени ӥспита̀ющѝ свѝдѐнїе є҆г҃ѡ все҃ ср҃це҃ взыщүтъ є҆г҃ѡ неделающи бо бе҆законїꙗ в҆ пүте́х҆ є҆г҃ѡ ходѝша. ѱа҃: р҃ıи.

Тия три листа до тука нѣматъ странични броеве. Чакъ слѣдниятъ листъ, дѣто захваща прѣдисловието, захващатъ и странични означения. Прѣдисловието е прѣписвано по Софрониевия Кириоакодромионъ, само е испуснатъ оня пасажъ, дѣто Софроний говори, какъ съставилъ книгата си. Освѣнъ това на края намѣсто „азъ грѣшнїй Софронїꙗ“ . . . . . прѣписвачътъ свършва тъй: „Ӑзъ грѣшнӥ Васӥлъ Велювӥчнъ, и прибавя пакъ сѫщия стихъ отъ псалтиря, както и Софроний.

Прѣписани са 11 слова, и то споредъ оглавлението:

1. Слово въ недела 21 сеющи семен҆. лис҃ 1.

2. Слово ѿ долготѹ днéй живенїе правйло за добродетелное жйтїе ѿ бг҃а члко̑ подано̑. чететсѧ ӏанѹарїа а҃ де нпамѧ василиѧ великаго лис҃ 14 (не е листъ, а страница; тъй сжщо и надолу).

3. С(л)ово въ недела 25 законйкъ вопроша хр҃та. л. 30.

4. Слово въ четртокъ перва недела ст҃аго велйкаго поста за ѕо҃ба ꙗви̑ лис҃ 46.

5. Слово въ сѹбота перва недела ст҃аго велйкаго поста за причащенїе ꙗвй. л. 49.

5. Поѹченїе въ неделю первѹю ст҃аго велйкаго поста поѹчава за чистота л. 56.

7. Слово въ ст҃ый вели̑кй понделникъ. ꙗвй заради̑ молитвы двда цра. л. 63.

7. Слово въ ст҃ѹю великою сдредѹ. ꙗва безаконското — лист̑ 70.

9. Слово въ ст҃ыи великй четветокъ. ꙗвй за примйренїе и ѡчистенїе. ли҃ 80.

10. Слово въ неделю масопѹсною. ꙗвй заради̑ страшни сѹт̑. лис҃ 8҃9.

11. Поѹченїе въ неделю деветнадеса҃. ꙗвй ради̑ любовъ — лис҃ 97.

Слѣдъ свършъка на това слово слѣдва (на стр. 102 и 103):

Правйло ст҃ы҃и ап҃лъ п҃є да бѹде̑ же ва̑ всѣм̑, причѐтнико̑ же, и мирски̑ людемъ, книги чéстны и ст҃ы (изброяватъ се книгитѣ на вехтия и новия завѣтъ).

На стр. 104 до края — извадъкъ (черковнославянски) отъ притчи Соломонови и прѣмждрости Сирахови съ нѣкои бѣлѣжки и сочки подъ текста.

Хартия груба, синкава. Подвързия мукавяна, здрава.

Доставилъ Т. Куневъ.

363 (211).

Сборникъ отъ разни статии, писани на 1850 година (прѣписъ по Софрониеви прѣводи). Листи 270 фол. (31·5×21·5), текстъ 21·3×15·5, обиколенъ съ двойни, червени линии наоколо; писмо полууставно, дребно и нехубаво, букви 1·5 мм., редове на стр. 34. Съдържа:

1. Начáло премѹ҃дрости страхъ гп҃днъ, и разѹмъ бл҃гъ творѧщимъ вóлю є҃гѡ, л. 1—8.

2. Мѷѳологїѧ Сѷнтїпа фїлософа попремнóго размотрéна. и преведéна ѿ персїйскагѡ ꙗзыка, на грéческагѡ прóстагѡ ꙗзыка: а ѿ нáсъ препйсана ѿ грéческагѡ простра́ннаго ꙗзыка, на бóлгарскїй кра́ткїй и

про́стый ѧзы́къ, къ разумѣ́нїю бо́лгарскому про́стому наро́ду: Къ внѣшному по́лзу прочитаю́щимъ ю҃: пе́рво преве́дена на 1802-ро лѣто їунїа: на :6: де҃ на ви́ди҃:... а сегѝ второ́ са преписа ѿ по́па краста по́п҃: аѳана. Въ лѣто 1850 мц҃ъ декеврїа де́н҃ 25 въ разгратъ, л. 10—44.

3. Изрѣчения отъ Соломона, л. 45—46.

4. Е́зωповы ба́сны, както пише надъ текста върху страницитѣ, л. 47—94. Сички на брой 147, отъ които послѣднитѣ три („змїѧ и чл҃къ", „цр҃ь и три па́ши негови" и „мужь и жена") доста дълги и сигурно не са творения Есопови. По съдържание и строежъ приличатъ на народни приказки. Къмъ края (л. 78—94) други статии, надъ които на страницитѣ (надъ текста) стои „басни му́дрости".

5. Дово́лно щò сказа́хме ѿ мі́рските їсторі́й а̂ сегѝ потре́бно е да скажи́ме и̂ ѿ цр҃ко́вната їсторїа повы́ше и̂звѣ́стное сло́во, л. 94.

6. Цр҃тво са варди и̂ оупра́ва са́сь му́дрость и̂ са́сь ра́зумъ, и̂ са҃ любо́в҃ къ во́йномъ и̂ къ под҃да́ник҃; а̂ нè са҃ ору́жїе и̂ са҃ стра́хь, да бупла́ша раѧта, л. 95—250. Почватъ се редъ глави отъ „Театронъ политиконъ" (подъ общо заглавие надъ текста): „фїлософскїа мудрости" (Вж. № 92).

Цѣлото съдържание на сборника е изложено на л. 253[б] и л. 254[а] отъ самия прѣписвачъ:

Ѡглавле́нїе сословїе повѣстїе: и̂ различнаѧ поуче́нїѧ ѡ̂брѣта́ющихсѧ в҃кни́зѣ се́й:

Поуче́нїе ѡ̂ стра́се гд҃немъ, л. 1. — Поуче́нїе ѡ̂ простотè сердѐчномъ, л. 2. — Поученїе ѡ̂ малемъ кра́дцѣ, листъ тоижде 2. — Повѣстъ ѡ̂ суеверїе, л. 3. — Ѡ̂ и̂сповѣди нà ѡ̂брат҃, л. 5. — Ѡ̂ мо́лбѣ, л. 6. — Кра̀ткое нравоуче́нїе, л. 7. — Миѳологїа сунтїпа фїлософа, л. 10. — Баснослóвїѧ е̂сώповы, л. 47. — И̂ другаѧ баснословїа, л. 77. — Фїлософскїа мудростѝ, л. 78. — Сло́во ѡ̂ и̂стинѣ, л. 80. — Пове́сть ѡ̂ цр҃ѣхъ, л. 80. — Сло́во ѡ̂ ѿще́нїе бж҃їе, л. 82. — Сло́во ѡ̂ сме́рти, л. 85. — Сло́во ѡ̂ їсторі́ахъ цр҃ковныхъ, л. 94. — Повѣстъ ѡ̂ цр҃твахъ мі́рскихъ, л. 95. — Повѣстъ ѡ̂ гп҃да́рскы҃ пра́ведныхъ судахъ, л. 97. — Пове́стъ коли́ко до́лжност҃ и̂ма гп҃да҃ да са гри́жи и да сà труди зарадъ под҃данните свои, л. 101. — Слово ѡ̂ гп҃дарское блудодѣанїе, л. 108. — Повѣстъ ѡ̂ совѣтникахъ гп҃да́рскихъ, л. 114. — Показа́нїе, пре҃ гп҃дарѧ мно́го да не хорати́ш҃, л. 112. — Гп҃да́рь като́ ѿц҃ъ когѝ нагле́два пода́нныцыте свой тоги́ва бы́ва ми́рно держава́ е̂гὼ, л. 120. — Гп҃дàръ когѝ подадѐ нѧкой зако́нь потре́бно е пе́рво ѿнъ са́мь да го́ варди, л. 127. — Гп҃дàръ когѝ вàрди гражданскàта правост҃: и̂ бж҃їа зако́нь, и̂ да сà

покорава на ни́хъ бл҇говен̓ е̑ст̓, л. 132. — На гп҇дара сла́ва е̑ст̓, коги сто́й на̀ дꙋмата си и̑ держѝ ве̑рностъ, л. 140. — Гп҇да̀ръ кой и̑ма ꙋ҆ себѣ̀ кни́зное поꙋче́нїе таги́ва е̑сть сла̀вно и̑ме е̑го̀, л. 150. — Гп҇да́ръ когѝ прочи́та че́сто с҇ще́нно писа́нїе, тогѝва ми́рно ꙋ҆прáва державáта своѧ, л. 156. — Гп҇да̀ръ ꙋ҆ бл҇гополꙋчное вре́ме высо́ко да са̀ невóздига а̑ко хо́че твéрдо да бꙋде гп҇да́рство е̑гѡ, л. 163. — Гп҇да́рь когѝй мл҇тивъ камтò сїротините, таги́ва са повы́ше ꙋ҆множа́ва и̑мѣ̀нїето мꙋ, л. 180. — На̀ гп҇да̀ра потрѐбно е всѧ́коги да мы́сли, почтò насворо хо́че да са̀ расы́пи живо́т̓ е̑гѡ, л. 190. — Бл҇гочестивост̓ и̑ стра҇ бж҇їй когѝ и̑ма гп҇да́р̓ на ср҇це свое, таги́ва е сѣ̀ме е̑гѡ̀ бл҇гослове́но, л. 201. — Гп҇да̀рь да са̀ приклонѧ́ва по҇ержа́внаѧ рꙋка бж҇їа, да са̀ непревозно́си на высо́ко, л. 213. — Оу҆ злополꙋчное да нѐ ѿпа́два гп҇да́рь, и̑ тогѝва са ꙋ҆боѧ́ватъ ѿ негѡ̀ всѝ ѧ҆зы́ци, л. 229. — На̀ ѡ҆теческагѡ и̑ наро́днагѡ шепо́тника и клеветни́ка да нѐ слꙋша гп҇да̀рь дꙋмите, тогѝва быва гп҇дарство҇ е̑гѡ̀ ми́рно и̑ тїхо, л. 227. — Ласкате́ли и лестницы да гѝ ненави́жда гп҇да́р̓ и̑ тоги́ва быва̀ и̑мето мꙋ сла́вно, л. 232. — Гп҇да̀рь са҇ бл҇гогове́нїемъ да почита с҇ще́нныѧ чи́нь и̑ слꙋжи́телите бж҇їй; тоги́ва катò кри́нъ процветва гп҇дрство е̑гѡ̀, л. 237. — Гп҇да́ры, щò любили бл҇гоче́стїе хр҇тїанское о̑ный са҇ голѧ́мое бл҇гополꙋчие цр҇ꙋвали: а̑ що са̀ воставáли проти́вно вре́хь негѡ̀, бѣ́дно сверши́ли живенїето свое л. 246.

Тукъ свършватъ главитѣ отъ Театронъ политиконъ. Слѣдъ тѣхъ слѣдва още едно: Слово на поставленнáгѡ новáгѡ а̑рхїе́реа, л. 250.

Слѣдъ оглавлението на л. 254[б] и 255[а] слѣдватъ мѫдри изрѣчения, а накрая, на лл. 267[б] и 268 има тия лѣтописни бѣлѣжки:

На 1860 Мц҇ъ Априлии на 11-гѡ днѧ Сега хората викатъ защо не струватъ лозата веки защото хората фанаха да ни познаватъ нити Бога нити постарите человеци и затуй Богъ фана да ни дава гладость.

На 1789 м҇цъ ѡ҆ктоврїе 24 го днѧ стана сеферъ като доди немецꙋ да се бѝ сос̓ бокорешкїю бей и̑ гꙋ нави а̑ бокорешкїю бей побегна ꙋ҆ рꙋхчюкъ.

На 1821 м҇цъ ї҆ꙋлїе :8: гѡ днѧ като доди водата на разгратъ о̑ть многꙋтѡ на водненїе срина до 300: кащи и многꙋ чл҇вцы и̑ скотови и̑здавиха са.

Въ лѣто 1832 ѡ҆ктоврїе 21=и хиротонисаса неѡ҆фитъ че(р)венꙋ владúка: въ рꙋхчюкъ: тамо беха те́зы митрополи́ты: ї҆ларїѡнъ тꙋрновскїи и̑ грї́горїѧ шꙋмненски и̑ ловчанскїи е̑пископ̓ дїѡ҆нї́сїѧ

1832 ѡ҆ктоврїе =10=

додѐ ї҆ларї́ѡн̓ тꙋрновскїи мит(р)ополитъ въ разгратъ: тогáва ѡ҆бнови це́рквата, дето ще са речѣ ѡ҆(с)вѣты: с̓ос̓ него бѐ а̑рхи дїѧконъ

ӓгапїе: послѣ тогози ӓгапїе въ марта 12 и 1833 хиротонисаха гѡ ёпископ' въ тарновꙋ: на хиритонїѧ та бѣ первый їларїѡн': вторїи ниѡфїтъ червѣнꙋ: третїй дїѡнисїѧ лѡвчанскїй ӥ поставихагѡ на враца ёпископ' сегѡ ӓгапїе ꙋтиде прѝ ӓгапїе ёпископа їларїѡнъ дїаконъ:

1828 лето мцъ маіа мина московицо ѿ самъ дꙋнава моста беше презъ сакча =2= сахатъ тогава беше ӥ царъ николай заёдно: ӥ братмꙋ михал'; ӥ престигнаха дꙋ шюменъ: главна кома(н)да бѣ графъ вегдещїйнъ: въ разгратъ додоха казацытѣ їꙋлїе 14=ӥ въ сꙋбота: въ нидела дигнаха с' гїѡчювите разградскы ӥ ѿ село ӓрнаꙋткювю: тахчикювю каба кꙋлакъ харсꙋва: кара ӓрнавꙋт ӓ тꙋрците разградски жителы: беха ӥзбегали по напреш': ӓ въ разгратъ беше ӓенино баш'ва ӓли бей той побегна като дойдоха казаците: ӥ ꙋбы ёдинъ казакъ: ӥ трима ӓрнавꙋтъ кювлїй закла, ѿ ванъ касабата: ӥ нїе после като са дигнахме ѿ разгратъ ꙋтидохме до ёни пазар': ӥ седехме тамо 15 днѝ и тогава додоха дрꙋги гїѡчювы ѿ шюменска та казаа драгоювꙋ.

Отначало има петь неписани листа безъ странични нумера. Л. 9 неписанъ; на отопакето му — захванатъ магически квадратъ отъ името Попъ Крастю, ала не довършенъ. Лл. 256—267 пакъ неписани.

Подвързия мукава съ кожа. — Доставила го вдовицата на Кр. Ст. Пишурка Ангелина.

За тоя сборникъ писа М. Дриновъ, ПСп. XII (1884): Нѣколко забравени списания на Софрония Врачанскаго.

364 (558).

Послѣдованїѧ молѐбна за болѧщаго, 24 л. 4° (22×16), едро, дългнесто, ново-уставно писмо, отъ края на XVIII или началото на XIX вѣкъ. Цѣлата книжка е прѣписъ отъ подобна, печатана въ Москва, както е и отбѣлѣзано на послѣдния листъ:

Печатано въ цр҃твꙋю҆щемъ градѣ Москва а҃ѱ҃ѯ҃г҃.

Находитсѧ въ тѵпографїи грекоправославной код' дймитрїа ѳеодосїа.

На сѫщия листъ е отбѣлѣзано и името на прѣписвача:

Да са знае че ӥсписахъ азъ симеѡнъ марйновъ тазй молебна на мцъ ӓвгусть, л҃а: денъ.

Доставилъ Т. Бардаровъ отъ Плѣвенъ.

365 (617).

Писмовникъ отъ 1783 година. 34 л. гол. 8° (21×16), бързописно писмо, упражнено.

Правописъ и езикъ черковно-славянски.

На листоветѣ отъ подвързията има писани въ по сетнешно врѣме, нѣкои извадки (или може би прѣводи) отъ други книги. Тукъ езикътъ е народенъ, источно нарѣчие.

Глава з҃і: ѿ благода́ти [за добрà работа]:

Благода́ть е̑ двойна, да́рбата е̑ два ка́та, сѫгѫба (съ черв. маст.) чи, защото (съ червено) дрѫга (написано дрѫгата, па заличено та) просвѣща́ва, а̑ дрѫга (пакъ като горѣ) ѡ̑сща́ва, де́то просвѣща́ва е̑ тъсь, която просвѣща́ва ѹ̑мъть на́шъ, и̑ вди́га во́лята на́ша да стрѫваме добро́. (Втори коричень листъ отпрѣдъ).

Това е вѣроятно прѣводъ отъ книгата „Зерца́ло хрїстїа́нское преве́дено съ гре́ческагѡ на сла́венскїй ꙗ̑зы́къ въ по́лзѹ славено-се́рбскаго наро́да Дими́трїемъ Нїкола́евичемъ Да́рваръ, Будимъ, 1801 г.

А на първия коричень листъ отзадъ:

Заради̇ Ї҃иса, ѿ дїавола какъ е̑ и̑спитванъ.

Ї҃исъ сась дх҃а ст҃аго и̑спълнень вѣрналса ѿ Ї̑ѡрда́нь [: ѿ в̓дѹхнаванїето ст҃аго дх҃а :] и̑ во́дяше го дх҃ь ст҃ыи, и̑ ѹ̑тиша҃ль в̓ пѹсти́ня да са и̑спи́тва ѿ дїа́вола. — Тукъ намѣсто ъ-звукъ идва покрай ъ и а.

Слѣдъ това на втория коричень листъ отзадъ пакъ отъ Зерца́ло Хр҃тїа́нское. гл҃а ѕ҃і. Заради като неѣ подо́бно человѣкѹ на се́бе си да оубля́га.

Подвързия мукава съ кожа, здрава.

366 (437).

Писмовникъ отъ 1784 год. на черковно-славянски и български. Пълното му заглавие: „Формѹла҃ и̑ли̑ и̑зво́ды: Ра́ди Сочине́нїя разныхъ писа́нїй: Напи́саны: Тща́нїемъ и̑ ѹ̑се́рдїемъ: Ї̑еродїа́кона: Серафі́ма: Ст҃ыя Ѡ̑би́тели Зѡгра́фскїя: в̓ лѣто Гд҃не: 1784: Ї̑ѹлїа:“ (л. II⁶). Листи IV + 61, 8° (17×11·5), текстъ 11·5×8, писмо — красивъ и четливъ бързописъ, букви 2 мм., редове на стр. 15.

Съдържа 46 образци за писма — повече отъ духовни лица къмъ духовни. Отначало има 4 листа безъ нумера. На послѣднитѣ два отъ тѣхъ е изложено съдържанието. Листитѣ съ текста са отбѣлѣзани съ арабски цифри и на двѣ мѣста погрѣшно. Слѣдъ л. 30 слѣдва л. 32 и слѣдъ л. 43 слѣдва л. 48. На края 11 листа съвсѣмъ бѣли. Загла-

вията на писмата са писани съ червено мастило. Два вида хартия: отначало по дебела и по тъмна, послѣ (отъ л. 16) много тънка, жилава и бѣла. Водени бѣлѣзи: двуглавъ орелъ, инициали **R. K.**

Доставилъ на библиотеката Б. Мандушевъ, у когото го оставилъ прѣди 25—30 години единъ калугеринъ отъ Света-Гора.

Името на прѣписвача или съставителя се чете още на двѣ мѣста: На първия листъ отлице долу: „проїгѹменъ серафимъ.“

На л. 66б: „Написа҃ Смирен҃ѣишїй В҆ монасѣхъ Серафїмъ.“

367 (401).

Тетрадка (8 листа 4⁰) съ образци за записи. Съдържа и три листа прѣписъ отъ караманлийски апостолъ (на турски езикъ съ български букви). Писалъ Амачко въ с. Връшецъ (Врачанско) 1843 г.

368 (310).

Паисиева Істо́рїа славѣно-бо́лгарска, прѣписъ (Котленски — Софрониевъ) отъ 1765 год. Листи 83 (п҃г), 8⁰ (20·5×14·5), текстъ 15·7×10·3, писмо срѣдно-уставно, дребно, букви 2 мм., редове на стр. 20.

Пълното ѝ заглавие: Їсто́рїа сла́вѣно бо́лгарскаа ѿ наро́дѣ. ѝ ѿ цр҃ѣ. ѝ ст҃ихь бол҆га́рскихь. ѝ ѿ вьсѣхь дѣанїе. ѝ би́тїе болга́рскаа. сьбра́но ѝ нареж҃ено. паисїемь ѝермона́хо҃ бившаго вь ст҃ий го́ри аѳо́нскїи. ѿ е҆па́рхїи самоко́вскїе. на по́л҆зѹ ро́дѹ болга́рскомѹ вь лѣто ҂з҃сѱѯв. (л. 2б).

Отначало 2 л. и отъ края 3 л. неписани, тъй че сичко 88 листа. Езикъ и правописъ смѣсенъ. Пайсиевата черковно-славянщина е замѣстена тукъ-тамъ съ сръбско книжовно влияние, а нѣйдѣ пъкъ прозира народенъ говоръ, источно нарѣчие. Употрѣбя само ь. Хартия гладка, жилава. Воденъ знакъ: три полумѣсеца и звѣзда. Подвързия дъски съ кожа.

Приписка. Отпрѣдъ на втория неписанъ листъ отопаки четемъ: Въ вре́ме е҆пк҃па гедеѡ҃на: Запи́сахсе сїю ѝсторїицѹ, а҆зь мно́го грѣшнїи вь чл҃цѣхь сто́ико їере́и: вь лѣто по вьплъще́нїе г҃ь на́шь ї҃с х҃с ѿ ст҃ии бц҃и ѝ пр҃но дѣви мр҃ии: ҂а҃ѱѯе (1765) лѣто ѿ а҆да́ма ѿ създа́нїе вьсе́го ми́ра: ҂з҃с҃ог мц҃ь їѝнѹа́рїа вь к҃ѳ дн҃ь:

Сїи ѝсторїю прине́сїа паи́сїа їермона́хь ѿ ст҃а гора а҆ѳо́н҆ска ѝ преписахмїа ѹ се́лѡ҆ ко́тил҆ настоѧ́тель е҆пи́тропь цр҃ко́внїа, хри́сто покло҃ ѝ поста́вїн ѹ҆ хра́мь ст҃го а҆п҃ла пе́тра ѝ па́вла, ко́и чи҃тѐ да ричѐть бг҃ь да прости́ кои пи҃са́ль ѝ ко́и наст҃оѧль:

й кони усвой или ѡ҇крадне даѐ афоресань и прок̆лѣть ѿ г҃а бг҃а саваѡ҇ѳа и ѿ вı҃ ап҃ли, и ѿ. т҃иı ѡ҇ц҃и и ѿ четири еѵ҃листи, и тучь и желѣзо и камик̆ да се ступи тои ни вь вѣки: :

369 (312).

Паисиева Їсторїѧ славѣно-бо́лгарскаѧ, прѣписъ (Кованлъшки) отъ 1783 г. Листи 132 (рл҃в) гол. 8⁰ (22·3×16), текстъ 15·5×10·5, писмо ново-уставно, букви 3 мм., редове на стр. 18.

Почва подъ малка заставка, а пълното и заглавие (слѣдъ прѣдговора) е: Їсторїѧ славено-бо́лгарскаѧ ѡ наро́дѣхъ, и ѡ царѣхъ, и ѡ ст҃ыхъ бо́лгар̆скихъ, и ѿ всѣхъ дѣѧнїѧ, и бытїѧ бо́лгар̆скагѡ: собра́но и нарежде́но паисїемъ їеромона́хѡмъ бывшагѡ во ст҃ѣй горѣ аѳо́н̆стѣй, ѿ епархїй самокѡ́фскїѧ, на по́л̆зу ро́ду бо́л̆гар̆скому, въ лѣто. ҂а҃ѱ҃ꙃ҃в. (л. 3⁶).

Езикъ и правописъ словѣно-български съ ударения.

Приписки. На л. 2ᵃ отначало четемъ: записахъ сїѧ книга на мц҃а їулїй, ѿ .ѕ҃. де́нь:· а исписахь и совершихь ю, мц҃а авгу҃ в̆ ѳ҃ де́нь: —

На сѫщия л. отопаки: мц҃ь августь ѳ҃: — Въ лѣто ҂а҃ѱ҃п҃г. вь сла́ву вь тро́йцѣ бг҃у еди́ному Исписахь сїю исторїйцу азъ много-грѣшный стоѧнь їере́й, ѿ се́ло кувална҃, исписьнную и избра́нную паисїемь їеромона́хомь хїлїандарскимь вост҃ѣмь го́рѣ аѳо́нстѣй, вь лѣто ҂а҃ѱ҃ꙃе, ѿ повоплощенїе гд҃а нашегѡ їи҃са хр҃та.

На листа, залѣпенъ отвѫтрѣ на задната дъска: ✢ исписахъ и по-везахъ сїю исторїйцу, азъ многогрѣшнїй попь стоѧнь, в̆ се́ло кувална́къ. в̆ лѣто ҂а҃ѱ҃п҃г. 1783:·

Книгата била на 1901 г. у Ил. Д. Януловъ, както се вижда отъ подписа му на л. 2ᵃ.

370 (431).

Паисиева Исторїѧ сла́вѣно-бо́лгарскаѧ, прѣписъ (Еленски) отъ 1784 г. Листи 112 (рвı҃), 8⁰ (20×15), текстъ 16·5×10, писмо полууставно, тънко, букви 2 мм., редове на стр. 20.

Почва съ заставка. Подвързия дъски съ кожа. Подвързана заедно съ № 430 (Жефаровичева Стематография).

Между другитѣ прибавки въ тоя прѣписъ срѣщаме и двѣ сръбски „пѣсни“ и то на л. 30ᵃ, дѣто се говори за царь Крума (когото пише Ѡрунь) слѣдва: Пѣснь ѿ цр҃ѣ ѡрѹна и цр҃ѧ греческаго никифора.

составле́нна некимь сербскимь пѣснопи́сцемь. сего ради по сербскии ꙗзи́кь писаль ю:

Фалио се це́сарь никифорꙋ:
Оу̂ биелꙋ гра́дꙋ цари гра́дꙋ:
Сокꙋпикꙋ силнꙋ воискꙋ мо́ю:
Ѿ востока лѣпо дꙋ за́пада . . . .

А на л. 43[б], дѣто се говори за царь Самуила, е слѣдната „пѣсна ѿ цр҃ѧ самоила и҃ крала сѐрбскаго владимира и҆ кралицѣ косарѣ дщ҃и цр҃ѧ самоила: по сербски ѧзи́кь:

Го́рко пла́че сꙋ́жа́нь владимире:
Оу̂ тѐмни́ци кралѧ бо̀лгарскога:
Го́рко пла̀че и҃ свои̂ дѐнь проклина:
Оу̂ кой се на свѣть породи́ѡ:

И двѣтѣ пѣсни са отъ Kašić-Miošića (Rezgovor ugodni naroda slovenskoga), вѣроятно чрѣзъ нѣкоя сръбска антология.

Приписки. Отначало има единъ неписанъ листъ, на който отопаки четемъ: ⁘ Во́ сла́вꙋ ст҃ыѧ, е҆диносꙋ́щниѧ и҃ животворѧ́щиѧ, и҃ нера҃зелимиѧ тро̀ици, о҃ц҃а, и҃ сн҃а, и҃ ст҃а́го дх҃а и҆спи́са҃ сїю́ і҆сторї́цꙋ а҃зъ многогре́шныи до́ино грамати́кь, ѿ се́ло е҃ле́на вь лѣто ѿ сотворѐниѧ ми́ра ,з҃. с҃ч҃в. а ѿ рожд҃тво бг҃а сло́ва. ,а҃ѱ҃. п҃д҃. мц҃ь ма́рта ї де́нь собра́номь и҃ изображе́нномь трꙋдомь и҃ и҃ж҃иве́ниемь паисиемь і҆ермона́хомь хиланд҃арскимь. ѿ епархи́ѧ самоко́вскаѧ на по́лзꙋ ро́дꙋ бо́лгарскомꙋ вь лѣто ,а҃. ѱ҃ѯ҃в҃ вь монастирь хиленд҃арь повелениемь бж҃иемь е҃мꙋже сла́ва во вѣки ами́нь.

Езикъ и правописъ словѣно-български, съ ударения и само ь.

На края има 17 неписани листи, на които е драскано и шарано туй-онуй. На 7[б] отъ тѣхъ четемъ: да са знаи когатꙋ сториха барашъ солта(нъ) абдꙋль меџить и мехметь алипаша на сенѣ 1840.

На 11[б]: да се знаи когато развалиха пазара на тонꙋво и на раховица че го. направиха в сабота на сенѣ 1837: іаноарие :з: денъ.

371 (86).

Пайсиева Історіа славано-болгарска, прѣписъ (Славейковъ А) по Еленския. Листи III + 57, 4⁰ (25×20), текстъ 13·5×16·3, букви 2 мм., редове 24. Отначало има три листа вънъ отъ горното число съ гербове на Сербїа, че́рнаѧ рꙋссі́а, молда́вїа, грецы́ѧ, македо́нїа, влахі́а, ке́лта, дарда́нїа, аравіѧ На л. 3[б], гербове на болгарі́а, месі́а и тꙋ́рцыа. На л. 4[а] Ї҆ѡа́ннъ

Шишма последный цръ болгаскій, рисуванъ по хрисовула на Рилския манастиръ: взато йз грамоті данной рілскомꙋ монастырю въ лѣто 1370. — Лл. 5 и 10 неписани.

Езикъ словено-български. Писмо полукурсивно, косо.

Безъ подвързия. — Купена чрѣзъ Хасковския окрѫженъ училищенъ инспекторъ.

На л. III[б] чемемъ: Історіа славанωболгарска издана трꙋдомъ отъ г: священнωйнока Пайсіа нынѣ же ново преведена ѿ Г: П: Р. и ѿ Г: Х: Д: йждивеніемъ же й прележаніеѣъ Г: Еvстатіа аггеловича родомъ же терновица.

372 (56).

Паисиева Історіа словѣно-болгарска, прѣписъ (Славейковъ Б) като горния. Листи 40, 4° (25×20), текстъ 13·5×16·3; букви 2 мм., редове на стр. 24.

Не е цѣла: отъ края липсуватъ два-три листа — краятъ на българската власть. Достига до 1458 год., до падането на Цариградъ. — На първия листъ отъ лице нарисувани два герба: на единия въ срѣдата на коронованъ щитъ върху синьо поле двѣ корони една върху друга уста срѣщу уста, а на другия — коронясанъ левъ, исправенъ на заднитѣ си крака, зиналъ. Първиятъ гербъ е, споредъ Жефаровича, гербъ на Македония, а вториятъ — на Мизия.

Безъ подвързия. Хартия като на горния № 86 — дебела, синкава съ знакъ: трифиль (детелиновъ листъ) и съ букви R.CH.

Езикъ словено-български. Писмо полукурсивно, косо.

373 (510[б]).

Пайсиева Историѧ славено-болгарскаѧ, прѣписъ отъ началото на XIX вѣкъ, 87 л. 8° (21×14·5). Началото запазено, но краятъ откѫснатъ. Подвързана заедно съ № 510[а] (дамаскинъ).

Езикъ словено-български съ ударения.

На първия листъ захваща предисловіе-то, а на третия стои цѣлото заглавие съ червено мастило: Историѧ славено болгарцкаѧ ѡ родѣхъ и ѡ царехъ и ѡ стыхъ болгарцки и ѡ всехъ дѣаніе й ѡ битіѧ болгарцкаго собрано и нареждено некотори пайсиемь иеромонахомь хиленьдарцкомь єще же и ѿ дрꙋгихъ достовѣрнихъ повѣствователи на ползꙋ родꙋ болгарцкомꙋ вь лѣто ҂а҃ѱ҃ѯ҃в. На л. 3[б] се захваща пакъ прѣдисловие — като на л. 1[а], но свърша иначе.

Прозира нарѣчие источно, и като че отъ сѫщо лице, което писало № 510[a], но съ повече черковно-славянщини. Хартия сѫща, безъ бѣлѣгъ.

Доставилъ Н. Чехларовъ, отъ Търново.

374 (496).

Історїа болгарскаа юаже єстъ ѿ дре́вны велїкы кнѧзѣхъ и црѣхъ, прѣписъ отъ началото на XIX вѣкъ. Листи 9 + 100, **16**° (16×10), текстъ 12×6·5, писмо дребенъ широкъ уставъ, малко наклоненъ влѣво, букви 1·5—2 мм., редове на стр. 19.

Езикъ словѣно-български, съ ударение (повече ˋ) и само ъ.

Почва съ Извѣще́нїе цре́мъ на совокѹплѐнїе (л. 1), т. е. съдържание, въ което са отбѣлѣзани заглавията на 32 глави. На л. 6[б] собра̀нїе въ кра̀тцѣ колико бы̀лѐ кралѣ цры болгарскихъ. — Първитѣ деветь листа ненумерувани, а нататъкъ нумерацията е отъ прѣписвача. На л. 1[а] слѣдъ горното заглавие, слѣдва това кратко прѣдисловие: Напи̏сахми тѹ̀ка ма̀лко въ кра̀тцѣхъ, заради бо̀лгарскихъ наро̀дъ да разѹмѣютъ како̀ са былѐ дрѐвнитѣ велѝкы црѐхъ бо̀лгарски. да каже пѐрво за тѹ̀рските проро̀цѣхъ. — Като изброява 22 „турски пророци“, а именно: пѐрвыи мехмѐтъ. нача̀лникъ вра̀гъ хрⷭ҇тїа̀нскихъ. Вто̀рыи ресѹ̀лла. и̏ а̀лїа зѐтѧ мехмедова. Трѐтыи хаса́нъ. и̏ гѹсеинъ — сн҃овѣ мехмедовы. Пѧ̀тыи обѹсекѝръ. Шѐстыи ѝоумеръ. Сѐдмыи талханъ. Осмыи абѹбекиръ :9: садѹкана̀. 10: ма̀їса. :11: зѐѹпира :12: делѧна̀ :13: ѝзента :14: ѝзѡ̀та. :15: саитъ. :16: оу̀тма̀на. :17: задезе — а̀исѐ — зепѐтъ — ѝмкеафѝмѹ — четы̀ри жены̀ мехмѐдови :22: фетма́на дщерѣ мехмѐтина: тїеса всы̀ тѹ̀рскы сватцы́ — сатани́нскыи слѹгы́ бѣсовскыхъ дрѹзи. :22: прѣда̀нїа мехмѐдовы да се нарѝчатъ алкора̀нъ — бг҃омѐрзкое ѹче́нїе — тѹ̀рское — ѡбрѣзанїѧ. На л. 2[а] почва: Нача̀ло ѝзвѣ́стїе сїѐ ѿ їсторїи̏: Маврѹшбѝръ латѝнецъ пѝшы за то̀зи сла̀вѧнскыи ро̀дъ ѿгдѣ ѝзлѐзи кога̀то са оу̀множѝ грѣхъ на земѧта. лю̀дїето не позна́ваха бг҃а. а̏ми хо́дѣха като̀ добы̀цы съ ма̀ика съ сестра̀ блѹдъ чѝнеха: а̀ бг҃ъ са прогнѣвы̀ на ны̀хъ да потопи́ сѝчки свѣтъ. — Слѣдъ като се говори за происхода на славянитѣ и на българитѣ, редятъ се цариетѣ, около които се групиратъ и събитията. На л. 46[б]: Ѡ тѹ̀ка да пѝшимъ въ кра̀тцѣ ради̏ сѐрбските кралы̀. — слѣдъ като на л. 51[а] се продължава прѣкѫснатиятъ расказъ за бълг. царие: Па̀ки ѡ̀конча̀емъ прѐжде речѐнна по̀вѣстъ за константѝна шишма̀на. На л. 77[а]: Ѡ оу̀чытелы̀хъ словѣ̀нскихъ да ка̀жемъ за ст҃го кѵ̀рїла и̏ меѳо̀дїѧ. въ коѐ врѐмѧ постàвихъ пѝсмена на словѣ̀нскихъ їазы̀къ. На

л. 81б: Собранныхъ въ кратцѣхъ имена стыхъ болгарски колко са са постыли ѿ наши болгарски iазы. На л. 86б: Типикъ вторiи iаже скажется ѡ црѣхъ на лѣта. На л. 95б: Здѣ потребно совокупиты за едно имената на царiето болгарскихъ. На л. 97а: Внемли здѣ ѡпасно читателю. Да повнишъ въ кое времѣ поставили болгарски црехъ патрiарха въ търново, и колко сты намиратъ са ѿ нашiатъ языкъ.

По езикъ, писмо и правописъ книжката прилича да е писана отъ даскалъ Тодора Пирдопски.

Доставена отъ библиотеката на П. Р. Славейковъ. Подвързия мукава, обвита съ кожа.

Приписки. На прѣдния кориченъ листъ отопаки четемъ: кога са са биле арнаутитѣ ѿ тогива има 90 годинъ. По долу: сие александриче на ангелъ менковчина цеветановичъ.

А на задния кориченъ листъ има рецепти: кога падне мажецатъ; за нузла; за пришка; за детѹ са френкави; за крака детѹ мѹ са . . . . не се чете нататъкъ.

375 (320).

Царственникъ (Паисиева история), прѣписъ (Башкьойски) отъ 1841 год. Листи 44, фол. — послѣднитѣ 3 неписани; гол. на листитѣ 36·3 × 23, текстъ 35·5 × 21, въ два стълба, бързописъ, букви 3 мм., редове на стълбецъ 39—40.

Заглавие: Царственикъ. Во славу светей единосущней живо и нераздѣлней тройцѣ оца и сина светаго духа. Начало писати книга сiя ѿ мене недостойнаго С. священникъ Василiя Мануйловъ племе священническу рожденiѣ крещенiѣ у города Сливне. Македонскую страну писася ѿ Христа 1841 го года февраля 20го числа.

Приписахъ исъ хилиндарскѹму царственнику онъ писанъ на ҂а ѿ к ноебря ѳ.

И комуса случи прочитати сiю руку писную исторiю и ако намери нецдѣ лишено по случаю да ма прустити, та и васъ богъ да прости, понеже братiе токмо единъ богъ има безъ грѣхъ; и тому подобаетъ похвала честь и поклоненые во вѣки вѣковъ Аминъ.

Прѣди да почне Царственикътъ, има нѣщо отъ чудеса богородични: „Сказания како ѡслепелы евреие рука ѿсечена и като поверва раката му исцилила присвѣтая богородица. Чудо А, — л. 1б. И друго сказание за нѣкоя жена, която умрела въ гемия кога кърмела дѣтето си и послѣ оживѣла“, — л. 2а. Историята „славено болгарская“ почва

на листъ 4ª. ѿ народѣхъ ӥ ѿцехъ ӥ ѿ святихъ царехъ Болгарскихъ ӥ ѿ всехъ дїаниѣ ӥ битїя Болгарскаго собранно ӥ нариденно; ӥ нѣкоторӥимъ; свещенникъ василїя Манолова; еще же ӥ ѿ другихъ повествователи доставерны. наползу роду хри; ӥ Болгарскому.

Предисловіе къ хотящимъ читати написанное во историцу сію.

Внемлите или разумеите вій читателей и слишатели родѣ Болгарскій кой му са ревны на серди за свое родъ . . .

Послѣсловието е тукъ-тамъ промѣнено; слѣдъ като говори за българскитѣ светии, свършва тъй: приписахъ ѿ хӥлӥндарскую ӥсторицу; Ӑзъ йерей василїй; священническаго сйна Емануйла, синъ протоереа Стефана Македонскій и сливненскій где вода источникъ изъ землю извира гореща ӥ много люды ѿ простуда здрави получаетъ; собрахъ и написахъ ѿ руский речй . . . . того ради подяхъ трудъ много за в҃ години зачалувмесица февраля кончалою во октоврій к҃и г. числа ҂а҃ѡ҃м҃в҃ года собирахъ по мало ѿ много исторій . . . . . ӥ приписахъ сію въ колониѣ башковы или новое Кирсово въ Бесарабскую страну; на ползу роду нашему болгарскому . . . .

Писмото изблѣднѣло доста и мжчно се чете.

Допратилъ отъ Тулча Ив. Икономовъ.

376 (632).

Исто́рїѧ славено-болгарскаѧ, Търновски прѣписъ (Шишковъ) отъ 1845 г. и то навѣрно по ркп. № 430 и 431, които съставятъ единъ томъ (I Жефаровичъ, II Паисий). Това се вижда както отъ съдържанието, тъй и отъ приложенитѣ отпрѣдъ и отзадъ копия на гербове и ликове.

На първия листъ е заглавието: Исто́рїѧ славено-болгарскаѧ и про́чаѧ, и про́чаѧ со́брана же и нарежде́на Паисїемъ ӥеромона́хо҃... въ лѣто ҂а҃ѱ҃ѯ҃в҃ (1762) на по́лзꙋ ро́дꙋ бо́лгарскомꙋ со начерта́нїемъ н҃з ра́знымъ зна́менїи хору́гвы ӥ нѣколико ликъ ст҃ыхъ бо́лгарскихъ въ концѣ кни́ги препи́сана ѿ ученика Ѳео́дора никола́евичъ во гра́дѣ Те́рново на во́зрастъ в҃і лѣтъ аѿмє (1845).

Прѣднитѣ листи, дѣто са гербоветѣ, са безъ пагинация, а самата история заема 102 листа 4° (21×16·7) полукурсивно, ученишко писмо съ червени заглавия и заглавки. Слѣдъ историята слѣдватъ до края 14 листа съ ликове на светии (сръбски и български).

Въ края на историята (л. 102б) четемъ слѣдното послѣсловие:

Конецъ и богу слава .:. . .:. . .:.

що началъ и преписалъ ѿ друга ръкописна книга ѧзъ Ѳеодоръ Николаевичъ ученикъ перво во взаимное училище во градъ Терново кое било доскоро на Габровскій ханъ при даскалъ Георгіа ѿ с. дрѣново после пакъ въ новое славано-болгарское училище ,аѿмг (1843) при черквата свети Николаа и учители пена или петра Давидувъ ѿ Лѣсковецъ съ никола попъ Василевъ ѿ Златарица, за вѣчно воспоминаніе на мои добри родители: — отецъ мой Шишко-Никола Начувъ и матеръ Недѣла дончува сасъ уйка ми аѳанасъ дончувъ басмаджиата и пріатель нашъ стуенчу ахтаринъ + въ лѣто сп҃не ,аѿме [1845] въ денъ ст҃ыхъ ап҃слѡвъ Петра и Павла іуніа к҃ѳ. индиктъ г҃. кругъ солца ѕ҃і, в'руцѣл. ѕ҃. кр. луны ѳ҃і, основаніе г҃ епактъ н҃і. ключъ границъ ц сирѣчъ пасхалное слово. + аминь + .:. . .:. . .:.

И върху най крайния листъ сѫщиятъ (Н. Шишковъ) пише съ червено мастило:

Да вѣдомо будетъ како	14 листа ликове св҃ цр҃ей
	102 листа ѿ історію болгар.
	58 листа ѿ разни знаменіа
	4 помеждѣ празны листове
	1 ѿ начало исторіи во главѣ
	179 всѣхъ листѡвъ історіи сеа

ѧ преписалъ въ лѣто господне 1845 ученикъ Ѳеодоръ Николаевичъ Ш: ѿ града Терново за вѣчно воспоминаніе .:. ѧминь .:. подробнѡ ѡ томъ на листъ 102 въ концѣ книги гдѣ начинаютъ ликове сирѣчъ изображеніа к҃в свлтыхъ славанскіхъ: молитвами ихъ Господи помилуй и спаси насъ + ѧминь + .:. +

Подвързия мукавина, здрава.

За тоя ръкописъ, както изобщо за прѣработкитѣ на Паисиевата история, вж.

Н. А. Начовъ, Забѣлѣжка за Паисиевата история. Пси. XLVI, 505—525.

Ив. П. Славейковъ, Една страница отъ историята на нашето възраждане, или какъ нашитѣ бащи и дѣди работили за пробуждането на народътъ. Юбилеенъ Сборникъ „Фотиновъ", 84—90.

А. Теодоровъ, Трезъ на българската словесность I. Паиси Хилендарски, Исторіа славенобoлгарскаа. Пловдивъ, 1898.

Б. Златарски, Къмъ въпроса за тъй нареченитѣ прѣправки на Паисиевата история. Пси. LIX, 723—751. — Царственикътъ на Христаки Павловичъ. Уч. пр. XI, 678—695.

377 (301).

Руководство къ славенской граматіцѣ, отъ половината на XIX вѣкъ. Листи 115, 8° (21·5×15), текстъ 17·7×12, писмо ново-

уставно, букви 2 мм., редове на стр. 21. — То е прѣписъ на Мразо-вичевата граматика (1834 г.), съ нѣкои прибавки на края.

Лл. 2—3 и 113—115 непописани. Хартия бѣла, гладка, жълтава. Подвързия мукава съ кожа.

378 (565).

Черковно-славянска граматика, прѣписъ отъ 1837 г., 312 л. 8° (17·5×11), текстъ 12×7·5, дребенъ полууставъ съ червени заглавия и инициали. Запазена цѣла и подвързана.

На втория прѣденъ листъ, надъ пятнадцата, четемъ слѣднитѣ редове отъ самия прѣписвачъ:

Во славꙋ свѧтыѧ единосꙋщныѧ животворѧщїѧ и нераздѣлимыѧ троицы и сына и свѧтаго дх҃а, писасѧ книжица сїѧ, называема Грамматїка въ богохранимой веси Лѣсковицѣ Николаемъ П. Нѣколаевичемъ при Димитрїи свѧщенѣ тогоже лѣта учители въ вышепомѧнѣтой веси. Начатъ писатисѧ априлїа 1 и окончасѧ прежде пренесенїѧ мощей подобнаго нашего въ Богу свѧтителѧ Николаѧ: сирѣчь маїа въ лѣто ѿ христова рождества 1837.

А на първия прѣденъ листъ писано отъ по-сетнешна рѫка:

Понеже не воспитываетъ Болгарія како ни не воспитываетъ каменнїе не воспитываетъ никакви такива сестрици и никакви жалостно какъ са не вникватъ сасъ учение и ти лежитъ како мертва безчестие и понеже за учение кой найдетъ просвѣщение за да бѫдитъ и ти просвѣщенъ како тако.

[illegible] хаджи [illegible]

Книгата е пратена отъ Просвѣтното Министерство, а тамъ е получена отъ директора Вазаровъ, Търновъ, съ писмо отъ 14 мартъ 1891 г. и съ бѣлѣжка, че тая граматика писалъ на 1837 год. свещ. Никола Б. Ганчевъ отъ Лѣсковецъ, който се училъ въ Свищовъ у учителя Хр. Павловича.

379 (414).

Черковно-славянска граматика, писана сѫщата рѫка, която и № 566 — въ лѣто ѿ р҃ж хр҃ва рождества: 1837: Листи II+232 8° (17·5×11), текстъ 12×7·5, писмо — дребенъ полууставъ.

На л. 2а отбѣлѣзано името, както и отъ кого е писана, но повредено. Отъ запазенитѣ думи се вижда, че прѣписвачъ, а заедно съ него и цѣлата граматика, е прѣписъ като първия № 566 (описъ № 378).

Отъ л. 221ᵃ до края: способъ съ който г: Фïларéть ѹчеше дѣцáта си.

На празния листъ 218ᵇ писано съ моливъ: Тѫзи книга принадлѣжи на Ивана Статювъ отъ Лѣсковицъ когато я захвана на 1847 година мѣсецъ августъ 17-го дня.

380 (633).

Прѣписъ отъ сѫщата граматика, 112 л. 8° (17×12), дребенъ полууставъ, близъкъ до курсивъ.

381 (70).

Речникъ грéчески и славéнски отъ 1803 г. Съставилъ Митрополитъ Дионисий Щипски. Стр. 578 фол. въ два стълбца.

Отначало има развързани десетина листи. Пагинацията (съ черк. букви) е отъ автора; до стр, 389 броеветѣ вървятъ редовно, ала послѣ намѣсто 390 отбѣлѣзано 400. Пакъ продължаватъ на редъ до 548, слѣдъ което са разбъркани листитѣ при подвързията. Послѣдната стр. е 572, на която послѣдна дума отъ рѣчника е τέλος πάντων.

Отначало съ червено мастило: „Настоящагѡ сïé речни́къ вписáся со рѹкѹ менѐ смирéннагѡ Архïереа и Митрополи́та Би́вшаго щи́пскагѡ Дïонı́сïа вïзантı́йски. грéчески же и славéнски.“ Съ черно мастило ҂аѿг: лѣто = 1803 год. Сѫщото и на гръцки на първия стълбецъ.

На прѣдната кора отвѫтрѣ: Христо попъ тотювъ 1852 година мцъ Февруарïа 18 день.

Подвързия мукава съ кожа.

Подаренъ отъ Христо Поповичъ прѣзъ 1884 год.

382 (512).

Руско-българско рѣчниче отъ началото на XIX вѣкъ. Съдържа въ двѣ съшити тетрадки (28 листа 4°) руски думи, тълкувани съ източно-български и турски думи. Изглежда, че ги е бѣлѣжилъ нѣкой за себе си, да учи руски.

Доставилъ студентъ Т. Мановъ отъ Чирпанъ.

383 (497).

Българо-гръцки рѣчникъ, писалъ на 1849 год. Захарий Христодуловъ за ученичката си Маргица Райчу, въ Хасково.

Листи 237, 8° (20×14·5), текстъ 14·5×9·5, писмо — бързописъ, букви 1 мм., редове на стр. 28.

Текстътъ писанъ твърдѣ грижливо въ златни рамки, 5 мм. широки. На л. 2ᵃ прѣкрасна заставка въ арабски стилъ. Писмо твърдѣ четливо и хубаво, въ двѣ колони. Рѣчникътъ не е по азбученъ редъ; първата дума е Бо́гъ, послѣ божество, светы́й и пр. Послѣ идатъ разговори, извадки отъ евангелето, апостола, философски изречения и пр.

На л. 1ᵃ четемъ слѣдното: Τὸ παρὸν τὸ ὡς λεξικὸν χειρογραφικὸν βιβλιάριον συνεγιράφη καὶ ἀπηνθίσθη ἐκ διαφόρων βιβλίων παρά τοῦ Ζαχαρίου Χριστοδούλου, ὅστις χάριν ἀγάπκς τε καὶ χρηστῆς ἐλπίδος του τῆς ἐξ αὐτοῦ παρασχούσης ὠφελείας τὸ προσήγαγεν ὡς πολυτεμότατον δῶρον πασῶν ἀδαμαντίνων πρὸς τὴν φιλόμουσόν τε καὶ φιλόπονον μαθήτριαν κυρίαν Μαργήτζαν ῥάϊζιȣ γούναρι τὴν εἰς τὸ τῶν κορασίδων Σλαβωνικὸν σχολεῖον φοιτῶσαν παρὰ τῷ ἀξιοσεβάστῳ καὶ ἀειμνήστῳ καθηγητῇ τῷ Πανοσιωτάτῳ ἡμῶν πνευματικῷ κυρίῳ Ἀρσενίῳ καὶ αὐταδέλφῃ ἀυτυῦ κυρίᾳ Ἀναστασίᾳ τῶν ἐκ τῆς ῥίλας Μονῆς, ἐπευχόμενος αὐτῇ καλὴν πρόοδόν τε καὶ ἐπίδοσιν ἐπὶ τὰ μείζω. ὥστε καὶ μετὰ βραχὺν χρόνον δυνηθείη μετά τῆς Σλαβωνικῆς μητρικῆς ἀυτῆς διαλέκτου ῥαδίως ἐκμαθεῖν καὶ τὴν εὐγενῆ ῥωμαϊκὴν, ὅσον ἐις τὸ ἀναγινώσκειν τε καὶ γράφειν, τόσον καὶ εἰς τὸ ἐλευθέρως προφέρειν ἀυτὴν, καὶ τοῖς τύχοῦσι συνδιαλέγεσθαι.

1849 τῇ Μαρτίȣ ἐν Χάσκιοϊ.

На л. 2ᵃ въ заставката на български и гръцки: ѽ Бо́же, всеси́лне ȣ҆лесни́ме, щото̀ с҆ внима́нїемъ и҆ прилѣжа́нїемъ да прочета̀, настоя́щаята, пи́сана кни́жка.

Слѣдъ редъ думи и разговори на л. 33ᵃ: Ἐκ τȣ ἱερȣ εὐαγγελίου κατὰ Ματθαίου, — цѣлото евангелие отъ Матея. На л. 188ᵃ: ἀποφθεγματα τῶν φιλοσοφων, мждри отговори. На л. 226ᵃ: сжщо заглавие и съдържание — само на гръцки. — Подвързия мукава съ кожа — твърдѣ изящна. — На гърбътъ: Διαλογοι ελληνο σλαβων υπο Ζ. Χ.

384 (464).

Гръцко-българска граматика отъ 1828 год., л. 177 гол. 8⁰. Съдържа: Глава́ первал. ѽ раздѣле́нїи Писмѐнъ. Глава̀ втора́л. ѽ произноше́нїи Писме́нъ. Глава̀ тре́тїя. ѽ Срица́нїи. Глава̀ четве́ртал. ѽ просѡ́дїи си́рѣчъ Гласоȣдаре́нїи. Глава̀ пя́тая. ѽ сло́зѣ; л. 1—10.

На л. 11ᵃ—107: нови ȣ҆потреби́телнѣйшїи простогреческїи и҆ Бо́лгарскїи разговорь.

На л. 108ᵃ—139ᵃ: дома́шно поȣче́нїе ѽ е҆стествѣ.

На л. 142ᵃ—177ᵇ: всесмяше́ное веществ̀о въ Простыхъ перїо́дѣхъ ѡ҆бȣче́нїя ра́ди.

Всичко писано на два стълбца: гръцки и български.

На л. 20б четемъ:

„Сїя ва́мъ ѽ любе́знїи дѣ̀ти азъ въ да́ръ приношꙋ̀.
„въ Кра́тцѣ̀ собра́въ ѿ ра́зныхъ Грамма́тїкъ, а васъ всѣ́хъ прошꙋ̀.
„Ѧ҆кѡ да въ си́хъ ꙋ҆́мъ ва́шъ е҆щѐ ѝзъ дѣ́тства напра́вите.
„Ѝбо са́ми неꙋдо́бная ꙋ҆до́бъ ѝспра́вите.

По̀ долу: Дасѐ знаѐ какво̀ а҆́зъ Заха́рїя По́пъ Хрі́сто Кръше́вичъ, ѝсписа́хъ сїя̀ тетра́ди. во вре́мя Царя̀ Тꙋ́рскагѡ Сꙋлта́на Махмꙋта ѿ созда́нїя ми́ра 7336. а҆ ѿ рождества̀ Хрі́сто́ва 1828. Мц҃а Ї҆аннꙋа́рїй 16 де́нь а҆ми́нъ.

На коричния листъ отначало: Изъ книгитѣ на х. Ангелко х. Маноловъ. София 1851 година.

Подвързия мукава съ кожа.

385 (416).

Грамма́тїка Простоеллинска, л. ѯ5, 8° (20·5×12·5). Отначало и отъ края по единъ неписанъ листъ. На първия отъ тѣхъ отопаки четемъ: Ꙋ҆чи́хме та́я Грамма́тїка нїе подпи́саныте х. Константи́нъ Д. Стоянчо Н. Михайловъ Г. Никола́й Ї҆ѡа҃ в̓ славенобългарско то в Казанлѫкъ ꙋ҆чи́лище 1840 Септем. 10.

Писана на български и гръцки.

386 (576).

Нѣколко ржкописни тетрадки 4° отъ по̀ ново врѣме, пратени въ една обща обвивка отъ Просвѣтното Министерство, и то:

1. Четири листа отъ Славенскія граматіки;
2. Двайсеть и два листа Есопови басни на гръцки и на български;
3. Четири листа отъ гръцко-български разговорникъ;
4. Четири листа отъ басни на гръцки езикъ;
5. Четири листа отъ гръцка аритметика.

387 (191).

Съкровище дѣтемъ отъ началото на XIX вѣкъ, редакция новобългарска. Листи 168, **16°** (15·5×10·5), текстъ 12×7, писмо полууставно, букви 2 мм., редове на стр. 20.

Съдържа седемъ разговора между учитель и ученицитѣ А҆нѳе́мїй, Еѵло́гїй, Еѵтѵ́ховѵ́лъ, Па́ѵелъ, и҆ Фі́лїппъ. День първи: разлика между

басня и история. За нагледность учительтъ расказва една приказка („басна"). Като се свършва тя, разговоръ правоучителенъ. Вторинтъ разговоръ — „де́нь вторый", се води върху сътворението на свѣта, което се расказва отъ ученика Анѳемия, който го прочелъ „четы́ре па́ти" като зададенъ урокъ („ма́ѳимата си") — и тъй нататъкъ. На л. 131ª подъ черта, като се обяснява, кои е Кѹі́нтъ кѹртіи рѹфъ, сла́вный Ἶсто̀рі́къ „латі́нскій", расказва се, на кои езици е прѣведенъ, и слѣдва: „ако̀ ще́ше да просвѣти бгъ не́коего ѿ бога́тихъ ро́да на́шегѡ да мѝ ѿпредѣли ѐдна̀ годи́шна запла́та къ сре́дно препита̀ніе менѣ же и̑ до́мѹ моемѹ. Ѧ̑зъ мо́жехъ да се ѿбѣща́емъ да преведе́мъ ѿ латі́нскагѡ на на̑ къ ѧ̑зы́ и̑ сего̀ списа́теля, и̑ вся̀ про́чїя, ѧ̑коже предреко́хъ во ѐди́но назначе́нїе въ концѣ̀ втора́гѡ и̑зда́нїя моегѡ̀ корни́лїа не́пота.

Споредъ имената на ученицитѣ и съдържанието на „баснитѣ" (въ които се явяватъ „мири" намѣсто самодиви) сочи да е прѣводъ отъ гръцки. На л. 145ª подъ черта четемъ: „Первото ни ѹ̑че́нїе тре́бѹва да ѐ Ἶсторі́а ѐлла́дская, и̑ пра́оцъ на́шихъ пресла́вныхъ глаго́лю ѐллинѡвъ не́ка и̑ма сла́ва и̑ че́сть и̑зря́дный и̑ ѿбщеполе́зный мѹжъ Грі-го́рій Палі̑ѹрі́тъ, бы́вый ѹ̑чи́тель въ лі̑во́рнѣ ѐллинскагѡ ѹ̑чи́лища (на ко́го́то ла́ни ѹ̑плака́хме го́рцѣ безвре́менная смерть), ко́йто ни даде спосо́бъ за да напра́вимe и̑ това̀ Притяжа́нїе во ѹ̑чи́лищата ни. Дрѹга кни́га по́полезна, и̑зря́днѣ за ті́я ѹ̑чи́лища, и̑ за дѣца́та ни не́ма по и̑стиннѣ ѿ ты́я два́та то́ма Ἶсто́рій Ѐлла́дскїя, и̑ ѿ и̑ны̑ двѣ̑ новоизда́нны̑, и̑ надписѹемы „Ѐллиники́ А̑рхеологі́а" (то́ ѐсть, Ѐллинское древносло́вїе)."

Въ езика на прѣводача личатъ западно-български черти: сино́ти, добрїо, рака, пожертвуе, мома, учини и пр.

Ржкописътъ не е цѣлъ: липсуватъ около 20 листа изъ срѣдата. Съдържа 23 (к҃г) тетради и 5 листа отъ 24-та (к҃д).

Ржкописътъ намѣрилъ въ манастира „св. Кирикъ" близу до с. Смиловци, Царибродско, К. В. Друмевъ. Кори нѣма, но е подшитъ.

388 (91ª).

Младагѡ Робінсона случаи Сочине́ни ѹ̑бо на Герма́нски Ѧ̑зы́къ преве́дени же на простогре́чески ѿ Кѡнстанди́на Дими́трїева Бе́ла. Ны́нѣ же ѿ Гре́чески на Бо́лгарски преве́дени ѿ Ра́йна По́повича и̑ въ по́лзѹ ю̑ношества на свѣтъ и̑зда́ни въ двѣ̀ ча́сти̑ ча́сть а҃. 1857. Стр. XVI+369, 8°, или тетради а҃—кд. Липсуватъ стр. 17—20.

389′(91ᵃ).

Отъ сѫщата книга часть в҃. 1857. год. Стр. II+498, 8°, или тетради к҃є — н҃є. На края, на стр. 498: Мѣсяца Маїа 27.

Купени отъ съпругата на Райна Поповичъ.

390 (192).

Тукідідови-тѣ къмъ народа рѣчи преведенни непосредственно отъ старо-грѣческаго на българскія языкъ отъ инока Теопемта Хрістовича, изъ Македонско-то село ,Чірѣшово', каза Неврокопска. Во святогорскій Монастырь ,Ватопедъ' 17: Октомврія 1882—1891: 10: Апрілія. 2+309, 4°.

391 (443).

Единъ листъ, на който е стихотворение (откѫслекъ) отъ Неофита Бозвелия, когато билъ на заточение. Стихотворението е печатано въ календарчето на Еньо Хр. Карпачовъ за 1867 год., Цариградъ.

392 (317).

Грамота отъ Стефана воевода, отъ 1484 год. априлъ 5, съ която се даватъ земи и привилегии на боярина па дѹма пръкала. — Перг. Голѣмина 42·5×20·5, текстъ 33×8. Рус. ред. Една часть (9·5) отъ широчината е сгъната и прошнурувана прѣзъ срѣдата съ дебела, копринена и осукана червена връвь, на която виси като паничка восъкъ съ голѣмъ печатъ върху червенъ восъкъ: „печать ιω стефань воевωда господарь земли мωлдавской". — Гол. на паничката въ диам. 12 см., вѫтр. печ. 8 см. — Подарена отъ покойния Ив. П. Славейковъ на 29 юлий 1899 год. Намѣрена въ Бесарабия.

393 (314).

Грамота отъ Іоанъ Радулъ воевода, за частни подаръци и привилегии, издадена прѣзъ 1592 год. Перг. 47·5×38; текстъ 37·5×15. Подписътъ е съ голѣми, червени букви 6·3 см. високи и заема мѣсто по цѣлата дължина. Всѣка дума е като винетка съ лигатурни букви. По срѣдата на подписа релефенъ, крѫгълъ печатъ на бѣла книга, залѣпена върху пергамента; гол. на печ. въ диаметъръ 4·2 см. — Грамотата почва съ украшение и винетка. Редакция смѣсена.

394 (315).

Грамота отъ сѫщия, издадена прѣзъ 1622. год. на тудоро спъ ма ко. — Пергаментъ 45·4×34, текстъ 40×16. Височината на буквитѣ при подписа 7 см., неукрасени, червени. По срѣдата книжка съ печатъ, зашита съ червенъ коприненъ конецъ о пергамента. Печатътъ е на червенъ — поблѣднѣлъ сега — восъкъ, развcovenъ малко. Грамотата почва съ украсена буква. Редакция смѣсена.

395 (420).

Грамота отъ Влашкия воевода Глигория Гика на румънски отъ 1663 год. Хартия 43·5×29. Писмо славянско съ хубави заглавки и лигатури. Повредена.

396 (424).

Влахобългарска грамота, расксана на парчета, безъ начало и край.

397 (425).

Хрисовулъ отъ сръбския краль Стефана, даденъ на манастира Трескавецъ. Прѣписъ отъ прѣписъ, и, както се вижда, доста прѣправенъ. Отдолу четемъ: „Прѣписъ-тъ отъ сѫщый-тъ Хрисовуль ся намира у Прилѣпскый мънастырь Трескавецъ прѣписанъ отъ Христа Х. Костандиновичь по настояніемъ Игумена Х. Тимоѳея въ лѣто ҂аѿѕі: Отъ когото прѣписахъ въ 1871—28 Декемврій. Битоля. П. Т. Муссевичь“. По̀ долу сѫщиятъ бѣлѣжи, че подарява тоя прѣписъ на Библиотеката, на 1883 год. февр. 10. — Хартия 82×56·4. Долниятъ външенъ ѫгълъ повреденъ, но текстътъ си е запазенъ.

398 (226).

Православіе греческія церкви доказанное Данило Генрихомъ Пурголдомъ пасторомъ пархеискимъ ісповѣданіе летеранскаго то протестанскаго вгерцогствѣ магдебурскомъ пруского королевства. — Снемецкаго на росеиской языкъ переведено вмосквѣ михаиломъ протопоповымъ іпапечатано вмосковскои университетскои типографіи :1776: года вс:п:бургѣ матвѣе банцкровы іяковомъ Денисьевымъ іпапечатано вс:п:бурской академіи наукъ :1776: года. — Аponeже втѐ московско іс:п:бурскомъ перевода есть различія вѣко-

торы̑ мѣста̑ всамомъ смыслѣ ї̈ли разумѣ понятїя ї̈для того здесь писаны московской переводъ налевыхъ ас:п:бурской направи̑ страницахъ.

Стр. 306, 4°. Рѫкописъ, готвенъ за печатъ. Подвързия мукавяна, здрава.

399 (154).

Длѫжностыте Человѣкꙋ хрістіа́нинꙋ. ꙋ́темеле́ны по поꙋче́ніѧта на ст҃ото писа́ніе и̂ да́дини на свѣ́тъ по ꙗ̂зы́ка ѻ̂те́чески въ дны́те превысо́комꙋ Госпо́дꙋ и̂ Владѣ́телю всю̀ зе́млю Вла́хское А̂лежа́ндръ Дими́трйіевъ Т. ВВ. ѿ Паха́рника Симеѡ́на Ма́рковича а преве́дены на бо́лгарскіѧ ꙗ̂зы́къ ѿ Васи́ліа Ста́нковича въ лѣ́то 1847. — Листи 241, 4°.

Съдържа: 1. Обръщение къмъ Вели́чіе е̂гѡ̀ превысо́комꙋ и̂ пресвѣ́тломꙋ Гд҃ꙋ и̂ ѡ̂блада́телю всю зе́млю Вла́хскою Алежандрꙋ Дими́тріевъ Ги́ка Воево́дъ Кавале́ръ мно́гымъ ѻ̂рдиномъ пе́рваго кла́са и про̑: и про̑: и про̑: 2. камто̀ чита́телытѣ; 3. Предисло́віе; 4. Денѧ̀ на но́вата годи́на; 5. Поклоне́ніе Дома́шно; 6. Миръ Домо́вный; 7. Хꙋдо́жеството (занаята) за да се благода́ри се́кій на состояніето своѐ; 8. Икономі́а (домоправителство) лошава; 9. Бащата фамили̇стъ; 10. Майка фамилита; 11. Грижи Домовны, Блаженство Домовно; 12. Блаженството на Богатыте; 13. Пріѧтносты Домовны; 14. Младините Домовны; 15. Старините; 16. Крѫщеніето; 17. Молба Домовна; 18. Орача; 19 Художника; 20. Жертвꙋваніето ради доброто Общо; 21. Отечество сносно или терпимо; 22. Сѫрдцето чисто ще види Бога; 23. Вечерѫта на Ї̂исꙋса хр҃та. ради сватиыѧ и̂ великія пе́такъ; 24. Хрістіанина въ деня на святата Пасха; 25. Силата на молбата; 26. Вѣрата и̂ дѣяниіята; 27. Дѣяніята и Вѣрата; 28. Оубоеніе ѿ Бога; 29. Оуспѣха на оученіята (говореніе перво); 30. Оуспѣха на оученіята (говореніе вто́ро); 31. Грѣха и незнаяніето; 32. Гласѫ Божіи ѡ̂правляющꙋся камто сѫрцето на человѣка; 33. Грѣшнія добыюща простеніе на престола на Божеството; 34. Живота на войскаря е поклоненъ на отечеството! 35. Соединеніе; 36. Кой е близосѣда мо́и, и 37. Послѣсловие отъ прѣдодача безъ заглавие.

Подвързия нѣма. Подарена отъ г. М. Гастеръ (главенъ равинъ Лондонски) на 5. VIII. 1892 година.

400 (410).

53 разни писма — повечето отъ Врачанската Митрополия и отъ архивата на Димитраки х. Тошевъ, Враца.

401 (411).

26 писма — повечето отъ Зографския манастиръ до х. Тоша. Изъ архивата на Димитраки х. Тошевъ, Враца.

402 (408).

12 писма изъ архивата на Димитраки х. Тошевъ, Враца.

403 (413ª).

Едно писмовниче (6 листа 16⁰) на черковно-славянски отъ XVIII вѣкъ.

404 (413⁶).

Завѣщание на Търновския житель Марко Кольовъ, писалъ на 9. априлъ 1866 Н. Златарскій.

405 (413ᵛ).

Единъ листъ отъ молитва на черковно-славянски.

406 (381).

Патриаршеско окрѫжно отъ 1861 год. на грѫцки и на български. Бързописъ.

407 (332).

9 листа 4⁰ отъ простонароденъ лѣчебникъ, вѣкъ XVIII.

408 (419).

16 писма, намѣрени въ Рилския метохъ въ с. Банско.

409 (422).

Писмо отъ Неофита Рилски до игумена Иосифа на Рилския манастиръ, отъ 1838 год.

410 (418).

67 разни писма, записи и пр. отъ XIX вѣкъ.

411 (426).

Уставъ на Българското Читалище въ Цариградъ, подшитъ съ копринена лента. Подписанъ отъ членоветѣ-основатели на 12 марта 1866 година.

412 (481).

Фотографна снимка, която прѣдставя борба между революционеръ (Ангелъ Кънчевъ?) и турска жандармерия, въ параходъ.

413 (421).

98 писма и документи отъ год. 1865—72 г. изъ архивата на Ив. Грудовъ, Букурещъ.

414 (472).

Документи и писма, намѣрени между книжата на пок. Ив. Грудовъ, отъ 1866—76 год. и други, приложени отъ П. Кисимовъ, отъ по ново врѣме. Сичко на брой 37, между които № 34: брошура „България прѣдъ Европа", печатана въ Букурещъ прѣзъ 1866 г., № 36: мемоаръ, отправенъ до султана прѣзъ 1867 год. отъ Т. Центр. Комитетъ и № 37: въззвание отъ приврѣменното правителство къмъ Българитѣ. Отначало брошура „Крыво да седишъ, право да говоришъ" отъ П. Кисимовъ и Обявленіе къмъ българскій народъ, отъ Централный народенъ комитетъ," 1867 г., а на края 5 екз. „Отговоръ на отговоръ" отъ сѫщия до З. Стояновъ, печатанъ прѣзъ 1886 г. — Сички описани и подарени чрѣзъ П. Кисимова, подшити въ папка.

415 (475).

Книжа и документи изъ архивата на Любенъ Каравелова (пѣсни, приказки, дописки, материали за рѣчникъ, житие на мѫч. Спасъ (Анастасий) и мѫч. Хриса (Злата), Кукуэеля, проектъ на безсмъртното общество, проектъ за организация на възстанието въ България, южносл. библиография, житие на мѫч. Рада Пловдивска, животътъ на Хаџи Симеона, часть отъ „Јe ли крива судбина" на руски и много др., нѣкои отъ Л. К., повечето отъ други автори, пращани за публикуване въ сп. „Знание" и в. „Независимость."

416 (474).

Рѫкописътъ на Каравеловитѣ „Памятники народнаго быта Болгаръ" ч. II. Освѣнъ това и други откѫслеци и статии, между които: Крещеніе Болгаръ или отрывокъ изъ болгарской исторіи.

417 (476).

Фотографенъ снимъкъ на хрисовула, даденъ на Хилиндарския манастирь отъ царь Константина. Много намаленъ, та не може да се чете.

418 (477).

Фотографенъ снимъкъ отъ хрисовула на царь Іоана Александра, даденъ на манастирь св. Никола.

419 (479).

Двѣ копия: 1) на Константинъ деспота, зеть на бълг. царь Іоана Александра и 2) на Кера Θамаръ, дъщеря на сжщия царь. Копирани отъ І. Александровото евангеле (1365 г.).

Испратени отъ Просвѣтното Министерство.

420 (625).

(Слѣднитѣ №№ постжпиха въ библиотеката, слѣдъ като другитѣ ржкописи бѣха вече распрѣдѣлени и описани).

Псалтиръ съ послѣдование. Вѣкъ XVI—XVII, редакция сръбска съ русизми. 269 л. 8° (18·3×14), текстъ 12×8, дребно полууставно писмо по 25—26 реда на стр. Различаватъ се двѣ ржцѣ отъ разно врѣме. Втората ржка допълняла изгубено.

На първитѣ два листа са календарни кржгове (епакти). На л. 3ᵃ подъ една заставка, надъ която пише: г҃и поспѣши бл҃ко бл҃ви — е упжтване, какъ да се чете псалтира: сице починаѥмъ ѱал҃ти҃.

На л. 4ᵇ е захванатъ, ала недовършенъ, ликътъ на царь Давида, а на л. 5ᵃ, подъ четвъртита заставка, захваща самиятъ псалтиръ и свършва на л. 80ᵇ.

Отъ л. 81ᵃ до л. 106ᵇ са Моисеевитѣ пѣсни и разни други молитви.

На л. 107ᵃ. Въ с҃ѹ ве҃рь. акаѳістъ живоносному гробоу,

На л. 115ᵇ. М҃вы прѣ҃ нѣ҃лю. твореніе и҃ въ с҃тыхъ ѡ҃ца нашего. Кѵрі҃лла, еп҃па Тѫров҃скагѡ.

На л. 121ᵇ. Въ нѣ҃лю ве҃рь. акаѳістъ с҃ты҃ архаггл҃ѡ, михаилѹ и гавріилѹ.

На л. 133ᵇ. Акаѳістъ ч҃тномѹ пророкоу и҃ пр҃тчи кр҃тлю Іѡан҃нѹ.

На л. 147а. Чтны акаѳїсть стомꙋ и славномꙋ архїерею, и чютворцꙋ николи.

На л. 166б. Акаѳїсто стыи аплѡ.

На л. 175б. Акаѳїсть чьтномꙋ и животворѣщомоу кртꙋ.

На л. 191б. Слꙋжба акаѳїстꙋ прѣстые бце.

На л. 209а. Въсечни паракли сты архагглѡ михаилꙋ и гаврїилꙋ и къ своемꙋ агглꙋ.

На л. 213а. Млтвы събранные ѿ бжтвенны писанїи, множайшеже ѿ стго ефрема хотещиимь ополчатисе, противꙋ страстемь, и сластемь, належещи произволенїю.

На л. 242—250. Тропари, кондаци, богородични, свѣтилни.

На л. 250 е ликътъ на св. Богородица.

На л. 251—255 — разни молитви.

На л. 255—257 — схематични таблици (петь); въ края на последната има дата отъ 1659: лѣ ,зрѯз мц май.

Туку подъ тая таблица (на л. 257б) начева:

Сказанїе, и поꙋченїе ѡ свете и непостоѩнне бытїе нашего въ нѥмже ї о начерьтанїе пообожителнаго чертога житїа сегѡ маловрѣменнагѡ и мимотекꙋщагѡ, сїаже всакомꙋ вниманющемꙋ ѕѣло вь ползꙋ, и потрѣбꙋ.

Начало: Ꙗкоже бо море многѡ вльнюнїе мнѡѕїи вльнюны разливаемо и вльнюще, и корабла матꙋще. И ниа же паки потаплающе находещими нань вонюны. Сїцеже и многѡметежное (л. 258) житїе се, подобозритсѧ е ѣть непостоѩнствѡ и соуетїю, и напастмы и беды не подаеть доброе сирѣчь безметежно дни наше прѣпровождати, и конѣць благь благополꙋчи.

На л. 261—264 са разни молитви:

1. Аще кто борим ѥсть ѿ плътнаго любнаго бѣса блꙋднагѡ.

2. Аще комꙋ прїде помышленїе хоулное кь сты икона или кь стымь. или что любо скврѣнно помышленїе.

3. Мтви ѿ събазны. егда съблазниль се въ сне.

На л. 264а е нарисувано нѣщо като лабиринтенъ кржгъ, ала недовършено.

Отъ л. 265 до края са календарни таблици, вруцѣлѣта, пасхални ржцѣ, епатки и пр.

Приписки. Въ края на л. 212, който заедно съ л. 211 съдържа по сетнѣ писанъ текстъ, четемъ:

сїе начрътата ва лѣ ,зрнг — (1645).

А на л. 250[б] намираме записка, писана отъ Кюстендилския митрополитъ Михаила на 1649 год.:

† Сьй бж҃вн҃и ѱал҆тирь м҆нѣ м҆ногѡгрѣш҆нагѡ михаила, ймже неса̑ до̑тоинь нарєщи. архїєрей. нъ по мл҃ти великагѡ б҃а моєго цр҃а, х҃а. й по єгове нейслѣдимемь пѫчине бж҃тва сьтворивй вьса ѿ нєбитїа вь битїє й менє недо̑тонагѡ сп҃оби симь дарѡ, бйхь архїєрей кола̑ийскы, рекомемь банїа й на кратовѫ, й щи, й дрѫ̑ чєсты. Вь л҃ѣ. ѿ създанїа мира ҂з҃.р҃.н҃.з҃ мц҃а а҃. вї. то пи̑хь на ко̑вѡ ѹ҆у се̑ шашковцѫ чекаюћй старога. крѫ. с҃. з҃ї. лу. г҃ї. ін҆дїктїѡ в҃. ѳемелиѡ. кз. крѫ. небн҃ы. нз. крѫ. зем҆лнй .вї. крѫ звѣзнй .є҃.

Втората ржка, която допълняла тукъ-тамъ изгубени листи, е безъдруго ржка на сжщия митрополитъ Михаила, както се вижда отъ тритѣ крайни реда на л. 260[б]: Сїє пи̑нїє начрьта̑ своєю рѫкою ми̑аи̑ь мїтрѡли̑ бански кратовс҆кы й щи̑скы. вь цр҃твѫюще̑ гра̑е мо̑квы, при бл҃говѣрнѡ цр҃и алеѯѣй. вь л҃ѣ. ҂з҃.р҃.ѯ҃.а҃. г҃о. мц҃а. май. кє. крѫ. є҃. ка. лу .зї.[1])

На прѣдния кориченъ листъ писано отъ по ново врѣме: м... н... о... г... о... з... н... а... т... и... в... е... т... ю... т... о... л... ч... а... т... и...

по̑ ѧче василие прхорѡвичь на пѫти вле ... й Ѳимотей.

Хартия корава, лъскава, съ знакове: котва въ кржгъ и отгорѣ трифиль; корона съ звѣзда и мѣсецъ надъ нея (по новитѣ листи).

Подарък на Библиотеката отъ г. Хр. Палаузовъ, Одеса.

421 (624).

Четвероевангеле отъ XIV вѣкъ, българска ред., 94 перг. л. 4° (24·5×17); текстъ 18×11·5, възедъръ, длъгнестъ уставъ по 22 реда на стр.

Тия 94 листа са отъ 8. до 22. кола, но 8. кола има само 6 листа, 18. — само 2 и 20. само 6. Колитѣ са означени само веднъшъ — върху послѣдния (осми) листъ; друга пагинация нѣмаше.

Съдържа послѣдното еванг. отъ Матея, цѣлото Марково и Лукино — освѣнъ онова що е било на липсалитѣ по срѣдата листи.

Евангелиститѣ захващатъ безъ никакви заставки и дори не на особена страница. Заглавки и заглавия съ киноваръ. Въ цѣлата книга има само двѣ шарени заглавки — въ началото на Марковото и на Лукиното евангеле.

Пергаментъ нееднакъвъ. Първитѣ 27 листа пострадали въ долния си край — като че изгорени.

---

[1]) Вж. записки отъ сжщия митрополитъ Михаила въ ркп. № 119 на лл. 27, 28 и 31.

Правописъ по IV (Кратовско-Злетовска) школа, безъ ударение. ѥ почти редовно. ы доста неправилно. Срѣща се често ьь, особено у мѣстоимения тьь, сьь. Носовкитѣ идватъ тукъ-тамъ замѣнени съ чисти гласни: сьѵєць 52ª, прозьвь 56ª (по горѣ: прозжвь), сьщѧи 61ª, тьѵа 67ª, цєтж 67б.

Текстъ: **Пилать же | сьзвавь архиєреж и кназж и людий | рє кь нимь привєдостє ми хлѣка сєго. | ꙗко развращажща люди. и се азь и|стазавь прѣ вами. не ѡбрѣтохже | ни ѥдниож вины вь семь хлѣцѣ. ꙗко|же на нь вадитє. Нж ни иродь послахь во и кь нємоу. и се ничесоже повинна | сьмрьти сьтворєно ѡ нємь. Показа|вь оубо ѿпоущж и. и нжждж же имаше на вса празникы ѿпоущати имь ѥдиного.** (л. 91ª).

Приписки. На л. 38б, прѣзъ лѣвата пола, писано съ по сетнешно писмо: Да сѣ знаѣ кога беше аѳанасъ илчовъ даскалъ на стого геѡгїа хра.

А върху политѣ на първия и послѣдния (94б) листъ има писано съ още по скорошно писмо (курсивно): И азъ (съ друзытѣ) сьмь на Симеонъ Л. Подбалкански.

Доставилъ Ставри Георгиевъ (врачанецъ) — отъ Касандра, Солунско.

Прилага се снимка отъ него на табл. XVIII.

422 (603).

Единъ перг. листъ 4° отъ **апостолъ,** сръбска редакция, в. XIV.

Голѣмината на длъжъ не може да се опрѣдѣли, понеже листътъ е отрѣзанъ на горната страна дори до буквитѣ и, сѫдейки по долната пола, би трѣбвало да се прѣдполага дължина 26 см; широчина 18 см. Текстъ: 16·7×13·5. Писмо уставно, въздребно, хубаво и малко косо вдесно. Мастило черно, а заглавки — съ червено и тъмно-зелено. Заглавкитѣ срѣдна голѣмина съ трижгълни прибавки.

Листътъ съдържа двѣ и половина четива отъ посланието до Римляне (за понедѣлникъ, вторникъ и срѣда, на г҃ недѣля слѣдъ петдесетница), а именно отъ думи: **рємь законь ли грѣхь да боудеть** до думи: **живоущимь дхомь ѥго вь вась.** Начала не са отбѣлѣзани, а са означени четивата по седмични дни.

Правописъ сръбски едноеровъ, правиленъ, безъ ударения.

Пергаментъ гладъкъ, добрѣ изработенъ.

Листътъ постѫпи заедно съ книжата на покойния проф. Дриновъ.

423 (604).

Два перг. листа 4° отъ **апостолъ,** сръбска редакция, вѣкъ XIV.

Голѣмина: 25×17 см., текстъ: 17×11·5, хубавъ уставъ по 21 редъ на стр., бѣлизняво мастило — както черното, тъй и червеното.

Двата листа са срѣднитѣ на кола, безъ никакво означение, а съдържатъ часть отъ апостолскитѣ дѣяния, и то отъ края на кѕ зачало, отъ думи: **и повелѣ намь проповѣдати людеⷨ҇ | и засвѣтельство-вати** — докждѣ половината на зачало ѯ, до думи: **и приложи се наро̑ многь гѣи.**

Правописъ обикновенъ сръбски (едноеровъ, но покрай редовно ь идва намѣстѣ и ъ), съ правилна іотация, безъ ударения, освѣнъ тукъ-тамъ.

Пергаментъ бѣлъ, тънъкъ и гладъкъ, добра изработка.

Листитѣ постжпиха заедно съ книжата на покойния проф. Дриновъ.

424 (636).

Единъ перг. листъ 4° отъ **миней,** в. XIII, редакция българска.

Голѣмина: 25×17, текстъ 22×13, хубавъ уставъ по 30 реда на страница, въздребно писмо.

Съдържа часть отъ службата на свв. Козма и Дамяна (1 ноемврий).

Правописъ по II школа (само ъ); при това ѧ само слѣдъ съгласни, ѫ само въ начало или слѣдъ гласни. Ударения нѣма.

Постжпилъ заедно съ книжата на пок. проф. Дриновъ.

425 (637).

Единъ перг. листъ длъгнесто фол. отъ **миней,** вѣкъ XIII, редакция българска.

Голѣмина: 37×23, текстъ 32×15, възедро уставно писмо (не хубаво), по 36 реда на стр.

Съдържа часть отъ службата на дванайстѣхъ апостоли (30 юний).

Правописъ по IV школа: само ь, па и само ѧ.

Постжпилъ заедно съ книжата на пок. проф. Дриновъ.

426 (610).

Миней праздниченъ, редакция сръбска, вѣкъ XVI—XVII. Листи 168 фол. (29×19), текстъ 20·5×13, по 25 реда на стр., съ голѣми червени заглавки, възедро и длъгнесто уставно писмо. Правописъ едноеровъ, ударение нѐ вредъ поставено.

Безъ начало. Съставенъ като че отъ двѣ книги, писани отъ сѫщо лице: слѣдъ кола ıз захваща ново означение на колитѣ отъ а҃, в҃ и пр. Прѣднитѣ и заднитѣ нѣколко листа разединени.

Лл. 48—51 писани отъ друга рѫка, но пакъ отъ сѫщо врѣме и на сѫща хартия. Съдържа:

На л. 8ª. **Мц҃а т҃го (септемврий) ді въздвиженние чьстнаго и животворѧщаго кр҃та.**

На л. 22ª. **Мц҃а т҃го: ді.** (октомврий) **стые прѣпобьнїе матере наше параскеви.**

На л. 33ᵇ. **Мц҃а т҃го кѕ с҃го великомѹчека димитрїа и вьспоминанїе великаго трѹса.**

На л. 47ᵇ. **Мц҃а того .н·** (ноемврий) **сьборъ беспльтни.**

На л. 52ᵇ. **Мц҃а т҃го ѕ** (декемврий) **память прѣпобнаго и б҃гоноснаго ѿц҃а нашего николы. архыепкупа мирликыскый митрополие.**

На л. 65ᵇ. **Мц҃а того. ке иже по плъты рожество г҃а и б҃а и сп҃а нашего, іс х҃а.**

На л. 76ª. **Мц҃а того ѕ** (януарий) **с҃таго богоявленїа г҃а и б҃а и сп҃а нашего іу х҃а.**

На л. 85ᵇ. **Мц҃а того з. съборъ прѣч҃т нетьг искѹемь.**

На л. 100. **Мц҃а матїа .ѳ. стыи .м. м҃никь иже вь севасти.**

На л. 106ᵇ. **Мц҃а марътїа, ке. благовещенїе прѣс҃тне влад҃ниче нашеи б҃е и приснодвi марїе.** Свършва на л. 117ª; л. 117ᵇ неписанъ.

На л. 118ª вечерня срѣщу Лазарова сѫбота.

На л. 129. **Вь сѹботѹ вечерь с҃го и праведнаго лазара.** Продължава до л. 142ᵇ, но лл. 134—139 са втурени и пагинирани нѐ на мѣсто.

На л. 143. **Въ с҃тѹю и великою сѹботѹ.**

На л. 150. **Иже вь стыи ѿц҃а нашего іѡана архыепискѹпа костандина гра златоѹстаго слово оучительно. ѿче бл҃ви:** —

Начало: **Аще кто благоѹьстивь и бл҃голюбивь да насладитсе добраго и свѣтьлаго тържьства. аще кто ѿ рабь бл҃гонаравнихь да виндеть роѹесе вь радо҃ть г҃а своего.**

На л. 152ᵇ. **Мц҃а априлїа кг с҃го и славьнаго велико м҃ника геѡргиа.**

На л. 159ᵇ, едно отъ чудесата на св. Георгия. **Вь страни сирьски бѣша гра нарицаеми ѡравлїи. вь немже живѣаше се црковь. вь име**

великомєника геѡргіа. и за не имѣти ширинꙋ мѣстꙋ сеченіа стльпнаго на потрьженіа. сьбраше ѿ многихь растоанї иже вь црькви стоеще и стльпи.

Службата на св. Георгия се прѣкжсва съ л. 161, слѣдъ който липсуватъ нѣколко листа, а на слѣдния л. 162 продължава служба за възнесение (безъ начало и край). Тукъ е мѣстото на лл. 134—136, дѣто е службата на ссв. Петра и Павла (само отк҄ослекъ).

На крайнитѣ два листа са нѣкакви-си календарни таблици. А на празния листъ 167ᵃ писано съ послѣшна ржка:

Сїа кнїга писа се вь лѣ҃. и҃, тисоущꙋ р҃. и н҃ї. кꙋпи ю цꙋка за петьсто́тинь пи́са ѿцꙋ си сто́ꙗнꙋ и матере си бойци и потрꙋжїе си драра́ни (намѣсто драгани?) вь то врѣме бѣше стра́хь вели́кь и вь то врѣме ꙋмале родь хр҃ити́аньск ѿ бѣзакони́ а̑гарене и пи́са се сїа кни́га ни́же село го́лешъ на кни́шавꙋ ꙋ прѣчи́стꙋ: и приложи́ ю вь цр҃ковь ст҃аго николи вь село равьнꙋ и кто ю че изьнести изь ст҃го николи или изь село́ равьнꙋ про́клеть да е҃ть ѿ вьст҃ы и ѿ ст҃аго николи ѿц҃а нашего и ѿ три́ста. и ѿ, н҃ї. ѿц҃и:

вь то време бѣза́ко́ни а̑гарене бѣхꙋ се смѣмели и бѣше имь ратѣ на дꙋна́вьцеи рѣце на вьстокь прѣзь море и вь то врѣме бѣше вьсталь црь на цр҃а:

Хартия корава, грапава съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣздель. Подвързия раскжсана; останала само прѣдната дъска, и тя отдѣлена отъ книгата.

Купена отъ Г. Попова.

427 (626).

Служебникъ и др., Листи 106, 8° (19·5×13·5), ала тия листи не са сè отъ служебникъ, защото книгата съдържа:

I. Два пергаментени листа (1 и 2) отъ срѣднобългарско евангеле, вѣкъ XIII, уставно писмо, малко полегато, по 24 реда на стр. Съдържатъ три четива отъ Матеовото евангеле, и то отъ зачало 105 до половината на 109. **ъ** и **ь** размѣсено; безъ ударения. Тия два листа са вшити вѣроятно при подвързията, за да вардятъ книгата.

II. Служебникъ българска ред. отъ XV—XVI вѣкъ, и то лл. 3—32 са отъ XVI вѣкъ, а лл. 33—73 отъ XV вѣкъ. Първата половина е писана съ доста хубавъ, четливъ уставъ по 23 реда на стр., а втората — съ раскривено, грозно писмо по 25 реда. Правописъ и езикъ на първата половина доста правилни (**ъ** и **ь** по VI школа), и съ ударения, а у втората половина се срѣщатъ много отстжпки подъ влияние на живия говоръ (**ж** ⟷ **ъ** ⟷ **ь**) и безъ ударения.

Слѣдъ свършъка на литургиитѣ слѣдватъ (на лл. 56б—63а) въскрѣсни евангелия, апостоли и евангелия прѣзъ недѣлята (63а—70б) и нѣкои молитви.

Приписки. На л. 42б, слѣдъ бѣлѣжката: **Зе помѣни ихже хощеши**, слѣдва (съ ржката на самия прѣписвачъ):

Помѣны гн деж помѣны гн станка помѣни гн презкітерѣ попа докрѣ и покой . . . помѣни гн краніслаа и гагвла. А по̀ долу, съ по̀ сетнешно писмо: **помѣни гн момка, помѣни гн станислава.**

Хартията на първитѣ 30 лл. е тънка, съ ситни брѣзди и тънки рѣзки, съ знакъ: котва въ кржгъ и звѣзда отгорѣ, а на останалитѣ — дебела, съ неравни брѣзди и широки рѣзки, съ знакъ: лжкъ съ опната стрѣла.

III. На лл. 74—89 е **Yн выкаємы на обновленіє и осщеніє храма. и иже къ томъ стыа трапезы**, българска редакция отъ XIV вѣкъ, четливъ и упражненъ полууставъ по 26—27 реда, търновски изводъ, V правописна школа (срв. ркп. № 164, описъ № 94).

Хартия грапава, съ неравни брѣзди и широки рѣзки, съ знакъ: полукозелъ.

IV. Останалитѣ 17 листа съдържатъ служба за Великдень, сръбска редакция отъ XVI вѣкъ, и са отдѣлени отъ другитѣ — като че случайно втурнати, докато другитѣ (I—III) са подвързани въ едно.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартията на тия 17 листа е тъмна, испечена, съ знакъ: котва въ кржгъ и трифиль отгорѣ.

Подвързия развалена, листи испадали.

Ржкописътъ е доставенъ отъ П. Касабова.

428 (628).

Служебникъ отъ 1673 г., редакция сръбска, 94 л. 8° (20×15), по 19 реда, срѣдно-уставно писмо.

На първитѣ 6 листа е **Иже къ сты оца нашего василіа великаго, поѹченіє къ сщенникомъ съкорно** +

Въ края слѣдъ тритѣ литургии слѣдватъ отпускитѣ за прѣзъ цѣла година.

Редакция сръбска, но ъ и ь по първа правописна школа! Ударение правилно.

Хартия твърда, испечена, съ знакъ: корона и надъ нея звѣзда и мѣсецъ.

Приписки. На задния коричень листъ: Сїа л҄ургїа писа҃ ӑзъ многогрѣшнӥ пеїѡ даска҃, всело врѣчешъ вл҃ѣ ,зрпа (1673), ӥ кꙋпи ю҃ попъ пондїѡ ӥ са҃ е҃ ктито҃ ней ӥнъ никтоже — ӥ придаде нено михаило҃ нѣчто мало, да поминꙋетъ ѿца его михаила ӥ мати емꙋ трохана б҃ъ да прости +.

А подъ това по сетнѣ:

+ Сїа лу҃гїа попа стоӕна ѿ село ѕелинь да се знае како їа под'нови баба стана ѿ село скръвена да слꙋжи за нейна д҃ша ӥ за стопанина никола ӥ ѿца пеїѡ м҃ти петка б҃ъ да прости вечна ӥмъ паметъ. повезачь попъ влако. въ л҃ѣ ѿ ро҃ х҃во ,а҃ѱ҃кѕ — 1726.

Книгата била и въ с. Лъжане, както се вижда отъ други бѣлѣжки върху крайнитѣ листи.

Подвързия дъсчена, повръдена, ала книгата е запазена цѣла.

Отъ библиотеката на покойния проф. Дриновъ.

429 (606).

Часословъ отъ XVII вѣкъ, сръбска редакция, 97 листа **16°** (13×9·5), срѣдно-уставно писмо, вѫздребно и полегато, по 17 реда, а отъ л. 65 до края — друго писмо по хубаво и право, по 20 реда.

Правописъ ресавски съ ударения. Употрѣбя и ꙁ.

Книгата е съ кожана подвързия, но много листи отпрѣдъ и въ края липсуватъ.

Доставилъ Хр. Зарзановъ.

430 (616).

Малко **служебниче** отъ XVIII вѣкъ, 35 л. **16°** (15·5×11), хубаво срѣдно-уставно писмо, вѫздребно, по 16 реда на стр. Съдържа на черковно-славянски:

1. **Послѣдованїе вечерни**, л. 1ᵃ.
2. **Послѣдованїе оутрени**, л. 9ᵇ.
3. **Чинъ божественнїѧ лїтургїи во ст҃ы ѿца нашего їѡанна златоꙋстаго**, л. 17ᵃ.
4. **Бж҃твенаѧ слꙋжба преждеѡс҃щенныхъ**, л. 29ᵃ.

Книжката е употрѣбявана въ наше врѣме, както се вижда отъ прибавкитѣ на княжевото име (Фердинандъ) и на ,архиепископа нашего' Доситея (вѣроятно покойния Самоковски владика).

Подвързия мукава съ кожа, здрава.

Доставилъ Йорд. Ивановъ.

431 (612).

Ака́ѳїстъ ст҃ой сла́вной великому̑ченицы Варварѣ. Черковнославянски прѣписъ отъ края на XVIII или началото на XIX вѣкъ. 17 л. гол. **8⁰** (22×16) ново-уставно писмо. Заглавни букви и заглавия съ киноварь. Прѣдниятъ и задниятъ листъ неписани.

Слѣдъ акатиста слѣдва (на прѣдпослѣдния листъ):

Цѣлова́нїе ѹ҆дѡвъ и҆ ра́ны г҃да на́шегѡ Ї҆и҃са Хр҃та̀ на вса́къ де́нь:

Ра́дѹйса, ѹ҆жа́снаѧ всѣ́мъ держа́ва҃ пре҃та́ѧ главо̀, гд҃а на́шегѡ Ї҆и҃са Хр҃та̀, насъ ра́ди те́рнїемъ ѹ҆вѣнча́ннаѧ и тро̀стїю и҆зби́та.

Ра́дѹйса, прекра́снѣйшее лицѐ гд҃а на́шегѡ Ї҆и҃са Хр҃та̀, на́съ ра́ди ѡ҆плю́вано и҆ бїе́но и пр.

Подвързия мукавяна, здрава.

432 (634).

Сборникъ и Синодикъ (Дриновски), 217 листа **16⁰** (14·5×10·5), дребѣнъ полууставъ по 24—25 реда на стр. Вѣкъ XVI, редакция сръбска, съ дири отъ български изводъ (срѣща се ж), съ разнебитено ударение, **ъ** и **ь** ужъ по ресавски, ала непослѣдовно.

Състои отъ двѣ отдѣлни части, макаръ и двѣтѣ да са писани отъ една ржка:

I. Отъ л. 1—184. Слова, най вече Дамаскинови и, както се вижда, най старъ югославянски прѣводъ на Дамаскина Студита. Тия слова са: на л. 1—20: Слово за благовѣщение (безъ начало).

На л. 21ᵃ: Дама́скїна и҆но́ка и҆подїа́кона и стѹдита сло́во ѡ҆бщи҃ ѥзы́кѡ҃, по вьстани лазѣ́ре҃вѣ на срѣте́нїе хво̀ съ ваїе́мь. цвѣтоно́сїе сло҃ ѡ҃ бл҃вы: +

Начало: Ѡ҆бичаѐ и҆мѣю҃ ц҃рїе и҆ вел҃мѹже е҆г҃а въсхо́щѹ҃ ѹ҆чреди́ти ко́го ѿ дрѹго́вь. и҆лѝ своего̀. не пр҃ѣстою҃ сам҃и послѹжи́ти. н҃ъ поставлѣю҃ свои҃ чл҃ц҃ѣ, и҆ вѣ́рны҃, и пр҃ѣстою҃ тра́пези ѡ҆нѡи.

На л. 37ᵃ: Поѹ҆че́не прѣложи́тел҃но ѿ по́сте. и҆збр҃а́се ѿ и҆же въ и҆ноцѣ҃ мьн҃ша҃ дама́скїна и҆по҃дїако́на и҆ стѹди́та. въ не҃лю сыпо҃нѹю:·

Начало: Ѡ҆бичай и҆мѣю́тъ ц҃рїе. е́г҃а хоте҃ послати вѡ҆̀ своѐ на бра́нь, пр҃ѣстое҃ са́ми и҆ поѹчаю҃ и҃ и҆ наста́влѣю҃.

На л. 49ᵃ: Дама́скина и҆нѡка. и҆подїако́на и҆ стѹди́та. повѣсть ѿ че́сти и҆ ѿ чюдесе҃. и҆ изобра́женїа. бившии҃ ѿ прѣвеликы҃ чиноначални҃. Мїхайла и҆ га́врїила, бл҃вы ѡ҆ц҃е: —

Начало: Въ три чести раздѣлена є҃ тварь бж҃їа въсà, бл҃вени хр҃тїане. въ мисл҄на, въ чювествена, и въ сьставна.

На л. 86ᵃ: Дамáскїна ѝнóка и҃ ѝ по҃дїакóна ѝ стꙋдѝта. слóво прóсти҃и скáзанїе҃, ȏ десе́ты҃ слѡвъ мѡѵ҃сеовѣ҃х •:•

Начало: Десе҃ заповѣди сꙋ҃ ѝже заповѣда б҃ъ моѵ҃сѣꙋ҃, сказáти и҃ въ мирѣ чл҃кѡ҃, ѝ ȃще к҄то съхрани҃ и҃ съврьшен҄нѣ. съ вниде҃ въ рай.

На л. 96ᵇ: Ѳеѡфана ѝнóка, ѝ рито҃. ꙋчителство къ православниы҃ хртїанѡ҃. прóстим҄сказанїе҃ ѡ в҄гхъ съставь прáвїе вѣри.

Начало: Прьвѣѐ по҃бае҃ ѝстин҄номꙋ хритїáнинꙋ вѣровати ѝсповѣдати .в҃ı. съставѝ вѣры нашей православной.

На л. 103ᵇ: Повѣсть афродїтїанà п҃есѣнина съписавша се ѿ филѝп҄па прѣзвѝтера. сїггла бывшаго прїй їѡан҃а Златоoустаго ȏ рож҃ьствѣ х҃вѣ, ѝ ȏ звѣздѣ ꙗвльшоис҃ | тог҃да, ѝ поклóненїи вльхво҃. ѝ дари и҃ ѝже ѿ перс҄иди принéсше.

Начало: Ѿ пéр(с)иди ꙋ҃вѣ҃се х҃с҃ ѝзначéла. и нич҄тоже ꙋ҃таенò є҃ ѿ закóноꙋ҃чителей, и҃ въ не҃.

На л. 109ᵇ: Въ н҃éлю ме҃пꙋ҃. Дáмаскына ѝнóка ѝ пóдїáкона стꙋдѝта. слово ѡ҃бщи҃ сказáнїемь ѡ скон҄чанѝ мѝра. ѝ ѡ ȃн҄тихрїстѣ. ѝ ѡ вторе҃ пришéствы г҃а нашего ї҃ѵ х҃а. прѣложѝ се ѿ слóва. ѝже въ сты҃и о҃ца нáше҃. ѝпóлита. папи рим҄скаго намѣстныка сты҃и ȃ҃пль.

Начало: Ѡ҃бичай ѝмꙋ҃ цáрїе, бл҃вены хр҃тїане, єг҃а хоте҃ пойти на брáнь, прьвѣе посѝлаε҃ свои҃ чл҃къ. пойти въ градѣ҃ въ ни҃же хоте҃ проити ѝ възвéстити тꙋ҃ живꙋщи҃ чл҃кѡ҃, ꙗко да ѝзидꙋ҃ . . .

На л. 136ᵍ: Дамáскина ѝнóка ѝ подáкон҄ ѝ стꙋдѝта. Слово прости҃ сказанїе҃, на ѝже пó пльти рож҃ьство г҃а наше҃ ї҃ѵ х҃а.

Начало: Подóбныи сꙋ҃ праз҃ницїи цр҃ьковнїе. бл҃вени хртїане. ꙗкоже нѣкоемꙋ великꙋ и краснꙋ цвѣтнѝкꙋ, ꙗже въ немъ бѝти ѿ въсакы҃ цвѣтовь ѝ криновь.

На л. 160ᵃ: Дамáскїна мóна҃ ѝ ипо҃ дїакóна ѝ стꙋдїта. сл҃о ȏбщи҃ єзы́кѡ҃. на м҃.тò дн҃евнòе г҃а нàшего ї҃ѵ х҃á на срѣтенїе:•

Начало: Въсáко дѣáнїе ѝ въсáка вéщь ѝ дѣло бл҃го. б҃. х҃.| ѝма҃ почéсть ѿ б҃а ѝ ѿ чл҃кь. нѐ тьчїю ѿ любимы҃ дѣлꙋ онóмꙋ. нъ ѝ вражꙋ҃ющи҃ чюдѝмо є҃. доброѐ дѣло.

II. Отъ л. 184—203 е прѣписъ отъ Борилова синодикъ, и то На л. 184ᵃ е заглавието му: Сїнѡдї҃ прочитаε҃ въ пр҃вꙋю не҃лю поста: є҃ є҃ ꙋ҃ставленно ѿ бо҃гоносны҃ ѿц҃ь н҃ши҃. ѡ҃ бл҃.

Начало: Дльжное къ б҃влѣпное бл҃годаренїе въ н҇же дн҃ь въспрїехѡ҃ бжїю цр҃кѡ҃, съ ѹ҆законенїе҃ бл҃гоч҃тна прѣданїа. и҆ разорене҃ злобы злоч҃тїа и т. н. — слѣдватъ обяснения за длъжностьта на църквата да благодари за услугитѣ, принесени ѝ отъ боговдъхновени мѫжие — нѣщо три страници и половина повече отъ онова, що е въ синод. № 55. Слѣдватъ общи възгласи, послѣ поменици на патриарси (гръцки), светци и духовници. Слѣдъ това се анатимосватъ сички еретици, лъжеучители, иконоборци и т. н. — съ нѣкои прѣкѫсвания и размѣстяния върви сѫщото, както и въ по̀ старин Софийския (Палаузовъ) синодикъ. Но въ Дриновия има запазенъ по̀ пъленъ помeникъ на българскитѣ царе (л. 201б): Начело бльгарскый҃ цр҃е: Борѹ҆сѹ прьвомѹ цр҃ѹ бльгарскомѹ нареченномѹ въ ст҃ы҃ кр҃щенїи михаиль. и҆же бльгарскыи рѡ҃ къ бг҃оразѹ҆мїю ст҃ы҃ кр҃щенїе҃ привеш҃омѹ вѣчна҃ пам҃: Сїмеонѹ с҃нѹ его. и҆ петрѹ цр҃ѹ ст҃мѹ внѹкѹ є҆го, пленимиру. борисѹ. романѹ. самоилѹ. радомирѹ. гаврїилѹ. владимирѹ. владиславѹ. древнїи҃ бльгарскїи҃. и҆же съ земльни҃ нб҃ное наслѣдоваше цр҃тво. вѣчнаа паме҃: Марїи древней цр҃ци бльгарской вѣчнаа паме҃: Кѵрилѹ философѹ и҆же бж҃твное писанїе ѿ грьчьскаго є҆зыка на бльгарскыи прѣложившомѹ и҆ просвѣщ҃шомѹ бльгарскїи рѡ҃ новомѹ дрѹгомѹ а҆п҃лѹ, въ цр҃тво михаила и҆ ѳеѡ҃ры православнїе цр҃це м҃тре его̀ и҆же бж҃твнѹю цр҃ковь ст҃ымѝ и҆конами ѹ҆красивши҃ и православїе ѹ҆твръдившїхь вѣчнаа паметь: Меѳѡдїю братѹ его̀ а҆рхїеп҃кѹ моравы панонскые. ꙗко и҆ томѹ много потрѹж҃шѹсе ѡ҆ словѣнскыи҃ книга҃. вѣчна мѹ паме҃: Климентѹ ѹ҆ченикѹ є҆го є҆п҃кѹ великїе моравѝ и҆ ѹ҆ченикѡ҃ его̀ савѣ и҆ гораздѹ, и҆ наѹ҆мѹ ꙗко много и҆ тѣ҃ потрѹж҃шїи҃се ѡ҆ словенскы҃ книга҃ вѣчнаа и҆мь паметь: — Ї҆ѡаннѹ а҆сѣнѹ цр҃ю бѣл҃гѹню свобож҃шомѹ ѿ работы грьчьскїе бльгарскый рѡ҃ вѣчнаа мѹ пам҃: Ѳеѡ҃рѹ нареченномѹ петрѹ братѹ его и҆ цр҃ю. и калоꙗню, цр҃ѹ братѹ его̀ и҆же многы побѣди показав҃шомѹ на грькы҃ и҆ фрѹгы, вѣчнаа и҃ паме҃:

Тукъ иде расказътъ за Търновския съборъ противъ богомилитѣ, свиканъ отъ Борила на 1210 г. Началото на тоя расказъ липсува въ по̀ стария Софийски синодикъ № 55, та се хубаво допълня сега съ Дриновия:

По си҃ ѹ҆бо̀ ꙗко прѣемь цр҃тво сестричищь тѣ҃ бл҃гчьстивѣйши цр҃ь бориль, вьниче ꙗко҃ нѣкое трьнїе злое трьклетаа и҆ бг҃омрь҃каа богомил҃скаа є҆ресь. є҆ю҃ начел҃никь ꙗвисе тог҃а скврьнѣйшїи поп҃ богомиль съ своими ѹ҆ченьки. ꙗкоже и҆ног҃а а҆н҃ны и҆ амврїи и҆же мѡѵсеѡви

противѣщесе. иже ꙗкоже лѣціи влѣціи тежціи нещедно расхищаахꙋ х҃во стадѡ за негоже кр҃ь свою прчтꙋю излїа. Сїихь ꙋбо ꙗко ꙋвѣдѣ блгочьстивѣйшїи цр҃ь бориль, бж҃т (вныимь желанїемъ раждегсѧ... Нататъкъ го има въ Синодикъ № 55). Инакъ тоя расказъ не е цѣлъ и въ Дринова Синодикъ, защото, види се, е прѣписванъ отъ изводъ съ изгубени или размѣстени листи, та безъ връзка се прѣхожда пакъ къмъ поменика на българскитѣ царие, безъ да се свърши за Търновския съборъ. Слѣдъ като се споменуватъ още: Георгия Тертеръ, стариятъ и младиятъ Шишманъ, и се възглася вѣчнаа паме҃ Теѡдорꙋ Све҃славꙋ, Страцимирꙋ деспотю. и Радославꙋ. и Димитрꙋ братїа҃ его: Михайлꙋ блгочьстивомꙋ црꙋ вѣчнаа паме҃: — Їѡаннꙋ Степанꙋ црꙋ снꙋ блгочьстиваго црѣ Михаила вѣчнаа: — продължава (на л. 203б):

... Симь ꙋбо правовѣрни҃. блгочьстивїи҃. приснопаме҃ни҃ православны црѣ҃ бгохранима҃го стола бльгарскаго цр҃тва мимоше҃ши҃ и по редꙋ высѣ ꙋстрашающи҃. и попеченїи имꙋщи҃ ѿ хр҃тоимени҃ люде҃ порꙋченїи҃ имь бгѡ҃ єлико по силѣ едино нѣкое небрѣженїю прѣдано бы҃. аще и начинаемо имї, нъ не дѡ|нца съврьшаемои. еже и неисправлено и... Тукъ прѣкжсва Дриновътъ синодикъ. Залѣпени са къмъ края му два бѣли листа, ала си останали неписани. А може би да са залѣпени, за да се допълни лунниятъ календаръ, който слѣдва слѣдъ тѣхъ, и отъ който липсуватъ първитѣ осемь „лунни кржгове."

Слѣдъ лунния календаръ слѣдва на л. 209:

III. На҃е ѿ клꙋ҃нѡ҃ видѣнїе҃ слѡ҃: а҃. (За валчестия видъ на земята).

Начало: Ѿ к(л)ꙋбнѡ҃ виденїе образа, земле многа ꙗвленїа сꙋ҃...

IV. На л. 212 до края са: Повѣсты и ꙋказ и рѣчиизбраны: древны҃. мꙋжїи. и филосѡф, єди҃ глъ мно҃ разꙋ҃ имꙋщь. и на ползꙋ слышещїи҃ — кратки поучни изречения, каквито се срѣщатъ често по дамаскинитѣ:

Врѣме въсакой вещи. врѣме є҃ родитисє | и врѣме є҃ ꙋмрѣти. врѣме є҃ плакати. и врѣме є҃ смѣати се и просто врѣме коеижѡ҃ вещи. — Болша два паче едино. Горѣ единомꙋ на въсакѡ҃ мѣстѣ, аще падетсе не има҃ възвы҃зающаго и. — Болше ѻтро҃ прѣмждро, паче царѣ стара и безꙋмна.

Приписки. Прѣзъ долнитѣ поли на лл. 22 и 23 писано съ курсивъ: Книга сїя мнѣ па|пахѡмїа проигꙋмена рылїота.

На л. 47б рецепта за бѣсъ: Сие ѿ бѣсно ѱё и ѿ звѣра напиши на прѣсень хлѣбь на корꙋ да изедеть прѣже̑ слнце вь пе̑лю сїа слова: згоөїскроиаки. книфи, ωєстни, адѿзеѣадꙙѿ кавпωѱѿмепрзлеоркала ї ѿ дсодяюня:

На л. 183б: Въ л҃ѣ ,зрмг҃. мц҃а маіа. к҃и. дн҃ъ. прѣиде. по̑ петрь. хаџи.

Въ л҃ѣ ,зрл. ꙋбїхж. сꙋльта̑ ѿсмана.

На послѣдния л. 217б: Пи̑ ӑзь грѣшни рꙋкою граматикь ӥменемь Өрзїоөпь (Ангелакъ?).

На сжщия листъ долу:

Въ л҃ѣ ,з҃р҃кв҃ мц҃а юлїиа в҃і. дн҃ъ. да̑ знае чé пріиде ѿсмь та̑ сторй злб.

Твърдѣ е вѣроятно тоя ржкописъ да е билъ на 1614 г. въ Ловчанския манастиръ, сега развалини край р. Осъмъ, на югъ отъ Ловечъ, при Манастирската чешма.

Хартия гладка, испечена съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ мечообразенъ кръстъ.

Отъ библиотеката на покойния М. Дриновъ.

За тоя ржкописъ вж. литературата, посочена за № 55 (Описъ № 289), стр. 198.

433 (629).

Апокрифенъ сборникъ (Панагюрски) отъ XVI вѣкъ, българска редакция, листи 172, 8⁰ (21×14 5), въздребно, срѣдно-уставно, писмо, полегато, по 21 редъ на стр. Тукъ-тамъ пише и друга ржка. Правописъ едноеровъ (само ь), безъ ударения, а откъмъ ж, ѫ и ы доста неправиленъ. Употрѣбя много често точка между думитѣ.

Прѣдниятъ листъ, който е извънъ пагинацията, при съставянето на книгата е оставенъ празенъ, та отпослѣ е писано по него.

Сжщинското съдържание на книгата захваща на втория листъ, означенъ като първи, и то съ извѣстната молитва: **г҃и іс҃ү х҃е ѿврьзи ѡ҄чи мои ӥ ꙋши ср҃ца моєго** . . . подъ една малка заставка (плетеница) — подражание на такива отъ XIII вѣкъ.

Слѣдъ молитвата захващатъ статии отъ физиолога:

Слово ѡ вьсѣ҄ вещеи ходещи̑ и летжщи̑ слово за льва. ѿ ц҃ри звѣрстѣмь фисиωлогь ре̑ ѿ львѣ.

На л. 2а. Братїе ѡ сихь вещеи ӑрх҃ггль ꙋ҄рїль повѣсть їѡанꙋ бг҃ословцꙋ҄ слово ѡ зжбри рекши идропось.

На л. 2б. Слово ѿ слонѣ. — На л. 3б. Слово ѡ еленѣ.

На л. 4ª. Слово за грьлицѫ како е̑ житие е̑го.

На л. 4ᵇ. Слово за голѫба.

На л. 5ª. Слово за вълка какъ е̑ ж҃ю м̑.

На л. 5ᵇ. Слово за жерава како блюдетсѧ.

На л. 5ª. Слово за хинеꙗ. — Л. 6ᵇ. Слово ѡ змии̑.

На л. 7ᵇ. Слово за вола.

На л. 8ª. Слово ѡ еднорозѣ како е ж҃юего.

На л. 8ᵇ. Слово ѿ паоу̑ни како е̑ житїе томоу̑.

На л. 9ᵇ. Слово ѿ лисицꙑ̑. — На л. 10ᵇ. Слово ѡ ластавицы.

На. л. 11ª. Слово ѡ жабѣ соу̑шнои и̑ водной.

На л. 11ᵇ. Слово ѡ пчелѣ. — Слѣдъ тоя листъ има прѣкѫсване; на слѣдния 12 л. е продължение отъ апокрифа за Адама и Ева.

На л. 21ª. Слово праведнагȏ. ȃврамаȃ.

На л. 26ª. Слово и̑ѡ҃а злȃтооустȃгȏ ѿ пр҃ркȃ исаиѫ. ѿ послѣдн҃емь врѣмени̑ ѿ покаꙗщыхсѧ.

Начало: Кто не дивит̑сѧ. и кто не чюди̑сь ѡ сѐмь вѣцѣ. како оуставенȃ с҃ѫ врѣмена сиꙗ̑. за оумноженїе грѣхь наши̑. вьнег̑а пр҃ѣстане̑ наз̑и ꙗко и рож̑ени. тоубо трепещѫ̑ ȃг҃лы. книги раз̑гибаѫт҃ѫ ȃ грѣси̑. ѿб̑личаѫтсѧ. тоу н҃ѣ ни кнѧзи̑ ни сѫдиѫ нї цр҃ѫ ни патрїарх̑и.

На л. 32ᵇ. Слово за ѿвощ̑кѫ ·:·

Начало: Бѣше чл҃кь. имаѫщи виногра̑ вь виногра̑ѣ имаше ѿвощ̑кѫ. приходѣше. кь винагра̑оу г҃арь да пoиметь. ѿвощиѐ. и̑ неѡбрѣте и р҃е тако. що си ю҃. вь в̑ьсѣ годища прихождѫ. и не ѡбрѣта̑ ѿвощїе.

На л. 33ᵇ. Слово како оучить Сар̑ар̑ аврама. мѫжа своего.

Начало: Ре̑ Сар̑р̑ȃ. кь аврамоу̑. мѫжоу своемоу̑ ȃзь сьстарѣхсѧ. бесчедна. поими̑ рабѫ нашѫ. ȃгȃрѫ єдȃ како. створи̑ плодь. да бѫде̑ наслѣдникь. дом̑ твоемоу̑.

На л. 34ᵇ. Слово за и̑сака. ѡ̑ бл҃ви.

Начало: Тако вьсхрани̑. ȃврамь. с҃на своѐго исака. ѿ .и҃і. л҃ѣ и ре̑ г҃ь. кь ȃвраȃмоу. поїми. с҃на своего исакȃ и заколи тогȏ. и створи. жрьтвѫ̑. бг҃оу. нбн҃омоу.

На л. 36ᵇ. Слово самои̑лѣ. пр҃р̑ка.

Начало: Навьходоносороу̑ цр҃ю цр҃оужщоу вь ȃвавилонѣ. видѣ сонь и забы̑ егȏ. како видѣ и̑ сьбрȃ в̑сѧ̑ пр҃р̑ки̑. и ре̑ имь. ѿ ащѐ не разоумѣетѐ сонь еже видѣ̑ тако ȃзь. вь велїкѫ ѿргиѫ дȃмь ва̑.

На л. 37ᵇ. Слово за Мелхи̑|седека:·

Начало: Бѣше мел̑хи̑. сѐдекь. наричет̑сѧ без̑родитель. и без̑родень. и вьзлюбеникь. бѫ҃еи. ѿц҃ь его ѿзивет̑ѫ. ѿсѐдекь. мт҃ы егȏ ѿзивет̑ѫ

ѐрл҃мь. и родиста. два҃ сн҃а. и нарекоста҃ единомоу. име се҃декъ. и дрꙋгомоу мел҃хи. вѣроваше. ѿц҃ь его҃ вь идоли.

На л. 40ª. Слово ѿ троици. ст҃ои . . :—

Начало: А҃врамь имаше. вь ср҃ци своемь тостолю҃бьство. и не хотѣше ꙗсти҃ вь домоу. своемь дог҃е. придеть гость вь домь его҃.

На л. 44б. Слово злато ꙋсца ѿ дшевни҃ разборѣ.

Начало: Мѣсто ѿсѫжденн҃о. не вьзлюбѣте. чл҃кы негнѫсоуите сѧ. кто не гнѫсоуетсѧ ихь. тако грѣхи ѿлагаетсѧ. в҃сег҃а а ѿсѫждаѫ тѣхь. тѣхъ не ѡсѫжда. а себе погоублѣе҃.

На л. 50. Оуказь. за г҃а нашего і҃сх҃а, мц҃а марта .а҃. дн҃ь. вьскр҃си гостѣ своего. лазарѣ. мц҃а марта .и҃і. дн҃ь. створи б҃ь. цвѣтоносіе. мц҃а то҃ .к҃а. створи б҃ь. прѣѿбраженіе . . . . и т. н. Подиръ това слѣдва за народитѣ и езицитѣ (както въ ркп. № 68, Описъ № 309) и разни въпроси и отговори.

На л. 58б. Оуказь. за всѧ дари цр҃ковниѫ. ѡ вьпросѣ҃. и ѿ ѿвѣтѣхь.

Начало: Вьпро҃. рѫци ми что ѥ҃, еп҃пь. чтол҃ ѥ калоугерь. чтол ѥ попь, чтоли ѥ диꙗкь. чтоли ѥ четець. ѿвѣ҃. еп҃пь ѥ вл҃ка. на земли ꙗко х҃с посилаеть, ар҃ агла. тако и еп҃пь посилаеть. попове. попь бо нарицаетсѧ҃ стльпь сила херофимьк҃а диꙗконь носѫщи зоуница на рамѣ. то ѥ стльпь сты҃ ѿц҃ь. про҃вѣдаша законь г҃нь.

На л. 61б. Слово ѿ сивилѣ: —

Начало: Дв҃дь цр҃ь пр҃ркь гн҃ь. имаше похоть велика вь себѣ. и ег҃а сѣдѣше. исхождаше сила его. и подлагахѫ сѧ҃ и грѫдѣше. сила его вь сѫдь.

На л. 66. Слово како зачѫ са самовила҃.

Начало: Бѣше цр҃ь. алекьсаньдрь великь парѣи вьсѣхь цр҃ей. сн҃ь филипꙋса цр҃ѣ. в҃сѣ цр҃тва прѣеть. и вьси ѧзици поклониш҃ѧ емоу. едино нагомѫ҃рцѫ не прѣѫть. ни женьское цр҃тво. нагомѫдрьци бо зрѫ҃ г҃а на нбе҃хъ. сѣдещаго на прѣстолѣ.

На л. 67 е любопитна рецепта за ония, които учать книга и забравятъ: Егда кто ꙋчить книгѫ и забивае҃а.

Вьзми кинаварь. и напиши кр҃ть на ст҃ѣмь блюдци. напиши і҃с х҃с ника. и напиши ѿколо. слова в҃сѣ. и литоургисай внелѫ. а҃. по҃. пото҃ ѿ ми испи. аще ти сѧ нез҃бaзбт҃ь (?). и паки напиши на чрьвенѣ. ꙗблъцѣ вс҃ѣ слова. и постави на ст҃ѣй трапези. и литоур҃гисай. г҃. сл҃ти. а вне҃лѫ изѣждь да видишь: —

На л. 67б. Прѣстолъ на земи колико ѥ. — Въпроси и отговори като въ ркп. № 68 (Описъ № 309).

На л. 75б. Слово. сто. ѿца нш҃его гл҃игорика бг҃ословца сьборьникь ст҃омоу. василию. — Въпроси и отговори за Адама.

На л. 76а. Слово како ѿсѫди жена ефрема:

Начало: Ефремь бѣше вь поустини, ꙗко приеть блгодѣть. ѿ б҃а заби ꙋмь вь бжтвѣ. и провидѣ ѿ грѣсѣхь и ѿ безаконни. и ре. что цр҃ие. что лїеппи и патриıарси. се б҃ъ не видить что творѫть. почто тако гл҃ать невѣдаще азь идѫ и ѿсаждѫ ихь.

На л. 77а. Слово како еѵлие. йсписа сѧ:

Начало: Ега распѧхѫ га жидове. пожть иѡа стѫж бцѫ. вь домь свой раз'шедшим'сѧ аплюмь по земи. лоука вь македониѫ. единь днь азь идѫ ре вь ерлимь. да вьнидѫ и поклонѫ сѧ. прѣчтѣй бци.

На л. 78. Оуказь пслтирꙋ како би вь море.

Начало: Написа двдь пѵалтирь. ꙗкоже ѿбѣща гвы. и створи пѵаломь .р҃. и. м҃. є҃. и сьстави. и створи книгѫ и залиа ѿловомь. и вьврьже вь море.

На л. 78б. Слово. ѿкрьвенїе. стыж бцѫ вьпрошенїе. ѿ. з҃. грѣсѣхь:

Начало: Поклонши колѣнѣ прѣчтаа. помоли сѧ кь гоу. бгоу глѫщи ги помлꙋи мѧ и прости. члвкомь грѣхи.

На л. 80а. Слово стаго глигорика. ѿ литоургй нѣкоего. срацйнина вьпрошенїе.

Начало: Что ѥ цркви б҃а живаго. глигорїе ре на камени. сьзда б҃ъ. црковь. что ли ѥ. камень. глигорие ре пѣтрь великй апль. и мй вѣроуемъ вси вни.

На л. 84б. Вьскрниє варохово ега послань бы кь немоу агль вь стиж горѫ. нарицаемѫ сиѡнь. ега плака сѧ. ѿ плѣненїе ерлмь ѿче блвї.

Начало: Ега плѣнена. вьходоносорѣ. црь. ерлмь и ѿбрати вавилонь. се азь варохь немльчно. глахь ги что праведень бы. навоходоносорь. црь почто не пощадѣ. гра своего ерлмо нь йжеже виногради своѫ. славнѫж.

На л. 93а. Слово настасиѫ чрьноризицѫ. како вьзвена бы. на нбса.

Начало: Азь же настасиꙗ. чрьноризица. повелѣнїемь гне вьзведе мѧ на нбса агль видѣти ми всѣ биваемаа. йже вь покаани. и непокаани живѣшѣ.

На л. 101ᵃ. Слово ѡ҇ прѣпрѣнїи ѧ̂н҇ты҇хв҇ѣ. сь гн҇емь наши҇ і҇с хо҇мь.

Начало. Хо҇у прибли́жи́шоусѧ. на горѫ маслинѫѫ҇. и҆ р҇е кь оученико҇ свои, пости́мьсѫ҇ .м҇. дн҇ей. и҆ пости сѫ х҇с .м҇. дн҇ей сь оученикы҇ своими. да прѣпри́ть дї́ꙗвола.

На л. 105ᵇ. Слово праведнаго а̂вра̂ма̂. ег҇а прїи́де к҇немꙋ арха̂н҇глъ. ми́хаи́ль. ѡ҇е бл҇вы —.

Начало. Вьнег҇а скон҇чашѫ. дн҇їе а̂враа̂моу. прѣстави҇сѫ емꙋ. на н҇бо. гл҇а г҇ь кь арх҇глоу. га̂врилоу. и҆ михаилоу. и р҇е михаи́ль се̂ а̂зь г҇и. и р҇е г҇ь вьстани́ вн҇и кь авраа̂моу. и҆ гл҇и кь немоу и҆зиты҇ ти́ ю҇ ѡ҇ жити́ꙗ сего̂.

На л. 117ᵃ. Протльк҇ованїе ѡ҇ а̂да̂мѣ и҆ ѡ҇ бг҇ословце на пас҇кѫ ч҇ет҇ѧ. г҇и бл҇ви ѡ҇че̂.

Начало. Вьзи́де г҇ь на горѫ. е̂леѡ̂н҇ьскѫѧ̂ сь оученїкы́ своими. и҆ р҇е и́мь гл҇ѫ. се̂ азь ѡ҇хожд҇ѫ ѡ҇ ва҇ на н҇бо и҆ адама̂ вьзвожд҇ѫ. сь собо̂ѫ҇. и҆ еже̂ сѫ били́ сни́мь. вь на̂ве̂хь и҆ гл҇а аврамоу. а̂враме тебѣ̂ прѣдаѫ дш҇ѫ. разлѫчати́ на дв҇ое̂ на н҇бо праведнїѫ. а̂ грѣш҇нїѫ вь а̂дѣ̂.

На л. 125ᵃ. Чьтенїе ѡ҇ц҇а а̂га̂пїа. ѡ҇ч҇е бл҇вы.

Начало: Агапїе ѡ҇ц҇ь нашь, начѫ и҆змлада б҇а боꙗти́ сѫ, и҆ заповѣди́ его послоушати́. жить же вь домоу. дроуги́хь .ѕ҇і. л҇ѣ мол҇ѫ и҆ тако вьни́де вь монасти́рь.

На л. 135ᵇ. Слово ст҇го ѡ҇ц҇а нашего е̂фре̂ма ѡ҇ скороминꙋѫщи҇ житїе и҆ ѡ҇ грѣ҇дꙋщимь сѫдѣ. ѡ҇ бл҇вы —.

Начало: Дроузи́ и҆ братиꙗ. е̂же мислыты҇ вь цр҇тво бж҇ие вьниты. то да не при́лѣпит҇сѫ се̂ѫ жи́зни́ зѣ̂ло. нь паче да прѣпро̂важдаемь на̂ ѡ҇н҇ѫ жи́з҇нь. на нѫ҇же ни́ е кьснѣв҇ше ми́нѫти́.

На л. 142ᵃ. Слово ст҇го ѡ҇ц҇а на̂щего е̂фрема ѡ҇ пока̂а̂ни дш҇

Начало: Сли́ши́мь братиꙗ. бл҇женаго дв҇да вь ѵ҇льтири́ гл҇ѫща. се̂и́ д҇нь еже створи́ г҇ь. вьзра҇уем҇сѫ и҆ вьзве҇ли́м҇сѫ вьнь.

На л. 147ᵃ. Слово ѡ҇ свѣ҇тѣ сѣ҇мь и҆ ѡ҇ сѫдѣ.

Начало: Мл҇ѫ сѧ г҇вы д҇нь и҆ нощь. при́чѫстѐнь ю҇ раю҇. а не творѫ волѫ его. при́чѫстень ю҇ ѡ҇гноу веч҇номоу. и҆ мѫцѣ его насищаѫ ѧтробѫ своѫ. присны́ми́ сласт҇ь.

На л. 149ᵇ. Слово ѡ҇ покаꙗнїе д҇ши. ѡ҇ бл҇ви.

Начало: Покаи́ сѫ д҇ше моꙗ грѣш҇наа. ѡ҇скврьн҇ши́ сѫ всѣми́ нечи́стотами́ вьнѫтрьними́. и҆ вьнѣш҇ними́ слѣзами́ словеси́ мрьскими́. и҆ дѣлеси срам҇ними́.

На л. 156б. Изборникь. нѣкоего чрѣнорizица. слово. ѿ бл҃вы.

Начало: Добро ѥ братїе. прочитанїе паче всѣкомоу. христїанїноу. р҄е бо бл҃жени испитажще с҃вѣнию его вьсѣмь ср҃цемь вьзищж҄ его.

На л. 158а. Ѿ нѣкоего ѿц҃а. кь сн҃оу своемоу. словеса ѿ д҃ше полезни ѿ бл҃ви.

Начало: Сн҃оу чждо приклони. оухо своѥ и послоушаи ѿц҃а си. свѣтоужщаго сп҃наго чждо. приближа си разоумь. ср҃ца твоего. и вьноуши гл҃ы родив'шаго тж. не сжт҄бо на врѣдъ д҃шы твоеи.

На л. 159б. Слово ѿ адамѣ. и ѿ разборѣхъ. — То е сжщото слово, което е и на л. 117а.

На л. 166б. Ѿ оученїиѭ, ав'ва амона їзещно. — (Сръбска редакция).

Начало: Четири вещи сѫ҄ и аще има҄ чл҃кь ед'ноу ѿ ни҄ ни покаiати се може҄ ниже м҃вꙋ его прїемле҄ б҃ъ. прьва грьдинѣ. ег҃а вьмѣнѣеть чл҃кь ѥако добрѣ живе҄ и ѥако прѣбиванїе его ꙋго҃но е҄ бв҃и҄ чл҃ко҄. — Краятъ липсува.

Приписки. На първия листъ, който ми изглежда, като да е отъ друга книга, има слѣдната бѣлѣжка:

+ изволение ѿц҃а и съвръшение с҃на. и ст҃го д҃ха. съвръши се сиѭ книга. гл҃еми ѿтъчникъ. и да се знае кога беше ꙋ петра граматника иь ощѱл .г҃.ц҃.ҁ (т. е. вь лѣто господне 7090—1582, — ако не е грѣшка), да се знае + писахъ. азъ. к҃нѱцъ (петръ, въ сжщность написано е погрѣшно: оетръ) граматникъ. ѿ . . . (откжснато нататъкъ).

А прѣзъ политѣ на първитѣ 34 листа е слѣдната лѣтописна бѣлѣжка, която проф. Дриновъ обнародва (съ нѣкои грѣшки) на 1882 г. въ ПСп. III, стр. 8—11 (Български лѣтописенъ расказъ отъ края на XVII вѣкъ):

+ пишемь азь. ерей. петрь. да се (знае) как'во. врѣме. бѣше. попь. на село. мирково. и бѣше попь стоѭнь. наедно дрьжѣхе село мирково . . . при злочьстиваго. ц҃ра сꙋлътань мехмеда. да го б҃ъ ꙋбие и да го порази. че тои расипа хр҃тѣнске вѣре и велики цр҃кви и велыки градове . . . . бѣга честита земѣ загоре та па се ѭви байракь ѿ запать та доде до срѣдь земле ѿ бечь ѿ бꙋдимь ѿ Ѩнекь дори ѿ злате ѥаблъке. та се проврьвихе тꙋрци и прѣзморци. татаре. и каталане и хиньдие. и миньдие и опашата вѣра. та ги двигнж ц҃рь мехметь на воискѣ и самси трьгнж кара кехаѭ мꙋ бе везирь. та трь . . . . този лѣто, изгине воиска тꙋрска исбрахе ги латинска воиска. едва ꙋтече

ц҇рь мехметь и кара кехаꙗ назать. ӥ да знае кои чете да види че беше ѿ б҇а че даде б҇ъ жито скьпо. сирене скьпо а на загоре р҇о. ходеше гр҇ое. та беше зло и невола и зими зли. да не даде б҇ъ веке такьвись го҇ини зли вь лето ҂з҇р.ҁ҇.и (1690) та пакь. ӥзлезе. ёёнь паша ѿ прѣзь море. та доде на ц҇ри гра҇ь, при ца҇ра. мехмеда, та мѹ даде ц҇рь мехметь софие. да дрьжи пашалжкь. та отиде. ёёнь на воиске на бѹдимь. та се бӥ. сась ӓламан҇цӥ този лето. ӓ҇ тои нема що да стори на аламаници. ӓ҇ми доде та сьбра сете войскж тѹр҇ска. та се врьне царѹ мехмедѹ на ца҇ри гра҇ь та ѹдари ца҇ра мехмеда ӥ цӓри гра҇ъ. та се стори чѹдо вовь цари гра҇ъ ӥзѹгинехе тѹр҇ци ӓване и теф҇терь дареӥка-пиџие. ӥ бостан҇џие ӥ ц҇ра мехмеда. затвори ӓ то стори брата мѹ ц҇арь сюлимань. та се стори жито този лето берекеть. ӓ҇ ёенъ паша се врьне на софие. доде доде на софие ӓ тои расипа аване каде мине таче доде на софие та се ӥстровихе аване ӥ кадие ӥ мольлата ѿ страхове ёенови та седе на софие м҇ць таче пѹсти ц҇рь сѹлимань ѹлака до него да иде на бель градь да се бие ӓ тои не ще да иде ӓ ц҇рь стори нифрамъ на него да се бие. та затворихе клисѹ-рите ӥ дрѹмовете да г҇ б не пѹстеть. та седехе по м҇ць по дерьвенете тѹрци ӥ раꙗ ӥ кадие т҇а не ѹтече ёень паша ӓ тои трьгне тогись на бель градь да отиде а то додохе ӓламаньци та презехе. бели градь ӥ опрехе до нишь ӥ еень се запрѣхе на нишь. а тие ѿтидохе на бо҇не да прѣвьземеть бѹсне. ӓ ёёнъ пѹсти воиске та ѿпленӥ кипоровець ӥ ӥзьгѹби ӥ пороби . . .

Тия бѣлѣжки, както и записката на първия листъ, писани и двѣтѣ съ полукурсивно писмо, са отъ разно врѣме, но отъ сжща ржка — отъ ржката на граматника, а послѣ священника Петра.

На л. 134[б], който останалъ неписанъ, четемъ: да се зн е кога бешѣ тасъ книга ѹ петра та беше чѹма вѡ панагюриша — писа петръ грам.

А по долу на сжщия листъ отъ по сетнѣ:

да сѧ знае кога царѹваше вь Тѹрско царство сѹлтанъ меджидъ а въ Руско николай та сѧ биха френци, ингилизи, тѹрци съ руситѣ на севастополь двѣ годинъ бой който никогаш не е стаѧль въ 1853, 54, 5 год.

А на прѣдната кора

Да се знае кога ѹмре сѹлтанъ ѡсмань вь лето ѿ рожд(ество) ҂а҇ѱ҇н҇з҇ и влезе хани сѹлтанъ мѹстафа та беше великъ глатъ жито скѹпѡ писахъ ꙗзъ грешни граматникъ п л в с (= к о и ѡ).

Хартия дебела, корава съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ кръстъ.

Книгата е отъ библиотеката на проф. Дринова, а той я зелъ отъ Панагюрското читалище, чийто печатъ личи на втория листъ.

434 (627).

Александрия отъ XVII вѣкъ, сръбска редакция, 181 л. **16°** (14·6×10·4), срѣдно-уставно писмо по 15 реда на стр. Пълното ѝ заглавие (подъ малка заставка) е:

Сказанїє ѿ але́ѯандра ца́ра ка́ко пре́е въсꙋ зе́млю и́ ка́ко поклони́се саваѡ́ѳꙋ бꙋ̑ въ їеⷬ҇ни́мь.

Правописъ, езикъ и ударение нѐ тъй правилни. ъ и ь по VI школа (по ресавски).

Била първо въ Габрово, послѣ въ Зографския манастиръ, както се вижда отъ една записка на задния кориченъ листъ:

Въ лⷮѣ ҂з҃.р҃.п҃.ѳ҃. (1681) сїа кни́га прїложи нено. ѿ сеⷧ҇. габрѡво за свою дш҃ꙋ помеⷩ҇ и́ родителѥ. настоꙗнїеⷨ҇ азь висариѡⷩ҇ їер҆мона҃. приложи ю ѡ́ꙋ ст҃а гѡра оу манастиⷬ҇ зѡграфь.

Отъ Света-Гора книгата се озовава, посрѣдствено или непосрѣдствено, у В. Григоровича въ Одеса, дѣто я получилъ подаръкъ проф. Дриновъ на 1870, както се вижда на л. 2ᵃ:

Отъ чернорабочаго г-ну Дринову, Одесса, 1870. сп. 22. — И на листъ 180ᵃ:

NB. отъ В. Григоров. 1870.

Други приписки:

На л. 180ᵇ, дѣто се свършва текстътъ:

Да сѣ знае коги се́ трѣсла зем҆лꙗ въ лѣто ҂з҃.р҃.ч҃.г҃. (1685) мц҃а ген҆вариꙗ .к҃.а҃ в҆ чаⷭ҇ нощи въ дни ди́митрашко вода мол҆доваахийской земли. тогда бѣшѣ ве́ли́кий гладъ на той зем҆ли ѹ́ми́раха ч҃лвци ѿ гла́дий.

На л. 181ᵃ: + да се знае когⷣа фати снегь мц҃а фефара ꙋ ст҃а гора ꙗко никомꙋ минꙋти ѿ кареꙗ и́ толкѡ зима беше зл҆а поми... рева м҆ маⷧ҇лици. Въ лⷮѣ ҂з҃.с҃.к҃.з҃. (1717).

На сжщия листъ отопаки, подъ записката, съ която се подарява книгата на Зографъ:

Съ съ щїе де къдꙋ аⷪ҇ фоⷮ҇ꙋ ꙗ́на бꙋна бꙋнж ка вара ѫ҃ зилїле мърїиⷩ҇ сале їѡⷩ҇ костантинь дана воивоⷣ҇. Влеⷮ҇, ҂з҃сї. мц҃а геньварь к҃з дни.

На прѣдния коричень листъ между другитѣ неважни бѣлѣжки се чете и тая: Ва лето ҂з҃с҃з҃ кога біль илїа на лїповещї со дїмитиіана.

Хартия корава, лъскава, съ знакъ: корона и надъ нея звѣзда и мѣсецъ.

Книжката е запазена цѣла, макаръ подвързията ѝ (дъсчена) да е поврѣдена отдолу.

Получена заедно съ други ръкописи отъ Дриновата библиотека.

435 (635).

Сборниче отъ XVIII вѣкъ, писалъ Върбанъ въ г. Пазарджикъ. Листи 190, **16⁰** (14·5×10) по 14 реда на стр., нехубаво писмо, прошарано съ киноварни редове. Нарѣчие источно, доста чисто; правописъ народенъ (безъ ѣ, ы, ж и безъ ударение), ѧ за ꙗ, ь и ъ размѣсомъ, но повече ь. Много начесто ї вмѣсто и и точки надъ гласнитѣ.

Безъ начало и край. Голѣма часть отъ крайнитѣ листи са изръфани наполовина и повече. Съдържа разни слова, а най много чудеса богородични. На първитѣ 3 страници е краятъ на едно чудо богородично, а на л. 2ᵇ е:

Слово како сп҃сетсе чл҃кь ѿ грехи сказа намь ст҃аѧ теѡдора +.

Ймаше єдїнъ старецъ пѹщїнакъ й ходєше по пѹстїнѧта. й гонеше бесове. ї единь д҃нь фана едного беса ї рече немѹ ако ми кажешъ що та .... (прѣкъсва се; на слѣдния листъ е друго чудо богородично).

На л. 6ᵃ: Слово за їѡана патрїарха: милостїнѧ ради +

Поведа намь Їѡань патрїархъ. имахь рече некѹго єпп҃а именемѹ троила. злато и сребро любеше и мїлостїню не даваше и единь д҃нь доде прї мене да ма попїта за накоѧ работа и като обїчаше злато и носеше прї себе .л҃. лїтри злато . . .

На л. 10ᵃ: Ст҃го Їѡана златоѹстаго за д҃шевнїмь сп҃сенїе:

И ре҃ їѡань злато ͦуст вїдїшлї ймане много ͦу себе ї недей ре҃ азь самь хїтарь таго спечалїхь. ами речи бг҃ь мї го е дарѹваль. защо бг҃ь дава бг҃атї людїе.

На л. 20: Прїчта ѡ телѡ й д҃ши чл҃чески єг҃а прїидѹть на страшни сѹдь:

Чл҃кь некой ѿ добра рода насади лозїе й ѡвошки и наѡколє го загради и врата направи. и ѿтиде прї ѡц҃а своєго. и ре҃ кого да ѡстава падарь на лозето.

На л. 23ᵇ: Поведа намь некои ѡц҃ь. зачело .л҃з. Слово ег҃а давать милостиню;

Рече ѡ҃ць ѥдінь д҃нь ходехь по гра҃ь. ӥ видехь рече ѥдінь чл҃кь ма стігна ӥ відехь сле҃ь него много просеци идать следнего. и просать ѿ него мілостінѧ.

На л. 25ª: Слово ег҃а пріносеха враниӥ ва пꙋстіню ѡвошки:

Поведа намь некои ѡ҃ць ӥ рече кога царꙋваше ц҃рь коста҃инь вь ц҃ри гра҃ь. и ва ѥдінь д҃нь посла єдного ѿ слꙋгіте си на накоѧ ц҃рска работа на ӏсточна страна . . .

На л. 34ª: Слово за льва ег҃а ӥме аѕвꙋ лютꙋ на ногꙋ.

Сказа намь некоӥ ѡ҃ць на стаго ӏѡрдана. има єдінь манастирь. до єдінь погле҃ь далече ѿ иѡрдана що са наріча лавра ӥже ва с҃тихь ѡ҃ца нашего герасима.

На л. 41ª: Слово ег҃а даваеть бг҃ꙋ вазаемь ӏ како емꙋ плаща бг҃ь.

Нѥкоӥ ѡ҃ць поведа намь вь гра҃ь ӑлеѯандрискиӥ ӥмаше єдна жена бл҃гочестіва. имаше мꙋжа елінска вера дрьжеше.

На л. 46. Слово ег҃а роди жена черное дете. чꙋдо .кѕ҃.

Имаше єдінь гра҃ь именемь нарна. ӏ ӥмаше пресреть гра҃ь ѥдна река голѐма. ӥ ӥмаше мось големь на онаѧ река. ӥ ꙋ҆ тоѧ гра҃ь ӥмаше єдінь богать чл҃кь. ӥ ӏмаше робе ӥ робініӥ. ӥ ӏмаше ѥдного роба арапина. ӥ тврьде го ѡбӥчаше господара защо мꙋ тоӥ наӥ хꙋбеве слꙋгꙋвашѐ.

На л. 51б: Слово ѡ девіци ег҃а ӏзбавиӥ ӏ ӥзбоде ѡч҃и свои. да сохранить девство свое.

Кога са ꙋвери на вера хр҃тіанска вітанѧ гра҃ь. и на тоѧ гра҃ь беха бл҃гочестивиӥ людіе. ӥ ӏмаха ѡбічаѐ кои имаше дащерѧ не ѐ даваше на мꙋжа. кои беха богати чл҃циӥ. ами҃ си даваха дащери҃те ꙋ манастірь да са калꙋгераха.

На л. 60б: Слово ег҃а даде третѧ риза ӑ четврьта не даде.

Поведа намь некои ѡ҃ць ӥ ре҃ на аньтӏохіѧ гра҃ь бе҆ некои мꙋжь. и даваше мілостінѧ именемь ѳеѡдорь.

На л. 62б. Поведа намь некоӥ ѡ҃ць зачело. к҃з.

Въ коста҃ина гра҃а відехь ре҃ ѡ҃ць са своӏте ѡч҃и преславно чꙋдо. Едінь мъжь именемь хрістофорь на царските сарае слꙋгꙋваше . . .

На л. 65ª. Слово ег҃а ӥзбави ст҃а бц҃а жена ѿ бесовскаго злодеӏстіѧ.

Вь рімь гра҃ь бешѐ некоӥ богать чл҃кь ӥ ӏмаше жена бг҃ꙋса боеше и ст҃а бц҃а любеше и неӏса молеше на секи дн҃ь.

На л. 70ᵃ: Слово егⷣа покри сⷮа бцⷣа ѿроче и҆ не изгоре въ огань.

Накоѧ жена имашѣ любовь на сⷮа бцⷣа. и днⷭь ї нощь неи са молеше. и їмаше онаѧ жена ѐдно дете една година сторїло.

На л. 72ᵃ: Слово егⷣа са прїчасти дете ѐвреїско ї сажеже го ѿцъ мꙋ.

На ӑнадолска страна имаше еⷣинь єврeїнь на ѐдїнь граⷣь. їимаше ѐнⷣо ѡтроче на сеⷣемь гоⷣинь и едїнь днⷭь излезе да играе по пꙋтать.

На л. 75ᵃ: Слово за марїа ѣгⷣа и ѿсекоха рꙋцете. и па ї ги даⷣе сⷮаа бцⷣа. и҆ оздраве пакь.

И҆маше еⷣинь црⷭь на еⷣинь граⷣь. и цркваше и їмаше црⷭца добра хрⷭтїанка и҆ добїха чеⷣо женско и҆ крⷭтїха го името мꙋ марїе.

На л. 100ᵃ: Слово правеⷣни спанеѧ како ꙋчеше чеⷣо свое наⷣобро.

И҆ рече о чедо мое сладкое чеⷣо мое мїлое чедо кꙋга работїшь господинꙋ сьсе срⷣце работай: и почїтаїго каквото бгⷣа. и҆ бгⷭь ще тебе да почете да станешь и҆ ти́ господиⷩнь.

На л. 102ᵇ: Слово за папꙋⷩекь ка жївеⷮь:

Папꙋнекь есь пьстра птїца и кога си направї гнездо и їзмьти пилета и носать и҆мь храна та ги хранать.

На л. 103ᵇ: Слово за детель ка жївеⷮь:

Детель есть настра птїца и фрька ѿ дрьво на дрьво ї сась клюна чꙋка дрьвото ї сась ꙋшите слꙋша и ако бьде ѿнова дрьво хралꙋпь. а тои го кльве додего пробїе. и влезе вьтре и҆ направїсї гнездо и їзмьти пїлета.

На л. 106ᵃ: Млⷭтва михаилꙋ архагглꙋ грозномꙋ воеводꙋ нбнⷭнїхь сїль (на черковно-славянски).

На л. 108ᵃ: Мцⷭа апрїлїа. кⷢг. мнⷱиeто сⷮомꙋ славномꙋ велїкомⷱникꙋ георгїю. сьписано дамаскїнь монаха и҆подїакона стꙋдїта. Прїказа са този слово за чꙋдесата що са сторвало ѿ него. ѿчⷷе блⷭви.

Празⷩици и саборе црⷭковни блⷭвени хрⷭтїане. заради дрꙋга работа не бївать. ами тькмо̀ зараⷣи дшⷭевна добрїна.

На л. 174ᵇ: Дамаскїнь на їнока и҆подїакона и҆ стꙋдїта. Мцⷭа октоврїа на .кⷥ. мⷱнїето за сⷮаго славнаго велїкомⷱнїка Ди҆мїтрїа: солꙋнскаго побеⷣоносца и мїроточца. Блⷭви ѿчⷷе за млⷭтвамї сⷮи ѿцъ.

Ѿбичаи҆ имать црие кꙋга щьть да гостьть нѧкого члⷦка. не стоѧть сами преⷣ техь да имь слꙋгꙋвать, ами ѡставать свои верни члⷦци.

Приписки. На л. 5а: Врьбань писаль сие книга дамаскинь имаеть глава .кв҃: слово за дете егда неможеше да наꙋчи книга перво. — Тоя Върбанъ се подписалъ на много мѣста въ книгата.

На л. 31б: Врьбань пїса това пїсмо ꙋ цазарџїкь. да нї дари бг҃ь телесно зр҃авїе дш҃вно спсенїе и҃ ѡстанїе многихь греховь аминь...

На л. 32б: слѣднитѣ рецепти:

Ѡ треска да пїше тие речи: — + или или саватни ке грꙋмено рꙋмкесть: — на три кнїгн҃: — єдна да са кадн҃: — и една сась вода да пїе: — и҃ єдна да зашїе ꙋ себе да ѧ҃ носи҃. + Кога са чл҃кь посече сась ножь или сась секїра: — да земе ѿ осеново дрьво цвета мꙋ да го свари сась вїно да са наложи да ѿздравее.

На л. 33б: Дали еле рꙋка не҃ фела или е҃ле перо нехела защо дойде мꙋшица напими словце а҃ ѧ҃ е҃ ꙋдарихь покрилце. ѡна рече ѿлеле маичїце не родїла ма на тоѧ свѧ҃ть на ниѿне аминъ.

На л. 105б — Херувикото и Христосъ воскресе на гръцки съ славянски букви.

Отъ библиотеката на проф. М. Дринова.

436 (618).

Златоустовъ Маргаритъ, прѣвелъ на 1767 г. Монахъ Никифоръ (срв. № 541, Описъ № 343). Съдържа на 4 + 80 листа 8° (21·5×14), шесть статии, чието „оглавление“ се намира на прѣдния листъ. Писмо срѣдно-уставно, по 21 редъ на стр.

Езикъ и правописъ смѣсенъ: черковно-славянски, сръбски и български, съ правилно ударение и неправилна употрѣба на **ъ, ь, ы** и **ѣ**. — Съдържа освѣнъ слова и жития, още и единъ прѣдговоръ (на л. 2а): Предословїе вь книга сїѧ гл҃емаѧ Маргаритъ, Златоꙋстовъ.

Начало: Глꙋбоки богатество, и҃ искꙋсны҃ кꙋпцы҃, єгда прїлꙋчатсѧ вь некой панайрь, не имеють попеченїѧ, ни за ꙗстїѧ, ниже за дрꙋго нещо телесе҃ свойхь нꙋжднаѧ, но весь своꙋ попеченїе прїложꙋ҃ ѿ всего ср҃це са҃ прїлежанїе, како да найдꙋть дражейши, и҃ безьценїе каменїе и҃ єгда найдꙋть гы҃, радꙋть да ги кꙋпать.

На л. 4б. Слово а҃, иже во ст҃ыхь ѿц҃а нашего Їѡанна Златоꙋстаго, р҃а воспитанїе и҃ наказанїѧ чадь.

Начало: Молю ваше госп҃оство бл҃гвены хр҃тїаны҃, много вьнимание и҃ тащанїе да имате, и҃ да сатворите на своѧ чада и҃ на свои

рабїи, въсегда да ймате за ны попеченїе, како да се спасѹть, како да са бгѹ ѹгодны.

На л. 11б. Мца септемврїа, к, страданїе стго великомѹченика еѵстаѳїа, новаго Іωва, и подрѹжїа егω ѳеωписта, и чадь егω агапиа и теописта. Прїведено ѿ греческо, на блъгарскы азикь, по просто.

Начало: Ѕлаа и искѹшенїй, иже прїлѹчаются на члвецы, блгословены хртїаны, ѿ тры вины бивають, перве, ѿ искѹшенїа бжїа, иже искѹшаеть бгь члвека, да видеть, аще и на ѕлое време любить его, или токо на изоби|ство свою . . .

На л. 34а. Мца мартїа, зі, житїе и жизнь прпбнаго и бгоноснаго ѿца нашего. алеѯїа, члка бжїа.

Начало: Се приспе време воздержанїй возлюбленый. подвигь ѿ верзи се подвигоположпикь, и црь хртось съвише стоить, зреща бодросты страдалцевъ.

На л. 51. Житїа и жизнь праведнаго Іωсїфа, прекраснаго, прочитаетса же въ стый, и великый понеделникь.

Начало: Въсы твары, изданїа всесилномѹ бгѹ, сѹть премѹдрейша, и дывнаа, ѿ котораа разѹмееть въсакый премѹдросты творцѹ.

На л. 73в. Мца іанѹарїа, кз, житїа прпбныхъ ѿцъ нашихь, ѯенофωнта, и сыномъ егω Іωанна и аркадїа.

Начало: Беше некой болеринъ вь цары градь, синклитикъ саномъ, богатейши теломъ, и дѹшею, ѯенофωнтьименѹемь. той имаше и женѹ марїа именемь, и два сына . . .

На прѣдния листъ е ωглавленїа на сїа книга, а подъ него тая записка:

Прїведены ѿ греческагω азика, трѹдомь, многогрешнагω, и меншаго въ монасехъ никифора рильскагω, въ стый ωбитель рилскы. пре ігѹмена киръ клеωпа іеромонаха, въ лето ѿ хрта а҂ψѯз, мца декеврїа, ві, читающи ѿцы и братїа. аще что ωбрещите грешено, исправите бга ради, а не клънете. понеже невежди есми въ писанїй.

Недостойны нікифорь монахь рѹкою:

Подвързия мукава съ кожа, здрава. Мукавата съставена отъ стари ржкописни листи, слѣпени.

437 (630).

Сборниче (Котленско) отъ края на XVIII вѣкъ, 106 листа **16°** (15·2×10), ново-уставно писмо по 16 реда на стр., источно нарѣчие; правописъ почти народенъ: ѣ, ы и ъ твърдѣ рѣдко, ж никакъ, а ѧ = ꙗ. Ударение нѐ вредъ правилно.

Съдържа слѣднитѣ статии:

На л. 2ª. Въздвиженїе чтнаго крта гдна ѿче блгви за молти.

Начало: Въ лѣто седмоѐ ѿ когато бѣше начелъ црь костантїнь да царꙋва и при негꙋво црство сабраха са много нечестиви варвари сїе речь тꙋрци на дꙋнафь рѣка и йщѣаха да приплꙋвать дꙋнафь и да пленѣать сичка восточна страна.

На л. 13ª. Сказанїе адамꙋво ѿче блгви молитвами стихь.

Начало: Адамь бѣши въ рай и ѿщи нaпреть нибе согрѣшиль бгꙋ сичко сась неговата речь и сась неговотꙋ ѿризмо ходѧши кꙋгиго испади гдѣ израй и седна адамь предъ вратата райскїи и санѧ видѐ какщѐ да роди кайна и брата негова авела и въ кое лѣто ще да ꙋбїе каинь авела брата си.

На л. 23ᵇ. Слово като ѿсꙋди марта пилата предъ цремь кеса.

Начало: По вьзнисенїѧ гда бга нашего їиса хрта стана марта и ѿтиди на римь на цара авгꙋста кесара и падна сась плачь ї речи помилꙋй мѧ честити црю дати видѧ лицето твой тꙋгизи казаха на црать и речи царать да ѧ дꙋвидать при него. — Въ тая статия са смѣсени нѣколко апокрифа.

На л. 48ᵇ. Сказанїе за стаго апла павла како возне дꙋ третїй небо.

Начало: Апль павль нѣкоги возне бисть до третїе небо и доде мꙋ гласъ та мꙋ каже да ричешъ на теизи хора що са на тойзи свѣть живи защо пристапать заповѣть мой и прилагать грѣхь на грѣхъ и прогнѣвавать гда бга щото гїй саздаль.

На л. 88ª. Слово поꙋченїе царимъ и войводамь и влкамь и поповомь и всѐ хртиаиномь и не ѿпиваїти са виномъ.

Начало: Блгви ѿца дховнаго ѿ гди всѧкомꙋ хртїанинꙋ дето мꙋ е даль бгь талантъ сермїѧ и дето щѐ да гꙋ испитва бгь на страшно садовище и що е талантъ ето да са грижите за дшите ваши дꙋми бжтвени кога ходишь по законь хвь тогива са радва бгь и англи бжїй и коги пристапити законь бжїй тогива ма грижа ѣадѐ.

На л. 92ª. Слово ѿ алеѯїа чл҃ка бж҃їа сказанїе.

Начало: Би́сть чл҃кь бжїй блг҃ове́ринъ вь вре́мѧ вь ри́мь гра́да ймени́мь е҆фимиа́нь сла́винь бѐ ца́римь ри́мскимь й бо́гать бе́ тва̀рди йма́ше ро́би вь домь е҆́го на че́ть р҃ вь сви́лнихь ри́захь й зла́ти поѧси.

На л. 100б. Слово ст҃аго йѡ҄ана златѹ́стаго ѿ покаа́нїе дш҃евнемь.

Начало: При́влачи ри́ба ло́вицъ мре́жа ѹ далбо́ка во́да й ко́ги мрежа́та ѡ҆у далби́на во́дна та̀ мѹ са ѡ҆у́ловѧть мно́го ри́би й тегли мрежа́та на сѹ́хо сась голе́ма веси́лба. — Краятъ на това слово липсува.

Приписки. На първия листъ отопаки писано съ доста грозно и мжчно четливо писмо:

Сїе книга написа се на котелъ йсъписа͠ѧ хаџи гено ѿ котѐлъ та̀ ѧ далъ на иована френкъ џiлепъ. за поменѹванйе ей бо҃гъ. оучитѐлъї и разѹмѐнйе оти богъ. обиче който ѡ҆учи й разѹмава божиѧтъ патъ са радва й ангелле божйе.

лето же ѿ сотворенйе мира 7319 — ва лето же ѿ созданйе бога славй 1805

Тая записка не е съврѣменна съ книгата, както може да се види не само отъ писмото, но и отъ глаголнитѣ врѣмена: исписалъ и далъ.

Книгата е отъ Дриновата библиотека, а происхожда отъ Панагюрище, както пише и самъ Дриновъ върху сжщия листъ, отпрѣдъ:

Котельскiй сборникъ. 1805-го года. Прiобрѣтенъ въ Панагюрищѣ 1875 г. Писецъ былъ свободенъ отъ . . . . традицiй и зналъ только азбуку черк.-слав.

438 (620).

Сборниче отъ края на XVIII или началото на XIX вѣкъ, исписалъ Георги Димовичъ. Съдържа на 142 листа **16°** (14×10) слова и молитви. Словата са на простонароденъ езикъ, югозападенъ говоръ. Любопитна е употрѣбата на **ы** — за **й**. Заглавията и началата се сливатъ.

На л. 1: Мц҃а аѵгѹста д҃ денъ. Слово й чѹдеса сказанїе ради воскресенїе: Имаше е҆динъ цр҃ъ името декїа многѹ ѕолъ беше тоѧ цр҃ъ й беше неверенъ йдолопоклонецъ беше хр҃та невѐрѹваше беше дигналъ на хр҃тиѧне велико гоненїе. — (недовършено).

На л. 16: Прокоби за исхода на болеститѣ споредъ седмичнитѣ дни. Друга рѫка и сръбска редакция.

На л. 17: Сїа словѡ с҃тагѡ преподобнагѡ ѡ҃ца нашегѡ васїлиа нето защѡ беше ч҃лкъ ѝ б҃жїы ѝ ч҃ловеци тръгнаха се да идатъ често при негѡ єдни идеха да се наѹчатъ ѿ негѡ на законъ б҃жїы а дрѹзи да се исповедатъ б҃жїы ѝдеха за здраве ѝ ѡздравеха .... и т. н. слѣдватъ до л. 70 — Теодорини митарства.

На л. 72: Слово с҃тгѡ ап҃ла павла восхищенъ бїстъ до третїагѡ н҃бе. Бл҃гословѝ ѿче ѝпрочастѝ. Некогда с҃тѝ ап҃лъ павелъ вознесенъ бїстъ до третїа н҃бсе прїйде ємѹ ѿ бга҃ гл҃съ ѝ рече ємѹ ап҃ле павле речѝ на тїа люге що на той с҃тъ престѹпѹватъ моа заповедѝ и чѝнатъ гр҃ѣхъ и прогневаютъ своегѡ создателя г҃да бг҃а .... до л. 78ª.

На л. 78б: Слїшите бл҃гословенѝ хр҃тиани що ке вѝ кажеме ѝ да разѹмете. Єдно чѹдо ѝ страшно знаменїе що бїде ѿ н҃бото падна єдна плоча на с҃ти б҃жїы гробь ѹ ерѹсалимъ дека родѝ прес҃тал бц҃а г҃да нашегѡ ї҃са хр҃та на с҃тїы вѝтеємъ .... до л. 97.

На лл. 98 и 99: тропарѝ воскреснїи.

На л. 100: Слїшите бл҃гословенїы хр҃тиани словѡ ѝ чѹдеса прѣс҃тїа бц҃и ѝ пр҃нѡ д҃ви марїи какво вазѝде прѣс҃тал бц҃а на гора Єлеонска ѝ воздѝгна рѹце своѝ на н҃бо ѝ помолѝ се на с҃на .... и т. н. слѣдва до л. 102 Хождение Богородично, ала недовършено.

На лл. 104ª и 105б: въпроси и отговори за нѣкои църковни правила (на черковно-славянски и съ друго, по сетнешно писмо).

На л. 107б: Вѡдъ ѡсщенїе.

На л. 131: Мл҃тва с҃тагѡ сщ҃енномч҃нка антѝпи ѡ болезни зѹбнїа:·

На л. 132б: Мл҃тва въ пѐрви д҃нъ повнегдà родѝты жене ѡтроча.

На л. 136б: Мл҃тва женѣ є҆гдà ѝзвве́ржетъ младе́нца:

На лл. 141 и 142 — молитви на турски езикъ (съ славянски букви) и най сетнѣ на послѣдния (кориченъ) листъ има поменикъ отъ западнобългарски имена.

Извѫтрѣ има нѣколко неписани листи и страници. На единъ такъвъ — може би да е билъ по прѣди отпрѣдъ, а сега помежду, като л. 71 — се съдържа слѣдното:

Сїа книжица ѝма сѐ знатѝ когà а ѝсписахъ а҃зъ геѡ҃гїа грешенъ дѝмовѝчъ за с҃ти ѡ҃цѝ нашѝ чѹдеса ѝ сказа́нїе ѝ акосамъ погрешѝлъ

некоѧ рѐчъ ѝлѝ заб҆равѝлъ некоѧ рѐчъ ѝ който четѝтъ ѝлѝ ѝспѝшетъ де нѐ клънетъ но да̀ ѝсправѝтъ ѝ който слꙋшатъ сло̀во̀ бж҃їе можетсе сподобѝтѝ въ цр҃тво нб҃ное ѝ който ꙋкрад҆нетъ ѝлѝ земетъ па ѧ недадетъ да бꙋдетъ проклетъ ѿ трїста ѝ ѡ҆семнаесе ѻ҆ц҃и амѝнъ:· —

Книжката е подвързана съ мукава.

439 (631).

Новобългарски дамаскинъ отъ началото на XIX вѣкъ, съ ликове. 176 листа **16**° (15×10), по 15 реда на стр. ново-уставно, широко писмо, каквото пише даскалъ Тодоръ Пирдопски, отъ чиято ржка е и тоя дамаскинъ.

Правописъ получерковенъ, полународенъ, съ правилно ударение (повече ˋ) и само ѣ.

На първия листь е ликътъ на Св. Богородица, а на втория листь, подъ ликътъ на Ис. Христа, захваща:

Сказа̂нїе ѡ҆ вто́ро прїшѐствїе х҃вѣ ѝ ѡ҆ антїхрїстѣ дїа́волахъ.

Гд҃ъ на̀шъ Ї҆с҃ъ хрто́съ. кога̀то са породѝ ѿ стыѧ Бц҃ы, ѝ бы чл҃вѣкъ на земѧта. ѝ поживѧ на свѣта̀ :л҃г: годины. та бѣше собра̀лъ а҆п҃лы да ги пра̂теше по сѝчкы свѣтъ та пропове̂дꙋваха хр҃та.

На л. 41б е ликътъ на свети апостолъ Павла, а на л. 42а, подъ изображение, което прѣдставя, какъ ангелъ показва на св. Павла мжкитѣ, захваща: Сказанїе ст҃аго Ап҃ла Па̀ѵла возлю́бленнаго ѝже вознесенъ быс҃ до̀ :г҃: н҃бо.

Ап҃лъ Па̀ѵелъ нѣкогы вознѐсенъ бы до трѐтое н҃бо. ѝ додѣ мꙋ гла̀съ та ка̀же. Па̀ѵле. речѝ на лю̀дїето които са по то̀зи свѣтъ. до̀ста да прогнѣ̀вꙋватъ Бг҃а со́съ без҆ако́нїето тѧ̀хно на сѣ̀ки дѐнъ: ѡ҆ти ще да гы погꙋ̀би като содо҃ ѝ гомо̀ръ нѣкога.

На л. 63а подъ една черна заставка (плетеница): Поꙋче̂нїе. Ѝже вь ст҃ыхъ ѻ҆ц҃а на́шего Кѵрї̀лла патрїа̀рха Але̮ѯандрїйскагѡ.

Амѝ заради това̀ ви са мо̀ла бл҃гвени хр҃тїа́не. богатїй. ѝ сиромаси. ѝ всѧ̀кїй воз҆врастъ чл҃вѣческихъ: който ѝска да намѐри цр҃тво н҃бное дѣ̂то е радость ѝ весѐлїе сѧкоги. а҃ вїе. прїемне́те та̀зи дꙋ̂ма що щѧ̀ да ви реча̀.

На л. 68а подъ ликътъ на св. Амвросия:

Сло̀во ѝже во ст҃ыхъ ѻ҆ц҃а на́шего а̂мвро́сїа е҆п҃кпа ка̀танскагѡ ѧ҆же ѡ҆ мл҃тинахъ.

Въ е̂дно врѐмѣ бѣ́ше нѣ̀кой търго̀вецъ на кесарїѧ. ѝ трагна̀лъ бѣше е҆дѝнъ денъ да ѿво́деше на панайратъ со̀съ дрꙋги търговцы.

На л. 79б е ликътъ на Св. Іоана Златоуста, а на слѣдния листъ, съ който начева нова пагинация, подъ ликътъ на св. Никіта, захваща:

Сказа̀ніе йже во ст҃ыхъ ѿц҃а нащего Іоа̀нна. а̂рхіеп҃кпа Константѝна гра̀да Златоꙋстаго.

Привла̀ча рыболо̀вецъ мрѐжата ꙋ̂ далбо̀ка во̀да̀. и̂ фана̑ мꙋ са мноѓо рыбы, а̂ то̀й тѐгли мрѐжата со̀съ голѣма ра̀достъ, че мꙋ са са̀ фана̀ле мно́го рыбы въ мрѐжата.

На л. 20а, подъ изображение на св. троица, захваща: Сказа̀ніе ѿ ꙋ̂бытѣйскихъ кнѝгъ. йже ѿ А̂враамѣхъ. и̂ ѿ ст҃ѣй Тр҃цѣхъ.

Авраа̀мъ и̂ т҃ой бѣше болѣринъ, а̂ма бѣше мл҃ти́въ на сі̀ромаси и мно̀го бѣше гостолю̀бецъ, та си бѣше напра̀вилъ къща. на край-дрꙋмъ. та̀ сѣдѐше да ва̀рдеше гѡсти. да ги гощ̀аваше.

На л. 25б, подъ изображение на Лота и двамата ангели, надъ което пише: Два́ а̂г҃гла прі̀йдо́ха, захваща: Сказаніе. є̂́же ѿ бытѣйскыхъ книѓъ ѿ лотѣ пр҃вныимъ.

Гд҃ъ нашъ Іисꙋсъ Хт҃осъ. тогѝва са претво́ри на два а̂г҃гла. и̂ оу̂тидѣ ꙋ̂ содо̀мъ и̂ гомо̀ръ. ꙋ̂ вѣчѐрно врѣме. и̂ оу̂тидоха ꙋ̂ ло́та гостолю̀бнаго. ѿти бѣше и̂ то̀и като А̂враа̀ма гостолю̀бенъ.

На л. 32а подъ распѧ́тїе г҃днѣ захваща: Сказаніе ѿ страда́нїе Гд҃а на́шего Іиса Хт҃а.

Гд҃ъ на̀шъ Ии҃съ Хр҃тосъ. що потѣгли. съ воздиха̀нїемъ сво̀имъ. предꙋ смертъ ѿ прокла̀тите Іꙋдѣе когàто го предàдѣ дїаволскихъ Іꙋда. Пѐрво са на вѣртогра́дъ моли̂ со̀съ ꙋ̂чн҃цыте си. на цото̀ка кѐдарскаго со̀съ сл҃зы та капна̀ха ѿ нѐго сълзи :ркѳ: па̀ти. като до̀ждъ.

На л. 38а, подъ малка, черна заставка, захваща: Поꙋченїе йже во ст҃ыхъ ѿц҃а нашегѡ Іѡанна Златоꙋстагѡ.

А̂ми и̂ вїѧ бл҃гве́ни хр҃тїане. послꙋ̂шайте си́чки разꙋмнѡ. що стѣ по то̂зи свѣтъ. ѿти стѣ ѿ бг҃а ра̀зꙋмъ. и̂ хытростъ прї҃али: и̂ сѝчко са чл҃вѣкꙋ сра̀мѧ, и̂ бꙋ҃й. щото ѐ по горїето. и̂ по водїето. тае̂ сѝчко да̀дено чл҃вѣкꙋ да са храни со̀съ нѐго.

На л. 42б е ликътъ на Мойсея, а на л. 43а подъ изображение пакъ на Мойсея, какъ получава десетьтѣхъ заповѣди, захваща: Сказа̀нїе ѿ десѧ́ти заповѣди ꙗ̂же да́де боѓъ Мойсею.

Тѐзи за̀повѣди десетътахъ даде гы Бг҃ъ пр҃рокꙋ Моѵ҃сѐю. а̂ то̀й да гѝ дадѣ на̀мъ. да ги оу̂пазѝ та а̂ко щѐмъ да влѐземъ въ ра̀й. а̂ ко̀йто гы не та̀чи. и̂ не прїѐма. той ще да са ѡ̂са̀ди въ мꙋ̂ката вѣчнаѧ,

На л. 69ª, подъ ликътъ на св. Іоана Златоуста, начева: Слово иже въ стыхъ оца нашего іоанна архіепкпа костантина града Златоустагω. ѥаже ѿ злыꙗ женъ.

Нищо нѣе прилично на земята зло. по зло ѿ жена злоꙗзична. и никой звѣръ — не е по лютъ. ѿ зла жена.

Въ края на това слово, което свърша на последния листъ, четемъ:

Писахъ азъ грѣшный рабъ Бжїй Θеωдоръ даскалъ. Въ лѣто. ѿ ржтво хво: 1223. Тукъ е вѣроятно грѣшка: искалъ да напише 1823, а написалъ 1223.

Отъ библиотеката на покойния Дриновъ.

440 (622).

Книга именуема **Досїθеева Ижица,** градина разноцвѣтная. Отъ сербскїй ꙗзыкъ преведе се на болгарскїй ꙗзыкъ за ползата на нашего народа. Изданіе первое. лѣто 1852, февруарїй 1-вый. (Отпослѣ прибавено съ мораво мастило) Трꙋдом же на Костаки Алекс. Сахатчиевъ въ Самоковъ.

На сѫщата заглавна страница прибавено още по сетнѣ съ моливъ:

13: годишен бехъ кога преписувахъ тазе книга отъ дрꙋга азъ Коста А. Сахатчиевъ.

Книгата има сичко 116 писани листи 8⁰, отъ които Ижицата заема първитѣ 107 листа, а останалитѣ 9 съдържатъ образци за писма и др. Писмо курсивно, доста упражнено. Въ езика се забѣлѣзва западенъ говоръ. ѣ се употрѣбява и за ѥ; идва и ѣ за меко к.

Да ли е печатанъ тоя прѣводъ, не ми е извѣстно. У Теодорова го нѣма.

441 (621).

Книжка съ разни слова и други бѣлѣжки, отъ XIX вѣкъ, на Теодоръ попъ Костандиновичъ отъ Трѣвна, писани повече въ Дияръ-Бекиръ. 73 листа 8⁰, курсивно писмо, и само съ ѣ. Съдържа тия по крупни статии:

На л. 2: Вѣрою во единаго Бога по тꙋрски (съ български букви), а слѣдъ свършъка:

1865: Ноеврїа 22: написахъ въ діаръ Бекиръ отъ манастира на свати безсребренницы козма и дамїана азъ Θеодоръ п: Койчевъ.

На л. 8: Слово; ω чести и благородїя истинних: христїанъ;

Начало: Возлюбленнїй христїяне, не мога да се начꙋдя на божїята благостъ и человѣколюбїю его кь намъ, и разсꙋждавамъ кога по-

мѝсля, ко́лко че́сти ѐ сподобилъ человѣка госпо́дъ ѝ вѝкамъ съ проро́комъ, го́споди, что́ ѐстъ человѣкъ . . . .

На л. 15: Въ неде́лю пя́тѫю вели́каго поста́.

Начало: Богосло́въ григорїя, ѝ Іѡа́нъ златоѫстъ ка́зватъ, който ѝще спасенїето си ѝ ко́йто желае за царство небе́сное, потребно е да се мо́ли бо́гѫ вѝнаги заради́ благода́тъ Божїя:

На л. 18ᵃ: ѿ любви́ къ блѝжнемѫ.

Начало: Коренатъ ѝ темелятъ на комшискїя дослѫкъ ѫ любо́въ Божїя. Ко́йто ѝстинно обича бо́га той мѫтлакъ ѡубича ѝ комшїятси . . . .

На л. 24ᵇ: Сонъ пресвятїя богородицы.

Начало: Заспа́ла била пресвятая богоро́дица во витлее́мъ-градъ ѩдейскїй, ѝ прїйде къ нѐй господъ на́шъ Іисѫсъ Христосъ ѝ рече Ма́ти моя̀ пресвятая богоро́дице спишли; ѝлѝ чѫвашъ: ѝ рѐче къ немѫ пресвятая богородица, заспа́ла самъ была̀ ѝ вѝдяхъ сѫнъ весма̀ стра̀шанъ ѝ нѫжанъ . . . . .

На л. 26: Сло́во въ дѐнъ пятдясятнїй, на соше́дствїе свята́го дѫха.

Начало: Си́чкото ѐ свѫ̀ршилъ Христо́съ небн҃ый домови́тїй ца́ръ кога́то ѐ слѧ́залъ та са роди́лъ, ѝ са распя́лъ на крѐстъ.

На л. 28ᵇ: Ѝже во сты́хъ о҃ца на́шего Іѡа́нна златоу́стаго; сло́во ра́ди покая́нїе ѝ ра́ди А̂веля ѝ проро́ка данїйла ѝ А̂ахаа́ва царя̀ ѝ ѿ дави́да царя̀ ѝ ѿ а҃пла павла.

Начало: Много человѣ́ци дѫ́матъ вели́ка сы́ла ѝма вра́гъ, кога́ то́лкозы сы́ла ѝма; кога́ мѫ пока́жишъ по́стъ ѝ покая́нїе ѝ воздержа́нїе ѝ чистота́, защо бежитъ;

На л. 34—72: Дѣти́нски ѹро́цы, въ разговори за ѹправянїе на нравите и упѫтванїе камѣ доброто.

Прѣди това на сѫщия листъ прѣписвачътъ бѣлѣжи:

Во ѝмя о҃тца и сина и светаго дѫха а́ми́н.

1864: октоврїя 12: преписвамъ тези ѹроцы ѿтъ тетрадити на То́дѫра :Т: Хрѫлева, свищовски ѹчи́телъ, въ А̂зїя като бехъ на заточе́нїе на горното число́ въ темни́цата въ дїяръ Бекиръ въ кюмюрлюкя заедно съ 2-мата калѫгери отъ лясковскїя манасти́ръ х҃а: п: Өеѡдосїя и х҃а п: Іоса́фа ѝ содрѫжїи.

Другы бѣлѣжки:

На прѣдния кориченъ листъ: Сїе́ те́фте́рче на господи́на киръ Өеѡ́дора по҃п Костанди́новича; ѿтѐчествомъ ѿ трявна. Кѫпи го; за гро҃ш 3: — на 1847 — ноеврїя :20: — денъ; габрово;

Сжщиятъ бѣлѣжи още: Приписвамъ ѿ бащинатъ си тифтеръ рожденіето си: на 1829:

Когато са сгоди бати Георги на 1847; ѻктомврія 23.

Когато са мени бати Інво на 1847 ѻктомврія 30: денъ.

На л. 73: 1865: Іанкаріа 30: денъ въ діаръ Бекиръ въ затвора са помина като бехми заедно въ една одаа на горното сене вечна му паматъ, ѳодоръ Хрѹлевъ свищовскій ѹчителъ родомъ отъ аасковицъ.

На л. 73б: Христосъ воскресе — на арапски и на ермѐнски (съ бълг. букви), а подъ това:

1867: априлія 16: въ діяръ Бекиръ.

Като бехъ въ діяръ Бекиръ на второ воскресеніе като изляzохми въ церковнія дворъ да четемъ евангеліето на 5: ꙗзика (сиречъ харапски попъ димитръ, гржцки анастасъ дѹзлаци, бжлгарски азъ а турски и кюртски и арменски момчетата) тамамъ като зафаща попъ димитръ евангеліето, и отъ небето изгарме като топъ съ светкавица и трясакъ и така никой са ни ѹплаши но секой стоеши съ радосъ, и тжй рамеци малко дажде доде изчетохми евангеліето, и стихирити на пасската ми сказваши Димитръ Т: Стоянѹвъ Тѹлчали и азъ ги пеяхъ.

Книжката е подвързана (съ мукава) и е запазена здрава. Само къмъ краятъ има 7 листа отрѣзани.

Принадлежала до скоро на Стефанъ Аврамовъ, Габрово, както се чете на л. 3б.

442 (649).

Сборникъ отъ XV вѣкъ, сръбска редакция. Листи 186, 4° (21×15), текстъ 15·5×10·5 по 20 реда на стр., полууставно писмо два вида: по дребно и по едро, но отъ сжщо врѣме.

Безъ начало и безъ край. Захваща съ втория л. на д҃ кола и свърша съ кола к҃ѳ. Извътрѣ липсуватъ тъй сжщо много листи.

Правописъ неправиленъ; ъ и ь смѣсѣни, ѣ и ы неправилно, ударение още непрокарано.

На прѣднитѣ нѣколко листи е слово за Адама, за св. Богородица, светитѣ апостоли и мжченици, а на л. 38а:

Тогожде чрьноризца, Сказаніе ѿ Златоустаго, къ нѣкоимъ инокомъ.

Начало: Любыте смѣреномѹдріе еже паче вѣсть х҃с смеривсе до сьмрьти. съмрьти же и распѣтїа. да и мы подражителїего боудемъ.

На л. 55б. Великаго василіа къ григорію бгослóвоу ·:·

Начало: Позна твоѥ посланиѥ. ꙗкоже дроузы дроуговъ свои дѣты, ѿ ꙗвлꙗющаго се на ны побіа къ рожьшимь ѥ познаваютъ.

На л. 63а. Іѡана златаго архіеппа костантіна гра сло зѣло ползно.

Начало: Єліко ва жиа сего сѹетніѥ погибающеѥ вещіи ѿставльше, блюдѣтѣ да не пакы срць ваши възвраттітѥ на ные.

На л. 72а. Прпобнаго ѡца нашего маѯіма слово ѿ соудѣ. ѡ блгословы.

Начало: Прѣмоудроу некоѥмоу рече инь. ꙗко ѡнсица злѣ те оукараѥ. ть же ре аще би ты въ сласть непослоушаль не би тѣ зла глалъ. — Слѣдватъ нататъкъ въпроси и отговори, както и други слова.

На л. 80б. Сло стго ѡца варсоноуфіа:·

Начало: Некто иногда ѿшьлни въпрашаше веліка варсонофіа глѥ; како побаютъ прѣбываты инокоу.

Слѣдва приказката за Вараама и Іоасафа, слова отъ светаго Илариона — сѐ безъ заглавия.

На л. 144б. Тогожде стго иларіѡна, главизнь к ·:· ·:·

На л. 146а. стго антіоха ѿ постѣ и пр.

Начало: Чрьноризць хотѣи чисти посто себе боу присвоити. соуще ѥство пощеніа длъжьнь ѥ изволи а не пораблꙗти се стртмь и веліе безьмльвіѥ дѣати виноу.

На л. 169а. Слово ѿ чрьнориsци мартиры како ха носи ѥ.

Начало: Вь земли саворсцѣи бы некы чрьнориsь холюбивь и нищелюбивь и мтывь. ѹнь врьстою старже сьмыслѡ чисто житиє имыи, мартирїиименемь.

На л. 171а. Іѡана злаустаго слово ѿсѹетнѣ жи и ѡ ползѣ дшвнѣи и ѿ ѹмилєніи. — също, както и на л. 63, но други прѣводъ.

На л. 177б. Іѡана Злаустаго сло ѡ двдѣ цри и ѡ павлѣ аплѣ и ѿ покаанії. ꙗко недостоить намь ѿчаати се своѥго спсеніа·:·

Начало: Нна слиши пѣнописца два въпіюща помлѹиме бе по велици мты твоѥи .....

На л. 181б. Іѡана Злаустаго слово ѡ постѣ и ѡ милостины·:· —

Начало: Днь възлюбленіи дшевномоу врачевы поклоніmсе сѐ бо насточи алькание врѣме дшамь и тѣломь спсеніе.

На л. 183а. Іѡана Злауста слово ѡ кртѣ и ѡ ѿвръжені петра апла ·:·

Начало: Потребно ѥⷭ въ сїе врѣме и̑ длгѣ. ї̑ѡвовы въздаꙗти и̑ славоу крⷭта и̑сповѣдати. Днⷭь ї̑ѡвь вѣнчаетсе и̑ крⷭть вьдрьжаетсе.

На л. 186ᵃ. Тогожде ї̑ѡана Златоустаⷢ҇ сло́во ѿ страсѣ бж҃ы и̑ ѿ покаанїи̑ ⁘ ⁘ ⁘

Начало: Братїе павлова сладкаа ѹ҆ченїа послоушаюⷭще распро́странитѣ срⷣца и ѹ҆шїи, до́броплодноѥ семе приѥмⷲше. въ ѹ҆мнаꙗ села сладости дхⷪнїе да наситимсе.

Хартия дебела, грапава, на ситни брѣзди и тънки рѣзки, съ знакъ: кардиналска шапка.

Доставилъ Б. Миндизовъ.

443 (650).

Панегирикъ отъ XVI вѣкъ, срьбска редакция. Листи 374 фол. (31×20), текстъ 21·5×12·5 срѣдно-уставно писмо по 25 реда на стр.

Запазенъ доста добрѣ въ 46 коли; само прѣднитѣ три листа на кола а҃ липсуватъ (като че насила откжснати). Въ началото на словата е отбѣлѣзано тукъ-тамъ, върху долната пола, колко листа съдържа словото. За единъ сжщи праздникъ, или светецъ, има по нѣколко слова.

Правописъ ресавски (непослѣдовенъ) съ ударение нѐ тъй правилно.

На лл. 1—5 е слово за срѣтение господне (заглавието и началото му са на липсалитѣ отпрѣдъ листи).

На л. 5ᵃ. И̑же въ ст҃ыхь ѿца̑ нашеⷢ҇ а̑мфилохїа е̑пиⷭкопа, и̑конїискаго. сло́во на срѣте́нїе г҃а на́шеⷢ҇ ї҃у х҃а̑: —

Начало: Мно́зи ѿ великыⷯ. чл҃кь двьстоу чю́детсе.

На л. . . . . Пакъ за срѣтение слово отъ Кирила Ерусалимски. — Листътъ, дѣто захваща, е срѣзанъ на длъжъ прѣзъ половина.

На л. 15ᵇ. Иже въ сты и ѿца на́шегѡ а̑ѳа́насїа вели́кааго а̑рїеⷺкопа а̑леѯандрїискаго. сло́во на срѣтенїе г҃а ба҃ и̑ сп҃са на́шего ї҃у х҃а.

Начало: Ꙗже настоѥ́щаго сщ҃еннаго тръжьства ѥ҆ѵ҃лскаа тро́уба да ѡ̑гла́шаеть.

На л. 33ᵃ. И̑же вь ст҃ыхь ѿца наше́го ї̑ѡа́нна а̑рхїеⷺкопа конста́нтинꙗ гра́да злаⷮусто́го. похва̑лное ст҃омоу мелетїю а̑рхїеⷺкпꙋ а̑нтиѡхїискомоу. и̑ ѿ потьщани съшьⷣшїхсе: —

Начало: Въ со́удоу чьстное и̑ сщ҃енное се̑ ста́до ѡ̑бно́се на ѡ̑чию. и̑ гра́дь вьсь здѐ сьшьⷣшїихⷭсе ви́ждоу, не и̑ма́мь кого ѹ҆блⷢжу прѣвѣ.

На л. 39б. Иже вь стхь оца нашего григоріа нусскааго. слово натгробное иже вь стыи великом мелетію архіепкиу антіохиском.

Начало: Възрасти намь число апкоє новыи апль съчетавыи себѣ съ апли привлѣкоше бо стіи кь себѣ единоправнаго. стралца съ стралци. вѣньчника вѣньчници.

На л. 45а. Повѣсть како обрѣтена бы глава стго прркa пртче и кртлю іоанна.:

Начало: Инока два о въстока оустрьмивше се. чтнаго крта мѣстоу.

На л. 48а. Обрѣтеніе чтные главы стго и славнаго пррка пртче и кртлю хва іо:

Начало: Явисе богатыи и въселенскыи апль и присныи дроугь хвь. въ срѣднеи нели сты пость, февроуаріа мца, кі.

На л. 53б. Моученіе стіи мнкь, м. иже въ севастіи мны.

Начало: Въ врѣмена лікініа цара бѣ гоненіе веліе на хртіаны. и вьси иже блгочьстивнѣ живоущеи о хѣ, ноудими бѣхоу еже жрѣти идолом.

На л. 60б. Иже вь стхь оца нашего архіепкпа кесаріе каппадокіискые василию великааго. похвалное стіимь моученикомь четыридесетемь.

Начало: О моученичьскые памети, котораа оубо боудеть сытость моучениколюбцу. заие якоже съ блгыимь клеврѣтомь почьсть, показаніе имать еже къ обще́му вліцѣ пріазни.

На л. 69б. Иже въ стхь оца нашего григоріа нисскаго. Слово на блговѣщеніе прѣстые влчице наше бце и прнодвы маріе, и на аріаны.

Начало: Въ пръвоую нелю, православноую сію црко нбыи ликь наре, иже не съзан'ные тройце таин'никь искaзатель великыи василіе. бгонаоученныи вѣтіа. иже истинѣ сьглаголникь.

На л. 77а. Іоанна архіепкопа константина гра Златоустааго. Слово на блговѣщеніе прѣстые влчце наше бце и прно двы маріе.

Начало: Цркыихь таинствьв празникь празноуемь днь. Въсa тварь сынныа се раоуетсе. о стран'номъ и прѣславномъ чюдеси.

На л. 81б. Григоріа архіепкпа неокесаріискаго слово на блговѣщеніе прѣстые бце.

Начало: Днь агглскаго плька пѣснопѣніа оукашнаютсе и свѣть хва пришьствіа вѣрные просвѣтліаеть.

На л. 87б. Йже въ ст҃ы҃ ѿц҃а нашего Іѡанна архїеп҃кпа константїнѧ града Златооуста҃. слово на бл҃говѣщеніе прѣст҃ые бц҃е.

Начало: Пакы радости бл҃говѣстїа. пакы свободы възвѣщенїа. пакы възванїа. пакы въсхожденїа. пакы веселїа глась. пакы работы прѣмѣненіе.

На л. 90б. Йже вь ст҃ї҃и ѿц҃а нашего Іѡанна ар҆хїепископа константинѧ града Златооустаго, слово на бл҃говѣ(ще)нїе прѣст҃ыє бц҃е:

Начало: Йже правды въсїа слн҃це, и прьвѣе въсїав҆шее покры. избавихсе тьмы, и не трьплю лоучю. родимисе пакы свѣть, и ѿбьемлюсе страхомь.

На л. 94а. Йже въ ст҃хь ѿц҃а нашего аѳанасїа великааго архїеп҃кпа алеѯандрїискааго. слово прѣпраз҃ьствоу проповѣдано ѿ бл҃говѣщенїи прѣст҃ые бц҃е.

Начало: Бж҃твные сщ҃енно проповѣдникы, не на немощь слышанїа достоить възирати, нь на искомоую силоу и вещь и винꙋ.

На л. 108а. Моученїе ст҃го и славнаага велико мч҃ка и побѣдоносца геѡ҃гїа.

Начало: Сп҃са оубо нашего прѣвѣчное цр҃тво, ниже начело жизни ниже конць имать.

На л. 121б. Мц҃а априлїа вь кг҃. слово похвално ст҃омоу великомоу въ мч҃цѣхь и повѣдоносцоу геѡргїю.

Начало: Вчера любимици свѣтлыи въскр҃сенїа празновахомь празникь, и дн҃ь ст҃ртотрьп҆ца въсѐтрьжьство.

На л. 134б. Моученїе ст҃го и славнаага велико м҃ника геѡргїа.

Начало: Дїоклитїань рим҆скыи самодрьжьць недо҃инѣ хороугви въспрїемь и прьвыи сый ѿ иже съ нимь римское въвьспрїем҆шихь начелство.

На л. 152б. Повѣсть ѿ прѣславнѣ чюдеси ст҃го велико м҃ника геѡргїа иже ѿ нѥго бывшемь на плѣнѥномь ѿтрочети:

Начало: Йже дарованїа ст҃хь сп҃обити се желаю҆щеи, ст҃хь памети же и трьжьства несоумненною҆ вѣрою и любовїю празновати не ѡблѣнимсе.

На л. 161б. Йже вь ст҃хь ѿц҃а нашего Іѡанна ар҆хїепископа константина града златооустаго. похвал҆ное ст҃омꙋ Іѡан҆нꙋ бг҃ословоу Іеѵ҃листоу.

Начало: Пакы намъ ѿ н҃бсь прїиде ѥдинъ и великы. бг҃ословь Іѡан҆нь. пакы ба҃ слова вьспроповѣдоуеть, въ селѥноую въсоу прозрѣти оустраает.

На л. 165б. Похва́л҃ное прокла. а҆рхїе пи́скопа конста́н҃тина гра́да. с҃то́мꙋ і҆ѡ҃а́нноу є҆ѵ҃листоу и҆ б҃гословоу.

Начало: Дроу́зїи ѹ҆бо̀ бл҃говѣстници є҆́же по пльти ро́дословїе г҃а и҆ ба҃ на́шего̀ сказаше. і҆ѡ҃аннже є҆ѵ҃ли́стѡ҃ и҆зрединаа и҆ б҃гослѡвнаа гоу́сль....

На л. 168б. И҆́же вь с҃тхь ѻ҆ц҃а на́шего кѵ҆рї́лла архїепископа, а҆леѯандрїискаго ѿ с҃тѣмь і҆ѡ҃а́ннѣ єѵ҃лї́стѣ и҆ ѿ бц҃и.

Начало: Ст҃ы́ихь ѹ҆бо̀ чьсти и҆ сла́вы мьнее є҆ вьса́ко сло́во. быше бо свѣтила вь ми́рѣ, Сло́во жи́зни и҆моу́ще по писан҃номоу.

На л. 170а. Прп҃обнаго ѻ҆ц҃а на́шего и҆ и҆сповѣдника Θеѡ҃ра и҆гоу́мена сто́удїискаго, похва́л҃ное на ѻ҆брѣте́ние с҃щеннїе гла́вы, ч҃тнаго и҆ сла́внаго прр҃ка пр҃тче и҆ кр҃тлю і҆ѡ҃анна.

Начало: Тре́тїе вьзвѣщенїе пр҃тче́вы паме́ти настоє́щїи д҃нь но́сещи. с҃зываеть на҃ ѡ҃ хр҃толюбивїи.

На л. 174б. Моуче́нїе м҃ника ѳеѡ҃ра стра́тилата.

Начало: Ꙗкоже сїꙗе́ть сл҃нце зре́щїимь, си́це є҆же ѿ м҃ни́кѡ҃ сло́во слышещїимь.

На л. 182а. Обхо́жденїе и҆ м҃ченїе с҃тго а҆п҃ла вар҃навы:

Начало: Понє҆же ѹ҆бо̀ ѿ сьхо́да сп҃са на́шего і҆ѵ҃ х҃а пришьствїа. безлѣно́стнаго и҆ бл҃гооутро́бнаго и҆ крѣп҃каго и҆ пасти́ра и҆ вра́ча....

На л. 187б. і҆ѡ҃си́фа смѣре́наго и҆но́ка, похва́лное с҃томоу вартоломеꙋ а҆плоу:

Начало: И҆́же насто́ащеє҆ сьбра́вьши сьсло́вїе. и҆ радостотво́р҃ное се҃ ѹ҆к҃асни́вьши тржьство варто́ломеи є҆ бл҃же́ныи.

На л. 193а. Жи́тїе и҆ жи́знь прп҃обнаго ѻ҆ц҃а на́шего ѻ҆ноуфрїа. и҆ прочїихь и҆нїи҃ постнїикь. написано ѿ пафноу́тїа мни́ха и҆ ѿшьлника.

Начало: Вь единь ѹ҆бѡ̀ ѿ д҃нїи, потьщанїе сьтвори́хѡ҃ вь вьноутрьнюю поу́стиню и҆ти̇. и҆ ви́дѣти а҆ще є҆ дроу́гыи мни҃ работаеи г҃ви па́че мене вьноутрь ѹ҆доу.

На л. 213б. И҆́же вь с҃тхь ѻ҆ц҃а на́шего а҆нти́патра є҆п҃кпа вон҃тро́нскаго сло́во на ро́ждьство с҃тго прр҃ка пр҃тче и҆ кр҃тлꙗ і҆ѡ҃а́нна. и҆ ѿ захарїи и҆ ѡ҆ цѣлованїи с҃тые и҆ сла́внїе вл҃чце наше бц҃е.

Начало: Вь ро́ж҃енныихь же́нами никомоу́же бо́л҃шоу быти сп҃ное ѿвѣща сло́вѡ. Како ѹ҆бѡ̀ сло́ва вѣнць принѐсоу, иже толи́цѣми похва́лами ѿ г҃а похва́леномоу.

На л. 220а. Ѧ҆ѵтїа презвѵ҆тера Конста́нтїа гра́да бѣсѣда ре́ченнаа на ро́ж҃ьство ст҃го їѡа́нна пр҃тче и҆ кр҃тлꙗ.

Начало: Мнѡ́зїи ѹбо ѹжѐ мнѡ́жицею възлю́блени разли́чнаа ѹчите́л̾ства на́мь протѐг̾ше дх҃овнїи ка́зателе . . .

На л. 226а. Прп҃бнаго ѿц҃а на́ше҃ и҆ и҆сповѣдника. Ѳеѡ҃ра и҆гоѹ́мена стоѹ́дїискаго похва́лное на ро́жь҃ство ст҃го їѡанна пр҃тче.

Начало: Сла́вїю нѣ́коемоу велегла́сномоу по҃бе́се на́ше сло́во бл҃гогла́снѣ поющ҃омоу въ про́лѣтные часы, ѡ҆брѣте ѹбо понѣ въ ма́лѣ вели́каго въспѣ́ти гла́са дн҃ь ра́ждаема.

На л. 233а. И҆́же въ ст҃хь ѡ҆ц҃а на́шего а҆ѳана́сї̈а вели́кааго. а҆рхїе́пископа а҆леѯандрї̈ска҃. Сло́во на ро́ж҃ьство пр҃тче, и кр҃тлꙗ їѡа́нна. ї ѿ є҆ли́савети и҆ бц҃и.

Начало: Ни́воу ѹбо и҆съх̾шоую и҆ звѣ́ремь вь попра́нїе быти ѿста́влєноую, во́ль ѡ҆ратєлныи съ трѹдомь разби́вае въздвижеть гроу́ды.

На л. 238б. И҆́же въ ст҃хъ ѿц҃а на́шего їѡа́нна а҆рхї̈епископа конста́нтина гра́да Зла́тоѹстаго. Сло́во на ро́жь҃ство ст҃го їѡа́нна кр҃тлꙗ.

Начало: Бл҃говре́меннь дн҃ь пра́зника и҆ въсѐ наро҃на радость, вън̾же въспоме́ноу҃, гаврї̈и́лово слоу́женїе и҆ заха́рї̈ино сщ҃е́нничьство.

На̀ л. 247б. Сло́во похвално стомоу пр҃тчи и҆ кр҃тлю їѡа́нноу, на ро́ж҃ьство є҆҃го.

Начало: На́челю ми́рскые радо́сти, ꙗ҆́же къ за́харї̈и а҆рхаг̾гла бл҃гове́стї̈а и҆ прѣ́вое вѣ́рнымь радо́ванїе ве́ликааго пр҃тчи ро́ж҃ьство.

На л. 256б. Моу́ченїе ст҃ые и҆ прп҃обные моу́ченице Феврон́їе: ⁓ :· ⁓

Начало: Бы҃ въ дн҃ехь дї̈ѡкли́тї̈ана ца́ра а҆н̾ѳїмѹ̑ ѵ҆па́р̾хоу въ педоузѣ сьлежещоу, призва сели́на своє҃го бра́та и҆ ре҃ є҆҃моу, а҆зь господи бра́те ѿ чл҃чьскааго жи́тїа ѿхож҃оу. лисї́маха же сн҃а моє҃го вь роуц҃ѣ твои҆ да́ю.

На л. 277а. Моу́ченїе ст҃хь, и҆ сла́вныи҃ врьхо́вныхь а҆пѡ́стѡль, Петра и҆ Па́вла.

Начало: И҆҃ вьхо́удожьствѡ҃, не тьчїю и҆҆́же и҆зна́чела ѿце прїемлюмь и҆ тѣ҃ є҆ди́нѣхь кра́симсе троуды. нь а҆҆ще что̑ и҆ и҆но послѣж҃е и҆зьѡ҆брѣще́тсе ѡ҆бье́млюмь то̑ и҆ ѡ҆бло́бызоуе҃мь.

На л. 293б. Ӥже вь стхь ѿца нашего Іѡанна ӑрхїепкопа константинꙗ града Златоѹстаго. похвала стымь врьховныⷨ ӑплѡⷨ петроу ӥ павлоу.

Начало: Нбсе ӥ землѥ реть виждоу настоѥщаго ради трьжьства паметїю ӑпль.

На л. 297б. Ӥже вь стхь ѿца нашего Іѡанна ӑрхїепикопа константинꙗ града Златоѹстаго, похвала стомоу ӑпωстолоу, павлоу.

Начало: Не сьгрѣшить ѹбѡ кто раи добродѣтелныи ӥ порѡдоу дховноую нарекь павловоу дшоу.

На л. 304б. Исѵхїа презвѵтера Іѥросалимскаго на стые ӑплы петра ӥ павла:

Начало: Добрω ѹбѡ цвѣты пролѣтныи часωвь кь себѣ приносещїи ѡбьѹуховати, нь ӑще кь крьноу приплетоутсе вь лѣпотоу блгоуханнѣйши бываюль.

На л. 309а. Ӥже вь стхь ѿца нашего Іѡанна ӑрхїепкопа константина града Златоѹстаго. похвалное, петроу ӥ Іѡанноу ӥ Іакωвоу.

Начало: Слнце ӥспоущае своѐ лоуче, вь вськ мирь простираеть. ӥ влкы ха ѥже по пльти рожьствоу вьсїавшоу своѐ ѹченикы ӕкоже нѣкые лоуче вь вьселюнноую вьсѫ ӥспоусти.

На л. 312а. Ӥже вь стхь ѿца нашего Іѡанна ӑрхїепкопа констан'тина гра Златоустаго. похвалное стїимь ӑплωмь. вї.

Начало: Вь лѣпотоу ӥ днь найтїемь стаго дха рыбар'скаа сїа ӥспльнисе мрежа.

На л. 314б. Моученїе стхь бесребрьникь ӥ чюдотвор'ць кѡзмыи ӥ дамїана.

Начало: По ӥже сь пльтїю влкы нашего ха на земли ꙗвлѥнїи, ѥдино ѥ слышати вьсемь коупно стїихь хвѣхь мникь жителство. (не е цѣло).

Между лл. 322 и 323 липсуватъ два листа, на които се е захващало житието на св. Прокопия и първитѣ му мѫки, а на л. 331 е Втѡраа стрсть стго Прокωпїа.

Начало: Вь врѣмена ѡна прїйде вь кѥсарїискыи гра флавїань ӥгемонь. ӥже имѣаше дшоу немлтивоу нравже некротькь.

На л. 338б. Похвалное стомоу и славномꙋ великомнкоу прокопїю.

Начало: Сладко ꙋбѡ видѣнїе, ѡ прииш҇ьшеи иже на земли храбрый подвигы ѡчима проходити. и тѣхъ храбрьствы дшоу ꙋслаждати.

На л. 356б. Иже въ стыихь ѡца нашего Кїрїла архїеепка алеѯандрьскагѡ ѿ стѣи бци и ѿ стыихь ѿцехь иже въ ефесѣ на съборѣ на несторїа нечьстивѣйшаго и безбожнаго.

Начало: Свѣтло наше слово и бладѣти плъно. понеже и сты ѡць свѣтьль ꙋстройсе съборь.

На л. 363а. Иже въ стыи ѡца нашего Іѡанна архїепкпа кѡнстантиню града златоꙋста похвалное ѿ стѣмь прро цѣ илїи.

Начало: Прьвѣю ꙋбо Іꙋдейскыи съборь пррочьскыимы. красꙋаше се красотамы и пррочьское бѣше вьздѣланїе.

На л. 369а. Иже въ стыхь ѿца наше Іѡана архїепкпа кѡнстантина града златоꙋстаго Слово ѡ стыхь макавеѡхь. и ѿ мтрый.

Начало: Ꙗко свѣтель и славьнь нашь гра тѣла же свѣтлѣйши въ сакого дньшны днь. (Краятъ му нѣма).

Приписки. На л. 342б, слѣдъ който захваща друга ръка, писано подъ текста: Доздѣ трꙋди се ѿ сѣ мнѡгогрѣшнїи. пахомїе и прїложїю монастирꙋ стые тройце зовома рꙋсйница. бь да га простыи: и кто ю ке ѿеть ѿ монастира да мꙋ ѿмьсти стаа тройца.

А на л. 310б надъ текста съ по сетнешно писмо: зариа еромона.

Хартия корава, гладена, съ знакъ: котва въ кръгъ и отгорѣ звѣзда.

Доставилъ Б. Миндизовъ.

444 (623).

Ирмология отъ XIX вѣкъ, 188 л. 8° (21×14) по 11 реда на страница (ноти и текстъ).

Писалъ Вълко Добровичь, както се вижда отъ заглавието на л. 6: Їрмологїа на катавасийте на срѣтенїе господне сотворени ѿ Въլкъ добрювиче оувацйченина.

Подвързана съ мукава и платно.

Доставилъ Кръстьо Трайковъ.

445 (644).

Четири листа фол. отъ **осмогласникъ,** сръбска редакция, вѣкъ XVI.

Голѣмина: 29×18 см., текстъ 23×14 см. уставно писмо, малко полегато, по 28 реда на стр.

Правописъ едноеровъ съ неправилно ударение.

Хартия грапава, безъ воденъ знакъ (на тия 4 листа).

446 (645).

Единъ листъ фол. отъ **осмогласникъ,** сръбско-българска редакция, вѣкъ XVI.

Голѣмина: 31×22, текстъ 23×14·5 срѣдно-уставно, въздребно писмо по 28 реда на стр. **ъ** и **ь** по VI школа, **ж** и **ѧ** редомъ съ **оу** и **є**. Ударение неправилно.

Хартия тънка, на ситни брѣзди и невидливи рѣзки, съ воденъ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ звѣзда.

447 (646).

Три листа фол. отъ **триодъ,** сръбска редакция, вѣкъ XVI.

Голѣмина: 31×21, текстъ 21·5×13, по 26 реда, полууставно писмо.

Правописъ едноеровъ, ударение разнебитено.

Хартия грапава, съ знакъ: бича глава съ високъ кръстъ между рогата.

448 (647).

Два листа 8° отъ **номоканонъ,** сръбска редакция, вѣкъ XVI.

Голѣмина: 21×15, текстъ 15×9 срѣдно-уставно писмо по 19 реда на страница.

Правописъ едноеровъ съ ударения.

449 (652),

Два листа фол. отъ **осмогласникъ,** сръбска редакция, вѣкъ XVI.

Голѣмина: 27 × 19, текстъ 13 × 20, срѣдно-уставно писмо, по 24 реда на стр.

Правописъ ресавски съ ударения.

Хартиенъ знакъ нѣма на тия листи.

На втория листъ отдолу подъ текста записано:

Да́ се знаѥ̑ ког̑а́ се́ за́попи по́пь ста́нокa въ лѣ́то ҂з҃р҃п҃ѕ҃.

450 (24).

107 листа фол. разни откѫслеци, подшити заедно.

Първитѣ 47 листа са отъ XVI вѣкъ, сръбска редакция, часть отъ четвероев. № 11 (Описъ № 69).

Другитѣ листи до края са отъ триоди (сръбска и българска редакция) и минеи, испрѣмѣсени; между тѣхъ прѣобладаватъ листи отъ триодъ № 23 (Описъ № 222).

Не ги распрѣдѣлихъ по мѣстата имъ, понеже са подшити и пагинирани.

451 (38, 43, 335, 336, 337, 339, 351, 369, 370, 388, 389).

Разединени, скѫсани, изгнили и оваляни листи отъ разни черковни рѫкописи. Много отъ тия листи прибрахъ къмъ съотвѣтнитѣ имъ книги, но останаха още доста, обаче повечето нецѣли.

II.

Славянски старопечатни книги.

Въ тоя отдѣлъ помѣстямъ:

а) Сѫщински старопечатни славянски книги;

б) Печатани славянски книги отъ по ново врѣме, които бѣха заедно съ другитѣ книжовни старини въ библиотечната сбирка;

в) Румънски книги, печатани съ кирилица.

452 (570).

Псалтиръ отъ 1495 год., печатанъ въ Цетина при воевода Гюргя Църноевича отъ свещенникъ Макария. Сръбска редакция, 339 л. 4⁰, безъ начало и край. Прѣднитѣ 17 листа, както и нѣкои извѫтрѣ, са ръкописни, прибавени отпослѣ, сѫща редакция. Кожана подвързия.

Въ тоя псалтиръ има тия по важни записки:

1. На прѣдната кора:

Да се знае сиїа книга гл҃ими ѱа(л)тиръ попа петка ҂з҃с҃м҃г҃ (7243—1735).

2. На първия листъ напрѣки вдесно:

Помѣни гд҃и раба твоего ѡц҃а и҆ мт҃ерь ѡче мой.

3. На л. 23б, съ доста неупражнено писмо:

Бг҃ да ги прости моите милй брате да са знае: кѡга са помина маврѹдиꙗ покоинї николчо пкони месеца юунїй: ва ѡсми дань: и҃ : 8 ваторникъ на св҃и ѳеодоръ стрателатъ поболїха са ваторникь до сабтата и҆ двата: поминаха са ҂а҃ѱ҃н҃ѳ҃ ѿ сзданїа мира 7267 ваторникса поболиха ва читвартакъ маврѹдиꙗ са пмина а николчо ва петакь по икиндиа дѡ сабота ѡтидоха и҆ двата ҂а҃ѱ҃н҃ѳ҃ 1759 години.

Подъ това, съ друго писмо:

Да се знае тоꙗ пцалтиръ Герги зелъ тѡꙗ пѱалтиръ ѿ белѡвѡ ѿ бюпетешѡ (?) . . . гроша д и пѡлѡвий.

На сѫщия листъ и страница, надлъжъ по десната пола:

Да са знае кѹгито дойде рѹсиꙗ ѹ едрене на лето 1829 месецъ авгѹстъ 8 дана прочай (?).

4. На л. 27[б]: Тричко Чиширко.

На л. 28[а]: Чиширкова синъ.

5. На л. 28[б]: + сиꙗ. писмо. подати. испаръвъ (?) хѹбаво. писмо. писалъ. ѿнїа. на щамъба. прилича. нема. махана. какво. да речешъ ами ꙗзе. сирωмахъ. грешенъ. като. не мога. писмо. да писѹвам да ли е. ω мене. кабахатъ.

Да са. наѹча. хѹбаво. те. видишли. това. са. вика. кенди. ꙗзаръ. кенди ωкѹръ. Кой го. види. не ще да ре. хѹбаво. писмо.

6. И най-сетне на л. 2[а] има тоя подписъ отъ ново врѣме: Христо Димитровъ Пазарджиклиа.

Пратенъ отъ Просвѣтното Министерство.

За тоя печатанъ пс. вж. у Каратаева, Описаніе славяно-русскихъ книгъ, напечатанныхъ кирилловскими буквами, I, 18—22.

453 (648).

Псалтиръ съ часословъ, Венецианско издание, сѫщо като онова отъ 1519 год., що го печаталъ по заповѣдь на воевода Божидара Вуковича свещенноинокъ Пахомий (Вж. у Каратаева № 16), но листътъ, на който трѣбваше да бѫде послѣсловието, останалъ бѣлъ. Безъ начало и безъ край, а запазени 249 листа 4°.

Доставилъ Хр. Керкезино отъ Враца, който се подписалъ на нѣколко мѣста: Тал старовремъска книга ѣ на Христо К. Керкезино и на негови деца Катерина, Марил, Юрдана, Димитаръ Сопрѹга Цєна (л. 92[б]).

29: юние 1895. година писахъ на тал старовремъска книга азъ Христо К. Керкезина поборникъ уполченецъ въ 6. благарска дрѹжина воевалъ съ руска туръска война пресъ 1877 до 78 г. сключенъ миратъ съ рѹсие и тѹрцил на 19. феврѹаръ 1878 г. (л. 213[б] и 214[а]).

454 (36).

Псалтиръ отъ 1546 г., печатанъ вь славнѣмь градѣ венетїанѣ. Издание на виценцо синь гн҃а воеводе божидара вѹковика, подьгоричанинь. 137 л. 4° по 20 реда на стр. Текстътъ обиколенъ съ хубави черни рамки, въ които личатъ (отдолу) образи на светци. Безъ начало и край. — Отъ подвързията само задната дъска останала, и тя отдѣлена.

Вж. у Каратаева I, 105—109.

455 (195).

Псалтиръ сѫщо издание като прѣдния № 36. Листи 303, 4°.

На л. 303ª подъ текста: ѹбнецїхь, Вь лѣто, ѕаѱмѕ.

Подвързия дъски съ кожа, но вече развалена.

456 (548).

Псалтиръ като горнитѣ два (№ 36 и 195), печаталъ гнъ вицен̓цо снъ воеводѣ Бöжидара. Листи 289, 4°.

На крайния листъ се чете тая записка, писана съ червено мастило и съ доста нечетливъ курсивъ:

+ саи ѱалътиръ да се знае еръмонаха Стефана кѹпихъ гѡ ѿтъ еръмонаха Данила ѿтъ софи во влетѡ семѡ тисѹ и рє то (т. е. 7105 = 1697). тѡда бехъ вь манастиръ . . . .

На прѣдния празенъ листъ има тоя поменикъ: Помени гн̓и дѹше рабъ свои Стоıана, Стоıанъ, паћи Стоıанъ, Недо, Софиıа, Петре, Стано, Петре, Цвета, Михаїле, Стано, Станислава, Младенъ, Боїѡ, Паѹна, Вѹчкѡ, Цветъко, спасеви внѹци Спасева снаха кѹпи книгата, Цвета Бославъ.

457 (37).

Псалтиръ отъ 1561, издание на сѫщия Виценцо, букви и правописъ сѫщи, само около текста нѣма рамки. Листи 240, 4°. Опушенъ и оцапанъ, безъ начало и край и безъ подвързия.

Вж. Каратаевъ I, 129—132.

458 (490).

Псалтиръ, Венецианско издание на Виценцо, синъ на войвода Божидара Вуковича. Редакция сръбска. Листи 251, 4°. Доста повреденъ, развързанъ и овалянъ. На лл. 200—201 е послѣсловието, запазено цѣло.

Най крайниятъ листъ е рѫкописенъ. Върху него четемъ: сїю книгѹ... повеза грѣшникь ѥреи никола.

Вж. Каратаевъ 105—109, ала точно не се посрѣща съ изданието отъ 1546, описано у него.

459 (169).

Псалтиръ отъ 1570 г. Редакция сърбска. Листи 265, 4°. Безъ начало и край.

На л. 104а подъ текста: вь лѣто .ꙁ҃о҃н҃. Іа҃ковь, т. е. Іаковъ Крайковъ отъ София, който ималъ складъ отъ тоя псалтиръ въ Скопие у Кара-Трифуна.

На л. 121а се обяснява, че грѣшни и҃ мьнши. вь чл҃вецѣхь ıе҃ро-лимь҃. загоуровикь властелинь. ѿ града котора потрудихсе и҃ желанїемь вьжделѣхь кь д҃ше пользнимь книгамь. и҃спльнити нѐдостатьчство и҃же оумалѥноѥ, и҃ расхищеноѥ и҃зьмаильтени бо҃у попоущьшоу и҃хь бывшоу ми тогда вь западнихь странахь римьскихь. вь славнѣмь градѣ венеѳїа бг҃мь наставлюѥмь възревновахь поспѣшенїемь ст҃го д҃ха троудолюбьзнѣ подьвизахсе сьставити слова вь ѥже оугодна быти вьсакомоу прочитающоу и҃ того ради молю вьсакого възвраста. старииѥ и҃ юнииѥ бл҃свыте а҃ не кльнете. За сїе писанїе и҃же сьписахь вь лѣто .ꙁ҃о҃н... и пр.

На л. 122а врѣдъ заставката въ гербовъ щитъ подъ кръстъ е пакъ името на Якова скратено „Іа“.

Подвързия дъски съ кожа.

Вж. Каратаевъ, Описанiе славяно-русскихъ книгъ I, 166—169.

Професоръ М. Дриновъ, Яковъ Трайковъ отъ София и Кара-Трифунъ отъ Скопие. Юбил. Сб. на „Сл. Бесѣда“ I, 29.

460 (547а).

Псалтиръ отъ 1570 г., сѫщо издание на Іеролимъ Загуровикь и Іаковъ Крайковъ, безъ начало и безъ край. Прѣднитѣ 26 коли липсуватъ; сега има сичко 120 л. **4°** и захваща съ л. 0 II (втори отъ 27 кола). Безъ кори. На вторил останалъ листъ открая подъ една заключна винетка напечатано:

вь лѣто .ꙁ҃о҃н҃. Іа҃ковь.

Има и прѣдисловието — на лл. 18 и 19.

461 (526).

Псалтиръ, руски печатъ отъ XVIII вѣкъ, 252 л. **32°** (13×8), черковно-славянска редакция отъ врѣмето на императрица Елисавета Петровна (1741—1761) съ заставки прѣдъ катизмитѣ и червени заглавия. Прѣдъ първа катизма — образътъ на Давида съ арфа, а на л. 204б, слѣдъ свършъка на псалтира, изображение: Потопяване на Фараона въ Червено-Море. Страницитѣ са обиколени съ линии, отгорѣ и отъ външна страна съ по двѣ, а отдолу и отъ вѫтрешна страна по съ една. Между двѣтѣ горни линии са означени съотвѣтнитѣ катизми, пѣсни и страници, а между двѣтѣ външни линии — броятъ на стиховетѣ. Сѣка страница съдържа 19 реда.

Книгата е подвързана, но е исцѣло откжсната отъ коритѣ, а листитѣ ѝ са (отъ влага, или отъ друго) слѣпени тъй, че са спластени по нѣколко заедно и мжчно се отлѣпятъ и разгращатъ.

Доставила г-жа Ружа Манова отъ София.

462 (165).

Псалтиръ, руски печатъ отъ края на XVIII вѣкъ. Листи 245, **4**°, по 18 реда на страница. Хартия дебела, синкава. Подвързия дъски съ кожа, здрава.

463 (264).

Псалтиръ, сжщо издание като № 165. Листи 190, **4**°, безъ начало и край.

Приписка. На л. 93ª подъ текста четемъ: Ӏоанъ попъ валчовъ ѿ габрово 1842: августъ — 10 Бѹкѹрещ ѹ Доїна махла.

464 (487).

Псалтиръ като № 165 и 264. Листи 208 (с҃и), **4**°. Отначало липсуватъ 10 листа и отъ края нѣколко. Подарилъ на библиотеката Д. К. Панайотовъ.

465 (288).

Библия (Острожска) на черковно-славянски, отъ 1580 г., въ два стълбца, дребенъ тънъкъ шрифтъ (руски), малко полегатъ. Листи 134 фол. Листъ първи липсува.

На послѣдния листъ четемъ: Ӥзволе́нїемъ ѿц҃а. ӥ съпоспеше́нїемъ сн҃а ӥ съверше́нїемъ ст҃го дх҃а. повелѣнїе҇ бл҃го́честѝваго кн҃зѧ васѝлїа конъсте҇тѝновича ѻ҆стро́зъскаго, воеѐво́ды кѝевскаго, маршал҇ка землѝ волынскїѧ ста́росты владѝмирьскаго, ӥ про҇ѧ. Напеча́тана бы́сть сїѧ кнѝга гл҃емаѧ библїѧ, е҆же е҇ ве́тхїи, ӥ но́вый завѣтъ. въ бг҃о сп҃саемо҇ градѣ е҆го ѿчизномъ, ѻ҆строзѣ. мно́гогрѣшны҇, ӥ недостойны҇ рабо҇ ӥвано҇ Ѳеѻ҆доровы҇ сн҃омъ москвѝтино҇. влѣто ѿ созданїѧ мѝрѹ. ҂зп҃и. а҆ ѿ воплоще́нїѧ г҃а б҃а ӥ сп҃са нашего ї҃с х҃а. ҂а҃фп҃. мц҃а їюлѧ вı҃ дн҃ь.

Подвързия дъски съ кожа.

Пъленъ описъ вж. у Каратаева I, 213—215.

466 (260).

Четвероевангеле печатано въ Търговище на 1512 г. отъ свещенноинока Макария. Листи 287 фол. Лл. 71 и 72, 86, 135, 160,

161, 249—254, 277—279 и послѣднитѣ два — разединени. Политѣ на послѣднитѣ 20-тина листа оръфани. Послѣсловието запазено (на л. 1): . . . азъ въ ха ба блговѣрнїи и бгомь хранимїи и само дръжавни господарь їѡ басараба великыи воевода. и гпдїнь вьсеи земли оугровлахїйскои и подоунавїю. снъ прѣдобраго и великааго гпдїна, їѡ басараба воеводѣ. възревновахь поспѣшенїемь стго дха . . . написахь сїа дшеспснжа книгж, четвероблговѣстїе . . . повелѣнїемь гпдара, їѡ басараба великаго воеводы азь хоу рабъ сщенно инокь макарїе трудиса ѡ семь и съвръшихомь сїе книгы въ лѣто. ҂зк. кржгь слнцоу к лоуни .ѳ. индиктїѡнь дї. мсца їоунїа. — Тоя листъ сега е погрѣшно подшитъ отпрѣдъ като първи.

Приписки. На л. 84б четемъ: сїє гнига копить данчю стань ѿ гжрбова .ѕ. докать. постави црквь оу гжрбова прѣстмꙋ николае. еможе е храм. постави да бжде помѣнж помени ги ра бжїеданчю и мтири его мжринж и бра его симоло. и пжтрꙋ. и състри его анж. и снъ его їѡнь и ѡпрѣ. и симоло. и саволꙋ. и дѣвице его мжрїе. пжръскне. и симиѡно. и пѣтрико. и михаю. и дома. и тома и жени его. кжтжлинж. и мартж: ⟶ вари кой члкь ѡбрѣти да продаеть или копоеть да бжде проклать ѿцъ и снъ. и стго дха и прѣстеи бце. и вї. апль. и. тиї. ѿцъ иже въ некой: ⟶ ачесто ко дею аоу фосто де трестие.

На л. 135б: Изволенїе ѡца и поспѣшеннїе сна и съвръшенїе стго дха. сїа книга е ѿ село грьбова де сꙋсь на има тетрь єѵлїе понови ра бжїи да смо съ подрꙋжїе свои стака да бжде емꙋ помана и ѡце єго. сїа книга по ста загжби посе симо ѿкꙋпи сїа книга ѿ села пана аще ли кто ꙋкраде или заложи сїа книга или ѿдали ѿ село гжрьбова и ѿ цркве храмꙋ стго стго ераарха чюдотворьца нико(ла) да бжде прокла и трекла ѿ п стых ѡцъ иже въ никеи да бжде прокла анаѳема ꙗко їоуда и ꙗко деѡскорь да расиплеса до єго ꙗко содо и гоморь. поновиса сїа книга въ лѣ ҂зрн (7150—1642) въ дни кра ракоце геѡргїе въ дни ариепь їѡре. понови Ѳеѡрь дїткь ѿ рꙋкой землѣ. сїа книга ѿкꙋпи въ дни гоедема џꙋде ѿ гжрьбова.

На л. 215б дълга нечетлива приписка на ромънски отъ 1733 г.

Подвързия дъски съ кожа; отъ втората дъска обаче стои само кожата.

Доставилъ го Ив. Грудовъ, габровецъ. Намѣрено въ Букурещъ.

Вж. Каратаевъ I, 26—28.

Ioan Bianu și Nerva Hodoș, Bibliografia românéscă veche I, 9—21.

467 (107).

Четвероевангеле отъ 1512 — като № 260. Листи 179, съвсѣмъ разнебитени. Първиятъ и послѣдниятъ листъ на първата тетрада пергаментъ. Много листи замѣстени съ ръкописни пакъ отъ бълг. редакция. Коритѣ на подвързията липсуватъ, но подшивката се държи.

Доставено отъ Мих. Петковъ Задгорски отъ Айтосъ.

Приписка. На послѣдния ръкописенъ листъ четемъ: (Да есть в)єдомо ка́ко повеза̀ сїю книгꙋ є҃ѵ҃лїе . . . . (скъсано) ѿ село малово дꙋшино да слꙋжи (светом)ꙋ никбли за нѥговꙋ дш҃ꙋ и҆ за роди́теле.

468 (573).

Четвероевангеле, българска редакция, печатано въ Бѣлградъ (Трансилвания) на 1579 г. Доста хубаво запазенъ екземпляръ, заедно съ послѣсловието:

Повелѣнїемь велка́го воє́вода. бать|рь кри́щѡвь. а҆зь лѡринць дїакь. | троудихсѧ ѻ҆ се́мь | и҆ и҆спи́сахь кни́ги сїе. | гл҃мїи тетроє҃ѵ҃лїе. въ лѣ́то, ѕ҃, ты́сѫ|щь, п҃з҃, почеше сѧ сїе книгы, мс҃ца. фе|вроуа҆рїе, к҃є. дн҃ь, и҆ съврѣшише сѧ мс҃ца | ма́и, ѕ҃ı, дн҃ь. въ градь бе́льгр҃а ·:·

Слѣдва гербъ, а подъ него:

И҆ съ вла̀стїю вели́каго воє́вода. ба́тьрь Кри́щовь. за л҃, лѣть да́ не смѣеть на ти҃парь ·:·

Подвързано, ала нѣкои коли извътрѣ отъкъснати.

Пратено отъ Просвѣтното М-ство (редакция на Сборника), а тамъ получено отъ Брацигово (черква св. Иванъ).

Вж. Проф. К. Иречекъ, Ein Kirchenslavischer Druck aus Karlsburg, Arch. f. slav. Phil. VIII, 132.
Bibliografia românéscă veche, I, 75.

469 (244).

Четвероевангеле като прѣдното — № 573. Листи 188 фол. Липсува голѣма часть отъ Іоановото евангеле, — сички зачала слѣдъ 38-то. Подвързия дъски съ кожа, но съвсѣмъ развалена.

Приписка. На послѣдния листъ отопаки подъ текста нѣкой отбѣлѣзалъ: взето отъ тукъ 8 листа шуменъ 1888 г.

470 (71).

Четвероевангеле твърдѣ прилично на прѣднитѣ два №№, но съдѣйки по орнаментацията ще е Брашовско издание. Листи 198 фол. Евангелето е подвързано, ала не е запазено цѣло.

Приписки. На прѣдния коричень листъ, чемемъ: Сие книга гл҃и(ма) евьгглие сие на ппа никола ѿ селѹ (че)ртовець какѹ го кѹпи ивань табакъ ѹ влѹ . . . селѹ добрдель та го при(ложи) на рѹци попѹ николѹ да раб(оти) за дшѹ ивана и҃ подрѹжие єго (ра)да.

На л. 44[а] подъ текста: + да҃е знае какь зе чѡ҃рьбаци іѡ҃ань тѹе іевглиѥ ѿ селѡ҃ добри дѣль и преложи го на село черьтовець вь рѹцѣ попѹ николѹ да чете и да поменѹва негѡва дѹша іѡань ѿц҃а герьги҃ мати҃ стойке, по҃рѹжь емѹ ра҃о, керо пеико гено керо добра драгана герьгана вьсилю герьгана добра + ктиторь генѡ҃, генѡ҃.

На листа, залепенъ о задната дъска четемъ: азе бехъ на селѹ ресинъ когито беши҃ дошилъ диспода партеніѧ м҃ца маи є҃ день ѿ х҃с ҂аѱ҃ѯд лѣть (1764).

По̀ долу: Это и а҃зъ наидохъ тези книги на годъ 1859 мц: февруариѧ 25: то и стоехъ дори до 4 месіца чинахъ эфимерлікъ при Эгумена Θεω(до)с҃ѧ иωсафъ иванновічъ кабаωлѹ от варбанаси и са ωдѹвавамъ на тѣзи хора детѹ са э писали тази книга що толкѹзъ артакъ простота бива ли бей ахъ! сиромаси бѫлгари.

471 (18).

Четвероевангеле, Киевско илюстровано издание, черковнославянска редакция. Листи 366 фол., безъ начало и край.

Печатано въ врѣмето на Короля Владислава и на Вселенския патриархъ Парфения и архиепископа и митрополита на цѣла Русия Петра. — Букви крупни. Съ ликоветѣ на евангелиститѣ (оня на св. Матея липсува), а въ текста — гравюри (доста груби).

Приписки: На лл. 123[б]—138 прѣзъ политѣ: А҃ча҃ть сфь҃ть: є҃ѵ҃ва҃гїелїе а҃лѣци[і] н ѻа҃҃ре че[і] крещинеци ѿ а҃ кѹмпъра҃ : Є[s]: Пань Негѡєкѹ ве҃ вѡ҃нѵ҃ ши ѿ а҃ да҃: Пє҃трѹ а҃ нѡа҃҃ръ Помениpe: Ла Бисѣрика ѡ҃ си҃ни҃на: — де҃ цара а҃дѣлѹлѹ[і]: — ѵ҃҃є сь прь[з]нѹѩще храмѹ҃: сфь҃тѹлѹ[і] ши марелѹ[і] мч҃къ Гиѡ҃гїе: Ла лѣтѹ[і] ҂зскз: (1719) м҃ца ма҃: ки д҃нь.

Ка съ фїе пе҃трѹ а҃ мѣ пѻменире: ши а҃дѵнъ нѣц҃мѹ (sic). Ка҃та: а҃пѡ҃ е[ѹ] кѹпъра҃ де҃ А҃чъ бисърикъ: —

По коритѣ и извѫтрѣ има поменици отъ западно-български имена.

Подвързано, ала му липсуватъ много листи.

Отъ черквата на с. Мраморъ, Софийско.

472 (527).

Апостолъ и евангеле, руски печатъ отъ XVIII в., черковно-славянска редакция. Съдържа 364 листа **16**° (15×10), но безъ начало и безъ край. Споредъ пагинацията изглежда, че отпрѣдъ е имало още много листи, защото първиятъ отъ сега запазенитѣ листи носи брой с҃м҃є (245). Печатътъ е дребно черковно-славянско писмо, малко полегато. Страницитѣ са обиколени съ линии, и то отъ горна и външна страна съ по двѣ линии, между които е заглавието и брোятъ на стиховетѣ. Редове 22. Листоветѣ са означени отдолу десно, въ единъ редъ съ прѣдрѣчията. Съ черни заставки и червени заглавия и главни букви.

Слѣдъ свършъка на апостола, на 539 листъ, захваща Соборникъ дванадесятымъ м҃цемъ. сказꙋѧ зачала коемꙋждо ап҃лꙋ и є҃ѵ҃лїа и избранннымъ ст҃ымъ, и праздникомъ.

Послѣ слѣдвать:

Сказанїе главам̓ еу҃лским̓. Оу҆трним̓ А҆п҃ломъ и є҆у҃лїамъ. и҆звѣстнѡ седмицам̓ всегѡ лѣта, прокимны и҆ аллилꙋїаре воскр҃ны, апостоли и и евангелия заупокѡ по всѧ дни.

Прокимны и҆ аллилꙋїаре, и҆ еу҃лїѧ, и҆ при҃: ѡ҆бще ст҃ымъ — до л. 568б, прокимны на ѡ҆с҃щенїе маслꙋ (за седемъ пресвитера) прокимени ѿ трꙋса, ѡ҆ нашествїи брани (недовършено).

Книгата е подвързана, но има много скѫсани листи и вѣроятно е била подвързана безъ евангелето, защото отпрѣдъ нѐ личи да липсуватъ много откѫснати листи.

Доставила г-жа Ружа Манова отъ София.

473 (267).

Евангеле и апостолъ, отъ XVIII вѣкъ, черковно-славянска редакция. Листи 53, **16**°, които съдържатъ само Іоановото евангеле (отъ зачало 5. до края) и прѣдисловието къмъ апостолскитѣ дѣяния. Издание и печатъ като прѣдния № 527.

474 (559).

Евангеле и апостолъ руски печатъ отъ XVIII вѣкъ, съ обичнитѣ прибавки въ края; 217 листа **4**°, но споредъ пагинацията трѣбва да е имало 544 листа, понеже сега апостолътъ захваща съ л. 227. До тоя листъ трѣбва да е имало евангеле, но е откѫснато. Откѫснатъ е и

послѣдниятъ листъ. Инакъ сега апостолътъ е подвързанъ и здравъ. Принадлежалъ на нѣкого си Костадинъ Илия, както се чете на задната корица:

Сїа апостолъ на Костадинъ Илиа аминь 1860 месецъ октонврия.

Доставилъ Т. Бардаровъ отъ Плѣвенъ.

475 (51).

Сьборникъ (Миней празниченъ), Венецианско (Божидарово) издание отъ 1538 год. Редакция сръбска. Листи 432 фол. въ два стлъбца, съ изображения. Запазенъ доста добрѣ, заедно съ прѣдисловието и послѣсловието му:

Повелѣнїемь гна божидара воеводѣ. Троудихсе осемь писанїи, азь грѣшныи. много окаанѣйши, имьнши вь иноцехь їеродїаконнь, мωѵсй. ω монастыра глемаго дечано. иже ѥ вь страна макѥдоскы, блызь великый горѣ. очьствомже ω мѣста нарицаѥмаго боудимлѩ, блызъ монастыра шудиковѣ.....

Почесе писать сїа стаа и бжьстьвноа книга, мсца їюнїа ,аї, днь. асьврьшисе, мсца гѥноуарїа ,єї, днь. ѹбнетцїехь:• При великомоу доужоу андреѥ гриши. Начельствоующоу єго вь време то.

Сьврьшисе сїа стаа и бжьстьвнаа книга, глѥми сьборникь. ω бытїа, вь лѣто ,ѕзмѕ а ω рожьства хва ,афлѕ.

Пъленъ описъ вж. у Каратаева I, 89—98.

Приписки: На л. 12[б] четемъ: сть пагиирвь г гроша и по. — Веднага другъ бѣлѣжи: да се знаеть сиѩ книга глми минеи купи стоѩнь кехаѩ и приложи ѩ у хрмь стие петк богь да прости помени ги стоѩна и ωца пеіω гукѩ и се(с)тра самоке и га(и)тана и невена стамата сто(и)на негра и негро стано миро ѩнаа ѩнаа.

(Послѣднитѣ 7 имена писани отъ друга ржка). ,и помени ги миркоте и неноте спа ивнъ писа ва лето з т(и)сущу з.,в. (Непонятна дата).

На л. 13[б] подъ текста: да се знае тия човеци шо пр(е)стоя за тия к(н)иги тия 70 ѳии сене 1850 и помени господи титори и приложници во свети храмь помани господи стоица и боне помани господи христо иерея.

Между тия редове отъ друга ржка: Сиа книга глаголемыи празничкїи селскїи на храмъ стый николаа и който покуси да я оукрадне да е прокле ω: триста ї осмнаесе оци и ω стый николаа селω халинω.

476 (286, 58, 406).

Сьборникь или празниченъ миней, сжщо издание като № 51. Листи 274 фол., отъ които 270 бѣха подъ № 286, 3 подъ № 58, а подъ № 406 бѣше послѣдниятъ листъ (послѣсловието) отъ сжщия празниченъ миней.

Безъ подвързия, съвсѣмъ разнебитенъ

477 (153).

Миней (за четене), съдържа жития за прѣзъ септемврий, октомврий и ноемврий, руски печатъ отъ XVIII в. Листи 348 фол.

Подвързанъ, ала нѣкои листи испадали.

478 (537).

Осмогласникъ (5—8 гласъ), Венецианско издание отъ 1537 г. безъ начало и безъ край, съдържа сега 132 листа фол. Сръбска редакция. Употрѣбяванъ въ България, както се вижда отъ запискитѣ на послѣдния листъ отдолу:

+ Повѣзахъ сїю м҇ца ав҇гѕста а҃ д҇нь вь лѣ҇ р҇и҇л҇д҇ (вѣроятно испуснатъ знакътъ за хилядитѣ — ҂з) лѣт вилѣкѕ нѕж҇ѕ бы҇ ѿ а̂гарéни нá свóе цáрство хѕлать. а̂сп҇ри мн . . . . ѡ҇ сирáци нѝıа щò дòиде ѻ҇у нáше врѣме.

На сжщия листъ отъ другата страна:

Сїю҇ книгѕ кѕпи гѕ ђого да слѕжи за него д҇шѕ за ѻ́ца ї ω вчоте мати рада й҇ подружие злата сестра мара и тасть їω҇ и таща вѕка сїна печина горго предахь да слѕжи оу ст҇ы пе҇трь оу село дрьнь й кои гѕ знести да е проклетъ ѿ т҇ı и҇ ст҇ы ѡ҇ци.

На прѣдната кора има поменикъ отъ западно-български имена.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

Вж. у Каратаева I, 88—89.

479 (549).

Октоихъ, руски печатъ отъ XVIII вѣкъ. Подвързанъ, но безъ начало и край. Съдържа 288 листа 4°.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

480 (17).

Постенъ триодъ отъ 1578 г., Брашовско издание. Листи 191 фол. Отначало има развързани 43 листа и разбъркани. Липсуватъ твърдѣ

много листи. Нумерацията на тетрадитѣ почва отъ 23, а свършва съ 36 тетр. Листъ 1 е отъ еванг. като № 244.

Каратаевъ I, 204.
Bibliografia romănéscă veche, 68—69.

481 (76).

Триодъ постенъ отъ 1590 г., Венецианско издание, редакция сръбска. Листи 253 фол. въ два стълбца. Подвързанъ и доста добрѣ запазенъ.

На първия листъ подъ черна заставка съ распятието: „ѿ рождества х҃с. ҂а҃ф҃ч҃ (1590) щпана у мнетке, Виценце де господн҃ъ Божидара Вѹкоѣ ѿ дьстарца.“

Трѝ пѣ́сн҃ць съ бм҃ъ починáѥм҃ъ ѿ не҃лıе мытара и фарисѐа. Дáже до сб҃оуты ст҃го лáзара.

За много дни и недѣли има поучения.

У Каратаева и у Стојановиħа (Старе српске штампарије) не намѣрихъ.

482 (546).

Цвѣтенъ триодъ отъ 1563 год. Съдържа сега 217 л. фол. въ два стълбца срѣдно писмо, сръбска редакция. Означението на колитѣ е съ латински букви. Отначалото липсуватъ 2 л. и отъ срѣдата 5 листа (отъ кола E — 1 л., отъ кола Aa и Ee — по два листа). Инициали и заглавия съ червено мастило. Правописъ обикновенъ сръбски, но ударенията не са навредъ и правилно поставени. Освѣнъ това думитѣ не са навредъ отдѣлени. Употрѣбява се освѣнъ срѣдоредна точка, още и запетая. Прѣносенъ знакъ се не употрѣбява.

На послѣдния листъ е послѣсловието на издателя Стефана отъ Скадара запазено цѣло (л. 217ª):

Ӥже вь тройце славимаго Бг҃а.

Вьсе бл҃гьи бг҃ъ на кьжды ча҃ ѝ дн҃ь ѝ врѣмѐ призываѐть на҃ кь себе разли́чними своими твар҆ми. ѿвѹдѹ ѹ҆бо простръті҆е҃ нб҃ны҃ ѝ то́го красотою же ѝ высотою. и т. н. . . . . Потьщихомсе ѝсписáти сі҆е бг҃одьхновéні҆е книги трі҆ѡды, ѝлѝ ꙗ҆вленнѣише рещи трьпѣсньцы́, ѝже нóсеть вь себѣ вéткаго ѝ новаго завѣ́та разли́чна ѹченї҆а, . . . тѣ́мже ꙗ҆коже прѣжде прѣ҃вари́вши рéкохь ꙗ҆зь мьншı҆и, Стефéнь ѿ скадара не тькмо пóсрѣдѣ мои҃ братı҆а҃, нь и дрѹгы҃ правослáвны҃ хрı҆стı҆ань, потрѹдихсе ѿ си҃ дш҃е полезны҃ кнı҆гъ. Тóго рáди а҆ще что̀ бѹ҆деть вь них нѐдостатѣчно, мл҃имсе ꙗ҆ко да сь любовı҆ѹ ѝсправлꙗѐте. понéже самохотнѣ ѝлѝ нѣ҆коимь нш҃имь небрѣженı҆емь нѝ ѐди́на чрьта вьсихь по-

грѣши се. ѿбаче ӑще кнїголюбни бꙋ́деть и покажете се бл҃годáрнїи ѿ сыхь, вь йстѝнꙋ нась на бóлшїи подвигь выздвѝгнете, ѐже и҆ прочꙋю стрáнꙋ ѿстáвшꙋю сеѐ кнїги сь всѣкимь тьщанїемь йсписати ⸗

Сьврьши се сиа божьствьна книга ѿ рожьдества, хс҃ва. ҂а҃ ф҃ м҃ г҃ г. месца децмьра, на к. д, вь странахь македонскихь вь ωтьчево вь граде Скендери, маистро Камило Занети:·

На сѫщия л. 217[б] отдолу има слѣдната записка отъ 1638 година:

† сїю книгꙋ гл҃юми пендикостарь понови петр҃ь Михаӓковь за своѭ дш҃ꙋ и за свои родителей. ꙋ҆ въведенїе ст҃ѣи бц҃е. да҃ .ѕ. ш҃ пшеницꙋ. въ л҃ѣ ҂з҃р҃м҃ѕ҃.

На прѣдната кора има тая записка съ доста завързано писмо и съ интересенъ правописъ:

Прıложı ѿ града щипа стоıкѿ желепин̆ доушевıчь сıю кнıгоу гл҃ема пендıкостарь св҃ете бг҃ородице от барбарово ı степань костадиновь — да ıмь соу жıвı сıнови ı вечна ıмь паметь родителем̆ ı тко ıоу че скрıть да е проклеть ωсве|нь (?) цр҃квоу. — И туку слѣдъ това слѣдва като подписъ ıωань вꙋчевь.

А най долу на сѫщата кора отъ сѫща рѫка:

Рабь бж҃ı стѿıко ıстепань ктıтѿрь прьвпхь ам.

Доставилъ Хр. Зарзановъ.

Вж. Каратаевъ, 142—146.

483 (331).

85 разединени листи отъ цвѣтенъ триодъ сѫщо издание като горното — № 546.

484 (53).

Влахо-български **Пендикостарь,** печатанъ въ Бузеу на 1701 г. Заглавията и четивата (библейски) на ромънски езикъ, а пѣснопѣнията на славянски — руска редакция. Листи 108 и почти сички повредени отъ влага и разединени. Въ текста гравюри. На едно отъ тѣхъ „ѳωмино ꙋ҆вѣрéнїе (л. 34[б]) отдолу инициали д. м. и 1700. На друго (л. 72[б]): Нл҃а, ωсамараньни, а отдолу „ıωаники :к:· На л. 96[а] Вознесéнїе Гд҃а нáшего Іс҃ Ха҃ и отдолу никола ıωа. На л. 63[а] четемъ напечатано: „Мáрко Ї́еромонáхꙋль дин̆ Типѝкꙋль чель скрѝсь кꙋ мжна, Кáпь: м҃ѳ, ши п҃в.

Прилича на триода отъ 1700, що се описва въ Bibliografia romăneáscă veche, 402—410.

485 (545).

Служебникъ, Венецианско (Божидарово) издание отъ 1519 г. Съдържа тритѣ литургии, и освѣнъ това празничнитѣ евангелия и апостоли; безъ начало и безъ край, 229 л. **4**°, сръбска редакция, но покрай ь употрѣбява се и ъ (въ, къ). Л. 4 е отъ друга книга.

На първия и втория листъ отъ първа кола са упжтвания къмъ священницитѣ, какъ да пазятъ причастието. На л. 3 (сега л. 2 понеже първиятъ листъ отъ първа кола е изгубенъ) захваща:

ѿставъ божтвные слоужбы въ нюже и дїаконства:· На л. 37ª: **Божтвнаа служба иже въ стыхъ ѿца нашего Васнлїа великаго.**

На послѣдния сега запазенъ л. 229: **херооувїко въ суботоу великую,**

а на опакито захваща послѣсловието на Божидара, ала продължението и краятъ му нѣма. На прѣднитѣ два листа отдолу по политѣ има поменикъ отъ с. Диканя, отъ който по̀ любопитни имена: Божичкѡ, Сеферико, Сремко, Циде, Бѡгославе, Стимире (Стоимир?), Станимиръ; а слѣдъ поменика: Божичко приѡпщи светꙋю литꙋргию даде :а҃: грѡша и :г҃: тимине. Безъ подвързия.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

Вж. у Каратаева I, стр. 44—47.

486 (547б).

Служебникъ, Венецианско издание, съвършенно еднакъвъ съ № 545, но запазени отъ него само 101 л. — Безъ подвързия.

487 (222б).

Служебникъ, Божидарово издание, еднакво съ № 545, безъ начало и край, 132 листа **4**°, безъ подвързия.

488 (61).

Служебникъ отъ 1554 г., печаталъ: грѣшнїи и мьнши въ чл҃цехъ. божидарь вꙋковикь ѿ гюрикь, подгоричанинь въ лѣ ѿрождьства хрста ,а҃ф҃н҃д҃ Оу бнецїе. То е прѣпечатъкъ отъ изданието, печатано на 1519 год. Вж. у Каратаева, 120—122. — Листи 241, **8**°. Подвързия здрава.

Приписки. На л. 1ª (притуренъ при подвързията) чемемъ: 1772 — ноем 17 сїꙗ книга попь стефана ѿ село вꙋканъ, ватаси iѡвань и тричко, платиха — д҃ грóша за таꙗ книга и за петрехó. такѡ

да се знае. По долцѣ: писа сей азъ попо христо повезачь. Другъ прибавя: попе стеване сине ђора и ιωца ѹнѹци радосаве момчиле стеване радивоѧ цвето станко. попе христа сине китане ѹнѹкове попе станко и юци и гига преко ѹнѹци много.

На сѫщия листъ отопаки: 1779 сїѧ летѹргиѧ попа стевана ѿкѹпи стоѧнь за помень баби петкани деди си никола синь богославъ черка милка зеть стоѧнъ черка їелица повези ѧ пари 60 ꙋ 1779 потьписъ лето гсне ѿрод хр 1779 ҂аѱоѳ писа попь стефань ѿ вѹкань.

На л. 2ª подъ текста: 1776 — се — 4 село вѹкань попъ стафанъ.

На л. 41б подъ текста: 1773 сїнь на попа стефань їωца и геωргиѧ. — Слѣдъ това: да се знае сиѧ книга кѹпи попъ стефань ѿ село вѹкань ѿць крста мати станика братъ мита веселинь иωванъ никола попадиѧ мара и чада и вие братие кои четите благословите брата вашего и попа стефана и родите(ле) его и ние смо се трѹдили та смо кѹпили за помень 1773 ҂аѱог попъ стефанъ.

На л. 124ª надъ текста: ҂аѱп летопїсъ писа попъ стефанъ много грѣшни 1780.

На л. 194б попъ Ст. пакъ изброява имената на челядьта си, а на л. 195ª подъ текста: да се знае кога писа попъ стефанъ месеците по летѹргиѧ лето гсде ҂аѱп 1780 тоѧ заманъ ѩко зло беше ѿ проклетѹ верѹ тѹрскѹ бгъ да ги ѹбїе.

Най-послѣ на листа, залѣпенъ о задната дъска: да се знае кога бихъ потопъ на знеполъ водата ѿнесе поле . . . . жита и трава и воденице и валавице и иже и дѹйкани по тренъ ихъ ѕлезе вода до натъ кадиѧта ω ω чѹдо големо и страхъ божи великъ потопъ бихъ братиѧ моѧ и азъ много грешни попъ стефанъ ѿ село вѹканъ бе на тоѧ заманъ и много протеглимо бед(и) и напасти ѿ проклетѹ верѹ тѹрскѹ и гладъ бихъ по васеленѹ землю месецъ априлиѧ ки 208 денъ ѿ рождество христово ҂аѱпг 1780 писа попъ стефанъ много грешни попадиѧ мара и чада иωца георгиѧ стоѧнка босилка марта мариѧ станика магделена спасъ ѿ крста ма станика трендавила спасъ васелена петка господинка и елена и братиѧ.

Книгата подарили на 1883 год. попътъ на с. Радовъ (Трънска околия), Тодоръ Ковачевъ, и Радивой Тодоровъ. Намѣрили я въ църквата св. Георги на с. Вуканъ, сѫща околия.

489 (75).

Служебникъ, Венецианско издание (Божидарово) като № 61, ала не съвсѣмъ еднакво. Листи 226, 4°, безъ нѣколко листи въ началото и въ края, а листъ 108 откжснатъ и поврѣденъ.

Приписки. На л. 181б и 182а подъ текста четемъ: сие книга глаг(ол)лими вагелие копи е мито д҃ стотине г҃с дꙋкат копи е за своꙗ дш҃а да работи ст҃и ат҃ась канцикꙋлꙋ митю стало подрꙋ его маргарона кои прод(а)де а҃ аспра ,а҃ зарар да е не продава.

Подвързия дъски съ кожа, поврѣдена.

490 (102).

Служебникъ, Венецианско издание на Божидара Вуковича, като № 61 и 75, но пакъ не съвсѣмъ еднакво съ тѣхъ. Листи 202, 4°. Начало и край нѣма. Подвързия дъски съ кожа.

Доставилъ Мих. Петковъ Задгорски отъ Айтосъ.

491 (35).

Молитьвникь (трѣбникъ), Венецианско издание на Іерон. Загуровича и Якова Крайковъ отъ 1570 г. Редакция сръбска. Листове 9, 31, 122 и отъ 180 до края са ржкописни — замѣстватъ изгубени листи. Въ тѣхъ се употрѣбя ъ по ресавски. Подвързия дъски съ кожа.

Приписка. На първия листъ подъ текста четемъ:

сі҃а книга мана҃тира ст҃аго іѡан҃на ви҃ чьрве ... горы. Послѣднитѣ думи не се четатъ ясно.

Каратаевъ, 171—174.

492 (306).

Молитьвникь (трѣбникъ) отъ 1570 г, като № 35. Листи 248, 4°. Безъ начало и край. Липсуватъ листи отъ срѣдата. Подвързия дъски съ кожа.

493 (222а).

Молитьвникь (трѣбникъ), Венецианско издание. Листи 98, 4°, безъ начало и край. Еднакъвъ съ № 35 и 306.

494 (489).

Факсимилета отъ първия и послѣдния листъ на сжщия молитьвникь. На първия листъ подъ изображението на тритѣ светители: начело сь бг҃омь починаемь молитьвникь.

На втория листъ всрѣдъ раскошна елипсовидна рамка негърски бюстъ (Каратаевъ, 172, казва че е портретъ на Загуровича). Надъ рамката: Повеленїемь великаго бг҃а г҃а нашего і҃у х҃а троудихсе ѿсїихь писани а҃зь їаковь ѿ прѣдѣлѣхь македонскихь ѿ мѣста ·:· нарицаеми Софїа вь лѣто ҂з҃о҃и҃ ·:· А подъ рамката: сьврьши сьи мл тьвникь гп҃одинь юролимь ·:· загоуровикь. и положи свои белегь.

На другата страна отъ сѫщия листъ се казва, че гп҃одинь юроулимь загоуровикь ѿ града котора видѣ ст҃ые цр҃квыи ѡскоуднѣ бж҃стьвнїе книгы ꙗже недостатьчна бывше прѣжде ѿ родителїи юго гюрга воювода црьноювика и господина Божидара. и тогоради придѣ вь вѣлю нарочитѣмь градь вюнеѳїа и҃ ѡбрѣтѣ стари кѵпари ѿ родитель своихь гюрга воювода и сьставїихь юако да ѡбноветсе старихь писмена ..... вь лѣто ҂з҃о҃и҃ ѿ сьзданїа мироу. а҃ ѿ рождьства ·:· хв҃а тисоуща и҃ петь сьть .о҃. лѣть ·:· венеѳїа.

495 (536).

Молитьвникь (трѣбникъ), Венецианско издание, подобенъ на № 35. Безъ начало и безъ край. Съдържа сега 221 листи 4°, сръбска редакция. Подвързия дъски съ кожа, поврѣдена.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

496 (539).

Молитьвникъ (трѣбникъ), сръбска редакция, сѫщи както и № 536, а подобенъ на № 35, по̀ малко употрѣбяванъ, но изгризанъ отъ мишки. Съдържа 162 листа, отъ които прѣднитѣ 24 наполовина изгризани.

На прѣдната кора има записка (отъ сѫща рѫка, която е писала и записката на първия листъ отъ № 538[a]):

сїꙗ книга повеза юанъко ѿ махала в х(р)амъ ст҃аго Никола да слѹжи за негов҃ д҃ш҃ и родителе ѡц҃а цветанъ мати малина.

Подвързия дъски съ кожа, поврѣдена.

Доставилъ отъ Самоковъ Хр. Зарзановъ.

497 (207).

Служебникъ руски печатъ отъ XVIII вѣкъ, ред. черковнославянска. Листи 159, 4°. Отъ начало липсуватъ 33 листа, липсуватъ тъй сѫщо листи и отъ края. Има и доста поврѣдени.

Подвързия дъски съ кожа.

Приписки. На листа, залѣпенъ отвѫтрѣ на прѣдната дъска: та́зи кни́га на протошу́ѓелла мака́рїа, и҃ които го̀ зе́ме... (съдрано).

На л. 83 (п҃г) — 85 (п҃е) подъ текста: + сиꙗ книга кѫпе жеика и прададе храмъ с҃ти н҃кола да работе за свою дꙋшꙋ.

Доставенъ отъ Брациговската градска община.

498 (528).

Часословъ, руски печатъ отъ XVIII в. Подвързанъ, но много листи отъ него липсуватъ отзадъ и отпрѣдъ. Първиятъ листъ носи брой 28, а послѣдниятъ — 174. Отпрѣдъ и помежду има пришити отпослѣ бѣли листи, за да се допълни липсалото, но допълнени са съ ржкописно черковно писмо (отъ началото на XIX вѣкъ) само първитѣ 24 листа. Величина — голѣма 16°, ала прилича да е билъ първоначално 8°, защото листитѣ му са много изрѣзани.

Печатното писмо е обикновенъ цицеръ, доста разрѣденъ и по думи и по редове, съ по 17 реда на страница. Писмото е само черно. Броятъ на листоветѣ е отбѣлѣзанъ горѣ вдесно, а отдолу покрай прѣдрѣчията отбѣлѣзани са и колитѣ.

Доставила г-жа Ружа Манова, София.

499 (529).

Служба и житие на Св. Ивана Рилски, черковно-славянски (руски) печатъ отъ 1671 год. Споредъ означението на колитѣ (друга пагинация нѣма!) книгата съдържала 10 коли отъ по 4 листа — 40 листа 8° (18·5×13), но слѣдъ врѣме нѣколко листа отъ срѣдата липсали и отпослѣ допълнени съ пришити при подвързията листи, на които е прѣписано съ грубо черковно писмо липсалото. Печатъ — полегатъ цицеръ, 18 реда на страница, само черно писмо. Страницитѣ са обиколени съ линии: по двѣ отгорѣ и отвънъ, по една отвжтрѣ и отдолу. Между горнитѣ линии стои заглавието, а между външнитѣ — разни бѣлѣжки. Заглавниятъ листъ липсува, но първиятъ и послѣдниятъ листъ отъ книгата са запазени. Първиятъ листъ носи подъ една черна заставка отъ цвѣтя слѣдното заглавие: Мц҃а ѡктѡвріа въ ѳ҃і днь, Слꙋжба С҃таго и҆ Прп҃бнаго ѡ҆ц҃а н҃шего І҆ѡанна Рылска. И захващатъ стихиритѣ.

Слѣдъ свършъка на службата захваща на л. 13ª житието:

Мц҃а ѻктѡвріа, дна ѳ҃і. Житіе Прп҃бнаго и҆ Бг҃оноснаго Ѿц҃а н҃шего І҆ѡанна Рилскаго. Списанное и҆же въ с҃тыхъ ѻ҆ц҃емъ н҃шим Е҆ѵѳимїем Архїеп҃копомъ Сардикїйским болгарскимъ.

На послѣдната страница, слѣдъ свършъка на житието и на пѣснитѣ слѣдъ него:

Ко чита́телю.

Правовѣрный чита́телю, Предлежа́ще Прпⷣнагѡ Іѡа́нна Ры́лскаго Жи́тіе; ꙗ҆коже обрѣто́хом въ дре́вних рꙋкописа́ныхъ кни́гахъ, вѣрнѣ Любвѣ твое́й тѵпографі́ею Врꙋчи́хомъ, и сіе чтꙋщи Бл҃гочестїи и҆ Житїи по Бз҃ѣ Ꙋ҆твержда́йсѧ. Прочее Дх҃ъ Ст҃ый да ꙋ҆цѣломꙋдри́т И ꙋ҆тверди́т Бл҃гоче́стїе твоѐ Ни́како Колѣбати сѧ навѣ́ты проти́вныхъ: Здра́вствꙋй ѡ҆ Гдⷭ҇ѣ.

Подъ него съ по̀ едро писмо:

Напеча́тана сі́ѧ Кни́га влѣто ѿ созда́нїѧ мі́ра ҂з҃р҃о҃ѳ (7179), а҃ ѿ воплоще́нїѧ Гдⷭ҇а Бг҃а и҆ Сп҃са Нш҃его Іс҃ Хаⷭ҇ ҂а҃х҃о҃а҃.

Бг҃ꙋ Є҆ди́номꙋ въ Ст҃ой Тр҃ци покланѧ́емо мꙋ Че́сть и҆ Сла́ва въ вѣки. Аминь.

На бѣлитѣ листи отпрѣдъ и отзадъ има разни имена (поменици) отъ Софийско. Между другото на задния кориченъ листъ: Село̂ Мраморъ Міто иере(и̂) Катерина презвитера.

Подвързия мукава съ кожа, здрава.

Книгата е доставена отъ г-жа Ружа Манова, София.

500 (202).

Светче или „свети писание", както е у Каратаева I, 114. Венециански печатъ отъ 1547 г. (Виценний Вуковичъ), ред. сръбска. Листи 297, **16**°. Съ хубави черни рамки около текста и съ нѣкои образи на светии. Началнитѣ и заднитѣ му листи нѣма. Подвързия дъски съ кожа.

Отъ сбирката на Т. Димитриевъ, Враца.

501 (651).

Сѫщо **светче** като горния № 202, безъ заглавния листъ и безъ нѣколко въ края.

Подвързия дъсчена, поврѣдена.

Доставилъ Хр. П. Зарзановъ.

502 (505).

Сѵ́нодікъ или помянникъ, илюстрована черков.-славянска книга отъ XVII вѣкъ, литографирана въ таблици, отпослѣ боядисвани. Отъ 40-тѣхъ таблици, колкото е съдържала испървомъ книгата,

сега има запазени само 33 (таблици 9, 13, 15, 30, 31, 35 и 40 липсуватъ). На табл. 2 и 3 е заглавието и прѣдговорътъ:

Сѵнодікъ и҆лѝ помянникъ.

Оувѣщанїе любоотщателному православному читателю ѿ предисловїи во книгу сѵнодикъ о пособїи мертвымъ.

Книгата била притежание на Карлуковския манастиръ, и вѣроятно печатътъ, поставенъ на табл. 4 „монастиръ Виторова лака“, е печатъ на тоя манастиръ.

При подвързията на книгата, която сега е съвсѣмъ скѫсана, биле прибавени отпрѣдъ и отзадъ бѣли листи, на които има писано: на л. 2 и 3 отпрѣдъ слѣдната записка, вѣроятно отъ самия Ловчански епископъ Илариона, когато ходилъ да осветява църква въ с. Тишевица (Врачанско) на 1866 г., та миналъ прѣзъ Карлуковския манастиръ на 28 декемврий 1866:

Жи́телы тє первонача́лныцы ѿ градать враца поне́же ба́ши са породи́лꙋ стодѐнность и҆ несогла́сїе междꙋ є҆пѵскопа врача́нскїи г҃: на пайсїи и гражда́ните, за та́зи причѝна да́доха жа́лба на вели́ката хр҇това цѐркова и прѐсиха да са́ даде дозволе́нїе на на́зи ло́вчанскїй є҆пѵскопь и҆ларїѡнъ, и такà великата цѐркова не презре желанїето на гра́жданите да имса ѡ҆свѣ́ты новосозда́нната це́ркова вь селото тише́вица, и да имса рꙋкополо́жать нꙋждни свѣще́нницы, затова повела великата це́ркова на нàще смиренїе да и҆да вь враца и҆ да ѡ҆сватимь новосозданната це́ркова вь селото тышевица. Проводиха и҆ наро́чно двама человѣцы ѿ реченното село да ни довида́ть, и҆ като прести́гнахми вь карлꙋковскїй свѣще́нныи монасти́рь, и҆ като любопи́тныи и҆спи́тахми за состоанїето монасти́рско. тꙋка наме́рихъ и҆динь стàрь калꙋгерь и҆менемь а҆ве́ркїй. ѡ҆стараль ѿ толкꙋзи годины вь монастирѣ и҆ ни дока́за злострада́нїе на монасите и запꙋсте́нїето на монасти́ра ѿ ѿколните пома́ци сь лажливото си преда́телство врази на свщеннїй монасти́рь и҆ на мона́сите. Тойзи старець биль зритель на всичките страда́нїе както ни извѣсти .... на 1820: лѣто быль и҆гꙋмень вь тойзи свщенныи монастирь и҆менемь калиникь, предали гꙋ пома́цы ѿ ѿколните села́ че быль правиль писме́ть сꙋхь хлѣбь за моско́вица (и коги ди)гнали пло́чити на церковата и҆ казали че правиль цѐрковата но́ва. лѫжа́ гола́ма и҆ клевета. предали гꙋ на пра́вителството и҆ гꙋ закàрали на видинь шесь месеца вь тамница седаль запра́нь, после пашата мꙋ зе́ма: 1500 гро҇ш и҆ гꙋ пꙋсналь, дошалси вь монасти́ра, помаците па́кса поди́гнали и҆ накле́ветили гꙋ че писаль воиска́ за да подигни бунть. тога́зи гꙋ запре́ли

вь плевень шесь мѐсеца мно́го мѵченїе претерпа́ль би́ли гѵ, мачили гѵ, нощá гѵ ꙗздили като конь и̑ сось ю̑зда̀, на́й по́сле и̑зва́дили гѵ и̑дна но́щь и̑скопали и̑дна ꙗма фарлили гѵ надолѵ сь главата и̑ забили два ко́ла расофа на главата му и̑ та̀ка гѵ заро̀виль ї̑оци живь воистенна тойзи старець е мѵченикь.

На л. 35[б] (табл. л҃ѳ на задната страна):

1866: декемврий 3:

Помени го́споди и̑ мое недостоинство николаи и̑ереи въ жизанъ вѣчною коетоа прочѐтохъ и̑ пригледа҃ сосъ ѡ̑бразити заедно плеванъ и тогизи беши на карлѵковскїатъ манастѝръ егѵменъ попъ ива́нъ ѿ ломъ касаба ѿ видинско.

Прибавенитѣ вкрая 7 листа съдържатъ поменици съ любопитни имена отъ Врачанско и Плѣвненско, писани прѣзъ 1818 и 1819 г.

Подвързия раскѫсана. Останала само прѣдната дъска и кожа.

503 (524).

Прощална книга (индулгенция) отъ Ерусалимския патриархъ, печатана въ видъ на щампа, вѣкъ XVIII.

Щампата има голѣмина 48×40 см., обиколена е наоколо съ орнаментна рамка, съставена отъ цвѣтя и листи. Рамката е голѣма 45×37·5, а широка — 5 см. Полето въ рамката е испълнено съ петь изображения, съ текста на индулгенцията и подписа на патриарха.

Надписитѣ на изображенията и подписътъ на патриарха са на гръцки, а самиятъ текстъ на индулгенцията — на славянски. Петьтѣхъ изображения са наредени тъй: най отгорѣ като начално изображение стои възнесение христово ἡ ἀνάληψις τοῦ χριστοῦ (голѣмина 25×10), а отъ двѣтѣ му страни прилѣпени двѣ по̀ малки (10×5) изображения и то надесно — въскресение христово (ἡ ἀνάστασις τοῦ χριστοῦ), а на лѣво — Св. Яковъ, братъ Божий (ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος). Туку подъ десната картинка (въскресение христово) са прилѣпени двѣ пакъ толкова голѣми (10×5) картинки, отъ които първата прѣдставя самия патриархъ и стои тъкмо прѣдъ текста, а другата подъ нея прѣдставя явяването на Христа Марии слѣдъ въскресението.

Самиятъ текстъ гласи:

Авраа́мь мл҃тїю Бж҃їею Патрїа́рхъ Ст҃агѡ бж҃їа гра́да ї̑ер҃ли́ма и̑ всеа Палисти́ны.

Оу̑мере́нїе наше, ѿ Бл҃гти мл҃тиже и Вла́сти Всѐ Ст҃огѡ и̑ животворѧ́щаго Дх҃а, да́нное ѿ Сп҃са на́шегѡ І̑и҃са Хр҃та Бж҃ственнымъ и̑ ст҃ымъ є̑гѡ̑ ѹ̑ченѝкωмъ и̑ Ап҃лωмъ, вѧза́ти и̑ разрѣша́ти чл҃кωмъ согрѣ-

шénїѧ, Рéкшагѡ ймъ: Прїимитe Дх҃ъ Ст҃ый, ймже ѿпꙋстите грѣхй ѿпꙋщени бꙋдꙋть, й ймже держите ꙋ҆держáтсѧ, й ѐлика ӑще свѧжите й разрѣшите на землй, Бꙋдꙋть свѧзана й разрѣшéна й на нб҃сй. Ѿ ѻнѣхъ ꙋбо й на нáсъ дрꙋго по дрꙋгомь прїимѣтелнѣ пришéдшей тóйже Блг҃ти Бж҃éственѣй ймать прощéно сегò Дх҃óвнаго Чада Іермонахъ игꙋ Гаврила (ръкописно). ѐлика же й ѻнъ ꙗкѡ чл҃вѣкъ сꙋщъ согрешй, и Бг҃а прогнѣвà, Слóвомь, дѣломь, помышлéнїемь, вóлею йлй невóлею, й всѣми своими чювствы: Ӑще по҃ клѧтвою Ѻчею йлй Мáтернею, ӑще подь ѿлꙋчéнїемъ архїерéйскимъ йлй іерéйскимъ выстъ, й сéй ꙗкѡ чл҃вѣкъ сꙋщꙋ йлй своемꙋ проклѧтїю по҃падѐ, йлй клѧтвою заклѧ сѧ, и сїю престꙋпй, йей йнѣми нѣкїйми согрешéнми превѧзѧсѧ: й сїѧ всѧ Дх҃óвнымъ ѿцéмъ йсповедà, й ѐще ѿ нйхъ прáвило ѿ ср҃ца прїѧтъ, й йспóлнити ꙋсéрдствова. Сйхъ ꙋбо всѣхъ винꙑ й союза разрѣшáемъ й свобóдно ймамы: Всесйлною Внáстїю й Блг҃тїю Всест҃агѡ й живоначáлнаго Дх҃а: ѐликаже Забвéнїѧ рáди не исповедáна ѻставй й ѻна всѧ да простйтъ ѐмꙋ Премл҃тивый Бг҃ъ. Мл҃твами Пр҃тыѧ Бц҃ѧ й пр҃но дв҃ы Мр҃їѧ, и Ст҃агѡ Слáвнагѡ и всехвáлнагѡ Ап҃тола Іáкѡва брáта Бж҃їѧ, й первѣйшаго Ст҃лѧ Іѐр҃лимскагѿ, й всѣхъ Ст҃ыхъ Ӑмйнь. Лѣтъ ҂зсча (7291—1783).

Слѣдъ това слѣдва подписътъ на Ерусалимския патриархъ Авраама (литографиранъ заедно съ другото), много завързанъ и твърдѣ на едро, та заема почти толкова мѣсто, колкото и самия текстъ.

Подъ подписа и срѣдъ рамката между орнаменти въ околчасто поле е изобразено нѣщо като мавзолей съ надписъ: ὁ Μακαριστότατος Ναός τȣ̃ ἁγίȣ καὶ Δεσποτικȣ̃ Μνήματος.

Документътъ е намѣренъ въ с. Равда, Анхиалска околия и подаренъ на библиотеката отъ Д. Динковъ.

504 (638).

Пакъ такава индулгенция (безъ име, бланка), но пò проста работа: само съ дългнеста заставка на чело, въ краищата на която са двѣ изображения: і҃с х҃с и ὁ αγιος Ἰάκοβος. отъ год. ҂зс҃пд. (1776).

Отъ сбирката на Димитраки х. Тошевъ, Враца,

505 (641).

Часословъ, руски печатъ отъ XVII вѣкъ, необикновено малъкъ форматъ: 8·5×5 см., текстъ 7×4 см., по 13 реда на стр. малко по-

легато писмо, дребно. Запазени листи до 460, ала много отъ тѣхъ са ржкописни, допълнени отпослѣ.

Подвързия дъски съ кожа, повредена.

506 (58, 334, 352, 400, 406).

Разединени и раскжсани листи отъ разни печатни черковни книги. Между тѣхъ има по 5 лл. отъ Търговищенското евангеле (1512 г.) и отъ Празнич. миней, Божидар. изд. (1538 г.).

507 (429).

Стематографі́а, ю́же въ вѣ́чнꙋю па́мѧть, Бл҃гополꙋ́чнагѡ потвержде́нїа Ст҃ѣ́йшемꙋ и҆ Бл҃женнѣ́йшемꙋ, Гд҃нꙋ, Гд҃нꙋ, Арсе́нїю Четве́ртомꙋ, Архїеп҃кпꙋ Пе́ксkомꙋ, Всѣхъ, Се́рбѡвъ, Болга́рѡвъ, Запа́днагѡ Помо́рїа, да́лма́цїй, Бо́сны, Ѻ҆боп҃онд҃ꙋ́наа, Иц҃ѣ́лагѡ, Иллv́рїка, Патрїа́рхꙋ Гд҃нꙋ, Гд҃нꙋ, Милостивѣ́йшемꙋ Христо́форъ Жефа́ровичъ и҆ллv́рїко рассїа́нскїй ѻ҆́бщїй зѡ́графъ всепоко́рнѡ припи́сꙋетъ, и҆ въ за́логъ Сыно́вскагѡ Бл҃гоговѣ́нїа дарꙋ́етъ, в̾ Вѣ́ннѣ. ҂аѱма: ѻ҆кт: к҃а Ѳѡ́ма Ме́ссмеръ Се́чецъ. 1741. — Листи 54, 4°.

Подвързия мукава съ кожа.

Отъ библиотеката на Ив. Грудовъ, Букурещъ, както се чете на три мѣста въ книгата.

508 (430).

Стематография като горната. Подвързана заедно съ № 431, (Паисиева история).

509 (428).

Ѻ҆писа́нїе Ст҃а́гѡ Бж҃їѧ Гра́да Ї҆ерꙋсали́ма, Цр҃кве живоно́снагѡ Гро́ба Гд҃нѧ, и҆ про́чїи҆х Ст҃ыхъ мѣ́сть, в̾ ни́хже по̀ свидѣ́телствꙋ ст҃ы҆х Є҆ѵ҃лїстѡвь ѿ Рож: до̀ Вознесе́нїа хр҃това мнѡ́гаѧ ко̀ сп҃се́нїю чл҃ческомꙋ содѣ́ѧшасѧ, Преѡсщ҃еннѣ́йшїй и҆ словеснѣ́йшїй, Гд҃нъ, Гд҃нъ Мѡѵсе́а пꙋ́тникъ православный а҆рхїеп҃кпь и҆ митропо́лїтъ Всегѡ̀ в̾ держа́вѣ вы́шнагѡ и҆ Всеславнѣ́йшагѡ до́ма а҆ѵстрі́йскагѡ ѡ҆брѣта́ющагѡсѧ Сербѡ Славе́нскагѡ и҆ Валахі́йскагѡ Наро́да, и҆ и҆́хъ Цеса: крале: Величе: дѣ́йстви́телный дво́рный совѣ́тникъ, на̀ понизнѣ́йшее проше́нїе Преѡсщ҃енѣ́йшагѡ Гд҃на Сѵмеѡ́на Сѵмо́новича Митрополита Птоломе́йскагѡ, во е҆́же жела́ющи҆х ради слышати, чита́ти и҆ разꙋмѣ́ти, тѵ́помъ и҆здати, и҆ в̾наро ѿпꙋща́тисе бл҃гословлѧ́етъ. в̾ Вїе́ннѣ. 1781 а҆ѵгꙋ́стѡ 27. Литографирани листи 53, 4°, съ образи.

Подвързия кожана, здрава.

510 (611).

Сѫщата книга, малко поврѣдена.

Подвързия мукавяна, развалена. Четиритѣхъ коричнu листи (два отпрѣдъ и два отзадъ) са отъ литографирана и послѣ боядисана грѫцка картина, която прѣдставя борба на двама души конници.

511 (304).

Ключъ Разѹмѣнїѧ, — сборникъ отъ поучения и проповѣди, на малоруски отъ Вшелѧкихъ добръ дочасныхь и҆ вѣчныхъ цале зычливый послѹшникъ найменшый и҆ недостойный Бг҃омолецъ Ї҆ѡа҃нѣкі҆й Га҃латовскій. Листи 2+519 (фе҃і), фол.

Началнитѣ два листа нѣма. Листъ трети, означенъ а҃, отдѣленъ отъ книгата.

Подвързия дъски съ кожа, здрава.

Приписки. На листа, залѣпенъ отвѫтрѣ на прѣдната дъска четемъ: Тази книга на х҃ Зарая х҃ Констадинъ от г. дупница.

На л. 4 (в҃) подъ текста: Купилъ сию книгу рекомую Ключъ рабъ бж҃ій Павелъ . . . . . (заличено) за золотихъ 86 Мц҃а декамрїа.

На лл. 28—45 подъ текста: Року бж҃жиа 1789 Днѧ 14 М. Септеврѣа, Сию книгу глаголемую Ключъ продаю вѣчними часи иѡану Дѧку на той часъ бувшıму вбужанцѣ за цѣну рублій 5 стрѣбни҃ старихъ и вручаю вѣчними часи жеби ему служила нетолко Але и҆ потомку егѡ можна ему Иѡану кому дати или даровати албо продати нѣхто неможетъ ау потручатисъ на тое подписуюсъ свое ручно свѧщенно Иерѳй Ѳеодоръ Сорокунски. аели моглъби хто коснутисѧ и҃ ѡбрати да будетъ анаѳема проклятъ.

512 (484).

Молитвениче, руски печатъ отъ XVIII вѣкъ. Листи 77, **16**°. Безъ начало и край. На края петъ поврѣдени листа отъ друга черковна печатана книга. Подвързия мукавяна.

513 (444).

Канѡнъ покаѧнный ко Гд҃ѹ нашемѹ Ї҆и҃сѹ Хр҃тѹ, таже: Стїхословїе прежелателнагѡ къ Бг҃ѹ бесѣдованїѧ; напослѣдокъ: Ключь границъ съ тѕ҃і лѣта ѿ сотворенїѧ мїра съ Пасхалїею по ключевымъ словамъ. Въ Бѹдинѣ градѣ, Писмены Крал. Ѹнївер. Венг. 1807. Стр. п҃д (84). **16**°.

На първия листъ: с. Дебели-лъкъ, 1884. Священникъ Вълку; а на послѣдния листъ: свящ. М. Дебелолашкій (Радом. окрѫжіе) 1878 л.

Подвързия мукавяна, поврѣдена.

514 (457б).

Часословъ, напечатаса бл҃гословеніемъ Архіеп҃кпа и Митрополіта Карловачкагѡ Гд҃ина Стефана, дозволеніемъ же Правителствꙋющихъ въ Бꙋдинѣ градѣ въ тѵпографіи Крал: Оуніверсітета Оунгарск: въ лѣто ѿ сотворенїа міра ҂зт҃кг. ѿ рж҃тва же по плоти Бг҃а Слова ҂аѿе҃і. 8⁰, стр. 6 + р҃нг҃ (153). Липсува заглавниятъ листъ и нѣколко отъ края.

Подвързия кожана, съ тънки дървени кори.

515 (155).

Антологіонъ сіестъ **Цвѣтословъ,** во всѣмъ крꙋзѣ лѣтнѣмъ по мѣсацословꙋ прѣдпразднествѡмъ и праздникѡмъ гд҃кимъ и бг҃ородицынымъ и с҃тымъ ꙋгодникѡмъ бжїимъ, нѣкотѡрымъ ѡсобыа и ѡбщыа слꙋжбы комꙋ, когда и какѡ по цр҃ковномꙋ ꙋставꙋ пѣти повелѣваетса, въ Царствꙋющемъ великомъ градѣ Москвѣ, въ Сѵнодальной Тѵпографіи, въ лѣто ѿ сотворенїа міра ҂зт҃нs, ѿ Рж҃тва же по плоти Бг҃а Слова ҂аѿм҃и. Листи 2 + 448 фол. Безъ заглавния листъ, но инакъ съвсѣмъ добрѣ запазена книга, външно и вътрешно; подвързия здрава.

На послѣдния листъ се чете: Лѣто, 1862: м: А: = 15-ый Х. Атанасъ попъ русинувъ: родомъ хажделескꙋму.

516 (81).

Алфавитарь или букварь славеногреколатински, печатанъ на 1701 год. въ Москва. Листи 136, 8⁰. Между 11 и 12 л. липсуватъ около 6-7 листа. Между 59 и 60 липсуватъ 16 листа.

Приписки. На листа, залѣпенъ о първата дъска отвѫтрѣ: „севастиниаnось іеромонахаь и игꙋменаь на монастираь чертизи“ (вѣроятно е искалъ да пише Черепишъ).

На л. 1а другъ бѣлѣжи: быти извѣстно какѡ взять ѥсть сѐй букварь черепишкагѡ монастырѧ и ѡбрѣтаетса въ нынѣшнее врѣмѧ 1835 в капїнскоⷨ монастырѣ. взѧт же їларіѡⷨ дїаконоⷨ сущыⷨ в торновской мїтрополи ѿт капїнскагѡ монастыра. тако быти вѣстно ѡ сеⷨ букварѣ.

Фигурира на нѣколко мѣста манастирскиятъ печатъ: „+ монастирь черепишь благовѣщеніе бц҃и“ наоколо, а въ срѣдата ангелъ подава цвѣте Богородици.

Доставилъ архимандритъ Неофитъ на 1887 год.

517 (201).

Букварь като горниятъ. Листове 30—50 поврѣдени.

Приписки. На л. 9 (ѳ)[а], четемъ на румънски: ла лѣтъ: ,а҃ѱ҃п҃в҃: ↑ лѹналѹи маїи ↑ :17: зьле щи зъ ва меркѹри мамъ споведѹтъ ла мьнстирѣ черникъи ла пърителе тимофтеи: ла мъ принсъ дѹхомникъ съмъфие пънъла морте“.

Отъ сбирката на Т. Димитриевъ, Враца.

518 (447).

Житїє Сватыхъ Сербскихъ Просвѣтителей Сѷмеѡна и҆ Са́ввы, спи́санное Дометїа́номъ Іеромона́хомъ Хиланда́рскимъ во сватѣй Горѣ А҆ѳѡнстѣй ѹ҆ченикѡмъ свата́гѡ Са́ввы Пе́рвагѡ А҆рхїепі́скопа Се́рбскагѡ сокраще́нноже и҆ ѿчи́щенно Кѷрі́лломъ Жи́вковичемъ правосла́внымъ Е҆пі́скопомъ Па́крачкимъ и҆ Славо́нїи҆. Печа́тано въ Вїе́ннѣ, Въ Славенно Се́рбской Тїпогра́фїи҆ Благоро́д. Г. Стефа́на Нова́ковича. 1794. Листи 38, **4**°. Запазено цѣло; липсува само кориниятъ листъ.

Подвързия мукавяна, здрава.

519 (456).

Рѹково́дство къ Славе́нстѣй Грамма́тїцѣ и҆спра́вленѣй во ѹ҆потребле́нїе славено-се́рбскихъ наро́дныхъ ѹ҆чи́лищъ и҆зда́но трѹдомъ А҆враа́ма Мра́зовича. Наро́дныхъ ѹ҆чи́лищъ въ Крѹ́зѣ Печѹ́йскомъ Прави́телѧ свободнагѡ и҆ Крале́вскагѡ Гра́да Со́мборскагѡ Старѣ́йшины, и҆ Благоро́днагѡ Комі́тата Ба́чкагѡ Сѹде́йскїѧ Столи́цы Приседа́телѧ. Второ́е и҆зда́нїе. Въ Бѹди́нѣ гра́дѣ, Писмены Крале́вскагѡ Всеучи́лища Пе́щанскагѡ. 1800. Стр. 192, **8**°. Безъ подвързия и малко скжсана, но инакъ запазена цѣла.

520 (85).

Кириакодромионъ сиречъ **недѣлникъ** отъ Софрония Врачански, печатанъ на 1806 въ Римникъ. Листи 272, **4**°. Подвързия дъски съ кожа.

Приписка. Отначало има единъ неписанъ листъ, на чието опаки четемъ: Рꙋкā мéлетиѧ ӑрхимандрита ӥгꙋмена настоѧтелъ ст҃аго обитела ст҃аго йоáна рилска назнаменꙋвамъ то знамение на кое число было :1834: года когда ѿсталъ дꙋнавъ со мало вода сосъ свои очи невидохъхме но мног° человеци показаха ӥ мартꙋрӥсаха защо человеци много преминале пеша и сосъ кола ӥ на то времѧ ми небех° слꙋшали и ни ѿкого стара человека до толкова мали дꙋнавъ да е билъ но ӥ това лето сꙋлтанъ махмꙋтъ царъ тꙋрски прави свадба жени своѧ дащерѧ сꙋлтана ӥ собра вси паши и везире само не бе ӥшелъ мехметъ али паша гꙋлемъ советъ бешеималъ царо сосъ свой везири и на тои време прати царѡ на кнѧзъ милꙋша две кавалерӥй.

Мцъ неврия :23: деъ :1834: года.

Отъ л. 3ᵃ до 16 подъ текста другъ бѣлѣжи: Сия кни́га софрони́ева положена ѹ҆ монасти́ръ ст҃аго ѿц҃а ї҆ѡана ри́лскаго потписана сосъ рꙋка ї҆ѡванчо веловичь акѡ би се некой соблазни́ль да ꙋ҆крāде може да мꙋ е на фторо при́шествӥе ст҃и ї҆ѡанъ сꙋперникъ.

Подарилъ П. П. Славейковъ.

521 (161).

Сжщи **Кириакодромионъ.** Подвързия повредена. Първитѣ 6 л. изгнили по крайщата.

522 (302).

Сжщи **Кириакодромионъ.** Първитѣ 2 листа повредени. Подвързия здрава.

523 (574).

Книга сї́ѧ зовомаѧ **Ѡгледало** ѿпи́са сѧ рáди потрéбы ӥ ползовáнїѧ препростѣйшымъ и не книжнымъ ѩзыкѡмъ Болгарскимъ долнїѧ Мѵссїи, многогрѣшнымъ во Іеромонáсѣхъ, ӥ недостойнѣйшымъ Ігꙋменомъ Краль Мáрковагѡ Монастырѧ; ӥже во Скопїе оу Мáркоа река храма стагѡ великомꙋченика Димитрїа Кѵрїллъ Тетовецъ пéйчиновићь . . . . . на тѵпъ ӥждивéнїемъ ӥ потщáнїемъ бл҃гоговѣйнагѡ во Свѧщéнницѣхъ гд҃на Кóсте Стошича пóпа ѿ При́зрена грáда. Въ Бꙋдинѣ грáдѣ. 1816.

Подвързанъ екземпляръ, но въ края липсуватъ нѣколко листа.

На бѣлия листъ открая, съ писмо отъ началото на XIX вѣкъ, се чете тропаръ на Св. Нифонта:

Носѧщемꙋ хр҇то́во смире́нїе, па́ꙋ҇ломъ а҆рхїпастирство и҆зве́стномꙋ, восписꙋемъ ти̇ моле́бное пѣнїе, но ꙗ҆кѡ и҆мѣѧ ко хт҇ꙋ дерзновенїй мно́го; ѿ различнїйхъ и҆скꙋше́нїйхъ насъ свободи̇; да зове́мти ра́дꙋйсѧ Нифонте ѡ҆ч҇е досточꙋдный.

Съ завързанъ подписъ (автографъ на Пейчиновича?):

Кѷрїлл Іермонахъ лешечкаго мн҇тирѧ досиѳеевꙋ бл҇гополꙋчїю и҆ дꙋше́вномꙋ спасенїю рачитель †.

А на първия прѣденъ листъ отъ по̀ ново врѣме: Оваж книжка принадлѣжи̌ мене оцу Георгия Димовъ изъ Горно Чичево.

Подвързия мукава съ кожа.

Получена отъ Просвѣтното Министерство (редакция на Сборника) съ бѣлѣжка, че е намѣрена въ Лѣсновския манастиръ Св. Архангелъ Гавриилъ.

524 (300 bis).

Сѫщата книга **Огледало,** два екземпляра, подвързани.

525 (463).

Разли́чна поꙋчи́телна наставле́нїѧ сочине́ннаѧ їеромона́хомъ І҆ѡакі́момъ Ха́џи настоѧнїемъ же Почтенороднагѡ Господа́ра Не́шы Ма́рковича ро́домъ ѿ Кра́това. Въ Бꙋдинѣ гра́дѣ, Печатано при Кра́левскомъ Оу҆нїверсїтетѣ писмены Славено-Се́рбскїѧ печа́тни. 1819. Стр. XIII+310, 4°.

Отначало пришити нѣколко листа рѫкописъ:

1. Сло́во на Рождество́ Хрісто́во, 10 листа. — Запад. гов.

2. Наказа́ніе заради покая́ніе, и҆ за любо́вь, а і҆о́ще и҆ заради́ крещ́еніе то, и҆ за и҆сповѣданіе, и҆ хр҇ту́ похвала́, и҆ заради́ вто́ро то приш́ествіе хр҇то́во, и҆ заради́ бу́дꙋщі́йа су́дъ, 11 лл.

3. Кратка Всеобща Исторія. Вvожданіе. 4 л. — Книж. езикъ.

На края сѫщо рѫкописни листи:

1. Поучение безъ начало: За Самуила и Саула. 2 лл. — Западенъ говоръ.

2. „Поꙋче́нїе въ недѣлю два́десѧтъ и҆ первꙋю по ст҇омъ дꙋсѣ“, 6 л., и

3. Слово на празника Св. Никола, 6 л., безъ край.

Словата са на западно нарѣчие (Кюстендилско), както и единъ свободенъ листъ съ прѣдания и баяния: „на око отъ наметка“ и „ꙋрочасано да ти баятъ“.

Подвързия кожана, здрава.

526 (639).

Сжщата книга, но безъ заглавния листъ и безъ три листа открая. Подвързия мукавяна, поврѣдена.

Пратилъ професору Дринову Н. А. Начевъ, който я получилъ отъ Л. Димитровъ, Дебърски учитель, на 1891 г.

За Хаджи Іоакима и неговитѣ издания вж. М. Дриновъ, Нѣколко бѣлѣжки за Х. Иоакима, даскала Кръчовскаго. Псп. XXXI, 542.

Н. А. Начевъ, Двѣ Хаджи-Йоакимови книги. ПСп. XXXIX, 405—434.

А. Шоповъ, Изъ новата история на Македония. МСб. III, 61.

527 (461).

Служба и акатистъ на Успенїю пречⷭ҇тыѧ бцⷣы. печатани въ Киевопечерската лавра прѣзъ 1822 год. Листи 61, 4⁰. Подвързия мукава съ кожа.

528 (171).

Часословъ, листи 154, 8⁰, печатанъ въ Букурещъ на 1828 год: Повелѣнїемъ Блⷢ҇очестивѣйшагѡ и҆ Высочайшагѡ, Гдⷭ҇рѧ Нашегѡ, Григорїа Димитровича Гика Воевода и҆ с̓ Блⷢ҇ословенїемъ Преѡсщеннѣйшагѡ Нашегѡ Митрополїта Оунгро-влахїскагѡ Гдⷭ҇ина Григорїа. Напечата сѧ книга сїѧ Часословъ точно по Московскагѡ Йзвода въ Бꙋкꙋрещкой Тѵпографїй. Въ лѣто ѿ Сотворенѧ мїра ҂зтлⷭ҇ѕ. ѿ ржⷭ҇тва же по плоти Бⷢ҇а слова аѿкⷢ҇и.

На сжщия листъ отопаки: Въ Тѵпографїа Гдⷭ҇амъ Ефори Радꙋканъ Клинчанъ Бив. Вел. Столникъ Боѧръ. Димитраки Топличанъ Бив. Вел. сердаръ Боѧръ. — Предстойтели Часослова сегѡ. А҆настасїа Х: Геѡргїе Полизовъ. Добрѧ Х: І҆ѡанна Бакалоглꙋ. И Стефанъ Єустатїа Поповичь.

Подвързия дъски съ кожа.

529 (459).

Слꙋженїе Еврейско и҆ всѐ Ѕлотворенїе нихнѡ. Со показанїе ѿ Сщⷭ҇еннѡ и҆ Бжⷭ҇веннѡ писанїе ветхѡ и҆ новое. Й се положи на край ѿ Талмꙋѳа е҆врейскагѡ, щоѐ писалъ павлъ Медийски, що йматъ повеке хꙋла противны предъ Бⷢ҇а противны и҆ предъ а҆ⷢ҇гли Бжⷭ҇їи. Се пиша по молдѡвлашки ѧзыкъ, ѿ Неофїта Монаха що беше Раввїнынъ є҆врейски и҆ после по Стⷭ҇ое Крⷭ҇щенїе се чины ꙋ҆чытель Хрⷭ҇тыанскїй. Вторѡ па се йсписа на греческїй ѧзыкъ. Трето па сега, ѿ гречески ѧзыкъ се преисноси и҆ се преписа во простый и҆ краткый ѧзыкъ болгарскїй къ разꙋмѣнїю простомꙋ народꙋ, въ Тѵпографїй

Солꙋнской при хаџи папа ѳеωдоси и архїмандрїта Сѵна́тскагω. въ лѣто аωлѳ: Листи рд (104), 8°. Подвързия мукавяна; прѣдната ѝ кора отдѣлена; на нея отвжтрѣ писала Недѣля Петкова, която подарила тая книга, на 27 априлъ 1881 год.:

Въ 1839 лето е сжществовала Българска пичятница. въ Солунъ, нъ скоро изгорела отъ нашитѣ стари нинриятели гърцитѣ ето що ми казва Велю Негревъ, отъ Дебарски Галичникъ, който билъ като ученик при деда Теодосія. въ онова време, дошелъ отъ Геритъ единъ грьцки калугеръ, на име Хрисанта, и като видялъ пичатницата, рекалъ на грьцкиятъ попъ Атанаса, що я държите тая змия тука бре; немали оганъ; и прѣзъ нощьта изгорела Българската пичатница, която била въ църквата Св. мина на Вардарската улица въ Солунъ.

Солунска Българска учителка отъ 1870, до 1875, лѣто. Недѣля Петкова родомъ отъ Сопотъ.

За солунската печатница вж. М. Дриновъ, Първа българска типография въ Солунъ, ПСп. XXI. 1—25.

А. Шоповъ, Първа българска печатница въ Солунъ. ПСп. XXXIV, 486—497.

530 (452).

Житїє Ст҃аго Але́ѯїа чл҃вѣка бж҃їѧ, (ко́й се є҆ преста́вилъ въ ста́ромъ ри́мѣ въ лѣто Хр҃то́во 411, Мц҃а Ма́рта въ де́нъ 17. Въ ца́рство Ѡно́рїа ке́сарѧ ри́мскагω, и҆ Па́пы І҆нноке́нтїа). На прочита́нїє и҆ ѹ҆миле́нїє дꙋше́вно, сочине́но на сті́хи на ѧ҆зы́къ славено-бо́лгарскїй. А҆ Посвѧще́но на Сы́нови и҆ ча́да Бо́лгарски, и҆зъ презѣлна любо́вь ѿ Кωнстантїна Ѡгнѧ́новича ро́домъ се́рба. И҆зда́десе съ и҆ждиве́нїе тогώже. Das Leben des heiligen Alexius. Въ Бꙋди́нѣ гра́дѣ. Пи́смены Кралевск: Всеѹч: Пеща́н: Лѣта 1833. Стр. 63, 8°.

Безъ кори и безъ външни листи.

531 (415).

Житие и служба на св. Іоанъ Рилски, Печатано на 1836 г. съ дозволе́нїемъ Благовѣрнаго Гд҃рѧ Кнѧ́за Се́рбскагω, Ми́лоша Ѳео́дoровича Обре́новича, Благословенїемъ же Преωсщеннѣ́йшагω Се́рбїи Митрополи́та Гд҃на Петра̀, напеча́та сѧ книга сїѧ̀, содержа́щаѧ, слꙋ́жбы съ житїе́мъ преподо́бнагω бг҃оно́снагω о҆ц҃а І҆ωа́нна Ры́лскагω чꙋдотво́рца, приле́жно ѹ҆бω и҆спра́вленнаѧ ѿ дре́вныхъ рꙋкопи́сей Неофѵ́томъ І҆еромона́хомъ. а тѵ́помъ изда́нна на ѻ҆́бщꙋю всѣ́мъ правосла́внымъ хр҃тїа́нωмъ по́лзꙋ, всеꙋсе́рдрымъ настоѧ́нїемъ и҆ со́бственнымъ и҆ждиве́нїемъ Г. І҆ωаса́фа І҆еромонаха, сꙋ́щаго ѿ тоѧ́жде сщ҃е́нныѧ

ѡбители Рылскїа. Въ Белградѣ въ тѵпографїи Кнажеско-сербской, въ лѣто ѿ сотворенїа мїра ‚зтмд. Рождества же по плоти Бга Слова ‚аѿлз. Листове 60 гол. 4°.

Подвързия кожана, здрава.

532 (174).

Мѣсецословъ (светче), черковно-славянски печатъ. Москва, 1835 г. Листи 160 малка 8°. Подвързия дъски съ кожа, здрава.

533 (442).

Книга Нарицаемаа **сватче или календарь вѣчный,** Собранъ ѿ много различны дрѫгы, заради леснота болгарскомѹ народѹ; ѹкрашенъ сосъ многѹ назначенїа потребны на секомѹ человѣкѹ, и изданъ на болгарски за потреба на единородните православни братие.

Собранъ и сочиненъ и напечатанъ сосъ иждивенїето ѿ господина Хаџи Найдена Їоанновича ѹчителя и книгопродавца на сичката славено-болгарїа, жителя татаръ-пазарџичкаго, заради просвещението на православните христїаны. Изданїе первое. Въ Бѹкѹрещъ Типографїата на Братїа Каркалеки. 1843. Стр. 68, **16°**, съ една „скара“ (таблица) на края. Безъ подвързия. Отначало липсуватъ листитѣ за мм. януарий и февруарий.

534 (460).

Месецослов или Календаръ за лѣто 1848. Издадеся трѹдомъ и иждивенїемъ ѡтъ Х: Наидена Їѡанновича Татаръ-Пазарџичанина. Въ Бѹкѹрещъ. На печатися въ Тѵпографїата оѹ Їосифа Копайнига. Стр. 48, **32°**.

На края: една народна пѣсень (Откакъ са е зора раззорила) и Пѣсень Лѣсковъ-ска (отъ черковнитѣ борби).

Календарчето е само подшито, но запазено цѣло.

535 (470).

Кратків Молитвенникъ. Въ Тѵпографїи Кїево-Печерскїа Лаѵры. ‚аѿѯг. Стр. II+93 (чг), **8°**. На края мѣсецословъ (календаръ).

536 (471).

Акаѳїстъ Покровѹ Престыя Бцы, печатанъ въ цртвѹющемъ градѣ Стагѡ Петра, въ лѣто ѿ сотворенїа мїра ‚зтѯа, ѿ Ржтва же по плоти Бга Слова, ‚аѿнг. Стр. IV + 82, 4°.

537 (455).

Ариѳметіческое Руководство за наставленіе на болгарски-тѣ юноши. Напечатано съ одобреніемъ его Высочества Князя Сербскаго Милоша Ѳеодоровича Обреновича. Благословеніемъ же Преосвященнѣйшаго Сербій Митрополіта Господина Петра. Первомъ же издано отъ Неофита Архімандріта Хілендарца родомъ же Котляица. И Еммануила Васкідовича, Еллиногреческаго Сиштовскаго Училища Учителя. Часть четвертая. Въ Крагуевцѣ. У Княжеско-Сербской Типографіи. 1835. Стр. 48 + VIII, **8**⁰.

538 (446).

Постанакъ словенски слова или писменость каква є и каква треба да є у сербскомъ єзыку одъ Адама Драгосавлѣвића. У Београду, печатано у кньигопечатаньи Княжества Србскогъ 1840. Стр. 148, **8**⁰. — Подвързия мукавяна, здрава.

539 (458).

Царственникъ или Исторія Болгарская която учи отъ гдѣ са Болгаре произишли, како са кралевствовали, како же царствовали и како царство свое погубили и подъ иго подпаднали. Изъ Мавробира Латинскаго, Баронїя, Іоанна Зонаря, Буефира Французскаго, Теофана Греческаго, Светаго Евтимія Терновскаго, Светаго Димитрія Ростовскаго и другихъ лѣтописцевъ собрана. Изданіе первое. Bolgarische Geschichte. У Будиму. Писмены Кр. Свеучилища Пещанскогъ. 1844. Стр. 80, **8**⁰.

540 (450).

Разни печатни и литографирани книжа:

1. Благодарственъ адресъ отъ С. П. Книћанина до чешкия народъ, на чешки и сръбски, хубаво украсенъ и литографиранъ въ „Княжества Србскогъ Каменорезници у Београду", 1850 г. Голѣмина 81.2×56·5.

2. Петь послания отъ Антима Видински, екз. бълг., двѣ отъ тѣхъ приподписани и отъ други владици.

3. Послание, подписано отъ Панарета Филипуполскій, Григория Доростоло-Червенскій и Досития Самоковскій.

4. Послание отъ бълг. екз. Іосифа отъ 30 май 1877 г.

5. Окржжно пастирско писмо отъ 3 януарий 1873 год. (безъ подписъ).

6. Възвание отъ хиляда възстанници български въ Балканътъ, отъ 1875 год.

7. 46 екз. отъ мемоара до султанъ Абдулъ Азиса, отъ тайния Централенъ Комитетъ на 1867 год.

8. 20 екз. отъ сжщия мемоаръ на френски езикъ.

9. Гласъ на единъ русецъ. възвание на български и руски.

10. Бесѣда отъ В. Д. Стояновъ на Св. Кирилъ и Методий въ Букурещъ на 1869 год.

11. „Помежду насъ", притурка на в. „Народность" бр. 9 отъ 1867 год.

12. „Допълнение", писмо отъ единъ студентъ въ лицея Св. Сава. Притурка на в. „Народность".

13. Обявление отъ Бълг. Кн. Друж., 1870 год.

14. Рапортъ на Комисията върху основнитѣ начала на Конституцията. 1879 г.

15. Uu ressunetu, единъ отзивъ на румънски отъ 1867 год., подписалъ Unĭi bulgarofilĭi şi amicĭi allĭi libertăţiĭ.

16. 2 екз. „Отвѣтъ на Българска пчела", отъ А. Богдано, 1864 год.

17. Слово въ паметь на умрѣлитѣ за отечество българи и на славнопочившитѣ Никола К. Войводова и Цвѣтка Павлова на 20 авг. 1867 год. у Браила.

18. Прѣдвѣстникъ Горскаго пжтника отъ Г. С. Р., 1856 г.

19. Частно мнѣние, отъ единъ българинъ по случай смъртьта на Хр. Георгиевъ.

20. Извънредна притурка на в. „Съвѣтникъ" бр. 16.

21. Една факсимилна страница отъ Реймско Евангеле.

22. Двѣ гравюри като печати или медали на Стеф. воевода и сина му Александра (отъ Bulet. arheologicĭi de B. Alex. Urechiă. 1864).

23. Литографиранъ ликъ на Нифона, румънски митрополитъ.

24. Завѣщание на Авксентия Велешки отъ 7 януарий 1865.

25. Слово на св. Кирилъ и Методий отъ В. Беронъ, 1865.

26. Слово на румънския Епископъ Мелхиседекъ, Болградъ, 1865.

27. Надгробни слова отъ С. И. Поповъ.

28. Едно възвание къмъ мусулмани и българи, отъ великия везиръ Мехмедъ Ружди.

541 (454).

Преводъ на-преписатъ (на-копіата) на-царскіа саморѫчный хаттишерифъ (Казнителна Кодика-джеза канон-наме).

На втория заглавенъ листъ слѣдъ горното слѣдва:

Преведе се ѿтъ Гречески въ Габрово ѿтъ Каллиста Лѫка Сопотненца, а прегледасе и исправи отъ оучителя его Г. Неофита П. П. Рылца. Въ Бѫкѫрещъ. Въ Тупографіата на Захаріа Каркалеки и Сына. 1841. Стр. 36, малка 8⁰.

Книжката е безъ подвързия и 8 лл. отъ нея (цѣла втора кола) липсуватъ.

На прѣдния коричѣнъ листъ писано: Титоръ на тазй книга стоянъ нейчовъ ;аѿмв титоръ и приложникъ стоянъ.

542 (453).

Канѡнъ Молебный къ преподобномѫ и бг҃оносномѫ ѻц҃ѫ нашемѫ Іѡаннѫ Рылскомѫ чѫдотворцѫ. и Мл҃твы на всякая немощь. И Лѣкарственникъ. или Церовита книга полезна и потребна, сякомѫ человѣкѫ споредй нѫждата си, коя то е собранна ѿ дрѫгій различны дофторически книги ѿ разны язы́цы. — Въ печатописаніе то на Канцеляриста Сапѫнова, Бѫкѫрещъ. 1845. 8⁰, л. і҃ (10) + н҃ѕ (56).

Първитѣ 10 л. са заети съ канона, а останалитѣ — съ молитви и лѣкарственика.

Вж. цѣлото съдържание на лѣкарственика въ бѣлѣжката на Е. Спространовъ, Единъ печатенъ лѣкарственикъ, ПСп. LXI, 585—589.

543 (451).

Букваръ болгарскій, Съ различны поѫченіята за Болга(р)скитѣ оучилища. Изданіе Четвертіе. Напечатися въ Тупографіята на Питаря Захарія Каркалеки, Типографа Княжескаго. Въ лѣто 1850. Въ Бѫкѫрещъ. Стр. 143, 8⁰.

544 (462 bis).

Уставъ на Бѫлгарскиятъ Революционни Централни Комитетъ. Женева, 1870. Листи 21, 8⁰. Два екземпляра.

545 (448).

Введеніе въ Исторіи болгарскихъ славянъ, — отъ З. Княжескій. Москва. Въ Университетской Типографіи. 1847. Стр. 52, 8⁰.

546 (449).

Три книжки отъ сборника **Братски Трудъ**, Москва, въ Типографіи Бахметьева. 1860. Книга I. Стр. 47, 8⁰. Кн. II. Стр. 70. 8⁰. Книга IV. 1862. Стр. 58, 8⁰.

Прѣднитѣ корици на първитѣ 2 книжки са откжснати; на IV. книжка — и двѣтѣ.

547 (427).

Κανοναμε ζα σελατα Μπιτωλσκοι σανκι ζακον ζα τζιφλιγαριτε ι τζιφτζιοιτε στο σετ ποτ ποελα Μπιτωλσκα. Отъ 25 юлий 1851. На двѣ колони съ гръцки букви на български, македонско нарѣчие. Печатано въ Солунъ на 2 августъ 1851 год. Единъ листъ, гол. 30×46·7.

Издаденъ отъ проф. Милетича въ Мсб. XV, 357—392: Единъ документъ отъ първото врѣме на танзимата.

548 (413г).

Една безименна индулгенция (бланка) на черковно-славянски, отъ Іерусалимския патриархъ, год. ҂ѕ҃с҃п҃д҃ (1776).

549 (423).

„Списокъ лицамъ города Тернова, подлежащимъ призыву въ 1878 году на пополненіе дружинъ Болгарскаго Ополченія“, обявление, печатано въ „печатницата на Л. Каравеловъ, Площадь Баждарска, Търново.“ Гол. 47·8×37·8.

550 (379).

5 манастирски щампи, доставилъ Хр. Зарзановъ.

551 (465).

4 екз. факсимилно издание на Борилова Синодикъ (НБ. № 66). 83 страници, 8⁰. София, 1896. Картографически институтъ.

552 (259).

Молитвеникъ (словено-румънски), печатанъ на 1701 въ Бузъу. Заглавие: Єѵхологїωнъ ӑдєкъ молитвенникъ Кареле кѹпринде ѫтрѹсине тоатъ трѣба Бесѣречїй чесъ кѹвине Преωцилωръ, Ӑшъзатъ де

сфн҃цїй А҃п҃ли, шѝ де пѫртъто́рїй де Дм҃незъꙋ Пъри́нци. Ꙟ зи́леле лꙋми-на́тꙋлꙋй До҃нь шѝ ѡ҆блъдꙋйто́рю А҆ тѡ́атъ Цр҃а Рꙋмѫнѣскъ, І҆ѡа҃нь Кон-ста҃нтӥнь Ба҃са҃ра҃бь Воє́вода҃ Кꙋ бл҃гословенїѧ Прѣсфн҃ци́тꙋлꙋй Пъри́нте. Кѵ҃ Ѳеѡ҆досїє҃. Митрополи́тꙋл а҆ то́атъ ц҃ра Рꙋмѫнѣскъ. А҆кꙋм типъри́тъ а҆лꙋ҆ѡ́йлѣ рѫ҃дь ꙟ сфн҃та Є҆п҃копїе дела Бꙋзѣꙋ. Ꙟ а҆нꙋль дє́ла зидирѣ Лꙋмїй. ҂зсѳ. (= 1701). Прен ѡ҆стенѣла а҆ ꙟнсꙋш Є҆пи҃ко́пꙋлꙋй де Бꙋзѣꙋ Кѵ҃ Митрофа́нъ. — Листи IX 312 (тв҃ї), 4⁰.

Подвързия дъски съ кожа, здрава.

Заглавията, обясненията, нѣкои апостоли, евангелия и молитви на румънски, сичко друго на славянски.

Bibl. Romanésca veche, 411—412.

553 (193).

Псалтиръ на румънски езикъ, печатанъ въ края на XVIII, или въ началото на XIX вѣкъ, съ кирилица. Листи III+120, **4⁰**., първитѣ и послѣднитѣ обаче скѫсани и повредени. Единъ листъ между 78 и 79 (рн҃з-рн҃и) откѫснатъ. Лл. 109—117 тоже повредени.

Намѣренъ отъ С. Златарова въ Станимака. Подвързия дъски съ кожа, повредена.

554 (468).

Катавасникъ и **мѣсецословъ** (словено-румънски), печатанъ въ края на XVIII, или началото на XIX вѣкъ. Листи 237 (сл҃з), **16⁰**, по 21—22 реда на стр. черно и червено. Отначало 23 листа липсуватъ: и послѣ: лл. 27, 30—32, 104, 143—210. Подвързията скѫсана.

Доставилъ Петко Гѫбьовъ.

555 (469).

Гръцко-румънски **букварь** и **разговорникъ** отъ XVIII в. Стр. 82, **8⁰**. Първиятъ л. липсува, както и нѣколко отъ края. Слѣдъ азбуката и тълкуването на отдѣлни думи слѣдватъ молитви на гръцки и румънски, послѣ (на стр. 30) разговори. Подвързията паднала.

Доставилъ Петко Гѫбьовъ.

556 (176).

Флоа҃рѣ Да́рꙋрилѡр Фо́арте фолосито́аре фі́еще кърꙋѧ Крещи́н, а҆тѫ҃та сꙋфлете́ще, кѫ҃т шѝ трꙋпе́ще. — Акꙋ́м а҆до́ѡа ѡ҆аръ Типъри́тъ

Ромжнеще ꙟ зилиле: Ꙟнълцатꙋлꙋй Ꙟпърáтꙋлꙋй нóстрꙋ Францискꙋс ал Доилѣ, Фїинд Гꙋбернáтор Єѯцеленцїѧ са Гроф Бáнфи Геωргїе Кꙋ Благословенїа прѣ Чинститꙋлꙋй Конзисторїꙋм не Оуни́т дин Máре Принципáтꙋл Ардѣлꙋлꙋй. Кꙋ тóатъ Келтꙋѧла Дмнѣлωр Фрáцилωр Констандин ши Їωáнн Богич. ꙟ Привелегїѧта Тѵпогрáфїе дин Брашов. — Прин Тѵпогрáфꙋл Фрїдрїхй Хéрфꙋрт. 1808.

Въ края на „прѣдословїе кътръ Православничїй Четитóрй“: ал Тꙋтꙋрωр смерит плекáт Їерéй Їωáнн Стефáнович, Парóх Бисéричїй дин Бóлгарсегюл Брашóвꙋлꙋй.

Стр. 8+174, 8°. Подвързия мукавяна, здрава.

557 (287).

Оуша Покъинцїи. Адекъ кáрте фоáрте оумилитоáре, шѝ де сꙋфлет прѣ фолоситоáре, Кéрѣ кꙋпринде: Чѣле пáтрꙋ май де пре ꙋрмъ але ωмꙋлꙋй, адекъ: Мóартѣ, Жꙋдекáта, Ꙗдꙋл, шѝ Рáюл. Прин кáре съ фáче минꙋнáта скимбáре а ωмꙋлꙋй чéлꙋй вѣкю, шѝ ачéлꙋй нωꙋ Нáщерѣ. Сáꙋ тълмъчит де пре лимба Єлино-Гречѣскъ, пре лимба Рꙋмжнѣскъ ꙟ Бꙋкꙋрéщй. Шѝ акꙋм ꙟтжашдатъ кꙋ Благословѣнїѧ шѝ прин мижлочирѣ Прѣ ω Сфнцитꙋлꙋй шѝ прѣ милостивꙋлꙋй Стъпжн ши Митрополит атóатъ Оугровлахїѧ Кѵрїꙋ Кѵр Досиѳеи. Саꙋ дáт ꙟтѵпáрю прин тóатъ кїелтꙋѧла . . . (скжсано) Кѵрїꙋ Кѵр Констандин . . . спре вѣчника помениpe, шѝ спре . . . ал Правослáвничи . . . Сáꙋ тълмъчит ачáстъ Кáрте ши са... ꙟкꙋвжнт кꙋ мꙋлтъ сжргꙋин . . . Рафаи(л) Смеритꙋл Монах дин Сфнта Мънъ (стирѣ Мѣмцꙋлꙋй). Ꙟ Привелегїѧта Тѵпогрáфїе Брашóв, де Тѵпогрáфꙋл Їωáнн Фрїдрї . . . 1812.

Стр. 32 + тнв (352), 4°. Подвързия дъски съ кожа, здрава.

558 (467).

Проскїнїт[ар] ал сфїntꙋлꙋї mꙋnte ал atonꙋлꙋї саꙋ deскрїере пе ларг а сфїntелор локашꙋрї че cїnt zidite de atїtea веакꙋрї їmпрежꙋрꙋл ачестꙋї сфїnt mꙋnte, шї ла каре евлавїошїї шї dрепт-кредinчїошїї крещїnї merг спре їnкїnъ чїꙋne.

Ачеастъ deскрїере ecte compꙋсъ de професорꙋл din академia Cant-Петерсбꙋргꙋлꙋї шї кългърїt їn monacтїрea шї noa Лаврь а Рꙋсїкꙋлꙋї din ачест сфїnt mꙋnte Іеросхїmonaхꙋл Серафїm; dꙋпъ каре акꙋm їntїїamї datъ с'a tradꙋс їn лїmба Ромїnъ de чел їntpe toцї

маї певредпік Монахꙋл Варнава Лꙋкіапов din кіповіа сфіптеї тоnасірї а Есфігтепꙋлꙋї кареле с'а остепіt кꙋ обсерваціа лꙋкрꙋрілор ачелора ші adꙋпареа лор кіte adікъ пꙋ ера пічї кꙋпоскꙋte пічї алtфел declꙋшite націеї Ротіпе. — Тіпъріtе ін zілеле Преа Іналцаtꙋлꙋї постpꙋ Дотп Барбꙋ Дітіtріе Стірбеі ВВ. Кꙋ благословніа Преа-осфінціtꙋлꙋі Архіепіскоп ші Міtрополиt ал Ꙋпгровлахіеі. Д. Д. Nіфоп. Бꙋкꙋрещї. Тіпографіа Nіфоп Міtрополіtꙋл, ... 1856. — Стр. 204, фол.

Първитѣ 8 стр. и послѣднитѣ 10 са печатани съ граждански шрифтъ и славянски букви, смѣсени съ латински; букви n, m, t, z, d са латински, останалитѣ славянски. Текстътъ е печатанъ съ църковно-славянски шрифтъ.

Подвързия мукавяна, поврѣдена.

559 (390).

36 поврѣдени листи **4°** отъ печатана ромънска книга „Митарства“ (съ кирилица).

III.

Неславянски ржкописи и старопечатни книги.

---

560 (530).

Грѣцки **псалтирь** отъ XVII вѣкъ (начало). Листи 341, 4⁰ (21·75×15·5), текстъ 13×8·5, красиво курсивно писмо по 13 реда на страница съ червени заглавия и разнообразни хубави инициали. Запазенъ цѣлъ и подвързанъ.

На послѣдния л. 342ᵃ, слѣдъ свършъка на псалтира: Εὔχεσθε οἱ ἀναγινώσκοντες ὑπὲρ ἁμαρτωλοῦ πολλὰ ὡς ἰδιώτου Νείλου, τοῦ γράφαντος.

Хартия дебела, гладка, съ знакъ: котва въ кржгъ и отгорѣ мечообразенъ кръстъ (Briquet, № 569).

Доставилъ Хр. Зарзановъ отъ Самоковъ.

561 (170).

Грѣцки **псалтирь** отъ XVII вѣкъ (начало). Листи 76, 8⁰ (21×14·8), текстъ 15×8·5, писмо курсивно, много хубаво и въ два вида: едно по̀ едро и право, друго по̀ дребно и полегато; редове на стр. 19.

Прѣкрасни заглавки. Хартия гладка, жилава, съ знакъ: три полумѣсеца. Подвързия кожана, здрава, съ щампи на коритѣ.

Приписка. На послѣдния л. 76ᵃ: + 1723: φευρβαρίε :26 αγοράσθει ἄυτη ηθία λγτεργία. αποτα ἄπρα τῆς εκλησίας τε αγίε δημιτρίε, καί ὅπιος ἤθελεν τῆν αποξενδσι, να ἔχει τᾶς αρὰς τον αγίων θεωφόρον πατέρον: αμην: +.

На сжщия л. отопаки, долу:

ἡ θεια και ἱερὰ λειτεργία ἀφιερώθη εκ μέρους τοῦ πανοσιωτάτου γαβριηλ ἡγουμένε ταξιδεύοντος εἰς σιστῶβι καὶ τε ἐχείρισεν ο χ'' βασίλης χ'' στάνκε.

На сжщия листъ горѣ: Почетени брати и возлюбленїе киръ баша Петра и покланати са ѽздрави до ваше вилаетъ на много лѣта да та подари б҃гъ.

562 (640).

Единъ перг. гол. 4⁰ отъ гръцко **евангеле,** вѣкъ XII. Голѣмина 27×19 см. въ два стълбца, хубавъ, едъръ уставъ по 22 реда на стълбецъ. Мастило бѣлизняво-кафяно. Надъ редоветѣ има нотни знакове, отбѣлѣзани като че отсетнѣ съ червено мастило. Къмъ тоя листъ професоръ С. Смоленскій забѣлѣзалъ слѣдното на една хартийка:

Эти знаки (киноварные) предназначены для чтенія діакона, или священника. Сравнить съ стр. 30 seq. въ № 47. Ст. Смоленскій. Софія, 1. Іюня 1906 год.

Листътъ бѣше между други ржкописни листи подъ № 344.

563 (305).

Гръцко **Изборно евангеле,** пергаментъ, вѣкъ XIII. Листи 89 фол. (29×22), текстъ 22×16, писмо курсивно, хубаво, букви 3 мм. редове на стр. 23.

Писано въ два стълбца подъ линия и снабдено съ нотни бѣлѣзи, като че отпослѣ — съ мораво мастило. Заглавия и заглавки съ златно мастило върху червена основа. На л. 83 е означена 39 (лѳ) тетрада, а на л. 89 — м҃ (40); значи, ржкописътъ ималъ около 300 л. Голѣма часть липсува слѣдъ 7 л., а на л. 13 отбѣлѣзана тетр. к҃в (22).

Подвързия дъски съ кожа. Намѣрено въ Охридската черква св. Костадинъ подъ една стрѣха.

Подвързия развалена. Върху прѣдната кора залѣпенъ перг. листъ отъ срѣднобълг. служебникъ, вѣкъ XIII. А на задната кора е залѣпенъ пакъ перг. листъ отъ гръцки октоихъ, вѣкъ XIII.

Доставилъ го Е. Спространовъ.

564 (506).

Единъ перг. листъ отъ гръцко **евангеле 4⁰** (26·5×24·5), въ двѣ колони по 26 реда курсивно писмо отъ XIV вѣкъ. Надъ редоветѣ има нотни знакове.

Доставилъ А. Славчевъ отъ с. Павликени.

565 (309).

Гръцки **Осмогласникъ** на пергаментъ и на хартия, отъ XIV вѣкъ. Листи 71, 8^0 (22×15), текстъ 16·5×10, писмо курсивно, дребно, букви 1·5 мм., редове на стр. 27.

Твърдѣ пострадалъ отъ влага. Текстътъ на много листи изблѣднѣлъ, па и много листи полуизгнили. Лл. 1, 6, 7. 10, 11, 14, 15, 18, 19, 22, 23, 26, 27, 30, 31, 36—38 и 71 неписани. Много листи липсуватъ. Хартия грапава, на ситни брѣзди, съ знакъ ножици.

Подвързия дъски съ кожа, поврѣдена. Намѣрена въ черквата св. Димитрий Охридъ (Болница-махала) и доставена отъ Е. Спростановъ.

566 (311).

Гръцки **Апостолъ и евангеле** (изборни) отъ XIII—XIV вѣкъ, перг. и хартия. Листи 113. фол. (30×22), текстъ 22×15), писмо едро, курсивно, въ разна голѣмина, въ двѣ колони.

Лл. 1—7, 14—31 и 103—113 хартия, останалитѣ — пергаментъ. Сѣка глава се почва съ хубава заглавка, а заглавията писани съ червено мастило. Малки заставки. Надъ редоветѣ има тукъ-тамъ нотни знакове.

Хартия (по̀ старата) грапава, съ широки рѣзки и неравни брѣзди, съ знакъ: стълбица (у Briquet № 5898 — отъ год. 1303!).

Намѣрилъ въ Охридъ и доставилъ Е. Спростановъ.

Подвързия нѣма.

567 (367, 392).

12 перг. листи 4^0 отъ гръцки октоихъ, вѣкъ XIII, твърдѣ ситенъ курсивъ по 44 реда на стр. Отъ тия листи 10 бѣха подъ № 367 и 2 подъ № 392. За послѣднитѣ е отбѣлѣзано, че са купени отъ П. Гжбьова.

568 (398).

14 листа 32^0 (16×18·5) отъ гръцки октоихъ, вѣкъ XVI, дребно курсивно писмо по 25 реда на стр.

569 (403).

Една кола (6 листа 8^0) отъ по̀ голѣма гръцка книга (светче?) съ означени страници 419—430. Съдържа: Κανων παρακλητικός εἰς τῶν φύλακα τῆς τȣ ἀνθρώπȣ ζωῆς ἄγγελον. Прѣписъ отъ ново врѣме. Освѣнъ това къмъ тоя № има и други 6 корични листи съ разни

гръцки бѣлѣжки; на единъ отъ тѣхъ има многолѣтствие за Търновския митрополитъ: τῆς ἁγίας μητροπόλεως Τυρνόβου, ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης βουλγαρίας.

На л. 2 има български имена съ гръцки букви (поменикъ).

На л. 3: записка отъ 1805 год., че παπὰ βελισάρι отъ с. Ραχοβίτζα подарилъ книга.

На лл. 4 и 5 нѣщо като списъкъ на умрѣли. Споменуватъ се български имена, между които: μβολὲτζινα ράιδα, χ: Κιριάκι τζιλιγγίρι.

На л. 5: 1783 μὴν αυγβστв ἔκαμεν ἀρχὴ μπαϊράκια να περνвν καὶ πέρασαν ἀπὸ τζάαρα πρὸτον.

570 (168).

Служебникъ гръцки отъ XVI вѣкъ. Листи 100, 8⁰ (21·5×16), текстъ 16×9, писмо — бързописъ, букви 2 мм., редове на стр. 23.

Началото запазено, ала много крайни листи поврѣдени отъ влага, а послѣднитѣ два съвсѣмъ изгнили. Има доста хубави заглавки.

Хартия грапава, на ситни брѣзди, съ знакъ: котва въ кржгъ. Подвързия дъски съ кожа. На дъскитѣ отвжтрѣ залѣпени пергаментни листи отъ гръцки ржкописи.

571 (179).

Шесть перг. листа фол. (39×29) отъ гръцки слова (омилии), вѣкъ XIV, въ два стълбца по 30 реда курсивно писмо.

Съдържа край на едно слово (ἐν λακιζοις) и началото на слѣдното: Τοῦ ἀυτοῦ ὁμιλία ῥηθεῖσα ἐν λιμφ καὶ αὐχμφ. εὖ πἔρ.

572 (299).

Сборникъ отъ проповѣди и поучения на гръцки, вѣкъ XVIII. Листи 297, 8⁰ (21·5×14), текстъ 15·×11, бързописъ, 19 реда на стр.

Отначало липсуватъ 5 тетради; липсуватъ листи и отъ срѣдата. Колитѣ не са отбѣлѣзани. Лл. 15 и 214 поврѣдени. Испъстренъ съ малки заставки, цвѣтни заглавки и други дребни украшения.

Хартия корава, грапава, съ знакъ: три полумѣсеца.

Подвързия — мукава, съставена отъ лѣпени ржкописни листи (гръцки), обвити съ кожа.

573 (482).

Гръцки **номоканонъ** отъ XVIII в. Листи 518, 8⁰ 20·5×14·5), текстъ 15·5×9·8, бързописъ, по 20 реда. Запазенъ цѣлъ.

Първитѣ 26 листа са заети съ съдържанието на книгата. Слѣдъ това почва текстътъ, чиито листи са означени съ арабски цифри. На л. 1ª отъ текста съ червено мастило:

Πρόλογος τῆς παρούσης βίβλου τῆς συντασσομένης ὑπὲμοῦ τοῦ ἐλαχίστου ἰακώβου ἱερομονάχου καὶ ἀρχιμανδρίτου ἰωαννίνων διὰ πασῶν τῶν ὑποθέσεων ὁποῦ πρέπει νὰ κρίνῃ ἕκαστος τῶν ἀρχιερέων: —

Билъ имотъ на Търновската митрополия, както се вижда отъ приписката на л. 26 (отъ 1719 г.), дѣто се казва, че законникътъ билъ отстжпенъ на архиерейския намѣстникъ въ Арбанаси.

Пò долу друга приписка отъ 1734 г. ноемврий 2 говори, че сжщиятъ билъ отстжпенъ на епитропа киръ Елевтери отъ сжщото село. Ала първи притежатель неговъ билъ киръ Μπακογλȣ (?) отъ Арвантохоръ (Арбанаси), както се чете на послѣдния листь отъ 1709 година.

На листа, залѣпенъ отвжтрѣ на задната дъска: Δα ζνάετσε κάκο ποβέρζα τάζη μπογοδȣχνοβένναα κνίγα πο̄ ϛογιάν ῶτ κȣβαλνάκα. βγοδίνι 1786 φε̄ : 26.

Подвързия дъски съ кожа, здрава.

574 (175).

Гръцка псалтикия, ἀναστασματάριον (въскръсникъ), отъ XVIII вѣкъ. Листи 308, **16°** (14·7×9·8), текстъ 10·3×5·7.

Отначало и отъ срѣдата липсуватъ 29 листа. Послѣдната тетрада е 42-ра. Твърдѣ красиви заглавки и малки заставки. Нотитѣ прошарани съ черно и червено мастило. Означени композиторитѣ на пѣснитѣ. — Хартия твърдѣ тънка и гладка, но знакътъ ѝ не личи добрѣ. Подвързия дъски съ кожа, повредена.

Приписка. На послѣдния листъ между друго се чете: Το παρόν ἀναστασματάριον . . . . παπᾶ δαμασκηνȣ του ταπινȣ ἱροδιακόνȣ παρα τȣ κὺρ χαρίτȣ μοναχȣ τȣ φιληποπολιȣ . . . .

575 (525).

Ειρμολόγιον, гръцка псалтикия, отъ XIX вѣкъ (начало) подвързана и запазена цѣла, но безъ заглавие отпрѣдъ, а на л. 91 стои слѣдното заглавие: Εἱρμολογιον σύντομον Πετρου Πρωτοψαλτου του Βυζαντιου ειρμοιτων κανονων κατηχον. Съдържа 295 листа **32°** (11·75×8·5), тънка, обикновена прозорчена хартия. Цѣлата книга е твърдѣ грижливо

написана. Нотитѣ и текстътъ съ черно мастило, а заглавията на пѣснитѣ, заглавнитѣ букви, както и нѣкои части отъ нотитѣ — съ червено.

Доставила Ружа Манова отъ София.

576 (499).

Гръцка **псалтикия** отъ XIX вѣкъ. Листи 68, 8° (21×15), текстъ 16×9.

Съдържа: 1. δοξολογία τȣ διδασκάλȣ Χρȣμȣζίȣ. χρωματική. ἦχος β΄. 2. δοξολογία Ιακόβȣ προτοψάλτȣ: τετράφωνος. ἦχος: α:; 3. χερȣβικά συντομα τῆς ἑβδομάδος συνθεσις κὺρ Πέτρȣ λαμπαδαρίȣ ἦχος ἆ πα. 4. ἕτερα χερȣβικά τῆς ἑβδομάδος συντομα τȣ͂ αὐτȣ͂ ἦχος ἦ πα; 5. Херувико отъ киръ Даниилъ протопсалтъ; 6. На л. 77 пакъ доксология отъ протопсалта Якова.

Подвързия мукавяна, повредена.

577 (298).

Откжслекъ отъ гръцка **псалтикия**, вѣкъ XIX. Листи 24, **16°** (15·5×11), текстъ 11·5×7·5. Прѣписъ като горниятъ (№ 499): споменуватъ се сжщитѣ псалти. Подвързия нѣма.

578 (653).

Владишко окржжно, съ което се обажда на черковнитѣ власти и на сички християни τῆς ἐνορίας τῶν ἐν κρεσνα χωρία βλάχι Πλῶσκα βράτζα μπελίτζα καὶ Γενῆκϊόϊ, че се дава речената енория на παππᾶ χατσῆ Μηχαήλ.

579 (159).

Латински служебникъ (мисалъ) на перг., вѣкъ XV. Листи 247 фол. (30×23), текстъ 20—23×18, на двѣ колони, писмо готическо ту по̀ едро, ту по̀ дребно. Има и хубави заглавки.

Първитѣ три листа — календаръ. На л. 58ª — ноти на четири линии; лл. 64, 120, 121 и 144 повредени — отрѣзани имъ хубавитѣ заглавки. На л. 125 и 135 отрѣзана часть отъ долната пола. Лл. 132, 134, 137, 139 отъ хартия — почеркъ сжщи. Лл. 142 и 145 прѣрѣзани на половина и послѣ шити съ червенъ копринен конецъ.

Подвързия дъски съ кожа, но задната олупена.

Между припискитѣ, които са твърдѣ нечетливи, има и двѣ-три на турски, въ които се споменува „Херцегъ-бей". Може би книгата е грабната отъ нѣкоя католишка черква въ Херцеговина.

580 (163).

Четвероевангеле на ерменски отъ XIII вѣкъ. 267 перг. листи фол. (28·5×23·5), въ двѣ колони, едро, унциално писмо, букви 5 мм., редове на стълбецъ 17.

Отначало единъ листъ неписанъ, а на слѣднитѣ три листа са таблици. Л. 4ª текстъ, но безъ начало, съ бѣлѣжки (паралелни сочки) подъ текста. Прѣднитѣ и заднитѣ четири листа са отъ по тънъкъ пергаментъ. На първитѣ три листа е синаксаръ, а послѣднитѣ четири листа са отъ друга книга съ избѣлѣло писмо, и върху него писано съ ерменски бързописъ прѣзъ два листа (седемъ колони) за происхода на евангелето. Споредъ както го прочете Софийскиятъ ерменски свещенникъ, отецъ Месропъ деръ Месропианъ, излиза, че евангелето подновилъ на 1347 год. . . . . „почтенниятъ божи човѣкъ Хосрафъ-Шахъ, горещъ поклонникъ на словото Божие въ тежко и горчиво врѣме, когато голѣмиятъ градъ Теотуболисъ (т. е. Гаринъ, Ерзерумъ) се бѣше обърналъ на пустиня, когато едни отъ сабя, а други отъ гладъ умираха и отъ нийдѣ помощь нѣмаше. Но той не сметна това за нищо, направи го за свой споменъ и за споменъ на брата си Ширинъ-Шаха и на своитѣ родители. Послѣдното подновяване на светото Евангеле биде на 795. год. по ерменското лѣточисление[1]) въ областъ Хахтикъ[2]) въ непристѫпната крѣпость Папертъ съ рѫката на живописеца хч Ховханесъ на вратата на св. Богородица и свсв. Архангели, въ врѣмето на бдителя надъ ерменцитѣ свещенникъ Мъхитаръ и първосвещенника на тая область свещенникъ Салакъ и свещенникъ Степаносъ и въ врѣмето на ерменския царь Гоздантъ".

Подвързия дъски съ кожа, поврѣдена. Неизвѣстно, отдѣ е.

581 (167).

Рѫкописна книга на непознатъ езикъ, отъ по ново врѣме. Листи 132, 4⁰. Писмото прилича на ерменско. ала не е такова. На края има нѣщо като таблица на по дебела хартия.

Подвързия мукавяна, здрава.

582 (64).

Молитвениче на ромънски съ кирилица, отъ 1733 г. Листи 117 **16⁰** (15×10), текстъ 12·3×7, писмо бързописмо, редове 15.

---

[1]) 795 + 552 = 1347 год. отъ Р. Хр., понеже ерменското лѣточисление започва отъ 552 год. слѣдъ Хр.

[2]) т. е. Папертъ (Байбуртъ).

Началото липсува. На л. 10ᵃ почва „громовникъ“. На л. 30ᵃ — „трепетнікъ“. Лл. 80ᵇ и 81ᵃ неписани. На л. 91ᵃ — „пасхаліа“, която почва отъ 1733 (҂аѱлг. ҂зсма). На л. 104ᵃ молитви 35 (рыгьчинни ле) на литургия.

Текстътъ е между златни-зелени рамки.

Подвързия нѣма.

583 (642).

Румънска **Александрия** отъ 1795 г., 179 л. 8⁰ бързописно писмо (кирилско) по 15 реда на стр., безъ начало и безъ край.

На л. 140 се свършва Александрията съ послѣсловие:

свъши ши лѹ дмнезѹ славъ ⱥ вечи ами: ҂аѱче: фе: ки: и на л. 141 захваща: кѹвънтѹл дин тъй а сандипп ѹ филѡсѡфѹлѹ. тъмъчите да пе либа аръпѣска не либа мѡлдѡвинѣскъ. Но между едното и другото липсуватъ нѣколко листа.

Книгата е само подшита, безъ кори.

Постжпила заедно съ други ржкописи отъ Дриновата библиотека.

584 (396).

ѡржндѹала: логофецилор: митрополіеі: каре чѐ трѣбъ: съ фа́къ. Наредби на угровлашкия митрополитъ Григория отъ 1777 год. Харт. форматъ 73·5×50

585 (643).

Ταστικναμὲ (свидѣтелство), дадено отъ Струмишкия владика на παπὰ Μιχαὴλ. Свидѣтелството е на турски езикъ съ гръцки букви. Има и дата нѣщо като 18λ (1830?). Вж. № 653.

586 (122, 316, 409, 417).

Фермани, фетви, худжети, писма и други документи на турски езикъ, които ще бждатъ описани заедно съ другитѣ турски книги и ржкописи въ Народната библиотека.

587 (531).

Нѣкои съчинения на Василия Кесарийски, на гръцки съ латински прѣдговоръ, 192+5 л. фол., печатани въ Венеция на 1535 г. Екземпляръ добрѣ запазенъ и подвързанъ съ дъски и кожа.

Заглавниятъ листъ гласи:

Opera quaedam beati Basilii Caesariensis episcopi: Tractatus Ethicorum, Regula, sive τά ἀσκητικὰ, De virginitate, Contra Eunomium,

Item Sermones et Epistolae non | nullae insertae in regula: Quae | omnia diligenter recognita nunc | primum impressa sunt.

Τοῦ ἐν ἁγίοις ἡμῶν Βασιλείου τοῦ τῆς Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας ἀρχιεπισκόπου συγγράμματά τινα: Βιβλίον ἠθικῶν, Διάταξις τοῦ τῶν μοναχῶν βίου, ἤτοι τὰ ἀσκετικά, Περὶ Παθενίασ, Κατὰ Εὐνομίου, Πρὸς τούτοις, λόγοι καὶ Ἐπιστολαί τινεςε τοῖς ἀσκητικοῖς παρεμββλημέναι ἃ πάντα ἐπιμελῶς επανορθωθέντα νῦν πρῶτον ἐντετύπωται.

(Слѣдва гербътъ на Στεφανος Σαβιος).

Venetiis anno Salutis M D XXXV Mense Novembri.

На послѣдния листъ:

Venetiis per Stephanum de Sabio Sumptu expensis vero D. Damianide Sancta Maria M D XXXV. Mensis octobris.

Доставилъ Хр. Зарзановъ.

588 (180).

Гръцко-латинска граматика, печатана на 1585 г. Стр. 814 малка 8°. Липсува заглавниятъ листъ и още: 2 л. между 14 и 19 стр., 1 л. между 804 и 806 стр.

Отначало: F. Vrbani institutionum in graecam Linguam Grammaticarii Lib. I. — На послѣдната страница: Basileae ex officina Hieronymi Curionis, impensis Henrichi Petri, mense Martio. Anno M. D. LIIII (1554 г.).

Подъ това написано: Hic liber pertinet ad me Matias Pelio si quis furaverit tribus lignis coronetur una corda suspendetur. Anno Domini. 1585.

589 (500).

Служби и жития на гръцки, Москополско издание отъ 1741—42 год. Съдържа между друго и служби и житиета на: св. Климента, св. Наума, св. Иоанна Владимира, св. Еразма, св. Никодима и св. Седмочисленици. Съдържа 69 листа, отъ които първитѣ три и послѣднитѣ 22 — ржкописни. Намѣрена въ Охридъ и доставена отъ г. Баласчева. Подвързия мукавяна, повредена.

Вж. извадки отъ него, сравнени съ славянския прѣводъ: Г. Баласчевъ, Климентъ епископъ словенски. София, 1898. — Кодексътъ на Охридската Архиепископия, Пси. LV—LVI.

590 (501).

Сборникъ отъ служби, октоихъ, псалтиръ, часословъ и пр. на гръцки езикъ. Печатанъ въ Венеция на 1762 (глед. пасхалията на стр. 1457). По голѣмата и прѣдна часть липсува; захваща

отъ 1161 стр. и свършва съ крайната стр. 1516; съдържа слѣдов. 356 листа 8°. На първо мѣсто (стр. 1161—1170) се намира служба на Св. Наума, послѣ служба на Св. Петка (стр. 1170—1180). Подвързия мукава съ кожа, здрава.

Доставена отъ Якимъ Петровъ, София.

591 (466).

Theophylacti Bulgarie archiepiscopi, in omnes divi Pauli Apostoli epistolas, enarratiões, iam recẽs ex vetustissimo archetypo graeco per Ioannem Lonicerum fidelisrimè in latinum conversae. Ad haec, Eiusdem Theophylacti in aliquot Prophetas minores cõpendiaria explanatio, eodem Ioanne Lonicero interprete. Item Victorini commentarij in Apocalypsim Horum omnium seriem secunda pagina indicabit. Cum Indice copiosissimo. Parisiis, Apud Ambrosium Girault, Via Iacobaea, sub insigni Pellicani. 1543. Листи 10 + CCLVIII фол. Подвързия мукава съ бѣла кожа (пергаментъ), поврѣдена.

592 (209).

Шестъ **разни книги,** подвързани заедно:

1. Йже въ свѧтыхъ ѻ҃ца нашего Ιωа́нна Златооустаго. Бесѣда и҆збра́ннаѧ, ѡ҆ въспита́нїи ча́дъ. Въ Львовѣ. Въ Дроукарни Бра́тской. Лѣта. ѿ Рж҃тва Хв҃а. ҂а҃х҃ѳ҃ (1609). Листи 4+40 (м҃), но първитѣ два (а҃, б҃) листа липсуватъ, тъй че сега са само 42, **16°**.

2. Elementaria institutio Latini sermonis, & pietatis Christianae. Cracoviae. Apud Mattiam Wirzbieta Typogrаrhum Reg. M. Anno Domini 1575. Листи 44, **16°**.

3. Dla dziatek. Nauka czytánia pisma polskie. W Krakowie. W Drukarni v Dziedzicow Iákuba Sybeneychera. 160 II, Листи 12, **16°**.

4. Nauka ku czytaniu pisma polskiego z figurami. We Lwowie Roku 1599. Листи 10, **16°**.

Между тая книжка и слѣдната е прилѣпенъ единъ ръкописенъ листъ отъ срѣднобългарска черковна книга (типикъ?).

5. Наука кꙋ читаню, и҆ розꙋмѣню писма̀ словенского. т҃ѹты и҆ ст҃ой тройци, и҆ ѡ҆ вꙋчловеченїи гд҃ни. В Вилни. Вдрꙋкарни Брат Ро б а҃фч҃ѕ (1596). А҆ ѿ созд мїра. сємтисѧщного р҃д. Листи 30, **16°**. На заглавната страница е отпечатана славянската азбука заедно съ ѫ ѧ, но въ текста нѣма ѫ; книжката е поврѣдена и много листи допълняни ръкописно.

6. Ла́ментъ до́моу кнѧжа́тъ ѿстрѡ҃скихъ. на҃ зе́шлы стого̀ свѣта ꙗ́сне ѿсвецоным кн҃жатем а̂леѯа́н'дром' конъстан'-ти́новичом' кн҃жате҃ ѿстро҃ским' воево́дою волꙑ́ньски҃. Вро́кꙋ ти́сѧчно҃ шесть со҃ тре́темъ. мц҃а деке́врїа в҃ д҃нѧ. Листи 10, **16**°. Краятъ липсува.

Подвързани съ дъски, обвити съ пергаментна кожа. Доставилъ свещенникъ Михаилъ Алексовъ Вълковъ отъ с. Дебели-лѫкъ, Радомирско.

593 (173).

Осемъ **нѣмски книги** печатани прѣзъ XVI вѣкъ, подвързани въ едно. Листи 282, **8**°.

1. Книга противъ пиянството, безъ заглавенъ листъ и безъ първата кола. Листи 1—69.

2. И втората книга е безъ заглавенъ листъ, а на втория, начело на прѣдговора, стои: Den Erbarn vnnd tugentsamen Frawen. Margaretha Goerg (Reginae Doctor Bartholomaei Rhadmans) und Katharinae Seruatij Rhadmans ehliche Hausfrawen (all drei geschwistern) und semptlich meinen freuntlicheu grossgünstigen lieben Gefatteru. — Листътъ, дѣто свършва прѣдговора и дѣто е билъ, може би, подписътъ на автора, скѫсанъ. А заглавието на книгата е вѣроятно Von Eheteuffel, както се чете начело на увода. лл. 69—105.

3. Reime vom zötlichten Hosenteüffel, стихове отъ D. Gregorius Wagner von Resell. Това е слѣдъ заглавния листъ (който липсува) и прѣдъ слѣдното заглавие: Wom zuluderten zucht vund Ehr erwegenen pluderichten Hosen Teüffel vermanung vund ordnung отъ Andreas Musculus Doctor, л. 106—122.

4. Von den zehen Teufeln oder Lastern, damit die böseu vnartigen Weiber besessen sind, Auch von zehen Tuegenden, damit die frommeu vund vernünfftigen Weiber gezieret vund begabet sind, in Reimweis géstelt durch Niclaus Schmidt, л. 123—145.

5. Нѣкаква черковно-правна книга съ отдѣлна пагинация. Първитѣ й 4 листа липсуватъ. Л. 146—240 или стр. 9+240.

6. Ein schöner Trost den betrübteu Christen, in diser erschreklichen Zeyt, ausz dem 41. Capitel Esaie: Fürchte dich nicht du Vürmlin Iacob . . . отъ Alexius Naboth, л. 241—271. Печатана прѣзъ 1557 год. въ Виттембергъ.

7. Ein shöner Christelicher trostbrieff Des Gottseligen Mañes Martini Lutheri. Листи 262—282.

Подвързия дъски съ кожа.

594 (445).

Maximes pour la conduite du prince Michel, roy de Bulgarie. Traduites du Grec en vers François, Et presentées au Roy par D. le Père Bernard Theatin. A Paris, de l'imprimerie royale. MDCCXVIII (1718) голѣма **4**°, стр. 45. — Безъ подвързия.

595 (303).

Medicina Hippocratica exponens Aphorismos Hippocratis Auctore Ioanne de Corter A. L. M. Medicinae Doct. & Prof. Or. Editio quarta italica. Liber primus. Patavii, Typis Seminarii MDCCLXVIII (1768). Apud Ioannem Manfrè. Superiorum permissu, et privilegio. VIII+481, **4**°.

596 (177).

Iohannis — Henrici Alstedii. — Rhetorica, quatuor libris proponens universum ornate dicendi modum. Стр. 16+639, **8**°. На края три листа съ ржкописни бѣлѣжки.

Първитѣ два листа отначало са поврѣдени отдолу, тъй че не може да се узнае, дѣ е печатана книгата и кога. — Езикъ — латински. Подвързия мукава, обвита съ пергаментъ. Прѣдната кора поврѣдена.

597 (178).

Латинска граматика, л. 112, **8**°. Отначало липсуватъ 8 листа, тъй че не може да се знае цѣлото ѝ заглавие.

Подвързия дъски съ кожа, но и тѣ скършени на половина.

598 (404).

12 лл. фол. гръцки миней и триодъ, Венец. печатъ отъ 1551 и 1689.

599 (345).

26 листа **4**° отъ гръцки трѣбникъ, печатанъ прѣзъ XVIII вѣкъ.

600 (393).

27. лл. отъ печатанъ гръцки миней. Лл. 3—13 и 27 ржкописни. — На л. 13ª по полата приписка отъ 1762 ноемврий 15, че челъ книгата Константинъ синъ Кириаковъ. Той се родилъ на 1747 г. августъ 15. Махала Тутаксиарху.

601 (321).

Индулгенция отъ цариградския патриархъ, дадена на жителитѣ отъ с. Τρέπιστα Στεφαν, Νικόλα, Πέτρα, Πέτρα, на гръцки отъ 1841 год.

602 (478).

10 фотогр. снимъци на гръцки пантахуси, фотографирани въ Битоля отъ фотографа А. Лозанчевъ.

603 (480).

11 фотографни снимки на разни гръцки писма.

604 (412).

12 гръцки писма отъ XVIII и XIX вѣкъ. Изъ архивата на Димитраки х. Тошевъ, Враца.

605 (601).

Двѣ тетрадки (18 л. 8°), разграфени като за рѣчникъ (гръцки), ала само тукъ-тамъ внесени думи.

Към тоя Опись се прилагать слѣднитѣ 18 таблици съ факсимилни снимки отъ **славянски ржкописи**:

I. Отъ псалтиръ № 54 (Описъ № 1) л. $6^{б}$ и $7^{а}$.
II. Отъ псалтиръ № 560 (Описъ № 3) л. $57^{а}$.
III. Отъ еванг. № 273 (Описъ № 18) л. $15^{б}$ и $16^{а}$.
IV. Отъ еванг. № 184 (Описъ № 22) л. $103^{а}$.
V. Отъ еванг. № 441 (Описъ № 25) л. $1^{а}$.
VI. Отъ еванг. № 228 (Описъ № 27) л. $2^{а}$.
VII. Отъ еванг. № 342 (Описъ № 28) л. $2^{а}$.
VIII. Отъ апостолъ № 52 (Описъ № 88) л. $6^{а}$.
IX. Отъ апостолъ № 488 (Описъ № 89) л. $98^{а}$.
X. Отъ апостолъ № 164 (Описъ № 94) л. $72^{а}$.
XI. Отъ миней № 37 (Описъ № 113) л. $7^{а}$.
XII. Отъ осмогл. № 250 (Описъ № 174) л. $22^{б}$.
XIII. Отъ триодъ № 562 (Описъ № 202) л. $37^{а}$
XIV. Отъ триодъ № 47 (Описъ № 203) л. $3^{б}$.
XV. Отъ триодъ № 594 (Описъ № 205) л. $1^{б}$.
XVI. Отъ Ефр. Сиринъ № 151 (Описъ № 297) л. $253^{а}$.
XVII. Отъ ркп. № 147 (Описъ № 302) л. $190^{а}$.
XVIII. Отъ еванг. № 624 (Описъ № 421) л. $91^{б}$.

Снимкитѣ са въ естествена величина, само XI, XIII, XV, XVI, XVII и XVIII са малко нѣщо намалени.

Азбученъ показалецъ, именѣнъ и вещенъ.

А.

Абрамовъ Ефимъ 39 *).
Абубекиръ турски пророкъ 415*).
Аване (турци) 448.
Аверкий, монахъ 492.
Авраамъ, Ерусал. патр. 493, 494.
Аврамий, даскалъ 34.
Аврамовъ Ст., Габрово 462.
Авсения 43.
Агапий инокъ 348.
Агапий архидяконъ 409.
Агапий, влад. Врачански 409.
Агарене 483.
Агарянско царство 76.
Адресъ благодарственъ отъ С. П. Книћанина до чешкия народъ, литогр. Бѣлградъ, 1850 г., 504.
Аетий презвитеръ 468.
азбука славянска 331.
Аисе, Мухамедова жена 415.
Айтосъ 58, 60, 106, 107, 111, 128, 141, 157, 479, 488.
Акатистъ на св. Варвара, черк.-сл. ржкоп. отъ XVIII в. 438.
Акатистъ покрову прѣсв. Богородицы, печ. 1853—503. — на св. Апостоли 430. — на араханг. Михаила и Гаврила 429, 430. — прѣсв. Богородици 430. — на св. Варвара 438. — живоносному гробу 429. — св. I. Кръстителю 429. — на св. I. Рилски 173. — честному и животворному Кръсту 430. — св. Николаю 430.
Акирий Прѣмждрий 254.
попъ Аковъ отъ Прилѣпъ 122.
акувити (народъ) 255.
аламанци 448.
Алекса 68.
Александръ Господичикъ, Шишмановъ синъ 122.
Александръ Севастократоръ 192.
Алексий Комнинъ 189.
Князъ Александъръ 46.
Александръ Николаевичъ 46.
Александръ, руски царь 46.
Александрийче (намѣсто Царственникъ) 416.
Александъръ, синъ на Стефана воевода 505.
Александрия, бълг. ркп. отъ XVI в. — 280.
Александрия, сръбска, отъ XVIII в. 449.
Александрия, рум. 1795. — 518.
царь Алексѣй, рус. 431.
попъ Алекси отъ Враца 126.
Алекси Петко 76.
алемане 255.
Алеманско царство 255.
АлеѲно воевода 42.
Алия, турски пророкъ, зеть Мухамедовъ, 415.
Alstedii, I. Henr. Rhetorica, печ. XVII.—522.
Алфавитъ духовный, ржкоп. бълг. 1825. —402.
Алфавитаръ или букварь, печат. Москва, 1701. —497, 498.
Алынка 34.
Амартолонъ Сотиріа 404.
Амачко отъ с. Вършецъ 411.
Амира Амуратъ 193.
Ана царица 192.
Анаданъ 254.
Анастасия 182.
Κυρία Αναστασία ἐκ τῆς Ρίλας Μονῆς 421.
анатимосване 440.
Ангелаки граматикъ 442.
Ангелина, Нѣгоева дъщеря 260.
χ̃ Ангелко χ̃ Маноловъ 422.
Ангеловичъ Евст. отъ Търново 414.
Ангеловъ Георги 342.
Андоніе 34.
Андоній монахъ 238.
Андраилъ 90.
папа Андрея 141.
попъ Андрея 374.
Андрея 74.
Анисия 192.
Анна, раба Божия 40.
Антимъ Врачански 393.
Антимъ Ловчански 341, 397, 404.
Антихристово пришествие 374.
Антихристова прѣпирня съ Христа 446.
Антологіонъ сіестъ Цвѣтословъ, печат. Москва, 1848. — 997.
Антоній митрополитъ 202.
папа Анто, 178.
свещ. Антонъ Поповъ 85.
Андопѹлъ, Конст. Іоановичъ, 379.
апокрифи 258.
Апокалипсисъ тълковенъ, ркп. сръб. XVI. 78.
апокрифни откжслеци 247.
Апокрифенъ сборникъ (Панагюрски) бълг. ржкп. XVI. — 442.
Апостолъ, сръб. перг. отъ 1362. — 67.
„ сръб. перг. отъ XIV в. — 69.
„ бълг. перг. XIII в. 70.
„ бълг. 1420 г. 71.
„ бълг. XIV в. 71, 72.

*) Тия цифри означаватъ страницитѣ на Описа.

Апостолъ, бълг. XVI в. 73 78.
„ сръб. XIV в. 70, 432, 433.
„ (отккcл.), сръб. XV в. 80.
„ сръб. XVI в. 74, 77, 80.
„ сръб.-бълг. XVI в. 74.
„ редовенъ, сръб. XVI в. 75.
„ рус. XVII в. 79.
„ и евангеле (изборни), сръб. XVI. 79, 80, 81, 82.
апостолъ и евангеле (за погребение) на новобългарски 369.
Апостолъ и евангеле (гръцки) XIII—XIV в. 513.
Апостолъ м. име 187.
Ἀποφθέγματα τῶν φιλοσόφων—мждри отговори 421.
арбанаси 255.
с. Арбанаси 515.
Ариөматическо руководство, печат. Крагуевацъ, 1835.—504.
Арка (воевода) 195.
армене, 255.
арнаути, 416.
а. Арнауткюй, 409.
кирь Арсеній архиепископъ 53.
Арсеній архиерей, 217.
киръ хаџи Арсеніе проигуменъ Хилиндарски, 381.
Арсеній еромонахъ, 139, 161.
Αρσένιος πνευματικός 421.
А. Архангельскій, 21, 23, 26, 30, 254, 257, 259.
Атанасій патр. Ерусалимски 191.
Атанасій монахъ, митроп. Скопски 202.
Атанасія ерей, 124.
Атанасъ Петко, 76.
попъ Атанасъ, 102.
попъ Атанасъ отъ с. Гидиклии, 103.
Атанасъ, Солунски гръцки попъ, 502.
Атанасовъ Желѣзко, 396.
Аѳонъ, Атонска гора, 249, 322.
Асѣнъ царь, 194.
І. Асѣнъ царь Вѣлгунь 440.
афоризми за добра и лоша жена 384.
Ахтаръ Стуенчу 198, 418.
Ахмедъ (султанъ) 257.

Б.

Байбуртъ (Папертъ), ерм. градъ 517.
Балдьо воевода 192.
Байчо граматикъ 12.
Байчо писецъ 12.
Бакачичъ Самуилъ, русинъ, 320, 322.
Бакалоглу Добри 501.
Бакичь, 34.
Κυρ Μπακογλε, 515.
Баласчевъ Г., 519.
Балджиевъ, д-ръ В., 70, 185.
Банковъ Тодоръ 161.
Банцуровъ Матвѣй 425.
Баня (Кюстендилъ) 129, 130, 431.
μπαράκια ἀπὸ τζάαρα, 514.
Барамъ Загорлия 161.
с. Барбарово, 485.
Бардаровъ Т., Плѣвенъ 170, 178, 185, 308, 374, 482, 409.
с. Варешани, 38,
с. Баринци, 47.
Басараба воевода, І. Конст. 507.
Басмаджия, Ат. Дончовъ, 418.
Батулъ, 195.
Батъръ Крищовъ (воевода) 479.
Башва Али-бей (аенинъ), 409.
Башкова (Ново-хърсово), Бесарабия, 417.
Бачка (область) 57, 202.
баяние противъ зли духове, 175.
„ „на око отъ наметка“, 500.
„ „за урочасано“, 500.
Гр. Вдинъ, 111.
Бдински митрополитъ, 194.
Гр. Бѣла, 244.
с. Бѣла-Слатина, 31.
Бѣлградъ, 381, 448.
Бѣлградъ, славний градъ Сервіи, 202.
Бѣли градъ, 46.
Бѣли градъ (Бѣла) 244.
Бѣлградски митрополитъ, 194.
Бѣлградска нар. библ. 16.
Бѣльградъ (Седмиградско), 479,
с. Бѣли-Мелъ, 56.
с. Белица, Долна, 203.
с. Μπελιτξα, 516.
с. Белотинци, 353.
с. Бельово, 473.
Белдо, м. име, 385.
Белчо ерей 103.
Белж, Конст. Димитровъ, 428.
с. Беляковецъ, 257.
гр. Беръ 448.
берекетъ, 448.
с. Веривоя Мала, 278.
с. Берипирци, 120.
Беро м. име, 25.
І. Бесараба воевода, 478.
Бесарабия, 424.
Бесѣда избранная о воспитаніи чадъ, печ. 1609 г. 52.
бесѣди и поучения, 262.
бесѣда за рожд. на І. Кръстителя, отъ презв. бетия, 468. — отъ І. Златоуста, безъ заглавие, 384. — О гърдости и богатствѣ и милостини 263. — О милостини 264. — противъ объядающихся, 264.
Бесѣда отъ В. Д. Стояновъ за Кирилъ и Методий 1869, печ., 505.
Бечъ (Виепа), 447.
с. Бешовица Горна (Врачанско) 306, 374. — Горѣла отъ Кърджали на 1803 г. — 161.
с. Бешовица Долна, 63.
с. Бзовикъ, 146.
Бычевичъ Илия отъ Киевъ 79.
І. Bianu 478.
Библиография южнославянска 428.
Бисерика ла Иванещи 42.
гр. Битоля 425, 523.
Благодарственное страстей Христовыхъ, церк.-сл. ржкп. 1824. — 400.
Д-ръ Н. Бобчевъ 187, 356.
Богданъ м. име 195.
Богданъ воденичаръ отъ с. Власи 204.
попъ Богданъ отъ с. Славовица 161.
Богданъ Чоромавъ 36.
Богданица м. име (руско) 79.

Боdановъ Вълко отъ с. Столникъ 107.
Богдановъ Георги 109.
Богой м. име 90.
Богомилъ, 190.
попъ Богомилъ, 188, 440.
богомилска ерессь, 189.
Богородичникъ, срб. ркп. XV. 169. — ркп. бълг. XVI. 132. — ркп. срб. XVI—XVII. 174.
Богославъ м. име 486, 487.
Богословъ 204.
Божанкинъ Кръсто 60.
Божидаръ воевода, 482.
Божидаръ Вуковичъ 474, 489.
Божика ж. име 119.
Божичко м. име 486.
с. Божица 35.
хаджи попъ Божко 58.
бозгонлукъ 168.
бой великъ 255.
Бойка ж. име 435.
Бойно м. име 56.
Μβολἑτξινα ж. име 514.
Болница-махала, Охридъ, 513.
Боне м. име 482.
царь Борилъ 190, 440, 441,
царь Борисъ-Михаилъ 440.
Бославъ м. име 475.
Босаны 259.
Босилеградско 35, 137.
Босилка ж. име 487.
Босна 448.
бостанджие 448.
с. Босулица, Босилегр. 137.
I. Вотезатъ 40.
попъ Бошко 51.
Г. П. Бояджіовъ 19, 20, 32.
с. Бояна 203.
Браковъ попъ 88.
брань великъ въ Мори 52.
Браниславъ 436.
Браничевски митрополити 194.
Братски трудъ, печ. 1860—1862. — 507.
Брацигово 479.
Брациговска община 13, 64, 130, 155, 490.
с. Врѣсте 161.
гр. Будинъ 123, 410, 447, 448.
с. Бужанецъ 496.
Бузерски родъ 42.
Бузеу (Влашко) 485.
Мѣсто Будимлие 482.
Букварь български, печ. Букур. 1850. — 506.
Букварь и разговорникъ грѫцко-румънс. печат. XVIII в. 508.
с. Бухаво 51.
Букурещъ 42, 428, 477, 478, 495.
с. Букурци 203.
с. Бусинци (Трънско) 45, 46, 47, 78.
блъгаре 255, 259.
блъгарска земля 52.
блъгарски езыкъ 201.
болгарска книга 201.
болгарски народъ 379.
български светии 416.
български царие 415, 416.
българско царство 255.
България 46, 373, 380.
България прѣдъ Европа, печ. 1866. — 428.
Българо-грѫцки рѣчникъ, ркп. отъ 1849 г. 420.

В.

Wagner v. Resell 521.
Вакарелъ 168.
I. попъ Валчовъ отъ Габрово 477.
попъ Ване 127.
с. Варбанаси 480.
Вардевъ, П. Н. 14.
Варлаамъ монахъ, игуменъ, 244.
Варлаамъ еромонахъ, 68, 110.
Варлаамъ еромонахъ игуменъ, 101.
Варлаамъ игуменъ 114, 170.
Варлаамъ и Іосафатъ 463.
Варнава Лукіановъ, монахъ, 510.
Василий Кесарийски, съчинения, печ. Венеция 1535. — 518.
Василий Великий къмъ Григория Богослова 463.
Василий патр. Търновски 194.
Василий врачъ 189.
Василий Богомилъ 190.
киръ Василий духовникъ 357.
Василий іерей 417.
Василий еромонахъ 51.
Василие Прхоровичъ, подяче, 431.
χ. Βασίλης χ. Σταvκο εἰς Σιστῶβι 511.
Ник. п. Василевъ отъ Златарица 418.
Василевъ Груйо 342.
Васелина ж. име 487.
попъ Василъ 374.
Василиса госпожда 193.
Василия м. име 204.
Васкидовичъ Емман. 504.
Введеніе въ историю болг. славянъ, печ. Москва, 1847, — 506.
графъ Вегдещийнъ 409.
везиръ турецкій 55.
Велбѫждски митрополити 194.
Велесъ 19, 20, 32, 199.
Велеска ж. име 42.
Велко писецъ 160.
попъ Велко отъ Механлци 133.
Велко грънчарь 47.
Веловичъ Іованчо 499.
Вельовъ Василъ 398.
Вельовичинъ Василъ у Видраре 405.
велика нужда 306.
παπᾶ Βελισάρι отъ Раховица 514.
Вѣна, царски градъ, 202.
Венеѳіа 476, 489.
Венеція 518.
гр. Венеціанъ 474.
с. Вербани, Макед. 119.
с. Вернеще 42.
Вѣрую по турски (съ бълг. букви) 460.
Веселинъ 487.
Вилъ, богъ Вавилонски, 256.
Вида ж. име 120.
Видѣние на св. Макария 386.
Ведѣние Григориево 330
Видѣние нѣкоего старца 240.
Видинъ 492.
с. Видрань (?) 156.

Висарионъ ером. проигуменъ 39.
Висарионъ еромонахъ 247, 449.
Висарионъ ером. отъ Дебъръ 248.
Викентий митроп. Бѣлгр. 202.
Витания ж. име 166.
Виценцо, синъ Божидаровъ 474, 475, 484.
Владе м. име 63.
попъ Владко 141.
Владко диѣкъ 54.
Владимиръ (царь) 440.
Владимиръ, сръб. краль, 413.
Владиславъ (царь) 440.
король Владиславъ 480.
св. Власия 183.
власи 255.
с. Власи 204.
властеле Скопіа града 203.
с. Βλάχι 516.
влахобългарски грамоти 424, 425.
Влашко (Румъния) 5, 73, 146, 193, 295, 373.
с. Влашко 103.
Влашко-село 306.
Влашка Сервія 202.
Н. К. Войводовъ 505
Воисилъ м. име 195.
Вӧско м. име 64.
Воскресенскій 18.
с. Вошлибъ (?), Рум. 148.
џакъ Врабъчки 204.
с. Вранешъ, Рум. 57.
гр. Враца, 11, 14, 15, 21, 63, 75, 110, 114, 126, 151, 161, 200, 299, 306, 324, 353, 426, 427, 491, 492, 494, 498.
с. Βράτζα 516.
с. Врѣчешъ 437.
вруцѣлѣто 430.
Влъкна ж. име 64.
попъ Влъко 437.
Влъковъ Никола 362.
Влъкашинъ краль 195.
Влъчо 53, 56.
Вълчу Милинъ 176.
В. М. Вълчевъ 48.
свещ. Вълку 497.
свещ. Мих. Вълковъ 521.
Върбанъ отъ Пазарџикъ 450, 453.
Вука ж. име 483.
Вуканъ м. име 45, 47, 486, 487.
Вукана ж. име 57.
Вуковикъ Божидаръ отъ Гюрикъ 486.
Вуловичъ 55, 94, 96, 111, 129, 149, 323.
І. Вучевъ 485.
попъ Вуче отъ Вакарелъ 168.
попъ Вуче отъ Хрелово 168.
Вѫжаровъ, инспекторъ, 419.
с. Вършецъ, Врачанско, 411.
възвание къмъ мусулманитѣ и българитѣ отъ велик. везиръ Мехмедъ Ружди 505.
възвание отъ привр. правит. къмъ българитѣ 428.
възвание отъ 1000 бълг. въстанници, печ. 1875, 505.
въпроси и отговори 237.
въпроси и отговори върху божия промисълъ 400.
въпроси и отговори върху молитвата 400.
въвроси и отговори по черковни правила 457.
въпроси Василія Великаго 256.
въпроси Іоана, Василия и Григория 256.

Г.

Габрово 380, 449, 461, 462, 477, 506.
Габровничка рѣка 58.
Гаврилъ Лѣсновски 9, 243.
Гаврилъ патриархъ 130.
Гаврилъ патр. Ипекски, 46.
Гаврилъ епископъ 121.
Гаврилъ митрополитъ 92.
Гаврилъ царь 440.
Гаврилъ ером. игумень 494.
Γαβριὴλ ἡγούμενος εἰς Σιστώβι 511.
Гагуля м. име 436.
Гайтана ж. име 482.
Гайга ж. име 25. Гала ж. име 34.
с. Галичникъ Дебърски 502.
с. Галища 29.
Галиция 40.
Гана ж. име 22, 25.
гр. Гаринъ (Ерзерумъ) 517.
Гастеръ М., равинъ Лондонски, 426.
Гедеонъ епископъ 411.
хаџи Гено отъ Котелъ 456.
Георги Кожухаровъ 76.
Георгие Степановъ, кожухарь отъ с. Осиковица, 64.
Георгиевъ Ставри, врачанецъ, 432.
Георгия даскалъ отъ с. Дрѣново 417.
Георгия 177, 381.
Гера ж. име 35.
Гергана ж. име 480.
Герги писецъ 257.
Геритъ (Критъ) 502.
Герасимъ еромонахъ 200.
Герасимъ попъ 150.
Герасимъ отъ Хилендаръ 362.
Ѓерасимъ владика 48.
гербове (копия) 417.
гербове на славянски земи 413, 414.
Герджиковъ Я. 341.
Германъ патриархъ 191.
Германъ митрополитъ 202.
попъ Германъ 68.
Геруша ж. име 120.
Гига м. име 487.
с. Гидиклии 102, 103.
Гика Григорий, влашки воев. 425.
Гика, Алекс. Димитриовъ, 426.
Ник. В. Гиневъ, свещ. 419.
с. Глава 89.
с. Главановци 204.
главизни отца Макарія 241.
Глаголъ грѣшнаго ко Магдалинѣ 400.
гладъ 145, 161, 487.
гладъ великъ 204, 448, 449.
Гласъ на единъ русецъ 505.
с. Глумово 203.
Глъбинка ж. име 53.
Гмитра ж. име 119, 128.
Гмитарь м. име 47.
глоба за кръжана (кържалии?) 177.
с. Говорлево 203.
Годеславъ м. име 195.
с. Годиве, Дебърца, 121.
„ Охридско 94.
Гоедемии џуде отъ Гѫрбова 478.
Гозадантъ, арм. царь, 517.

с. Голѣмо-село 131.
с. Голешъ на Книшаву 435.
Голча воевода отъ Главановци 204.
Гораздъ, ученикъ Климентовъ, 440.
Горго м. име 483.
попъ Горго 127.
Господинъ м. име 34.
Господинка ж. име 487.
гравюри въ печ. кн. 476, 480, 482, 485.
с. Градецъ 34.
с. Градешница 60, 204.
Гражданское позорище 394.
грамота отъ Стефана воевода 424.
„ „ I. Радула воевода 424, 425.
„ „ Григория Гика воевода 425.
Граматика простоелинска, прѣписъ отъ 1840 г. 422.
граматникъ отъ Мащовица 106.
хора Грахово 141.
Григорій Паліуритъ 423.
св. Григорий, папа Римски 391.
Григорий патриархъ 200.
„ патр. Цариградски 380.
„ митрополитъ Угро-Влахийски 501, 518.
„ митрополитъ 114.
„ Шуменски 408.
киръ Григорие, духовникъ, 381.
Григорий мнихъ 257, 259.
Григорий дяконъ 252.
Григорий Цамблакъ 151.
Григори Вухакъ 39.
Григоровичъ В. 449.
Гринка м. име рус. 79.
Громовникъ 252, 518.
Грудовъ Ив., Габровецъ, 478.
„ „ Букурещъ, 495.
Груйовъ Іоанъ 342.
Груйо Радинъ, Макед. 119.
грьци 255.
Гръцко-бълг. граматика отъ 1823 г. 421.
„ рѣчникъ 366, 370.
„ разговори 421.
„ разговорникъ 422.
Гръцк-лат. граматика, печ. 1585 год. 519.
гръцки рѣчникъ 523.
гръцки перг. ржкоп. върху кори 514.
гръцки думи съ слав. писмо 77, 155, 161, 172, 365, 366, 367.
гръцка записка 77, 97, 103, 171, 197, 322, 370.
гръцки писма отъ XVIII—XIX в. 523.
гръцко писмо за бълг. думи 365, 367.
„ „ за бълг. имена 514.
гръцки тропари съ слав. писмо 309, 453.
гръцки подписи (владишки) 194.
гръцки и славянски изречения 365.
грьчьско царство 255.
с. Гръчецъ 203.
Гука Пеіо 482.
Гусеинъ, турски пророкъ, 415.
с. Гъбочица 203.
Гжбьовъ П. 67, 371, 508, 513.
с. Гжрбова, Рум. 478.

Д.

Давидъ м. име 102, 148, 161.
Давидъ еромонахъ, Дупница, 112.
Давидовъ Пеню, учитель, отъ Лѣсковецъ, 418.
Дамаскинъ (сборникъ) сръб.-бълг. отъ XVII в. 306.
„ новобълг. отъ XVIII в. 179, 325, 330, 353, 361.
Дамаскинъ новобълг. отъ XIX в. 335, 370, 458.
„ Студитъ отъ 1691, прѣвелъ Самуилъ Бакачичъ, 320.
Дамаскинъ, отъ 1750 год. 322.
„ „ 1752 „ 362.
„ „ 1761 „ 346.
„ „ 1768 „ 357.
„ „ 1770 „ 331.
Дамаскинъ, отъ 1805 „ 356.
„ „ 1826 „ 344.
„ „ 1827 „ 341.
Δαμασκηνοςί εροδιακονος 515.
Дамнянъ ерей 393.
Дамьянъ, ученикъ, 54.
К. Данъ воевода 449.
Данъ Сжмонъ м. име 478.
Даниелъ Мама 148.
Данилъ еромонахъ 243.
„ „ отъ София 475.
„ протопсалтъ 516.
Данчулъ Станъ отъ Гжрбова 478.
Дарваръ, Дим. Николаевъ, 410.

Дати: 852 год. стр. 201, 919 год. стр. 381, 1210 год. стр. 440, 1279 — 372, 373, 1347 — 517, 1349 — 201, 1353 — 217, 1361 — 30, 1362 — 68, 198, 1370 — 414, 1380 — 150, 1420 — 71, 1435 — 90, 1448 — 122, 1453 — 339, 1457 — 122, 1466 — 122, 1479 — 7, 1484 — 424, 1502 — 103, 1509 — 102, 1511 — 57, 1512 — 478, 1516 — 122, 1524 — 123, 1526 — 123, 1530 — 125, 1533 — 159, 1538 — 48, 482, 1547 — 244, 247, 248, 491, 1555 — 372, 373, 1556 — 58, 1558 — 49, 1560 — 254, 1563 — 484, 485, 1564 — 203, 1567 — 50, 51, 255, 1570 — 254, 476, 488, 1572 — 203, 1573 — 52, 1575 — 203, 1578 — 483, 1579 — 479, 1580 — 203, 477, 1582 — 447, 1585 — 153, 1587 — 58, 1592 — 232, 1593 — 62, 1595 — 255, 1600 — 123, 1605 — 180, 1606 — 14, 1608 — 100, 110, 1609 — 114, 1613 — 25, 112, 1614 — 442, 1615 — 127, 1616 — 239, 1617 — 2, 1620 — 92, 1621 — 180, 1622 — 255, 442, 1626 — 243, 483, 1627 — 38, 232, 1628 — 38, 1629 — 205, 1630 — 204, 1631 — 248, 1635 — 13, 442, 1636 — 278, 1639 — 79, 176, 485, 1640 — 154, 1641 — 161, 278, 1642 — 478, 1643 — 62, 435, 1644 — 103, 1645 — 15, 34, 430, 1647 — 129, 1648 — 129, 1449 — 129, 130, 201, 431, 1650 — 199, 1651 — 51, 1653 — 161, 431, 1655 — 128, 1657 — 430, 1658 — 64, 1660 — 133, 1662 — 63, 97, 146, 1664 — 145, 1665 — 76, 1668 — 42, 1669 — 53, 1671 — 127, 491, 1673 — 437, 1674 — 12, 1675 — 111, 1677 — 257, 1678 — 25, 62, 244, 471, 1681 — 449, 1682 — 122, 200, 1684 — 200, 1685 — 449, 1687 — 120, 148, 161, 1689 — 146, 204, 1690 — 448, 1691 — 320, 322, 1694 — 114, 1696 — 225, 1697 — 475, 1699 — 12, 1700 — 48, 450, 1702 — 449, 1703 — 8, 102, 1704 — 103, 1705 — 63, 1707 — 257, 1708 — 96,

1609 — 81, 515, 1711 — 257, 1716 — 103, 1717 — 47, 1719 — 480, 515, 1721, — 10, 1723 — 511, 1726 — 437, 1728 — 202, 1729 — 47, 1730 — 107, 147, 182, 1732 — 75, 176, 1733 — 17, 171, 518, 1734 — 515, 1735 — 60, 473, 1737 — 236, 1738 — 168, 1739 — 201, 1742 — 148, 1743 — 56, 1747 — 52, 119, 1749 — 325, 1750 — 322, 324, 1751 — 108, 324, 1752 — 363, 1753 — 37, 369, 1754 — 100, 1755 — 381, 1756 — 299, 306, 1757 — 448, 1758 — 64, 335, 381, 1759 — 46, 473, 1761, — 353, 1762 — 248, 306, 411, 412, 413, 414. 417, 1763 — 409, 1764 — 480, 1765 — 47, 374, 411, 1767 — 203, 314, 454, 1768 — 185, 325, 332, 357, 1770 — 40, 333, 1771 — 35, 36, 306, 1772 — 486, 1773 — 487, 1775 — 199, 1776 — 112, 425, 487, 494, 1777 — 39, 47, 332, 1779 — 40, 487, 1780 — 201, 487, 1783 — 361, 412, 514, 1784 — 46, 47, 56, 410, 413, 1785 — 332. 1786 295, 515, 1787 — 332, 374, 1788 — 55, 237, 322, 498, 1789 — 408, 1791 — 374, 1792 — 173, 1794 — 333, 371, 1795 — 306, 333, 362, 518, 1796 — 46, 1799 — 98 1800 — 314, 382, 393, 1801 — 382, 410, 1802 — 37, 237, 389, 1803 — 161, 420, 1805 — 356, 357, 456, 1808 — 393, 1809 — 393, 1811 — 371, 1812 — 68, 1813, — 173, 396, 1815 — 119, 1817 — 162, 362, 381, 425, 1818 — 183, 373, 1820 — 76, 385, 397, 416, 492, 1821 — 380, 408, 1823 — 460, 1825, 77, 404, 1826 — 345, 1827 — 77, 341, 385, 1828 — 362, 409, 421, 422, 1829, — 462, 474, 1830 — 372, 373, 1831 — 451 372, 1832 — 408, 1833 — 409, 1834 — 311, 340, 499, 1835 — 53, 497, 1837 — 46, 413, 419, 1838. — 178, 427, 1839 — 386, 388, 1840 — 38, 63, 413, 422, 1841 — 105, 169, 333, 416, 417, 1842 — 477, 506, 1843 — 411, 418, 1845 — 76, 171, 198, 417, 418, 1847 — 420, 426, 461, 462, 1849 — 119, 421, 1850 — 398, 405, 482, 1851 — 40, 422, 1852 — 420, 1853 — 76, 448, 1854 — 448, 1855 — 448, 1956 — 46, 1859 — 480, 1860 — 408, 482, 1862, — 40, 1864 — 461, 1865 — 40, 462, 1866 — 427, 493, 1867 — 34, 1868 — 203, 1869 — 147, 1870 — 34, 55, 147, 449, 1871 — 34, 425, 1872 — 148, 1873 — 362, 1874 — 32, 1875 — 19, 47, 123, 456, 1876 — 396, 1877 — 46, 474, 1878 — 163, 323, 396, 474, 1879 — 46, 396, 1882 — 341, 447, 1883 — 35, 487, 1884 — 381, 396, 497, 1885 — 78, 1887 — 154, 498, 1888 — 46, 96, 479, 1891 — 63, 199, 419, 1892 — 64, 1895 — 474, 1896 — 196, 1897 — 123, 1898 — 18, 1899 — 196.

Дафина ж. име 45.
Дача ж. име 165.
с. Дебели-лжкъ 497, 521.
Дебъръ 76, 122, 248.
Дебърска земля 122.
Дебърца, Охридско 94.
Дебърско 36, 116.
Девора 193.
Деляна, турски протокъ 415.
Денисьевъ Іаковъ 425.
Десислава господжа 193.
Дея ж. име 436; баба Дея 53.
Деянъ Илиевъ 335.
с. Дивотино 141.
Димитиіанъ 450.
Димитра, ж. име 64, 97.
Димитрашко вода 449
Димитрий патриархъ 194.
„ протопопъ 183.
„ ерей 179.
„ парохъ 40.
„ учитель, Лѣсковецъ, 419.
„ Теодосий, печатарь 409.
Григ. Димитриевъ Гика воевода 501.
Тодораки Димитриевъ, Враца, 11, 14, 15, 21, 63, 161, 200, 491, 498.
Лаз. Димитровъ 501.
Хаџи Димитровъ Тома 10.
Хр. Димитровъ Пазарџиклия 474.
Димитъръ, Срацимироъ братъ, 441.
попъ Димитъръ 52, 462.
попъ Диму 56.
Хр. Димовъ 345.
Г. Димовичъ 456, 457.
отецъ Г. Димовъ отъ Г. Чичево 500.
Д. Дипковъ 494.
Дионисий Ловчански 408, 409.
Дионисий митр. Щипски 420.
Dla dziatek, печ. кн. 520.
Длжноститѣ человѣку христіанину 426.

Ѳ. Диткь отъ рускои земли 478.
Діѧръ-Бекиръ 460, 461, 462.
Добранъ м. име 42.
попъ Добрѣйшо 17.
попъ Добри 436.
с. Добри-Делъ 480.
Добри, богомилъ, 190.
добри дни 176.
Добрилъ м. име 43.
Добринъ м. име 165.
Добро даскалъ, граматикъ, 3.
Добро и Неда 195.
Добровичъ Велко уваџичениnъ 470.
с. Добродолъ 154.
Добромиръ воевода 194.
Добромиръ боляринъ 192.
попъ Добромиръ 141.
Доброславъ 97.
Доїна махла, Вукур. 477.
Дойно граматикъ отъ с. Елена 413.
Домъ м. име 478
Дометіанъ, еромон. Хилиндарски 498.
Домца ж. име 193.
Дончева Недѣля 418.
Доротей патр. Търновски 194.
„ монахъ 192.
Доситей архиепископъ (Самок.) 437.
„ митрополитъ Влахо-рум. 509.
с. Доспей, Самоковско 335.
Δοξολογία Ιακόβου πρωτοψάλτου 516.
„ του διδασκάλου Χρουμοζίου 516.
Драга ж. име 62.
Драганъ Николовъ, писецъ, 133.
Грагана ж. име. 60, 435, 420.
Драгана и чада 353.
Драгия м. име 62.
Драгия Колоянъ 76.
Драгия ктиторъ 76.
с. Д. Драглица, Разложко 154.
попъ Драгно 103.

с. Драговита 128.
с. Драговолиѣ 48.
с. Драгойово 409.
Двама Драгомира, граматици, 93.
Драгосавлѣвиѣ Адамъ 504.
Дiакъ Драгулъ 180.
„ „ отъ с. Камено-поле 114.
Драгутинъ краль 171.
Драгушинови синове 34.
с. Дрѣново 344, 346, 418.
Дреноноле 127, 145.
М. Дриновъ 409, 432, 433, 437, 442, 447, 449, 450, 453, 456, 460, 476, 501, 502.
К. В. Друмевъ 423.
Друмо м. име 56.
с. Дрьнь (Трънъ?) 483.
Дръстерсти митрополити 194.
В. И. Дудевъ 139.
Дузлаџи Анастасъ 462.
панъ Дума паркалабъ 424.
Думитрий Стефановичъ свещ. 41.
Дунавъ прѣсъхналъ 1834 год. 499.
попъ Дуѣиѣ 131.
Дупни- Каминъ 204.
Дупница 112, 236, 385, 496.
гр. Дьстарацъ 484.

Е.

Евгенiй ером. Рилски 371.
Евангеле I. Александрово 429.
„ и апостолъ рус. печ. XVIII 481.
„ изборно, бълг. XIII в. перг. 19, 26.
„ „ „ XIV в. „ 20. 31.
„ „ рус. XIII—XIV в. перг. 26.
„ гръцко (перг. откжсл.) XII в. 512.
„ „ изборно, перг. XIII в. 512.
„ „ (перг. откжсл.) XIV в. 512.
„ срѣднобълг. (перг. откжсл.) XIII в. 435.
евангелия възкръсни 83.
Евлогий еромонахъ 161.
Евтимий еромонахъ 203.
Евтимий патр. Търновски 194, 197.
киръ Евтимий епископъ 76.
Евтимий игуменъ 186.
Евтимиевъ служебникъ 3, 149, 151, 196.
Евтимъ м. име 150.
Едрене 16, 127.
Едрене-капия 381.
Еенъ паша 448.
Езекия митроп. Търновски 76.
Есопови басни 407, 422.
киръ Елевтери епитропъ 515.
с. Елена 356, 413.
Елена црица 192.
Елена госпожде 195.
Елинка попадия 46.
Елисавета 311.
Елисавета Петровна 476.
Ени-пазаръ 409.
Епакти 430.
с. Γενῆκιοῦ 516.
епистолiа г҃а б҃а съ небесе 339, 345.
Епифаний Кипърски 179.
Еремия епископъ 49.
Ерина ж. име 43.
Ерзерумъ 517.
Есе-бегъ 122.
Ески-Джумая 130.
Етрополе 53, 64, 126, 200, 397.
Еѳимиꙗ монахъ 38.
Еугени ж. име 192.
Еуѳимiй архiеп. Сардикiйскiй болгарскiй 490.
Еуфросина царица 193.
Еустратiа еромонахъ 203.
Ефросъ м. име 90.
Ефремъ м. име 166.
Ефремъ Сиринъ, бълг. перг. отъ 1353 г. 205.
„ „ сръб. XIV в. 218.
„ „ „ XVI в. 228.
Еухологiонъ адекъ Молитвенникъ, слав.-рум. печ. 1701 г. 507.
Eheteufel, печ. кн. XVI в. 521.
Ἔξαρχος πάσης Βουλγαρίας — титла на Търн. митроп. 514.

Ж.

Жейка ж. име 490.
Желѣзникъ манаст. 102.
Жефаровичева Стематография 412, 417, 495.
Жечу м. име 34.
Живанъ м. име 145.
Живковъ Ѳеодоръ отъ Плѣвенъ 373.
отъ живота на св. Богородица 278.
житiя исправленiа ст҃хъ ѿтцъ двѣюнадесете 240.
Жития на светитѣ, новобълг. ркп. отъ 1850 г. 398.
Житiа и повѣсти ст҃ыхъ о҃цъ скитскихъ 296.

Жития: на св. о. Антиоха черноризеца 279. — на Алексия, человѣка божий 253, 255, 338, 347, 454. — на Алекс. ч. б. и о Фимiанѣ 253. — на Александра Македонски 279. — на апостола Андрея 321. — на Атанасия Великий 321. — и подвизи на св. Атанасiа иже въ Аѳонѣ 249. — на св. Варвара 334. — на св. Василия 330. — на св. Василия новий 257, 259, 337, 356. — на св. Георгия 334, 335, — на св. Дасия отъ Родостолъ 98. — на св. Дититрия 342, 361, 399. — на св. Евстатия 295. — на госпожа Елена монахия 170. — на пророкъ Еремия 347. — на Ефремъ-Сирина 206, 216. — на св. Илия 295, 330. — и подвизи на о. наш. Iоаникия 250. — на Iоанна Богослова 181, 398. — на I. Златоуста 320, 342, 390. — на I. Милостиваго 337. — отца нашего Iоанна иже ха҃-ради нищего 249. — на I. Рилски 86, 98, 173. — на прѣп. о. наш. Iоасафа 348. — на Iосифа прѣкрасната 307, 347, 454. — на св. Кирика и Улита 330. — св. Копрiа 279. — отца нашего Ксенофонта 307. — житiа прѣп. о. н. Ксенофонта и оыномъ его Iонанна к Аркадiа 454. Житие прѣп. Марiи Египтянини 144, 192. — на св. мч. Никифора 308 (bis), 347. — на св. Николая 284, 320, 343, 362, 399. — на отца Онуфрия 467. — на о. Павла Тивенски 249. — на св. Пантелеймона 341. — на прѣп. о. Пахомия 249. — на св. Параскева (Петка Търновска) 234, 342,

399. — на св. Петки — Параскева 98. — на св. Петка 86, 256, 336, 354, 356. — на о. Петра Атонски 249. — на св. Прокопия 88, 469. — на св. Симеона Стлъпника 233, 242, 281, 398, 428. — на Стеф. кр. Сръбски 170. — на св. Спиридона 343. — на св. Тома 398. — на св. Филарета Милостиваго 307, 356. — на св. ап. Филипи 342, 399. — на св. Фока 279. — на св. Хараламния 331.

Житие, дѣла и страдания на Іоана Златоуста 247.
Житие и усѣкновение на І. Кръстителя 279.
Житие и служба на св. І. Рилски 502.
отъ житието на св. Савва 240.
Житие на сръб. просвѣт. Симеона и Савва, печ. 1794 год. 498.
Житие светало Алексия (отъ Огняновича), печ. 1833 г. 502.
Житие на мѫченица Рада Пловдивска 428.
Житие на мѫч. Спасъ и мѫченица Хриса (Злата) Кукузеля 428.
Жлебо, мѣстность, 127.
Ђора (Джора) м. име 487. Ђоро 483.
Џорџа м. име 128.
попъ Џорџа отъ Бариници 47.
Џука м. име 435.
попъ Џуно 329.
попъ Џура 154.
Џура Ракелче 46, 47.
попъ Џурџа отъ Градешница 204.
Џурџичь Илия 35.

З.

Завѣщание на Авксеентия Велешки отъ 1865 печ. 505.
Завѣщание отъ 1866 рѫкоп. 427.
с. Загориче 58.

Заглавки (инициали) 3, 6, 9, 10, 12, 13, 15, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 43, 35, 36, 38, 40, 41, 42, 44, 45, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61. 62, 63, 64, 65, 66, 69, 71, 72, 74, 75, 79, 83, 85, 101, 106, 107, 134, 137, 139, 144, 147, 156, 158, 233, 236, 259, 278, 431.

За̀горе 306, 448.
Загоре, честита земя, 447.
Загуровичь Іерулимь 476, 488, 489.
Задгорски, Манолъ Петковъ, 58.
Задгорски, Мих. Петковъ, 60, 106, 107, 111, 141, 157, 479, 488.
Задезе, турски протокъ, 415.
гр. Задра 161.
Законное правило 204.
Законникъ или Судацъ, сръб. ркп. XVII в. 200.
Законни̇къ или номоканонъ, сръб. ркп. XVI—XVII 204.
Зана ж. име 13.
Занети, маестро Камило, 485.
Западна България 50, 53, 126.
Западно-бълг. говоръ 172, 357, 382, 423.
Западни страни 52.
За̀писи (образци) 411.
Заповѣди прѣп. отца нашего Стефана (Өивенски) 237, 298.
҂ Зарая ҂ Констатинъ отъ Дупница 496.
Зарид еромонахъ 470.
Зарзановъ Хр. 22, 81, 124, 148, 151, 159, 172, 174, 177, 361, 437, 483, 485, 486, 489, 491, 507, 519.
заставки, и орнам. 115, 117, 120, 238, 295, 353, 421, 442, 476.
Захария, Сегедински епископъ 57.
҂ Захария 386.
с. Захоръ 40.
с. Ѕелинъ 437.
гр. Земунъ 379.
Зепетъ, жена Мухамедова 415.
Зерцало христіанское 410.
Зеупира, турски протокъ, 415.
Зечевичъ Банко свещ. 393.
с. Зимавица 111.
зла зима 147, 161, 448.
зли години 448.
зли дни 176.
зло отъ турци 487.
Злата женско име 62, 483.
Златанъ ерей 393.
киръ Златанъ 107.
Златанъ Герушинъ 120.
с. Златарица 418.
Златаревъ С. 508.
Златарски В. 198, 418.
Златарски Н. 427.
Злата-Ѩблъка 447.
Златица 154.
папа Златко 183.
Землѩ Златовска 217.
Златоустъ, сръб. ркп. отъ 1547 г. 247, 248.
Златоустови и др. слова, сръб.-бълг. ркп. отъ 1756 г. 299.
знамения и чудеса 145.
Знаменіа прѣдварѹющи пришествіе Антихрист. 384.
сп. „Знание“ 428.
Знеполъ (область) 487.
Знеполски сеймени 204.
Зографски служебникъ 150.
поп Зосимъ еромонахъ 81.
Зоя логотетица 193.
Зоя царица 348.
с. Зубавце 68.

И, І.

Ибрахимъ, султанъ, 201.
попъ Иванъ, игуменъ 493.
Иванишъ воевода 194.
Ивановъ Іорданъ 151, 437.
Ивановъ Манолъ 70.
Иванчевъ А. 306.
ивери 255.
Ивъна (градъ?) 122.
Игнатъ м. име 119.
Игнатій, патр. Търновски 194.

Игнатій архидіаконъ 39.
Игнатіа іерей 63.
изборни апостоли и евангелия 79, 80, 81, 82.
изборни евангелия 19, 20, 26, 31.
Изборникъ нѣкоего чрьноризица 447.
Изворски окол. началникъ 35.
Изента, турски протокъ, 415.
Изетъ-бей, каймакаминъ, 385.
Изикиилъ, владика, 97,
изложеніе вѣры по Никейския съборъ 196.
изложеніе вѣры по Цариградския съборъ 196.
измаилтѣне 122.
изображения 341, 386.
изображение: Лотъ и двамата ангели 459. — св. Прохоръ и I. Богословъ 60. — Света Троица 459. — Три светители 356. — Христосъ изобличава евреитѣ 341.
Изота, турски протокъ 415.
Ижица Доситеова бълг. ркп. отъ 1852 г. 460.
Икономовъ В. 23, 38, 58, 59, 75, 83, 138, 247, 248, 259.
Икономовъ Ив., Тулча, 417.
Иларій діаконъ (отъ Трън. митрополия) 497.
Иларионъ свещ. 203.
Иларионъ Мегленски — прѣнасяне мощитѣ му 98; неговъ тропаръ 9.
Иларионъ Ловчански 492.
„ Търновски 408, 409.
„ проигуменъ 401.
„ дяконъ 409.
Илиа со Димитиана 750.
Илиевъ попъ Теодосий 172.
Илиевичъ попъ Теодоръ, 171.
Илиовъ Хр. свещ., Плѣвенъ, 393.
Ило отъ Горни-Лозенъ 237.
Илчо бирџия 178.
Илчовъ Атанасъ, даскалъ 432.
имена на архангелитѣ 175.
„ „ I. Кръстителя 175.
„ „ светитѣ 70 апостоли 175.
„ „ 40-тѣхъ мѫченици 175.
„ Христови 388.
„ (на лица) 53, 162.
„ на лица и села 200.
„ отъ Врачанско 353.
„ западно-български 57, 119, 154, 483.
„ источно български 257.
Имкесафиму, жена Мухамедова 415.
индіане 255.
индулгенция отъ Ерусал. патр. Іакова 493, 494, 507.
индулгенция отъ Царигр. патр. 528.
Institutio latini sermonis, печ. 1575 г. 520.
Иречекъ К. 396, 479.
Ирина царица 192, 348.
Ирмология, черк.-сл. ркп. отъ 1820 г. 397.
Ирмология отъ XIX в. 470.
Исайя еромонахъ Лѣсновецъ 182.
гр. Исакча 409.
Исидоръ м. име 257.
р. Искъръ 161.
Исмаилъ паша 385.
исправленіе с҃ыхъ ѻ҃цъ 298.
Исторія болгарска 415.
історія о плѣненіи Цариграда 339.
источно нарѣчіе 179.
Истринъ В. 254, 257, 259.
Іаковъ М. име 204.
попъ Іаковъ 239.
παπᾶ κὺρ Ἰάκωβος 8.
Ἰάκωβος ἱερομόναχος 515.
„ πρωτοψάλτος 516.
Іаковъ палеологъ 372.
Іаковъ ѿ прѣдѣлѣхъ Македонскихъ (София) 489.
Іанко ѿ Махала 489.
Іеронимъ Агатангелъ 373.
Іеротей светогорски постриженикъ 379.
Іаньо Петровъ ерей 161.
Іаковъ Осоговски 243.
Іоакимъ пакр. Търновски 194.
Іоакимъ архиепископъ и патриархъ 191.
Іоакимъ митрополитъ Търновски 49.
хаџи Іоакимъ еромонахъ 500.
Іѡаники В. 485.
Іоанъ Александъръ 192, 193, 217, 429.
Іоанъ Асѣнъ 191, 192.
Іоанъ дıакъ 496.
хаџи Іоанъ Ерина 324, 325.
Iohannes de Corter 522.
Іоанъ Рилски 243, 490.
Іоаннъ Степанъ, синъ Михаила царѣ 441.
Іерей Іоаннъ Степановичъ парох бесеричіи дин Болгар-сеґюл Брашовулуй 509.
Іоанъ Шишманъ царь 193.
Іоановичъ Хр. 254.
Іоанъ ерей, Етрополе 64.
Іоанъ Григоръ 147.
Іоаникій еромонахъ Рилецъ 382.
Іаникій патриархъ 201.
Іоанъ и Пена 195.
Іоанъ Пѣтру, молд. господарь 195.
Іоанъ Нѣгоевъ синъ 260.
Іонъ (воевода) 194.
Іоанъ Оливеръ, деспотъ 217.
Іоаннъ, Търновски великомѫченикъ, 379.
Іоаннъ Новый (Търновски) 380.
Іоанъ Діаковскій, ероионахъ 371.
Іоановичъ хаџи Найденъ 503.
хаџи п҃. Іоасафъ отъ Лѣск. ман. 461.
Іоасафъ Ивановичъ Кабаолу отъ Варбанаси 480.
Іосафъ архиепископъ 125.
„ еромонахъ 502.
Іова отъ с. Ѩнина (ж. име) 62.
Іовъ или Іово м. име 53.
Іованъ митрополитъ 202.
попъ Іованъ 75, 161.
попъ Іованъ отъ с. Глава 89.
попъ Іованъ отъ с. Присıанъ 146.
Іованъ Маноиловъ 76.
Іованъ Тодоровъ 161.
Ѡванъ писецъ (намѣсто Іованъ) 2.
Іована ж. име 62, 120.
Іовановъ Аврамъ 37.
Іованчо Черчи 76.
Іовчо м. име 483.
попъ Іовчо Халдеище 385.
Юове (писецъ) 3.
Іелища ж. име 487.
“Іели Крива судбина“ на руски 428.
Іоресъ архиепископъ 478.
Іосифъ игуменъ 204, 427.
„ духовникъ 306, 353.
„ „ Рилски 357.
„ архимандритъ 201.
„ писецъ 324.
Іоца м. име 487.
Иумеръ, турски пророкъ 415.

К.

с. Каба-Кулакъ 409.
Казанлъкъ 422.
казаци въ Разградъ 409.
календаръ 133, 185, 516.
календарни кржгове 429.
календарни таблици 133, 160, 172, 203, 430, 435.
Календарче отъ 1847 г., печ. 424.
Калиманъ царь 192.
попе ди Калимане 42.
Калина ж. име 166.
Калиникъ игуменъ 492.
„ монахъ 244.
„ іеромонахъ 15.
Каллиста Лука, Сопотненецъ 506.
Кала ж. име 56.
с. Калоферъ 133.
Калоянъ м. име 76, 92.
Калоіанъ царь 381, 440.
Калоіоанъ, царь грьцки 191.
Калпакчи Мано 333.
Каля ж. име 25.
с. Каменополе 114.
Камеши (или Вамеши?) рум. село 41.
Камъкъ падна 457.
Кановичъ Ив. 34.
канонъ на Св. Петка 88.
Канонъ молебный І. Рилскому, печ. 1845 г. 506.
Канωнъ Покаянный печ. 1807 г. 496.
Κανοναμὲ ζα σελατα Μπιτολσκοι, печ. 1851 г. 507.
Канонникъ, ркп. сръб. XV в. 173.
Канювъ Георги 34.
Кантарийски владика 387.
капиџие 448.
Кара-Арнаутъ 409.
Л. Каравеловъ 428, 507.
Кара-Кехая везиръ 447, 448.
караманлийски апостолъ 4[1.
В. Карастояновъ 386.
Д. Карастояновъ 270, 382.
Ив. Карастояновъ 261.
Каратаевъ 474, 476, 477, 478, 482, 483, 484, 485, 486, 488, 489.
Карачъ м. име 195.
гр. Карея 449.
Кароричъ Хр. 9.
Карпачевъ Еню 424.
Картограф. инст., Соф. 196.
Карулъ Кесаръ 40.
Касабовъ П. 436.
гр. Касандра, Солунско 432.
Катавасіа рождествѹ Христовѹ, ркп. ср. XVII в. 169.
Катавасия, черк.-слав. ркп. XIX в. 170.
Катавасникъ и мѣсецословъ, слав.-румън. печат. XVIII—XIX в. 508.
каталане 447.
Катана ж. име 106.
Катасникъ, ркп. сръб. XVII в. 200.
Катерина презвитера 491.
с. Кацилирово 103.
Kašić-Miošić 413.
Кера-Тамаръ 193.
Кераца деспотица 193.
Керкезино Хр. 151, 474.
Керкирски митрополитъ Константинъ Бълг. 189.
῎Εκθεσις Κεφαλαίων πραγματικῶν 370.
Киевъ 79.
Кира-Маріа царица 192, 193.
Киріакодроміонъ, прѣписъ отъ 1850 г. 405.
Киріакодроміонъ, печ. 1806 г. 498, 499.
Кирнаковъ Конст. 523.
χ. Κιριάκι Τζιλιγγίρι 514.
Кирилъ философъ 9, 201, 440.
Кирилъ іеромонахъ 500.
св. Кирилъ и Методий, учители слов. 415.
Киперовецъ 448.
Кирсово (ново), Бесарабия 417.
Кисимовъ П. 381, 428.
Китанъ м. име 487.
Кито м. име 177.
Кичева 202.
Клай, мѣстность, Царибродско, 204.
Клеопъ еромонахъ, игуменъ Рилски 454.
Климентъ, ученикъ Методиевъ, 440.
с. Клисура 145, 393.
Ключъ разѹмѣніа, малор. печ. 496.
книга противъ пиянство (нѣмска) 521.
книжка съ разни слова и пр., бълг. ркп. XIX в. 460.
книжя писма и документи отъ архивата на Л. Каравеловъ 428.
Книшава (рѣка?) 435.
З. Княжескій 506.
Ковачевъ Тодоръ 487.
Кожухаров(ичъ) Никола 78.
χ҃. Козма еромонахъ 322.
Козма монахъ изографицъ 98.
Койна ж. име 63.
Койо граматникъ 448.
Койчо м. име 92.
попъ Койчевъ Тодоръ 460.
с. Кожинци 35.
Колъ (мѣстность) 74.
Колевъ Марко, Търново, 427.
Коледáрникъ 253.
Коле Митре 177.
с. Количане 203.
Комлевъ Ив. прикащикъ 142.
кондакъ за с. Арсения Сръбски 69.
„ за св. Кирила философа 7.
„ за св. Петка 69.
Кондовъ Никола 30.
Константинъ Шишманъ 415.
Константінъ градъ 182, 196.
Константинъ Юстиниянъ 200.
Константинъ Костенечки 252.
Константінъ Блъгарски 189.
„ воевода 192, 195.
Константинъ царь 134, 192.
попъ Константинъ отъ Филибе 103.
Костадинъ майсторъ 22.
п҃ Константиновъ Хр. 422, 425.
Костадиновъ Ст. 485.
п҃ Константиновичъ Теодоръ 461.
Костадинъ попъ 97.
„ Илия 482.
Conventum Sancti Nicolai Miraculosi 171.
корични листи съ грьцки бѣлѣжки 514.
свещ. Королевъ Петко 362.
с. Копаница 203.
Косара кралица 413.
Косово (поле) 431.

с. Косоврасти 122.
с. Костенецъ 280.
Косто отъ Дебъръ 77.
гр. Костуръ 203.
с. Котелъ 34, 411, 456.
Котленско 34.
с. Кочибегово 103.
Кочо майсторъ, 10.
Кочовъ Димитъръ 10.
гр. Которъ 476.
Крайковъ Іаковъ отъ София 476, 488.
Краина 47.
с. Крайславо 127.
гр. Кральово 373.
гр. Кратово 129, 130, 431.
с. Κρέσνα 516.
Крещеніе болгаръ отъ Л. Караволова 420.
Криво да сѣдимъ право да говоримъ, брошура, 428.
Кристанъ м. име 53.
гр. Крушево, Македония, 119.
с. Крушопеци 203.
Кртовникъ всемȣ лѣтȣ (гръмовникъ) 253.
с. Кричене 353.
попъ Кръскьо, питропъ, 353.
попъ Кръскьо отъ Влашко-село 306.
Крста м. име 45, 487.
Крста протопопъ 75.
попъ Кръсте Муха 35.
Кръстиана ж. име 12.
Крсто, писецъ отъ София 45.
попъ Кръстьо отъ Велесъ 199.
Кръстьо п. Кръстевъ отъ с. Клисура 393.
попъ-Крастю отъ Разградъ 409.
Крушевичъ Захарий 422.
Ксения ж. име 192.
с. Куванлъкъ 515.
Кȣвън'тȣл дин Сандиппȣ философȣлȣ 518.
куга (чума) 202.
попъ Кузма 165.
Кузмановъ Илия, макед․ 119.
гр. Кукушъ 123.
Кулаковскій Пл. 18, 21, 24, 257.
Кульбакинъ С. 18, 20, 24, 198, 217.
Куневъ Т. 382, 388, 400, 406.
с. Курило 45.
Куцаре име 34.
Кѫрджиевъ Т. 96.
царь Казльбашъ 123.
къзълбаше 75.
кържалии 46, 333.
кържалии въ с. Бешовица 161.
Ћуприли-оглу, паша Соф., 236.
Кюстендилски (Бански) митрополитъ 129.
Кюстендилско четвероев. 7.
Кѫтѫлина ж. име рум. 478.
Кѫнчевъ Ангелъ 428.
Кънчо отъ с. Белотинци 353.

Л.

Лабиринтенъ кръгъ 430.
Лавра (на Света Гора) 247.
Лавра отца Саввы 279.
Лаврентій архидіаконъ 9.
Лавровъ П. 21, 198, 217, 254, 257, 261, 370.
Лазаръ м. име 35, 128.
Лазаръ Димитровичъ 393.
Лало отъ с. Белотинци 353.
Ламанскій 218.
Ла́ментъ до́му княжа́тъ 'Острозскихъ, печ. 1603 г. 522.
Λαμπαδάριος Πέτρος 516.
с. Латвыца 34.
Латинска граматика, печ., 523.
левъ, монетна единица 388.
лѣкъ противъ вѣтъръ 165.
Лѣкарственникъ или цѣровита книга, печ. 1845 г. 506.
Леонтій, патр. Прѣславски 194.
Лепой м. име 128.
с. Лѣсковецъ, Търн. 418, 419, 420.
лѣчебникъ 370.
Лѣчебникъ, бълг. ркп. отъ XVIII в. 427.
лѣсы 255, 259.
с. Лѣсново 217.
с. Лѣсѫдра 97.
лѣтопись 201, 255.
лѣтопись за сръбскитѣ царие 201.
лѣтописни бѣлѣжки отъ 1690 г. 447.
лѣточисление ерменско 517.
гр. Ливорно 422.
с. Либужде 137.
с. Либяхово, Неврокопско, 116.
ликове на бълг. и сръб. светии 417.
ликове на евангелисти 17, 23, 37, 45, 50, 51, 56, 60, 64.
ликове на светии 458, 480.

ликове: на св. Амвросия 170, 458. — на Ангела хранитель 170. — на Арханг. Михаила 170, 387. — на св. Богородица 170, 386, 387, 458. — на св. Георгия 170, 183. — на царь Давида 429. — на царь I. Александра 429. — на I. Златоуста 459. — на Исуса Христа 170, 405, 459. — на Кера-Тамарь 429. — на Константина Деспота 429. — на Мойсея 459. — на Св. Никита 459, 460. — на св. Никола 170. — на св. Апост. Павла 458. — на св. Апост. Тома 170. — на св. Харалампия 388. — на царъ I. Шишмана 414.

листъ отъ срѣднобълг. паметникъ, вставенъ въ други книги 520.
Липовещи, рум. градъ 450.
с. Лисецъ 195.
Лисинъ, мѣстность, Царибродско, 204.
Лихачевъ 38, 80, 83, 111, 121, 123, 150, 153.
Ломъ-касаба 493.
Ловечъ 49, 195, 380, 442.
Ловечьстiи митрополити 194.
λόγος εἰς τὸν μέγα Βασίλιον 370.
λόγος τῇ κυριακῇ τοῦ ἀσώτου 364.
λόγος εἰς κοιμηθηντας ψυχοφελῆς 370.
λόγος 'Αναστασίȣ 'Αντιοχίας 363.
Λοφτζα (Ловечъ) 194.
Лозанчевъ, фотографъ, 523.
с. Лозенъ, Софийско, 113.
Лозенъ-градъ 28.
лозята (защо не струватъ) 409.

Лола, име 165.
Lonicerus J. 520.
Лоринцъ дїакь 479.
с. Луковица 203.
Луненъ календаръ 441.
Лъвъ Прѣмждрый 134.
царь Лъвъ 348.
с. Лъжане 53, 437.
Ляпуновъ Б. 198.

М.

Хаџи Мавр8диа м. име 76, 473.
Н. Маврокордатъ, угровл. господарь 395.
Маврушбиръ, латинецъ 415.
Магдебургско херцогство 425.
Магдалена ж. име 487.
Магометъ, турски царь 314.
Магометь, властитель на Макидонска земля 314.
магически квадратъ 163, 185, 257, 409.
Мазн8 Димитри 137.
с. Майжунища, Прилѣпско 139.
Мойса турски пророкъ 415.
Макавей отъ Правецъ 53.
Макарий патр. Търновски 194.
„ митрополитъ Търновски 243.
Макарий протосингелъ 489.
„ священноинокъ 477, 478.
Македония 1, 22, 23, 29, 38, 58, 59, 76, 83, 92, 116, 119, 123, 138, 151, 227, 247, 248, 259.
Стефанъ Македонскiи к Сливненскій 417.
Малана ж. име 31.
Малена ж. име 489.
Малина ж. име 489.
с. Малово 143.
с. Малово Душино 479.
малоруска поговорка 431.
Мана ж. име (отъ с. Смърдешъ) 119.
манафи 100.

Манастири: Св. Архангелъ (Желявски) 120. — С. Архангелъ при с. Лубужде 137. — Архистратигъ Михаилъ 217. — Бачковски 322. — Св. Безсребренници 460. Благовѣщение (Черепишъ) 498. — Варовитецъ 126, 397. — Ватопедъ (Света-гора) 424. — Св. Венедиктъ 372. — „Витарова лака“ (Карлуковски) 492. — Воиловица 381 — Воронополяна 295. — Св. Врачеве 64. — Св. Врачи 353. — Възнесение 114. — Св. Георги 183. — Германски 113. — Гергетекъ 143. — Гложенски 186. — Дечани 99. — Дечани въ странахъ македонскихъ 482. — Драгалевски 314. — Елешнички 143. — Желѣзникъ 102. — Желявски 120. — Житоше 139. — Забелски 106. — Зески Зеризески (?) 239. — Зографски 151, 381, 449. — Св. Илия 111. — Св. Іоанъ 488. — „Калугерски“ 15. — Капински 497. — Карлуковски 85, 380, 492, 493. — Св. Кирикъ 423. — Козїа 112. — Курилски 45. — Кремиковски 183. — Лѣсковски 461. — Лѣсновски (св. Арх. Гавриилъ) 500. — Лешечки 500. — Лозенски 237. — Ловчански 442. — Sta Maria à Chorfio 7. — Краль-Марковъ манастиръ 68, 499. — Св. Павелъ 34. — Осеновлакски 58. — Св. Никола 37, 203. — Ѯенохъ (св. Гора) 243. — Пива 48. — Продромъ 248. Прѣчиста при с. Голешъ на Книшав8 435. — Прѣчиста до Слѣпче 37, 38. — до Кичева (Македония) 212. — Раваница 113. — Рилски 30, 314, 371, 401, 414, 499 — Синечки 146. — Тополица 148. — Св. Троица 244. — Св. Троица до Враца 114. — Св. Троица до Търново 97. — Св. Троица или Русиница 470. — Трескавецъ 425. — Хилиндаръ 145, 239, 362, 413. — Черепишки 200 497. — Черникъи (Рум.) 498. — Чертизи (?) 497. — Шудикова 482. — ІАковьцица при с. Столникъ 107.

Манастирска чешма 189.
Манделей Радоболски 189.
Мандушевъ Б. 411.
Мано Калпакчи 332.
хаџи Мано 333.
Мановъ Т., Чирпанъ, 420.
Манова Ружа 477, 481, 490, 491, 516,
попъ Манолъ 329.
Мануилъ м. име 90. — попъ Мануилъ 76.
Мануилъ Косто 76.
Мануиловъ Вл., свещ. 416, 417.
баба Мара 76.
Маргаритъ Златоустовъ, ркп. отъ 1767 г. 351. — Слова отъ него 233, 351.
Маргица Райчу, Хасково, 420.
Μαργίτζα Ραΐτζι8 Γοбναρι 421.
Мардарие монахъ 96.
Марина ж. име 478.
Мариновъ Симеонъ 409.
Мария царица 192, 197, 440.
с. Маркаритъ, Македония, 203.
Марко еромонахъ 485.
с. Марково 18.
Марковъ Драганъ 76.
„ Христо 55.
„ Хр. отъ с. Доспей 335.
Марковичъ Сим. пахарникъ 426.
Маркова-река 499.
Марта ж. име 478, 487.
Мартинъ дiакъ Рудницки 79.
Мартинъ Задекъ 374.
Мартътиминанъ м. име. 78.
Марфа младенецъ 40.
Марчо м. име 76.
Мата ж. име 43.
Матей митрополитъ 202.
Матея архиерей 385.
с. Матка 203.
Матовъ Д. 32, 199.
Maximes pour la conduite du prince Michel de Bulgarie, печ. 1708 г. 523.
Махала Долна 195.
Махмудъ (султанъ) 75, 422, 499.
Махмудъ (султанъ) въ Шуменъ 340.
Махмудова дъщеря 499.
Мачва (областъ) 202.
с. Мащовица 106.
с. Медвенъ 34, 396.
Medicina Hippocratica, печ. 1768 г. 523.
Медноланска земля 372.
Меџидъ (Абдулъ, Султанъ) 413, 448.
мемоаръ до Султана, печ. 1867 г. 428, 505.

Менчиковъ 76.
Месембръски митрополитя 194.
мѣсецитѣ на славянски 82.
Месѣцословъ или календарь за 1848 г., печ. 503.
Мѣсецословъ (светче), черк.-сл. печ. 503.
мѣсецослови: 14. 30, 33, 38, 63, 69, 186.
мѣсецословъ въ немощехъ 253.
Месропъ дер Месропианъ, ерм. свещ. 517.
Меркулъ Алексиевъ 148.
Мѣсинія Сикелїска 372.
Методій архиеп. Моравы Панонскые. 440.
Методій епископъ 90.
отецъ Методій 314.
с. Михалци 133.
Μιχάλη παπα Πετρε 197.
Мехмедъ Али-паша 413, 499.
царь Мехметбекъ 122.
Мехметъ (султанъ) 257.
Мехемедъ (султанъ) 201, 447.
царь Мехмедъ 448, 448.
Миленъ м. име 43.
Милена ж. име 43.
Милетий митрополитъ 46.
Милетий архимандритъ 499.
Милетичъ Л. 149, 150, 341, 507.
Милка ж. име 63, 487.
Милко м. име 53.
Милковица планина 204.
Милошъ м. име 46.
князь Милошъ 499.
краль Милутинъ 171.
Мильо м. име 62.
Миней служеб., бълг. перг. XIII в. 85, 433.
„ „ срб. „ XIII. в. 137.
„ „ „ „ XIV. в. 86.
„ „ бълг. XV. в. 91, 92, 93, 95, 101,
„ „ сръб.-бълг. XV. в. 111.
„ „ „ XV—XVI в. 100, 109.
„ „ „ XVI в. 98, 99, 103, 104, 105, 106, 107.
Миней служеб., сръб. XVI—XVII в. 112.
„ „ „ отъ 1509 г. 102.
„ „ „ 1608 год. 110.
„ „ „ 1609 „ 114.
„ „ бълг. отъ 1613 г. 111.
„ „ рус. XVI в. 108, 109.
„ общъ и празниченъ, бълг. XVI—XVII в. 109.
Миней-общакъ сърб., XV в. 89. 94.
„ „ срб.-бълг. XV в. 111.
„ „ „ XVI в. 97. 104.
„ празниченъ, бълг. XV в. 87.
„ „ срб. XV в. 92.
„ „ „ XV—XVI в. 94, 100.
„ „ „ XVI в. 95, 99, 102, 104.
„ „ „ XVI—XVII в. 433.
„ „ „ печ. 1538 г. 495.
„ общакъ съ пролози, срб. XV в. 87.
„ съ пролози, бълг. перг. XIII в. 83.
„ „ „ XV в. 86.
„ съ пролози, срб. XV в. 88, 93.
„ „ „ бълг. XVI в. 95.
„ „ „ срб. XVII в. 101.
„ „ „ „ XVI—XVII в. 112.
„ „ „ „ XVII в. 113, 114.
„ „ „ „ 1608 г. 110.
„ „ „ срб. 1509 г. 114.
Миней-прологъ срб. XVI в. 101.
„ „ рус. XVI в. 108.
„ „ срб. XVII в. 113.
„ „ 1694 г. 113.
„ гръцки, печ. 1551 г. 522.
„ „ „ XVII в. 523.
Миндизовъ В. 464.
Министерски сборникъ 134, 156, 173.
Миро м. име 482.
с. Мирково 447.
Мирко м. име 482.
Миронъ м. име 43.
отецъ Мисаилъ 43.
гр Мисеръ 123.
Мѵсіа Долна 499.
Мита м. име 487.
митарства 258, 332.
„ Теодорини 457.
„ печ. рум. 510.
Мито ерей 491.
Митология Синтина философа 406.
Митре даскалъ 361.
Митра ж. име 168.
Митровъ Хр. 57.
Митрополия Горна 52.
Митрофанъ епископѹлѹи де Бѹзъу 508.
киръ Михаилъ еродіаконъ 243.
киръ χ̃ Михаилъ отъ Тетевенъ 404.
Михайловъ Н. 422, 437.
киръ Михаиловичъ Георги, свещ. 393.
Михаилъ Архистратигъ 15, 64.
Михаилъ параклисиархъ, полатарь, клисиархъ 129.
„ митрополитъ Бански, Кратовски и Щипски 129, 431.
Михаилъ архиерей Коласийски 431.
попъ Михаилъ 47, 113, 254.
Михаилъ царь 192, 440.
„ гръцки царь 201.
„ царь-Николаевъ братъ 409.
царь Михалъ Матеологъ 381.
Михаилъ Богомиловъ ученикъ 119.
Михалковъ Петъръ 485.
Михаилъ и Гаврилъ 342.
Михаю м. име рум. 478.
апа ди Михаю 278.
παππᾶ χατξη Μηχαὴλ 516.
παπά Μιχαὴλ 518.
Μιχαιλος Μαγος (?) 194.
Михне воевода 102, 112.
Михо граматикъ 13.
Миховъ В., свещ. 5.
Миховъ Н. Габрово, 3.
Мицо м. име 92.
Младенъ м. име 47.
попъ Младенъ 314.
„ „ Бусенски 46.
„ „ отъ с. Кръпчане 353.
„ „ отъ с. Просянъ 119.
Младеновъ Х. 280.
Млацо м. име 353.
Млаца м. име 45.
Многолѣтствия: за патр. Евтимия 197. — За Мария царица 197. — За Търновския митрополитъ 514. — За царь Шишмана 197.
Мнѣние (частно) по случай смъртьта на Хр. Георгиевъ 505.

Моꙋси иеродіаконъ 482.
Моꙋсеа путникъ 495.
Моисо Шута 36.
Молдава 278, 295.
Молдавски воевода 195.

Молитви: 7, 8, 157, 158, 162, 163, 164, 172, 174, 175, 177, 179, 195, 196, 204, 205, 253, 310, 311, 340, 387, 388, 429, 430, 452, 457.

Молитва св. Антипа противъ зѫболь 387, 457. — на св. Арханг. Михаила 178, 387, 452. — къмъ сѫщия — противъ моръ и вѣщици 175. — Богородичина 340, 387, — на св. Георгия — за война, за пѫть и пр. 175. — на св. Димитрия 175. — на св. Ефрема 204, 430. — отъ Димитра Кантакузина 205. — на св. Никола — противъ зли вѣтрове и вѣщици 175. — на св. Павла — „отъ змие" 7, 175. — отъ св. Петра и Павла — противъ дявола, моръ и вѣщици 175. — на св. Харалампия 388. — на 9 мѫченици въ Кѣзицѣхъ — за трѣсавична болесть 387.

Молитва за ново лозе 175. — за нова нива 175. — за новъ хамбаръ 175. — на поставленіе кесара 195. — за поставленіе хранителѣ полатѣ, йже гл҃етсѧ ку҃рополáтисъ 195. — за пѫть 175, 387, — ѿ кръви текѫщіи носом или ѹстиѹ. — женѣ по детету 253. — бабе кога пріемлеть отроче 253. — за 40 день на родилка 253. — ѿ съблазны въ сне 430. — аще комѹ прїдет помышленіе хоулное къ с҃тымъ иконамъ 430. — аще кто бориⷨ҇ѥстъ ѿ пльтнаго любнаго бѣса блѹднаго 430. — противъ нежита 175, 253. — ѿ злаго дъжда 253. — противъ житовабьца 175. — противъ звѣръ 175. — противъ сѣкакво зло „и мьча и стрели летеще ва дни и ва нощи" 175. — противъ моръ 175. — провъ разбойникъ 175. — идуще рибѹ ловити 253. — противъ вампиръ 175. — противъ бодежъ 175. — противъ вълкъ 175. — противъ грьмотевица 175.

молитва на заѹченіе діáкѹ 179.
молитвы прѣзъ недѣлю, твореніе Ку҃рілла Тѹровскаго 429.
молитви Василиеви 311.
„ Василиеви — заклинание над̑болнї емѹже стѹкаетъ лѹкави бесъ 310.
молитви на турски ез. съ слав. букви 457.
Молитьвникъ, печ. 1570 г. 488, 489.
Молитвенникъ съ мѣсецословъ, печ. 1863 г. 503.
Молитвениче 170.
„ рус. печ. XVIII в. 496.
„ рум. отъ 1733 г. 518.
молитвенное размышленіе 404.
Момко м. име 436.
Момчилъ 487.
моръ отъ куга (чума) 382.
„ по добитъкъ 161.
„ отъ гладъ 449.
Мъхитаръ, ерм. свещ. 517.
Мръза ж. име 62.
Мора (Гърция) 52.
Москва 123, 409, 425, 431.
Московъ М. 47.
мостъ на Дунава 255, 409.
Мразовичъ Аврамъ 498.
с. Мраморъ, Софийско 54, 332, 480, 491.
мукава отъ ркп. листи (слѣпени) 454, 514.
царь Муратъ на Дрено-поле 145.
муска за бѣсъ 253.
Мустревци, Охридъ 203.
Муратъ (султанъ) 90, 145.
Мургаковъ Іоанъ, послужникъ 295.
Мусевичъ П. 425.
Мустафа (султанъ) 448.
Мустафа-бей 51.
A. Musculus, doctor, 521.
Мухамедъ II. 339.
Муше м. име 119.
Мюкитевичъ Алексѣй 148.

Мѫченіе: св. Андроника и Наталіа 437. — св. Артема 350. — на св. Георгия 321, 349, 452, 466. — на св. Георгия Новий 183. — на свсв. исповѣдници Гурия, Самона и Авива 350. — на св. Димитрия 452. — на свсв. Евстатия, Авксентия, Евгения, Мардария и Ореста 349, 350. — с҃тому Е҃уѳатїѹ новомѹ Іовѹ, 307. — на свсв. Козма и Дамяна 469. — на св. апост. и еванг. Марка 293. — на св. апост. и еванг. Матѳеа 293. — на св. Юсиана 331. — на св. Кирика и Улита 332, — на св. Марина 350. — на св. Мина 350. — на св. Пантелеймона 350. — на св. Параскева (Петка) 255, 282, — на св.св. Петра и Павла 468. — на св. Прокопия 350. — на св. Теодора Стратилата 349, 467. — на св. Теодора Тирона 351. — тремъ отроцемъ 293. — на св. Феврония 468. — на св.св. 40 мѫченици 465. — на св. Ѵпатіа 250.

Н.

Наводнение въ Разградъ 408.
нагомоудрьци 255.
напасти на християнитѣ 176.
наредби на светитѣ събори 315.
наредби на Угровлахийския митроп. Григория отъ 1777 г. (рум.) 518.
народна пѣсень 503.
Наста ж. име 22.
Настасия ж. име 41.
Наѹка кѹ читаню, печ. 1596 г. 521.
Nauka ku czytaniu pisma polskiego, печ. 1599 г. 521.
Наумъ, Климентовъ ученикъ, 440.
Начевъ Н. А. 418, 501.
„ Евт. 92, 116.
„ Ем. 227.
Невена ж. име 482.
неволя отъ помаци 492.
неволя отъ турци 254.
Нѣга, Нѣгоева майка 260.
Нѣгоеви послания, бълг. ркп. XVI в. 260.
Нѣгой воевода 193.
Негра ж. име. 482.
Негро м. име 482.
Негревъ Велю 502.

панъ Негѹескѹлъ вел. ворникъ 480.
Недѣлникъ (кириаконромионъ) 405.
попъ Недѣлко 97.
Неделя ж. име 56.
Недо м. име 56.
Недѣлко граматникъ 186.
Неделѣа ж. име 43.
Неделѣо м. име 43.
нежитъ — молитва противъ него 175.
в. „Независимость“ 428.
Нейко м. име 34.
нѣмска черковно-правна книга, печ. XVI в. 522.
нѣмски книги, печ. XVI в. 522.
немецу се бие съ Букурешкио бей 408.
нѣмци на Нишъ 236.
нѣмци 55, 255,
Нено м. име 34, 353, 482.
Нено отъ с. Габрово 449.
Нено, даскалъ 256.
Ненчовъ Ст., титоръ, 506.
Неофитъ Червенѹ (владика) 408, 409.
„ іеромонахъ 37, 502.
„ П. П. Рылецъ 506.
„ архимандритъ 498.
„ архим. хилиндарецъ, родомъ же Котленецъ 504.
Нетко м. име 56
киръ хаџи Нетко, Плѣвенъ, 393.
с. Нетрополия, Горня, 161.
Нешковъ родъ 42.
Нидѧлкѹ м. име 32.
Никодимъ еромонахъ 37.
хаџи попъ Нику 419.
Николаевичъ Ѳеодоръ 417, 418.
Никола ерей 257, 475.
попъ Никола 35, 76.
попъ Никола отъ с. Чертовецъ 480.
„ „ „ „ Кожинци 45.
„ „ Мелщички 45.
Никола (писецъ) 131.
Никола отъ Крушево, Македония, 119.
папа Никола 163.
Никола чорбаџи отъ с. Бусенци 78.
„ Дойно 76.
„ Райновъ 76.
попъ Никита 42.
Никифоръ 259.
„ монахъ Рилски 454.
„ монахъ 314, 357, 453.
„ еромонахъ 379.
папа Никифоровъ Юрд. 130.
Никифоръ, Търн. владика 75.
Никла ж. име 50.
попъ Никла (?) 46.
Никодимъ монахъ 202.
Николай патр. Александрийский 191.
„ ерей 493.
„ мнихъ 98.
царь Николай 409, 448.
Николай Павловичъ, руски имп. 76.
Николовъ Димо, Враца, 324.
Г. Николай Іоанъ 422.
попъ-Николовъ Вас., праматарь 34.
Никсловичъ Станчо 362.
Никополъ 380.
племе Никшиѣ 48.
Нино отъ с. Белотинци 353.
с. Ниръ 203.
Нифонъ, рум. митроп. 505.
Нишъ 46, 168, 236, 380, 448.
Нишски митрополитъ 194.
с. Новаче 36.
с. Новачане 131.
Новаковичъ 218, 367.
Ново-село, Щипско, 92, 116, 227.
Номоканонъ срб. XVI в. 471.
Номоканонъ срб. XVI—XVII в. 204.
„ срб. 1629 г. 204.
„ гръцки XVIII в. 514.
нотни знакове, стари, гръцки 133, 196, 512.
нужда велика отъ агарени 483.

Нравоучения: о богатствѣ и о доволствѣ 275. — На елине и на разсуждение между Петра и Платона 300. — Ради наше житие да се не надеемъ 303. — О житіи правомъ 266. — Ради зависть 303. — О зависти 270. — За кротки и смирени 300. — О любви и житіи добродѣтелномъ 273. — О любви и братолюбіи 272. — О милостини 270. — Ради Богу неугодна милостиня 303. — Ради неисправлено наше житие 300. — О нищолюбіи 265. — Ради нощна молитва 304. — Ради постъ и въздържаніе 304. — О правдѣ 273. — Да внимаемъ себе ѿ развращени християне 300. — Ради человѣческое спасение колико иматъ богъ радение 301. — О сребролюбіи 272. — Радиспасеніе 301. — Отщеславіи 265, 267, 273. — Отщеславныхъ 265. — О ярости и кротости 269. — Аще кои желаетъ епископство и пр. 300, 235.

О.

Обитель Зографска 410.
„ Рилска 357, 454.
„ Троянска 404.
образъ на Давида 476.
образи на светии, въ печ. кн. 491.
образци за писма 384.
„ „ „ (на гръцки) 370.
Обреновичъ, Милошъ Ѳеодоровичъ, князъ срб. 502.
попъ Обрѣтенъ, писецъ, 165.
Обусекиръ, турски пророкъ 415.
обхождение и м҆ченіе св. Варнавы 467.
обявление къмъ бълг. народъ отъ Центр. народ. комит. 428.
обявление отъ Бълг. Книж. друж. 1870. г. 505.
Овечьстии митрополити 194.
Оглавление царя Стефана 200.
Оглашеніе І. Злат. къ хотещому кръстити се и о причтѣ винограда 233.
Оглашения на Кирила Ерусалимски 244, 245, 246.
Ода архимандриту Паисию (отъ Нямец. ман.) 371.
Одеса 196, 431, 449.
Оджаковъ П. 26.
Одринско 28.
Одринъ, градъ Македонски 87.
с. Околъ-Горни 59.
Окрѫжно владишко (на гръцки) 516.
Окрѫжно патриаршеско отъ 1861 (на гръцки и бълг.) 427.

с. Оличане 203.
Ὁμιλία ἐν λακίζοις 514.
„ ἐν λιμῷ καὶ αὐχμῷ 514.
Онуфриia монахъ 12.
опашата вѣра 447.
Опѣлото на бълг. 177, 178.
Описание на Ерусалимъ, печ. 1781 г. 495, 496.
Описание на Светогорскитѣ манастири 330.
с. Ораховик 203.
Орданъ м. име 105.
с. Орѣховица 161.
с. Орещецъ, Бѣлоградч. 61.
с. Осиковица 64.
султанъ Османъ 442, 448.
султанъ Османъ на лѣха 255.
Османъ-паша, везиръ, 75.
Османъ-ага 195.
Осмогласникъ бълг. XIV в. перг. 117.
„ бълг. XVI в. 131, 132.
„ срб.-бълг. XVI. в. 130, 471.
„ срб. XIV в. перг. 115, 116.
„ срб. XIV в. перг. и харт. 116.
„ срб. XV в, 118, 120, 124.
„ срб. XV—XVI в. 125, 130.
„ срб. XVI в. 125, 126, 127, 128, 129, 131, 132, 471.
„ и молебникъ, бълг. XV в. 118.
„ и миней сръб. XV в. 123.
„ параклитикъ, срб. XIV в. перг. 121.
Осмогласникъ параклитикъ, сръб. XV. 119.
„ и триодъ, сръб. XVI в. 128.
„ воскресный, рус. XVIII в. 133.
„ рус. печ. XVIII в. 483.
„ печ. 1537 г. 483.
„ грьцки, XIII в. перг. 513.
„ „ XIV в. перг. и харт. 513.
„ „ XVI в. 513.
Осоговска гора 9.
р. Осъмъ (голѣмо наводн. 1614 г.) 442.
Острожска библия, печ. 1580 г. 477.
Острозскій, Алекс. Конст. 521.
князъ Острожскій (Вас. Конст.), воевода Кіевскій 477.
Отвѣтъ Магдалининъ грѣшникови (стихове) 401.
Отвѣтъ на „Бълг. Пчела" — 1864 г. 505.
Отговоръ на отговоръ отъ П. Кисимовъ до З. Стояновъ, 1886 г. 428.
Отзивъ (на румънски), 1867 г. 505.
овкжслеци отъ ржкописи 472.
откжслеци отъ грьцко светче, XVIII в. 513.
откжслеци отъ печ. книги 495.
Оуша покъинции, печ. 1812 л. 509.
Ѡфоверωс, име 90.
Охридъ 50, 100, 125, 203, 513, 519.
Охридски митрополити 194.
Охридски епископъ 38.
Охридска кааза 121.
Очова-рѣка 382.

П.

Паліѹритъ Григорій 423.
Павелъ м. име 128, 153.
папа кир. Павле, питропъ 374.
попъ Павле 54.
Павелъ Мумџи 76.
с. Павликени 512.
Павловъ Ст., свещ. 28.
Павловъ Цвѣтко 505.
Павловичъ Христаки 176, 419.
Хр. Павловичъ Македонски 400.
Павлово ходене по мжкитѣ 330, 331, 336, 368.
Пазарџикъ 374.
Παζαρτζίκι 370.
Т.-Пазарджишки окржж. инсп. 113.
Пайсий Патриархъ 129.
Паисий, еписк. Врачански 492.
„ еромонахъ 411, 412, 417.
„ ером. Хилиндарски 413, 414.
„ еросхимонахъ 371.
Паисий свещеноинокъ 414.
„ Новий 173.
попъ Паисия 106.
Паисиева история 346.
Паисиева историа славѣно-болгарска, Котл. прѣписъ отъ 1765 г. 411.
Паис. ист. славѣно-болг., Ковачл прѣписъ отъ 1783 г. 412.
Паис. ист. славѣно-болг., Еленски прѣписъ отъ 1784 г. 412.
Паисс. истор., Славейковъ прѣписъ А. 413.
„ „ „ „ Б. 414.
„ „ прѣписъ отъ XIX. в. 414.
„ „ „ отъ 1845 г. 417.
Палакаріа (область) 100.
Палаузовъ Хр. 198, 431.
палимпсестъ 135.
Паметь: на св. Василия 243. — на Михаила воинъ 98. — на св. Лазара Сръбски 113. — на Николая мниха 98. — на Св. Савва Сръбски 100. — на Св. Симеона 337. — на св. царь Стефана Сръбски 99.
Памятники народнаго быта болгаръ, ркп. 428.
Панагирикъ, ркп. срб. XVI в. 233.
Панагюрище 362, 448, 449, 456.
с. Панаде Рум. 478.
Панайотъ поклонникъ 179.
Панайотовъ Д. 477.
Пандекти 279.
Панагирикъ, ркп. срб. XVI в. 233.
Папегирикъ, ркп. срб. XVI 464.
Пантевъ П. 24.
параклисъ св. I. Рилски 173.
Пораскева-Петка 51.
Паренесисъ Лѣсковски, Бълг. ркп. отъ 1353 г. 205.
Парійски чудотворецъ 142.
Партеній Софійски 73.
диспода Партеніа 480.
Парфеній, всел. Патриархъ 480.
Папертъ, ерм. градъ 518.
пасхаліа 517.
„ азбучна 185.
пасхална ржка 172, 430.
пастирски писма, печ. 505.
патерикъ, сръб. XV в. 239, 261.
патерикъ и сборникъ, сръб. XV в. 237.

патриархъ Пеѣски 129.
патриаршия Търновска 194.
„ българска (обновление) 191.
Пауна ж. име 475.
Пахомий ѳромонихъ 179.
„ священноинокъ 474.
„ „ игуменъ 112.
Пахоміе, писецъ, 470.
„ проигуменъ Рилıотъ 441.
киръ Пахомій монахъ 357.
протопопъ Пею 48.
Пею Спасъ 76.
Пейо м. име 22, 177.
Пейко м. име 480.
даскалъ Пейо отъ с. Врѣчешъ 437.
Пейчиновиħ, Кирилъ, Тетовецъ 499.
Пейчиновичево Огледало, печ. 1816 г. 499, 500.
Пейчови синове 34.
гр. Пеħ (Ипекъ) 129.
Пелагонийска страна 52.
Пендикостаръ влахо-бълг., печ. 1701 г. 485.
с. Пенена 203.
пепелъ валѣлъ на 1631 г. 248.
с. Перѥславъ за Днѣпра . . . 148.
пѣсень Лѣсковска 503.
пѣсенъ за царь Крума и Никифора 412.
св. Петка Търновска 243.
Петка ж. име 47, 437, 487.
баба Петкана 487.
даскалъ Петко 311.
Петко отъ Хана 237.
Петко попъ-Іованович 311.
попъ Петко 473.
попъ Петко отъ Прилѣпъ 8.
папа Петковичъ Владъ, Габровали 372, 373.
Петковичъ Іоанъ 203.
Петковъ Никола 356.
Петкова Недѣля 502.
с. Петларашъ (Рум.) 119.
Петрана ж. име 22.
Пѣтрика ж. име 478.
Петровъ Якимъ, Сифия, 520.
Петроній игуменъ 200.
Петроний ковачъ 173.
с. Петрилъ 203.
Петъръ богомилъ 190.
Петъръ граматикъ 49, 447.
„ отъ Влашко 103, 448.
Петъръ. Нѣгоевъ синъ, 260.
попъ Петъръ 56, 92.
попъ Петъръ хаџи 442.
Петъръ царь български 188, 440.
„ Кападокійскы, дѣдецъ Срѣдечьскы 189.
„ Лаутация 156.
„ митрополитъ сръбски 502.
„ „ руски 480.
„ ерей 447.
Πέτρος πρωτοφάλτος του Βυσαντίου 516.
печатъ врачовенъ 203.
печати на царь Соломона 175.
печатъ — за любов на господа, — ѿ магїю, — за сꙋдь, — ѿ море и вещице, — за пꙋть, — ѿ стрели и меча, — за тргь, — ѿ вїра и ветьра, — ѿ главьние болезниї, — ѿ зле среще, ѿ ваньпира, — ѿ злоби женскꙋе 175.
печать — за кога отивашъ на бой 175.
„ на І. Радула воевода 424.
„ на Стефана воевода 424.
„ на Черепишкия манаст. 498.
попъ Пешо отъ с. Кръпчане 353.
Пещереко 40.
Пиминъ ѳромон. 131.
пиргъ Рушки 14.
Пирдопъ 341.
Пирдопски апостолъ 70.
гр. Пиротъ 75, 380.
„ „ (изгорѣлъ) 154.
писма отъ Зогр. манаст. до Д. х҃ Тошевъ 427.
„ изъ Рилския метохъ въ с. Банско 427.
„ „ архивата на Врач. митрополия 426.
„ „ архивата на Д. х҃ Тошевъ, Враца, 426, 427.
писма и документи изъ арх. Ив. Грудевъ, Букурещъ, 428.
писма и записи 427.
писмо отъ Неоф. Рилски до игумена Іосифъ Рилски 427.
писмо отъ единъ студентъ въ лицея Св. Сава — притурка на в. „Народность“ 1867 г. 505.
Писмовникъ отъ 1783 г., черк.-слав. 410.
„ отъ 1784 г., черк.-слав. 410.
„ 385.
Писмовниче на черк.-сл. отъ XVII в. 427.
Пишуркова Ангелина 409.
Плѣвенъ 53, 170, 178, 185, 308, 372, 373, 374, 393, 409, 482, 493.
плѣнение на св. Гора 379.
Пленимиръ (царь) 440.
с. Плиса 203.
Пловдивска изложба 64.
с. Πλῶσκα 516.
повѣсти различни 296, 297.

Повѣсти и рѣчи (отъ древни мѫжие) 441. — Повѣсть отъ Анастасия мниха 238, — отъ Атанасия Александр. — за чудо отъ Христова икона въ Виритьсцѣм градѣ 318. — Отъ Афродитіана Пѣсенника — о рождествѣ х҃вѣ и о звѣздѣ 439. — Отъ І. Злат. о Раавь блудницѣ 233. — Како обрѣтена бысть глава І. Кръст. 465. — чудна отъ нѣкоем старци 240. — За некоѧ жена како ѧ панде от. Марко 307. — дивна зѣло — лютъ и злѣиши грѣхъ юже осѫждати 240. — О прѣславномъ чꙋдеси св. Георгіа 466. — нѣкоего мниха полезна 279. — за апост. Петра и дѣтище 255. — за плѣнение на Св.-Гора 380. — пользна — егда перси и варвари градь бранью окрꙋжише 144, 250. — зело полезна — за единъ попъ и дяконь 86, 347. — О единомь простомъ чловѣцѣ 321.

Повѣсть за падането на Цариградъ 335.
„ за страданіа Болгаріи отъ агарянъ 380.
Повѣсти ст҃ыхъ о҃цъ, черк.-сл. ркп. 1801 г. 382.
Погановско 204.
Погребални пѣсни, рус. XIX в. 187.
Подбалкански Сим. 432.
подвързия златокована 64.
Подтепански Мих. 55.
поклоненіе г҃дꙋ нашемꙋ І. Х҃ртꙋ 400.
х҃ Полизовъ Анаст. 501.
положеніе чъснаго поѩса пре҃тые Б҃ци 348.
„ чъстние ризи пре҃тей В҃ци 348.

помаци 492.
„Помежду насъ“ притурка на в. „Народность„, 1867 г. 505.
Поменикъ, ркп. сръб. XVI в. 202.
поменици: 5, 50, 57, 172, 179, 183, 197, 203, 237, 475.
поменици съ западно-бълг. имена: 154, 457, 480.
„ отъ Врачанско и Плѣвненско 493.
поменикъ отъ с, Диканя (Радом.) 486.
поменици отъ Софийско 491.
поменикъ съ Влашки имена 295.
„ на български царие 440.
„ „ патриарси 440.
„ „ сърбски царие 195.
попъ Пондьо 437.
Поповъ Г. 435.
„ Димитъръ 60.
„ Илчо 56.
Поповичъ Хр. 420.
„ Стеф. 501.
Попруженко М. 97. 196, 197.
посланіе архим. Паисіа (отъ Ням. ман.) пречестнои госпожи Маріи 371.
послание отъ бълг. екз. Іосифа I., печ. 504.
послания отъ бълг. владици, печ. 504.
послание отъ Антима Вид., печ., 504.
Послѣдованіѧ молебна за болѧщаго, прѣписъ отъ XIX в. 409.
Постанакъ словенски слова, печ. 1840 г. 504.
потопъ на Знеполъ 487.
Потръка м. име 195.
Поучения недѣлни и празнични, ркп. сръбски, XVII в. 241.
Поучения на Кирилъ Ерусалимски, ркп. сръб. отъ 1547 г. 244.
Поученія и сказанія отъ Фотия, архиеп. Конст. 248.

Поучения отъ: св. Василия — къ икономъ 243. — отъ Ефремъ Сирина 208. — отъ сѫщия — за св. литургия 178. — отъ I. Злат. 459, за 1. 2. 3. 4. 5. нед. поста 290, — о постѣ 289, — за св. Духъ 292. — отъ сѫщия безъ заглавие 328. — отъ Кирила Ерусалимски поученіе тайно 246, поученія просвѣщаемымъ 244, поученія и прѣнія къ жидовомъ 244. — отъ киръ Марка Александрийски 247. — отъ Козма Презв. — за които ще ставатъ монаси 391. — отъ киръ Теодора Антиохийски 247. — отъ Теодора Студита 323, — за Кръстовденъ 309, — за 4 и 5 нед. слѣдъ Кръстовденъ 309. — Отъ Өеофана инока и ритора — ѡ вс҃хъ съставь правіе вѣры 439.

Поученія (съ непоказани автори): за нед. на Мит. и Фарис. 339. — за нед. блуднаго 340. — за месопуст. нед. 340. — за сиропуст. нед. 340. — за 1. нед. поста 340, 354. — за Лазарова сѫбота 276. — за Велики четв. 276. — за Христово същиествие въ адъ 276. — за Велика сѫбота 276. — за въскресение 276. — за Томина недѣля 276. — за 2. 3. 4. 5. отъ нед. слѣдъ Пасха 276. за 6 нед. сл. Пасха 277. — за Възнесение 277. — за Петдесятница 277. — за нед. на св. Праотци 243. — за 1. 2. 3. 4. 6. 7. 8. 9. нед. слѣдъ св. Отци 277. — за 10. 11. 12. 14. 15. 16. 20. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. нед. слѣдъ вс. Светихъ 378. — за 1 септ. (начало индикта) 242, 309, 389. — прѣдъ Кръстовденъ 242. — за Кръстовденъ 242. — за 6. 7. 8. 7. 8 9. нед. слѣдъ Кръстовденъ 309. — За Въведение Богородично 243. — за гроздоберъ 309. — за св. Димитрий 242. — къ инокомъ 243. — за паметъ на св. I. Злат. 242. — за Іосифа и за мироносицитѣ 291. — за Кузма и Дамияна 242). — за прѣдъ Рождество 289. — въ нед. прѣди Рождество 243. — за Рождество 243. — въ нед. слѣдъ Рождество 243. — за рождество I. Кръст. 358, 326. — за Самуила и Саула. (Запад. говоръ) 500. прѣдъ Богоявление (водици) 243, 389. — царемъ и воеводамъ — неопиватисе виномъ 355, 455. — ради ѹкрашеніе женамъ и девицамъ 314, 360. — како да живеѭт жени 329. — ради високоумие и тщеславие 304. — за второ пришествие 289. — за десеттѣхъ заповѣди 178. — за истина 279. — за кротость 279. — за лъжа 279. — ради милостиня 303. — ради мрътви да не плачеме 303. — върху Отченашъ 367. — за смирение 279.

поученіе за душевнитѣ во всѣхъ 386.
Поученіе и словосказаніѧ, Софр. ориг. 1802 г. 389.
оглавление към него 389.
поучни изречения 367, 400.

похвални слова: отъ св. Васил. — за св. 40 мѫч. 465. — отъ Исихіа презв. Ерусал. — за св. Петра и Павла 469. — отъ I. Богослова — за св. Богородица 107. — отъ I. Златоуста: за св. пророкъ Илия 470, за 12-тѣхъ апостоли 469, за св. Петра, Іоанна и Іакова 469, за св. апост. Павла 469, за св. Петра и Павла 236, 469, за Іоанна Богослова 181, 182, 466, за св. Милетия архиеп. Антиохийски 464, за четвъртодневния Лазаръ 235. - отъ Іосифа инока - ст҃ому Вартоломею 467. - отъ Климента еписк. — за успение 251. — отъ Прокла, архиеп. Конст. — Ст҃ому Стефану 234. — отъ Теодора игум. Студийский: на обрѣтеніе главы I. Кръст. 467. — на рожд. I. Кръст. 468. — похвала светого I. Богослова 181. — слово похвално Светому Георгію 235, 466. — на Възнесение 292. — Ст҃ому Димитрію 294. — за рожд. I. Кръст. 358, 468. — Честному Кръсту 175. — св. ап. Петру и Павлу 287. — св. Прокопію 470. — добрымъ женамъ 310, 314, 329, о пощеніи и разрѣшеніи въсего лѣта 259.

с. Правецъ 53.
правила на св. отци въ Халкидонъ 201.
правила отъ Никифора Царигр. 201.
правила църковни отъ Вас. Вел. 201.
правило ст҃ыхъ и бг҃оносныхъ отецъ 262.
правописенъ трактатъ на Конст. Костен. 259.
Православіе греческія церкви, прѣписъ отъ 1776 г. 425.
прѣдания и баяния отъ Кюстендилско 500.
Прѣдѣли съ богомъ различни, отъ св. Климента и др. 258.
прѣдсказване врѣмето по новъ-мѣсецъ 385.
Прѣдвѣстникъ Горскаго пѫтника, печ. 1856 г. 505.
прѣмѫдрость Акириева 315.
прѣскръбно врѣме 257.
Прѣславски митрополити 194.
прѣстоли на земята 445.
Призренъ градъ 499.

Присадъ протокеліотъ 192.
Прийо граматикъ 13.
Прилѣпъ 30, 122, 203.
Прилѣпско 37, 139.
Прилѣпски варошъ 8.
с. Присланъ 119, 146.
Присланскн попъ 146.
Притурка на в. „Съвѣтникъ“ 505.
притчи Соломонови 407.
притча отъ св. Варлаама — за човѣшкия животъ и смърть 391. — отъ Кирилла монаха — притча душеполезна 325.
притча за тѣлото и душата прѣдъ страшния сѫдъ 450.
притча — іако не зрети на санъ 279.
с. Прогорелцъ 111.
Проданко протокеліотъ 192.
проектъ за организация на въстание въ България 428.
проектъ за безсмъртно общество 428.
прокоби за исхода на болеститѣ споредъ седмичнитѣ дни 457.

Пролози—минеи: 88, 93, 94, 97, 101, 109, 113, 261. Пролози: за св. Авдимъ 84, за св. Анна 84, св. Диомидъ 84, св. Евгения 84, св. Илия 84, Іаковъ Осоговски 84, св. Леонтъ 84, св. Козма и Дамянъ 84, св. Конитъ 84, св. Кирикъ и Улита 84, св. Макавеи 84, св. Марина 84, Михей пророкъ 84, св. Маркелла 84, св. Ндѣля 84, Образъ нерѫкотворенъ отъ Едесса-града 84, Образъ на І. Христа 84, св. Петра и Павла 84, за св. Пантелеимона 84, Патрикия 84, св. Прокопия 84, Прѣображение 84, за честната риза на св. Богородица 84, за св. Константина 84, прѣщеніе и трѫсъ 84, за св. Тома 84, св. отецъ, иже въ Халкидонъ 84, за Успение Богородично 84, Усѣкновение 84, Халкидонски отци 84.

περὶ προορίσμου 365.
Просвѣтно Министерство 51, 63, 70, 85, 130, 134, 136, 139, 158, 370.
Проскіпітар ал ефінтѕлѕі мѕнте, печ. 1856 г. 509.
протлъкованіе о Адамѣ и о богословцѣ 446.
Протопоповъ Мих. 425.
св. Прохоръ, слова 181.
Прохоръ, архееп. Охридски 203.
прошение до посланницитѣ на Вел. сили 385.
прощална книга (индулгенция) съ изображения отъ 1783 г. 493.
Псалми кога да се четатъ 14.
Псалтиръ, ркп. бълг XIV в. 3.
Псалтиръ ркп. срб. перг. XIV в. 1.
„ ркп. бълг. XV в. 4, 5.
„ ркп. срб. отъ 1479 г. 6.
„ ркп. сръб. XVI в. 8, 10, 11, 12, 13, 15.
Псалтиръ ркп. сръб. отъ 1635 г. 12.
„ ркп. сръб. отъ 1646 г. 15.
„ ркп. сръб. XVI—XVII в. 14, 429.
„ сръб. печ. 1495 г. 473.
„ сръб печ. 1519 г. 474.
„ сръб. печ. 1546 г. 474, 475.
„ сръб. печ. 1570 г. 475, 476.
„ сръб. печ. 1651 г. 475.
„ рус. печ. XVIII в. 476, 477.
„ рум. печ. XVIII в. кир. 508.
„ грѫцки отъ XVIII в. 511.
Пуне м. име 53.
Пурголдъ (Даниилъ Генрихъ) 425.
Пѫтрѕ м. име рум. 478.
Пѫрѫские ж. име рум. 478.
Пръва ж. име 56.
Прьвѕль старешина (Бдинъ) 111.

Р.

с. Равда, Анхиалско 494.
с. Равна, Царибродско, 435.
с. Равне Охридско 303.
попъ Радованъ 46.
Радованъ Терзиинъ 47.
Радованъ Милошевъ 78.
попъ Радованъ отъ Бусинци 45.
Радомиръ (царь) 440.
Радосавъ м. име 487.
Радославъ м. име 195.
„ Срацимировъ братъ 441.
дияакъ Радъ отъ Беривожа Мала 278.
Радивой 487.
Радовъ Іованъ 362.
с. Радовъ, Трънско 487.
Радулъ воевода 42, 112.
Радулъ ерей 42.
Радченко К. 198.
Ράδα ж. име 514.
Райко м. име 92.
Райковъ Г. 113.
Райно Поповичъ 423, 424.
Различна поучна наставления, печ. 1819 г. 500, 501.
Разлогъ 154, 385.
с. Разово-поле, Макед. 36.
„Разумникъ“ 256.
попъ Рана 119.
Разговоръ между тѣло и душа, ркп. сръб. XV. 238.
Разговори между учитель и ученици 422, 423.
Разни книги (полски и малоруски), печ. XVI—XVII в. 520. 521.
Разградъ 409.
краль Ракоци Георги 478.
Ралка ж. име 165.
Ралчо м. име 353.

Раскази за св. Отци (изъ патерика): о Анастасіи Патрикіи 240, о Андроницѣ сребропродавцѣ 239, за авва Геласия 240, за авва Дула 240, за авва Зинона 240, за авва Исайя 240, за авва Колова 240, за авва Милетия 240, за авва Мирогена 240, за авва Мойсея, етиопъ 240, за авва Макария Александрийски 240, за авва Макария политика 240, за авва Марка Великий 240, за авва Маркiела 240, за авва Никита 240, за авва Орсисия 240, за авва Паладия 240, о житіи авва Памба 240, за авва Пафнутия 240, за отецъ Пинуфия (?) 240, за авва Пиминъ 239, за авва Серапионъ 240, за авва Сисоя 240, за авва Филорама 240, О Фимиану 253.

рапортъ върху основнитѣ начала на конституцията, 1879 г. 505.
ратъ великъ 75.
ратъ на Дунавстѣ рѣцѣ 435.

Ратенъ м. име 195.
Рахна ж. име 34, 43.
Рафаилъ (писецъ) 235.
с. Ращани 172.
Reime vom zöttlichen Hosenteufel, печ. XVI в. 521.
с. Ресинъ 480.
Ресулла, турски пророкъ 415.
Решит-ефенди 333.
рецепти: за бѣсъ 442, за епилепсия 165, за кога падне маждецътъ 416, за мацунъ 405, за нузла 416, за порѣзано 453, за пришка 416, за треска (муска) 453, за френкави 416, за чуруклукъ на сърцето 165, за кога нѣкой забравя книга 444.
руско-българско рѣчниче 420.
рѣчникъ (материали) отъ Л. Каравелова 428.
„ гръцки и славянски отъ 1803 г. 420.
„ българо-гръцки отъ 1849 г. 420.
с. Рибинъ 161.
Рила-планина 382.
Римъ, царствующъ градъ 75.
„ (Цариградъ) 146.
Рисанда калугерка 76.
Риста Богданинъ 177.
Робинсона случаи 423, 424.
ради родове 311.
градъ Родосъ 123.
родословие на сръбскитѣ господари и ктитори 170.
Родостолъ на р. Истросъ 98.
Ройку (Райко?) 35.
Романъ 440.
„ патр. Търн. 194.
„ иеромонахъ, загорецъ 113.
Романски Ст. 261.
р. Росита 380.
Рувимъ священносхимонахъ 404.
Рувимъ еромонахъ 40.
с. Рудникъ 79.
Руководство къ слав. грам. 418.
„ „ „ „ печ. 1800 г. 498.
румънски приписки 40, 42, 43, 112.
Руневски С. 346.
Руса ж. име 62.
Русчукъ 408.
Русювъ Господинъ 34.
Русы 255, 259.
Русия 76.
руситѣ въ Едрене 474.
Русиновъ Ат. родомъ Хажделескому 497.
ржкописни тедрадки 422.
ржкописна книга на непознатъ езикъ 517.
Ряховица 413.

С.

Св. Савва сръбски 9.
Савва, ученикъ Климентовъ 440.
Саватие игуменъ 48.
Сави м. име 32.
Савола м. име рум. 478.
Садукана, турски пророкъ 415.
Саитъ, турски пророкъ 415.
Салакъ, ерм. священникъ 517.
Самоке ж. име 482.
Самоковъ 55, 81, 124, 148, 151, 159, 174, 177, 275, 324, 325, 361, 382, 385, 386, 460, 483, 486, 489.
Самоковска епархия 411, 412, 413.
Самоковски владика 385.
Самоковско 59, 280.
Самуилъ царь 440.
Сапуновъ, канцеларистъ 506.
Сарандапорски Іоакимъ 9.
Сарафовъ П. отъ Либяхово 116.
Сардикия 183.
Саси 255.
Сахатчиевъ Костаки 460.
Сборникъ XIV в. бълг. 248.
„ XVI в. „ 278.
„ XVIII—XIX в. бълг. 382.
„ XIX в. бълг. 329.
„ рус.-бълг. XVII 275.
„ XVI—XVII в. рус. 280.
„ XVII в. рус. 262.
„ сръб. XV в. 237.
„ и синодикъ (Дриновски), сърб. XVI 438.
„ сръб. XV—XVI в. 180, 181, 182, 252.
„ „ XVI в. 254.
„ „ XVII в. 172, 174.
Сборниче бълг. XVIII в. 450, 455.
„ „ XVIII—XIX в. 456.
„ рус-бълг. XVIII в. 179.
„ рус. XVIII в 371.
Сборниче черк.-сл. и бълг. 386.
„ отъ XVIII в. сръб. 259.
„ отъ 1639 г. сръб. 175.
Сборникъ „ XVIII вѣкъ бълг.-сърб. 179, 308, 311, 315.
Сборникъ отъ XIX в. черк.-сл. и срб.-бълг. 379.
„ черк.-сл. XIX в. 177.
„ XVIII черк.-слав. и бълг. 333.
„ отъ гръцки (поучения) 514.
„ гръцки печ. 1762 г. 519.
„ (миней празн.) сръб., печ. 1538 г. 482, 483.
Сборникъ (прѣписъ по Софр. книги и др.), бълг. отъ 1850 г. 406.
Света-гора 243, 247, 280, 330, 362, 381, 411, 449.
„ „ Атона 34, 205.
„ „ Атонска 411, 412.
Светий-Боже на арабски 73.
свѣтовно колело 372.
Светославъ м. име 441.
Свѧтославъ царь 193.
Светче или „Свети писание“ Венец. печ. отъ 1547 г. 491.
Свѧтче или календарь вѣчный, печ. 1843 г. 503.
Свищовъ 419.
Севастополъ 448.
Севастианиосъ еромонахъ, игуменъ 497.
Севатие ером. игум. 203.
сѣверо-западенъ говоръ 299, 306, 308, 322, 325, 331, 333, 346, 371, 374, 382.
Севладъ граматникъ 12.
гр. Сегитварь 255.
седемъ добродѣтели 337, 399.
с. Седлачево 203.
Секула м. име 58, 68.
гр. Селви (Севлиево) 380.
султанъ Селимъ 52.
царь Селимъ 122.

Семиръ воевода 194.
Серафимъ, владика 385.
" ieродяконъ 410.
" проигуменъ 411.
" iеросхимонахъ 509.
" иеромонахъ 248.
Сервiя 202.
Сергiй, патр. Прѣславски 194.
Серендаръ 40.
Сѣрстiи (Сѣрески) митрополити 194.
Сеферика ж. име 486.
сѣчь у Римъ (Цариградъ) 75.
Силвестръ монахъ, епикерiй 192.
Симеонъ, патр. Търн. 194.
царь Симеонъ 440.
Симеонъ, патр. Антиохийски 191.
" Самоковски влад., обѣс. на 1737 г. 236.
" еромонахъ 48.
" мнихъ 30.
" духовникъ 46.
" сръбски 9.
Св. Симеонъ Неманя, Бански 171.
киръ Симеонъ, свещ., Плѣвенъ 393.
киръ Симеонъ, писецъ 100.
Симоло, име влашко 478.
с. Симнишна (?). Седмиградско 480.
Simon di Sittniza 7.
Симонъ еромонахъ 38.
Сѵмоновичъ Сѵмеонъ, митроп. Птоломейски, 495.
Синаитецъ 385.
синаксари: 1, 9, 15, 18, 20, 25, 27, 29, 32, 36 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 61, 64, 67, 72, 75, 77, 82, 233, 517.
Синаксаръ (соборникъ) 481.
Синанъ-паша 255.
Синодикъ Бориловъ 3, 151, 187, 188, 196, 439.
Сiнодiкъ или помянникъ, печ. XVIII в. рус. 491.
Сириiане 255.
Sittniza 7.
гр. Скадаръ 484.

Сказания: отъ I. Златоуста 459, 462. — отъ Епиф. Кипърски — за 12-тѣхъ апостоли 81. отъ непоказани автори: О Авраамѣ и ст҃ѣи Троицѣ 459. — Сказанiе Адамово 455. — Сказание за зладиката 345. — за 10-тѣхъ заповѣди Мойсееви 459. — Сказанiе ѡ мѣсечнѡмъ пол8не да знаетъ се (кога се ражда новъ мѣсецъ) 253. — сказ. за 12-тѣхъ петъци 102, 133, 256, 317. — сказ. о трепетник8 253. — о страданiи га҃ нашего I. Хр. 459. — за Апост. Павла, како вознесенъ бысть 455, 458. — о Лотѣ праведномъ 459. — за второ пришествие 456, 458. — сказ. о с8ете и „непостоiаннем бытiе нашего“ 430.

Сказанiе о ст҃ѣй Горѣ Атонстѣй, ркп. рус. отъ XIX в. 381.
Скендеръ-бегъ 122.
гр. Скендеръ „въ странахъ Македонскихъ“ 485.
Скитъ на св. Анна (Атонъ) 322.
" " " Никола (при Троянския ман.) 404.
Скитски патерикъ отъ 1786 г., рус. 295.
гр. Скопие 203, 476, 499.
скѫпия 113, 146, 161, 257, 332, 333, 448.
с. Скъвена (Скръвена) 13, 437.
Славъ деспотъ 192.
Славъ Iовановъ 62.
Слава ж. име 62.
Славейковъ П. Р. 9, 257, 333, 416.
" Ив. П. 418, 424.
" П. П. 55, 154, 183, 499.
попъ Славко 204.
с. Славовица на р. Искъръ 161.
слана прѣзъ м. септемврий 332.
Славчевъ А. 512.
Сливенъ въ макед. страна 416.
с. Сливница 46.

Слова: Отъ св. Амвросия — о милостини 458. — Отъ Амфилохия, еписк. Иконийски — на срѣтение 464. — отъ св. Андиоха — безъ заглавие 329. — о постѣ 463. — отъ обиаде 323. — ради покаiание 328. — ради пиiанство 323. — ради любовь къ ближнимъ 312, 360. — Отъ Авва Андония — о прокаженнѣмъ 240. — Отъ св. Андрея — на Въздвижение честния Кръстъ 281. — Отъ Андрея Ерусалимски — на Успение 252, на Въздвижение 234. — Отъ Андрея Критски — на рождество Богородично 233. — Отъ Андрея Рамски — на Успение 251. — Отъ еписк. Антипатра — за рождество на I. Кръст. 467. — Отъ Атанасия Великий — за Благовѣщение 466, — за Рождество 234, — за рождество I. Кръст. 235, 468, — за Срѣтение 235, 464, — за Мелхиседека 392, — на Цвѣтоносна нед. 235, — слово върху: Изыде повелѣнiе отъ Кесара 234. — Отъ Варлаама Старца — о трехъ друзѣхъ человеческихъ 391, — за тоя суетенъ свѣтъ 323. — Отъ св. Варсонуфия — слово безъ заглавие 463. — Отъ Василия Великий разни слова 151, — да живѣемъ по правда 348, — како изеть чл҃къ ѿ дiавола фармакiа 320, — ради тъщеславие 328. — Отъ св. Геннадия, патр. Цариградски. — за страхъ Божий 328, 334, — слово безъ заглавие 337. — Отъ Георгия, еписк. Никомидийски — на Введение Богородично 251. — Отъ Германа, архиеп. Цариградски — на Введение Богородично 234, 283, — на Успение Богородично 236. — Отъ Григория Богослова — въпроси 250, — за гнѣвлива человѣка 366, ѡ Литоурги нѣкоего срацинина въпрошение 445, — къмъ Филагрия 207, — Съборникъ ст҃ому Василию (въпроси и отговори за Адама) 445, — на св. Петдесятница 292. — Отъ Григория папа Римски — ради страннолриемство 312, 329, 359, 383, 391. — Отъ Григория Неокесарийски — на Благовѣщение 137, 465, — Отъ Григория Нисски — на Благовѣщение 465, — надгробно Великому Мелетiю, архiеп. Антiохiйскому 465. — Отъ Григория Двоеслова — за отроче, що хулило Бога 237, 240, — ради покаiание 327, 334, — о просфорѣ 329, — за еписк. Андрея 237, — за еписк. Павлина 237, 240, — о Провѣ епископѣ 237, — о съмрьти Iѡаанна Ив8рса 237, 240, — смърть Репаретова 237, 240, — смърть Теодорихова 237, 240, — отъ Григория Солунски (Палама) — Исповѣданiе правосл. вѣры 259, — на Акиндина 258, — на Варлаама и Акиндина 2?8, — о исхожденiи св. Духа 258, — слово а҃ на латiнѣ 258. — Отъ I. Дамаскина — на Благовѣщение 252, — на Рожд. Х҃во 250. — о исохшеи смоковници 291, — прѣ-

даніе правосл. вѣры 258, — къ Козмѣ 258, — отъ І. Дамаскина, І. Злат. и Григория Нисски — за помени 305, 352. — отъ Дамаскина Студита на Благовѣщение 438, — за Богородичния акатистъ 321, — на Кръстовдень 320, — за второ пришествие 336, — за св. Димитрия 253, 361, — за св. Арханг. Мих. и Гавр. 348, 361, 438, — за 10 тѣхъ заповѣди 357, 364, 439, — за Мария Египтянка 321, — на Обрѣзаниее Гн҃е 321, — въ недѣля прѣдъ Рождество 321. — на Погребение Христово 362, 469, — за поклонени Честному Кръсту 362, — о постѣ 438, — за Рождество Христово 362, 439, — о скончаніи теченія 321, 439, — на Срѣтение гн҃е 439, — на Цвѣтоносіе 362, 438. — не подобаетъ много плакати 305, 352, — отъ авва Даниила — о чрьноризицѣ творещеисе піаничливѣ 240, — О цѣломудрьнои отроковицѣ, 240, — о авва Маркѹ уродливом 240, — тъ Епиф. Кипърски — „слово" за светитѣ апостоли 71. — на Погребение Христово 235. — Отъ Ефремъ Сирина — о блж. Аврамѣ 212, 223, 230, — о антихристѣ 215, 227, — о безгнѣвіи 213, 224. 230, о безстрашіи 213, 223, 230, — на блаженные 211, 222, 229, — о благоговѣніи 229, — къ брату отпадшу 214, 225, 231, — о въздръжаніи 213, 225, 231, — о невъздръжаніи 225, — О вторѣмъ пришествіи х҃вѣ 216, — о высокомудріи и дѣлѣ зависти 223, 230, — о говѣніи 211, 222, — о длъготрьпѣніи 209, 213, 224, 230, — о неимѫщихъ длъготрьпѣніа 213, 224, 230, — о дѣвствѣ 211, 222, 229, — о дѣвствѣ и цѣломудріи 221, — о житейскихъ печалехъ и вещехъ 223, 230, — о зависти и ревности 213, 225, 231, — еже не имѣти зависти 213, 224, 231, — о злообычнѣи мысли 215, 226, 232, — О истинѣ 213, 224, 231, — на исправление странноживѫщихъ 211, 222, 229, — о прѣкрасномъ Іосифѣ 216, 227, 254, — о кротости 213, 224, 231, — о кротцѣи страсти 210, 222, 229, — о клеветѣ 225. — не быти клеветнику 225, 231, — о кончинѣ и и второмъ пришествіи 212, о ст҃ѣи литургіи 338, — о лукавствѣ 213, 224, 231, — о лъжахъ 213, 224, 231, — о любви 213, 214, 223, 230, 232, — о любви и о кръщеніи и о исповѣданіи и кръсту похвала и о бѫдѫщемъ сѫдѣ 216, — о неимѫщихъ любве 213, 224, 230, — о мирсцѣмъ житіи и о умилѥніи 144, — о наглодушіи рекше о гнѣвѣ 213, 224, 231, — О наказаніи 206, 209, 219, — о невъздръжаніи 213, 231, — о непокорствѣ 213, 231, — наказаніе къ Евлогію 215, 226, 232, — къ непокоривымъ 210, 222, 229, — о непокорствѣ 224, — къ новоначѧлнымъ чрьнцемъ 206, 219, — ꙗко не подобаетъ смеѩти се 228, — о отпадающихъ своею лѣностію 229, — наказаніе о блаженых 215, — ꙗко не клети се 215, 226, 232, — наказаніе къ комѹ слово реченно бы҃: ѹне ѥ҃ женити сѧ и посагати 214, 225, 232, — слово егда придошѫ братиа къ немоу въпросити его е дѣлесехъ 212, 223, — ꙗко възвращати се въспеть на ꙗзыческаа дѣла 225, 231, — о прѣхожденіи ѿ мѣста на мѣсто 209, 220, 223, 228, — о падающихъ ѿ свое лѣности 211, 222, — не наметати очима 210, 222, 229, — ꙗко подобаѥтъ въ оуши братоу почисти 221, 229, — оутѣшати прѣнемагающаго 221, 229, — подобаетъ христиꙗнинoу длъготрьпѣливоу быти 221, 229, — иже стоѥ въ съборѣ или ходе омрачениѥмъ своимъ падетъ вънезапоу 221, о томъ ѥже имоущомоу дастъ се 209, 221. Не смѣꙗти се ни глоумити се 208, 220 228, — На единомъ мѣстѣ жити до кончины свое 208, 220. — о Палладіи чрьнци 209, 221, 228, — о ползахъ мнишьскаго житіа 215, 226, 232, — о покаꙗніи 212, 213, 215, 223, 226, 230, 232, 279, 446, — о покаꙗніи доуши 225, 231, — ради покаꙗние 329, — о покаꙗчіи и о любви и о кръщеніи и исповѣданіи 227, — понужденіе къ благочестію 219, — о послоушаніи 2 3, 224, 231, — Крьстоу похвала 227, — Поучченіе къ юнымъ и о послоушаніи 208, 220, 228, — похвала общеживущимъ братіамъ 223, 230, — о просфорѣ рекше о комканіи 214, 225, 231, — слово на прѣображение 251, — пѣснь чиннаа къ съгрѣшаѫщимъ 215, 226, 232, о трьпѣніи 208, 213, 216, 220, 224, 228, 230, — о трьпѣніи и о кончинѣ 227, 232, — о смерѣннѣи мѫдрости 209, 221, 228, — о спасеніи и покаꙗніи 216, 227, — о страсѣ б҃жи 213, 223, 230, — о страстехъ 215, 226, 232, — страстехъ блѫдныхъ 210, 221, 229, — о страсти Спасовѣ 212, 223, 230, — о сѫдѣ 211, 216, 227, — о сѫдѣ и о любви и о покаꙗніи 214, 225, 231, — о будущемъ судѣ 327, — о судѣ и о милостынѣ 222, 229, — о цѣломудріи 214, 225, 231, — о чистотѣ 222, — о ползѣ дш҃и 298, — ꙗко не възвратити сѧ вьспѧть 214, — еже како стоꙗати въ соборь 209, — о неимѧщихъ трьпѣніа 213. — отъ Захарія пророка — за немилостиви сѫдии 326. — Отъ св. Илариона — о отвръженіи міра сего 238. — Слово поучно ст҃аго Изидора 316. — отъ Исая монаха — о беззлобіи 392. — Отъ св. Іакова — за рождество Богородичо 281 — отъ І. Богослова — за Успение Богородично 262, 279, — о пришествіи г҃не на землю 256. — Отъ Іоана епископа — оубіеніе Михаила кнѧзѧ и Феодора въеводы его 282. — Отъ Іоаннна Ефрема — о блудници и о лѧвастрѣ мира 291. — Отъ І. Златоуста — за Каиново покаяние, за Ирода, Авела, и пр. 322, — за праведнаго Іова 392, — за Давида царя 463, — о св. Макавеохъ 470, — за прѣкраснаго Іосифа 291, — за Ирода 234, — о езерѣ Геннесар. и о рыбахъ 233, — о еже шьдше испитаите . . . 234, — на благовѣщение 93, 235, 251, 285, 465, 466, — сьборъ прѣсв. Б҃цы 284, — о постѣ и о милостынѣ 463, — о св. постѣ о срѣдѣ и пѧтцѣ 289, — върху еванг. за Митаря и Фарисея 289, — за 2 нед. поста 322, — за покл. Чьстному Кръсту 290, — за Цвѣтоносіе 323, — за св. Велики Понед. (за исъхналата смоковница) 323, — за Велики Вторникъ 324, — за Велика Срѣда 351, — за Велики Четвъртъкъ 325, — о входъ въ Іерусалимъ 290, — за Пасха 137, 352, — учително слово за Великдень 434, — за 5 нед. слѣдъ Пасха 292, — на сшествіе ст҃аго духа 292, — на св. Пѐтдесятница 292, — за Рождесво Христово 234, 468, — за рождество на І. Кръстителя 286, — на усѣкновение І. Кръстителя 236, 237, 288, — на Прѣображение 236, 288, — на Кръстовдень 250, — за 2 авг. (прѣнасяне мощитѣ на първомѫч. Стефана) 237, 287, — о чести свѧщенническіѧ 392, — за покаꙗние 178, 233, 338, 354, 358. — за душевно покаяние 355, 368, — слово како зачехѹ се павликѣне 320, — ради покаꙗние 308, 325, 327, 461, — за покаꙗние и кръщение 299, — О покаꙗніи дш҃и 456. — како подобатъ намъ трьпѣти 348, — да търпимъ ония, които ни досаждатъ 308. — оклеветане, досаждане и празнословие 305, — ради нищолюбие 305, — за нищи и

богати 279, — да се пазимъ отъ мирска радость 301, — да се молимъ за нашитѣ ненавистници 329, — ради ненавистници наши 312, — ради милостиня 256, 329, 334, 391, — ради милостиня и воздаяние 312,, — за милостиня и за робитѣ 390, — за които казвать, че нѣма мжка за грѣшнитѣ 390, — ради страшни день судни 360, — Слово ради смерть 334, — Слово за страшния сждъ 329, — ради смерение и покорение 304, — за скърбь и печаль 302, — о суетномъ житіи 463, о страсѣ бжи 464, — о нѣкѣемъ ѹсмошевцѣ 256, — за четене писанията 327, — за прочитане книги 302, — за християнския законъ 308, — ради воспитание чадъ 453, — да се не събираме съ развратени човѣци 308, — ради цркви 302, — какъ да стоимъ у църква 328, 359, — ради мертви 359, — да не плачемъ твърдѣ много за умрѣлитѣ 392, — слово за любовь 369, — за които се кълнатъ лъжно 391, — о послѣднемъ врѣмени 316, 443 — о душевномъ разборѣ 444, — Въпроси 256, — за които се лѣкуватъ съ вълшебство 392, — ради двора и змия 323, 325, 358 — къ нѣкоемоѵ игумену 299, — слово зѣло полѣзно 463, — за душевно спасение 450, — ради архиереи и ереи, които се причестяватъ недостойно 379, — ради гнѣвъ и ярость 308, — ради гневъ 302, — за искушение 301, — за вѣра и кръшение 301, — за кръщеніе г҃а нашего 285, — за свето кръщеніе 235, — слово о кръстѣ 463, — о злыхъ женахъ 256, 460. — О любодѣици о масти 291, — за зли жели 335, 355. — за които струватъ зло, а не приематъ наказание 392, — о женахъ добрихъ 256. — Слово отъ Златоустовъ Маргаритъ — за красота женска 351. — Отъ Іос. Исповѣдника — на кръстовдень 251. — Отъ І. Карапатина — слова 240. — Отъ І. Патриарха — слово милостінѧ ради 450. — Отъ Іоанна архиеп. Солунски — на Успеніе Богородично 288. — отъ Кирилла Монаха — слово душеполезно (за лозето) 358. — Отъ сжщия за 5. нед. поста 323. — Отъ блаженнаго Кирила — о расслабленом 291. — Отъ Кирилла архиеп. Ерусал. — о св. Іоаннѣ еванг. и о Б-ци 467, — осветѣй Б-ци и о ст҃ыхъ отцѣхъ 470. Отъ Кирилла Ерусалимски — за Срѣтение 285, 464. — Отъ Козма Вестиктора — за свсв. Іоакима и Анна 250. — Отъ Климента епископа — на Успение Богородично 107. — Отъ Леонтия презвитера — за св. Богородица 144. — Отъ прѣпод. Макария — о умиленіи д-ти 299. — Отъ авва Макарїа (?) — о исхожденіи души стѣла 294. — Отъ о. Маѯима — слово о Судѣ 463. — Отъ Методия Патръски — о царствіи ѥзикъ 238. — Отъ Іос. Милостиваго — за Петра митаря 391. — Отъ Нектория патриарха — за св. Теодора 289. — Отъ св. Нифонта — за искушението 391, — ради свирки, че са даръ дяволски 384. — Отъ Нѣгоя воевода — о милостини и о покои 260. — къ помазанникомъ Божиимъ 260. — Отъ Павла еписк. Моновъсиски 323. — Отъ св. Пафнутия — за добринитѣ на селския старейшина 392. — Отъ Прокла, архиеп. Цариградски — за Педесятница 235, — за І. Богослова (похвално) 467. — Отъ св. Прохора — слово о Романѣ 171. — о Василіи и Харисѣ 181, — о прокаженом 181, — о Карѣ евреинѣ 181, — о Кинопѣ 181. — Отъ св. Симеона — о исходѣ души 332. — Слово Симеона Новаго Богослова (безъ заглавие) 305. — Отъ Тадея, Новаго Исповѣдника — на рождество Богородично 250. — отъ Өарасїа, архиеп. Конст. града — за Введение Богородично 234. — Отъ св. Теодора еписк. Едесски — за единъ чуденъ стлъпникъ 391. — Отъ Теодора Исповѣдника, игум. Студийски — слово за Кръстовдень 251. — Отъ Теодора студита — „прѣдисловие“ 352, — за Митаря и Фарисея 3‾2. — Отъ Өеофила архиеп. Александр. — о исхожденіи души 255.

слова отъ книга Іовъ 312, 329, 359, 383.
„ „ „ Левитска 308.
„ „ „ рекомая Линонисъ 240.
„ „ книгата на Григория, папа Римски 240.
„ на св. Илариона 463.
„ на Макария Великий 240.
слово отъ Лѣствичника — о разсужденіи 371.
„ „ църковната история 407.
„ „ Мануила Ксантипа — за родството 311.
словеса І Златоустаго 348.
словеса избрана Конст. фил. Костенчъскаго 259.

Слова съ непоказани автори: слово за отца Агапия 318, — за св. Амвросия 324, — за св. Андрея 324, 344, — за Алексия, человѣка Божий 456, — за св. Атанасия Александр. 341, 343, — въ день успенія отца нашего Атанас. Алекс. 293, — на Благовѣщение 343, 389, — за Богоявление 343, 389, — за св. Богородица 365. за Богородиченъ акатистъ 349, — за Бориса и Глѣба 286, — о страсти св. Бориса и Глѣба 287, — за св. Варвара и Іоѵлиана 284, — за св. Василий Великий 284, 343, — надгробно слово Великому Василїоѵ 249, — за день успенія святого князя Василія зовемаго Володимира 287, за Введение Богоричнo 342, 367 389, — на Връбница 343, — за вс. Святыхъ 292, — на Кръстовдень 330, 389, 398, 455, — за Възнесение 235, 344, 390, — за Въскресение 365, за съборъ Арханг. Гаврила и похвала прѣстѣй Б-ци 286, — за св. Георгия 286, 343, 345, — за Данаила пророка 256, 293. — за св. Димитрия 282, 335, 351, — за Евдокия Самарянка 383, — о Евлоіги каменосѣчци 239, 390 — за св. Еѵфимія 287, — за апост. Іакова 282, — за св. Іакова Пръскаго 283, — прѣставленіе І. Богослова 382, 342, — за Іоакима и Анна 281, — за І. Златоустаго 283. 324, 389, — за Іоасафа пустинника 283, — Огненное восхожденіе св. пророка Иліи 287, — за св. Илія 324, 344 350, 355, — дѣѧніе св. Кипріана и дѣвы Оѵстини 294, — за св. Кирика и Іулита 318, — за св. Козма и Дамяна 283, 342, 351, — за Константина и Елена 286, 324, 351, — за Кръстовдень 312, 349, — за св. Арханг. Михаила и Гавриила 283, 334, 335, 399, — за св. мѫченици „Минодори, Митродори, Нинфодори“ 323, — за нержкотворния образъ Г-да наш. І. Хр. 288 — за св. Никола 369, 289, 500, — Прѣнесеніе мощей отца нашего Николи 286, — Обрѣтеніе честния главы І. Кръстителѧ 285, — за св. Пантелеймона 293, — за Петдесятница 390, 461, — за св. Петра и Павла 324, 344, 349, 364, 390, — за Свѣтли Петъкъ 368, — за погребение Христово 179, 336, 355, — за Покровъ Богородиченъ 282, — за Прѣображение 344, 350, 366, 390, — за разбойника, спасенъ чрѣзъ покаяние 240, — за нед. Разслабл. 363, — за Рождество Богородично 250, 294, 342,

389, 398, — за рождество I. Кръстителя 344, — прѣдъ Рождество Христово 389, - на Рождество Христово 284, 343, 364, 389, 500, — въ недѣля Самарянкина 370, — за Три-Светители 343, — за св. Силвестра, папа Римски 324, — за св. Симеона Богопріемца и Анна Пророчица 285, — о милост. Созонѣ 293, — за Срѣтение Господне 343, 389, 464 — за св. Стефана 284, за страсти Господни 333, — за III вс. Съборъ 323, — за блаж. Таисія 323, — за Теодора Стратилата 390, — за св. Теодоръ Тиронъ 288, за Теодосия Общежителя 324, — за св. Апост. Тома 319, 325, — за Томина Недѣля 368, — за св. Троица 344, — за Усѣкновение 294, 344, 351, 390, — за Успѣние 334, 344, 366, 390, — за св. Филипа 352, — за св. Флора и Лавра 288, — за св. Харалампиа 334, 343, — за Цвѣтна Недѣля 290, — за Вел. Четвъртъкъ 336, 354, — за св. 40 мѫченици 235, 285, 343.

Слово ради бездождие 326, — о безмолвіи 296, — за безстрашие 280, 391, — о благодати 410, — о бодрости 297, — да се боимъ до смерть 329, 383, — о брани 390, о воздержаніи 296. — ради гневъ и ѭрость 326, 327, — ради десеть деви 324, — за добро и зло хотѣние 328, — о долготу дней 390, — за божието дълготърпѣние 390, за 10-тѣхъ заповѣди 337, — за злоба 302, — слово како, звание не пречи на спасение 390, — за краткия човѣшки животъ 390, — слово похв. добрымъ женамъ 354, 360, 370, — ради зли жени 314, 329, 360, — слово, како не е прилично да се говори съ развращени жени 324, — женитѣ да бѫдатъ мълчаливи 392, — ради христианско житие 311, — о зависти и лихоиманіи 272, — о творящихъ знаменія 298, — за Иродиада 237, — избиване младенцитѣ отъ Ирода 237, — за истина 390, — върху гл. 12 отъ Іоан. ев. 308, — за прѣкраснаго Іосифа 320, 369, — да се не кълнемъ ни да проклиняме 301, - о сидѣніи келейномъ 297, — о ласкателствѣ 390, — за лѣниви 392, — еже не ленити се 327. — о любви 280, 298, — о любви къ ближнему 461, — о неимеющихъ любви 280 — за милостиня 279, 308, 312, 327, 328, 359, 391, — за милостиви люде 366, — слово егда даватъ милостиню 450, — за монаситѣ, които не искатъ да сѣдятъ у манастиръ 391, — слово на освященіе церкви 390, — ради осужденіе 297, 326, 327, — о Богѣ Отмстителѣ 390, — не осуждати ближняго 392, — о нестѧженіи 296, — ради ненавистъ и зависть 308, — за непокорство и роптаніе 279, — о памяти смертной 390, — о печали 296, — да пазимъ светото Писание 309, — ради плача 327, 328, — о погрибающихсе въ цркви 240, — о постѣ и о молитвѣ 276, — за покаяние на душата 446, — ради покаяние 311, 326, 334, 500, — о послушаніи 298, — да живѣемъ право 328, — да тачимъ празницитѣ 315, — за които се причестяватъ достойно 364, — какъ да се готвимъ за причестение 310, — о прозорливыхъ 398, — о житіе пустошно 390, — за мирска и духовна радость 302, — о размотреніи 297, — о разсужденіи 297, — о житіи различномъ святыхъ 298, — о смиреномудріи 298. — о смиреніи и плачи 296, — бои се врагъ отъ смирение 323, — какъ да се смеримъ 309. — ради спасение 328, — за ония, които искатъ да се спасатъ 323, — како спасетсе чл҃къ ѿ грехи сказа намъ стаѧ Теодора 450, — ради сребролюбие 308, — ради страхъ Божи 311, — да не вѣрваме въ сънища 328, — о страннолюбіи 297, — за сѫдбитѣ Божии 392, — о терпѣніи и мужествѣ 298, — о трезвеніи и молитвѣ 297, — о тщеславіи 297, — како подобаетъ даяти за умершими 384, — о ѹмиленіи 296, — како подобаетъ всѣкому христианину да ходитъ 327, — къ царемъ, княземъ и епископомъ — не опивати ся виномъ 338, 392, — не подобаетъ да уничижаемъ цр҃ковъ 351, — ради входъ ȣ цр҃ковъ 304, — како подобаетъ христіанинȣ в цркву 392, — како стоати въ цркви 279, — о чести и благородіи 460, — полза отъ четене писанията 328 — како подобаетъ дѣтемъ чтити родители свои 392, — о наказаніи чадъ своихъ 392, — како подобаетъ да ходимъ на тоя свѣтъ 358, — да се не облѣга човѣкъ на себе си 410, — слово ѿ пророческаго ѹказаніѧ къ епископом и къ всемȣ с-щенническомȣ чинȣ 392, — егда даваетъ богу взаемъ и како ему плаща богъ 451. — о великои благодати божией надъ грѣшными ч҃вкы 299, — словеса и наказаніе на прѣспѣаніе житіа иноческаго 297, — словеса дшеполезна светыхъ о-цъ и богоносныхъ мужей 296.

Слова недѣлни: за 1. нед. поста 365, 390, — за 4. нед. поста 365, — за 5. нед. 369, 461, — за 3. и 5. нед. слѣдъ Пасха 291, — за 7. нед. слѣдъ Пасха 388, — за въ нед. прѣди Рождество 365, — за 1. нед. слѣдъ Рожд. 367, — за 3., 4., нед. 366, за 5. нед. 364, 367, — за 7. нед. 367, — за 10. нед. 364, — за 11. нед. 366, 368, — за 12. нед. 366. — за 13. нед. 364, — за 15. нед. 363, — за 17. нед. 364.

Слова отъ Патерика, апокрифни и др. За праведнаго Авраама 315, 443, — за Авраама, егда приде къ нему Арх. Михаилъ 315, 446 — о Авраамѣ и Мелхиседецѣ и о турцѣхъ 248, — слово како учитъ Сарра Авраама 443, — за Адама, за св. Богородица, свети апостоли и мѫченици 462, — о Адамѣ и о разборѣхъ 347, — за Адама и Ева 315, 443, — за главу Адамову, 318, — за Адама и за Богословца 318, — о скончаніи Адамовѣ 248, — за прѣмѫдр. Акирия 254, — за Настасия черноризица 317, 445, — за Антихристово царство 316, — о прѣпираніе Антихристово съ г҃мъ нашимъ І. Хр. 316, — слово ради бабини празници 310, — слово како изиде бесъ отъ чл҃вка 326, — слово егда покри с҃та Бц҃а отроче и не изгоре 452, — егда избави света Б-ца жена ѿ бесовскаго злодеїстіѧ 451. — откровеніе св. Б-цы о грѣсѣхъ 317, 485, — Сонъ пресвятія Богородицы 461, — слово ради некоѭ блудница, 323, — ради враговщини женски 383, — слово егда принесоха врани въ пȣстиню овошки 451, — за второ пришествіе 307, 330, 334, 344, 367, — о воздвиженіи прѣс҃тѣй 247, — въскресеніе Варухово 317, 445, за въскръсналия войникъ 390, — слова и чудеса ради въскресеніе 456, — за два брата, които се мразѣли 279, — за царь Давида 319, — о оумршои дѣвицѣ 240, — дѣвица, избола очитѣ си, за да запази дѣвството си 451, — за дѣвица, която показала милость къмъ давещи се длъжникъ 391, — за дѣвица, която побѣгнала въ пустиня 313, 328, 383, — о Даніилѣ египтянинѣ 331, — о дрѣвѣ, на немже распетсе разбойникъ и праведный 318, — Дѣтство г-да нашего 254, — слово за нѣкого-си дякона 240, слово како исписа се св. евангеліе 317, 445, — ради елини

и въскресение мрътвимъ 299, — о покаяніи епископа нѣкоюго 240, — слово ради евреи 308, 309, 352, — слово егда се причасти дѣте еврейско и сажеже го о-ць му 452, — ради некоюго ієрея 327, — о Еуаріи философѣ 392, — слово како осуди жена Ефрема 317, 445, — за жена, родила черно дѣте 451, — О женѣ обрѣтенной въ островѣ съ сн-омъ юге 240, — о Зинонѣ царѣ 279, — слово избрано ѿ прьвѣшнихъ людіи 339, 356, — о иноцѣхъ Нитрискыхъ 240, — слово за Исака 315, 463, — словеса за искушение на светии, 241, — О исповѣданіи съгрѣшеніи къ с-тому старцу 240, о исповѣдавшимъ съгрѣшенія къ ст-ому старцу 240, — о исповѣдавшімсе образу г-да нашего І. Хр. 260, — Исусъ искушаванъ отъ дивола 410, — какъ І. Богословъ спасилъ разбойникъ 327. — за лъва егда име язву на ногу 451, — ради кинопса магесника 383, — ради Киприана магесника 383, — за ковача, който съ молитва свалилъ планина 392, — слово ради магесници, самовили и бродници 310, 313, 383, — ради магесници 310, — ради магесници и бродници и залаганія и баяніа 314, — за Мелхиседека 248, 443, — за Маріа егда и отсекоха руцете и па ги даде с-та Бц-а 452, — како осуди Марта Пилата 316, 455, — о черноризци Мартири 463, — слово за първитѣ, послешнитѣ и сегашнитѣ монаси 334, — о мнисѣхъ, плѣненыхъ въ Африкію 240, — о Мусхѣ десятницѣ 391, — за народи и езици 255, — слово за овощкѫ 443, — о моужи иже невидимъ ѿ желѣзныхъ оузъ раздрѣшисе 240, — слово светаго Павла откровеніе о праведныхъ и грѣшныхъ 315, — светаго апост. Павла обхождение раю и муки 330, 331, 336, 368, 457, — о Павлѣ прѣпростемъ 240, — ради немилостиваго Петра 31', 327, 359. — Изъ Патерика — въпросъ къмъ отца Пимена 331, — о плачевномъ и многобѣдстенном странствованіи душы чл̃ческіи въ жизни сеи 390, — за една старица и постница 391, — за презвитера, когото вързалъ владиката 392, — за презвитера, който падналъ въ блѫдъ 280, — за презв., който кръстилъ умрѣло дѣте 240, — за презв., отлѫченъ отъ своя владика 240, — слово ради пророка 308, — прѣпиралъ се три часа съ бѣсове 240, — како будетъ преставление праведнимъ и грешнимъ 308, — разбойникъ, спасилъ се чрѣзъ сълзи 391, — слово за два разбойника како зачеху се и како распеху се на кръстѣ 319, — слово егда даде третѧ риза а четврьта не даде 451, — за Самоилѣ пророка 316, 443, како зачѧ се самовила 316, 444, — за Сампсона 256, 319, — за свършъка на свѣта 255, — о сивилѣ 316, 444, — ради Симона магесника 382, — о Соломонѣ 254. — Соломонови мѫдрдсти 319, — за Соломона и жена му 252, — како праведны Станеѧ учеше чедо свое на добро 452, — слово за тоя свѣтъ и за сѫдътъ 466, — за страшния сѫдъ 330, 384, — сѫдба между баща и синъ 330, — какъ Теофана кръчмарица погубила 9 братя (царие) въ една нощь 319, — о Троици светои 444, — о турцѣхъ 248, — за търговецъ, който загубилъ имота си 391, — за търговецъ, комуто дяволътъ напакостилъ 391, — за Флавиона разбойника 316, — какъ биле погубени сички ханаански царства 319, — за християнина, който се заклелъ, че не е зелъ пари отъ евреинъ 391, — слово за Честния Кръстъ 388, — намиране Кръста Господенъ 237, — какъ изобрѣте Конст. царь Честныи Кръстъ 319.

съница на царь Шанкиша 255, 256.
словеса дшеполезна нѣкоего отца къ сну своему 447.
слова полезнаа (ѿ правила) 279.
каѧ съгрѣшеніа възбраняютъ быти священнику 309.
слово о клубномъ видѣніи земле 441.
слово на караманлийски (турски съ бълг. букви) 338.
слова отъ крьвн носомь 253.
слова отъ Физиолога 254, 256, 442, 443, 452.
слово за детель ка живеть 452.
слово за папунекь ка живеть 452.
Слова грьцки (омилии), перг. XIV в. 514.
слова отъ Кириакодромиона 405, 406.
слово на рум. епископъ Мелхиседека 505.
слова надгробни отъ С. Н. Поповъ, печ. 505.
слово въ паметь на П. К. Войводовъ и Ц. Павловъ, печ. 1867 г. 505.
слово за св. Кир. и Метод. отъ В. Беронъ, печ. 1865 г. 505.
славѣне 255, 259.
славенска граматика 422.
словенска книга (отъ кои езици е съставена) 259.
словенска писмена 415.

Служби: на св. Авксентия и Кирила философа 100, — на св. Александра 88, — на св. Арсения Срьбски 105, — на съборъ безплътныхъ 434, — на св. Іоанна Владимира 519, — на св. Георгия Новий, Софийски 183, — на св. Далмата Фавста и Исакия 85, — на св. Еразма Лихнидски 90, 519, — на св. І. Рилски 86, 99, 100, 173, — на Іоана Трапезонски (Търновски) 379, — на св. Калиника, иже въ Гагрѣ 85, — на Кирила Философа 100, — на Климента Охридски 90, 519, — на прѣп. отца Климента пѣвца 107, — на Козма и Дамяна 433, — на св. Мартиниана 100, — на св. Наума 519, — на св. Никодима 519, на св. Пантелеймона 90, — на св. Параскева-Петка 87, 88, 89, 94, 96, 99, 102, 105, 111, 185, 434, 520. — на св. Савва Сръбски 93, — на св. Іоакима Сарандапорски 106, — на св. Седмочисленици 519, — на Симеона сръбски 13, 93, 100, — на св. Краль Стефана Сръбски 85, 170.

Служба и акатистъ на успеніе пресв. Богородицы, рус. печ. 1822 г. 501.
Служба и житие на св. І. Рилски, рус. печ. 1671 г. 490.
Служби и и жития на грьцки, печ. 1742. 519.
Служебникъ, бълг. XIV в. 149.
„ бълг. XV–XVI в. 435,
„ бълг. XVI в. 153.
„ сръб.-бълг. XVI в. 152.
Служебникъ, сръб. XV в. 151, 152, 153.
„ сръб. XV—XVI в. 167.
„ сръб. XVI в. 157, 158, 168.
„ рус. с. XVIII в. 155.
„ и трѣбникъ, бълг. XV 163.
„ „ бълг. XV–XVI 164, 166.
Служебникъ и трѣбникъ, сръб. XVI в. 164.
„ „ сръб. XVI–XVII в. 167.

Служебникъ и трѣбникъ сръб. 1673 г. 436.
„ сръб. печ. 1519 г. 486.
„ „ „ 1554 г. 486.
„ „ „ 488.
„ грѣцки XVI в. 514.
„ (мисалъ) лат. перг. XV в. 516.
„ рус. печ. XVIII в. 489.
Служебниче, черк.-сл. XVIII в. 437.
Служеніе еврейское, печ. 1839. г, 501.
с. Смиловци, Царибр. 424.
Смоленскій С. проф. 512.
смущение велико 55.
с. Сърданъ 119.
снѣгъ на Благовѣщение 147.
„ „ Великдень 255.
„ „ Света-Гора 449.
„ голѣмъ на 1785 г. 382.
„ „ „ 1875 г. 113.
Соколъ м. име 53.
Солунъ 502.
с. Сопица 203.
с. Сопотъ 153.
Сорокунски Ѳеодоръ 496.
Сотиръ м. име 173.
София 14, 45, 54, 55, 163, 178, 183, 236, 237, 332, 422, 448, 475, 476, 477, 481, 489, 490, 491.
Софийски градъ 58.
Софийска область 104.
Софийско 45.
Софроний Врач. 389, 393, 498.
„ владика у Враца 306.
„ архиеп. Търновски 393.
Спасъ м. име 128.
„ Пею 76.
попъ Спасъ отъ Пиротъ 75.
спахии 75.
Сперанскій М. 254, 257, 325.
Спиридонъ Монахъ 162.
списокъ лицамъ гр. Търнова, подлежащимъ призыву 1878 г. печ. 507.
Спространвъ Е. 50, 100, 125, 506, 512, 513,
Срѣдьчъстіи митрополити 194.
Сремъ 202.
Сремка ж. име 486.
Станко м. име 436.
Станω граматикъ 63.
попъ Стайчо 131.
Стаматъ м. име 482.
Стаменъ м. име 43, 57, 353.
Стамо іерей 393.
Стане м. име 56, 195.
баба Стана отъ с. Скрьвена 437.
Станика ж. име 487.
Станимака 508.
Станимиръ 486.
Станиславъ м. име 436, 475.
„ Сабецкіи воевода Белски 79.
Станишевъ Конст. 123.
„ Нако 123.
попъ Станко 46, 87.
„ Станко Бойшинъ 47.
„ „ отъ Бзовик 146.
„ Станчо отъ Г. Нетрополия 161.
Станковичъ Вас. 426.
попъ Станоя 471.
Станчо попъ-Петковъ синъ 63.
Стара-Планина 380.
Стасовъ В. 18.
Статювъ Ив. отъ Лѣсковецъ 420.
Стахей Абрамовъ 40.
Степа, писецъ отъ с. Видрань (?) 156.
Степанъ м. име 47.
Степаносъ, арм. священникъ 517.
царь Стефанъ Арбанаски 201.
Стефанъ Богомилъ 190.
Стефанъ Божественный 381.
царъ Стефанъ Български 201.
Стефанъ воевода 505.
царь Стефанъ Далматински 201.
Стефанъ Деспотъ 259.
царь Стефанъ Дечански 9.
Стефанъ, Карловски архиеп. 379. 497.
царь Стефанъ Македонски 201.
Стефанъ Молдавски господарь 195.
„ митроп. Рязанскіи Муромскій 374.
царь Стефанъ сръбскіе и грч. земле 217.
царь Стефанъ Угровлакийски 201.
царь Стефанъ Угарски 201.
Стефанъ Урошъ 170, 171, 195.
попъ Стефанъ 89, 141, 165.
„ „ ватаси Іованъ отъ с. Вуканъ 486, 487.
Стефанъ отъ Скадра 484.
„ іеромонахъ 475.
„ монахъ 111.
„ Стойновъ 57.
попъ Стефанъ отъ с. Вуканъ 47.
„ „ „ Вунъ 47.
Стимиръ (Стоимиръ ?) име 486.
стихове за св. Богородица 380.
„ къмъ св. Богородица — да пази бълг. родъ 381.
стихове за Іоана Търновски 379.
„ черковно-славянски 171.
„ за похвала на св. Сава (на сръбски) 178, 332.
стихотворение отъ Неоф. Бозвели 424.
Стиче (Стоиче ?) име 172.
Стойка ж. име 25.
Стойко ерей 184, 185, 411.
попъ Стойко 62, 325.
Стойко Душевичъ желепинъ 485.
папа Стойко 121.
Стоилко м. име 119, 381.
Стоица м. име 57, 482.
попъ Стоица 168.
„ Стойчо отъ Пиротъ 75.
Стойѣа ж. име 47.
с. Столникъ 107.
страхъ отъ турци 435.
попъ Страхиня отъ с. Урлаковци 47.
Стрѣзъ Севастократоръ 192.
Стрѣѕо м. име 18.
Страцимиръ деспотъ 441.
гр. Струмица 158.
Струмишки владика 518.
с. Стубелъ 353.
студъ и гладъ на 1787 г. 332.
Стоа ж. име 37.
Сточо (Стойчо?) м. име 131.
Стойо и Добра, първо вѣнчило 195.
даскалъ Стоянъ 49.
Стоянъ ерей, 102, 146.
„ „ отъ с. Куванлъкъ 412.
попъ Стоянъ 53, 92, 102, 447.
попъ Стоянъ отъ с. Беримирци 120.

попъ Стоянъ отъ с. Крпчане 353.
попъ Стоянъ отъ с. Зелинъ 437.
попъ Стоянъ отъ с. Куванлъкъ 515.
попъ Стоянъ, Шуменъ 143.
попъ Стоянъ, Охридско 94.
Стоянъ отъ с. Кочибегово 103.
Стоянъ кехая 482.
Стоѭнъ мѣтавчи 81.
Стоянъ Дойчинъ, 53.
Стоянъ Бошковъ 51.
Стоѭнъ Шута 36.
Стоѭнъ (писецъ) 133, 161.
Стояна ж. име 25, 35, 62.
Стояна попадия 46.
Стояновъ Дим. Тулчали 462.
Стояновъ В. Д. 149, 150, 393, 396.
Стояновъ Петре, макед., 119.
Стојановић Љ. 16, 218.
Стошичь Коста отъ Призренъ 499.
Срьбїе 255, Срьбле 259.
сръбски кралие 415.
сръбски царие 255.

Страдания и страсти: на великомч. Агаѳи 333, — на св. Бонифатия 321, — на прѣпод. Евпраксия 84, — на св. Ермола, Ермиана и еже съ ними 84, — на Евстатия новаго Іова (отъ І. Злат.) 454, — на св. Никита 281.

събори вселенски 255, 309.
съдържание на Сборника отъ 1850 г. 407, 408.
съдържание на Алфавитъ духовный 402, 404.
съдържание на Театронъ Политиконъ 394, 395.
Съкровище дѣтемъ, бълг. ркп. XIX в. 422.
Суба ж. име 25, Субе м. име 34.
с. Суватитѣ, Бургаско 235.
Султанътъ хопилъ на Задра 161.
суша 161, 254.
схематични образи 258.
царь Сулеманъ 123, 448.
царь Султанъ Сулеманъ 131.
царь Суломанъ на Сегытваръ 255.
Сырку П. А. 149, 261.

Т.

Табакъ Иванъ 480.
таблици схематични 430.
тайнописъ 12, 38, 52, 54, 90, 96, 102, 113, 124, 165, 176.
таинства 337.
Талханъ, турски пророкъ 415.
Тамаръ 192.
попъ Танасъ 103.
папа Танаско 125.
Тастикмамѐ (свид. за попуване) 518.
татаре 13, 447.
цара Татъраска 43.
Таха чрьньць 217.
с. Тахчикюво 409.
Театронъ Политиконъ 393, 394.
тегла отъ помаци 492, 493.
Теодора, майка на ц. Михаила 201.
Теодоръ богомилъ 190.
Теодора царица 193, 440.
св. Теодора 450.
попъ Теодоръ отъ Враца 299, 306, 346, 353, 374.
х. Тимотей игуменъ 425.
Ѳимотей м. име 431.
пъри'теле Тимофтей 498.
Типикъ църковенъ, срб. XVI в. 198.
„ бълг. XVI в. 199.
Типикъ Ерусалимски (на св. Савва) 2.
Типикъ како се чини чрьно мастило 252.
Τησαβρος сиесть скровище 321.
Тихулъ м. име 35.
с. Тишевица, Врач. 492.
даскалъ Теодоръ или Тодоръ (Пирдопски) 169, 170. 341, 357, 386, 416, 458, 460.
Теодоровъ Баланъ А. 393, 396, 412, 460.
Теодоръ-Петръ, братъ на І. Асѣня 440.
Ѳеодоровъ И. Москвитинъ 477.
Ѳеодосіе митрополитъ 508.
х. папа Ѳеодоси архим. Синаитски 502.
хаџи п. Теодосий отъ Лѣсковския ман. 461.
Ѳеодосіи, патр. Търн. 194.
Ѳеодосий игуменъ 480.
„ „ Рилски 382.
Теодосий, Нѣговъ синъ 260.
Ѳеодосій монахъ 38.
Теодосій монахъ, протосевастъ 192.
Теодулий философъ 175.
Теодулъ монахъ 192.
Теоктитъ монахъ 170.
Теотуболисъ (Ерзерумъ) 517.
Теофилактови тълкувания на Павловитѣ послания, лат. прѣводъ, печ. 1543 г. 520.
Теопемптъ Христовичъ, инокъ 424.
Θεωρία περὶ τοῦ νεου Κοσμου 370.
Теофанъ, митроп. Софийски 163.
„ инокъ и риторъ 439.
„ ером. Рилски 374.
„ Рилски 379.
попъ Теофанъ 232.
Теофана 193.
Бабинъ-Теофанинъ синъ 47.
Теофилъ владика, 353.
мч. Ѳерапонтъ 46.
Терзиничъ 45.
Терзичовъ 46.
Тертеръ Георги 441.
гр. Тетово 203.
с. Тѣтовене 63.
Тетевенъ 24.
Тешо калугеръ 76.
тефтердаре 448.
von den zehen Teufeln oder Lastern, печ. XVI в. 521.
Тодоринъ 53.
Тодоръ граматикъ 25.
Тодоровъ Пено 56.
Тодоръ (подвързачъ) 127.
св. Тодоръ Тиронъ 50.
Тодоровъ Радивой 487.
св. ап. Тома 342.
Тома ерей 76.
попъ Тома 76.
с. Томино 203.
Томчо м. име 92.
топла есень до Рожд. 147.
топло врѣме по Коледа 332.
Торьна, име 165.
попъ Торно отъ с. Влашко 103.

хаџи Тосунъ 341.
папа Тота 178.
х. Тотювъ Хр. 420.
х. Тошевъ Дим.. Враца, 427, 493, 523.
Трайковъ Кр. 470.
Траянъ м. име 37.
Трѣбникъ, сръб. XV в. 156.
„ „ XVI в. 157. 158, 159.
„ „ XVII в. 162.
„ „ отъ 1533 г. 158.
„ сръб.-бълг. 1641 г. 160.
„ гръцки, печ. XVIII в. 522.
Трѣбниче, или филадица, бълг.-рус. XVIII в. 162.
„ черк.-сл. XIX в. 161.
„ „ 1841 г. 169.
с. Трѣвна 49.
Трѣвна 380, 461.
Трѣна ж. име 35.
Трендафила ж. име 487.
с. Γρέπιστα (Требища ?) 523.
Трепетникъ 252, 254, 518.
тресавица на 1685 г. 449.
Триновъ (Търново) 191, 197.
Триодъ, сръб. XIII в. перг. 134, 137.
„ „ XVI в. 148, 471.
„ постенъ бълг. XIII в. перг. 135.
„ „ „ XV в. 140.
„ „ сръб. XIII в. перг. 136.
„ „ „ XIV в. „ 135, 136, 138.
„ „ „ XV в. 138, 139, 140.
„ „ „ XV—XVI в. 141.
„ „ „ XVI в. 142, 143.
„ „ бълг.-рус. XVII в. 143.
„ „ рус. XVI в. 142.
„ „ срб. печ. 1590 г. 484.
„ „ рус. печ. XVIII в. 483.
„ цвѣтенъ. сръб. XV в. 138.
„ „ бълг. XVI в. 145. 146.
„ „ сръб. XVI в. 102. 141, 144, 147.
„ „ „ печ. 1563 г. 484, 485.
„ гръцки печ. 1689 г. 522.
Триимо м. име 119.
Тричко м. име 486.
Трифанъ м. име 43.
Кара-Трифунъ, Скопие, 476.
тропаръ на св. Илариона Мегленски 9.
„ „ „ I. Рилски 9.
тропаръ на св. Кирила философа 69.
„ „ „ Нифонта 499.
„ „ „ Петка 9.
„ „ „ Симеона Сръбски 69.
с. Троватъ, Макед. 203.
ein schöner Trost den betrübten Christen, печ. 1557 г. 521.
Christelicher Trostbrief Martini Luthori, печ. 522.
Трохана ж. име 437.
Трошанъ м. име 195.
Тудоровъ синъ Марковъ 425.
Тукидитовитѣ къмъ народа рѣчи, новобълг. прѣводъ, 424.
Тулчанскiи, Гр. Ив. 18.
Туркия 76.
турки безбожни 194.
Туруня ж. име 46.
турски думи съ бълг. букви 338, 411.
турски думи съ гръцки букви 518.
турци вързуватъ 254.
„ на лѣха 180.
„ мѣрили земята 114.
„ прѣзели Нишъ 168.
„ и москали 236.
„ и прѣзморци 47.
турски пророци 415.
турски султани 201.
Тутаксиархоу Мих. 523.
Тълкувание евангелско, бълг. ркп. отъ 1778 г. 374.
тлъкованіе ст'ого изображенiя вѣры 55.
тълкувание на „Отченашъ" 55, 308.
тълкувания (нед. поучения): за 2. нед. 374, — за 3.—9. нед. 375, — за 10.—17. нед. 376, — за 18.—25. нед. 377, — тълкувания евангелски 243.
тълкуване еванг. за Блудния синъ (отъ I. Злат.) 289.
Търговищенско евангеле, печ. 1512 г. 495.
Търново 49, 97, 103, 193, 243, 346, 380, 415, 417, 418, 419.
Търново, настолни градъ 53.
Тръновъ, градъ патрiарьшьскы 191.
Търновска мѫжка гимн. 49.
Търновски пазаръ 413.
Търновски патриархъ 416.
Търновски съборъ 190, 440.
Тръпче Буралия 58.
Тютюнджиевъ, уч. инсп. 28.

У.

Углешъ Деспотъ 195.
Угорска земля 40, 123.
угри 255.
указъ за г-да наш. И. Хр. 444.
„ „ черковни дарове 444.
„ како псалтирь бысть въ мори 317, 445.
с. Унзване (?), Рум. 148.
царь Урошъ 68.
уроци за управяне нравитѣ 461.
Урумелия 52, 373.
Уруменли валиси 75.
с. Урщковци 47.
Успенскiи Θ. И. 196.
уставъ на II Ник. съборъ 197.
„ „ Халкид. съборъ 196.
„ „ бълг. революц. ком., печ. 1870 г. 506.
„ „ „ читалище въ Цариградъ 427.
Устие (мѣстность) 49.
Утманъ, турски пророкъ, 415.
ученiе Авва Амона 447.
„ св. Василiя 326.
учитель сръбски (Конст. Костен.) 259.

Ф.

факсимилета отъ печ. Молитьвникъ (№ 35),—488.
фексимилно издание на Борилова Синод. 507.
факсимилна стр. отъ Реимско ев. 505.
князь Фердинандъ 437.
Фетмана, Мухамедова дъщеря, 415.
Περὶ φιλαργυρίας (слово) 369.

Филаретъ име 420.
Фидень м. име 119.
Физнологъ 254, 256, 442, 443, 452.
Филибе 103, 385.
Филипъ Станиславовъ 53.
попъ Филипъ отъ Бусинци 47.
Филипъ ерей 46.
Филиписийски митроп. 194.
философски мудрости 407.
Филотей дяконъ 386.
Флоарѣ дарѫрилоръ, печ. 1808 г. 508.
Флоринскій Т. Д. 198, 202.
Фотий, архиеп. Конст. 248.
фитогр. снимка отъ I. Александровия Хрисовулъ на ман. св. Никола 429.
фотограф. снимка отъ царь.-Конст. Хрис. на Хилиндарския ман. 429.
фитогр. снимка отъ гръцки писма 523.
„ „ „ „ пантахуси 523.
„ „ „ „ партина 428.
Френкъ Іован, џилепъ 456.
фрузи 255.

Х.

Хайвазъ Мехмедъ-паша, везиръ 201.
попъ Хаинъ 329.
с. Халино 482.
Халкидонъ 196.
Халкидонски отци 84.
Ханко м. име 195.
харачи тежки 257.
харвати 255.
Харитонъ име 122.
Харманъ-махала 195.
Хасанъ, турски пророкъ, 415.
Хасково 103, 421.
Хасковски учил. инсп. 414.
Кѵр Χαρίτης μονάχος τȣ Φιλιπόπολιȣ 515.
прѣводъ на царския Хаттишерифъ, печ. 1841 г. 506.
Хахтик, область въ Арм. 517.
Херовико отъ киръ Данаила, протопсалтъ (гръц.) 516
Χερουβικά κυρ Πέτρου Λαμπαδαρίου 516.
Херцегъ-Бей 517.
Херцеговина 517.
хизи (народъ) 255.
Хилиндарски еромонахъ 183.
хиндие и миндие (народи) 447.
хаџи Ховханесъ, ерм. 517.
Nerva Hodoş 478.
холера 46.
Хосрафъ-шахъ, ерм. 417.
Петръ хлѣбарь 53.
с. Хлевене 195.

Храмове (църкви и събори): св. Апостоли 45, 46, — св. Атанасъ 361, — Бѣляковска черква 257, — св. Безсребреници 353, — Благовѣщеніе Богородично 31, 200, — св. Богородица 485, въ с. Столникъ 107, — Введение Богородично 485, — Божія Матерь Селинска 57, — Болярска църква, Враца 75, — Бусинска църква 47, — църква Влахерна 348, — св. Врачеве 58. — храмъ Въздвиженіе Ч. Кръста 200, — храмъ Възнесеніе 39, 163, — въ Търново 191, — църква Въскресение 79, — Георгій 51, 52, 84, 432, 480, — св. Гіеωрдνа 34, — св. Ђорђи 29, — св. Георги въ с. Вуканъ 487, — св. Димитрій 499, — въ Охридъ 513, — ἐκλησία τοῦ ἁγίου Δημητρίου 511, — св. Иванъ, Брацигово 479. — св. Илия 25, — св. Іоанъ Богословъ 60, 106, 119. — св. Кирикия (св. Нед. Соф.) 171), — св. Краль (св. Нед. Соф.) 108, 172, — св. Краль Стефанъ (София) 171, — св. Костадинъ, Охридъ 512, — Струмица 158, 173, — Крушедолска църква 143. — св. Кузма и Дамянъ 58, — св. I. Кръститель 154, — св. Никола 10, 35, 37, 43, 46. 47, 60, 75, 76, 78, 92, 102, 121, 151, 168, 393, 435, 479, 489, — въ с. Биримирци 120, — въ с. Гърбова 478, — въ с. Дивотино 141. — въ Търново 418, — въ с. Халино 482. — св. Пантелей 160, — св. Петка 111, 131, 482, св. Петъръ въ с. Дрънъ 483, — св. Петъръ и Павелъ 34, — въ Котелъ 411, — съборъ всѣхъ ст'ыхъ 97, — въ с. Правецъ 53 — Рождество Богородично 58, 404, — св. Троица 40, 49, 110, — Успение Богородично 48, 202, 374, — въ с. Столникъ 107, — храмъ въ Халкопратия 348.

Храна ж. име 119.
Храно меанџия 178.
с. Хрелево 168.
Хрелювски Теод. 400.
Хрисанта монахъ 502.
Хрисмосъ или пророчество Агаѳаггелѹ, бълг. прѣводъ отъ 1830 г. 372.
Хрисовулъ на сърб. кр. Стефана 425.
Хросовулъ царь-Шишмановъ 414.
Христіани, избити въ България 379.
Христа м. име 106.
дѣдо Христо отъ с. Челопечане 183.
Христо поклонникъ, Котелъ 411.
папа Христо, икономъ 393.
Христо ерей 482.
попъ Христо, повезачъ 487.
Христодуловъ Захарій 420.
Христосъ воскресе на арапски (съ бълг. букви) 462.
„ „ „ ермeнски „ „ „ 462.
Христофоръ егуменъ 183.
попъ Христофоръ 173.
Христоворъ еромонахъ 68.
Хрулевъ Ѳеод., Свищ. учит., 462.
Хрулевъ, Теод. Т. 461.
διδάσκαλος Χρουσόζιος 516.
с. Хърсѫва 409.

Ц.

Цамблакъ примикюрь 192.
Цариградъ 46.
Цариградъ 129, 335, 349, 386, 424. 427, 448.
Царственникъ, Башкюйски прѣписъ отъ 1841 г. 416.
Царственникъ или История болгарска, печ. 1844 г. 504.
деда Цветко 76.
попъ Цветко 177.

презвитеръ Цветко 203.
презвитеръ Цветко отъ с. Сопотъ 153.
хаџи Цвѣтко, ктиторъ 76.
попъ Цвѣтко попъ-Пешовъ 280.
попъ Цвѣтко отъ с. Малово 143.
Цвѣтковъ Лазаръ, кожухаръ 12.
Цветанъ м. име 489.
Цвѣтановичъ 416.
Цветиновъ Мирче, макед. 119.
цѣлованіе оудовъ и раны гд҃а нашего І. Хр. 400, 438.
цѣни въ края на XVIII в. 332.
дякъ Цене 178.
Ценка ж. име 311.
Ценко м. име (писецъ) 311.
с. Церово 203.
Цетина 473.
Циде, име 486.
Цидна (поробилъ царь Мехемедбегъ) 122.
Цола м. име 119
Цола Стоининъ 154.
Цолка ж. име 43.
Цоне м. име 43, 353.
Цоневъ Б. 18, 24, 218, 325, 353.
црькви болгарскіа земли 379.
Црноевикъ Гюрга 473, 489.

Ч.

с. Чагоръ 58.
Чанакчийска община 33, 40.
Часословъ, бълг. XIV—XV в. 184.
Часословецъ, рус.-бълг. отъ 1768 г. 184.
Часословъ, сръб. XVI в. 183.
„ сръб. XVII в. 437.
Часословъ-молитвеникъ, сръб. XV—XVI в. 185.
Часословъ, рус. печ. XVII в. 494.
„ рус. печ. XVII в. 490.
„ черк.-сл. печ. 1815 г. 497.
„ „ „ „ 1828 „ 501.
Челаси, име 90.
с. Челопечане 183.
Черепишъ (ман.) 498.
с. Черешнево, Макед. 203.
Черковно-слав. граматика, преписъ отъ 1837 г. 419.
с. Чернида, Макед. 119.
с. Чертовецъ 480.
Четвероевангеле, бълг. XIII в. перг. 15.
„ „ XIII-XIV в. перг. 23.
„ „ XIV в. 431.
„ „ XV в. 35, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44.
Четвероевангеле, бълг. XV—XVI в. 81.
„ рус.-бълг. XVI в. 41.
„ сръб. XIV в. перг. 21, 22, 24, 25, 27, 28.
Четвероевангеле, сръб. отъ 1361 г. 29.
„ „ XIV—XV в. 30, 31.
„ „ XV в. 32. 33, 36, 37.
„ „ XVI в. 33, 47, 50, 53, 54, 55, 56, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 67.
Четвероевангеле, сръб. отъ 1511 г. 57.
„ „ „ 1538 „ 48.
„ „ „ 1558 „ 49.
„ „ „ 1567 „ 50.
„ „ „ 1573 „ 52.
„ „ „ 1587 „ 58.
„ „ „ 1593 „ 61.
Четвероевангеле, сръб. отъ XVI—XVII в. 65.
„ „ „ XVII в. 64.
„ „ „ 1662 г. 63.
„ рус. XVI в. 45.
„ арменско отъ XIII в. 517.
„ бълг. печ. 1512 г. 477, 479.
„ „ „ 1579 г. 479.
„ „ Брашовско изд. 479.
„ рус. печ. XVIII в. 480.
четвърти бракъ 197.
четива: отъ Исусъ-Навина 138, — Исходъ 138, — Іезикиила 309, — четеніе недѣлно отъ І. Златоуста 256, — чьтеніе отца Агапія 446.
четене евангелето въ келия 55.
Чети-миней, рус. печ. XVIII в. 483.
Чехларовъ Н., Търново 346, 415.
чешы (чехи) 259.
Чинъ на освященіе храма, бълг. XIV в. 436.
Чинъ оумивенію 196.
с. Чирѣшово, Макед. 424.
Чирпанъ 320.
Чирпанско читалище 320.
с. Горно-Чичево 500.
Чиширко Тричко 474.
Чингаровъ К. 19.
Чолаковъ отъ Златица 154.
Чрьноглавъ, име 195.
Чрьвѣнстіи митрополити 194.
чудеса Богородични 345, 346, 357, 366, 363, 416, 450, 457.
чудо на св. Георгия 252, 434.
чудо на св. Никола 255.
чудо на св. Симеона Стълпника 326.
чудеса на св. Никола 318.
чудеса на арханг. Михаила 281, 349.
чума въ Панагюрище 448.
чума по Загоре 306.
с. Чупетлово 50.
Чухасианъ, махала въ Пловдивъ 103.

Ш, Щ, Ю, Я.

с. Шантъ, Макед. 119.
с. Шашковьць, Косово, 431.
Шевска область 102.
с. Шибеница, Долна, 62.
Шишатовацъ Іованъ 101.
с. Шишево 203.
Шишко, Никола Нечувъ, 418.
Шишковъ Н. 418.
Шишманъ, име 195.
І. Шишманъ (многолѣтствия) 197.
царь Шишманъ 441.
Ширинъ-шахъ, арм., 517.
Schmidt Niclaus 521.
Шоповъ А. 501, 502.
Шуменъ 96, 340, 341, 380, 409, 479.
щампи (манастирски) 507.
гр. Щипъ 129, 130, 485.
югозападенъ говоръ 456.

Юрданъ Валку 296.
Юрдановъ Василъ 396.
Юрдановъ Никола 396.
Юстинианъ царь 348.
Ягичъ 21.
Ямболски учил. инсп. 63.
Іанъ Георговъ 81.
попъ Янакия отъ с. Петларашъ, 119.
Янačо, име 381.
попъ Яне Трайковъ, Велесъ 199.
Іанекъ (страна) 447.
Янкулъ име 57.
Іанкулъ граматикъ 244.
Іанакия попъ Стефановъ 38.
Іанакия еромонахъ, игуменъ, 38.
с. Янина 62, 203, 255.
Януловъ Ил. Д. 412.
Іарменинъ Неіовъ 31.
Яцимирскій 151, 261.

Забѣлѣзани печатни грѣшки.

Стр.						
3	редъ 19	отгорѣ	вмѣсто	№ 575	да се чете	№ 97.
3	„ 19	„	„	№ 66	„	№ 55.
18	„ 14	„	„	стрѣ о	„	Стрѣзо.
45	„ 9	отдолу	„	Ѿпѹпй	„	Ѿкѹпи
51	„ 6	„	„	семо	„	село
57	„ 7	отгорѣ	вмѣсто	фол. 4°	„	гол. 4°.
57	„ 7	„	„	- 9·3	„	19·3.
83	„ 17	отдолу	„	фол.	„	4°.
105	„ 2	отгорѣ	слѣдъ в. XVI пропуснато:			ред. сръбска.
111	„ 3	отгорѣ	„	254 фол.	„	254, 4°.
112	„ 12	отдолу	„	13·2	„	31·2.
164	„ 1	„	вмѣсто	256 (285)	да се чете	256 (258)
175	„ 18	„	„	Ѿ зліе	„	Ѿ зміе
183	„ 1	„	„	181	„	281
240	„ 1	отдолу	„	122	„	222
315	„ 3	отгорѣ	слѣдъ новобълг. пропуснато:			вѣкъ XVII.
346	„ 4	отдолу	заедно или съ		да се чете	заедно съ
357	„ 7	„			„	вѣкъ XIX.
385	„ 15	„	вмѣсто	сысоки	да се чете	высоки.
428	„ 13	отдолу	„	415 (475)	„	415 (473, 475).

1099—1909

вьзнове оу бога

посадитьѥго сьіснезы:·

сыснезы людїи своихъ:·

вьселгаѥ неплодьве вьдо:·

мтрь о уедѣхь веселещоусе

·плаль. дьь рїі

Вь исходѣ исльвѣ ѡтѥ

гупта. домоу іаківѡ

вліа изь людїи варварь:·

бы иоудеа стынѥго:·

исль ѡбласть ѥго:·

море видѣ и побѣже:·

иѡрданъ вьзврати севь

спеть горы вьзыграше

ꙗко ѡвни. и хльми ꙗко

агньци ѡвчии:

что ти ѥ море да по

бѣже. и тебѣ иѡрда

нѥ ꙗко вьзврати се

вьспеть. горы да вьзи

грасте се ꙗко ѡвни:

хльми ꙗко агньци ѥ

ѡвчии. ѡт лица гнꙗ по

движе се земла:

ѡт лица бга ꙗковлꙗ.

ѡбращшаго камень вь

ѥзера водна

и несѣкомыи вь источни

I. Псалтирь № 54 (Опись № 1), л. 6[б] и 7[а].

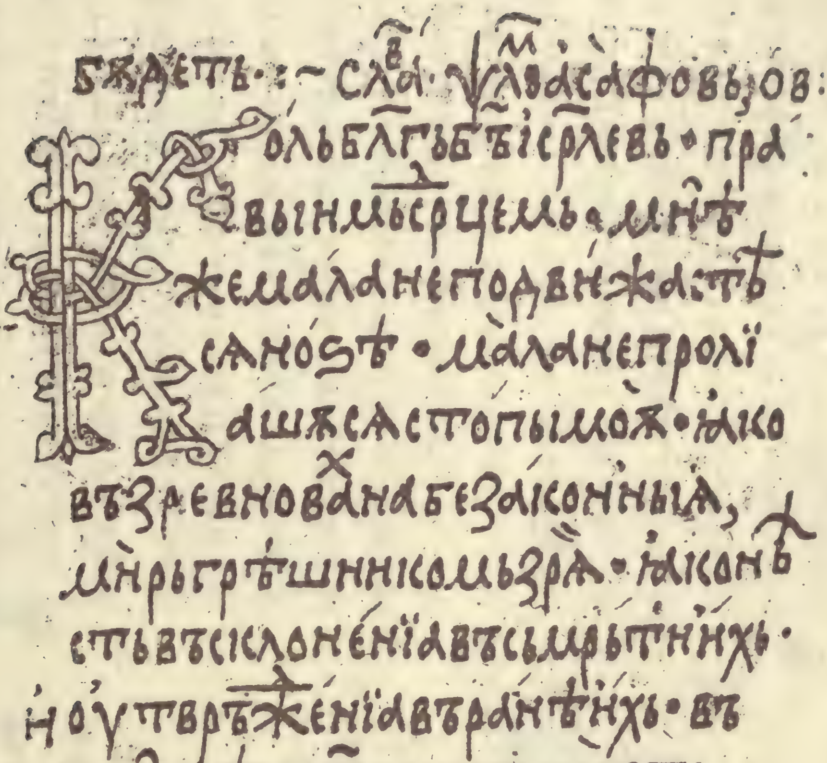

бѫдеть ⁝ ~ слв ѱлмъ асафовъ ов⁝
Коль блгъ бъ ісрлевъ • пра
вымъ срцемь • мнѣ
же мала не подвижасѧ
са ноѕѣ • мала не пролі
ашѧсѧ стопы моѫ • ꙗко
възревновахъ на безаконныꙗ,
миръ грѣшникомь зрѧ • ꙗко нѣ
сть въсклоненіа въ съмрьтнихъ • 57
и оутврьженіа въ ранѣ нихъ • въ
троудѣхъ члчьсцѣхъ не сѫть •
и съ члкы не пріимѫть ранъ • сего
ради оудрьжа ихъ гръдыни до
конца • ѡдѣашѧсѧ неправдо
ѭ и нечьстіемь своимь • изыдѣ
ꙗко отъ тоука неправда ихъ • прѣ
идошѧ въ любовь срца • помы
слишѧ и глашѧ въ лѫкавьствѣ

П. Псалт. № 560 (Опись № 3), л. 57а.

ъврѣмѧѡно·бѣнѣктоцрьмѫжь
ѥгожесн҃ьболѣаше вькапернаѹмѣ·
сьслышавьтакоiс҃ьприде ѿюде
ѩвьгалилеѧ·ишедеiьнемоуимолѣ
аши·дасьнидетьиисцѣлитьснъего·
хотѣашебоѹмрѣти·рече жеiс҃ькь
немоу·аще знаменiи·и чюдесъ
невидите·неимате вѣрнѧти·
гл҃акьнемоуцрьмѫжь·г҃исьниди
прѣжеда жене ѹмретьѡтрочѧмоѥ·
гл҃аемоуiс҃ьидисн҃ьтвоиживьѥсть
ивѣрѫимьчлвкьсловесии·ежерече
ѥмоуiс҃ь·идѣашеiабынеsьходѫщоу
ѥмоусрабыѥгосрѣтѫiгл҃ѫще·ѣко
сн҃ьтвоиживьѥсть·вьпрашаааше
чаѡтнихь·вькоисеоулаеѥмоуб҃ы·ре
кошаже ѥмоу ѣко вьчера вьча·з҃·
ѡставинѥѡгнь·разоумѣжеѡц҃ь
ѥгоѣкотьчабѣ·вьнжеречеѥмоуiс҃ь·
сн҃ьтвоиживьѥсть·ивѣровасамьи
доньѥговесь·сепакывтороезнаме
ниесьтворнiс҃ь·пришедьѿюдеѩ

нюдеѡмь·дѣлаите небрашно
гыбнѫщеѥ·нѫбрашнопрѣбыва
ѭщеевьжнвотвѣчнѣмь·ѥгожесн҃ь
члч҃ьвамьдасть·сегобоѡц҃ьзнаме
навѣ·рѣшѫжекьнемоу чтосьтвори
мьдадѣлаѥмьдѣлабж҃иѣ·ѿвѣща
iс҃ьирече имьсеѥстьдѣлобж҃ие·да
вѣроуетевьтьѥгожепослаѡнь·рѣ
шѫжеѥмоу·коеоботытворишизна
менне·давидимьивѣрѫимемьте
бѣ·чтодѣлаѥши·ѡц҃инашиманна
нѣвьпоустинны·ѣкожеѥстьписа
но·хлѣбьсн҃бседастьимьѣсти·рече
жеимьiс҃ь·аминь·аминь·гл҃ѭвамь
немоисидастьвамьхлѣбьсьн҃бсе
наѡц҃ьмоидастьвамьхлѣбьистин
ныiсьн҃бсе·даѫиживотьвьчны
имирови ⁘ вьср҃ѣ г·не· еѵа·iѡ·гл҃а·не·
ечег҃ькьвѣровавшимьвьнь юде
ѡмь·азьѥсмьхлѣбьживотьныи·
граднiсьмнѣнеиматьвьзалка·

III. Ев. № 273 (Опись № 18), л. 15б и 16а.

103

ꙗко же гл҃етъ ни бываетъ нъ бѫ
детъ емоу иже аще реч҄етъ. се
Сего ради гл҃ѭ вамъ. вьсѣ елико
аще молѧще сѧ просите. вѣ
роуите ꙗко приемлете. и бѫ
детъ вамъ. и егда стоите мо
лѧще сѧ ѿпоущаите. аще и
что имате на кого. да и ѿте
ць вашь нб҃ныи ѿпоуститъ
вамъ прѣгрѣшениꙗ ваша.
аще ли вы не ѿпоустите. ни
ѿць вашь иже на нб҃ехъ. не
за ѿпоуститъ прѣгрѣшении ва
шихъ. кс҃. И приидѫ пакы въ
ер҃лмъ. и въ цр҃кви ходѧщоу
емоу. приидѫ к немоу архи
ереи и книжници и старци. и
гл҃аша емоу коеѭ ѿбластиѭ
сътвориши. и кто ти дастъ
ѿбласть сиѭ. да си твори
ши. іс҃ же ѿвѣщавъ рече имъ.

вт҃о. еі. не. ѿм. въ ѿ приде іс҃ въ ве

IV. Ев. № 184 (Опись № 22), л. 103а.

ВЪЗДАСТЪ ТЕБѢ А
ВѢ · МОЛАЩЕ ЖЕ СѦ
НЕ ЛИХОГЛ̄ѢТЕ · ѢКО
ЖЕ ѦЗЫЧЬНИЦИ МЬ
НѦТЬ БО СѦ ѢКО ВЪ
МНОЗѢ ГЛ̄АНИИ ОУ
СЛЫШАНИ БОУДОУТЬ
НЕ ПОДОБИТЕ СѦ ИМЪ
ВѢСТЬ БО ОЦ̄Ь ВАШЬ
ИХЪЖЕ ТРѢБОУЕТЕ
ПРѢЖЕ ПРОШЕНИѦ
ВАШЕГО · ТАКО ОУБО
МОЛИТЕ СѦ ВЫ ·
(О) ЧЕ НАШЬ ИЖЕ ЕСИ
ДА ОСТ̄ИТЬ СѦ ИМѦ
ТВОЕ · ДА ПРИДЕТЬ
ЦР̄СТВЬЕ ТВОЕ ДА БѪ
ДЕТЬ ВОЛѦ ТВОѦ ѢКА
НА НБ̄СИ И НА ЗЕМЛИ
ХЛѢБЪ НАШЬ НАСОУ
ЩНИ · ДАЖЬ НАМЪ ДЬ
НЬСЬ · И ОТЪПОУСТИ
НАМЪ ДОЛГЫ НАША

Намъ долгы,

ЗВѢДИ НАСЪ ВЪ И
СКОУШЕНИЕ · НЪ ИЗ
БАВИ НАСЪ ОТЪ ЛОУ
КАВАГО · ѢКО ТВОЕ
ЕСТЬ ЦР̄СТВО И СИЛА
И СЛАВА ВЪ ВѢКЫ А
МИНЬ ∴–

РЕЧЕ ГЬ̄ АЩЕ ОТЪПОУ
ЩАЕТЕ ЧЛ̄ВКОМЪ СЪ
ГРѢШЕНИѦ · ОТЪ
ПОУСТИТЬ ВАМЪ О
ЦЬ ВАШЬ НБ̄СЬНЫИ ·
АЩЕ ЛИ НЕ ОТЪПОУ
ЩАЕТЕ ЧЛ̄ВКОМЪ СЪ
ГРѢШЕНИИ · НИ О
ЦЬ ВАШЬ НБ̄СНЫИ НЕ
ОТЪПОУСТИТЬ ВА
МЪ СЪГРѢШЕНИИ
ВАШИХЪ · И ЕГДА ЖЕ
АЛЧЕТЕ НЕ БОУДѢТЕ
ѢКО ЛИЦЕМѢРНОУ
НЫИ · ОБЛИЧАЮ

V. Евангеле № 441 (Опись № 25), л. 1а.

вашемоу. приде
же мариꙗ магалы
ни. възвѣщаю
щи оученикомь ѥго·
ꙗко видѣ г҃а и си рече и·
Соущоу поздѣ вь дь
ньтъ въ дьноу со
ботъ. и дверемъ за
творенома. идѣже
бѣхоу събрани оуче
ници ѥго. страха
ради июдовьска
приде ис҃ъ и ста посрѣ
дѣ ихъ. и гл҃а имъ миръ
вамъ. и се рекъ по
каза имъ роуцѣ и
нозѣ. и ребра своꙗ·
въздрадоваше же се
оученици видѣвше
г҃а. рече же имъ ис҃ъ па
ки миръ вамъ. ꙗ

коже посла ме оц҃ь
и азъ посылаю вы·
и се рекъ доуноу и
гл҃а имъ приимѣте
д҃хъ с҃тыи. имже
отпоустите грѣхы
отпоустет се имъ·
и имже дръжите дръ
жет се. Фома же
ѥдинъ отъ обою на
десете. нарица
ѥмы близньць·
не бѣ тоу с ними
ѥгда приде ис҃ъ. гл҃а
хоу же ѥмоу дроу
зи оученици ви
дѣхъ г҃а. рече имъ·
аще не виждоу на
роукоу ѥго ꙗзвы
гвоздѣныихъ. и
вложю прьста мо

VI. Евангеле № 228 (Описъ № 27), л. 2ᵃ.

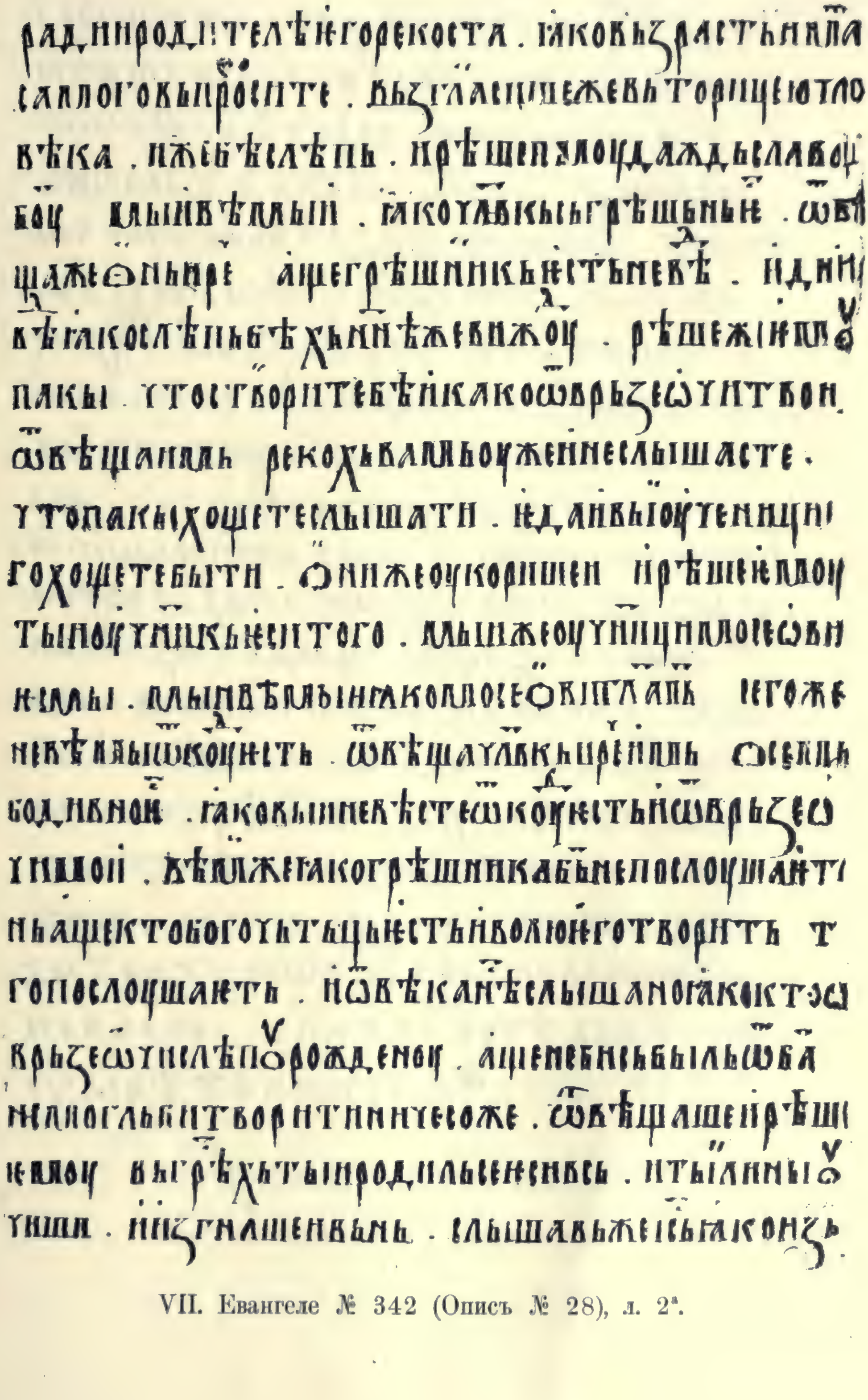

VII. Евангеле № 342 (Опись № 28), л. 2[а].

мени иже сътвори имь б҃ъ посрѣдѣ васъ
ѣко же и сами вѣсте. сего нарекова
нымь съвѣтомь. и проразоумѣ
ниемь б҃жиемь ѿдана приемь·
ше роуками безаконьныимь пригво
ждьше оубисте. его же б҃ъ въскрѣси
разрѣшь болѣзни съмртныиѣ
ѣко же не бѣше мощно дрьжаноу
быти емоу ѿ нее. д҃дъ бо глеть ѿ ни
мь. прѣзрѣхъ г҃а прѣдъ мною выноу.
ѣко ѿдесноую мене естъ да се не подвыжоу
сего ради възвесели се срдце мое и въздра
два се езыкь мои. еще же и плъть
моа веселит се на оупъвании. ѣко
не ѡставиши дшѣ моеѣ въ адѣ. ни
даси же прѣподобномоу своемоу видѣ
ти истлѣниа. сказаль ми еси поу
ти животоу. Моужи братиѣ
достоить рещи съ дрьзновениемь
къ вамь. ѿ патриарсѣ двдѣ ѣко
оумрѣть и погребень бы. и гробь

VIII. Апостолъ № 52 (Описъ № 88), л. 6а.

кыкоринѳѡи · брак, оучѣстникмсе

ні тъгьвседръжитель · сииже имоуще сѡбѣ

ꙋ тованиꙗ възлюбленнии + · ꙋе · ві · не

ꙗ оучѣстникмсе ѡвсакоие скврънып льтьскыие,

и дховныие · твореще стынию въстрасѣ бжии, коне

въмѣстите ны, ниединого сѡбидѣхомъ ·

ниединого нетьлихомъ · ниединого ли

хоимьствовахомъ · некъсѡсоуждению

глю · прѣждеборѣхъ · ꙗковъсрцихъна

шихъесте оумрѣтисьнами, ижитии

мнѡгомидръзновениикъвамъ · мнѡга

мипохвалаповасъ · испльнихсе ѿтѣхою

прѣизбытьствоуесерадостию, сѡвсакое

ипечаливашеи · ибопришьдшимъ намъ

вьмакедонию · ниединогопокоаимѣпль

тьнаша · нъсѡвсемьскръбеще · вьнѣоу

доутеже · вьноутрьоудоубоꙗзни · нъоу

тѣшаꙗисмѣреныи · ѿтѣшиныбъпри

шьствиемьтитовомъ · нетъкможепри

шьствиемъего, нъиоутѣшениемь · и

мжеоутѣшисеѡвасъ · повѣдаꙗнамъ

вашевъзлюбление · вашеплание · ва

шерыданиепомнѣ · ꙗкомнѣпачевъзра

доватисе · ꙗкоащесѡскръбихъвасъепⷭ҇

IX. Апостолъ № 488 (Описъ № 89), л. 98а.

ѿ іѡанна бгослова съборнї посла. в҃:

Старецъ. избраннѣи госпожи и чадомъ ея.
ихже азъ люблю въ истинѣ. и не азъ тъчию.
нъ и вси разумѣвъшеи истинѫ. за истинѫ
ижє прѣбываѥть въ насъ, и съ нами бѫдеть въ вѣкы
да бѫдеть съ вами, блгть милость миръ ѿ
ба ѡца. и ѿ га іу ха сна ѡча, въ истинѣ и любви.
въздрадовахся зѣло. ꙗко ѡбрѣтохъ ѿ
чадъ твоихъ ходащѫ въ истинѣ, ꙗкоже запо
вѣдь прияхомъ ѿ ѡца. и нынѣ молѭ тя гже.
не ꙗко заповѣдь пишѫ тебѣ новѫ. нѫ ѭже
имамы испрьва да любимъ другъ друга. и си
есть любы да ходимъ по заповѣда... . си есть
заповѣдь ꙗкоже слышасте испрьва да въ неи хо
дите. ꙗко мънози льстьци вънидоша въ миръ
иже не исповѣдѫѭще іс ха грядѫща въ плъти
си есть льстецъ и антїхрїстъ. блюдѣте себе
да не погѹбимъ ихже дѣлахомъ, нъ да мъздѫ
сьвршенѫ прїимемъ. въсѣкъ прѣстѫпаѭи и не
прѣбываѭ въ ѹченїи хвѣ, ба не имать. прѣбываѭ
и въ ѹченїи хвѣ, сїи и ѡца и сна имать. аще
кто грядеть къ вамъ и сего ѹченїа не приносить,
не прїемлѣте его въ домъ. и цѣлованїа ѥмѹ не
глите. глаи бо ѥмѹ цѣлованїе, причащаѥтся
зла ле не: ѿ іѡанова съборнаа посла. Старецъ:

в гл҃ѹ ое

Х. Апостолъ № 164 (Описъ № 94), л. 72а.

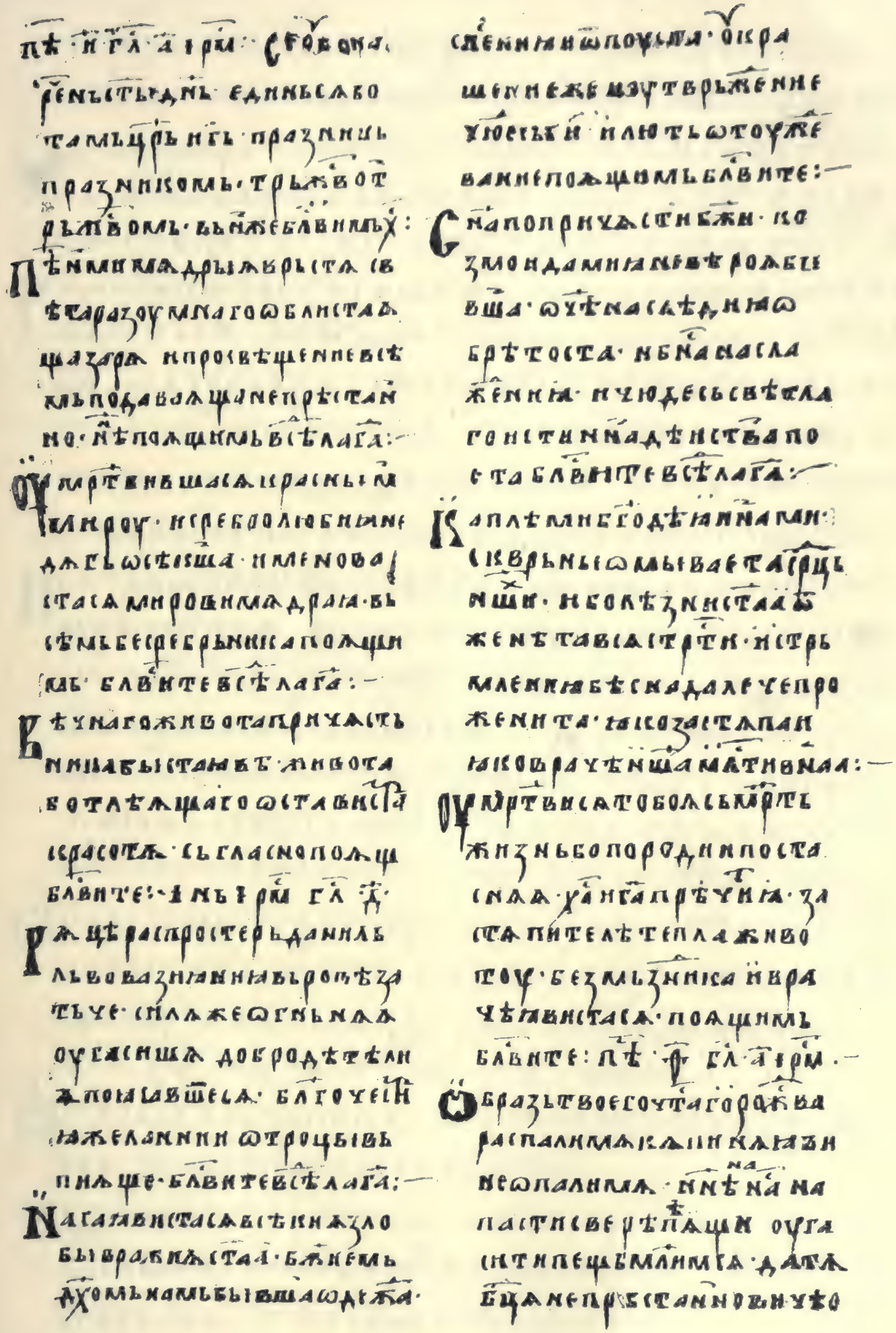

XI. Миней № 25 (Опись № 113), л. 7ᵃ.

стлю тасте жаваше вѣрнии. стлъпъ крѣпости.
и двѣрь покаания. и наставника дшамъ избрало:-
Ꙁабида съпротивникъ стадоу твоемоу прѣстаа
въсегда борителя лѫкавыи съ нбсъ сътворити.
нѫ гибце того вѣдаи избавити. насти. г. ѕ
Гнапаласъ пости гошѫ иногда глѫбинѫ морскѫ
а стѣтии иногдаже высотѫ црсквіа оученіа ра
ди. обоу бо хѫдожьстволь непостижнимѫ
глѫбинѫ испиташѫ. ѡвоже вѣрѫ непости
жнимаго тиа дрьдости гошѫ. и мироба пропо вѣ
дашѫ вездѣ нагоисна. тѣ молитвами помилоуи на.
Иногда оученици твои хе. высора бни ѡ боуреваѥ
мивъ пїахѫ. оучителю спси погыбаемь. ни нѣ
мы въ пїемь члколюбче спе наш избави на
ѡ бѣдь наши молимся. Крстъ твои ги. ѧко
мьбо оржжіе непобѣдимое. видѣхѫбо прѣле
жѫщѫ сьмрть. и прѣѕращеблѫщѫ жизнь. ѹпо
ванїемь же на тѫ оукрѣплаѣхѫ ся. тѣ молбами помоу.
Скорцамоего въспоуща жалоуце. не прѣѕринма
лоемнѣ въздынне. вьчаегда сжанть снь твои
мироу. бѫ даная покровъ и помощница:-
вче. ꙁау. на. а. стихо. сѣ. апнса. гл. ѕ
Ѧко посрѣ оученицї твои, прииде спс мнреаѫжи
мь. прїидите сьна мь испиты:-
Оученицї твои лнцѣ. вьселенѫ апросвѣти.
бывше бо иногда рыбамь ловци. ни нѣ же члко
мь бышѫ. тѣ ради е помилоуи на:-
б :Многаа прѣмножьства моихь бце съгрѣшеніи :исте

XII. Осмогласникъ № 250 (Описъ № 174), л. 22б.

ѡ҃ць нашь · ꙗко оправдалъ неразоу
мѣнꙗ · и нѕ҃льне познана · нъ
тꙑ и е҃си ѡ҃ оучималь и ꙁбавимꙑи
ѥконнии мн твоими нама · и поуть
сьоратимꙑи г҃и ѡ҃ проуть ѥвоѥго
ѡ тестнльнѣи ср҃ца наша небо
ꙗтꙑ ѥ тебе · ѡбратитрабꙑ тво
ꙗ храни ꙁаконъ ѣ на дѡ ѣтомь
ꙗнѥтꙑѥго · дамала на слѣдь
ѣтвиѥмь ѡ горꙑи стꙑи твоѥ ·
соупостати наши попраше стн
ꙗю твои · сꙑи хомь ꙗко и ско
нии ѥ г҃а не владаше нами · ни
ѥ ѣнарѣн · имѥ твоѥ нама · а
ще ѡ връꙁеши н҃бо трепеть при
имѣмь ѿ тебе · горꙑи истаю
ть ꙗко тепо истають ѡ ѡгнꙗ
нѥ ꙗко те тьсѡ г҃нь соупостатꙑ · ꙁ
твоѥ · имо ѣ боудеть имѥ тво
ѥ соупостатомь твоимь · ѿ ли
ца твоѥго ꙗꙁꙑци ꙗтьꙁмѣтоу
тсѧ · и г҃а сътвори славнаꙗ
трепеть ѿ тебе приимоуть го
рꙑи · ѡ вѣка не слꙑшахомь
ни ѡчи наши не видѣста бога
ꙁвѣ тебе · и дѣла твоꙗ истн
нна · и створи трьпещимь
тѧ милость · срѣщетѣ о млдо
сть творещеѥ правьдоу · и поу
ти твоѥ помѧноуть ·:·
ꙁ ѿ пророчь Иеремиина · чт҃ѥ д҃і
Тако г҃лѥть · сѥ дьнѥ грѧдоуть
и ꙁавѣщаю домоу изл҃евоу · и
домоу июдовоу ꙁавѣть новь
не поꙁавѣтоу иже ꙁавѣщахъ ѡ҃ць
ѥмь ихъ · вьдьнь имьшоу ми ѥ
ꙁа роукоу ихъ · ꙗко иꙁвести ꙗ
ѿ ꙁемлꙗ ѥгупьтьскꙑꙗ · ꙗк

тꙑ ни не прѣбꙑше вь ꙁавѣтѣ
моѥмь · и аꙁъ нерадихъ ѡ нн
хъ г҃лѥть · ꙗко ꙁавѣтъ иже ꙁа
вѣщаю домоу и ꙁлеву и до
моу июдову · по дьнехъ ѡнѣ
хъ рече г҃ь · дан ꙁаконꙑ мою вь
помꙑшлении ихъ и на срдци
хь ихъ напишоу ꙗ · и боудоу
имь вь б҃ь · и тии боудоуть мнѣ
вь люди · и не наоучить
ꙗ ... тоу · кьжьдо искрьнꙗ
аго своѥго · и кьжьдо брата своѥ
го г҃лѥ раꙁоумѣи г҃а · ꙗко вси
оувѣдѧть мѧ ѿ малыхъ и до
великаго ихъ · ꙗко милостивь боу
доу беꙁаконнѥмь ихъ · и грѣ
хъ ихъ не помѧноу к томоу ·:·
ѿ пророчь Даниилева · чт҃ѥ єі ·:
Вь осмои на десѧте лѣто · наво
ходоносоръ ц҃рь створи тѣло
ꙁлато · вꙑсота ѥго · ѯ · лакъ
ть · а широта ѥго · ѕ҃ лакъть
и постави ѥ на полꙗ деирѣ
на странѣ вавилоньсцѣ · и
посла навоходоносоръ ц҃рь събра
ти овѣ · и патꙑи и воѥводꙑ и
имѣстьнꙑѥ кнѧꙁѥ и страпа
мь · и власти и лоучат ... и воу
щеи на дь властьми · и вьсѧ
кнѧꙁѣ странꙑ то · приити
на свѧщении тѣла иже постави
навьходоносоръ ц҃рь · и събраша сѧ
имѣстьнии кнѧꙁи и ѥго · и
патꙑи а воѥводꙑ · и любии
и оучителе велиции · и иже
над властьми · и вьси кнѧꙁи
страмамь приити на свѧще
нии тѣлоу иже постави·

XIII. Триодъ № 562 (Опись № 202), л. 37ª.

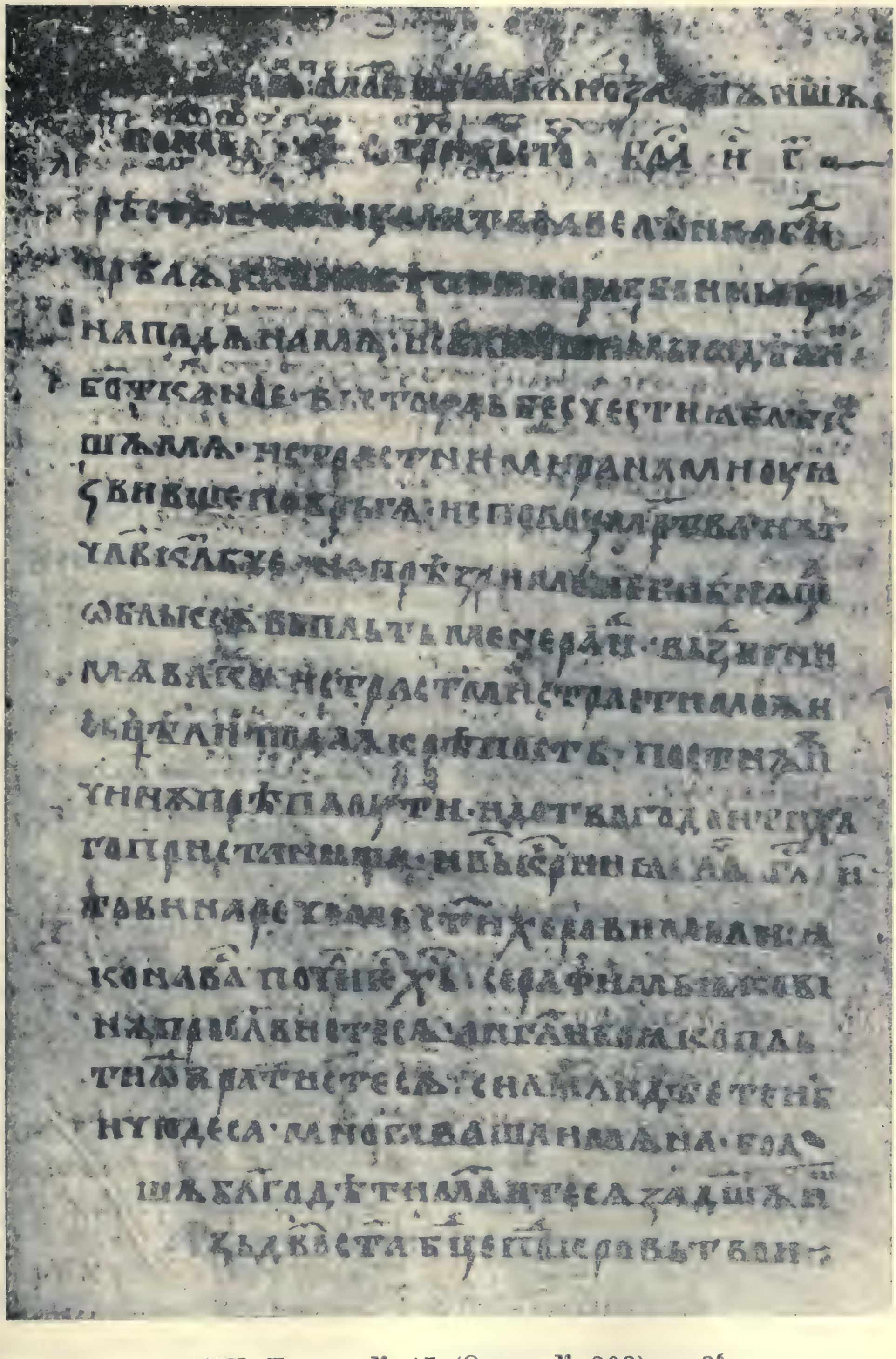

XIV. Триодъ № 47 (Описъ № 203), л. 3б.

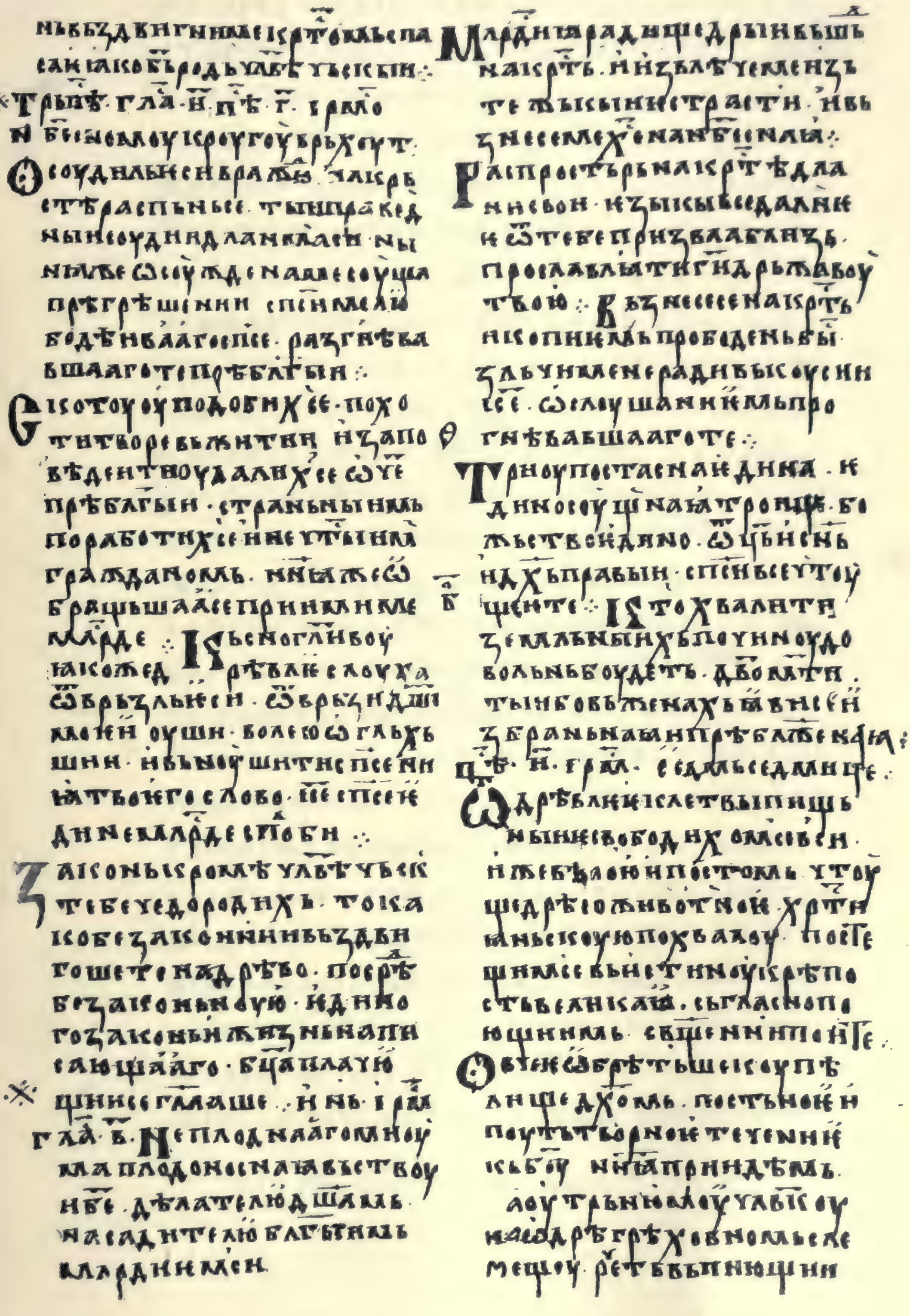

XV. Триодъ № 594 (Описъ № 205), л. 1б.

на праздныимь. ниже бесплодныимь у
строитисѧ на раꙁоумь га нашего іс ха. ими
бо иже не стѧжить сего мнѣнитсѧ ѿ
своемь спсении, слѣпь и очима, забыть
пріемь ѡдревнихь грѣхь. и прикаюти
тсѧ емоу истиннаа понуа, песь ѡбрат
высѧ на своѧ блѣвотины, и свиніа ѡ
мывшіасѧ вь калѣ скврьннѣмь. ѡвии
бо рѣ бѣжаша скврьны мира сего оу вѣ
дѣвше га нашего ісха. и с ними паки ѡба
закшесѧ побѣжени бывше, и бышаи
мь послѣднѣа горшаа прьвыхъ. оуне
бо бѣ имь не познати пѫти прѣ истин
наго, или познавше вьспать пѧ вьꙁ
вратитисѧ. нѣсмы ли любимици иꙁ
браннiи и вѣрнiи рабы и воини хвни. вь
змѣмь вьсѣ ѡрѫжіа прѣжереннаа вь
срдцихъ шемь. вьсегда непрѣложно памѧ
ниемь твораще. ꙗко да вьзможемь пови
затисѧ добрымь повигомь, попрати
вьсѧ силѫ вражиѫ. да избавимсѧ ѿ гра
дѫщаго гнѣва на сны непокорныѫ. да
ѡбрѧщемь млть и радо вь дни ѡнь стра
шныи прѣправьдныимь сѫдиѫ, ѡдаѫ
щомоу комоуждо противѫ подѣломь
его. ему же подобаеть вьсѧка слва:—

XVI. Ефр. Сиринъ № 151 (Описъ № 297), л. 253ᵃ.

дѣинѥмь, ꙗко и не паче и мнотаѥ
вещѥ ѿ поущѥна бывши ѿ тѣла.
Егда свезави ихтоу Бъ хощеть соу
щьствьнѣ и дѣже аще самь воли
ть, посилатиссе іон, ради блгодѣ
телстважныхь и полезеѥмь даннѥ
оубо прѣльщаѥ гсе ѡт стыхь бо дшѥ
агглы ѿ зблизь соуще, приискрьнно
и тии силы сьтвараютъ з ща ба наль
щѥ помощника и сьпоспѣшника.
и сьни мли пѣніавнѥже ѡна маѥ
ніа бои вынѹ приносеть и инис
гдаже испеты и таюи ꙗко нанбсѣхь
соуть стхь дшои грігоріе и иесискырѣ:
ниссскаго:

Внесе тоуткаи мни братіе оубо ѿ зе
мльныи ѿходеще соуще ол ижебо
ѿ соудоу прѣселиксе вьнже на
нбсѣхь црствіи вьдвараѥтсе іол
двѣ сіи ѥ та стихіи вь соущіи
твари к ьжитию словеснаго ѥ сбд,
раздѣлениѥ землиже и нбои номѣ
стои же вьпльти животь приѥм

XVII. Душа и тѣло № 147 (Описъ № 302), л. 190а.

н҃п

хѫ гласы велиікыми просѧще его на
распѧтиѥ· иоустоꙗхѫ гласи ихъ и ар
тєі хиѥреисци· Пилатъ же посѫди быти
прошениѥ ихъ· и ѿпоусти имъ въсаже
ннаго въ темницѫ· за крамолѫ и оуби
иство его же прошахѫ· Іс҃а же предаво
тѕі ли ихъ· І ꙗко поведошѧ и· имъше и
сѵмона нѣкоего грѧдѫща съ села·
тзі задѣшѧ емоу крстъ понести по Іс҃ѣ·
Идѣше же въслѣдъ Іс҃а много народа людиі
мѫжии и жены· иже биꙗхѫ сѧ и плака
хѫ сѧ его· обращь же сѧ Іс҃ъ къ нимъ
ре҃· дъщери иер҃лмьскыѧ не плачите
сѧ ѡ мнѣ· обаче себе плачите и чадъ
вашихъ· ꙗко дни е грѧдѫть въ нь же ре
кѫть· Блажени неплоди· и чрѣва иже
не родишѧ· и съсци иже не доишѧ· тогда
рете горамъ падѣте на ны· и хълмо
мъ покрыите ны· ꙗко аще въ сыровѣ
дрѣвѣ сиі творѧть· въ соусѣ оубо что бѫ
деть· Еѵа҃· и· настрот Въ хо҃ ѿ Бѣдѣхѫж
е ськомь и на два злодѣꙗ оубити·

XVIII. Ев. № 624 (Описъ № 421), л. 91[б].

BINDING SECT. NOV 2 1972

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

Z 6621 S6343 t.1

Sofia. Narodna biblioteka
Opis na rŭkopisitie i staropechatnitie knigi, na Narodnata biblioteka v Sofiia